befälet sammanföras i städerna, komme lifvet derstädes, skildt från truppen, för de fleste utan tjenstgöring och utan bestämd sysselsättning, säkerligen icke i militäriskt gagn att motsvara den nyttiga verksamhet, som nu af indelda arméens befäl inom skilda orter i flerfaldiga riktningar utvecklas, och hvarigenom detta befäl, jemte sina åligganden såsom tjenstemän, äfven som enskilde personer medverka till landets allmänna förkofran. Detta lefnadssätt, som närmar sig till soldatens och gör befälet förtroget med dess ställning och behof, lämpar sig äfven i andra afseenden väl för ett land, som med en fåtalig befolkning har för sina hjelpkällors begagnande behof af alla arbetskrafter, icke allenast de materiella utan äfven de intellektuela. Militärisk hog och kunskap befrämjas säkrast genom goda bildningsanstalter för befälet samt tillräckliga och ändamålsenligt ledda vapenöfningar.

För sjelfstudium åter lemnar ett overksamt stadslif icke mera säkerhet, än ett vid sysselsättning vänjande landlif. Man har äfven hört den anmärkning göras, att det indelda löningssättet hos befälet kräfver kamerala och administrativa kunskaper, som icke egentligen tillhöra deras yrke, såsom militärer. Men redan indelningsverket för truppen uppställer en sådan fordran på befälet och om, genom förvaltningen af de indelda lönetillgångarne, dessa kunskaper vidgas, kan detta icke vara till skada för krigaren, men väl i allmänhet till gagn för tjenstemannen och medborgaren.

Det kontanta löningssättets företräde ligger således endast i den säkerhet det lemnar för lönernas orubbade inbördes förhållande och i dess enkelhet. Allt ifrån indelningsverkets början hafva ojemnheter i aflöningen funnits, utan att dessa, såsom grundade på naturliga förhållanden gifvit anledning till anmärkningar. Det är först då ojemnheterna blifvit mera betydliga, som de ådragit sig en naturlig uppmärksamhet hos de svagast aflönade. Redan 1833 års löneregleringen har i vissa fall medfört en större jemnhet, och med ledning af den erfarenhet nämnde löneregleringen lemnat, bör det blifva möjligt att undanrödja alla väsendtligare olägenheter af denna beskaffenhet. Äfven i afseende å uppbörd och redovisning af de indelda tillgångarne kan större enkelhet vinnas.

Kommitterade finna derföre de stora kostnader för statsverket och flere olägenheter för arméen, som genom öfvergången till det kontanta löningssättet skulle uppkomma, utgöra öfvervägande skäl för att i underdånighet tillstyrka *den indelda löningsgrundens bibehållande.*

Med iakttagande af de förändrade föreskrifter för denna grunds tillämpning, som här nedan i underdånighet föreslås, våga äfven kommitterade tro, att de hufvudsakliga anmärkningar, som nu med skäl emot det indelda aflöningssättet kunna framställas, skola bortfalla. Dessa föreskrifter gälla *dispositionen, fördelningen* och *uppskattningen* af de särskilda lönetillgångarne, äfvensom några andra härmed sammanhang egande förhållanden.

A. Dispositionen och fördelningen af arméens lönetillgångar.

1. *Mellan särskilda regementen och corpser af samma eller olika vapen.*

Uti ett till kommitterade öfverlemnadt enskildt förslag har blifvit ifrågasatt, till vinnande af en fullständig och bestående likhet i aflöningen regementena emellan, löneregleringens verkställande på det sätt, att alla för arméens aflöning anvisade tillgångar skulle i en enda gemensam fond sammanföras och hvarje regemente derifrån tilldelas sin aflöning i förhållande till beloppet af dess löningsstat, jemfördt med den allmänna tillgången för året. Kommitterade hafva visserligen, i anledning af den nu befintliga, på lönetillgångarnes olika mängd beroende, stora skiljaktigheten i löneförmåner mellan lika beställningar såväl vid olika vapen som vid olika regementen af samma vapen, funnit en löneregleringen inom hvart och ett särskildt vapen eller regemente för sig icke kunna med rättvisa eller nödiga tillgångars beredande åvägabringas, samt föreslå derföre löneregleringens verkställande samfält för hela arméen, med användande af öfverskott å särskilda regementens aflöningstillgångar, der sådana kunna förefinnas, till fyllande af brister vid andra regementen; men ehuru kommitterade sålunda uppskatta till sitt fulla värde det ändamål, som åsyftas med nyss omförmälda löneregleringsförslag angående bildandet af en gemensam löningsfond för hela arméen, samt erkännande tillika riktigheten af den grundsats, detta förslag innefattar, nemligen att arméens särskilda regementen och corpser, lika litet som arméen i sin helhet, hafva någon slags *eganderätt* till de

indelda tillgångar, statsverket dem för aflöningen anvisat, hafva kommitterade likväl funnit nämnda förslag icke kunna bringas till verkställighet annorlunda än med uppoffring af just de väsendtligaste bland det indelda löningssättets fördelar. Detta gäller isynnerhet om boställsförvaltningen, hvars fortfarande goda bestånd väsendtligen betingas deraf, att hvarje regemente sjelf får förvalta de boställen, det har sig anvisade för sin aflöning. Äfven med antagande af ett oförminskadt nit vid denna förvaltning, torde det dock synnerligen å löntagarnes sida visa sig mindre billigt att frukterna af det ena regementets bemödanden blifva räknade andra regementen till godo, der möjligen mindre framgång i boställsförvaltningen förutsättes. Då genom lönernas samfälda bestämmande och fördelning hela arméen blefve beroende af hvart och ett särskildt regemente, skulle häraf uppstå omgång och tidsutdrägt vid lönernas utfående, kontroller, liqvider och skriftvexlingar af mångfaldig art mellan ej mindre vederbörande administrativa embetsverk samt andra myndigheter och regementena, än de senare inbördes, m. fl. dylika till missnöje och förvecklingar ledande förhållanden; hvilket allt skulle för både staten och arméen i mer och mindre mon vara ofördelaktigt och betungande samt af mången anses medföra till och med större olägenheter än sjelfva förlusten af hela det indelda löningssättet. På grund häraf, och då en rättvis jemnhet i aflöningen utan dylika svårigheter kan i nöjaktig grad vid arméen bibehållas på det sätt kommitterade framdeles skola visa, finna kommitterade sig icke kunna biträda det nu omförmälda förslaget till aflöningens reglerande. Med bibehållen hänsyn till det önskvärda ändamålet af lönetillgångarnes likformiga fördelning mellan regementena, i lika förhållande till deras aflöningsbehof, så att alla regementen finge sig anvisade derefter bestämda belopp af de särskilda lönetillgångarne, nemligen boställen, räntor, kronotionde och kontanta anslag, hvarigenom de alla komme att i samma mon tillgodonjuta fördelarne af det indelda löningssättet, hafva kommitterade öfvervägt möjligheten af en sådan fördelnings verkställande på ett äfven i tillämpningen ändamålsenligt sätt, men funnit detta icke kunna ske i nyssnämnda fullständiga grad, annat än med en allmän rubbning af den närvarande, efter naturliga lokalförhållanden i de flesta fall afpassade indelningen för hvarje regemente af dess boställen, räntor och tionden. Så t. ex. skulle derigenom inträffa, att ett regemente stundom finge sig anvisade boställen och andra indelda lönetillgångar i aflägset belägna landskap, hvilka tillgångar, antingen regementet sjelft eller ett annat i orten förlagdt regemente för det förras räkning, borde dem förvalta, i begge fallen med betänkliga olägenheter och hinder i aflöningsväsendet. Kommitterade hafva fördenskull, helre än att framkalla verkliga förut okända svårigheter af det indelda löningssättet, ledande till sannolika uppoffringar för arméen och löneregleringens säkra fördröjande, samt då de olikheter i aflöningsförmoner regementena emellan, som kunna uppstå genom den olika arten och tillgången af deras indelda löneinkomster, låta sig periodiskt utjemna, på sätt kommitterade skola i det följande visa, — funnit sig föranlåtne att, under bemödandet att söka uppnå meranämnda ändamål, stadna vid den inskränkning deruti, som innefattas i följande stadgande, hvilket kommitterade föreslå måtte såsom regel i omförmälta hänseende föreskrifvas:

Aflöningen för hvarje regemente anvisas att i främsta rummet utgå af de *indelda* tillgångar, regementet eller corpsen genom 1833 års lönereglering fått sig anslagna; dock att, i den mon sådant lämpligen kan ske, indelda räntor och kronotionde böra utbytas regementen och corpser emellan på det sätt, att hvarje regemente och corps måtte få uppbära dessa sina tillgångar företrädesvis inom sin förläggningsort.

I afseende å det öfverskott af indelda tillgångar, som ett regemente eller en corps, efter nyssberörda utbyte, möjligen kunde få utöfver eget behof och derföre böra till annat regemente frånträdas, så, enär ett dylikt öfverskott endast i några få fall och till jemförelsevis mindre belopp kan förväntas uppstå, samt då man helst bör söka undvika att, olika regementen emellan, införa kontroller och redovisningar, hvilka blefve af nöden om öfverskott uti indelda lönetillgångar borde afstås från ett till annat regemente med det omvexlande belopp, som olika, under olika år, vid de förra regementet inginge, anse sig kommitterade böra föreslå följande stadganden:

Om efter nyssnämnda utbyte ett regemente skulle befinnas ega, ensamt uti indelda lönetillgångar ett större belopp efter uppskattningsvärde, än hvartill dess aflöning enligt i den nya

normalstaten blifvit bestämd, afträdes öfverskottet till annat regemente, som deraf har behof, i främsta rummet genom afstående af indelda räntor och kronotionde, som, såvidt ske kan, till egen uppbörd och redovisning af det senare regementet emottages, men, i annat fall, fortfarande uppbäras och redovisas vid det förra regementet, mot årlig leverering till det senare af dessa tillgångars belopp efter gällande uppskattningsvärde. Utgöres öfverskottet blott af boställens afkastning, bör helst ett eller flere boställen till det andra regementet öfverflyttas, men, om häremot möta verkliga hinder, årligen dit afstås ett kontant belopp, motsvarande skillnaden mellan normalstatens lönesumma och boställenas uppskattningsvärde vid det förra regementet. Hvad, efter denna reglering af de indelda tillgångarne befinnes brista i särskilda regementens lönebehof enligt normalstaterna, fylles genom anvisande af kontanta statsanslag.

I öfverensstämmelse med sjelfva grunden för lönetillgångarnes nu föreslagna fördelning mellan särskilda regementen, och då, under *öfvergångstiden* från den gamla till den nya staten, löningsöfverskott, hvilka äro afsedda att från ett till annat regemente öfverflyttas, endast efterhand kunna antagas blifva dertill disponibla med bevarande af löntagarnes vid det förra regementet behöriga rätt, så föreslå kommitterade:

att dylika öfverskott skola från ett till annat regemente afstås, endast i den mon det förra regementets aflöningstillgångar betäcka utgifterna med tillämpning af behöriga, under öfvergångstiden gällande, löningsstater.

2. *Inom hvart och ett särskildt regemente eller corps.*

I hufvudsaklig öfverensstämmelse med nuvarande förhållanden, föreslås:

att, sedan en del boställen blifvit anvisade till bostäder efter de grunder, nedan skola särskildt framställas, de öfriga boställena må utarrenderas på förmonligaste vilkor, i öfverensstämmelse med derom gifna eller framdeles meddelade nådiga föreskrifter; och

att fördelningen, löntagarne emellan, af de utarrenderade boställenas afkastning samt öfrige indelda tillgångar, nummerlöner och kontanta fyllnadsanslag må ske af den direktion vid hvarje regemente eller corps, åt hvilken detta bestyr nu är eller framdeles kan blifva uppdraget, samt efter de grunder, som innefattas i Eders Kongl. Maj:ts nådiga Cirkulär af den 17 Juni 1856, angående sättet för lönetillgångarnes uppbärande och fördelande inom indelda arméens regementen och corpser från 1857 års början, dock med den förändring att, ehuru kontanta löner äro afsedda, enligt kommitterades nedan framställda lönereglerings förslag, för Distinctionskorpraler, Korpraler och vice Korpraler, dessa personer likväl må tillgodonjuta förmonen att få ingå i delning, för sina löner, af uppkommande öfverskott å de samfälda tillgångarne, men utan skyldighet att, när brist möjligen uppstår, behöfva i denna deltaga.

Enär, under *öfvergångstiden* från de nuvarande till de nya aflöningsförhållandena, flere olika kategorier af löntagare sannolikt komma att finnas vid ett och annat regemente, af hvilka löntagare de, som blifvit utnämnde före tillämpningen af Eders Kongl. Maj:ts nådiga Bref den 8 April 1862 äro berättigade att, om de ej vilja ingå på den nya aflöningsstaten, bibehållas vid sina förra löneinkomster, så måste mellan desse tjenstemän regementenas *nuvarande* löneinkomster till fullo fördelas i öfverensstämmelse med högstberörda nådiga cirkulär; hvaremot andra löntagare, som genast få uppföras på den nya staten, endast i den mon kunna komma i åtnjutande af sina der bestämda fulla löner, som hvarje regementes genom den nya löneregleringen anvisade lönetillgångar hinna blifva för sitt ändamål disponibla. I enlighet härmed föreslå kommitterade till iakttagande *under öfvergångstiden:*

att af alla de lönetillgångar, som ett regemente eller en corps har sig anvisade enligt 1833 års löneregleringen skola de löntagare, hvilka blifvit utnämnde före tillämpningen af Kongl. brefvet den 8 April 1862, om de ej vilja ingå på den nya staten, tillgodonjuta en mot deras aflöning efter äldre förut för dem gällande stat svarande andel, som bör uträknas och fördelas dem emellan jemlikt föreskrifterne i Kongl. cirkuläret af den 17 Juni 1856, samt med iakt-

tagande deraf, att de förändringar, som af löneregleringen kunna förorsakas, vare sig i uppskattningsvärdena å boställen, nu anvisade till bostäder, eller i andra hänseenden, icke till desse löntagares vinst eller förlust varda vid nyssnämnda fördelning beräknade; och att hvad som efter denna fördelning befinnes återstå af omförmälda tillgångar skall, i förening med de nya löneinkomster, som genom löneregleringen kunna vinnas, fördelas mellan de öfrige löntagarne i förhållande till hvars och ens lön i den nya normalstaten.

B. Om bostadsboställens anvisande.

Uteslutande ur ekonomisk synpunkt betraktadt skulle det vara fördelaktigt, att alla arméens boställen utarrenderades, enär derigenom, om arrendena på längre tid afslutades, boställena otvifvelaktigt skulle lemna större afkomst, än den som genom deras skötsel under en kortare obestämd tid kan erhållas. Denna åsigt, som legat till grund för åtskilliga vid 1833 års löneregleringen vidtagna åtgärder, hafva kommitterade ansett böra äfven nu, men i vidsträcktare grad än år 1833 tillämpas, och derföre antagit såsom regel, att endast föreslå bostadsboställens tilldelande i de fall, särdeles giltiga skäl dertill föranleda. I detta afseende förekommer i främsta rummet den redan här förut ådagalagda nödvändigheten deraf, att staten skall ovilkorligen kunna af en del löntagare fordra deras bosättning inom begränsade tjenstgöringsområden, hvilket ännu icke å landet kan ske, såvida ej boställen eller åtminstone bostäder åt dessa löntagare anvisas. Men derjemte får icke förbises att boställshafvare, om han sjelf får bruka och bebo sitt boställe, kan uttaga in natura en del af den vinst, som eljest skulle tillfalla en arrendator. Denna vinst skulle således, om bostället vore för allmän räkning utarrenderadt, komma hvarken statsverket eller arméens löntagare till godo. Vill en boställshafvare sjelf bortarrendera bostället och således försaka denna vinst, sker det derföre, att han af särskilda förhållanden finner sådant vara för sig, på det hela taget, till gagn. Men har han hufvudsakligen eller uteslutande sina lönetillgångar att påräkna för egen och sin familjs bergning, och derigenom är i behof af de fördelar, boställets egna brukande bereder, kan han på sådant sätt göra lönen för sig drygare, utan att staten derpå något förlorar. Såsom vilkor härför gäller dock i allmänhet, dels att förflyttning från ett till annat boställe icke för ofta må ega rum, dels att, å ena sidan, bostället hvarken är så litet, att innehafvaren der saknar nödiga jordbruksalster för sitt eget hushåll, eller byggnadsskyldigheten står i missförhållande till boställets afkomst, och ej heller å andra sidan så stort, att förlagskapitalet med åtföljande äfventyr är besvärande för boställshafvaren med hänsyn till hans ställning och lönevilkor, eller han för sin utkomst tvingas att helt och hållet egna sig åt jordbruket. Uppå dessa skäl föreslå kommitterade:

att behörigen bebygda bostadsboställen må, med ledning af förslag, som från Chefsembetena böra infordras, under lön anvisas,

1. För tre, eller, der tjenstgöringsförhållandena sådant påkalla, fyra Underofficerare på hvarje kompani eller sqvadron, och ibland desse alltid åt Fanjunkaren, hvilken främst och mest förtjente underofficer företrädesvis bör komma i åtnjutande af de fördelar, bostadsboställe gifver; dock att visst boställe icke ovilkorligen måste åtfölja viss underofficerstjenst inom samma kompani, till förekommande af för såväl boställshafvaren som bostället de ofta menliga följderna af ombyten vid befordran inom kompaniet, och till befrämjande således af en längre besittning af ett och samma boställe;
2. För Kompani- och Sqvadronschefer, samt
3. För Regements- och Corpschefer. Deremot böra de boställen, hvilka nu innehafvas dels af öfrige Regementsofficerare, som i allmänhet under en kortare tid qvarblifva i sina befattningar, dels af arméens civile tjenstemän, för hvilka boningsorterne böra bestämmas med hänsyn till deras åligganden och således vara oberoende af anvisade boställen, — till regementenas löningsfonder indragas.

Beträffande bostadsboställenas storlek föreslås:

att, der omständigheterna sådant medgifva och genom utbyten af boställen eller afsöndringar derifrån, antingen inom regemente eller emellan detta och statsverket eller annat regemente, kan åstadkommas, bostadsboställe icke bör utgöra till sitt uppskattningsvärde mer än högst $\frac{2}{3}$ af innehafvarnes lön efter normalstat; i följd hvaraf denna lön må till sitt återstående belopp utgå från regementets gemensamma lönetillgångar. Skulle boställe, genom upparbetning, framdeles komma att lemna en större afkastning än nyssberörda del af den lön, hvarunder det är anvisadt, skall, vid ombyte af boställshafvare, vederbörande löningsdirektion hos Kongl. Maj:t i underdånighet föreslå den åtgärd, som i anledning häraf och med hänsyn till dåvarande förhållanden, må lämpligast böra vidtagas.

C. Om uppskattningen af boställena och öfriga indelda tillgångar.

I afseende å denna förberedande åtgärd, utan hvilken en tillförlitlig och rättvis löneregleringen icke kan ega rum, och som af Eders Kongl. Maj:t jemväl är afsedd att läggas till grund för den nya löneregleringen, hysa kommitterade den mening, att en formlig uppskattning af *sådana boställen*, hvilka äro *utarrenderade* för löningsfondernas räkning, icke skulle medföra ett gagn, motsvarande de med uppskattningen förenade olägenheter och kostnader, när å ena sidan tages i betraktande det arbete och den tidsutdrägt, uppskattningarna skulle medföra samt det i allt fall endast approximativa resultat man vid uppskattningen af jord i allmänhet ernår, och å andra sidan, att det redan nu finnes för handen en af erfarenheten gifven mätare å dessa boställens värden, nemligen de arrendebelopp, som för boställena erläggas. Att dessa belopp blifvit med all noggrannhet bestämda efter beräkning af boställenas verkliga afkastning och i öfverensstämmelse med regementenas egen fördel, kan antagas såsom gifvet, då boställena förvaltas af regementena sjelfva, vid hvilket förhållande boställenas närvarande afkastning måste säkrare betecknas genom nyssnämnde belopp, än genom resultatet af en för ändamålet särskildt företagen alltid oviss uppskattning. Och då löneregleringen hvarken kan eller får grundas på annat än det närvarande förhållandet, hvaruti framdeles inträffande förändringar blifva föremål för de periodiska lönejemkningar, kommitterade skola nedan föreslå, så hemställes i omförmäldta hänseende:

att någon uppskattning, genom syn, å de utarrenderade till löningsfonderna indragna boställena icke må ega rum, utan de för löneregleringen nödiga uppskattningsvärdena å dem bestämmas efter boställenas verkliga arrendeafkastning.

Af *bostads*boställena deremot anse kommitterade, i saknad af annat tillförlitligt sätt att med erforderlig visshet kunna bestämma afkastningen af dessa boställen, en formlig uppskattning, efter lika grunder, vara för löneregleringen nödvändig. Det ändamål, som genom en dylik uppskattning i första rummet åsyftas, är visserligen icke ett till siffran fullt riktigt värde på hvarje boställes afkastning, något som omöjligen kan ernås, men väl en med jemnhet och efter samma grunder inom olika orter verkställd beräkning af boställshafvarnes inkomster utaf ifrågavarande lägenheter. Hvad angår sjelfva sättet för verkställigheten af boställsuppskattningarna, så är det exempel man erhållit af 1827 års här förut omnämnda uppskattningar, hvilka förrättades af 17 särskilda kommissioner, visserligen efter samma föreskrifter, men tydligen dock med olika tillämpning derutaf, egnadt att tjena till upplysning i berörda afseende; ty, oaktadt de jemkningar af bemälde kommissioners beräkningar, hvarigenom 1830 års löneregleringskomitée sökte finna en rättvis grund för sina arbeten, framkallades dock, såsom ofvan är nämndt, stora missförhållanden inom arméens aflöningsväsende, genom de olikheter, som vid de särskilda sins emellan fristående boställsuppskattningarna uti olika orter gjorde sig gällande. Beträffande den nu ifrågasatta nya uppskattningen af arméens boställen hafva krigs- och kammarkollegierne den 11 Februari 1857 till Eders Kongl. Maj:t afgifvit gemensamt underdånigt utlåtande jemte förslag till instruktion för den blifvande uppskattningskommissionen, hvarefter Generalmajoren B. Hall samt Öfverstarne friherre Rappe, Fleetwood och Stjerngranat fått sig i underdånighet häröfver yttra. Af dessa i ämnet särdeles upplysande handlingar, af hvilka komitéen erhållit del, framgår ovedersägligt, att jemnhet och likformighet

i boställsuppskattningen icke kan vinnas genom densammas verkställande af flere olika från hvarandra skiljda kommissioner eller embetsmyndigheter, utan att en enda sådan myndighet är för vinnande af detta ändamål nödvändig. Häremot kan visserligen åberopas den större tidsutdrägt, som förrättningarna i detta fall skulle komma att medtaga, och kollegierna hafva beräknat denna tid till minst fem år; men dels är detta i sig sjelft obetydliga tidsförlopp, då för framtiden afses att grundlägga en aflöningsorganisation, som, derest icke likformighet i boställsuppskattningen öfver hela riket eger rum, hvarken kan vinna förtroende eller varaktigare bestånd, beräknadt för arméens samtliga boställen och således äfven de utarrenderade, dels för öfrigt torde det kunna antagas att någon förkortning af berörda tid icke är omöjlig, såväl genom förrättningarnas påbörjande tidigare och afslutande senare på året, åtminstone i rikets södra landskap, än nyssbemälde kollegier förutsatt, som äfven genom förenklingar i sjelfva uppskattningsmetoden.

I sistnämnda afseende förekommer i främsta rummet frågan, huruvida ovilkorligen en fullständig kartläggning bör föregå uppskattningen af det boställe, hvarå karta saknas. Detta synes komitéen icke vara behöfligt, utan att härtill endast erfordras uppmätning af egorna, hvilket bör kunna ske med behöflig säkerhet äfven om icke alla de oväsendtliga lokalförhållanden som, enligt vanlig landmätaremetod, matematiskt bestämmas, skulle med full noggrannhet blifva bemärkta. Detta är föröfrigt, under nuvarande rörlighet inom jordbruket, utan ändamål, emedan efter kort tid förändringar i dylika hänseenden alltid inträffa. En sådan uppmätning af egorna kan anförtros hvar och en i rekognosceringar någorlunda erfaren officer, och härtill fordras hvarken synnerligt lång tid eller större kostnad. Om en instruktion för verkställigheten af dylika mätningar utarbetas på grund af dels landmätare- dels rekognosceringsmetod, skulle, under ledning af en skicklig landmätare eller officer, ett stort antal yngre officerare och äfven underofficerare kunna till berörda förrättningar inom kort tid inöfvas och derefter hela arbetet ganska snart bringas till utförande.

Sjelfva uppskattningssättet, sådant det af förenämnde embetsverk och personer blifvit föreslaget, synes kommitterade vara mer i detalj gående, än för det afsedda ändamålet erfordras eller är lämpligt. Det är här, liksom i allmänhet vid uppskattning af jord, medelvärdet man bör söka; och ju fler uppskattningar i detalj man dervid företager, desto flera misstag och vilseledande beräkningar är man i fara att begå. Till undvikande häraf, och såsom i sig sjelft tillfyllest för det sökta medelvärdet af boställsafkastningen, bör man använda ett enkelt uppskattningssätt. Så t. ex. torde man, alltefter ortförhållandena och jordens beskaffenhet, kunna beräkna en viss afkastning i spanmål och foder på hvarje tunnland jord med tillägg af fria (torp-) dagsverken, men med afdrag af vissa procent för brukningskostnaden, eller ock, enligt sättet för hypotheksvärderingarna, gifva åt hvarje tunnland jord, i förhållande till dess godhet, ett visst kapitalvärde, och af det sålunda funna kapitalvärdet å hela jordrymden taga en viss procent såsom behållen inkomst; och slutligen skulle man kunna beräkna arrendesumman af en lägenhet genom att åsätta ett visst arrendebelopp för hvarje tunnland jord, efter dess beskaffenhet, lämpadt efter förhållandena i orten, o. s. v. Möjligen torde med fördel flere dylika metoder böra på en gång användas såsom kontroll den ena på den andra; men hufvudsaken synes dock vara att uppskattningen verkställes på ett enkelt och redigt sätt. Om och i hvad mon skogar böra tagas i beräkning härvid, lärer bero på den allmänna lagstiftningen om statens skogshushållning. Der försäljning af skogsprodukter icke redan är eller framdeles blifver medgifven, böra således skogarne, i likhet med vissa, ännu ej begagnade odlingslägenheter icke inberäknas i det närvarande uppskattningsvärdet, utan anses såsom en *framtida möjlig* tillgång, hvarmed boställsafkastningen kan komma att förhöjas. I afseende å de värderingar, som på stället företagas, torde förrättningsmannen hafva större gagn af att biträdas af s. k. "gode män" än nämndemän, hvilka vanligen i dylika fall ega mindre insigt och erfarenhet; och ehuru regementsbefälet bör vara skyldigt att tillhandagå med erforderliga upplysningar, synes samma befäl icke lämpligen böra i uppskattningen deltaga. Deremot torde hvarje Chefsembete för sitt regemente böra lemnas tillfälle att yttra sig öfver de förslagsvis bestämda värdena före deras fastställande, synnerligast med hänseende till jemnheten i uppskattningen af de olika boställena inom regementet.

I enlighet med hvad sålunda blifvit anfördt hemställa kommitterade beträffande bostadsboställenas uppskattning:

att dessa boställen, efter å dem föregången egomätning, i de fall kartor saknas, måtte till sin medelafkastning blifva uppskattade af en enda för detta ändamål förordnad komitée, bestående af 2:ne ständige ledamöter, deribland ordföranden och den ene civil embetsman, samt 2:ne tillfällige ledamöter, särskildt utsedde för uppskattningarna inom hvarje landskap; och att dessa förrättningar måtte ske i öfverensstämmelse med det af Krigs- och Kammarkollegierna häröfver uppgjorda underdåniga förslag, men på det något förenklade och i öfrigt annorlunda sätt, kommitterade här ofvan ansett vara säkrast och för ändamålet bäst befrämjande.

Vidkommande slutligen sjelfva beräkningsgrunden för spanmåls och andra persedlars förvandling i penningar vid uppskattningen af arméens boställen och andra indelda lönetillgångar, föreslås, till vinnande af en för jemförelsen nödig öfverensstämmelse i dessa hänseenden, samt förekommande af större ojemnheter genom tillfälliga prisförhållanden i olika orter:

att förvandlingsuträkningarna måtte ske efter medeltal af hvarje särskildt läns markegångspris för vissa år, hvilka böra vara desamma för hela arméen, oberoende af uppskattningarnas verkställande ofiktidigt vid olika regementen, äfvensom att vakansafgifter upptagas i öfverensstämmelse med gällande kontrakt, när uppskattningen eger rum.

D. Om periodiska jemkningar af lönetillgångarna regementen emellan efter tillämpning af den nya löneregleringen.

Såsom ofvan är visadt, ligger i det indelda löningssättets beskaffenhet och utgör dess förnämsta egenskap, att tillgångarne förändras i naturligt förhållande till de behof, hvarför de äro anvisade. Men härmed följer dock att genom den olika förkofran, som olika boställen kunna vinna i följd af jordbrukets ojemna framsteg i skiljda landsdelar, m. fl. andra förhållanden, en äfven från början likformig fördelning emellan regementen och corpser af arméens samtliga indelda lönetillgångar, om en sådan fördelning eljest vore möjlig, icke kan hindra uppkomsten, efter någon tid, af ett skiljaktigt förhållande mellan dessa tillgångar inom arméen. För att således, icke blott under en viss längre eller kortare tidsperiod göra den nya löneregleringen i berörda afseende fruktbärande, utan tillförsäkra densamma framgent bestånd, erfordras att tillse, huruledes uppkommande ojemnheter i det genom löneregleringen afsedda förhållandet mellan olika regementens och corpsers lönetillgångar må kunna på ett rättvist sätt afhjelpas utan rubbning af de för löneregleringen fastställda grunder.

Hvad i detta hänseende först angår de för löningsfonderna anvisade *boställsarrenden, indelda räntor, kronotionden och vakansafgifter* m. m., så torde det åsyftade ändamålet kunna vinnas genom en med vissa mellantider återkommande af särskild myndighet verkställd periodisk jemkning af arméens lönetillgångar, regementen och corpser emellan, hvarigenom dessa tillgångar der de i anmärkningsvärd grad befinnas öfver- eller understiga sitt vid löneregleringen antagna normala belopp, kunna dit återföras medelst en billig fördelning å samtlige regementen och corpser af dessa öfverskott eller brister. Huru ofta en sådan lönejemkning bör ega rum är af synnerlig vigt att rätt bestämma, såvida ändamålet icke skall förfelas eller olägenheter i andra afseenden framkallas. Om, sedan den första uppskattningen och fördelningen af ifrågavarande tillgångar blifvit med noggrannhet verkställd, en förnyad jemkning af dessa tillgångar för snart företages, så inträffar lätteligen, att de olikheter i aflöningen, som för jemkningen då blifva föremål, endast äro af tillfällig natur, hvilka, lemnade åt sig sjelfva, skulle inom kort hafva försvunnit, men som, genom jemkningar komma att leda till verkliga missförhållanden i aflöningsväsendet. Det är fördenskull icke allenast obehöfligt utan äfven skadligt, att låta en löneregler ing af den omfattning, som indelda arméens, förblifva orubbad endast några få år, helst sådant derjemte skulle redan från början alstra mindre förtroende till denna löneregleringens dugliga beskaffenhet.

Å andra sidan deremot skulle en för lång tiderymd mellan hvarje lönejemkning möjligen hafva till följd, att betydande skiljaktigheter i aflöningsväsendet derunder hunne utbilda sig, hvilka för-

vandlade lönejemkningen till en i visst hänseende ny hel löneregleringg, hvarjemte liqviden eller fördelningen mellan regementen och corpser af befunna löningsöfverskott och brister komme att i allmänhet blifva utan inverkan på de löntagare, som, under en föregående tid, genom öfverskotten njutit vinst och genom bristerna lidit förlust, men deremot bereda andra löntagare en oförtjent aflöningstillökning eller förminskning. Af dessa skäl, och då perioden för medelmarkegångssättningen inom länen omfattar 10 år, efter hvilkas förlopp således man först blifver i tillfälle att med någon större säkerhet kunna bedöma de indelda tillgångarnes verkliga förändring till högre eller lägre värden, än som vid löneregleringarne blifvit beräknade, torde en allmän lönejemkning åtminstone icke oftare än hvart 10:de år böra ega rum, utan fara för ändamålets förfelande på ena eller andra sättet.

Vidkommande frågan, huru mycket ett regemente, som egt öfverskott under mellantiden, bör afstå till den öfriga arméen, så synes billigheten och ett nödigt afseende på lönetillgångarnas förkofran fordra, att regementet får behålla någon viss del af sådant öfverskott, i ersättning för vidlyftigare boställsvård och till befrämjande af en nitisk utöfning deraf, hvaruppå öfverskottet till en del beror.

Kommitterade framställa nu såsom ett förslag i ofvan angifna hänseende:

att en allmän jemkning af här ifrågavarande lönetillgångar regementen och corpser emellan må periodiskt verkställas, dock icke oftare än hvart 10:de år, samt att för detta ändamål bör i hufvudstaden då sammanträda, på E. K. M:ts nådiga kallelse, en särskild komité (eller direktion) bestående af en utaf E. K. M:t till ordförande förordnad regementschef, en civil-ledamot i det förvaltande embetsverk, som med indelda arméens aflöning närmast eger befattning, likaledes af E. K. M:t förordnad, samt 3:ne officerare af majors eller kaptens grad, valde inom sina regementen, i den ordning regementena emellan, E. K. Maj:t täcktes en gång för alla bestämma, och så, att vid hvarje sammanträde de valde ledamöterne tillhöra regementen, förlagde i skiljda delar af landet;

att denna komité (direktion) skall ega att, med ledning af arméens aflöningsräkenskaper för tiden sedan näst föregående sammanträde, öfverse arméens aflöningsförhållanden och hos E. K. Maj:t föreslå de jemkningar deruti, som under tiden intill nästa sammanträde kunna anses böra rättvisligen iakttagas;

att dessa jemkningar böra bestämmas genom jemförelse af förhållandet mellan aflöningstillgång och behof vid arméen i sin helhet och vid hvarje särskildt regemente och corps, hufvudsakligen på följande sätt:

Sedan summan af hela arméens verkliga lönetillgångar (utom vid de regementen der indelda löner saknas) blifvit uträknad i medeltal för år under den förflutna mellantiden, afdrages derifrån beloppet af hela arméens årliga lönebehof, enligt gällande normalstat, då skillnaden visar medeltalet för år, under samma tiderymd, af öfverskjutande eller bristande tillgång å nämnda normalstat, hvilken skillnad uträknas i procent af normalstatens belopp. På enahanda sätt utrönes och beräknas skillnaden i medeltal om året af hvarje regementes och corps verkliga aflöningstillgång och behof, enligt dess gällande normal-stat, hvarefter de regementen och corpser, hvilkas särskilda löningsöfverskott eller brister utgjort, de förra mer och de senare mindre än hvad arméen i sin helhet vunnit eller förlorat, böra till öfriga regementen och corpser afstå ett, i förhållande härtill, sålunda bestämdt belopp, att, när ett regementes särskilda öfverskott utöfver lönebehofvet enligt dess normalstat, icke öfverstigit 10 procent af arméens allmänna löningstillgång, regementet då får behålla minst 25 procent af detta öfverskott, och således skall derutaf årligen afstå intill nästa lönejemkning, högst 75 procent, samt att, om öfverskottet uppgår till mer än 10 procent af berörda tillgång, ofvanbemälda komitée (direktion) skall hos E. K. Maj:t i underdånighet föreslå, huruvida någon större andel af öfverskottet då bör af regementet frånträdas: och bör verkställigheten af dylika jemkningar ske, i främsta rummet, genom motsvarande förändringar af regementenas kontanta aflöningsanslag, men, der

sådant anslag saknas vid det afträdande regementet, öfverflyttningen ske på sätt här ofvan om indelda tillgångars öfverflyttning regementen emellan vid löneregleringens början blifvit föreslaget.

Hvad härefter angår de förhöjningar, som i *bostadsboställenas* vid löneregleringen beräknade afkastning sedermera under tidens lopp kunna vinnas, så anse kommitterade någon olika mening icke kunna uppstå derom, att hvarje boställshafvare bör under sin besittningstid lemnas i ostördt åtnjutande af de ökade inkomster, han genom omtanke och god boställsvård kunnat sig förvärfva, men att, när han afgår, tillträdaren af bostället saknar all enskild rätt till denna förhöjda inkomst, som endast bör tillfalla, på sätt här ofvan nyss blifvit föreslaget, regementet särskildt och arméen i allmänhet, såsom en gemensam, mot ökade lefnadsbehof svarande löneförhöjning. Värderingen af dylika boställsförbättringar synes lämpligast böra tillhöra hvarje regementes löningsdirektion, som sjelf eger fördel af värdets bestämmande i full enlighet med boställets verkliga förkofran, hvarigenom någon ettergift åt tillträdaren, på de öfrige indelningshafvarnes bekostnad, alls icke kan ifrågasättas ega rum. Kommitterade föreslå i öfverensstämmelse härmed:

att, vid ombyte af boställshafvare, löningsdirektionen skall, efter å bostället skedd syn för utrönande af dess verkliga afkastning, åsätta detsamma förnyadt uppskattningsvärde för bestämmande af det belopp, hvarmed bostället skall anses ingå under tillträdarens lön enligt normalstat; dock att såväl tillträdaren som öfrige indelningshafvare vid regementet må hafva sig öppet lemnadt att i detta nya uppskattningsvärde i vederbörlig ordning söka ändring.

E. Om lönetillgångarnas redovisning.

För vinnande af en klar och redig öfversigt af löningsförhållandena inom såväl arméen i allmänhet, som hvarje särskildt regemente, hvilket är desto nödvändigare, som de här ofvan föreslagna periodiska lönejemkningarna måste ske på grund af en lätt funnen säker kännedom i berörda hänseende, anse kommitterade:

att icke allenast lönetillgångarna böra inom hela arméen redovisas på ett helt och hållet lika sätt och så, att hvarje särskild kathegori af löntagare blifver i redogörelsen synlig, utan äfven att redovisningen bör, vid inträdet af den nya löneregleringen, utgå från dåvarande aflöningsförhållanden, och således för hvart och ett regemente och corps upptaga alla de lönetillgångar, som der då uppbäras och disponeras, samt att följaktligen, i den mon löneregleringen genomföres, redogörelsen skall debitera hvad som ytterligare erhålles, och kreditera hvad som afstås i öfverensstämmelse med samma reglering.

Ett på denna grund affattadt redogörelseformulär, med derå tecknade underrättelser bifogas. (Bil. Litt. G).

Kommitterade, som nu ega att inför Eders Kongl. Maj:t i underdånighet redogöra för det förslag till *normalstat* för indelda arméens aflöning, kommitterade utarbetat (Bil. I), hafva vid bestämmandet af de deruti uppförda belopp utgått från antagandet af icke allenast de allmänna hufvudgrunder för löneregleringen, hvilka här ofvan blifvit framställde, utan äfven de särskilda, på lönebeloppen inverkande förutsättningar och bestämmelser, som nedan skola hvar för sig omförmälas; och få kommitterade till vinnande af större tydlighet, punktvis redogöra för hvad i dessa hänseenden sålunda blifvit beslutadt.

1. Då, såsom nedan skall visas, de för arméens aflöning nu disponibla tillgångar blifva otillräckliga för den nya löneregleringens genomförande, hafva kommitterade ansett det ligga närmast för handen att arméens löningsstat icke längre betungas med ackordens amortering, utan att denna öfvertages af statsverket. I sådant afseende torde följande utredning, beträffande arméens ackordsförhållanden, vara upplysande för ett rätt bedömande af denna fråga:

Med anledning af Rikets Ständers vid 1756 års riksdag fattade beslut om inrättande af en pensionskassa för arméen uppå vissa, af dem fastställda grunder, blef reglemente för denna kassa, hvilken ännu eger bestånd, af Kongl. Maj:t första gången utfärdadt d. 10 Januari 1757. Förutom deruti meddelade föreskrifter, angående sjelfva pensioneringen, stadgades bland annat, att officer,

som toge afsked, egde, jemte pensionen från kassan, att af den, som honom efterträdde i tjensten och af de öfrige, som genom samma ledighet blefve befordrade, erhålla något *"understöd"* för *"sitt tillräckligare underhåll"*. Beloppet af detta "understöd" bestämdes för hvarje grad inom hvart och ett vapen, och till en del olika vid olika regementen. Då ledighet uppstod genom dödsfall och således någon afskedad person icke fanns, till hvilken understöd behöfde utgå, voro icke heller de befordrade skyldige att en dylik utgift vidkännas.

Genom Nådigt Bref af d. 7 Juli 1767 behagade Kongl. Maj:t till iakttagande meddela en af Rikets senaste Ständer aflåten underdånig skrifvelse af hufvudsakligen det innehåll, att Ständerne fästat uppmärksamhet på de i 1756 års pensionsreglemente tillåtne tjensteköp och ackordssummors erläggande inom militären; och ehuru Ständerne väl, å ena sidan, nogsamt funnit, det flere missbruk kunde förekomma genom dessa ackord, så hade likväl Ständerne, — i betraktande deraf, att missbruken läte sig förekommas genom efterlefnad vid ackordens uppgörande af de om befordringar uttärdade lagar och författningar, så att välförtjente och meriterade officerare bibehöllos vid deras i lag grundade tour och anciennetet, samt i anseende till den verkliga förmon, som, genom ackorder tillflyter de afgångne officerarne, — beslutat i underdånighet tillstyrka, det ackorder och tjensteköp måtte hädanefter tillåtas, men med den förändring i 1756 års pensionsreglemente, att det lemnades i den afgåendes och efterträdandes frihet *"att ingå ackord eller icke"*.

Föga mer än 2 år härefter blef denna befrielse från skyldigheten att ingå ackord återtagne, uppå framställning af Rikets då församlade Ständer, i det att Kongl. Maj:t, genom Nådigt Bref af den 10 Oktober 1769 enligt Ständernas tillstyrkan förklarade nyssomförmälda stadgande skola till all kraft och verkan upphöra, samt 1757 års reglemente för arméens pensionskassa framgent, i afseende å tjensteköp och ackord, lända till efterrättelse. Äfven häröfver meddelades, jemväl uppå samma Ständers framställning, den förklaring, medelst Nådigt Bref af d. 9 Januari 1770, att hvar och en officer, af hvilken ålder som helst, och antingen han tjent längre eller kortare tid, egde vid afskedstagandet undfå betalning för sysslan, eller ackord efter reglementet, samt att ackord aldrig finge hindras derigenom, att den, som vore närmast i tur *icke ville* ackordsumman erlägga, utan skulle i sådan händelse *den yngre sökanden* då af berörda *"förmon"* få sig begagna.

Men redan inom 3:ne år härefter fann Kongl. Maj:t sig af flere skäl och omständigheter föranlåten att infordra vederbörandes i arméen underdåniga utlåtande, huruvida de voro nöjde, att de ditintills tillåtne tjensteköp eller s. k. ackorder afskaffades; och då största delen af arméens tjenstemän yttrade sin underdåniga åstundan, att dessa ackorder, hvilka ofta medfört den olägenhet, att en samlad penningesumma, framför skicklighet och förtjenst, banat vägen till fortkomst och befordran, hädanefter måtte upphöra, i den ordning Kongl. Maj:t pröfvade bäst och nyttigast, — så lät Kongl. Maj:t, till vinnande af detta angelägna ändamål, utfärda Dess Nådiga förordning rörande ackordens afskaffande inom militären af d. 21 Mars 1774, hvarigenom stadgades hufvudsakligen följande:

a) vid skeende befordringar eller flyttningar inom militären, vore hädanefter alla ackord förbudne, så att den, hvilken befordrades eller flyttades till någon syssla, ej behöfde betala mer, än hvad arméens pensionskassa enligt 1773 års reglemente, tillkom, förutom fullmaktslösen enligt författningarna;

b) Vid afskedstagande egde ej någon rättighet att undfå ackordssumma förr än han tjent fem fulla år, räknadt från tjugonde årets ålder, då han egde att, genom direktionens för arméens pensionskassas föranstaltande, genast och utan uppehåll återfå så mycket, som han, enligt 1757 och 1770 årens reglementen, för sina innehafvande beställningar i ackord verkligen utbetalt; och

c) den som vunne befordran eller transport i andra stater, än de uti 1773 års pensionsreglemente upptagne, egde återfå, utan afseende på längre eller kortare tjenstetid, hvad han enl. 1757 och 1770 årens reglementen, uti ackord utbetalt för sina inom militären hafda beställningar.

Den ersättning för ingångna ackord, hvilken således, i vissa fall, finge ega rum och då uppbäras från arméens pensionskassa, blef, genom Nådigt Bref af samma dag tilll direktionen för denna kassa anvisad att utgå af kassans tillgångar utaf besparade löner och årliga andel af Wadstena

Krigsmanshuskassas inkomser, sedan direktionen i underdånighet anmält att pensionskassan, det oaktadt, kunde sina årliga utgifter då till fullo bestrida.

Dessa, till ackordens upphörande småningom, i mon af dåvarande tjensteinnehafvares afgång, syftande föreskrifter ledde dock ej till afsedt ändamål; ty genom nådig förordning af d. 30 Juni 1793 fann Kongl. Maj:t nödvändigt fastställa ett annat sätt för ackordens afskaffande.

Uti inledningen till denna förordning förekommer bland annat, huruledes det icke kunnat undgå Kongl. Maj:ts nådiga uppmärksamhet att, genom tjensteköp, eller s. k. ackorder, inom arméen, olägenheter i afseende på befordringssättet uppstått, men att, genom ackordens afskaffande på en gång, ett kännbart lidande skulle tillfogas dem, som för sina beställningar erlagt dryga ackord. I anledning häraf ville Kongl. Maj:t väl än vidare tillåta fortfarandet af tjensteköp, men dock inom en viss gräns, hvarigenom, å ena sidan, den afgående lemnades någon ersättning för utlagda ackordssummor och, å andra sidan, vägen öppnades för den mindre bemedlade till en rättmätig och förtjent befordran, hvarjemte Kongl. Maj:t ville tillse, att dessa ackord måtte i en framtid alldeles försvinna. I sådant afseende stadgades nu hufvudsakligen, att för hvarje officersbeställning med lön på stat, skulle af tillträdarne erläggas ackord, huru än ledigheten uppkommit och utan afseende på den afgåendes ålder, med det belopp, som i hvarje grad vid olika vapen, och i några fall äfven vid olika regementen bestämdes, samt att dessa sålunda fastställda ackordsbelopp skulle hvarje år, på sätt genom upprättade tabeller visades, nedsättas med 2 procent af första årets ackordssumma.

Detta reglemente, om hvilket statsutskottet vid 1828—1829 årens riksdag yttrade, att ackordens upphörande icke derigenom kunde vinnas, synes icke heller hafva varit af någon egentlig påföljd i detta hänseende; ty i sammanhang med löneregleringen för arméen år 1833 måste, såsom redan är nämndt, jemväl företagas en förnyad reglering af ackorden, om beskaffenheten och framgången af hvilken reglering kommitterade här förut redogjort.

Af hvad sålunda nu blifvit till ämnets utredande anfördt visar sig, att tjensteackorden inom arméen varit från början af Kongl. Maj:t och Rikets Ständer beslutade såsom bidrag till de afskedades underhållande; att en, efter någon tid, medgifven befrielse från skyldigheten att ingå ackord snart, uppå Rikets Ständers begäran, återtogs i sammanhang hvarmed rättigheten till befordran gjordes i ökad mon beroende af ackord; att ett, efter underdånig åstundan af arméens befäl skedt och senare förnyadt försök till ackordens afskaffande misslyckats, hufvudsakligen, såsom det vill synas, genom olämplighet i sättet för ändamålets vinnande, intilldess år 1833 ackordens inlösning och amortering bragtes till stånd, med ännu fortfarande årliga uppoffringar af arméens löntagare.

Om ock, — hvad som icke torde kunna förnekas, — ackorden inom arméen, under den tid af nära 80 år de förekommo, gåfvo anledning till missbruk i många fall, kan dock icke utan obillighet påstås att arméens tjenstemän, skyldige såsom de voro att ingå ackord, böra derför uteslutande anses tillräknelige. Att så icke heller varit af Kongl. Maj:t och Rikets Ständer bedömdt, visar sig deraf, att ackordens inlösande år 1833 skedde med full ersättning till deras dåvarande innehafvare för hvad desse bevisligen utbetaldt.

Men i uppenbar strid häremot står det då beslutade sättet om den inlösta ackordssummans amortering genom årliga afdrag, för framtiden, å befälets löner. Härigenom har arméens nu lefvande befäl fått sig pålagd skyldigheten att godtgöra hvad en längesedan förgången tid, genom felaktig lagstiftning å den ena, samt möjliga missbruk å den andra sidan, vållat, under det att arméens dåvarande befäl vunnit befrielse från all delaktighet i denna påföljd, liksom 20 år härefter sådan befrielse jemväl kommer till godo arméens då lefvande löntagare. Obilligheten, att icke säga orättvisan, för det nuvarande befälet af ett sådant förfaringssätt, är uppenbar, likasom det är en oeftergiflig pligt att undanrödja det öfverklagade missförhållandet. En förändring deruti är äfven af vigt för löneregleringens rättvisa verkställande och bestånd i allmänhet, emedan eljest, till följd af ackordens ojemna fördelning, särdeles inom kavalleriet, olika normalstater måste uppgöras och framdeles, i mon af ackordens inbetalning, förändras, till bibehållande af lönernas inbördes likhet.

Men hvem drabbar nu denna pligt? På hvilkens sida ligger största vigt uppå att den lönereglering som göres, eger bestånd? Utan att vilja förneka den skuld, som arméens befäl, i framfarna tider, sjelf haft till det nu öfverklagade onda, samt den fördel detta befäl, för en kommande tid, kan ega af en på riktiga grunder bygd lönestat, bör man dock af Rikets Ständers billighetskänsla kunna påräkna mellankomst för afhjelpandet af detta onda. Det kan icke vara förenligt med den värdighet, som höfves en statsmakt, att, en gång uppmärksamgjord på en orättvisa, som mer eller mindre oförskyllt drabbar dess tjenare, låta densamma qvarstå. När då härtill lägges — hvilket i det följande skall närmare utredas — att, om alla de inkomster, hvilka vid indelningsverkets inrättande till arméen anslogos, nu kunde för arméen påräknas, icke allenast en lönereglering inom arméens ursprungliga befälspersonal skulle kunna verkställas, utan ock ackordsamorteringen i hela sin vidd af dessa tillgångar *utan särskildt anslag* åvägabringas, så tveka kommitterade icke att föreslå:

att statsverket må öfvertaga den ännu qvarvarande år 1886 tilländagående ackordsamorteringen.

2. Då kommitterade, på sätt deras särskilda utlåtande i denna fråga innehåller, funnit sig icke kunna undgå att, för *pensioneringens* ändamålsenliga ordnande för arméens befäl och tjenstemän, instämma i den åsigt Rikets Ständer uttalat,

att statsverket bör öfvertaga arméens pensionering,

har löningsstaten blifvit uppgjord med afseende härpå.

3. Då, jemlikt kommitterades underdåniga förslag till arméens förnyade organisation, förhandenvarande utvägar att tillöka arméens stamtrupper icke kunnat lemnas obegagnade, har, i öfverensstämmelse dermed, *nummervakansers användande för vissa aflöningsföremål* ansetts böra i möjligaste mon inskränkas till sådana behof, hvilka antingen eljest svårligen kunna fyllas, eller ock, med afseende på tjenstbarhetens upprätthållande, såsom hvad angår löntagare vid kavalleriet, der häst- och sadelmundering in natura åtföljer nummerlönen, blifva, genom sådana löners anvisande, på lämpligaste och billigaste sätt tillgodosedda. Kommitterade hafva derföre föreslagit nummerlöners anvisande endast för gevärshandverkare, fältmusikanter, trumslagare och spel vid infanteriet samt underofficerare och trumpetare vid kavalleriet, förutom undantagsvis 4 nummerlöner till Lifregementets dragons musikkassa, hvarom nedan särskildt skall vidare yttras. Och böra, vid infanteriet, de för dessa ändamål afsedda nummerlönerna fördelas regementena emellan i förhållande till den vid organisationen uppkommande olika tillgången på rust- och rothållsnummer vid olika regementen, så att, der tillgången befinnes öfverstiga behofvet, regementets kontanta löneanslag i motsvarande mon minskas, men der brist uppstår densamma fylles genom förhöjning af berörda anslag. I sammanhang härmed hafva kommitterade funnit sig böra från beräkningen af vacansafgifternas belopp utesluta den *s. k. mötespassevolansersättningen*, hvilken nu utgår såsom en fyllnad i dessa afgifter, från statsanslaget för indelda arméens vapenöfningar, och hvarigenom detta anslag således får bidraga till ett för detsamma helt och hållet främmande ändamål, hvilket förhållande föreslås att för framtiden alldeles upphöra.

4. Enär af nyss anförda skäl, underofficerarne m. fl. vid kavalleriet blifvit bibehållne vid dem nu tilldelade nummerlöner, anse sig kommitterade dels för att bevara åt desse tjenstemän en, med innehafvandet af nummerlön redan nu tillgodonjuten förmon, dels för att åstadkomma en rättvis likhet i detta afseende emellan underofficerare af de begge vapnen, böra föreslå, att samtlige underofficerare med vederlikar inom arméen må berättigas att, under möten och kommenderingar, *uttaga soldatportion in natura* eller dess värde i penningar efter upphandlingspris; dock att, när traktamente eller annan särskild aflöning för sådan tjenstgöring bestås, ersättning genom afdrag derå skall för uttagen soldatportion af underbefälet erläggas efter nyssnämnde pris.

5. Såsom jemväl i sin mon inverkande på underbefälets vid infanteriet aflöningsreglering, hafva kommitterade, som, i afseende å värfvade arméens underofficerare, föreslagit ett till större besparing för dem ledande beklädnadssätt, ansett sig böra, för att äfven göra underofficerarnes vid indelda infanteriet årliga beklädnadspenningar mera tillräckliga än nu, då anskaffningen af godt munderingskläde är för detta underbefäl ganska kostsam, hemställa i sådant hänseende, att nyssnämnda

beklädnadspenningar måtte få ingå till beklädnadsdirektionerne vid indelda rothållsregementena, med åliggande för dessa att, efter föregången anmälan af underofficerarne, tillhandahålla dem antingen berörda medel i kontant, eller munderingskläde in natura, efter vederbörligen fastställdt prof, i senare fallet mot betalning af beklädnadspenningarna och om dessa äro otillräckliga mot invisning derjemte för återstoden uti aftjenad lön samt att, vid de afsutna rusthållsregementena, underofficersklädet må mot betalning anskaffas af dervarande beväringsbeklädnadsdirektioner. Någon särskild kostnad för kronan komme således icke härigenom att uppstå.

6. Hvad nu angår sjelfva de i normalstaterna föreslagna *aflöningsbeloppen*, så hafva kommitterade, med hänsyn till aflöningens särskilda ändamål och med iakttagande af hvad hitintills jemväl egt rum, ehuru det icke i sjelfva löningsstaterne varit uttryckt, ansett sig böra dela aflöningen i *egentlig lön* samt *häst- och fourage-medel*, för den personal, som håller sig egna tjenstehästar, hvarjemte vid *kavalleriet* är föreslaget, såsom ersättning för den större munderingsslitning och annan kostnad, som af tjenstgöringen vid detta vapen föranledes, så kalladt *"kavalleritillägg"*; men då detta tillägg endast förslagsvis kunnat beräknas, har det ansetts lämpligare, att uppföra detsamma i gemensamt belopp med häst- och fouragemedlen, än att särskildt för sig detsamma i staten upptaga. I den egentliga lönen inbegripes, enligt hvad förut är nämndt, afkastningen efter uppskattningsvärdet af bostadsboställe, behörigen bebygdt, der sådant boställe är afsedt att löntagaren anvisas.

7. Af det föregående följer att den "egentliga lönen" blifvit bestämd *till lika belopp* i motsvarande grader af de begge vapnen.

8. ¼:del af den egentliga lönen anse kommitterade böra fastställas att utgöra *tjenstgöringspenningar*, som under tillfällig tjenstledighet böra afstås till den som tjensten förrättar, i öfverensstämmelse med derom för öfrigt gällande föreskrifter.

9. *Häst- och fourage-medlen*, hvilka nu, enligt 1833 års löneregler ing, anses inbegripna i lönen å stat, hvaraf de således utgöra en del, hafva kommitterade, på grund af lägsta kostnadsberäkning ansett böra bestämmas till 400 Rdr för hvarje tjenstehäst och till lika belopp vid hela kavalleriet, emedan den olika kostnad för anskaffning af tjenstehästar samt deras utfodring, som vid olika regementen enligt 1833 års löneregler ing ansågs då i verkligheten ega rum, och till olika löner vid kavalleriet jemväl föranledde, numera icke förefinnes, åtminstone ej i sådan mon att någon olikhet i aflöningen deraf skäligen kan anses betingad. Men då kommitterade icke ansett sig kunna föreslå nyssnämnda belopp af häst- och fourage-medlen att tilldelas löntagarne för det antal hästar, som i hvarje grad verkligen erfordras, har vid *infanteriet* endast öfversten blifvit anvisad rationer för 2:ne hästar, och vid *kavalleriet* endast den förhöjning utöfver hvad som sålunda vid infanteriet beräknats egt rum, som af nödvändigheten för befälet vid kavalleriet att vara mer beridet än vederlikar af infanteriet, ansetts jemförelsevis vara med billighet öfverensstämmande. Härigenom har, på det hela, kavallerilönerna med deri inbegripna "häst- och fourage-medel" samt "kavalleritillägget" blifvit bragta till ett, såsom kommitterade åsyftat och så vidt möjligt varit rättvist förhållande till motsvarande löner vid infanteriet. Men häraf följer dock icke, att den *"egentliga lönen"* vid någotdera af de begge vapnen är liktydig med *behållen lön*, då dels alltid afgår från den egentliga lönen tjenstgöringskostnaden under möten och kommenderingar, sådan denna kostnad vid infanteriet ifrågakommer, dels äfven det beridna befälets utgift för hästar och hästmunderingar, ofta torde öfverstiga de i stat uppförda beloppen af "häst- och fourage-medlen" efter 400 Rdr för häst beräknadt, remonteringskostnaden derunder inbegripen.

10. Af de, enligt normalstaten, föreslagna lönebeloppen inom olika grader af befälet och underbefälet, hafva infanteriets löner, samt deribland *Kompanichefs-* och *Fanjunkarelönerne* blifvit *först bestämda* att tjena till utgångspunkter för de öfriga, genom att gradvis fortgå uppåt och nedåt inom hvardera af befäls- och underbefälsklasserna vid de begge vapnen.

Hvad då, bland nyssnämnda löner vid *infanteriet*, först angår *Kompanichefens*, så hafva kommitterade, under bemödandet att rättvist afväga det inbördes förhållandet mellan lön och förtjenst, i mon af vigten och ansvaret uti hvarje befattning samt fordringarna på dess innehafvare, funnit sig böra, i detta afseende, taga i betraktande såväl den samhällsställning en kompanichef är skyldig uppbära, den allmänna och militära bildning han skall ega, som de tjensteåligganden och omsorger

för icke allenast truppens militära duglighet, utan äfven dess ekonomiska välbefinnande honom tillhöra. Och då härtill kommer att Kompanichefsgraden utgör det mål, hvaröfver flertalet af arméens befäl aldrig hinner, samt denna grad först uppnås efter mångårig tjenstgöring i de otillräckligt aflönade subalterngraderna, hafva kommitterade ansett det vara icke allenast billigt, utan för arméens tjenstbarhet ovilkorligen nödvändigt, att tillägga företrädesvis *denna* grad en aflöning, någorlunda motsvarande behofvet af innehafvarens och hans familjs nödtorftiga uppehälle. I sådant afseende kunna kommitterade icke föreslå kompanichefslönen i någon mon lägre än 3000 Rdr Rmt, tjenstgöringspenningarne deri inberäknade.

När nu ihågkommes att civil tjensteman å landet, t. ex. kronofogde åtnjuter i lön 2,500 Rdr och derjemte, vid saknaden af boställe, 300 Rdr såsom hushyra, utan att vara underkastad några betydligare omkostnader i och genom tjensten, då deremot en kompanichef, genom sin tjenstgöring under möten och kommenderingar, icke kan undgå att eftersätta vården af sin enskilda hushållning och dessutom vidkännas ökade utgifter, lärer det föreslagna beloppet af den senares lön, jemförd med den förres, icke rättvisligen kunna anmärkas hafva blifvit för högt beräknad.

Genom fastställande af detta belopp, skulle kompanichef, såväl vid arméen i allmänhet som vid hvarje särskildt regemente, beredas en billig förhöjning i den lön han nu uppbär, enligt förutnämnda tabell E öfver lönernas medelbelopp inom arméen.

11. Vid fortgående å *infanteriets* löningsstat till närmaste graden ofvan kompanichefen, har innehafvaren deraf eller *tredje majoren*, såsom innehafvande vanligen en öfvergångsbeställning, ansetts kunna åtnöjas med 3,200 Rdr "egentlig lön", eller endast 200 Rdr mer än för kompanichefen ansetts vara behöfligt.

12. *Andre Majoren* har, med afseende på hans egenskap att vara ständig bataljonschef, af komitéen ansetts förtjent af åtminstone 400 Rdr större aflöning än tredje majoren, och sålunda blifvit i staten uppförd till 3,600 Rdr "egentlig lön".

13. *Major, Corps' Chefs närmaste man*, hvilkens befattning är jemförlig med andre majorens vid regemente har derföre blifvit till lika aflöning med den senare föreslagen.

14. *Öfverstelöjtnant, förste Major*, eller Regementschefs närmaste man, innehar i förhållande till den öfriga befälspersonalen en grad och befattning af öfvervägande vigt och betydenhet. Med hänsyn härtill har komitéen ansett den egentliga lönen i nämnde grad icke kunna bestämmas till lägre belopp än 4,400 Rdr, öfverskjutande andre majorens nyss föreslagna lön med dubbla skillnaden mellan denna och tredje majorslönen. En till jemnande af beloppet obetydlig förhöjning i den nuvarande medellönen af ifrågavarande grad inom hela infanteriet skulle visserligen härigenom uppstå.

15. *Öfverstelöjtnant, Corpschef*, med det fristående befäl, de vigtigare åligganden och det större ansvar, som af honom fordras, synes kommitterade icke kunna frånkännas en förhöjning i förste majorslönen af 1,000 Rdr Rmt, och har derföre blifvit i normalstaten uppförd till 5,400 Rdr "egentlig lön", öfverskjutande i billig mon det nuvarande medelbeloppet af öfverstelöjtnantslönen.

16. För bestämmandet af *Öfverstes, Regementschefs*, aflöning hafva kommitterade icke kunnat undgå fästa sin uppmärksamhet på den i flere afseenden egenartade ställning, som en Regementschef vid indelda arméen, till följd af denna armées egna organisation, förläggning m. m. innehar, och hvarigenom han står i en nästan oafbruten embetsmannaberöring med såväl allmänna som enskilda myndigheter och personer, långt mer än för en Regementschef i andra länder någonsin ifrågakommer. Detta gör honom, i större mon än eljest skulle vara fallet, bemärkt såsom offentlig person i den ort han tillhör. Emellan den indelde Regementschefen och hans underlydande officerare eger jemväl, af ålder, ett i arméens beskaffenhet grundadt särskildt förhållande rum, i det att Officerscorpsen bör hos Regementschefen hafva att påräkna ett föreningsband, icke blott i militäriskt afseende, utan äfven i denna corps' inbördes beröring och kamratlif. Men allt detta fordrar en viss motsvarighet hos Regementschefen äfven i ekonomiska vilkor; och då det ej, med hänsyn i främsta rummet till arméebefälets duglighet, lärer få antagas, att en Regementschef nödvändigt bör ega enskild förmögenhet, så måste följaktligen den aflöning, staten honom består, vara afpassad i ett någorlunda rättvist förhållande till de oundvikliga kostnader, som för embetets utöfning och

nödvändiga representation samt lefnadsbehofven i hans samhällsställning erfordras. Kommitterade hafva, det oaktadt, ansett sig icke kunna uppföra Regementschefens lön till mer än 7,200 Rdr "egentlig lön", som, i förening med 800 Rdrs "häst- och fouragemedel", gifver ett sammanlagdt aflöningsbelopp af 8,000 Rdr; och då detta belopp understiger den nuvarande verkliga Regementschefslönen, såväl i medeltal vid infanteriet i sin helhet, som vid de flesta regementen (12 bland 19), lärer någon skälig anmärkning mot beloppet, såsom för högt beräknadt, desto mindre kunna ifrågakomma, som skillnaden mellan Regementschefslönen och öfriga löner inom vapnet blifver, genom den af kommitterade föreslagna normalstat, på sätt nedan särskildt skall visas, bragt till ett vida mindre förhållande, än som nu, enligt 1833 års stat, emellan samma löner eger rum.

17. Af de *under* Kompanichefsgraden i normalstaten uppförda officerslönerna har, med iakttagande af det nuvarande, i kommitterades tanke riktiga förhållandet mellan Kompanichefs och *andre Kaptens* aflöning, den senare blifvit föreslagen till 1,800 Rdr om året.

18. *Regementsqvartermästaren* är af kommitterade uppförd till 1,600 Rdrs "egentlig lön", med afseende derpå, att till utöfningen af hans befattning kan likaväl en Löjtnant som en Kapten förordnas. Regementsqvartermästarelönen skulle visserligen härigenom blifva *jemförelsevis* något afknappad mot hvad den är enligt 1833 års normalstat, deri utgörande 200 Rdr Bco mer än andre Kaptenslönen; men härvid bör icke förbises, att ifrågavarande beställning undergått en högst väsendtlig förändring sedan år 1833, i det att Regementsqvartermästaren icke numera, såsom då, är redogörare och uppbördsman för det regemente han tillhör. Den föreslagna nya lönen skulle dock bereda Regementsqvartermästaren en något ökad inkomst emot hvad han nu verkligen uppbär, enligt ofvan oberopade tabell öfver medellönerna.

19. *Subalternofficerarnes* löner hafva nu, liksom tillförene, icke kunnat bestämmas annorlunda, än såsom ersättning för kostnader i tjensten och ett bidrag till lefnadsbehofven. Under den större ledighet från tjenstegöromål och vid de yngre år, som Subalternofficerarne ega, kunna ock utvägar till bifortjenst lättare af dem uppsökas och användas samt således äfven tillräcklig lön i tjensten lättare af dem umbäras. De af kommitterade föreslagna lönerna äro för Underlöjtnant 500 Rdr, för andre Löjtnant 800 Rdr och för förste Löjtnant 1,000 Rdr, under hvilka belopp kommitterade icke rimligen eller utan orättvisa kunnat nedgå, vid nödvändigheten att i någon mon förbättra det nu i obillig grad tillbakasatta subalternbefälets lönevilkor.

Förste och *andre Adjutanterne* hafva i ett, såsom komitéen åsyftat, riktigt förhållande sinsemellan och till det öfriga befälet, blifvit föreslagne, den förre 1,000 Rdrs och den senare 600 Rdrs egentlig lön, hvilka belopp jemväl innefatta en för dem nödvändig löneförbättring.

20. Den till utgångspunkt för underbefälets aflöningsstat antagna *Fanjunkarelönen* vid infanteriet har af kommitterade blifvit föreslagen till 800 Rdr. Då Fanjunkaren, enligt 1833 års aflöningsstat, är tilldelad lön emellan Fänrik och andre Löjtnant, har han således nu blifvit uppflyttad till lika lön med den senare; ty af enahanda skäl, som för Kompanichefs tillräckliga aflönande här ofvan blifvit anförda, bör, i kommitterades tanke, äfven Fanjunkaren, hvilken nästan aldrig kan påräkna vidare befordran, tilläggas en mot behofvet någorlunda svarande aflöning. Det nu föreslagna beloppet öfverstiger i någon mon hvad Fanjunkaren anses för det närvarande verkligen uppbära enligt tabellen öfver medellönerna.

21. För att dels inom underofficersgraderna åstadkomma en tätare befordran från sämre till bättre lönevilkor, än der nu eger rum, dels i allmänhet tillgodose denna befälsklass, har, på sätt kommitterades arméeorganisationsförslag närmare utvisar, sergeantsgraden blifvit delad vid infanteriet i två och vid kavalleriet i tre klasser. Af Fourirerne vid infanteriet hafva, i följd häraf, bibehållits endast 6 å bataljon, eller $\frac{2}{3}$ af det närvarande antalet, till följd af hvilken minskning jemväl uppkommer en kortare tjenstetid i lönegraden.

Lönerna för *Sergeanter* och *Fourirer* vid infanteriet hafva, i likhet med Fanjunkarelönen, blifvit af kommitterade jemförelsevis förhöjda, i det att de upptagits för förste Sergeant till 600 Rdr, för andre Sergeant till 500 Rdr och för Fourir till 350 Rdr. Då Sergeantslönen, enligt 1833 års

stat, icke ens uppgår till Fänrikens lön, är nu den lägsta Sergeantslönen föreslagen till lika belopp som i Underlöjtnantsgraden blifvit uppfördt.

22. *Bataljonsadjutant* och *Regementsväbel* har, hvar och en, ansetts böra tilldelas lika lön med förste Sergeant, såsom närmast med honom jemförlig.

23. Vid *kavalleriet*, der, såsom ofvan är nämndt, den "egentliga lönen" blifvit föreslagen till lika belopp som i motsvarande grader vid infanteriet, men med dels något tillökade häst- och fouragemedel för den löntagare, som håller egen tjenstehäst, dels ett särskildt s. k. kavalleritillägg, hvarigenom åsyftats ett så vidt möjligt varit riktigt förhållande mellan hela aflöningen uti jemförliga beställningar vid de begge vapnen, gälla hufvudsakligen enahanda skäl, som för lönernas bestämmande till de föreslagna beloppen för officerare och underofficerare vid infanteriet blifvit ofvan uppgifna. Dertill bör här endast läggas, att då befälet öfver 4 till 5 sqvadroner ryttare anses i vigt motsvara befälet öfver ett infanteriregemente, kommitterade, vid tillämpningar af nyssnämnda grundsats om lönernas likhet, funnit "*Öfverste, Corpschef*" vid kavalleriet, vara jemförlig med Öfverste, Regementschef vid infanteriet, och alltså till lika egentlig lön föreslagit begge desse chefer.

24. Vidare hafva kommitterade, som anse chefsbefälet öfver ett kavalleriregemente i förhållande till enahanda befäl öfver en kavallericorps, icke vara af den öfvervägande vigt att någon betydligare skilnad i aflöning bör mellan innehafvarne af dessa begge befäl förekomma, föreslagit *Öfverste Regementschef* till lika egentlig lön som corpschefen (och regementschefen vid infanteriet), men med något förökadt kavalleritillägg, motsvarande den större representationskostnad, som regementschefen möjligen icke kan undgå att vidkännas, till följd af den större befälspersonalen vid regementet.

25. *Major Corpschef* (vid hästjägarecorps) har, i tillämpning af nyssberörda grundsats angående förhållandet mellan infanteri- och kavalleribefäl, ansetts berättigad till lika egentlig lön som andre Major vid infanteriet, och i följd deraf, samt med hänsyn derjemte till de för honom ifrågakommande representationskostnader, blifvit med andre Majoren vid kavalleriet helt och hållet lika aflönad.

26. *Major i regemente*, hvilken grad kommitterade ansett nödvändig på de i organisationsförslaget för kavalleriet anförda skäl, har i öfverensstämmelse med detta förslag blifvit uppförd till ett årligt arvode å stat af 600 Rdr.

27. *Andre Regementsadjutant* har blifvit uppförd till lika lön med Underlöjtnanten inom vapnet, på sätt i skäligt förhållande till tjenstgöringens beskaffenhet nu eger rum.

28. Med anledning af det förändrade sätt för *Regementsstallmästares* tillsättande och befordran, som innefattas i kommitterades arméeorganisationsförslag, i ändamål att höja Regementsstallmästarebefattningen från dess nuvarande underordnade ställning och derigenom minska svårigheten att till samma befattning finna lämplige sökande, bör aflöningen till honom utgå efter den olika grad, emellan Underlöjtnants och Ryttmästares, han efterhand, i mon af befordran innehar; dock ej hvad beträffar häst- och fouragemedlen, hvilka, med hänsyn till tjenstgöringens beskaffenhet, böra alltid till honom utgå med det i Underlöjtnantsgraden bestämda belopp. I enlighet härmed har Regementsstallmästarens "egentliga lön" blifvit i normalstaten uppförd med medelbeloppet af lönerna i de sålunda för honom ifrågakommande 4 olika tjenstegraderna; börande skilnaden emellan detta belopp och den honom tillkommande verkliga lönen olika år antingen reqvireras hos eller inlevereras till vederbörande förvaltande embetsverk.

För Jemtlands hästjägarecorps är, i öfverensstämmelse med organisationsförslaget, endast ett Beridarearvode i förening med häst- och fouragemedel samt kavalleritillägg i staten uppfördt.

29. *Tredje Sergeanten* har, såsom jemförlig med Fouriren vid infanteriet, blifvit till lika egentlig lön med denne i staten uppförd.

Genom den sålunda vid kavalleriet föreslagna aflöningen för Officerare och Underofficerare komma Regements- och Corpschefer (utom vid Jemtlands hästjägarecorps) samt Underofficerarne i allmänhet

att vidkännas en, med nödigt afseende på löneregleringens rättvisa ordnande inom arméen i sin helhet, oundviklig *nedsättning* i sina nuvarande verkliga löner efter medelberäkning inom vapnet; men i den öfriga personalens medellöner uppstå deremot en, ehuru i de högre graderna ringa, *tillökning*.

Vid jemförelse mellan lönerna i de särskilda befäls och underbefälsgraderna af indelda arméens begge vapen, sådana dessa löner å ena sidan finnas bestämda i *1833 års normalstater* och å andra sidan blifvit af kommitterade *nu föreslagna*, visar sig bland annat följande förhållande:

	Vid infanteriet.					Vid kavalleriet.					Lönernas förhöjning öfver hufvud inom motsvarande grader af de begge vapnen, i proc. af 1833 års löner.
	Lönernas belopp enligt normalstat.		De senare lönernas förhöjning i proc. af de förra.	Den inbördes proportionen mellan lönerna, då Fourirslönen tages till enhet.		Lönernas belopp enligt normalstat.		De senare lönernas förhöjning i proc. af de förra.	Den inbördes proportionen mellan lönorna, då lägsta Und.-officerslönen tages till enhet.		
	Enligt 1833 års stat.	Enligt den nu föreslagna.	Procent.	Enligt 1833 års stat.	Enligt nu föreslagna stat.	Enligt 1833 års stat.	Enligt nu föreslagna stat.	Procent.	Enligt 1833 års stat.	Enl. den nu föreslagna staten.	
Öfverste, Regementschef	5,400	8,000	48	27	23	6,525	9,000	38	16,03	17	42
„ Corpschef	—	—	—	—	—		8,600	32		16,04	
Öfverstelöjtnant „	3,750	5,800	55	19	16,06	—	—	—	—	—	—
„ Förste Major . .	2,700	4,800	78	13,05	13,08	3,525	5,800	65	8,08	11	72
Major, Corpschef	—	—	—	—	—	Enl. särsk. stat 3,000	5,000	67	7,05	9,05	—
Andre Major	1,800	4,000	122	9	11,50	2,700	5,000	85	6,75	9,05	104
Major, Corpschefs närmaste man	1,800	4,000	122	9	11,50	—	—	—	—	—	—
Tredje Major	1,500	3,600	140	75	10,03	—	—	—	—	—	—
Kompani- (sqvadrons-) chef . .	1,200	3,000	150	6	8,06	2,250	4,000	78	5,06	7,06	114
Andre Kapten (Ryttmästare). .	750	1,800	740	3,75	5,15	1,460	2,700	85	3,65	5	112
Förste Löjtnant	525	1,000	90	2,06	2,09	1,125	1,800	60	2,08	3,04	75
Andre „	450	800	77,8	2,25	2,03	937	1,500	60	2,03	2,08	69
Underlöjtnant . . . . . (Cornett, Fäudrik).	300	500	67	1,05	1,43	787	1,200	52,05	1,09	2,03	60
Fanjunkare.	360	800	122	1,08	2,03	475	1,030	117	1,02	1,09	119
Förste Sergeant	240	600	150	1,02	1,07	400	830	107	—	1,06	112
Andre „		500	108		1,43		730	82	1	1,04	
Tredje „	—	—	—	—	—		530	32	—	1	—
Fourir	200	350	75	1	1	—	—	—	—	—	—

Anmärkningar.

1. För jemförelsens skull äro lönerna ofvan upptagne till sina fulla belopp, således med inberäkning både af häst- och fouragemedlen, der sådane i lönerna bestås, och det s. k. kavalleri-tillägget.

2. Som, enligt 1833 års stat, lönerna vid kavalleriet äro till en del olika vid olika regementen, på grund af en då ansedd befintlig skilnad i remonterings- och utfodringskostnaderna för tjenstehästar i olika orter, hafva dessa löner blifvit här ofvan upptagna med medelbeloppet af högsta och lägsta lönerna i hvarje grad.

3. Nummerlönerna, der sådana finnas anvisade enligt hvardera staten, äro här inberäknade i aflöningsbeloppen med dessa löners medelvärden vid de olika tidpunkterna, nemligen för rotenummer enligt 1833 års stat med Rmt Rdr 80,
för rusthållsnummer enligt samma stat . . . . . „ „ 100 och
för „ „ den nya staten . . . . . „ „ 130.

Af förestående tabell synes, bland annat, hvad först angår *infanteriet*, att de af kommitterade, enligt den nya staten åsyftade löneförhöjningarna utöfver 1833 års stat, visa sig aftaga från Kompanichefsgraden, både uppåt till högsta grad och nedåt inom Kompanibefälet, men att i Underoffi-

cersgraden förhöjningen åter stigit, hvilket förhållande äfven öfverensstämmer med de af kommitterade här ofvan, vid lönebeloppens föreslående i de särskilda befattningarna uttalade åsigter.

Till följd häraf är den inbördes skillnaden mellan de särskilda lönerna i den nya staten mindre betydlig än skillnaden mellan lönerna i 1833 års stat. Så t. ex. angifves vid *infanteriet* förhållandet mellan de främsta lönerna i hvardera af Underofficers-, Kompaniofficers- och Regementsofficersgraderna enligt 1833 års stat, — då den lägsta Underofficerslönen tages till enhet, — genom siffrorna 1,8—6 och 27; men betecknas enligt den nya staten genom 2,3—8,6 och 23.

	Enligt 1833 års stat.	Enligt nu föreslagna stat.
Öfverstes, Regementschefs, lön är, i förhållande till Öfverstelöjtnantens, förste Majorens	2 ggr större,	$1\frac{2}{3}$ ggr större,
till andre Majorens	3 „ „	2 „ „
till tredje Majorens	$3\frac{3}{5}$ „ „	$2\frac{1}{4}$ „ „
till Kompanichefens	$4\frac{1}{2}$ „ „	$2\frac{2}{3}$ „ „
till Fanjunkarens	15 „ „	10 „ „

o. s. v., hvarutaf synes i hvilken större mon de lägre tjensterne blifvit, i förhållande till de högre, nu emot förr tillgodosedda.

Vid *kavalleriet*, der, till följd af lönernas olikhet vid olika regementen och corpser enligt 1833 års stat, den af kommitterade åsyftade löneförhöjningen icke kan visa samma regelbundna förhållande som vid infanteriet, till medelbeloppen af nyssnämnda 1833 års stat, befinnas jemväl i allmänhet lönerna i de lägre graderna ökade i större mon än i de högre och således skillnaden mellan dessa löners belopp förminskad. Regementschefens och Corpschefens lön är, i förhållande

	enligt 1833 års stat,	enligt den nya staten,
till Öfverstelöjtnantens	nära dubbelt större,	$1\frac{1}{2}$ ggr större,
till 2:dre Majorens	$2\frac{1}{2}$ ggr större,	$1\frac{4}{5}$ „ „
till Sqvadronchefens nära	3 „ „	$2\frac{1}{5}$ „ „
och till Fanjunkarens	14 „ „	$8\frac{1}{2}$ „ „ o. s. v.

Särskildt bör vid kavalleriet bemärkas, att då Fanjunkarens, liksom det öfriga Underbefälets löner, derigenom att nummerhäst bestås af kronan denna personal, icke innefatta häst- och fouragemedel, som äro inberäknade under lönerna för befälet, skillnaden mellan de förra och de senare lönerna härigenom synes större än densamma i verkligheten är.

Vidkommande i allmänhet beloppen af de nu ifrågasatta löneförhöjningarna utöfver 1833 års normalstat, så äro desamma, på sätt af föregående tabell inhemtas, större vid infanteriet än vid det förut högre aflönade kavalleriet, samt utgöra i medeltal för hvarje beställning af lika grad inom *hela arméen* de procentbelopp af 1833 års normallöner, som i tabellens sista kolumn finnas utsatte. Att icke dessa belopp förete någon ovanlig eller anmärkningsvärd stegring i 1833 års löner, visar sig tydligast, om man undersöker förhållandet i allmänhet mellan lönerna på rikets stat vid denna tid och nu. Man finner då t. ex., att aflöningen i rikets förvaltande verk uppgått sedan år 1833:

för President med omkring 50 procent,
i 4:de lönegraden med omkr. 100 och 125 procent,
i 3:dje „ „ „ 185 procent,
i 2:dra „ „ „ 250 „
och i 1:sta „ „ „ 140 „

eller betydligt mer än den förhöjning i arméens löner af år 1833, som skulle uppkomma genom tillämpning af den föreslagna nya normalstaten.

Hvad nu vidare angår den öfriga till indelda arméens regementen och corpser hörande och i kommitterades förslag till normalstat upptagna personal, som icke räknas till Officerare eller Underofficerare, nemligen *Korporaler, Handverkare, Musikanter och den s. k. Civilstaten*, så

30. hafva kommitterade, beträffande först *Korporalerne*, funnit sig böra, med afseende på den vigt, som genom infanteritruppens egenskap att utgöra stam- och underbefälscadre, måste tilläggas Korporalerne vid *infanteriet*, både under vanlig tjenstgöring och synnerligen i fält, der de måste påräknas i massa till underofficerstjenstgöring och således dertill bildas, uppföra arvoden i stat för samtliga de 3:ne kategorier af Korporalsklassen, som nu under tjenstgöring vid möten och kommenderingar njuta tobaksskilling med olika gradvis bestämda belopp, nemligen Distinctionskorporaler, Korporaler och vice Korporaler. Härigenom komma dessa kategorier att bilda verkliga lönegrader till befrämjande af en större täflan både inom truppen att söka befordran till korporalsklassen, och äfven inom den senare till uppnående af högre grader. Kommitterade hafva sålunda med någon tillökning i den aflöning, som nu är infanteriets Korporaler i stat anvisad med 5 tunnor spanmål om året, i normalstaterna upptagit Korporalsarvodet till 75 Rdr och i lämpligt förhållande härtill för Distinctionskorporal 100 Rdr och vice Korporal 30 Rdr i årligt arvode. Utan en sådan förmon visar det sig af erfarenheten omöjligt att någon längre tid kunna bibehålla vice Korporalerne i denna deras egenskap, då de, med betydligt trägnare tjenstgöring än soldaterne, nu icke åtnjuta någon annan förhöjning i soldatunderhållet än den ringa tillökningen af 2 öre i soldatens nyssnämnda tobaksskilling.

Vid *kavalleriet*, der Korporalerne hafva jemförelsevis mindre tjenstgöringsskyldigheter än vid infanteriet, äro arvodena i förhållande härtill uppförda något lägre, nemligen åt Distinctionskorporal 80 Rdr, Korporal, som nu aflönas med 3 tunnor spanmål, 50 Rdr och vice Korporal 20 Rdr om året.

31. Af handverkspersonalen är, i enlighet med kommitterades arméeorganisationsförslag, 1 Gevärshandverkare vid hvarje bataljon af *infanteriet* i staten uppförd (i stället för, såsom nu omvexlande eger rum, 1 Gevärssmed och 1 Blockmakare). Då handverkare inom infanteriet har sig nu tilldelad 2:ne nummerlöner vid regemente och 1½ sådan lön vid corps, föreslå kommitterade, som visserligen anse lämpligast att handverkarne stå i nummer, men af förut uppgifna skäl icke velat tillstyrka nummerlöners användande uteslutande för aflöningsbehof, att blott en nummerlön må anvisas hvarje handverkare, men med tillägg af 150 Rdr såsom kontant lön, hvarigenom äfven den nuvarande aflöningen kommer att vid de flesta regementen blifva något förhöjd.

Inom kavalleriet, der någon förändring i handverkarnes nuvarande antal och fördelning icke är afsedd, har deras lön, som utgör enligt 1833 års normalstat 225 Rdr, blifvit i billigt förhållande till lönen vid infanteriet, upptagen till 300 Rdr, att utgå endast i kontant, enär, då handverkaren icke behöfver vara beriden, det är olämpligt att nummerlön, med hvilken tjenstehäst följer, åt honom anvisa.

32. Då det egentliga ändamålet med regementenas *musik* är att utgöra under exercis och marsch på samma gång en ledning för trupprörelserna och ett lämpligt medel för sinnesstämningens lifvande, hafva kommitterade åsyftat en sådan reglering af indelda arméens musik, hvarigenom detta ändamål skulle kunna vinnas med möjligaste inskränkning i kostnaden. Härvid har dock icke fått förbises det nu rådande obilliga förhållandet, att arméens befälspersonal bidrager i väsendtlig mon till bestridandet af kostnaderna för musiken. Ett upphörande eller åtminstone en nedsättning för framtiden af dessa bidrag hafva kommitterade desto heldre funnit sig föranlåtne att antaga, som någon skyldighet i detta afseende icke åligger eller kan åläggas arméens befäl; och äro uppå detta antagande jemväl befälets löner af kommitterade bestämda, utan hänseende till afgifter för musiken. På grund af hvad nu blifvit yttradt, och i öfverensstämmelse med det särskilda organisationsförslaget för arméen, hafva kommitterade uppfört å stat vid *infanteriet* endast 4 Fältmusikanter samt 16 Trumslagare och spel på hvarje bataljon, i stället för det närvarande antalet af 5 utaf de förra och 20 af de senare, för hvilken sålunda inskränkta personal lönerna, enligt hvad ofvan redan är nämndt, blifvit föreslagna att anvisas i vakansafgifter för rust- och rotehållsnummer. Dessutom har för 1

Regementstrumslagare såsom musikanförare vid hvarje regemente och corps penningelön bibehållits och blifvit bestämd till ett mot de öfriga lönerna jemkadt belopp af 600 Rdr; men Musikdirektör har deremot icke ansetts böra å stat uppföras. Då de sålunda för musikpersonalen föreslagna nummerlönerna, hvilkas värde i medeltal utgör, enligt de från regementena inkomna uppgifter, omkring 106 Rdr å nummer, tydligen icke äro på långt när tillräckliga för musikpersonalens aflöning och underhåll, har det blifvit nödvändigt, dels till fyllnad häri, dels för bestridande af kostnaden för musikinstrumentens underhåll och komplettering i mon af behof, öfning, m. m., att uppföra ett särskildt kontant anslag för musikens underhåll vid hvarje regemente och corps; och hafva kommitterade, efter noggrann beräkning af medelbehofvet härför och med ledning af den erfarenhet om musikens ordnande, som vid olika regementen under en längre tid vunnits, icke kunnat upptaga detta anslag till lägre belopp än efter beräkning af 2,750 Rdr för hvarje bataljon, hvilket belopp tydligen visar sig för ändamålet lågt beräknadt deraf, att genom fördelning mellan musikanterne å bataljon af alla de nu afsedda tillgångarne erhålles för hvarje man icke mer än 243 Rdr 50 öre till alla kostnaders bestridande. Beträffande dispositionen af de sålunda för musiken afsedda tillgångarne föreslå kommitterade, att både musikpersonalens löner å stat och det särskilda anslaget måtte, i öfverensstämmelse med hvad som redan nu eger rum, ingå till en musikkassa vid hvarje regemente och corps, ställd under samma direktion som får sig uppdragen löningsfondens förvaltning, med skyldighet för Regements- eller Corpschefen att om tillgångarnas användande för sitt ändamål på lämpligaste och minst kostsamma sätt efter omständigheterna förordna och tillsyn derå utöfva.

På sätt kommitterades förslag till *kavalleriets* förändrade organisation utvisar, har musikpersonalen vid detta vapen blifvit minskad från det närvarande antalet af 15 stabs- och sqvadronstrumpetare på hvarje bataljon till endast 12 s. k. förste och andre Trumpetare, men, såsom anförare för dessa tillkommit en Regementstrumpetare vid hvarje regemente och corps (utom Jemtlands hästjägare), hvaremot Musikdirektör icke blifvit å stat uppförd. Liksom vid infanteriet äro äfven här, och med särskildt afseende på nödvändigheten att tillhandahålla hästar för musikpersonalen, nummerlön anvisad hvarje person, med tillägg dessutom af 700 Rdr för Regementstrumpetaren och 300 Rdr för förste Trumpetare såsom penningelön, hvarjemte ett till 2,500 Rdr beräknadt anslag funnits å hvarje bataljon vara för musiken erforderligt. Anledningen dertill att penningelöner sålunda blifvit upptagna för förste Trumpetarne, jemte nummerlönerne, i olikhet med hvad som skett vid infanteriet, ligger deruti, att då vid sistnämnda vapen den fullbildade musikpersonalen kan till sitt antal omvexla och dermed äfven lönernas belopp, måste åter Kavalleriet ega på hvarje sqvadron tvenne fullbildade s. k. förste Trumpetare, hvilka åtminstone till en viss minimilön kunna i stat uppföras. Det till fyllnad i dessa minimilöner, till andre Trumpetarnes aflönande samt till musikalier och instrumenter m. m. ofvan beräknade anslag kan deremot äfven vid kavalleriet i ett gemensamt belopp lämpligen sammanföras. Särskildt beträffande Lifregementets Dragoncorps föreslå kommitterade att sistnämnda anslag måtte på det sätt få till corpsen utgå, att deraf anvisas i kontant 1,500 Rdr och återstoden 1,000 Rdr genom indragning till musikkassan af 4 utaf de nummer vid corpsen, hvarmed antalet nu öfverskjuter 500, och hvilka icke enligt organisationsförslaget äro afsedda för andra ändamål. De sålunda för musikens underhåll vid kavalleriet nu föreslagna nummerlöner och kontanta medel utgöra vid fördelning å bataljon mellan musikpersonalen omkring 330 Rdr för hvarje man, alla kostnader inberäknade, hvilket belopp endast i billigt förhållande till den dyrare och besvärligare tjenstgöringen till häst synnerligen för en Musikant, samt instrumenternas kostbarare beskaffenhet vid kavalleriet, öfverskjuter det motsvarande beloppet vid infanteriet. I afseende å dessa tillgångars disposition och förvaltning böra iakttagas de bestämmelser som här ofvan beträffande infanteriet blifvit föreslagna.

33. Hvad nu slutligen vidkommer den s. k. *Civilstaten inom arméens begge vapen*, så hafva desamma civile embets- och tjenstemän, hvilka nu äro anställda inom arméen, blifvit af kommitterade å arméens nya löningsstat uppförde, med undantag endast af Läkarne. Den nya organisation af Fältläkarecorpsen, som kommitterade i särskildt betänkande föreslagit, har ansetts fordra att denna corps erhåller sin egen vid nyssnämnda betänkande fogad lönestat. Men då, såsom ofvan är nämndt, ar-

méens nya löneregleringen påkallar en förhöjning i nuvarande lönetillgångar, hafva kommitterade ansett sig kunna uti nedan uppgjorda beräkningar intaga dessa tillgångar i sin helhet, utan afdrag för hvad som derutaf är till Läkares aflöninga anvisadt och således utan detta belopps öfverföring å Fältläkarecorpsens stat, helst härigenom större enkelhet i beräkningarna vunnits och det erforderliga tillskottet å arméens löningsstat blifvit nedsatt.

Beträffande de öfrige å sistnämnda stat bibehållne civile tjenstemännen, anse sig kommitterade under närvarande förhållanden icke böra föreslå någon annan förändring i dessa tjenstemäns antal, än att Mönsterskrifvaretjensterne, såsom obehöfliga till deras nuvarande antal, må inskränkas, *vid infanteriet* till *en* på hvart och ett helt regemente, utom vid de begge Skånska, der löningssättets enklare beskaffenhet icke kräfver behofvet af någon sådan befattning, och *vid kavalleriet* till *en* på hvarje regemente och corps, undantagandes Jemtlands hästjägarecorps, der likaledes Mönsterkrifvare icke erfordras; och böra de sålunda bibehållne Mönsterskrifvarne tilldelas ökad aflöning i den mon att de kunna blifva påräknelige såsom verklige biträden vid expeditions- och räkenskapsgöromålen; i hvilket afseende de böra tillsättas på förordnande af Regements- eller Corpschefen och ställas under Regementsskrifvarnes närmaste ordres.

De löner, som af kommitterade enligt normalstaten blifvit föreslagna att tilldelas de civile tjenstemännen, med lika belopp inom arméens begge vapen, äro afpassade efter arten och myckenheten af hvarje tjenstemans åligganden. Bland dessa löner böra särskidt nämnas *Regementsskrifvarnes*, hvilka äro upptagna till ungefärligen samma medelbelopp, hvarmed dessa löner inom arméen nu verkligen utgå; och anse kommitterade någon nedsättning deruti icke böra eller kunna ega rum, utan en fullkomlig förändring i arméens nuvarande löningssätt och en dermed följande inskränkning i Regementsskrifvaretjensternes vigt och ansvar. Då ett sådant förhållande redan nu i viss grad förekommer vid de Skånska infanteriregementena, derigenom att aflöningen till dessa regementen hufvudsakligen utgår i kontanta medel, hafva Regementsskrifvarelönerne der, på sätt äfven nu är fallet, blifvit upptagna till ett emot nämnda förhållande skäligen afpassadt lägre belopp än vid den öfriga arméen; och äro till samma belopp föreslagna dylika löner vid Hallands och Westernorrlands, enligt kommitterades organisationsförslag afsedda nya corpser, hvilka hufvudsakligen med kontanta anslag skulle komma att aflönas.

Utom de sålunda för Regementsskrifvarne å stat uppförda lönerna, böra dessa tjenstemän fortfarande åtnjuta dem nu tillåten uppbördsprocent, hvarigenom aflöningen regleras i ett rättvist förhållande till uppbördens och ansvarets olika omfattning vid olika regementen.

Sqvadronshästläkarne, eller Hofsmederne, nu försedda med nummerlöner, hafva af kommitterade icke blifvit dertill föreslagne, emedan dessa personer ej under fred behöfva vara bundne, och kunna för tjenstgöringen i fält vid arméens mobilisering utan svårighet förses med hästar af för dem tillfyllestgörande beskaffenhet.

Efter att sålunda hafva redogjort för sitt förslag till ny samfäld löneregleringen vid indelda arméen, återstår för kommitterade endast att undersöka i hvad mon de tillgångar, som för aflöningen nu äro arméen anvisade, motsvara kostnaden för nämnda reglering, eller hvilka brister i dessa tillgångar behöfva fyllas; äfvensom kommitterade anse sig böra söka uppställa en jemförelse mellan berörda kostnad och den ursprungliga tillgången för arméens aflöning enligt Konung Carl XI:s indelningsverk, med beräkning dervid af det värdebelopp samma tillgångar numera skulle ega om de i sin helhet vore för berörda ändamål oförryckt bibehålla. Men då, som ofvan är nämndt, de af kommitterade uppgjorda beräkningar öfver arméens nuvarande indelda tillgångar endast äro grundade på vederbörandes approximativa uppgifter i detta afseende och således icke kunna ega en fullt säker användbarhet vid löneregleringens definitiva bestämmande, utan måste då ersättas af andra genom särskilda uppskattningar skedda beräkningar af nämnda tillgångar, så kunna icke heller de resultat, hvilka af här nedan gjorda undersökning och jemförelse i nyssomförmäldta hänseende af kommitterade vunnits,

annat än ungefärligen åskådliggöra utgången af löneregleringen inom arméen i sin helhet, äfvensom arméens financiella ställning till statsverket.

Undersökningen, rörande tillgång och behof för löneregleringens bringande till verkställighet, visar följande förhållande:

A. Kavalleriet:

1. *Tillgång.* För befälets, underbefälets och civilstatens aflöning samt musikens underhåll äro nu anvisade, enligt kommitterades ofvan uppgjorda beräkningar (Bil. C. D. och E.):

Bostadsboställen, i årlig afkastning enligt de för år 1860 gällande värden Rdr Rmt		287,300: 12.
Häruti anses en förhöjning kunna påräknas genom utarrendering af en del af dessa boställen, enligt vid regementena gjorda beräkningar af . .		27,911: 15.
	S:a Rdr	315,211: 27.
Löningsfondernes boställen, 1860 års arrenden . . . . Rdr	147,503: 27.	
Efter slutet af nuvarande arrendetid påräknad förhöjning . .	35,886: 24.	183,389: 51.
Indelda räntor och kronotionde		156,093: 62.
Kontant anslag		75,179: 11,
och *Vacansafgifter* af 346 för aflöningen anvisade nummer neml.:		
148 för underofficerare . . . . . Rdr	18,249: 13.	
109 „ trumpetare	13,353: 58.	
37 „ sqvadronshästläkare	7,505: 33.	
52 „ musikens underhåll	12,920: 16.	52,028: 20.
S:a 346.	Summa Tillgång Rdr	781,901: 71.

2. *Behof.* För den nya löneregleringen erfordras enligt uträkning (Bil. K.) och med förutsatt tillämpning af kommitterades förslag till indelda kavalleriets förändrade organisation . . . . . Rdr 653,225: —

Således uppstår härigenom ett *öfverskott* i kavalleriets nuvarande lönetillgångar af . . . . . Rdr 128,676: 71,

hvilket öfverskott bör användas för infanteriets behof; men då af de för aflöningen vid kavalleriet nu anvisade 346 vacanta numren, 97 äro afsedda att rekryteras, enligt nyssberörda organisationsförslag, blifva således vacansafgifterna för dessa nummer, utgörande skillnaden mellan det nu anvisade och det af kommitterade för aflöningen påräknade vacansbeloppet af 249 nummer, eller . . . Rdr 19,178: 20,

icke vidare för aflöningsbehofvet att tillgå, hvarigenom af nyssnämnda öfverskott allenast blifver disponibelt för infanteriets aflöning ett belopp af . . . . . Rdr 109,498: 51.

B. Infanteriet:

1. *Behof.* För den nya löneregleringen erfordras enligt uppgjord särskild uträkning (Bil. L.) och med antagen tillämpning af kommitterades organisationsförslag för indelda infanteriet, hvaruti äfven innefattas Hallands och Westernorrlands nuvarande, till förvandling såsom indelda stamtrupper afsedda 2:ne beväringsbataljoner . . . . . Rdr 2,707,470: —

2. *Tillgång.* Nu äro anvisade, enligt kommiterades beräkningar (Bil. C. D. och E.)

Bostadsboställen, afkastning enl. de för år 1860 gällande värden Rdr	561,094: 31.	
Påräknad förhöjning häruti genom utarrendering af en del bland dessa boställen . . . . . Rdr	22,050: 58.	
	S:a Rdr 583,144: 89.	
	Öfverföres Rdr 583,144: 89;	2,707,470: —

Öfverfördt Rdr 583,144: 89; 2,707,470: —

Lönefondernas boställen, 1860 års arrenden Rdr 390,590: 94.

Påräknad förhöjning häruti efter slutet af nuvarande arrendetid . . . . . Rdr 65,060: 69. 455,651: 63.

Indelda räntor, kronotionde och hemkall . . . . Rdr 654,276: 96.

Ersättning för afträdd jord . . . . . Rdr 5,096: 07.

Kontant anslag

för nuvarande infanteriregementen och corpser . Rdr 293,537: 99.

„ Westernorrlands beväringsbataljon från samma statsanslag . . . . . Rdr 3,905: —

S:a Rdr 297,442: 99.

„ Westernorrlands bataljon från särskildt statsanslag . . . . . Rdr 6,295: —

„ Hallands bataljon från särskildt statsanslag . . . . . Rdr 7,500: — 13,795: — 311,237: 99,

samt *Vacansafgifter* af 2,260 för aflöningen nu anvisade nummer neml.:

304	för fourirer	Rdr 32,525: 36.	
197	till lönefyllnad för underofficerare .	Rdr 19,940: —	
86	för gevärshandverkare	Rdr 9,047: 46.	
200	„ fältmusikanter	Rdr 21,249: 12.	
824	„ trumslagare och spel i n:r . .	Rdr 86,761: 24.	
649	„ musikens underhåll	Rdr 71,799: 87.	241,323: 05.
S:a 2,260.			

Summa Tillgång Rdr 2,250,730: 59.

Då denna tillgång understiger lönebeloppet enligt den nya staten med . . Rdr 456,739: 41, utgör således detta belopp *bristen* vid infanteriet för lönegleringens verkställande inom detta vapen.

Men då 1,315 nummer af de nyssnämnda, för aflöningen nu anvisade äro af kommitterade föreslagna att rekryteras, blifva vacansafgifterne för dessa nummer, utgörande . . . . . Rdr 141,153: 05, icke i verkligheten disponibla för lönegleringen, hvarigenom bristen således ökas till . . . . . Rdr 597,892: 46.

För indelda arméen i sin helhet tager således den nya lönegleringen i anspråk ett belopp motsvarande skillnaden mellan bristen vid infanteriet . . . . . Rdr 597,892: 46, och öfverskottet vid kavalleriet . . . . . Rdr 109,498: 51,

eller Rdr 488,393: 95.

Härtill bör läggas indelda arméens ackordsränta, såsom ej inberäknad i ofvan uppgifna lönebehof, utan antagen med lönernas bestämmande att å statsverket öfverflyttas . . . . . Rdr 140,430: —

Summa *Lönegleringsbehof* Rdr 628,823: 95.

Till fyllande häraf torde i första rummet få påräknas det nu till löneförbättringar vid indelda arméen beviljade serskilda statsanslaget . . . . . Rdr 100,000: —

hvaretter återstå att med *nya tillgångar* bestridas . . . . . Rdr 528,823: 95.

Denna förslagsvis beräknade *lönegleringsbrist* för arméen i sin helhet uppstår till följande belopp af dels *minskning i nuvarande tillgångar*, genom den afsedda rekryteringen af 1,412, för aflöningen anvisade nummer neml.:

97 rusthålls, med en beräknad vacansafgift . . . Rdr 19,178: 20,
och 1,315 rothålls . . . . . Rdr 141,153: 05.
S:a Rdr 160,331: 25,
dels *tillökning i utgifterna* genom vissa beställningars tillkomst enligt den nuföreslagna nya organisationen (Bil. M.) Rdr 132,620: —
Om summan af dessa minskade tillgångar och ökade utgifter, eller . . . Rdr 292,951: 25,
frånräknas den ofvan erhållna bristen för löneregleringens verkställande, så återstå Rdr 235,872: 70,
hvilket belopp angifver den *förhöjning* i de för aflöningen nu anvisade tillgångarne, när de lemnas oförminskade, som skulle erfordras för de *nuvarande* lönernas föreslagna reglering och således utan beräkning af den, genom organisationen afsedda tillökningen i löntagarnes nuvarande antal. Dock bör härvid erinras, att nyssnämnda belopp äfven innefattar den ökade kostnaden för en del af nuvarande underofficerares och korporalers uppflyttning från lägre til högre lönegrad samt för arfvoden till vice korporaler, som deraf nu äro i saknad, utgörande denna kostnad (enl. Bil. K. och L.) Rdr 57,320 Rmt.

Hvad härefter angår den af kommitterade sökta jemförelsen mellan kostnaden för arméens aflöning enligt den nu uppgjorda nya staten och de tillgångar som för dylikt ändamål varit arméen anvisade enligt Konung Carl XI:s indelningsverk, så hafva kommitterade i detta afseende beräknat å ena sidan hvad arméen förlorat, sedan indelningsverkets ordnande intill närvarande tid, dels uti mistade indelda tillgångar, dels derigenom att nya beställningar blifvit å stat uppförda, samt å andra sidan hvad arméen vunnit uti erhållna kontanta löneanslag och afgifter af vacanta nummer samt genom åtskilliga tjenste-indragningar; och har denna beräkning, för att kunna utvisa hvad arméen i närvarande stund skulle dels hafva att använda, dels behöfva utgifva för sin aflöning, reglerad på det af kommitterade föreslagna sätt, skett med iakttagande deraf, att de minskade och ökade olika tillgångarne, liksom utgifterna, blifvit uppförda till sina nuvarande verkliga eller förslagsvis beräknade värdebelopp och med tillämpning, vid utgifternas beräkning, af den föreslagna nya normalstaten; varande härigenom utrönt följande hufvudsakliga förhållande:

A. Arméen har förlorat

1. genom *mistning af inkomster*, bestående i
militiæ-boställen, indragna från ännu qvarvarande regementen och corpser, enligt bifogade sammandrag af i Kongl. Kammar-Collegium upprättade förteckningar (Bil. N.), ett belopp motsvarande dessa boställens arrendeafkastning, som nu utgör . . . . . Rdr 60,458: 25,
och i andra indelda tillgångar, som från samma regementen och corpser blifvit indragna, ett ungefärligt belopp enligt uträkning (Bil. O.) af . . . . Rdr 162,746: —
samt
2. genom *tillökning af utgifter* med anledning af tid efter annan skedda organisationer inom arméen och dervid å stat uppförda nya beställningar, en tillgång motsvarande lönerna för desamma, hvilka utgöra, enligt förteckning (Bil. P.):
vid kavalleriet . . . . . Rdr 93,111: 42
och vid infanteriet . . . . . Rdr 1,280,129: — Rdr 1,373,240: 42.
Summa förlust Rdr 1,596,444: 67.

B. Arméen har vunnit

1. *genom ökade inkomster* neml.:
Kontanta anslag
för den ordinarie aflöningen . . . . . Rdr 386,417: 10.
till löneförbättringar . . . . . Rdr 100,000: —
S:a Rdr 486,417: 10.

Vacansafgifter, anvisade för aflöningen och musikens underhåll nemligen:

af 346 nummer vid kavalleriet . . . Rdr 52,028: 20.
och 2,260 d:o vid infanteriet . . . . Rdr 241,323: 05. 293,351: 25.

2. *genom minskade utgifter* bestående i lönerna för beställningar, som vid organisationen inom arméen blifvit indragna, utgörande enligt ofvannämnda förteckning (Bil. P.):

vid kavalleriet . . . . . Rdr 308,698: 29.
och vid infanteriet . . . . . Rdr 132,483: 50. 441,181: 79.

Summa vinst Rdr 1,220,950: 14,

understigande arméens ofvan beräknade förlust med . . . . . Rdr 375,494: 53, hvilket belopp sålunda utvisar hvad arméen på det hela förlorat af sina ursprungliga, genom indelningsverket bestämda aflöningstillgångar. Jemföres nu detta belopp med den brist af Rdr 235,872: 70, som här ofvan beräknats skola uppstå i arméens nuvarande alla lönetillgångar, vid löneregleringens verkställande utan tillökning i personalen samt med ackordens öfvertagande af statsverket, så visar det sig, att arméen, om den fått behålla sitt indelningsaflöningsverk i orubbadt skick, skulle icke allenast utan någon mellankomst af staten hafva egt tillgång för ifrågavarande löneregleringens fulla genomförande inom den ursprungliga personalens löntagare och med bibehållande af ackordsamorteringen, utan äfven derutöfver kunnat uppvisa ett öfverskott af Rdr Rmt 139,621: 83.

Samma resultat uppnås äfven på annan väg, sålunda:

a) *Arméens indelda tillgångar för aflöningen, enligt Konung Carl XI:s indelningsverk, men med beräkning af numera gällande värden,* utgöra på grund af förestående beräkningar:

1. *ännu qvarvarande tillgångar.*

Bostadsboställen, i afkastning, med påräknad förhöjning genom löneregleringen,
vid kavalleriet . . . . . Rdr 315,211: 27.
vid infanteriet . . . . . Rdr 583,144: 89. 898,356: 16.

Lönefondernas boställen, med jemväl påräknad förhöjd afkastning,
vid kavalleriet . . . . . Rdr 183,389: 51.
vid infanteriet . . . . . Rdr 455,651: 63. 639,041: 14.

Indelda räntor och kronotionden
vid kavalleriet . . . . . Rdr 156,093: 62.
vid infanteriet . . . . . Rdr 654,276: 96. 810,370: 58.

Ersättning för afträdd jord vid infanteriet . . . . . 5,096: 07.

S:a Rdr 2,352,863: 95.

2. *numera förlorade tillgångar*

till statsverket indragna boställen, med beräknadt afkastningsvärde af . . . . . Rdr 60,458: 25.
" " " andra indelda tillgångar . . . Rdr 162,746: — 223,204: 25.

Summa Rdr 2,576,068: 20.

b) *Arméens aflöning för den ursprungliga personalen, enligt Konung Carl XI:s indelningsverk, men med lönernas beräkning efter den af kommitterade föreslagna nya normalstaten,* finnes sålunda:

För aflöningen enligt nyssnämnda stat och förnyad organisation af personalen är ofvan beräknadt
vid kavalleriet . . . . . Rdr 653,225: —
vid infanteriet . . . . . Rdr 2,707,470: — 3,360,695: —

Härifrån bör afgå:

Beloppet af *nu* föreslagna löner		Rdr 132,620: —	
Beloppet af *förut* tid efter annan tillkomna	Rdr 1,373,240: 42,		
sedan derå afräknats beloppet af indragna löner	Rdr 441,181: 79.	932,058: 63.	1,064,678: 63,
hvarefter återstå de ursprungliga lönerna, beräknade efter den nya staten . .			Rdr 2,296,016: 37.
Lägges härtill arméens ackordsränta			Rdr 140,430: —
så blifver dock summan häraf, eller aflöning och ackord tillhopa			Rdr 2,436,446: 37,
understigande tillgångarnes å andra sidan beräknade belopp med ett saldo eller en ytterligare tillgång af			Rdr 139,621: 83.
			Summa Rdr 2,576,068: 20.

Bil. A.

Sammandrag

utvisande skillnaden, inom Indelta Kavalleri-regementena, mellan antalet af Befäl och Underbefäl med Vederlikar samt Spel vid Indelningsverkets upprättande och i närvarande tid; de afsuttna regementena häruti inberäknade.

	f. d. Smålands kavalleri; numera Smålands husar-reg:te och grenadierbataljon.		f. d. Östgöta kavalleri; numera 2:dra Lif-grenadier-regementet.		f. d. Lif-regementet till häst; nnmera Lif-regementets dragon-, hussar- och grenadier-corps.		f. d. Westgöta kavalleri; numera Westgöta regemente.		f. d. Jemtlands reg:te och kavalleri-corps; numera Jemtlands häst- och fält-jägare-corps samt Westernorrlands bev. bataljon.		f. d. Bohus läns dragon-regemente; numera Bohus läns regemente.		f. d. Södra Skånska kavalleri-regementet; numera Skånska dragon-regementet.		f. d. Norra Skånska kavalleri-regementet; numera Skånska husar-regementet.	
	förr.	nu.	förr.	nu.	förr.	nu.	förr.	nu.	förr.	nu.	förr.	nu.	förr.	nu.	förr.	nu.
Chef, Öfverste	1	1	1	1	1	3	1	1	1	—	1	1	1	1	1	1
Öfverstelöjtnant (1:ste Major)	1	1	1	1	1	3	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Majorer	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	1	1	1
Regements-qvartermästare	1	2	1	1	1	3	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1
Förste Adjutant	—	2	—	1	—	3	—	1	—	1	—	1	—	1	—	1
Andre Adjutant	—	1	—	1	—	2	—	1	—	—	—	1	—	1	—	1
Regements-stallmästare	—	1	—	—	—	2	—	—	—	1	—	—	—	1	—	1
Regements-auditör	—	2	—	1	—	3	—	1	1	1	—	1	1	1	—	1
Sqvadronsprester och Regements-pastorer	8	2	8	1	13	3	8	1	4	1	2	1	8	1	8	1
Regements-skrifvare	1	1	1	1	1	3	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Mönster-skrifvare	8	2	8	2	12	3	8	2	9	—	8	2	8	2	8	2
Regements-hästläkare	—	1	—	—	—	2	—	—	—	1	—	—	—	1	—	1
Handtverkare	3	4	2	2	2	6	2	2	2	3	2	2	2	2	2	2
Stabstrumpetare och Regements-trumslagare	—	6	—	1	—	11	—	1	—	1	—	1	—	10	—	10
Regements-pukslagare och Hautboister	1	5	1	10	1	5	1	10	—	3	—	10	1	—	1	—
Profosser	8	—	8	—	12	—	8	—	7	—	3	—	8	—	8	—
Ryttmästare och Kaptener (Sqvadrons- och Kompani-chefer)	5	9	5	8	12	14	5	8	6	10	5	8	5	10	5	10
Andre Ryttmästare och Andre Kaptener	—	3	—	4	—	2	—	4	—	2	—	4	—	2	—	2
Kapten-löjtnanter	1	—	1	—	1	—	1	—	1	—	1	—	1	—	1	—
Förste Löjtnanter	7	9	7	8	12	14	7	8	8	10	7	8	7	10	7	10
Andre Löjtnanter	—	6	—	4	—	8	—	4	—	8	—	4	—	4	—	4
Kornetter eller Underlöjtnanter	8	9	8	8	12	14	8	8	9	10	8	8	8	10	8	10
Fanjunkare eller Qvartermästare	8	9	8	8	12	14	8	8	9	10	8	8	8	10	8	10
Under-officerare	24	29	24	27	36	44	24	27	32	30	16	27	24	30	24	30
Hofsmeder eller Sqvadrons-hästläkare	8	5	8	—	12	10	8	—	1	2	8	—	8	10	8	10
Trumpetare med lön eller indelning	9	—	9	—	24	20	9	—	6	—	16	—	9	20	9	20
Rotmästare eller Korpraler	—	39	—	48	—	54	—	48	51	19	24	48	—	30	—	30
Spel i nummer	—	20	—	40	—	20	—	40	—	38	—	40	—	—	—	—
Summa	103	171	102	180	166	268	102	180	151	157	113	180	103	161	102	161

Samman-utvisande skillnaden inom indelda roterade infanteriet mellan antalet af befäl och under-

	Första Lifgrenadierregementet.		Uplands regemente.		Skaraborgs regemente.		Södermanlands regemente.		Kronobergs regemente.		Jönköpings regemente.	
	förr.	nu.	förr.	nu.	förr.	nu.	förr.	nu.	förr.	nu.	förr.	nu.
Öfverstar	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Öfverstelöjtnanter (förste Majorer)	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Majorer	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2
Regementsqvartermästare	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Förste Adjutanter	1	1	1	1	1	1	—	1	—	1	—	1
Andre Adjutanter	—	1	—	1	—	1	—	1	—	1	—	1
Regementsprester	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Kompaniprester	2	—	2	—	2	—	2	—	2	—	2	—
Regementsskrifvare	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Mönsterskrifvare	8	2	8	2	8	2	8	2	8	2	8	2
Regementsauditörer	—	1	1	1	—	1	—	1	—	1	—	1
Regementsväbel	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Profosser	3	—	3	—	3	—	3	—	3	—	3	—
Regementstrumslagare	—	1	—	1	—	1	—	1	—	1	—	1
Hautboister	4	10	4	10	4	10	4	10	4	10	4	10
Handverkare	—	2	—	2	—	2	—	2	—	2	—	2
Kompanichefer	5	8	5	8	5	8	5	8	5	8	5	8
Andre Kaptener	—	4	—	4	—	4	—	4	—	4	—	4
Kaptenlöjtnanter	1	—	1	—	1	—	1	—	1	—	1	—
Förste Löjtnanter	7	8	7	8	7	8	7	8	7	8	7	8
Andre Löjtnanter	—	8	—	8	—	8	—	8	—	8	—	8
Fänrikar eller Underlöjtnanter	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8
Fältväblar eller Fanjunkare	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8
Underofficerare	32	30	32	30	32	30	32	30	32	30	32	30
Korpraler	48	48	48	48	48	48	48	48	48	48	48	48
Pipare och Trumslagare med indelning	24	—	24	—	24	—	24	—	24	—	24	—
Summa	158	148	159	148	158	148	157	148	157	148	157	148

Anmärkning.

I tabellen äro endast upptagna beställningar med indelning eller lön efter stat, således icke nuvarande Spel och Trumslagare, hvilka till ett antal af 40 på hvarje regemente och 12 på hvardera Norr- och Westerbottens Fältjägarecorps, tillsammans 664, aflönas med soldatrotar.

B.

drag

befäl med vederlikar samt spel vid indelningsverkets upprättande och i närvarande tid.

Dalregementet.		Helsinge regemente.		Elfsborgs regemente.		Westgöta Dals regemente.		Westmanlands regemente.		Westerbottens regte samt Westerbottens och Norrbottens Fältjägarecorps.		Calmare regemente.		Nerikes och Wermlands regemente.		Norra Skånska infanteriregementet.		Södra Skånska infanteriregementet.	
förr.	nu.	förr.	nu.	förr.	nu.	förr.	nu.	förr.	nu.	förr.	nu.	förr.	nu.	förr.	nu.	förr.	nu.	förr.	nu.
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	—	1	1	1	2	—	1	—	1
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1	2	—	1	—	1
1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	4	—	2	—	2
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1	2	—	1	—	1
—	1	—	1	1	1	—	1	—	1	—	2	—	1	1	2	—	1	—	1
—	1	—	1	—	1	—	1	—	1	—	—	—	1	—	2	—	1	—	1
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1	2	—	1	—	1
1	—	2	—	2	—	2	—	2	—	2	—	2	—	2	—	—	—	—	—
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1	2	—	1	—	1
8	2	8	2	8	2	8	2	8	2	8	—	—	2	10	4	—	—	—	—
—	1	1	1	1	1	—	1	—	1	—	2	—	1	—	2	—	1	—	1
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	—	1	1	1	2	—	1	—	1
3	—	3	—	3	—	3	—	3	—	3	—	3	—	3	—	—	—	—	—
—	1	—	1	—	1	—	1	—	1	—	2	—	1	—	2	—	1	—	1
4	10	4	10	4	10	4	10	4	10	4	—	4	10	4	20	—	10	—	10
—	2	—	2	—	2	—	2	—	2	—	4	—	2	—	4	—	2	—	2
5	8	5	8	5	8	5	8	5	8	5	8	5	8	7	16	—	8	—	8
—	4	—	4	—	4	—	4	—	4	—	4	—	4	—	8	—	4	—	4
1	—	1	—	1	—	1	—	1	—	1	—	1	—	1	—	—	—	—	—
7	8	7	8	7	8	7	8	7	8	7	8	7	8	9	16	—	8	—	8
—	8	—	8	—	8	—	8	—	8	—	8	—	8	—	8	—	4	—	4
8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	10	16	—	8	—	8
8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	10	16	—	8	—	8
32	30	32	30	32	30	32	30	32	30	32	26	32	30	40	52	—	26	—	26
48	48	48	48	48	48	48	48	48	48	48	48	48	48	60	96	—	48	—	48
24	—	24	—	24	—	24	—	24	—	24	—	24	—	30	—	—	—	—	—
156	148	158	148	159	148	157	148	157	148	157	138	149	148	194	280	—	138	—	138

Bil.

Samman-

utvisande indelda arméens lönetillgångar enligt 1833 års löneregleringen, efter ning i deras afkastning som ansetts skola uppkomma

	B o-					
	afkastningen beräknad efter 1860 års värden					
	till Bostäder.		till lönings-fonderne indragne ut-arrrenderade.		Summa.	
	Rdr	öre	Rdr	öre	Rdr	öre
Kavalleriet:						
Lif-Regementets Dragon-corps	28,408	18	16,938	10	45,346	28
» Husar d:o	35,607	21	—	—	35,607	21
Smålands Husar-regemente	27,415	14	26,185	16	53,600	30
Skånska Husar- »	90,866	—	49,637	52	140,503	52
Dito Dragon »	103,458	29	53,607	99	157,066	28
Jemtlands Hästjägare-corps	1,545	30	1,134	50	2,679	80
Summa för Kavalleriet	287,300	12	147,503	27	434,803	39
Infanteriet:						
Lif-Regementets Grenadier-corps	16,229	96	—	—	16,229	96
Första Lif-Grenadier-regementet	46,356	83	39,292	78	85,649	61
Andra Dito d:o	51,099	66	25,584	11	76,683	77
Westgöta regemente	34,888	—	33,844	—	68,732	—
Smålands Grenadier-bataljon	10,321	40	7,204	81	17,526	21
Uplands regemente	28,369	09	22,727	—	51,096	09
Skaraborgs »	28,619	89	24,976	34	53,596	23
Södermanlands »	29,574	45	25,720	34	55,294	79
Kronobergs »	24,880	19	12,722	76	37,602	95
Jönköpings »	26,150	68	23,310	17	49,460	85
Dal »	6,889	72	8,408	19	15,297	91
Helsinge »	4,036	82	2,616	88	6,653	70
Elfsborgs »	13,415	—	10,780	44	24,195	44
Westgöta Dals »	33,089	01	28,438	64	61,527	65
Bohusläns »	30,631	52	61,130	46	91,761	98
Westmanlands »	17,530	88	5,140	84	22,671	72
Norrbottens Fält-Jägare-corps	1,265	—	762	40	2,027	40
Westerbottens » »	1,750	—	1,065	76	2,815	76
Calmare Regemente	25,566	39	36,162	51	61,728	90
Nerikes »	26,384	48	6,262	21	32,646	69
Wermlands »	30,889	96	8,580	38	39,470	34
Jemtlands Fält-Jägare-corps	3,192	40	5,859	92	9,052	32
Norra Skånska Infanteri-regementet	35,286	63	—	—	35,286	63
Södra » » »	34,676	35	—	—	34,676	35
Summa för infanteriet	561,094	31	390,590	94	951,685	25
Summa Summarum för Kavalleri och Infanteri	848,394	43	538,094	21	1,386,488	64

C.

drag,

beräkning af 1860 års värden, samt jemväl för boställena, med den förhöj-
vid en framdeles skeende (förnyad) utarrendering.

ställen. afkastningen beräknad med ofvannämnda förhöjning. till Bostäder.		till löningsfonderne indragne utarrenderade.		Summa.		Indelda Räntor, Kronotionde och Hemkall.		Ersättning för afträdd jord.		Lönefyllnad af vakanta Rotelöner.			Kontant Statsanslag.		Summa. efter 1860 års värden å boställenas afkastning.		Summa. med förenämnde förhöjning i boställenas afkastning.	
Rdr	öre	Rdr	öre	Rdr	öre	Rdr	öre	Rdr	öre	antal rotar.	Rdr	öre	Rdr	öre	Rdr	öre	Rdr	öre
28,629	—	16,872	33	45,501	33	50,614	96	—	—	—	—	—	1,775	—	97,736	24	97,891	29
44,508	93	—	—	44,508	93	39,296	28	—	—	—	—	—	18,154	78	93,058	27	101,959	99
32,110	14	31,704	20	63,814	34	42,202	60	—	—	—	—	—	1,775	—	97,577	90	107,791	94
92,487	60	59,824	26	152,311	86	7,359	72	—	—	—	—	—	20,128	—	167,991	24	179,799	58
115,930	30	73,634	61	189,564	91	6,979	34	—	—	—	—	—	26,071	57	190,117	19	222,615	82
1,545	30	1,354	11	2,899	41	9,640	72	—	—	—	—	—	7,274	76	19,595	28	19,814	89
315,211	27	183,389	51	498,600	78	156,093	62	—	—	—	—	—	75,179	11	666,076	12	729,873	51
15,993	31	—	—	15,993	31	22,689	76	—	—	—	—	—	5,201	22	44,120	94	43,884	29
45,229	05	43,276	90	88,505	95	31,581	27	367	94	—	—	—	4,720	—	122,318	82	125,175	16
49,167	10	27,200	78	76,367	88	33,964	35	763	50	—	—	—	2,200	—	113,611	62	113,295	73
36,250	—	45,380	—	81,630	—	27,342	08	—	—	2	240	—	3,829	22	100,143	30	113,041	30
11,886	40	8,994	09	20,880	49	17,011	01	—	—	—	—	—	6,912	69	41,449	91	44,804	19
29,313	34	26,054	46	55,367	80	33,882	98	—	—	24	3,600	—	5,345	35	93,924	42	98,196	13
28,280	—	30,306	09	58,586	09	29,615	77	3,391	01	10	1,200	—	9,355	—	97,158	01	102,147	87
30,691	75	27,762	05	58,453	80	34,386	04	—	—	16	1,579	—	3,790	—	95,049	83	98,208	84
28,605	—	20,946	19	49,551	19	38,542	73	—	—	6	601	—	12,730	—	89,476	68	101,424	92
28,499	71	29,062	21	57,561	92	35,399	06	—	—	13	1,110	—	8,575	—	94,544	91	102,645	98
6,889	72	8,408	19	15,297	91	48,229	28	—	—	16	1,760	—	5,634	20	70,921	39	70,921	39
3,725	—	2,616	88	6,341	88	46,627	86	—	—	—	—	—	18,854	03	72,135	59	71,823	77
13,725	—	11,156	—	24,881	—	33,612	91	—	—	10	1,045	—	16,585	—	75,438	35	76,123	91
35,321	30	37,529	35	72,850	65	34,668	50	—	—	10	1,000	—	4,815	49	102,011	64	113,334	64
31,594	10	65,174	45	96,768	55	6,627	72	—	—	—	—	—	2,200	—	100,589	70	105,596	27
16,324	94	5,698	57	22,023	51	44,054	24	—	—	16	1,794	50	9,565	—	78,085	46	77,437	25
1,265	—	1,070	—	2,335	—	20,017	—	573	62	27	1,421	—	9,233	32	33,272	34	33,579	94
1,875	—	1,398	37	3,273	37	14,362	47	—	—	27	2,700	—	14,239	88	34,118	11	34,575	72
27,681	56	41,767	44	69,449	—	37,540	01	—	—	10	975	—	2,200	—	102,443	91	110,164	01
28,689	10	6,852	48	35,541	58	25,121	41	—	—	—	—	—	24,417	—	82,185	10	85,079	99
27,625	—	8,532	88	36,157	88	21,383	14	—	—	10	914	50	22,505	42	84,273	40	80,960	94
3,217	40	6,464	25	9,681	65	17,617	37	—	—	—	—	—	27,432	67	54,102	36 *	54,731	69 *
44,112	26	—	—	44,112	26	—	—	—	—	—	—	—	38,876	—	74,162	63	82,988	26
37,183	85	—	—	37,183	85	—	—	—	—	—	—	—	38,226	50	72,902	85	75,410	35
583,144	89	455,651	63	1,038,796	52	654,276	96	5,096	07	197	19,940	—	297,442	99	1,928,441	27	2,015,552	54
898,356	16	639,041	14	1,537,397	30	810,370	58	5,096	07	197	19,940	—	372,622	10	2,594,517	39	2,745,426	05

* Härutaf afgår till Vester-Norrlands Beväringsbataljon i kontant 13,905 Rdr.

Förteckning och uträkning å Nummerlöner, använda till Underofficerares med vederökade värden som vid förnyelse af kon-

	Underofficers aflöning.			Stabstrumpetare och Fältmusikanter.			Sqvadronstrumpetare och Spel i nummer.		
Kavalleriet.									
Lifregementets dragoncorps	20	3,300	—	5	825	—	10	1,650	—
Lifregementets hussarcorps	20	2,968	60	5	709	50	10	1,419	—
Smålands hussar-regemente	20	2,130	—	5	480	—	10	940	—
Skånska hussar- »	40	4,703	33	10	1,175	—	20	2,430	—
Skånska dragon- »	40	4,715	20	10	1,177	68	20	2,355	40
Jemtlands hästjägarecorps	8	432	—	—	—	—	4	192	—
Summa för kavalleriet	148	18,249	13	35	4,367	18	74	8,986	40
Infanteriet.									
Lifregementets grenadiercorps	8	1,020	—	5	637	50	8	1,020	—
1:sta Lifgrenadier-regementet	16	2,080	—	10	1,300	—	16	2,080	—
2:dra Lifgrenadier- »	16	2,400	—	10	1,500	—	16	2,400	—
Westgöta »	16	1,870	—	10	1,160	—	16	1,840	—
Smålands grenadierbataljon	8	862	96	5	469	—	8	786	—
Uplands regemente	16	2,400	—	10	1,500	—	16	2,400	—
Skaraborgs »	16	1,920	—	10	1,200	—	16	1,920	—
Södermanlands »	16	1,659	50	10	969	—	16	1,769	50
Kronobergs »	16	1,596	50	10	1,001	—	16	1,602	—
Jönköpings »	16	1,431	04	10	894	—	16	1,340	96
Dal »	16	1,760	—	10	1,100	—	16	1,760	—
Helsinge »	16	1,280	—	10	890	—	16	1,434	—
Elfsborgs »	16	1,680	—	10	1,050	—	16	1,600	—
Westgöta dals »	16	1,600	—	10	1,000	—	16	1,600	—
Bohus läns »	16	1,600	—	10	1,000	—	16	1,600	—
Westmanlands »	16	1,845	50	10	1,168	50	16	1,811	50
Norrbottens fältjägarecorps	8	454	17	—	—	—	12	687	42
Westerbottens fältjägare- »	8	800	—	—	—	—	12	1,200	—
Calmar regemente	16	1,525	—	10	950	—	16	1,546	50
Nerikes »	16	1.244	86	10	776	80	16	1,298	10
Wermlands »	16	1,495	83	10	843	34	16	1,259	11
Jemtlands fältjägarecorps	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Norra Skånska infanteri-regementet	—	—	—	10	899	98	16	1,356	62
Södra Skånska infanteri- »	—	—	—	10	940	—	16	1,550	—
Summa för infanteriet	304	32,525	36	200	21,249	12	344	35,861	71
Summa Summarum för både kavalleri och infanteri	452	50,774	49	235	25,616	30	418	44,848	11

D.

likars aflöning samt Spelets underhåll vid Indelda Arméen, med beräkning af de trakten ansetts å Nummerlönerna erhållas.

Trumslagare i nummer.			Sqvadrons-hästläkare.			Gevärs-handtverkare.			Lönefyllnad åt Underofficerare.			Musikens underhåll.			Summa.		
—	—	—	5	825	—	—	—	—	—	—	—	10	2,775	50	50	9,375	50
—	—	—	5	785	—	—	—	—	—	—	—	10	3,075	—	50	8,957	10
—	—	—	5	1,002	50	—	—	—	—	—	—	10	2,012	50	50	6,565	—
—	—	—	10	2,403	33	—	—	—	—	—	—	10	2,419	16	90	13,130	82
—	—	—	10	2,381	50	—	—	—	—	—	—	10	2,398	—	90	13,027	78
—	—	—	2	108	—	—	—	—	—	—	—	2	240	—	16	972	—
—	—	—	37	7,505	33	—	—	—	—	—	—	52	12,920	16	346	52,028	20
12	1,500	—	—	—	—	3	382	50	—	—	—	19	2,422	50	55	6,982	50
24	3,120	—	—	—	—	4	520	—	—	—	—	48	6,240	—	118	15,340	—
24	3,600	—	—	—	—	4	600	—	—	—	—	40	6,000	—	110	16,500	—
24	2,820	—	—	—	—	4	450	—	2	240	—	38	4,410	—	110	12,790	—
12	1,215	84	—	—	—	3	331	50	—	—	—	19	2,015	90	55	5,681	20
24	3,600	—	—	—	—	4	600	—	24	3,600	—	24	3,600	—	118	17,700	—
24	2,880	—	—	—	—	4	480	—	10	1,200	—	38	4,560	—	118	14,160	—
24	2,573	10	—	—	—	4	380	—	16	1,579	—	32	3,099	50	118	12,029	60
24	2,361	50	—	—	—	4	400	—	6	601	—	38	3,779	—	114	11,341	—
24	2,053	44	—	—	—	4	336	—	13	1,110	—	35	3,281	95	118	10,447	39
24	2,640	—	—	—	—	4	440	—	16	1,760	—	32	3,520	—	118	12,980	—
24	2,080	—	—	—	—	4	315	—	—	—	—	48	5,105	—	118	11,104	—
24	2,400	—	—	—	—	4	420	—	10	1,045	—	38	3,990	—	118	12,185	—
24	2,400	—	—	—	—	4	400	—	10	1,000	—	38	3,800	—	118	11,800	—
24	2,400	—	—	—	—	4	400	—	—	—	—	24	2,400	—	94	9,400	—
24	2,772	50	—	—	—	4	452	50	16	1,794	50	32	4,235	50	118	14,080	50
—	—	—	—	—	—	2	109	64	27	1,421	—	10	576	—	59	3,248	23
—	—	—	—	—	—	2	200	—	27	2,700	—	10	1,000	—	59	5,900	—
24	2,285	—	—	—	—	4	390	—	10	975	—	38	3,682	50	118	11,354	—
24	1,933	12	—	—	—	4	312	—	—	—	—	10	830	52	80	6,395	40
24	1,971	11	—	—	—	4	415	—	10	914	50	38	3,251	50	118	10,150	39
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
24	1,999	92	—	—	—	4	333	32	—	—	—	—	—	—	54	4,589	84
24	2,294	—	—	—	—	4	380	—	—	—	—	—	—	—	54	5,164	—
480	50,899	53	—	—	—	86	9,047	46	197	19,940	—	649	71,799	87	2,260	241,323	05
480	50,899	53	37	7,505	33	86	9,047	46	197	19,940	—	701	84,720	03	2,606	293,351	25

Bil.

Uppgift å medelbeloppet af behållen lön, inom hvarje lönegrad vid Indelda Arméens särskilda

	Regements-chef.		Corpschef.		Förste Major.		Andre Major.		Tredje Major.		Regements-Qvarter-mästare.		Förste Adjutant.		Andre Adjutant.		Regements-stall-mästare.		Regements-pastor.		Regements-auditör.		Regements-skrifvare.	
Kavalleriet.																								
Lifregementets Dragoncorps	8,383	68	—	—	5,024	63	3,396	93	—	—	1,829	10	1,426	06	1,123	73	821	28	620	25	1,003	31	2,931	43
Dito Hussar „ .	9,302	68	—	—	4,911	17	3,332	85	—	—	1,474	30	1,167	82	930	20	664	76	523	78	826	23	2,767	40
Smålands Hussarregemente .	10,022	38	—	—	5,064	63	4,329	44	—	—	1,901	25	1,417	69	1,076	63	681	58	684	—	1,109	16	1,700	—
Skånska Hussarregementet.	9,120	54	—	—	6,453	52	2,438	97	—	—	1,562	25	1,311	—	964	32	2,041	92	667	12	1,080	93	1,461	74
Dito Dragonregementet .	11,844	25	—	—	6,657	46	5,063	62	—	—	1,576	05	1,322	21	972	36	—	—	672	30	1,089	56	2,950	77
Jemtlands Hästjägarecorps .	—	—	3,403	83	—	—	—	—	—	—	125	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Medelbelopp inom grad	9,734	71	—	—	5,622	28	3,712	36	—	—	1,668	59	1,328	95	1,013	45	1,052	38	633	49	1,021	84	2,358	27
Infanteriet.																								
Lifreg:tets Grenadiercorps .	—	—	5,649	33	—	—	1,979	94	—	—	1,005	50	614	16	—	—	—	—	520	70	663	66	1,577	80
Första Lifgrenadierreg:tet. .	7,673	96	—	—	5,724	21	3,335	18	3,066	86	1,430	10	856	76	653	02	—	—	702	90	1,140	56	3,967	09
Andra „ „ . .	10,417	04	—	—	5,660	42	3,555	44	4,314	64	1,666	80	1,092	46	715	12	—	—	703	70	1,141	96	2,746	10
Westgöta „ . .	9,792	88	—	—	4,725	62	2,754	44	2,142	94	1,575	—	939	56	715	12	—	—	765	—	1,244	06	2,814	50
Smålands Grenadierbataljon	—	—	4,342	13	—	—	2,278	44	—	—	1,124	—	681	56	—	—	—	—	572	—	731	06	—	—
Uplands regemente	8,707	84	—	—	4,237	41	2,342	23	1,620	01	1,378	29	826	93	630	75	—	—	680	53	1,103	27	1,841	96
Skaraborgs „	9,385	74	—	—	3,057	99	3,921	64	2,167	85	1,401	38	778	76	594	52	—	—	644	40	1,043	06	2,073	06
Södermanlands „	9,275	13	—	—	3,948	20	3,088	73	3,242	10	1,421	16	851	65	649	19	—	—	699	07	1,134	17	2,278	29
Kronobergs „	8,005	86	—	—	3,697	72	3,226	24	2,090	94	1,159	10	701	96	536	82	—	—	524	98	1,023	46	2,540	46
Jönköpings „	8,446	84	—	—	3,996	91	2,496	23	2,166	51	1,392	30	835	16	636	82	—	—	686	70	1,113	56	2,069	96
Dal „	6,207	48	—	—	3,109	32	2,188	54	1,696	14	1,111	10	674	36	516	42	—	—	611	50	988	16	2,036	45
Helsinge „	6,324	53	—	—	3,011	26	2,344	36	1,506	83	1,113	18	660	03	522	69	—	—	576	55	959	30	1,499	85
Elfsborgs „	8,132	92	—	—	3,395	26	2,188	19	1,748	54	1,094	64	666	09	509	23	—	—	560	18	1,012	92	2,633	58
Westgöta Dals „	10,222	26	—	—	5,224	95	3,290	76	3,084	62	1,532	65	844	71	637	43	—	—	758	03	1,115	40	3,279	04
Bohusläns „	10,966	08	—	—	4,018	42	2,723	64	2,201	84	1,416	20	860	96	646	92	—	—	696	80	1,130	66	3,188	70
Westmanlands „	7,424	22	—	—	3,839	23	2,481	34	2,035	82	1,407	42	93	08	528	69	—	—	562	34	1,000	48	2,217	73
Norrbottens Fältjägarecorps	—	—	3,174	18	—	—	1,925	20	—	—	—	—	666	31	—	—	—	—	—	—	796	62	1,436	02
Westerbottens „ „	—	—	4,060	30	—	—	1,982	82	—	—	165	62	592	77	—	—	—	—	—	—	969	38	1,360	39
Calmar regemente.	9,247	88	—	—	3,962	62	2,861	44	2,172	44	1,511	—	902	56	689	12	—	—	739	—	1,181	06	2,537	14
Nerikes „	7,912	42	—	—	3,838	03	2,958	88	2,336	21	1,083	60	658	76	504	52	—	—	554	40	870	79	2,958	82
Wermlands „	6,883	76	—	—	7,309	77	2,232	17	1,721	15	1,312	05	728	13	467	13	—	—	476	34	953	17	3,361	85
Jemtlands Fältjägarecorps .	—	—	4,265	28	—	—	1,866	24	—	—	861	55	662	67	—	—	—	—	678	09	897	96	1,493	46
Norra Skånska Infant.-reg:tet	6,642	88	—	—	4,641	22	3,081	54	1,515	87	858	75	498	56	433	87	—	—	450	—	569	06	1,100	94
Södra Skånska „ „	9,046	16	—	—	3,670	87	3,021	34	2,308	44	858	75	498	56	433	87	—	—	450	—	569	06	750	—
Medelbelopp inom grad	8,458	73	4,298	24	4,372	08	2,671	87	2,270	51	1,259	75	741	10	580	06	—	—	618	78	973	03	2,250	57

Anmärkningar.

1. Jemtlands Hästjägarecorps, som i flera afseenden står i olika förhållanden med det öfriga kavalleriet. har vid uträkningen af medellönen ej tagits med i räkningen. Likaså ej heller, vid infanteriet, Regementsqvartermästaren vid Westerbottens Fältjägarecorps, hvilken ej åtnjuter lön, utau blott arvode.

2. Alla löner äro beräknade, så vidt ske kunnat, såsom utgående enligt Kongl. Brefvet 1833, (angående löneregler för arméen) eller med lika fördelning af lönetillgångarne i förhållande till lön enligt normalstat.

3. För boställshafvare ingå i de utförda beloppen boställena efter uppgifven verklig inkomst.

4 I ofvan upptagna behållna löner ingå ej ackordsräntorna eller afgifterna till arméens pensionskassa samt enke- och pupillkassa.

5. För allt underbefäl vid kavalleriet ingår i de upptagna lönerna en s. k. halfvakans, eller vakansafgiften för karl af ett nummer, hvars häst rides af underofficeren. För infanteriets Furirer ingår äfven beloppet af en rotevakans i de utförda summorna.

E.

regementen och corpser, utaf de genom 1833 års löneregler ing Arméen anvisade tillgångar.

Mönsterskrifvare.		Bataljons adjutant		Reg:ts-väbel.		Reg:ts-trumslagare.		Reg:ts-hästläkare.		Stabstrump. o. Fältmusik:t.		Gevärshandtverkare.		Sqvadrons- och Kompanichef.		2:e Ryttmästare o. 2:e Kapten.		Förste Löjtnant.		Andre Löjtnant.		Underlöjtnant.		Fanjunkare.		Sergeant.		Furir.		Sqvadr.-hästläkare.		Sqvadr.-trumpetare.	
774	14	—	—	—	—	—	—	400	81	690	71	304	66	3,289	95	1,865	02	1,461	79	1,322	44	1,123	73	918	86	777	72	—	—	550	47	393	65
1,238	17	—	—	—	—	—	—	327	54	473	56	304	66	3,424	53	1,440	54	1,134	07	1,026	97	880	61	1,070	21	909	08	—	—	474	87	221	46
966	89	—	—	—	—	—	—	456	—	676	05	335	40	3,375	45	1,754	25	1,417	69	1,173	56	1,076	63	1,132	53	961	82	—	—	624	72	337	28
1,395	52	—	—	—	—	—	—	1,098	97	636	78	322	20	3,825	28	1,569	—	1,317	75	1,051	68	964	32	1,586	05	719	65	—	—	628	05	612	88
1,256	24	—	—	—	—	—	—	1,805	40	626	02	322	20	4,228	64	1,582	80	1,328	96	1,060	31	972	36	1,818	74	1,399	13	—	—	647	75	301	50
—	—	—	—	—	—	—	—	105	—	—	—	—	—	2,067	21	—	—	1,015	81	—	—	755	36	549	81	396	71	—	—	258	71	189	99
1,126	19	—	—	—	—	—	—	817	74	620	62	317	82	3,628	77	1,642	32	1,332	05	1,126	99	1,003	53	1,305	28	953	48	—	—	585	17	375	35
—	—	334	20	334	20	420	80	—	—	120	52	372	66	1,576	79	—	—	527	16	440	16	310	92	659	68	509	50	329	25				
637	61	455	70	455	70	572	85	—	—	244	08	218	45	2,411	75	1,008	75	739	61	622	46	432	23	1,114	63	873	16	364	61				
696	30	456	30	456	30	573	80	—	—	195	04	297	65	2,504	25	1,197	85	928	46	681	86	432	82	980	22	1,067	10	360	86				
915	10	497	10	497	10	624	10	—	—	348	45	219	45	2,415	62	1,112	25	811	56	604	12	473	63	954	66	778	08	470	82				
830	70	368	10	368	10	463	10	—	—	337	78	240	51	1,765	50	790	25	586	56	491	56	344	62	814	60	633	89	343	82				
773	11	404	04	404	04	508	28	—	—	376	95	274	30	1,821	28	971	46	713	50	600	—	417	30	718	21	383	40	354	77				
681	44	416	70	419	48	492	14	—	—	358	05	216	45	1,857	66	1,031	26	755	36	635	96	441	23	769	98	517	39	319	31				
470	28	453	15	453	15	569	66	—	—	255	45	182	67	1,869	63	1,027	36	735	14	602	63	429	67	693	25	472	83	246	13				
661	74	368	10	360	30	453	40	—	—	404	55	194	45	1,857	97	815	75	604	36	506	26	354	82	704	42	535	39	293	48				
1,025	22	408	90	408	90	514	35	—	—	333	45	163	12	2,118	21	981	75	720	71	606	26	421	42	709	67	524	11	281	52				
383	80	343	30	351	20	442	50	—	—	121	58	214	45	1,276	96	781	05	580	06	485	86	341	12	400	01	261	90	243	63				
355	48	355	48	359	63	469	43	—	—	317	45	151	95	1,441	22	829	73	612	99	466	32	335	—	443	81	284	—	204	31				
453	96	378	84	407	54	422	84	—	—	244	45	204	45	1,282	70	777	55	577	96	483	74	324	61	583	95	354	69	255	02				
988	29	505	46	430	96	547	56	—	—	294	45	194	—	2,152	26	1,032	93	756	54	636	97	441	90	827	40	503	31	409	12				
547	34	451	90	451	90	568	10	—	—	234	45	154	45	2,139	22	998	85	732	86	616	36	428	43	759	—	488	68	372	81				
455	24	353	24	418	14	490	83	—	—	108	89	220	70	1,681	68	826	69	612	44	489	86	340	37	572	79	373	05	249	68				
422	37	362	52	—	—	407	38	—	—	—	—	108	45	1,304	42	809	44	594	26	501	33	344	62	445	88	294	08	196	84				
—	—	328	02	—	—	417	20	—	—	—	—	194	45	1,426	01	733	20	619	56	464	76	303	44	438	15	292	18	286	61				
587	29	439	10	439	10	553	10	—	—	319	45	174	45	2,093	50	1,063	25	779	56	652	56	457	62	802	08	623	38	364	28				
486	85	339	30	339	30	427	35	—	—	165	23	150	77	1,717	82	761	25	566	36	473	96	332	22	695	29	506	34	290	12				
287	10	309	95	287	10	362	10	—	—	174	30	201	95	1,778	63	959	33	701	78	401	78	288	62	836	61	588	25	310	81				
—	—	358	72	—	—	451	54	—	—	144	45	82	45	1,334	63	768	53	569	80	476	90	335	24	493	20	359	60	203	72				
—	—	287	10	287	10	362	10	—	—	120	—	161	11	2,470	71	633	75	423	50	348	56	283	87	703	66	458	70	274	35				
—	—	287	10	287	10	362	10	—	—	274	45	184	45	2,462	17	633	75	423	50	323	56	283	87	635	95	311	03	189	14				
613	64	385	93	391	25	478	19	—	—	249	70	199	07	1,865	02	893	30	653	07	525	57	370	81	698	21	499	75	300	63				

6. Stabs- och Sqvadronstrumpetare hafva hvardera ett nummer, på lika sätt som öfriga kavalleriunderbefälet.

7. Stallmästaren vid Skånska Hussarregementet och Regements-hästläkaren vid Skånska Dragonregementet, äfvensom Mönsterskrifvarne vid Skånska Dragonregementet första Lifgrenadierregementet, Smålands Grenadierbataljon, Södermanlands och Bohusläns regementen äro löntagare på gammal stat.

8. De för Regements-qvartermästaren och Regements-hästläkaren vid Jemtlands Hästjägarecorps, äfvensom för Regements-qvartermästaren vid Westerbottens Fältjägarecorps utförda belopp äro »arvoden.«

9. Regements-stallmästarelönen vid Skånska Dragonregementet är vakant, men finnes der i stället en Beridare på gammal stat.

Uppgift på högsta och lägsta beloppen af behållen Löneinkomst i hvarje tjenstegrad vid Indelda

	Regements-chef.		Corps-chef.		Förste Major.		Andre Major.		Tredje Major.		Regements-qvarter-mästare.		Förste Adjutant.	
	högst.	lägst.	högst.	lägst.	högst.	lägst.	högst.	lägst.	högst.	lägst.	högst.	lägst.	högst.	lägst.
Kavalleriet.														
Lif-Regementets Dragon-corps . . .	—	8,383	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,426	—
Lif-Regementets Hussar »	—	—	—	—	—	4,911	—	—	—	—	—	1,474	—	1,167
Smålands Hussar-regemente	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,901	—	—	—
Skånska Hussar-regementet	—	—	—	—	—	—	—	2,438	—	—	—	—	—	—
Skånska Dragon »	11,844	—	—	—	6,657	—	5,063	—	—	—	—	—	—	—
Jemtlands Hästjägare-corps	—	—	3,403	—	—	—	—	—	—	—	125	—	—	—
Infanteriet.														
Lif-Regementets Grenadier-corps . .	—	—	5,649	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Första Lif-Grenadier-regementet . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Andra » » . .	—	—	—	—	—	—	—	—	4,314	—	1,666	—	1,092	—
Westgöta regemente	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Smålands Grenadier-bataljon	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Uplands regemente	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Skaraborgs »	—	—	—	—	—	—	3,921	—	—	—	—	—	—	—
Södermanlands »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kronobergs »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Jönköpings »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Dal »	—	6,207	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Helsinge »	—	—	—	—	—	3,011	—	—	—	1,506	—	—	—	—
Elfsborgs »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Westgöta-Dals »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bohusläns »	10,966	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Westmanlands »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Norrbottens Fält-Jägare-corps	—	—	—	3,174	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Westerbottens » »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Calmare regemente	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Nerikes »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Wermlands »	—	—	—	—	7,309	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Jemtlands Fält-Jägare-corps	—	—	—	—	—	—	—	1,866	—	—	—	—	—	—
Norra Skånska Infanteri-regementet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	858	—	498
Södra » »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	858	—	498

Anmärkningar.

1. Jemtlands Häst-Jägare-corps, som i flera afseenden står i olika förhållanden med det öfriga kavalleriet, har blifvit upptaget utan jemförelse med detsamma.

2. Som lönerne för Sqvadrons- och Kompanichefer samt uuderbefälet vexla med boställets afkastning, och således äro olika för hvarje löntagare, har högsta och lägsta lönens belopp inom hvarje regemente blifvit upptagen. — De med fetstil tryckta siffror beteckna högsta och lägsta lönerna uti olika grader inom vapnet.

Bil. F.

Kavalleriet och Infanteriet samt vid hvart och ett regemente för det med boställen försedda kompanibefälet och underbefälet, utaf de vid 1833 års löneregler ing Arméen anvisade tillgångar.

Andre Adjutant.		Regements-stallmästare.		Regements-pastor.		Regements-auditör.		Regements-skrifvare.		Mönster-skrifvare.		Bataljons-adjutant.		Regements-väbel.		Regements-trumslagare.		Regements-hästläkare.		Stabs-trumpetare och fältmusikant.	
högst.	lägst.	högst.	lägst.	högst.	lägst.	högst.	lägst.	högst.	lägst.	högst.	lägst.	högst.	lägst.	högst.	lägst.	högst.	lägst.	högst.	lägst.	högst.	lägst.
1,123	—	—	—	—	—	—	—	2,931	—	—	774	—	—	—	—	—	—	—	—	690	—
—	930	—	664	—	523	—	826	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	327	—	473
—	—	—	—	684	—	1,109	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	2,041	—	—	—	—	—	—	1,461	1,395	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,805	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	105	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	3,967	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
715	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
715	—	—	—	765	—	1,244	—	—	—	—	—	—	—	497	—	624	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	404	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,025	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	505	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	108
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	287	—	—	—	287	—	362	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	433	—	—	—	450	—	569	—	—	—	—	—	287	—	287	—	362	—	—	—	—
—	433	—	—	—	450	—	569	—	750	—	—	—	287	—	287	—	362	—	—	—	—

Gevärs-handtverkare		Sqvadrons- och kompani-chef.		Andre ryttmästare och Andre kapiten.		Förste löjtnant.		Andre löjtnant.		Under-löjtnant.		Fanjunkare.		Sergeant.		Furir.		Sqvadrons-hästläkare.		Sqvadrons-trumpetare.	
högst.	lägst.	högst.	lägst.	högst.	lägst.	högst.	lägst.	högst.	lägst.	högst.	lägst.	högst.	lägst.	högst.	lägst.	högst.	lägst.	högst.	lägst.	högst.	lägst.
—	304	3,941	2,814	1,865	—	1,461	—	1,322	—	1,123	—	1,178	771	1,073	569	—	—	—	—	—	—
—	304	4,593	2,810	—	1,440	—	1,134	—	1,026	—	880	1,159	**940**	1,237	689	—	—	—	474	—	221
335	—	3,449	2,907	—	—	—	—	—	—	—	—	1,720	844	1,348	679	—	—	—	—	—	—
—	—	5,618	**2,516**	—	—	—	—	—	—	—	—	**2,818**	785	2,164	547	—	—	628	—	612	—
—	—	**6,047**	2,981	—	—	—	—	—	—	—	—	2,650	750	**3,026**	**417**	—	—	—	—	—	—
—	—	2,078	2,075	—	—	1,015	—	—	—	755	—	555	526	396	396	—	—	—	—	189	—
372	—	2,121	1,355	—	—	—	—	—	—	—	—	817	538	648	354	555	253	—	—	—	—
—	—	2,898	1,736	—	—	—	—	—	—	—	—	1,344	719	**1,438**	579	710	307	—	—	—	—
—	—	3,108	2,172	1,197	—	928	—	681	—	—	—	1,410	650	1,315	731	**1,207**	330	—	—	—	—
—	—	3,776	1,776	—	—	—	—	—	—	473	—	1,250	650	1,065	452	784	310	—	—	—	—
—	—	1,995	1,540	—	—	—	—	—	—	—	—	959	688	947	466	719	229	—	—	—	—
—	—	2,219	1,536	—	—	—	—	—	—	—	—	916	577	726	**223**	692	322	—	—	—	—
—	—	1,989	1,557	—	—	—	—	—	—	—	—	987	401	812	394	804	282	—	—	—	—
—	—	2,141	1,571	—	—	—	—	—	—	—	—	794	598	643	411	539	227	—	—	—	—
—	—	2,183	1,577	—	—	—	—	—	—	—	—	913	534	676	281	608	248	—	—	—	—
—	—	2,758	1,930	—	—	—	—	—	—	—	—	804	551	815	378	639	255	—	—	—	—
—	—	1,333	1,169	—	—	—	—	—	—	—	—	447	396	314	233	243	243	—	—	—	—
—	—	1,571	**1,162**	—	—	—	—	—	—	—	—	443	443	284	284	204	204	—	—	—	—
—	—	1,601	1,280	—	—	—	—	—	—	—	—	670	446	455	264	381	252	—	—	—	—
—	—	2,753	1,564	—	—	—	—	—	—	—	—	1,346	618	792	356	409	409	—	—	—	—
—	—	2,411	1,702	—	—	—	—	—	—	—	—	904	537	810	387	592	275	—	—	—	—
—	—	2,034	1,482	—	—	—	—	—	—	—	—	692	362	526	279	685	239	—	—	—	—
—	—	1,385	1,180	—	—	—	—	—	—	—	—	445	445	294	294	196	196	—	—	—	—
—	—	1,532	1,330	—	—	—	—	—	—	—	—	438	438	292	292	286	286	—	—	—	—
—	—	2,432	1,929	—	—	—	—	—	—	—	—	912	785	847	490	471	282	—	—	—	—
—	—	2,718	1,312	—	—	—	—	—	—	—	—	915	504	634	394	528	**175**	—	—	—	—
—	—	2,156	1,329	—	—	—	—	—	—	—	—	1,513	607	1,119	338	849	242	—	—	—	—
—	82	1,458	1,218	—	—	—	—	—	—	—	—	505	466	382	271	203	203	—	—	—	—
—	—	**4,021**	1,644	—	633	—	423	—	—	—	283	852	**347**	902	227	781	258	—	—	—	—
—	—	3,267	1,986	—	633	—	423	—	323	—	283	**1,873**	**347**	898	227	557	181	—	—	—	—

Bil.

Formulär till Redogörelse för N. N.

Debet.	verific. fol.	Tillgångar. Gällande uppskattnings-värden. R:dr	öre	Belopp för året. Rdr	öre
— —	—	—	—	—	—
Lönetillgångar, bestående af — — — — —	—	—	—	—	—
Bostadsboställen enligt bifogad förteckning		—	—	—	—
1:o för qvarvarande löntagare på äldre, än 1833 års, stat		0,000	—	0,000	—
2:o för » » på 1833 års stat		0,000	—	0,000	—
3:o för löntagare på ny stat		0,000	—	0,000	—
S:a	—	00,000	—	00,000	
Uppbörd.					
Boställsarrenden enligt bifogad förteckning	0	00,000	—	00,000	—
Indelda räntor enligt «					
som indelningshafvare sjelfve uppbära	0	0,000	—	0,000	—
som uppbäras af Regementsskrifvaren	0	00,000	—	00,000	—
Kronotionde enligt bifogad förteckning:					
som indelningshafvare sjelfve uppbära	0	0,000	—	0,000	—
som uppbäras af Regementsskrifvaren	0	0,000	—	0,000	—
Vakans-afgifter enligt bifogad förteckning	0	0,000	—	0,000	—
Kontanta statsanslag enligt «	0	00,000	—	00,000	—
Summa R:dr		00,000	—	00,000	—

G.

Regementes aflöningstillgångar år . . .

Credit.		verific. fol.	För året disponerade R:dr	öre
Aflöning.				
1:o. *För löntagare på äldre, än 1833 års, stat.*				
Bostadsboställen	0,000: —			
Indelda räntor	0,000: —			
Kronotionde	000: —	00	0,000	—
2:o. *För löntagare på 1833 års stat, hvilka blifvit utnämnde före tillämpningen af Kongl. Cirkuläret den 17 Juni 1856 (t. o. m. samma år).*				
Bostadsboställen	0,000: —			
Andelar af boställsarrenden	0,000: —			
Indelda räntor	0,000: —			
Kronotionde	000: —			
Kontant anslag	000: —	00	00,000	—
3:o. *För beställningar efter 1833 års stat, som blifvit tillsatte efter tillämpningen af nyssnämnda Kongl. Cirkulär (f. o. m. år 1857).*				
Bostadsboställen	0,000: —			
00 procents utdelning ur Regementets löningsmassa af dem tillkommande boställsarrenden, indelda räntor, kronotionde och kontanta anslag, enligt bifogad uträkning och fördelningslista	00,000: —	00	00,000	—
4:o. *För beställningar på ny (186 . års) stat jemlikt Kongl. Brefvet d. 186 .*				
Bostadsboställen	0,000: —			
00 procents utdelning ur Regementets löningsmassa af dem tillkommande boställsarrenden, indelda räntor, kronotionde och kontanta anslag, enligt bifogad uträkning och fördelningslista	00,000: —	00	00,000	—
Uppbördsprovision enligt bifogad förteckning		00	0,000	—
	Summa R:dr		00,000	—

Underrättelser:

1. De förändringar, som i värdet, beskaffenheten och dispositionen af regementets aflöningstillgångar kunna under året uppstå genom sådana tillgångars ytterligare emottagande eller frånträdande, eller genom indelningshafvares på äldre stater afgång eller förflyttning på ny stat, m. fl. förhållanden, skola i redogörelsen angifvas, med iakttagande af behörig uppdebitering och creditering af deraf beroende belopp.
2. Bostadsställen debiteras och crediteras efter de uppskattningsvärden, hvarmed de beräknats ingå uti innehafvarnes löner efter för dem gällande normalstater. För löntagare på äldre, än 1833 års stat, redovisas boställena efter 1833 års uppskattningsvärden.
3. Med arrendebeloppen af de utarrenderade boställena betecknas äfven dessa boställens uppskattningsvärden.
4. Indelda räntor och kronotionde för löntagare, som dem sjelfve uppbära, redovisas alla efter 1833 års uppskattningsvärden.
5. De i redogörelse-formuläret föreskrifna förteckningarne och öfriga verifikationer böra till sitt innehåll vara specificerade, utom de å indelda räntor och kronotionde, som endast med summariska belopp behöfva upptagas.
6. I förteckningen å bostadsboställena bör utsättas, såväl det senaste uppskattningsvärdet å hvarje boställe, som äfven det äldre, hvarmed bostället, enligt stadgandet i 2:dra momentet, skall i visst fall för året redovisas. Har, genom ombyte af innehafvare, nytt uppskattningsvärde blifvit boställe åsatt, bör intyg derom förteckningen bifogas.
7. I förteckningen öfver boställsarrendena upptagas 1833 års uppskattningsvärden å de boställen, som genom den nya löneregleringen blifvit från boställshafvare indragna till löningsfonden, så länge dessa värden erfordras vid uträkningen och fördelningen af regementets lönetillgångar.
8. Med sistnämnda förteckning skall följa dels transumt af nya arrendekontrakt, som för året träda i verkställighet, dels Boställs-direktionens uppgift å de nya arrendevilkor, som under året kunnat hafva ingåtts, men först framdeles blifva gällande.
9. Den föreskrifna uträkningen å aflöningen för året skall visa sättet för lönetillgångarnes fördelande mellan alla de beställningar, hvilkas innehafvare uppbära sina inkomster genom Regementsskrifvarne.
10. Fördelningslistan, specifikt upprättad, skall utvisa lönebeloppet för hvarje serskild sådan beställning å gammal eller ny stat.
11. Utom de redan föreskrifna verifikationerna skola redogörelsen bifogas:
    a) Regementets stat efter den nya löneregleringen, åtföljd af utredning rörande skiljaktigheten mellan denna stat och de redovisade tillgångarne för året, innan samma stat kunnat till fullo genomföras, eller specifik uppgift om hvad regementet har att framdeles antingen förvänta eller frånträda enligt den nya löneregleringen;
    b) vederbörande löntagares bevis "att lön för året af dem till fullo uppburits."

Bil. H.

Förslag till normalstat för indelda arméens aflöning.

			Infanteriet			Kavalleriet			
			egentlig lön.	Häst- och furage-medel.	Summa.	egentlig lön.	Kavalleri-tillägg samt häst- och fu-ragemedel.	Summa.	
Staben:									
Öfverste, Regementschef	Lön	Rdr Rmt	7,200	800	8,000	7,200	1,800	9,000	
» Corpschef	„	„ „	—	—	—	7,200	1,400	8,600	
Öfverstelöjtnant, Corpschef	„	„ „	5,400	400	5,800	—	—	—	
» Förste Major	„	„ „	4,400	400	4,800	4,400	1,400	5,800	
Major, Corpschef	„	„ „	—	—	—	3,600	1,400	5,000	
Andre Major	„	„ „	3,600	400	4,000	3,600	1,400	5,000	
Major, Corpschefs närmaste man	„	„ „	3,600	400	4,000	—	—	—	
» i Regementet	Arvode	„ „	—	—	—	600	—	600	
Tredje Major	Lön	„ „	3,200	400	3,600	—	—	—	
Regementsqvartermästare	„	„ „	1,600	400	2,000	1,600	900	2,500	
Förste Regementsadjutant	„	„ „	1,000	400	1,400	1,000	800	1,800	medelbeloppet af lönerne fr. o. m. Underlöjtnants- t. o. m. Andre Ryttmästaregraden.
Andre »	„	„ „	600	400	1,000	500	700	1,200	
Regementsstallmästare	„	„ „	—	—	—	1,025	700	1,725	
Beridare	Arvode	„ „	—	—	—	600	600	1,200	
Regements-pastor	Lön	„ „	600	—	600	600	—	600	
» auditör	„	„ „	1,000	—	1,000	1,000	—	1,000	
» skrifvare	„	„ „	2,300	—	2,300	2,300	—	2,300	
» » vid Norra och Södra Skånska Infanteri-Regementena samt Hallands och Wester-Norrlands Corpser			1,000	—	1,000	—	—	—	
» läkare, lön å *Fältläkarecorpsens stat*, vid bägge vapnen		Rdr 2,500		—			—	—	
Förste Bataljonsläkare, lön å *Fältläkarecorpsens stat*, vid bägge vapnen		„ 1,500		—			—	—	
Andre » lön å *Fältläkarecorpsens stat*, vid bägge vapnen		„ 1,000		—			—	—	
Bataljonsadjutant	Lön	Rdr Rmt	600	—	600	—	—	—	
Regements-väbel	„	„ „	600	—	600	—	—	—	
» hästläkare	„	„ „	—	—	—	1,000	—	1,000	
» » vid corpserne	Arvode	„ „	—	—	—	250	—	250	
Mönsterskrifvare	Lön	„ „	700	—	700	700	—	700	
Regementstrumslagare och förste hornblåsare (regem:tstrumpetare vid kavalleriet)	„	„ „	600	—	600	700	—	700	och en nummerlön.
Gevärshandverkare	„	„ „	150	—	150 och en nummerlön.	—	—	—	
Sadelmakare	„	„ „	—	—	—	300	—	300	
Pistolsmed	„	„ „	—	—	—	300	—	300	
Kompani- och Sqvadrons-staten:									
Kompani- eller Sqvadronschef	Lön	Rdr Rmt	3,000	—	3,000	3,000	1,000	4,000	
Andre Kapiten eller Ryttmästare	„	„ „	1,800	—	1,800	1,800	900	2,700	
Förste Löjtnant	„	„ „	1,000	—	1,000	1,000	800	1,800	
Andre »	„	„ „	800	—	800	800	700	1,500	
Underlöjtnant	„	„ „	500	—	500	500	700	1,200	
Fanjunkare	„	„ „	800	—	800	800	100	900	och en nummerlön.
Förste Sergeant	„	„ „	600	—	600	600	100	700	och en nummerlön.
Andre »	„	„ „	500	—	500	500	100	600	och en nummerlön.
Tredje »	„	„ „	—	—	—	350	50	400	och en nummerlön.
Furir	„	„ „	350	—	350	—	—	—	
Sqvadronshästläkare	„	„ „	—	—	—	750	—	750	
Förste Korporal	Arvode	„ „	100	—	100	80	—	80	
Korporal	„	„ „	75	—	75	50	—	50	
Vice Korporal	„	„ „	30	—	30	20	—	20	
Fältmusikant (1:ste trumpetare vid kavalleriet)			—	—	en nummerlön	300	—	300	och en nummerlön.
Spel, Nummer och Trumslagare (andre trumpetare vid kavalleriet)			—	—	en nummerlön	—	—	en nummerlön.	
För musikens underhållande, för bataljon			—	—	2,750	—	—	2,500	

Litt. I.

Uträkning å beloppet af hvarje regementes och corps' aflöning vid indelda kavalleriet, enligt den föreslagna nya normalstaten.

	Skånska Hussar- och Dragon-regementena.				Lifregementets Dragon- och Hussar-corpser, samt Smålands Hussar-regemente.				Jemtlands Hästjägarecorps.			
Staben:												
Öfverste, Regementschef	1		9,000 —		—	— —			—	— —		
» Corpschef	—		— —		1	8,600 —			—	— —		
Öfverstelöjtnant, Förste Major	1		5,800 —		1	5,800 —			—	— —		
Major, Corpschef	—		— —		—	— —			1	5,000 —		
Andre Major	1		5,000 —		—	— —			—	— —		
Major i Regementet . . . . . Arvode	2 å	600	1,200 —		1	600 —			—	— —		
Regementsqvartermästare	1		2,500 —		1	2,500 —			—	— —		
Förste Regementsadjutant	1		1,800 —		1	1,800 —			1	1,800 —		
Andre »	1		1,200 —		1	1,200 —			—	— —		
Regementsstallmästare	1		1,725 —		1	1,725 —			—	— —		
Beridare . . . . . Arvode	—		— —		—	— —			1	1,200 —		
Regements-pastor	1		600 —		1	600 —			—	— —		
» auditör	1		1,000 —		1	1,000 —			—	— —		
» skrifvare	1		2,300 —		1	2,300 —			—	— —		
Regements-hästläkare	1		1,000 —		—	— —			—	— —		
» » . . . . . Arvode	—		— —		1	250 —			—	— —		
Mönsterskrifvare	1		700 —		1	700 —			—	— —		
Regementstrumpetare, jemte n:rlön	1		700 —		1	700 —			—	— —		
Sadelmakare	1		300 —		1	300 —			1	300 —		
Pistolsmed	1		300 —	35,125 —	1	300 —	28,375 —		—	— —	8,300 —	
Sqvadrons-Staten:												
Sqvadronschefen	8 å	4,000	32,000 —		4 å	4,000	16,000 —		2 å	4,000	8,000 —	
Andre Ryttmästare	4 å	2,700	10,800 —		2 å	2,700	5,400 —		1		2,700 —	
Förste löjtnanter	8 å	1,800	14,400 —		4 å	1,800	7,200 —		2 å	1,800	3,600 —	
Andre »	8 å	1,500	12,000 —		4 å	1,500	6,000 —		1		1,500 —	
Underlöjtnanter	8 å	1,200	9,600 —		4 å	1,200	4,800 —		2 å	1,200	2,400 —	
Fanjunkare } jemte nummerlön	8 å	900	7,200 —		4 å	900	3,600 —		2 å	900	1,800 —	
Förste Sergeant } jemte nummerlön	8 å	700	5,600 —		4 å	700	2,800 —		2 å	700	1,400 —	
Andre » } jemte nummerlön	16 å	600	9,600 —		8 å	600	4,800 —		4 å	600	2,400 —	
Tredje » } jemte nummerlön	8 å	400	3,200 —		4 å	400	1,600 —		2 å	400	800 —	
Sqvadronshästläkare	8 å	750	6,000 —		4 å	750	3,000 —		2 å	750	1,500 —	
Förste Korporaler . . . . . Arvode	8 å	80	640 —		4 å	80	320 —		2 å	80	160 —	
Korporaler . . . . . d:o	24 å	50	1,200 —		12 å	50	600 —		6 å	50	300 —	
Vice Korporaler } jemte rytareaflöning d:o	32 å	20	640 —		16 å	20	320 —		8 å	20	160 —	
Förste Trumpetare, jemte nummerlön	16 å	300	4,800 —		8 å	300	2,400 —		2 å	300	600 —	
Andre » nummerlön	8		—	117,680 —	4		— —	58,840 —	4		— —	27,320 —
För musikpersonalens aflöning och musikens underhåll	—		— —	5,000 —	vid Lifregementets Dragoncorps (utom 4 nummerlöner)			1,500 —	—		— —	1,000 —
					vid Lifregementets Hussarer och Smålands Hussarer			2,500 —	—		— —	— —
Summa				157,805 —								36,620 —
					för Lifregementets Dragoncorps			88,715 —				
					„ d:o Hussarcorps och Smålands Hussarregemente			89,715 —				

Sammandrag:

Skånska Hussarregementet	157,805	Rdr jemte	65	nummerlöner.
» Dragon »	157,805	» »	65	»
Lifregementets Dragoncorps	88,715	» »	37	»
» Hussar »	89,715	» »	33	»
Smålands Hussarregemente	89,715	» »	33	»
Jemtlands Hästjägarecorps	36,620	» »	16	»
Summa	620,375	Rdr jemte	249	nummerlöner.

Bil. K.

Uträkning af sammanlagda aflöningen vid indelda **Kavalleriet** jemlikt föreslagen ny normalstat.

Antal löntagare.						Aflöning	
vid hvardera af Skånska Hussar- och Dragonregementena.	vid hvardera af Lifregementets Dragon- och Hussarcorpser samt Smålands Hussarregemente.	vid Jemtlands hästjägarecorps.	Summa.			i hvarje grad.	Summa löner i grad (nummerlönerne oberäknade).
				Staben:			
1	—	—	2	Öfverste, Regementschef	Lön	9,000	18,000
	1		3	» Corpschef	»	8,660	25,800
1	1		5	Öfverstelöjtnant, Förste Major	»	5,800	29,000
		1	1	Major, Corpschef	»	5,000	5,000
1			2	Andre Major	»	5,000	10,000
2	1		7	Major uti Regementet	Arvode	600	4,200
1	1		5	Regementsqvartermästare	Lön	2,500	12,500
1	1	1	6	Förste Regementsadjutant	»	1,800	10,800
1	1		5	Andre »	»	1,200	6,000
1	1		5	Regementsstallmästare	»	1,725	8,625
		1	1	Beridare	Arvode	1,200	1,200
1	1		5	Regementspastor	Lön	600	3,000
1	1		5	» auditör	»	1,000	5,000
1	1		5	» skrifvare	»	2,300	11,500
1			2	» hästläkare	»	1,000	2,000
	1		3	» d:o	Arvode	250	750
1	1		5	Mönsterskrifvare	Lön	700	3,500
1	1		5	Regementstrumpetare	»	700 och nummerlön.	3,500
1	1	1	6	Sadelmakare	»	300	1,800
1	1		5	Pistolsmed	»	300	1,500
				Sqvadronsstaten:			
8	4	2	30	Sqvadronschef	»	4,000	120,000
4	2	1	15	Andre Ryttmästare	»	2,700	40,500
8	4	2	30	Förste Löjtnant	»	1,800	54,000
8	4	1	29	Andre »	»	1,500	43,500
8	4	2	30	Underlöjtnant	»	1,200	36,000
8	4	2	30	Fanjunkare	»	900 och nummerlön.	27,000
8	4	2	30	Förste Sergent	»	700 och nummerlön.	21,000
16	8	4	60	Andre »	»	600 och nummerlön.	36,000
8	4	2	30	Tredje »	»	400 och nummerlön.	12,000
8	4	2	30	Sqvadronshästläkare	»	750	22,500
8	4	2	30	Förste Korporal	Arvode	80	2,400
24	12	6	90	Korporal	»	50	4,500
32	16	8	120	Vice Korporal	»	20	2,400
16	8	2	58	Förste Trumpetare	Lön	300 och nummerlön.	17,400
8	4	4	32	Andre Trumpetare	»	nummerlön.	—
				För musikens underhållande vid de begge Skånska regementena à 5000 Rdr hvardera	10,000		
				» » » » Lifregementets Husarcorps och Smålands Husarregemente à 2,500 Rdr hvardera	5,000		
				Transport	15,000	—	602,875 —

Antal löntagare.					Aflöning.	
vid hvardera af Skånska Hussar- och Dragonregementena.	vid hvardera af Lifregementets Dragon- och Hussarcorpser samt Smålands Hussarregemente.	vid Jemtlands Hästjägarecorps.	Summa.		i hvarje grad.	Summa löner i grad (nummerlönerae oberäknade.
				Transp. 15,000.		
				För musikens underhållande vid Lifregementets Dragoncorps 4 nummerlöner och 1,500	——	602,875
				» » » » Jemtlands Hästjägarecorps . . 1,000		
				utgörande tillsammans i kontanta anslag		17,500 —
				Summa Rdr	——	620,375 —
				Tillkommer:		
				Värdet af ofvan upptagna nummerlöner, neml.:		
				30 för Fanjunkare.		
				30 » Förste Sergeanter.		
				60 » Andre »		
				30 » Tredje »		
				5 » Regementstrumpetare.		
				58 » Förste Trumpetare.		
				32 » Andre »		
				245 nummerlöner à 130 Rdr (vakansafgift för karl) . . . . . Rdr 31,850: —		
				4 » för Lifregementets Dragoncorps' musikkassa à 250 Rdr (vakansafgift för både karl och häst) . . . . . Rdr 1,000: —		32,850 —
				Summa Summarum Rdr	——	653,225 —
				Dessutom:		
				å *Fältläkarecorpsens stat.*		
1	1	—	5	Regementsläkare å 2,500 Rdr . . . Rdr 12,500: —		
1	1	1	6	Förste Bataljonsläkare å 1,500 » . . . » 9,000: —		
1	—	—	2	Andre » å 1,000 » . . . » 2,000: —		
				Summa Rdr 23,500: —		
				Anm.: Af ofvan utförda löningssumma belöper:		
				1. *för uppflyttning till högre lönegrad* af 30 förste eller distinktionskorporaler, som nu ega endast korporalsarvoden, men blifvit af kommitterade föreslagne till särskilda högre arvoden, skillnaden mellan desamma utgörande 30 Rdr för hvarje och således tillhopa . . . . . Rdr 900: —		
				samt		
				2. *för arvoden åt nuvarande vice korporaler,* som deraf äro i saknad, 111 man à 20 Rdr » 2,220: —		
				Summa Rdr 3,120: —		

Bil. L.

Uträkning å beloppet af hvarje Regementes och Corps' aflöning vid Indelda Infanteriet, enligt den föreslagna nya normalstaten.

Staben.	Regementerne N:ris 4, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 20, 21, 22. (17 regementen.)			Regementerne N:ris 24 och 25. (2 regementen.)			Corpserne N:ris 3, 7, 19, XIX och 23. (5 corpser.)			Corpserne N:ris 28 och 29. (2 corpser.)		
Öfverste, Regements-chef	1	8,000 —		1	8,000 —		—	— —		—	— —	
Öfverste-löjtnant, Corps-chef	—	— —		—	— —		1	5,800 —		1	5,800 —	
» , Förste Bataljons-chef	1	4,800 —		1	4,800 —		—	— —		—	— —	
Major, Andre Bataljons-chef	1	4,000 —		1	4,000 —		—	— —		—	— —	
» , vid Corps	—	— —		—	— —		1	4,000 —		1	4,000 —	
» , Tredje Bataljons-chef	1	3,600 —		1	3,600 —		—	— —		—	— —	
Regements-qvartermästare	1	2,000 —		1	2,000 —		1	2,000 —		1	2,000 —	
Förste Regements-adjutant	1	1,400 —		1	1,400 —		1	1,400 —		1	1,400 —	
Andre » »	1	1,000 —		1	1,000 —		—	— —		—	— —	
Regements-pastor	1	600 —		1	600 —		1	600 —		1	600 —	
» auditör	1	1,000 —		1	1,000 —		1	1,000 —		1	1,000 —	
» skrifvare	1	2,300 —		1	1,000 —		1	2,300 —		1	1,000 —	
» väbel	1	600 —		1	600 —		1	600 —		1	600 —	
Bataljons-adjutant	2 à 600	1,200 —		2 à 600	1,200 —		1	600 —		1	600 —	
Mönsterskrifvare	1	700 —		—	— —		—	— —		—	— —	
Regements-trumslagare	1	600 —		1	600 —		1	600 —		1	600 —	
Gevärshandtverkare (jemte rotelön)	2 à 150	300 —	32,100 —	2 à 150	300 —	30,100 —	1	150 —	19,050 —	1	150 —	17,750 —
Kompani-Staten.												
Kompani-chefer	8 å 3.000	24,000 —		8 å 3,000	24,000 —		4 å 3,000	12,000 —		4 å 3.000	12,000 —	
Andre Kapitener	4 » 1,800	7,200 —		4 » 1,000	7,200 —		2 » 1,800	3,600 —		2 » 1,800	3,600 —	
Förste Löjtnanter	8 » 1,000	8,000 —		8 » 1,000	8,000 —		4 » 1,000	4,000 —		4 » 1,000	4,000 —	
Andre »	12 » 800	9,600 —		12 » 800	9,600 —		6 » 800	4,800 —		6 » 800	4,800 —	
Under-löjtnanter	8 » 500	4,000 —		8 » 500	4,000 —		4 » 500	2,000 —		4 » 500	2.000 —	
Fanjunkare	8 » 800	6,400 —		8 » 800	6,400 —		4 » 800	3,200 —		4 » 800	3,200 —	
Förste Sergeanter	8 » 600	4,800 —		8 » 600	4,800 —		4 » 600	2,400 —		4 » 600	2,400 —	
Andre »	8 » 500	4,000 —		8 » 500	4,000 —		4 » 500	2,000 —		4 » 500	2,000 —	
Furirer	12 » 350	4,200 —		12 » 350	4,200 —		6 » 350	2,100 —		6 » 350	2,100 —	
Förste korporaler } arvode	16 » 100	1,600 —		16 » 100	1,600 —		8 » 100	800 —		8 » 100	800 —	
Korporaler } jemte soldat-aflöning »	32 » 75	2,400 —		32 » 75	2,400 —		16 » 75	1,200 —		16 » 75	1,200 —	
Vice-korporaler } »	48 » 30	1,440 —	77,640 —	48 » 30	1,440 —	77,640 —	24 » 30	720 —	38,820 —	24 » 30	720 —	38,820 —
För musikpersonalens aflöning och musikens underhåll	—	— —	5,500 —	—	— —	5,500 —	—	— —	2,750 —	—	— —	2,750 —
		Summa	115,240 —		Summa	113,240 —		Summa	60,620 —		Summa	59,320 —

Sammandrag.

17 Regementer	à 115,240 R:dr	. . . . = ...	1,959,080.
2 »	» 113,240 »	. . . . = ...	226,480.
5 Corpser	» 60,620 »	. . . . = ...	303,100.
2 »	» 59,320 »	. . . . = ...	118,640.
		Summa	2,607,300, jemte 945 nummerlöner.

Litt. M.

Uträkning öfver sammanlagda aflöningen vid indelda *infanteriet* jemlikt föreslagen ny normalstat.

Antal löntagare.						Aflöning.			
Vid hvardera af de 17 regementena n:o 4—6, 8—18 samt 20—22.	Vid hvardera af de *begge* Skånska inf:riregementena.	Vid hvardera af de 5 corpserne n:o 3, 7, 19, XIX, och 23.	Vid hvardera af Hallands och Wester-Norrl:ds corpser.	Summa.		I hvarje grad.		Summa aflöning i hvarje grad (oberäknadt nummerlön:ne).	
					Staben.	Rdr	öre	Rdr	öre
1	1	—	—	19	Öfverste, Regementschef . . . . . lön	8,000	—	152,000	—
—	—	1	1	7	Öfverstelöjtnant, Corpschef . . . . . »	5,800	—	40,600	—
1	1	—	—	19	» förste Major . . . . . »	4,800	—	91,200	—
1	1	—	—	19	Andre Major . . . . . »	4,000	—	76,000	—
—	—	1	1	7	Major, (Corpschefs närmaste man) . . . . . »	4,000	—	28,000	—
1	1	—	—	19	Tredje Major . . . . . »	3,600	—	68,400	—
1	1	1	1	26	Regementsqvartermästare . . . . . »	2,000	—	52,000	—
1	1	1	1	26	Förste Regementsadjutant . . . . . »	1,400	—	36,400	—
1	1	—	—	19	Andre » » . . . . . »	1,000	—	19,000	—
1	1	1	1	26	Regementspastor . . . . . »	600	—	15,600	—
1	1	1	1	26	» auditör . . . . . »	1,000	—	26,000	—
1	—	1	—	22	» skrifvare. . . . . »	2,300	—	50,600	—
—	1	—	1	4	» » vid de Skånska infanteriregementena samt Hallands och Wester-Norrlands corpser. . . . . »	1,000	—	4,000	—
2	2	1	1	45	Bataljonsadjutant . . . . . »	600	—	27,000	—
1	1	1	1	26	Regementsväbel. . . . . »	600	—	15,600	—
1	—	—	—	17	Mönsterskrifvare . . . . . »	700	—	11,900	—
1	1	1	1	26	Regements-trumslagare och förste Hornblåsare. . . . . »	600	—	15,600	—
2	2	1	1	45	Gevärshandverkare. . . . . »	150 o. en nummerlön.		6,750	—
					Kompanistaten.				
8	8	4	4	180	Kompanichef. . . . . »	3,000	—	540,000	—
4	4	2	2	90	Andre Kapten . . . . . »	1,800	—	162,000	—
8	8	4	4	180	Förste Löjtnant . . . . . »	1,000	—	180,000	—
12	12	6	6	270	Andre » . . . . . »	800	—	216,000	—
8	8	4	4	180	Underlöjtnant . . . . . »	500	—	90,000	—
8	8	4	4	180	Fanjunkare . . . . . »	800	—	144,000	—
8	8	4	4	180	Förste Sergent . . . . , ... »	600	—	108,000	—
8	8	4	4	180	Andre « . . . . . »	500	—	90,000	—
12	12	6	6	270	Furir . . . . . »	350	—	94,500	—
16	16	8	8	360	Förste Korpral . . . . . arvode	100	—	36,000	—
32	32	16	16	720	Korpral . . . . . »	75	—	54,000	—
48	48	24	24	1,080	vice Korpral . . . . . »	30	—	32,400	—
8	8	4	4	180	Fältmusikant.	en nummerlön.		—	—
32	32	16	16	720	Spel i nummer och Trumslagare	en nummerlön.		—	—
					För musikens underhållande på bataljon (45 bataljoner)	2,750	—	123,750	—
					Summa	—	—	2,607,300	—
					Tillkommer:				
					Värdet af 945 nummerlöner för Gevärshandverkare, Fältmusikanter, Trumslagare och Spel à 106 Rdr för nummer medelbeloppet inom arméen . . .	—	—	100,170	—
					Summa summarum	—	—	2,707,470	—

Antal löntagare.								
Vid hvardera af de 17 regementena n:o 4-6, 8-18 samt 20-22.	Vid hvardera af de *begge* Skånska inf:riregementena.	Vid hvardera af de 5 corpserne n:o 3, 7, 19, XIX, och 23.	Vid hvardera af Hallands och Wester-Norrl:ds corpser.	Summa.	*Dessutom* å Fältläkarecorpsens stat:			
1	1	1	1	26	Regementsläkare	efter 2,500 Rdr	=	65,000
1	1	1	1	26	Förste Bataljonsläkare	» 1,500 »	=	39,000
2	2	—	—	38	Andre »	» 1,000 »	=	38,000
						Summa	Rdr	142,000.

Anmärkningar.

Af ofvan utförda löningssumma belöper:

1. *För uppflyttning af underbefäl från lägre till högre lönegrad*, nemligen af 88 Furirer, uppflyttade till andre Sergeanter, en löneförhöjning à 150 Rdr för hvarje, motsvarande skillnaden mellan lönerna i dessa begge grader . . . . . Rdr 13,200
och af 344 nuvarande förste eller Distinktionskorpraler, uppflyttade till särskildt högre arvode i sådan egenskap, skillnaden emellan Korprals- och förste Korprals-arvodet, 25 Rdr pr man, således tillsammans . . . . . » 8,600.
Summa Rdr 21,800.

2. *För arvoden åt nuvarande vice Korpraler*, som deraf äro i saknad, 1,080 man à 30 Rdr . . . . . » 32,400.
Summa Rdr 54,200.

Bil. N.

Uträkning å den tillökning uti Indelda Arméens lönebehof, som blifver en följd af den, enligt Kommitterades förslag till Arméens omorganisation, afsedda tillökning och minskning i löntagarnes nuvarande antal; lönerna beräknade enligt den föreslagna nya normalstaten.

Infanteriet.							
Tillkomne beställningar.							
2 Majorer	eft. 4,000: —	8,000	—				
1 Regements-qvartermästare	» 2,000: —	2,000	—				
2 Förste adjutanter	» 1,400: —	2,800	—				
4 Regements-pastorer	» 600: —	2,400	—				
2 Auditörer	» 1,000: —	2,000	—				
1 Regements-skrifvare	» 2,300: —	2,300	—				
2 » »	» 1,000: —	2,000	—				
5 Regements-väblar	» 600: —	3,000	—				
2 Bataljons-adjutanter	» 600: —	1,200	—				
2 Regements-trumslagare	» 600: —	1,200	—				
8 Kompani-chefer	» 3,000: —	24,000	—				
4 Förste löjtnanter	» 1,000: —	4,000	—				
120 Andre löjtnanter	» 800: —	96,000	—				
2 Underlöjtnanter	» 500: —	1,000	—				
2 Fanjunkare	» 800: —	1,600	—				
86 Andre sergenter	» 500: —	43,000	—				
6 Furirer	» 350: —	2,100	—				
16 Förste korporaler	» 100: —	1,600	—	——	—	200,200	—
Indragne beställningar.							
18 Mönsterskrifvare	eft. 700: —	——	—	12 600	—		
3 Gevärshandverkare	» 150: —	——	—	450	—		
40 Förste sergenter	» 600: —	——	—	24,000	—	37,050	—
Skillnad, tillökning vid Infanteriet		.....	..	.....		163,150	—
Kavalleriet.							
Indragne beställningar.							
3 Andre majorer	eft. 5,000: —	15,000	—				
1 Regements-qvartermästare	» 2,500: —	2,500	—				
Transport		17,500	—	——	—	163,150	—

Transport	17,500	—	—	—	163,150	—
3 Mönsterskrifvare . . . . . eft. 700: —	2,100	—				
7 Sqvadrons-chefer . . . . . » 4,000: —	28,000	—				
7 Förste löjtnanter . . . . . » 1,800: —	12,600	—				
7 Underlöjtnanter . . . . . » 1,200: —	8,400	—				
7 Fanjunkare . . . . . » 900: —	6,300	—				
7 Förste sergeanter . . . . . » 700: —	4,900	—				
14 Andre sergeanter . . . . . » 600: —	8,400	—				
7 Sqvadrons-hästläkare . . . . . » 750: —	5,250	—				
14 Förste trumpetare . . . . . » 300: —	4,200	—				
7 Förste korporaler . . . . . » 80: —	560	—				
Beridare-arvode	100	—	98,310	—		
Tillkomne beställningar.						
7 arvoden för Majorer i Regementena . . . . . eft. 600: —	4,200	—				
1 Förste adjutant . . . . . » 1,800: —	1,800	—				
1 Beridare . . . . . » 1,200: —	1,200	—				
5 Regements-trumpetare . . . . . » 700: —	3,500	—				
8 Andre ryttmästare . . . . . » 2,700: —	21,600	—				
15 Andre löjtnanter . . . . . » 1,500: —	22,500	—				
30 Tredje sergeanter . . . . . » 400: —	12,000	—				
16 Korporaler . . . . . » 50: —	800	—				
9 Vice-korporaler . . . . . » 20: —	180	—	67,780	—		
Skillnad, minskning vid Kavalleriet	—	—	—	—	30,530	—
Skillnad, tillökning för Arméen i sin helhet genom organisationen	—	—	—	—	132,620	—

Bil. O.

Sammandrag af de från Arméens ännu qvarvarande Regementen och Corpser till Statsverket indragna boställens afkastning, efter i Kongl. Kammar-Collegium deröfver upprättade förteckningar.

	Arrendeafgift.	
	Rdr.	öre.
Lifregementet	21,383	80
Östgötha Kavalleri	23,121	69
Smålands »	698	56
Första Lifgrenadierregementet	873	44
Westgötha Regemente	7,176	38
Bohus läns »	557	75
Skaraborgs »	729	21
Kronobergs »	366	91
Jönköpings »	600	94
Elfsborgs »	241	45
Westgötha Dahls Regemente	1,269	57
Nerikes och Wermlands Regemente	2,522	32
Uplands Regemente	775	11
Calmar »	141	12
Summa	60,458	25

Bil. P.

Uppgift å de från indelda arméen, tid efter annan, till statsverket indragna indelda räntor samt kronotionde jemte uträkning på deras närvarande aproximativa värde.

		Efter medelberäkning af markegångsprisen för åren 1817—1826.		
		Rdr	sk.	rst
Ofvannämnda indelda tillgångar utgjorde enligt beräkning af 1830 års löneregleringskomité, på grund af 1827 års uppskattningar: vid				
Lifregementsbrigaden	B:ko	21,805	44	10
Smålands Husarregemente	»	4,589	5	4
Skånska » »	»	61	17	8
» Dragon »	»	110	40	10
Första Lifgrenadierregementet	»	568	4	4
Andra » »	»	24,276	43	10
Westgöta regemente	»	15,446	47	1
Smålands Grenadiercorps	»	2,257	6	10
Uplands Infanteriregemente	»	971	32	2
Skaraborgs »	»	669	37	1
Södermanlands »	»	343	18	4
Kronobergs »	»	674	32	2
Jönköpings »	»	611	40	5
Dal »	»	1,374	33	8
Helsinge »	»	1,248	17	3
Elfsborgs »	»	791	4	1
Westgöta Dals »	»	630	37	9
Bohus läns »	»	49	29	8
Westmanlands »	»	954	—	4
Westerbottens »	»	684	21	4
Calmar »	»	531	30	4
Nerikes »	»	761	42	8
Wermlands »	»	923	42	11
Jemtlands Fältjägareregemente oc Hästjägaresqvadron	»	808	41	5
	Summa B:co Rdr	81,147	—	4
	Rdr Rmt 121,720: 51.			
På grund af nyssnämnda uppskattning beräknades de *af arméen disponerade* indelda räntor och kronotionden, af samma komité, utgöra följande belopp neml.: vid				
Lifregementsbrigaden	B:ko	58,407	35	7
Smålands Husarregemente	»	22,480	8	9
Skånska » »	»	4,881	38	5
» Dragon »	»	4,630	44	1
	Transport	90,400	30	10

		Efter medelberäkning af markegångsprisen för åren 1817—1826.		
		Rdr	sk.	rst.
Transport		90,400	30	10
Första Lifgrenadierregementet	B:ko	16,221	34	1
Andra » »	»	17,698	11	6
Westgöta Regemente	»	10,992	36	3
Smålands Grenadiercorps	»	3,314	39	11
Uplands Infanteriregemente	»	16,666	9	1
Skaraborgs »	»	14,730	44	—
Södermanlands »	»	17,081	31	—
Kronobergs »	»	19,445	22	1
Jönköpings »	»	18,139	20	1
Dal »	»	24,686	27	10
Helsinge »	»	22,467	24	11
Elfsborgs »	»	17,368	31	2
Westgöta Dahls »	»	16,369	39	—
Bohus läns »	»	4,941	7	3
Westmanlands »	»	22,762	—	9
Westerbottens »	»	13,621	26	4
Calmar »	»	19,969	3	10
Nerikes »	»	12,670	29	8
Wermlands »	»	10,435	46	—
Jemtlands Fältjägareregemente och Hästjägaresqvadron	»	14,071	34	—
Summa B:ko Rdr		404,056	21	7
Rdr Rmt 606,084: 67.				

Detta värdebelopp blef dock sedermera af 1833 års löneregleringskomité reduceradt till Rdr 383,114: 35 sk. 10 rst. B.ko eller 574,672: 12 Rdr Rmt; och då samma, för arméens aflöning *behållna* indelda räntor och kronotionden, år 1860 utgjort, enligt från regementen och corpser inkomna uppgifter, Rdr 810,370: 58 Rmt; visar sig således en stegring i värdet af dessa tillgångar hafva under mellantiden uppkommit af 204,285: 91 Rmt *mer* än 1827 års uppskattningsvärde, och 235,698: 46 Rmt *mer* än nyssnämnda reducerade belopp deraf.

Om nu, på grund häraf, det ofvan uppgifna värdet, enl. 1827 års uppskattning, af de till statsverket från arméen *indragna* räntorna och tionden ökas i ett motsvarande förhållande, så blifver härigenom deras nuvarande värde *162,746 Rdr Rmt*, hvilket belopp således betecknar *den ungefärliga inkomst, statsverket nu eger* af dessa tillgångar.

Bil. Q.

Förteckning och uträkning på den *tillökning* och *minskning* uti Indelda Arméens *personal* af befäl, underbefäl och spel samt deras *löner* å stat, som uppkommit genom olika, tid efter annan skedda organisationer inom Arméen sedan Indelningsverkets ordnande intill närvarande tid, eller, med andra ord, skillnaden mellan Arméens organisation och stat, sådan den då var och nu befinnes; lönerna beräknade enligt den af kommitterade föreslagna nya normalstat.

	Kavalleriet.						Infanteriet.					
	Tillökning.			Minskning.			Tillökning.			Minskning.		
	Antal och lön.	Summa lönebelopp.		Antal och lön.	Summa lönebelopp.		Antal och lön.	Summa lönebelopp.		Antal och lön.	Summa lönebelopp.	
Chef, Öfverste	— —	—	—	2 å 9,000	18,000	—	4 å 8,000	32,000	—	— —	—	—
Öfverstelöjtnant, Corpschef, (Major, Corpschef vid kavalleriet)	1	5,000	—	— —	—	—	5 » 5,800	29,000	—	— —	—	—
Öfverstelöjtnant, förste Major	— —	—	—	3 å 5,800	17,400	—	4 » 4,800	19,200	—	— —	—	—
Andre Major	— —	—	—	2 5,000	10,000	—	6 » 4,000	24,000	—	— —	—	—
Tredje Major	— —	—	—	— —	—	—	22 » 3,600	79,200	—	— —	—	—
Regements-qvartermästare	— —	—	—	2 å 2,500	5,000	—	10 » 2,000	20,000	—	— —	—	—
Förste Adjutant	5 å 1,800	9,000	—	— —	—	—	19 » 1,400	26,600	—	— —	—	—
Andre Adjutant	5 » 1,200	6,000	—	— —	—	—	19 » 1,000	19,000	—	— —	—	—
Regements-stallmästare	5 » 1,725	8,625	—	— —	—	—	— —	—	—	— —	—	—
Regements-auditör	4 » 1,000	4,000	—	— —	—	—	19 å 1,000	19,000	—	— —	—	—
Sqvadrons- (kompani-) prester eller Regements-pastorer	— —	—	—	48 å 600	28,800	—	— —	—	—	25 å 600	15,000	—
Regements-skrifvare	1	2,300	—	— —	—	—	5 å 2,300	11,500	—	— —	—	—
Mönsterskrifvare	— —	—	—	54 å 700	37,800	—	— —	—	—	78 å 700	54,600	—
Regements-hästläkare	6 å 1,000	6,000	—	— —	—	—	— —	—		— —	—	—
Bataljonsadjutant	— —	—	—	— —	—	—	9 å 600	5,400	—	— —	—	—
Regements-väbel	— —	—	—	— —	—	—	7 » 600	4,200	—	— —	—	—
Handverkare	2 å 300	600	—	— —	—	—	40* å 150	6,000	—	— —	—	—
Regements-pukslagare och Regements-trumslagare	— —	—	—	2* å 700	1,400	—	19 å 600	11,400	—	— —	—	—
Profosser	— —	—	—	62 å 100	6,200	—	— —	—	—	42 å 100	4,200	—
Ryttmästare och Kaptener (Sqvadrons- och Kompanichefer)	— —	—	—	6 » 4,000	24,000	—	99 å 3,000	297,000	—	— —	—	—
Andre Ryttmästare och andre Kaptener (Kaptenlöjtnanter)	— —	—	—	1	2,700	—	70 » 1,800	126,000	—	— —	—	—
Förste Löjtnanter	— —	—	—	17 » 1,800	30,600	—	68 » 1,000	68,000	—	— —	—	—
Andre Löjtnanter	14 å 1,500	21,000	—	— —	—	—	148 » 800	118,400	—	— —	—	—
Kornetter, Fänrikar eller Underlöjtnanter	— —	—	—	24 å 1,200	28,800	—	54 » 500	27,000	—	— —	—	—
Fanjunkare eller Qvartermästare	— —	—	—	24* å 900	21,600	—	54 » 800	43,200	—	— —	—	—
Underofficerare	— —	—	—	64* » 600	38,400	—	124 » 500	62,000	—	— —	—	—
Hofsmeder eller Sqvadrons-hästläkare	— —	—	—	24 å 750	18,000	—	— —	—	—	— —	—	—
Stabs- eller förste Trumpetare och Fältmusikanter	— —	—	—	13* å 300	3,900	—	— —	—	—	241*	—	—
Sqvadrons- eller andre Trumpetare, Trumslagare och Spel i nummer	74*	—	—	— —	—	—	844*	—	—	— —	—	—
Korpraler	111 å 50	5,550	—	— —	—	—	297 å 75	22,275	—	— —	—	—
Summa Rdr	— —	68,075	—	— —	292,600	—	— —	1,070,375	—	— —	73,800	—
Hvartill kommer:												
Såsom bidrag till den öfriga aflöningen för de ofvan med (*) betecknade löntagarne, vakansafgifterna af de, enligt den föreslagna nya normalstaten, desse persouer anvisade rust- och rotehållsnummer samt	74 å 130	9,620	—	103 å 130	13,390	—	884 å 106	93,704	—	241 å 106	25,546	—
Kostnaden för »*musikens underhållande*», eller fyllnad i den för musikpersonalen å stat uppförda, otillräckliga aflöningen, äfvensom för andra hithörande behof. hvilken kostnad här upptages i förhållande till musikpersonalens ofvan visade tillökning och minskning i hvarje fall, efter samma grund som uti kommitterades förslag till musikens omreglering blifvit följd vid bestämmandet af det *anslag*, som för hvarje bataljon inom arméens begge vapen ansetts erforderlig, nemligon 2,750 Rdr vid infanteriet och 2,500 Rdr vid kavalleriet	74 å 208,33	15,416	42	13 å 208,33	2,708	29	844 å 137,50	116,050	—	241 å 137,50	33,137	50
Summa	— —	93,111	42	— —	308,698	29	— —	1.280,129	—	— —	132,483	50

B. Värfvade Arméen.

Före framställandet af sitt förslag till lönereglering för värfvade arméen, böra kommitterade uttala sin mening i afseende å den på samma reglering inverkande frågan, huruvida passevolansen för besörjandet, genom kompani-, squadrons- och batteriche ferna, af manskapets rekrytering och beklädnad samt hästarnes vid kavalleriet remontering, må fortfarande bibehållas, eller om dessa bestyr böra hädanefter af kronan öfvertagas.

Derest kommitterade, vid besvarandet af denna fråga, endast hade att följa sin öfvertygelse om det militäriskt rätta, utan afseende på nu förekommande särskilda omständigheter vid tillämpningen deraf, kunde någon tvekan att föreslå passevolansens ofördröjliga upphörande icke hos kommitterade ega rum. — Detta underhållssätt anse kommitterade nemligen vara, till sin väsendtliga beskaffenhet, icke blott föga lämpligt att vid arméen användas, utan äfven stundom till ock med skadligt, enär det tager i anspråk hos officeren helt andra fallenheter och egenskaper än dem, hvilka böra förutsättas hos en i öfrigt skicklig kompanichef. Det ligger jemväl i sakens natur, att passevolantören, för att utan äfventyr kunna åtaga sig de förbindelser, passevolansen honom ålägger, måste betinga sig så fördelaktiga vilkor som möjligt. Men härvid förblandas lätteligen den ökade inkomst, som genom omtanka, förutseende och nit förvärfvas, med den vinst, som kan uppstå genom besparing af medel, afsedda att till kompaniets fördel användas. För den enskilde kompanichefen skulle det således vara särdeles fördelaktigt om inkomsten af hans tjenst uteslutande vore bestämd i lön å stat.

Kommitterade hafva derföre visserligen tänkt sig möjligheten af att kunna föreslå någon förändring uti hittills varande förhållanden i nämnda hänseende, men häremot hafva dock betänkliga hinder nu befunnits möta, hvilka nödgat kommitterade att inskränka sig till den underdåniga hemställan, att Eders Kongl. Maj:t täcktes i nåder uppdraga åt vederbörande förvaltande embetsverk, att utarbeta underdånigt förslag till besörjande, genom kronans egen åtgärd, af de ekonomiska bestyr, som nu äro vid värfvade arméen åt befälet på passevolans öfverlåtna. Intilldess sålunda tiden kan pröfvas vara inne för kronan att afskaffa passevolansen, lärer densamma fortfarande icke kunna annat än, på sätt nu eger rum, utöfvas; och hafva kommitterade, under förutsättning häraf, ingått i bestämmande om befälets löner. Att någon menlig inverkan på regementenas tjenstbarhet skulle emellertid vara att befara genom passevolansens bibehållande ännu någon tid, dertill synes någon anledning icke förekomma, enär en mångårig erfarenhet gifvit vid handen, att både rekrytering och beklädnad äro utmärkta och att med all säkerhet kan antagas, det remonteringen icke kunde blifva bättre, ifall densamma af kronan omedelbart besörjdes.

I afseende å lönevilkorens reglering hafva kommitterade, — vid det förhållande, att löntagarne inom värfvade arméen, för icke så många år tillbaka, fått sig beviljad löneförbättring hvilken i de flesta fall tillförsäkrar dem inkomster, som, om än icke fullt tillräckliga för behofven, likväl uppgå till de belopp, hvilka jemförelsevis kunna påräknas, — såsom allmän grundsats antagit, att de senast fastställda lönerna, hvilkas belopp inhemtas af Bil. A. B. C. D. borde nu lemnas oförändrade, utom i de fall, dessa löner understiga dem, som af kommitterade, vid behandlingen af indelda arméens lönereglering, ansetts böra bestämmas såsom lägsta löner vid denna del af arméen, äfvensom i afseende å vice korporalerne, som nu i allmänhet sakna arvoden, men ansetts böra sådana tillgodonjuta i enlighet med hvad jemväl, i fråga om indelda arméen, blifvit föreslaget.

Likaledes hafva, på sätt äfven vid indelda arméen ansetts böra ega rum, de nu i värfvade regementenas stater upptagne "rationsersättnings- och stallhyremedlen" blifvit i de nya löneförslagen uppförda såsom "*häst- och furagemedel*", hvarjemte beloppet af de vid värfvade kavalleriet ifrågakommande "*kavalleri-tillägg, häst- och furagemedel*" föreslagits lika med hvad för indelda kavalleriet ansetts i motsvarande grader böra bestämmas.

Vidare hafva kommitterade, såsom de upprättade särskilda löneförslagen (Bil. E. F. G. H. I.) närmare utvisa, ansett följande böra iakttagas vid ifrågavarande löneregleringen.

Regementschefslönen uppföres till lika belopp som vid indelda infanteriet.

Fanjunkarelönen, såsom hittills alltför låg, bestämmes lika som vid indelda kavalleriet blifvit föreslaget.

För Sergentsgraden vid garnisonsregementena anvisas en del utaf aflöningen *in natura*.

I afseende å denna, enligt kommitterades tanke, högst nödvändiga förändring bör erinras, hurusom underbefälets ställning i allmänhet är vid värfvade arméen egenartad och olik den motsvarande inom andra arméer, samt att härigenom i de lägre underofficersgraderne eller sergenternes, ett för dem ofördelaktigt förhållande eger rum.

I stället att åt denna personal lemna så mycket som möjligt af löneförmånerna in natura, hvarigenom de lättare och bättre kunde ega sin nödtorftiga utkomst, har man, i synnerhet under senare tider, bemödat sig gifva dem allt i kontant, hvaraf inträffat, att lönerna, i sig sjelfva ringa, blifvit för lefnadsbehofven ganska otillräckliga. Inom de flesta utländska arméer är numera den grundsats tillämpad, att underbefälet bör åtnjuta så mycket som möjligt af löneförmånerna in natura och så vidt ske kan bo i kasern.

När nummerkarlen erhåller vid regementet god och tillräcklig kost, bör underofficern finna sig fullt belåten om densamma honom bestås af ännu något bättre beskaffenhet. Detta kunde ske med endast ringa tillökning i kostnaden, och utspisningen derjemte så ordnas, att ett särskildt bord för underbefälet inrättades. Underofficern skulle så mycket sannolikare inse och erkänna fördelen af en sådan hushållning, som han, — till följd af det säkerligen hädanefter ständigt iakttagna vilkor, att hvar och en, för att kunna befordras till sergent med lön, skall hafva genomgått de lägre underbefälsgraderne, — redan hunnit göra sig förtrogen med derstädes rådande vanor och lefnadsförhållanden.

För en sergent i Stockholm, då han icke bor i kasernen, kan lefnadskostnaden nu beräknas till ungefär följande belopp:

hyra för ett rum med möbler . . .	Rdr	120.
en och en half famn ved	„	40.
mat med bröd	„	365.
kläder, skodon och linne	„	150.
uppassning	„	25.
tvätt	„	25.
ljus	„	10.
utskylder	„	10.
	S:a	745.

Inkomsterna utgöra:

lön i kontant	Rdr	500.	
inqvartering	„	100.	
beklädnadsmedel	„	150.	Rdr 750.

Häraf visar sig, att, oaktadt bland utgifterna upptagits endast de aldra nödvändigaste behofven och till möjligen lägsta pris, återstår för öfriga tillfälliga utgifter endast en behållning af 5 riksdaler, som uppenbarligen är alldeles otillräcklig.

Med förändring i det nuvarande olämpliga aflöningssättet föreslås derföre följande, såsom för underbefälet fördelaktigare och för staten endast obetydligt mera kostsamt.

En sergent tilldelas:

a) underhåll in natura, i likhet med den tjenstgörande soldaten, men med tillägg för portionens förbättrande af 25 procent af dess värde;

b) beklädnad, remtyg och beväpning in natura och å passevolans, efter beräkning för hvarje persedel af viss slitningstid och värde, samt med rättighet för underofficern att i kontant utfå hvad som genom slitningstidens möjliga förlängning kan af honom besparas. Värdet af persedlarne bestämmes 75 procent högre, än för den tjenstgörande soldaten beräknas;

c) årlig lön 350 Rdr för förste och 250 Rdr för andre sergent;

d) inqvartering i kasern, så att 2 eller flere, allt efter rummens storlek, bo tillsammans i ett rum med tillhörande ljus och ved enligt författningarne.

En sergent, aflönad på detta sätt, behöfde således endast bekosta sig

uppassning	Rdr	25.
tvätt	„	25.
linne	„	20.
utskylder	„	10.
S:a Rmt	Rdr	80.

Inkomsterna vore:

lön för första sergent 350 Rdr.
„ „ andre sergent 250 „

Alltså uppstode ett öfverskott för första sergent af 270 och för en andre sergent af 170 Rdr till förekommande särskilda behof eller besparing.

Ett väntadt inkast mot detta aflöningssätt är, att det skulle försvåra giftermåls ingående. I detta afseende erinras att, då det nuvarande löningssättet icke bereder tillräcklig bergning för en ensam person, det så mycket mindre kan medgifva utkomsten för en familj.

I de fall då underofficer, genom egandet af enskilda tillgångar, vore i stånd att ingå äktenskap, borde honom tillåtas att utfå i kontant värdet af naturaförmånerna, undantagandes munderingspersedlarne, som deremot alltid borde utlemnas in natura, på sätt här ofvan blifvit föreslaget.

Kronans kostnad om året för en förste sergent, t. ex. vid Lifgardesregementena till fot, skulle blifva, jemlikt det nya aflöningsförslaget:

Kontant lön	Rmt Rdr	350:	—
Naturaunderhåll, efter beräkning af 48 öre för soldatportionen med bröd, samt med 25 procent förhöjning af detta värde . . .	„ „	219:	—
Beklädnads- och remtygspersedlar	„ „	154:	04.
Beväpning	„ „	1:	—
Inqvartering	„ „	100:	—
Kommunionvin	„ „	—	05.
Kokinrättningskostnad	„ „	2:	—
S:a Rmt	Rdr	826:	09.

Då den motsvarande kostnaden nu utgör

kontant lön	Rdr	500: —	
beklädnadspenningar	„	150: —	
inqvarteringsersättning	„	100: —	„ 750: —,

kommer således kronans ökade utgift i förevarande fall att endast uppgå till 76 Rdr 9 öre för hvarje person. Lika stor blefve kostnadstillökningen för andra sergent, nu furir.

Kommitterade kunna icke annat än finna ganska olämpligt att, såsom nu är förhållandet, manskapet anses sjelfve bidraga till sin proviantering genom att afstå en del af sitt i stat bestämda s. k. "gage" till bekostande af natura-underhållet. Uti hittills gällande lönestater har nemligen, såsom en lemning från den tid, då den värfvade truppen mot kontant aflöning sjelf förskaffade sig föda, uppförts under namn af "gage", ett visst penningebelopp för hvarje man om dagen. Alltsedan införandet af garnisonsregementenas matinrättningar, genom hvilka soldatens ställning i väsendtlig mån blifvit förbättrad, har han af "gaget" endast bibehållit den s. k. tobaksskillingen, hvaremot återstoden blifvit för nyssnämnda ändamål användt. Men då hushållningen nu således är och framgent äfven

bör vara så ordnad för den garnisonerade soldaten, att han, nöjaktigt född och klädd af kronan under sitt befäls tillsyn, endast behöfver ringa medel för sina enskilda utgifter, så erfordras icke heller för honom någon egentlig kontant aflöning å stat. Fördenskull och då bestämmandet, såsom nu sker, af soldatens löneförmåner under flera olika titlar, nemligen gage, brödkorn, gage-tillägg, är både onödigt och invecklad, anse sig kommitterade böra föreslå, till vinnande af såväl öfverensstämmelse med verkliga förhållandet, som enkelhet i beräkningssättet, att i värfvade regementenas stater hädanefter icke må uppföras annan kontant aflöning för soldaten, än den s. k. tobaksskillingen, förslagsvis beräknad efter de olika belopp, som i olika fall utgå jemlikt i detta afseende redan gifna bestämmelser.

Förutom de allmänna afvikelser från nu gällande lönestater vid värfvade arméen, hvilka i det föregående blifvit omförmälda, hafva kommitterade, i afseende å löneregleringen för hvart och ett af de särskilda vapnen, ansett sig böra iakttaga och föreslå följande:

Vid infanteriet:

Lifgardesregementena till fot.

Då artilleriet, såväl som det värfvade kavalleriet, nu icke eger någon *tredje* underofficersgrad, och det hvarken ansetts lämpligt eller erforderligt att vid dessa vapen införa en sådan, har tredje underofficers- eller *furirsgraden* jemväl blifvit utesluten vid Lifgardesregementena till fot och förvandlad till andre sergentsgrad, i enlighet med hvad organisationsförslaget för infanteriet härom innehåller. Regements-trumslagarelönen har uppförts till lika belopp med motsvarande lön vid kavalleriet.

Då en mångårig erfarenhet från indelda infanteriet ådagalagt nyttan af ett sammanfördt anslag, hvarifrån musikcorpsens särskilda medlemmar kunna, i förhållande till hvars och ens olika skicklighet, efter regementschefens anvisning blifva aflönade; har samma förhållande ansetts böra införas vid värfvade infanteriet. I sådant hänseende hafva alla de tillgångar, som nu användas för musikpersonalens aflöning, med undantag af gardistunderhållet för nummerspelet, blifvit sammanförda i en summa, ställd till regementschefens disposition. Denna summa är beräknad till 5,300 Rdr vid hvarje regemente och 2,500 vid Wermlands Fältjägarecorps, nära motsvarande hvad nu i särskilda poster för ifrågavarande ändamål utgår.

Wermlands fältjägare-corps:

Enligt det af kommitterade uppgjorda förslag till infanteriets organisation är antaget, att det nuvarande Wermlands fältjägare-regemente skulle förändras till en corps på en bataljon, men i öfrigt qvarblifva vid sin hittills varande natur af värfvad trupp.

Då likväl befälet vid denna corps icke är i garnison förlagdt, och dess tjenstgöring, som i de flesta fall inskränkes till de årliga vapenöfningarna, ej heller är af jemförlig beskaffenhet med den vid indelda regementena, hafva lönerna för officerare, underofficerare och vederlikar icke kunnat föreslås till lika belopp, hvarken som vid andra värfvade eller vid de indelda trupperna blifvit uppförda. Kommitterade hafva fördenskull ansett sig böra bibehålla ifrågavarande löner vid sina i nu gällande stat anvisade belopp, endast med de förhöjningar deruti, som i vissa fall, och med iakttagande af ett rättvist förhållande emellan särskilda tjenstegrader, skäligen böra beviljas.

På grund af hvad kommitterade i betänkandet om infanteriets organisation anfört, beträffande nödvändigheten af större fordringar för framtiden, i afseende å manskapets vid ifrågavarande corps vapenöfning och bofasthet, men hvilka fordringar, för att icke göra värfningen omöjlig, måste åtföljas af ökade förmåner å truppens sida, hafva kommitterade funnit sig föranlåtne till den förhöjning i nu utgående jägare-arvoden och rekryterings-penningar, att de förra ökas från 31 till 40 Riksdaler och de senare från 5 Rdr 62½ öre till 6 Rdr för hvarje man, äfvensom uppfört underofficerarne till mötes-naturaportioner.

Vid kavalleriet:

I afseende å löneförmåner har *chefen* för värfvadt kavalleri-regemente, hvilket till styrkan öfverstiger indeld kavalleri-corps, men understiger indelt kavalleri-regemente, enligt kommitterades organi-

sationsförslag för kavalleriet blifvit, i öfverensstämmelse härmed, ställd emellan Chefen för indelt kavalleri-regemente och corps; och beträffande *andre Löjtnanter och Underlöjtnanter*, hvilkas rationsersättnings- och stallhyremedel nu utgöra 740 Rdr, har *"kavalleri-tillägg, häst- och furagemedel"* uppförts till det jemna beloppet af 800 Rdr, eller något mer än för deras vederlikar af indelda kavalleriet blifvit föreslaget.

Emedan aflöningen för de nuvarande begge *Pistolsmederne* vid Husarregementet Konung Carl XV, af hvilka den ene är föreslagen att utbytas mot Sadelmakare, finnes särskildt anvisad å statsanslaget för försvarsverket i allmänhet, eller arméens materiel, men densamma lämpligen bör utgå från regementets löneanslag, hemställa kommitterade att berörda aflöning måtte från det förra till det senare anslaget öfverföras; och har, under förutsättning häraf, ifrågavarande löntagare blifvit uppförde i det för regementet nu afgifna löneförslag.

Vid artilleriet.

I betraktande af de särkilda tjenstebefattningarnes vigt föreslås att, med indragning af nu utgående arvoden, *Fälttygmästaren* uppföres såsom öfverste på den för hela artilleriet afsedda nya stat, ehuru med något mindre lön än den för öfverste, regementschef, bestämda, samt att *Chefen för artilleristaben* likaledes upptages å artilleriets stat såsom öfverstelöjtnant med de uti öfverstelöjtnantsgraden afsedda förmåner.

Att kommitterade, i olikhet med hvad som skett vid öfriga regementen, uppfört i staten särskilda, redan nu anvisade arvoden, åt gymnastikofficerarne, grundar sig på den upplysning, kommitterade inhemtat om svårigheten att utan särskild aflöning erhålla personer, fullt lämplige till dessa befattningar vid artilleriet, i följd af detta vapens egenartade organisation.

Kommitterade, som i öfverensstämmelse med de för löneregleringen antagna grunder, uppfört *"äldre Kapten"* till lika lön med Kompanichef, anse sig, i ändamål att framgent såsom hitintills, bereda någon högre inkomst åt äldre Kaptener, som icke hafva batteri eller kompani, med deraf härflytande förmåner, böra föreslå bibehållandet af nu utgående arvoden af 600 Rdr åt 12 bland dessa Kaptener.

Vid saknaden af något grundadt skäl hvarföre *Regementstrumpetaren* vid artilleriet bör njuta högre lön än hans vederlike vid de öfriga vapnen, har den hittills för honom utgående lönen blifvit nedsatt till 700 Rdr.

Deremot anse kommitterade de å Svea artilleriregementes stat för *Krigsarklimästaren* och *Kontrollanten* vid artilleriförrådet uppförda, och redan länge otillräckliga befunna, arvoden af 300 Rdr för den förre och 75 Rdr för den sednare, icke billigtvis motsvara hvarken det besvär eller den med äfventyr förenade noggranna vård och omtanke, som utöfningen af dessa befattningar i mer än vanlig grad tager i anspråk, och hvarförutan betydliga förluster kunna för kronan uppstå. Af sådan anledning hemställa kommitterade att berörda arvoden måtte förhöjas till åtminstone 500 Rdr för Krigsarklimästaren och 200 Rdr för Kontrollanten.

I enlighet med den af kommitterade föreslagna organisation och löneregler för artilleriet böra följande af de å nu gällande stater uppförda särskilda arvoden och anslag för vissa ändamål dels indragas såsom obehöfliga och dels till beloppen nedsättas, nemligen:

1) indragas

a) *å staten för artilleriet i allmänhet:*

Arvode till Fälttygmästaren enligt Kongl. Brefven af den 5 Mars 1846, den 23 Oktober 1857 och den 19 Januari 1858 . . . . . Rdr 1,800.

(Detta arvode upphör genom hvad ofvan är föreslaget i afseende å Fälttygmästareaflöningen.)

Arvode för öfverinseendet vid gjutningen af jernkanoner enligt Kongl. Brefven den 24 Januari 1826 och den 1 Oktober 1847 . . . . . „ 300.

Transport „ 2,100.

Transport Rdr 2,100.

Fyllnadsersättning till arméens pensions-kassor för vakans- och liggetidsbesparingar enligt Kongl. Brefvet den 30 Mars 1855 . . . . . „ 1,635.

(För den händelse pensionskassan skulle af statsverket öfvertagas.)

b) *å artilleri-stabens stat:*

Arvodet för Stabschefen . . . . . „ 1,500,

(i följd af denne officers uppförande å artilleriets stat till Öfverstelöjtnants lön);

hvarjemte alla öfriga arvoden å artilleristabens nuvarande stat försvinna genom densammas upphörande såsom särskild stat och inbegripen i den nya staten för hela artilleriet.

c) *å artilleri-regementenas särskilda stater:*

Arvodena för Regements-adjutanterne, tillsammans utgörande . . . . . „ 1,200.

„ för Mönsterskrifvare-tjensternas förrättande. . . . . „ 1,350.

„ för Garnisons-predikanten å Elfsborg, derifrån artillerikommenderingen bör indragas . . . . . „ 150,

och från nuvarande informations-kaptenslöner utgående arvoden, genom dessa löners föreslagna användande för sitt ändamål.

d) *å artilleri-batteriets i Norrland stat:*

De för befälhafvaren och batterichefen uppförda arvoden af tillsammans . . . . . „ 800,

(utom hans lön på Svea artilleri-regementes stat) äfvensom

till underhåll af en tjenstehäst . . . . . „ 800.

(Dessa arvoden blifva öfverflödiga dels genom Batterichefens förändrade ställning i följd af organisationen, dels artilleriets i Norrland förseende med egna hästar).

2) nedsättas:

De å artilleriets i allmänhet stat till General-fälttygmästarens disposition uppförda arvoden för tygstaten, 2,250 Rdr, minskas till 1000 Rdr, att fördelas bland verkmästare och handtverkare för skicklighet i deras yrke; och

Arvodena, i regementenas särskilda stater, för undervisning i gymnastik, af tillsammans 1,650 Rdr, minskas till 1,500 Rdr att utgå med 500 Rdr åt hvardera, till trenne gymnastik-officerare.

Vidare hemställes:

att, såsom ofvan är antydt, hela det nyorganiserade artilleriet, omfattande den nuvarande artilleristaben, de trenne artilleri-regementena med Norrländska batteriet och Fyrverkare-corpsen, sammanföres å en enda gemensam stat;

att det å Svea artilleri-regementes nu gällande stat tills vidare uppförda anslag till kasernhyra för hufvudstyrkan, enligt Kongl. Brefvet den 18 Augusti 1845, 1,080 Rdr, måtte å artilleriets nya stat uteslutas och, ifall detta anslag pröfvas fortfarande vara nödvändigt, från inqvarteringsmedlen anvisas;

att, i enlighet med kommitterades förslag angående indelda arméens organisation, kostnaden för artilleriet i Norrland måtte upphöra att bestridas från den s. k. Norrbottens Hästjägaresqvadronsfonden och, jemlikt hvad nyss blifvit hemställdt, få utgå af samma medel som kostnaden för det öfriga artilleriet;

att det å staten för artilleriet i allmänhet uppförda belopp, 4,956 Rdr 19 öre för Konungens f. d. eget värfvade regemente måtte få uteslutas från artilleriets stat, såsom derför främmande; samt

att de å staterna för 4:de hufvudtitelns anslag till försvarsverket i allmänhet eller materielen uppförda arvoden, dels för ecklesiastikvårdens besörjande å Waxholm 300 Rdr, dels för en redogörare vid Norrländska artilleriet 50 Rdr, måtte från dessa stater till artilleriets nya stat öfverföras.

Ingeniör-corpsen.

I öfverensstämmelse med de för löneregleringen vid öfriga vapen af värfvade arméen iakttagna grunder, hafva lönerna för den till ingeniör-corpsen hörande personal blifvit föreslagna till samma belopp, som i nu gällande stat finnas uppförda, för såvidt dessa löner icke understiga dem, som borde tillkomma vederlikar af artilleriet enligt kommitterades förslag. I sådana fall har en motsvarande förhöjning af nämnda belopp billigtvis egt rum.

I afseende å de traktamenten eller arvoden, som nu, förutom lönerna å stat, under de flesta tjenstgöringstillfällen vid ingeniörcorpsen bestås, och hvilka för befäl, underbefäl och civilstat, tjenstgörande å sappör-kompaniet, finnas i corpsens gällande aflöningsstat uppförda, hafva kommitterade ansett olämpligt och främmande för den egentliga löneregleringen att ingå i något bestämmande om dessa traktamenten eller arvoden, vare sig till beloppen eller för hvilken tjenstgöring de kunde anses erforderliga; utan böra dylika ersättningar, der de äro nödvändiga, blifva beroende på Chefens för ingeniör-corpsen underdåniga framställning om behofvet och särskilda tillgångars anvisande för detta ändamål.

Deremot hemställa kommitterade, att, då det ganska ofta kan inträffa att kaptener med endast andra klassens lön blifva beordrade till tjenstgöring såsom kompanichefer vid ingeniör-trupperne, desse kaptener måtte under dylik tjenstgöring åtnjuta särskild ersättning, motsvarande skillnaden mellan första och andra klassens kaptenslön, och att för detta ändamål ett reservationsanslag af 3,000 Rdr uppföres å corpsens stat till Chefens disposition; äfvensom att, då den årliga semester af trenne månader, som tillgodonjutes af hvarje officer inom den öfriga arméen, icke kan tilldelas ingeniörofficer, en summa af 11,000 Rdr, motsvarande i jemnt tal fjerdedelen af de vid ingeniörtrupperne anställda kompani-officerarnes löner, likaledes måtte uppföras å corpsens stat, att af Chefen disponeras till semester-ersättning åt dessa officerare.

Den kostnad, som för statsverket skulle uppstå genom tillämpning af ofvan föreslagna nya löneregler vid värfvade arméen finnes sålunda:

Enligt efterföljande, på löneförslagen grundade uträkningar (bil. K, L, M, N), innefattande äfven den tillökning i befäls- och underbefäls-personalen, som åsyftas genom den nya organisationen, skulle årliga beloppet af löner m. m. blifva:

Vid Svea lifgardet	Rdr	121,022	—
„ Andra „	„	121,022	—
„ Wermlands Fältjägare-corps	„	67,190	—
„ Lifgardet till häst	„	122,107	—
„ Husar-regementet Konung Carl XV	„	122,107	—
„ Artilleriet med Fyrverkare-corpsen	„	613,306	25.
„ Ingeniör-corpsen	„	159,573	—
Summa	Rdr	1,326,327	25.

Till motsvarande behof äro nu anvisade (bil. A, B, C, D),

För Svea lifgardet	Rdr	99,462	—		
„ Andra „	„	99,462	—		
„ Wermlands Fältjägare-regemente	„	63,638	—		
„ Lifgardet till häst	„	80,870	—		
„ Husar-regementet Konung Carl XV	„	98,756	—		
„ Artilleristaben, Artilleri-regementena o. Fyrverkare-corpsen	„	580,549	25.		
„ Ingeniör-corpsen	„	98,535	50.	„ 1,121,272	75.
Skillnaden mellan de utförda beloppen visar en ökad årlig kostnad af				„ 205,054	50.

Häruti ingår ny aflöning för tillkomna beställningar enligt den föreslagna organisationen (bil. O, P, Q, R) med följande belopp, nemligen:

Transport	Rdr	205,054	50.

	Transport Rdr		205,054 50.
Vid Svea lifgardet . . . . . Rdr	16,606 —		
„ Andra „ . . . . . „	16,606 —		
„ Lifgardet till häst . . . . . „	34,120 —		
„ Husar-regementet Konung Carl XV . . . . . „	9,534 —		
„ Artilleriet . . . . . „	19,300 —		
„ Ingeniör-corpsen . . . . . „	61,092 —		
Summa Rdr	157,258 —,		
härifrån afgå			
För indragna beställningar vid Wermlands Fältjägare-regemente (bil. S) . . . . . „	8,924 —		
Om återstående beloppet		„	148,334 —
härefter frånräknas ofvan utförda kostnadssumma, samt till då erhållna rest .		„	56,720 50.
lägges ackordsräntorna vid värfvade arméen, såsom afsedda, enligt löneregleringen, att för framtiden upphöra, på sätt beträffande indelda arméen blifvit i underdånighet hemstäldt		„	48,540 —,
så kommer den tillökade årliga kostnaden för löneregleringens genomförande vid värfvade arméen, oberoende af den föreslagna nya organisationen, att utgöra		„	105,260 50,
deraf			
för uppflyttning af en del nuvarande underofficerare från lägre till högre lönegrad . . . . . Rdr	1,104 —		
och för arvoden till nuvarande vice korpraler, som äro i saknad af denna förmån . . . . . „	3,480 —		
Summa Rdr	4,584 —		(bil. K.)

Reservation.

Då kommitterade beslutat, att alla arvoden skulle från aflöningsstaterna borttagas, har deraf blifvit en följd att äfven de arvoden, som för närvarande utgå och finnas anvisade å ingeniör-corpsens stat åt de officerare, som äro anställde på sappör-kompanierna, blifvit föreslagne att upphöra, och några nya sådana ej heller blifvit uppförde uti de nya förslagen till de återstående fyra kompanierna ingeniör-trupper.

Uti detta beslut har jag ej kunnat instämma.

Vid öfriga värfvade regementen hafva kompani- och batteriche ferne alltid manskapets beklädnad å passevolans och ega att deraf räkna sig till godo den vinst, som genom sparsamhet och omtanka kan erhållas. Olägenheterna häraf äro likväl allmänt erkända, och vid ingeniör-trupperna har sådan passevolans derföre ej blifvit införd, utan äro kompanicheferne skyldige att inför chefen för ingeniör-corpsen redovisa och ansvara för hvarje, äfven den minsta utgiftspost, som utgår af anslaget för truppens beklädnad och underhåll. Till dess den nya organisationen blir genomförd hafva de derjemte ansvaret för hela materielens vård och underhåll. De äro således ålagde en vida noggrannare och fullständigare bokföring, med dertill hörande verifikationer, än fallet är med en kompani- eller batterichef vid andra värfvade regementen. Såsom ersättning härför hafva de ett arvode af 1,200 Rdr om året, hvilket obestridligen är en ej obetydligen mindre summa än den, hvartill "kompani"- eller "batterivinsten" vid vanlig passevolans gemenligen uppgår. Att nu beröfva dem denna ersättning för hvad deras jemlikar vid andra vapen i högre, ehuru ej fulit beräknelig grad uppbära, men det oaktadt af dem fordra samma omtanka och osparda nit, synes ej vara rättvist. Kompani-chefsplatserna vid Pontonniererna blefve sålunda, genom den tvungna vistelsen i hufvudstaden, i ekonomiskt hänseende vida ofördelaktigare än en kommendering, äfven utan arvode, å en fästningsort med billigare lefnadskostnad. Det vore derföre att motse att kompani-chefsbefattningarne blefve så föga eftersökte att kommendering dertill alltjemt måste ske i tur, med tätare ombyten än som för vapnets utbildning vore gagneligt.

För subalterngraden skulle borttagandet af arvodena vid tjenstgöring vid truppen vara än mera kännbart, och sannolikt hafva olyckliga följder. Ingeniör-corpsen rekryterar sin officerspersonal nästan uteslutande bland alldeles medellösa ynglingar. Om ingeniörcorpsen, oaktadt sin trägna tjenstgöring, hitintills ej saknat lämpliga officersaspiranter, under det att artilleri-regementena stundom haft ett ej ringa antal vakanser, så är skälet egentligen det att aflöningen tillåtit en sparsam yngling att med undantag af Mariebergskursen draga sig fram utan skuldsättning. Vid jemförelse emellan ingeniör-corpsen och öfriga värfvade regementen bör man ihågkomma att förhållandena i mycket äro olika. Gardesofficeren har ingen Mariebergskurs att genomgå och väljer sällan sitt regemente utan att ha egna medel eller understöd af anhörige att påräkna. Avancementet går vanligen raskt och en duglig officer kan oftast påräkna att efter några år med förhöjd grad blifva förflyttad på arméen, om han ej kan befordras inom regementet. Sådana förflyttningar äfven från ingeniör-corpsen äro utomlands vanliga, men förekomma ej i Sverge. Äfven artilleriofficeren har flera fördelar derigenom, att han, åtminstone hitintills, kunnat påräkna att i det hela få qvarstanna på samma station en längre följd af år. Han blir derigenom i stånd att ordna sin ekonomi på fördelaktigaste sätt, och äfven han väljer sällan sitt regemente utan att taga denna möjlighet i betraktande. Ofta får han tillfälle att skaffa sig biträdande lärarebefattningar och enskilda förtjenster af allehanda slag. Dessutom hafva samtlige löjtnanterne vid artilleriet 1,200 Rdr i lön, då deremot vid ingeniör-corpsen löjtnantsgraden är delad uti tvenne lönegrader, hvaraf den äldre har 1,200 Rdr, men den yngre endast 1,000 Rdr i lön. Subalternofficeren vid ingeniör-corpsen är deremot ständigt på rörlig fot och förflyttas ofta flera gånger om året från en station till en annan. I hufvud-

staden måste han derföre bo uti på kortare tid hyrda rum och äta på värdshus, hvarigenom lefnadskostnaden blir hög och äfven den sparsammaste ej kan undvika skuldsättning, då inkomsten endast är 800 à 1,000 Rdr om året. Ej heller kan det förnekas att likasom ingeniörofficeren har den drygaste teoretiska kursen att genomgå, så är ock hans tjenstgöring den mest ansträngande och trägna af all militärtjenst, vare sig vid kommendering vid fästningsbyggnaderna eller vid ingeniörtrupperna.

Då nu snart enda vägen till officers-befordran blir att genomgå krigsskolan, måste de ynglingar, som söka inträde på ingeniör-corpsen, göra sitt val utan allt verkligt begrepp om den i många hänseenden undantagstjenstgöring, som väntar dem, och med fullkomlig ovisshet om de dertill äro passande eller ej. Såsom sjelf f. d. kadett kan jag i detta hänseende tala med full erfarenhet. Men med nuvarande lönevilkor i ingeniör-corpsens subalterngrader kunna dock personer, till hvilkas omdöme eleverna böra sätta förtroende, uppmuntra en fattig, men af naturen väl begåfvad yngling, som har håg och allvar nog att genom eget strängt arbete förtjena sin utkomst, att inträda vid ingeniörcorpsen. Men minskas de tjensten åtföljande lönevilkoren, så att corpsen endast har trägen tjenstgöring, åtföljd af gifven skuldsättning att bjuda på, så lärer ingen förståndig man tillstyrka inträde derstädes. Och skulle det oaktadt officerare erhållas, så är mer än sannolikt, att efter en ganska kort tjenstgöring, eller högst efter genomgång af Mariebergskursen, de dugligaste och mest energiske skola vända sig från ingeniör-corpsen till det så nära liggande civilingeniöryrket, och endast de minst önskvärde qvarstanna. Sådana öfvergångar hafva redan nu skett ymnigt nog; inom några få år hafva 7 ingeniörofficerare, samtlige skicklige officerare, lemnat corpsen och slagit sig på civilingeniör-vägen. Ett par andra äro nu på väg att göra detsamma, och blotta ryktet om det beslut, kommitterade fattat, hade den verkan, att de tre ingeniörofficerare, som för närvarande äro sysselsatte med genomgående af Mariebergskursen, genast anmälde sig till läsande af väg- och vattenbyggnadskonst för att, om nämnde beslut blefve satt i verket, kunna vända sig åt civilingeniörvägen.

Ingeniör-corpsens underofficersgrad lider redan nu af en vid andra regementen oerhörd hastig afgång. Sällan qvarstannar en fullt duglig karl, utan skaffar sig snart annan mera lönande befattning. Att denna olägenhet skall tilltaga genom arvodenas borttagande är klart.

Jag är ock förvissad, att de farhågor, jag här uttalat, skola bekräftas af de officerare, hvilka förr tillhört corpsen, men af en eller annan anledning lemnat den, och hvilka nu kunna bedöma förhållandena med all den opartiskhet, som man möjligen ej skall vilja tillerkänna mig.

Stockholm den 23 Januari 1865.

B. A. Leijonhufvud.

Bil. A.

Uppgift å lönerna vid värfvade, garnisonerade Infanteri- och Kavalleri-Regementena för befäl och underbefäl med vederlikar samt spel, enligt staterne för åren 1864—1866.

	Infanteriet.								Kavalleriet.							
	Svea Lifgardet.				Andra Lifgardet.				Lifgardet till häst.				Husar-regementet Konung Carl XV.			
	Antal personer.	Årliga lönen. Rdr.	Summa löner. Rdr.	öre.	Antal personer.	Årliga lönen. Rdr.	Summa löner. Rdr.	öre.	Antal personer.	Årliga lönen. Rdr	Summa löner. Rdr.	öre.	Antal personer.	Årliga lönen. Rdr.	Summa löner. Rdr.	öre.
Stab och Civil-stat.																
Chef	1	6,740	6,740	—	1	6,470	6,740	—	1	7,480	7,480	—	1	7,480	7,480	—
Öfverste-löjtnant och Förste Major	1	5,240	5,240	—	1	5,240	5,240	—	1	5,610	5,610	—	1	5,610	5,610	—
Andre Major	1	4,740	4,740	—	1	4,740	4,740	—	1	5,110	5,110	—	1	5,110	5,110	—
Regements-qvartermästare	1	2,170	2,170	—	1	2,170	2,170	—	1	2,540	2,540	—	1	2,090	2,090	—
Förste Adjutant	1	1,570	1,570	—	1	1,570	1,570	—	1	1,940	1,940	—	1	1,940	1,940	—
Andre »	1	1,370	1,370	—	1	1,370	1,370	—	—	—	—	—	1	1,740	1,740	—
Regements-stallmästare	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1,570	1,570	—	1	1,570	1,570	—
Regements-pastor	1	1,200	1,200	—	1	1,200	1,200	—	1	1,200	1,200	—	—	—	—	—
Bataljons- eller Sqvadronspredikant	1	500	500	—	1	500	500	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Regements-auditör	1	900	900	—	1	900	900	—	1	900	900	—	1	900	900	—
Regements-skrifvare	1	1,000	1,000	—	1	1,000	1,000	—	1	1,000	1,000	—	1	1,000	1,000	—
Mönsterskrifvare	2	450	900	—	2	450	900	—	2	450	900	—	—	—	—	—
Förste Bataljons-adjutant	1	800	800	—	1	800	800	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Andre »	1	700	700	—	1	700	700	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Regements-väbel	1	500	500	—	1	500	500	—	1	500	500	—	—	—	—	—
Regements-hästläkare	—	—	—	—	—	—	—	—	1	700	700	—	1	700	700	—
Regements-trumslagare	1	500	500	—	1	500	500	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Regements-trumpetare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	800	800	—
Hautboist	8	400	3,200	—	8	400	3,200	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Pistolsmed och Sadelmakare	—	—	—	—	—	—	—	—	2	150	300	—	2	150	300	—*
Gevärssmed och Stockmakare (utom gardistunderhåll)	2	100	200	—	2	100	200	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfvertimmerman (utom gardistunderhåll)	2	36	72	—	2	36	72	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kompani- och Sqvadrons-stat.																
Kompani- och Sqvadrons-chefer	8	2,400	19,200	—	8	2,400	19,200	—	4	3,140	12,560	—	6	2,340	14,040	—
Andre Kapitener	2	2,000	4,000	—	2	2,000	4,000	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Förste Löjtnanter	8	1,200	9,600	—	8	1,200	9,600	—	4	1,940	7,760	—	6	1,940	11,640	—
Andre »	8	1,000	8,000	—	8	1,000	8,000	—	4	1,740	6,960	—	6	1,740	10,440	—
Underlöjtnanter	8	800	6,400	—	8	800	6,400	—	4	1,540	6,160	—	6	1,540	9,240	—
Fanjunkare	8	800	6,400	—	8	800	6,400	—	4	800	3,200	—	6	800	4,800	—
Sergenter (Förste vid Kavalleriet)	8	500	4,000	—	8	500	4,000	—	4	500	2,000	—	6	500	3,000	—
» (Andre » »)	—	—	—	—	—	—	—	—	12	450	5,400	—	18	450	8,100	—
Furirer	8	400	3,200	—	8	400	3,200	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sqvadrons-trumpetare	—	—	—	—	—	—	—	—	8	400	3,200	—	6	400	2,400	—
Sqvadrons-hästläkare	—	—	—	—	—	—	—	—	4	400	1,600	—	6	400	2,400	—
Distinktions-korporal (arvode)	8	165	1,320	—	8	165	1,320	—	4	138	552	—	6	138	828	—
Korporal (arvode)	8	90	720	—	8	90	720	—								
Korporal (utom manskaps-underhåll)	32	90	2,880	—	32	90	2,880	—	16	90	1,440	—	18	90	1,620	—
Vice korporal (utom manskaps-underhåll)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	24	30	720	—
Trumslagare, Hornblåsare och Trumpetare (utom manskaps-underhåll)	40	36	1,440	—	40	36	1,440	—	8	36	288	—	12	24	288	—
Summa	—	—	99,462	—	—	—	99,462	—	—	—	80,070	—	—	—	98,756	—

* Utgår från statsanslaget å 4:de Hufvudtiteln för materielen.

Bil. B.

Uppgift å löner och arvoden samt anslagen för rekrytering och musikens underhållande vid Wermlands Fältjägare-regemente, enligt den för åren 1864—1866 gällande stat.

Stabs- och civilstat:

1	Regements-chef, Öfverste	lön	4,500 Rdr.
1	Förste Major	»	3,000 »
1	Andre Major	»	2,500 »
1	Regements-qvartermästare	»	1,200 »
1	Förste Adjutant	»	800 »
1	Andre »	»	600 »
1	Regements-pastor	»	600 »
1	Regements-auditör . . . lön 525 Rdr		
	uppbär för Regements-skrifvaretjenstens förrättande . . arvode 275 »		800 »
1	Mönsterskrifvare	»	300 »
2	Bataljons-adjutanter å 300	»	600 »
1	Regements-väbel	»	240 »
1	Regements-trumslagare	»	360 »
1	Stockmakare	»	129 »
1	Pistolsmed	»	129 »
1	Profoss (äfven timmerman)	»	75 »

Kompani-staten:

6	Kompanichefer	å 1,200 lön	»	7,200 »
6	Förste Löjtnanter	» 800 »	»	4,800 »
6	Andre »	» 600 »	»	3,600 »
6	Underlöjtnanter	» 500 »	»	3,000 »
6	Fanjunkare	» 360 »	»	2,160 »
6	Sergenter	» 240 »	»	1,440 »
6	Furirer	» 180 »	»	1,080 »
12	Distinktionskorpraler	» 100 arvode		1,200 »
12	Korpraler	» 70 »		840 »
24	vice Korpraler	» 45 »		1,080 »
12	Trumslagare eller Hornblåsare	» 45 »		540 »
540	Jägare	» 31 »		16,740 »
	Rekryteringspenningar för 600 man å 5 Rdr 62½ öre			3,375 »
	Till Musikens underhållande			750 »
			Summa Rdr	63,638 »

Anmärkning.

Öfriga å corpsens nu gällande stat uppförda anslag uteslutas här, enär någon förändring i desamma icke genom *löneregleringen* uppstår.

Bil. C.

Uppgift å de vid Artilleri-staben, Artilleri-regementena och Fyrverkare-corpsen för statsreglerings-perioden 1864—1866 bestämda löner jemte "arvoden" och "särskilda anslag", som för vissa med aflöningen gemenskap egande eller ekonomiska behof äro anvisade och nu utgöra föremål för ny reglering.

						1. Artilleristaben.							
						Chef . . . . . arvode Rdr	—	—	—	—	1,500	—	
						Äldre Officer i General-fälttygmästare-expeditionen . . » »	—	—	—	—	1,000	—	
						» vid General-fälttygmästare-embetet . . . » »	—	—	—	—	750	—	
						3 yngre Officerare . . . . . » »	—	—	—	—	1,500	—	
						1 Sekreterare . . . . . » »	—	—	—	—	600	—	
						1 Vaktmästare . . . . . » »	—	—	—	—	450	—	
						Expenser . . . . . » »	—	—	—	—	600	—	6,400 —
						2. Artilleri-regementena.							
Svea Artilleri-regemente.													
å Svea Artilleri-regementes stat.	å Artilleribatteriets i Norrland stat.	Summa.	å Göta Artilleri-regementes stat.	å Wendes Artilleri-regementes stat.	Summa.	*Aflöning:* a) *för stab- och civil- samt batteri- och depôtkompani-stat.*							
1	—	1	1	1	3	Öfverstar . . . . . lön efter	7,110	—	21,330	—			
1	—	1	1	1	3	Öfverste-löjtnanter . . . . . » »	5,240	—	15,720	—			
5	—	5	5	3	13	Majorer . . . . . » »	4,740	—	61,620	—			
12	—	12	12	8	32	Äldre Kaptener . . . . . » »	2,400	—	76,800	—			
						af hvilka 11, som ej äro batteri-chefer, åtnjuta ersättning för kompani-reveny . . . . . »	600	—	6,600	—			
						Befälhafvaren och chefen för batteriet i Hernösand eger, utom lön på Svea artilleri-regementes stat, uppbära å batteriets stat:							
						Arvode	500	—					
						till underhåll af tjenstehäst . . .	300	—					
						samt, om han innehar endast löjtnantsbeställning å stat, ett särskildt arvode	300	—	1,100	—			
9	—	9	10	7	26	Yngre Kaptener . . . . . lön efter	2,000	—	52,000	—			
1	—	1	1	1	3	Informations-kaptener . . . . » »	2,000	—	6,000	—			
						Dessa löner äro ställda till Kongl. Maj:ts disposition, och af dem utgå till 12 kaptener i regementena med löjtnantslöner 150 Rdr till hvarje såsom tjenstgöringspenningar.							
21	1	22	22	15	59	Löjtnanter . . . . . lön efter	1,200	—	70,800	—			
21	1	22	22	15	59	Underlöjtnanter . . . . . » »	800	—	47,200	—			
1	—	1	1	1	3	Regements-stallmästare . . . » »	1,200	—	3,600	—			
						Om skicklig person till denna befattning icke kan erhållas, får lönen tilldelas såsom arvode åt officer eller annan person, som till befattningens bestridande förordnas.							
						Transport	—		362,770	—	—	—	6,400 —

Svea Artilleri-regemente. å Svea Artilleri-regementes stat.	å Artilleribatteriets i Norrland stat.	Summa	å Göta Artilleri-regementes stat.	å Wendes Artilleri-regementes stat.	Summa.										
						Transport		—	—	362,770	—			6,400	—
1	—	1	1	1	3	Regements-pastorer . . . . . lön efter	1,200	—		3,600	—				
1	—	1	1	1	3	Bataljons-predikanter . . . . » »	500	—		1,500	—				
1	—	1	1	1	3	Regements-auditörer . . . . » »	900	—		2,700	—				
1	—	1	1	1	3	Regements-skrifvare. . . . . » »	1,000	—		3,000	—				
1	—	1	1	1	3	Regements-hästläkare . . . . » »	700	—		2,100	—				
16	1	17	18	13	48	Styckjunkare . . . . . » »	800	—		38,400	—				
26	2	28	27	24	79	Sergenter . . . . . » »	500	—		39,500	—				
1	—	1	1	1	3	Regements-trumpetare . . . . » »	800	—		2,400	—				
3	—	3	3	2	8	Divisions-trumpetare . . . . » »	500	—		4,000	—				
6	—	6	6	4	16	Batteri-trumpetare . . . . . » »	400	—		6,400	—				
32	3	35	33	28	96	Förste konstaplar utom underhåll i nummer . . . . . arvode »	120	—		11,520	—				
56	3	59	60	44	163	Andre konstaplar utom underhåll i nummer . . . . » »	48	—		7,824	—				
24	1	25	24	16	65	Trumpetare utom underhåll i nummer . . . . . » »	37	50		2,437	50				
12	—	12	12	10	34	Batteri-handverkare utom underhåll i nummer . . . » »	48	—		1,632	—	489,783	—		
						b) *för tygstat:*									
2	—	2	4	2	8	Förrådsförvaltare . . . . . lön efter	1,200	—		9,600	—				
						Vid hufvudförråden åtnjuta de dessutom för berömlig tjenstgöring 25 procents löneförhöjning efter 10 år och ytterligare 25 proc. enahanda förhöjning efter 20 år.									
6	—	6	4	4	14	Tygskrifvare . . . . . lön efter	500	—		7,000	—				
						De som hafva uppbörd, få dessutom arfvoden, 3 . . . . . »	285	—		855	—				
						» 2 . . . . . »	135	—		270	—				
1	—	1	—	—	1	Verkmästare . . . . . »	1,000	—		1,000	—				
4	—	4	2	1	7	Besigtnings-rustmästare. . . . »	800	—		5,600	—				
3	—	3	2	2	7	Tyg-underofficerare . . . . . »	800	—		5,600	—				
9	—	9	5	4	18	Handverksmästare . . . . . »	400	—		7,200	—				
10	—	10	7	7	24	Handverksgesäller . . . . . »	300	—		7,200	—				
8	—	8	8	5	21	Rustkammarsmeder . . . . . »	350	—		7,350	—				
3	—	3	4	2	9	Stockmakare . . . . . »	350	—		3,150	—				
1	—	1	—	—	1	Tunnbindare . . . . . »	142	50		142	50				
2	—	2	1	—	3	Förste konstaplar, utom underhåll i nummer, arvode »	120	—		360	—				
3	—	3	3	—	6	Andre » . . . . . » »	48	—		288	—	55,615	50		
						Transport	—	—		—	—	545,399	—	6,400	—

	å Svea Artilleri-regementes stat.	å Batteriets i Norrland stat.	å Göta Artilleri-regementes stat.	å Wendes Artilleri-regementes stat.	Summa.		
Transport	— —	— —	— —	— —	— —	545,399 —	6,400 —
Arvoden.							
a) *å Artilleriets stat i allmänhet:*							
För Tygstaten, att af General-fälttygmästaren disponeras . . . . . Rdr	— —	— —	— —	— —	2,250 —		
För en äldre Kapten vid Svea eller Göta regemente, hvilken ej är batteri- eller kompani-chef, enligt Kongl. Brefvet den 9 December 1851 . . . »	— —	— —	— —	— —	600 —		
samt af reservationerne å anslaget:							
Till Fälttygmästaren enligt Kongl. Brefven den 5 Mars 1846, 23 Oktober 1857 och 19 Januari 1858 . . . . . »	— —	— —	— —	— —	1,800 —		
För öfverinseendet vid gjutningen af jernkanoner enligt Kongl. Brefven den 24 Jan. 1826 och den 1 Okt. 1847 . »	— —	— —	— —	— —	300 —		
b) *å Regementenas särskilda stater:*							
åt Informations-kaptenerne . . . . . Rdr	800 —	— —	800 —	800 —	2,400 —		
» Informations-officerarne . . . . . »	400 —	— —	400 —	400 —	1,200 —		
» Regements-adjutanterne . . . . . »	400 —	— —	400 —	400 —	1,200 —		
» Informations-underofficerarne vid hufvudstationerne (tills. 6 personer) efter 75 . . . . . »	150 —	— —	150 —	150 —	450 —		
» Informations-underofficerare vid detachementerne (tills. 5 personer efter 50 . . . . . »	50 —	50 —	100 —	50 —	250 —		
För undervisning i gymnastik . . . »	700 —	— —	550 —	400 —	1,650 —		
» Mönsterskrifvare-tjenstens förrättande »	450 —	— —	450 —	450 —	1,350 —		
åt Krigs-arklimästaren . . . . . »	300 —	— —	— —	— —	300 —		
» en Kontrollant vid arkli-förrådet . »	75 —	— —	— —	— —	75 —		
För uppbörd och redovisning vid Stockholms gevärs-förråd . . . . . »	600 —	— —	— —	— —	600 —		
För ecklesiastik-vårdens besörjande i Waxholm, vid Norrländska batteriet i Ny-Elfsborg och i Landskrona . . . »	*300 —	50 —	150 —	150 —	650 —		
För en redogörare vid Artilleri-batteriet i Hernösand . . . . . »	— —	**50 —	— —	— —	50 —	15,125 —	
Särskilda anslag.							
a) *å Artilleriets stat i allmänhet:*							
Till anskaffande af läroböcker för Artilleri-regementenas informations-verk . . Rdr	— —	— —	— —	— —	450 —		
Transport	— —	—	— —	— —	450 —	560,524 —	6,400 —

* Detta arvode är uppfördt å Krigs-Collegii Artilleri-afdelnings-stat för statsanslaget till försvarsverket i allmänhet.

** Detta arfvode är uppfördt å Krigs-Collegii Intendents-afdelnings-stat för statsanslaget till försvarsverket i allmänhet.

	å Svea Artilleri-regementes stat.		å Batteriets i Norrland stat.		å Göta Artilleri-regementes stat.		å Wendes Artilleri-regementes stat.		Summa.					
Transport	—	—	—	—	—	—	—	—	450	—	560,524	—	6,400	—
b) *å Regementenas särskilda stater:*														
Till regementenas informations-verks behof . . . . . »	225	—	—	—	225	—	225	—	675	—				
» skrifmaterialier för regementena . »	225	—	25	—	225	—	225	—	700	—				
» underhåll af skolmaterialier i Waxholm . . . . . »	30	—	—	—	—	—	—	—	30	—				
» kokinrättnings-kostnader . . . . »	1,950	—	150	—	1,500	—	1,400	—	5,000	—				
» sjukvårds-kostnader . . . . . »	—	—	139	50	1,500	—	—	—	1,639	50	8,494	50	569,018	50
dessutom äro:														
åtskilliga andra ifrågakommande kostnader, såsom för begrafningshjelp till spel och manskap, värfningsersättning för under tjenstgöring skadadt manskap, semester-tjenstgöringsersättning m. m. anvisade å de särskilda staterne att utgå, för de 3:ne regementena, af de å anslaget uppkommande besparingarne, och för batteriet i Norrland från Norrbottens hästjägare-sqvadrons-fonden.														

3. Fyrverkare-corpsen.

Aflöning:

1 Kapten, befälhafvare, utom lön på stat vid något af Artilleri-regementena	Arvode	Rdr	—	—	900 —
1 Subaltern, befälhafvare, utom lön på stat vid något af Artilleri-regementena	»	»	—	—	600 —
1 Verkmästare	Lön	»	700	—	
	Arvode	»	300	—	1,000 —
4 Under-officerare, utom lön på stat vid något af Artilleri-regementena, ...	»	»	100	—	400 —
4 Handverkare	Lön	»	300	—	1,200 —
1 Förste Öfverfyrverkare, utom underhåll i n:r, ...	Arvode	»	—	—	100 —
2 Andre » » » »	»	»	50	—	100 —
			—	—	4,300 —

Särskilda arvoden och anslag:

1 Prest	Arvode	Rdr	50	—	
1 Redogörare	»	»	150	—	
till Kokinrättnings-kostnader		»	375	—	
» en arbetshästs remontering och underhåll		»	255	75	830 75

Summa Rdr 580,549 25

Bil. D.

Uppgift å löner och arvoden för befäl och underbefäl med vederlikar vid Ingeniör-corpsen, enligt den för åren 1864—1866 gällande stat.

Militär-staten:

Generalmajor och Chef åtnjuter den på Generalitetets stat uppförda Fortifikations-generals-lönen jemte taffel- och furage-penningar.

1	Öfverste	lön Rdr	5,000	—
1	Öfverste-löjtnant (med skyldighet att göra Majorstjenst)	» »	4,500	—
2	Majorer . . . . å 4,000 Rdr	» »	8,000	—
5	Kaptener af första klass . . . . » 3,000 »	» »	15,000	—
5	» af andra » . . . . » 2,000 »	» »	10,000	—
7	Löjtnanter af första klass . . . » 1,200 »	» »	8,400	—
6	» af andra » . . . » 1,000 »	» »	6,000	—
6	Underlöjtnanter . . . . . » 800 »	» »	4,800	—
11	Konduktörer . . . . . » 800 »	» »	8,800	—
7	Underkonduktörer af första klass . » 500 »	» »	3,500	—
4	» af andra » . » 450 »	» »	1,800	—

Civil-staten:

1	Sekreterare	» »	1,275	—
1	Kanslist	» »	630	—
1	Regements-skrifvare (som har vård och redovisning för Fortifikationsförrådet i Stockholm)	» »	1,000	—
4	Kassörer och Förrådsförvaltare å 1,200 Rdr	» »	4,800	—
5	Förrådsförvaltare å 900 Rdr	» »	4,500	—

Anmärkning.

Regements-skrifvare och Kassörer få efter 10 års berömlig tjenstgöring 25 procents och efter 20 års enahanda tjenstgöring ytterligare 25 procents förhöjning å lönerna efter 1855 års stat.

1	Vaktmästare	» »	450	—

Vid Sappör-truppen:

Arvoden för	2 Kompani-befälhafvare å 1,200 Rdr		2,400	—
» »	4 Subalternofficerare å 547,50		2,190	—
» »	6 Underofficerare å 273,75		1,642	50.
» »	Redogörare och Material-förvaltare		800	—
» »	bestridande af de presterliga göromålen		120	—
» »	4 Distinktions-korpraler å 138 Rdr		552	—
» »	8 Korpraler å 90 Rdr		720	—
» »	12 Vice-korpraler å 48 Rdr		576	—
» »	36 Handverkssoldater å 30 Rdr		1,080	—
		Summa Rdr	98,535	50

Anmärkning.

De å corpsens nu gällande stat uppförda »diverse anslag» hafva här blifvit uteslutna såsom afsedda för ändamål, icke tillhörande den egentliga *löneregleringen.*

Bil. E.

Förslag till löner för befäl och underbefäl med vederlikar samt spel vid Lifgardesregementena till fot.

Stabs- och civil-staten:	Egentlig lön.	Häst- och furagemedel.	Summa.
Öfverste	7,200	800	8,000
Öfverste-löjtnant	4,500	800	5,300
Andre Major	4,000	800	4,800
Tredje Major	3,200	800	4,000
Regements-qvartermästare	1,800	400	2,200
Förste Regements-adjutant	1,200	400	1,600
Andre »	1,000	400	1,400
Regements-pastor	1,200	—	1,200
» auditör	1,000	—	1,000
» skrifvare	1,000	—	1,000
Regements-väbel	350	—	350
Bataljons-adjutant	350	—	350
Mönsterskrifvare	700	—	700
Regements-trumslagare	700	—	700
Gevärshandverkare (utom gardist-underhåll)	100	—	100
Kompani-staten:			
Kompani-chef	2,400	—	2,400
Andre Kapten	2,000	—	2,000
Förste Löjtnant	1,200	—	1,200
Andre »	1,000	—	1,000
Underlöjtnant	800	—	800
Fanjunkare	900	—	900
Förste Sergent (utom natura-underhåll)	350	—	350
Andre » » » »	250	—	250
Förste (distinktions) korpral (utom gardistunderh.) arvode	120	—	120
Korporal (utom gardistunderhåll) »	90	—	90
Vice-korporal (utom gardistunderhåll) »	30	—	30
För musikpersonalens aflönande	—	—	5,300
Häruti äro icke inberäknade regementenas, från särskilda medel utgående, anslag för musikinstrumenters anskaffning och underhåll.			

Bil. F.

Förslag till löner och arvoden m. m. för befäl och underbefäl med vederlikar samt jägare vid Wermlands Fältjägare-corps.

Stabs- och civil-staten:	Egentlig lön.	Häst- och furagemedel.	Summa.
Öfverste-löjtnant, Corps-chef	5,000	400	5,400
Major	3,200	400	3,600
Regements-qvartermästare	1,200	400	1,600
Regements-adjutant	800	400	1,200
Regements-auditör, med skyldighet att förrätta Regements-skrifvare-göromålen	1,500	—	1,500
Regements-pastor	600	—	600
Regements-väbel	400	—	400
Bataljons-adjutant	400	—	400
Regements-trumslagare	600	—	600
Gevärshandverkare	150	—	150
Kompani-staten:			
Kompani-chef	1,200	—	1,200
Andre Kapten	1,200	—	1,200
Förste Löjtnant	900	—	900
Andre »	700	—	700
Underlöjtnant	500	—	500
Fanjunkare	600	—	600
Förste Sergent	400	—	400
Andre «	300	—	300
Furir	200	—	200
Förste Korpral (utom jägare-arvode) . . . arvode	80	—	80
Korpral (utom jägare-arvode) . . . . . »	50	—	50
Vice-korpral (utom jägare-arvode) . . . . . »	—	—	20
Jägare och spel	40	—	40
Årligt anslag till musik-personalens aflöning och musikens underhållande	—	—	2,500
Dito till rekrytering af hvarje korpral, spel och jägare	—	—	6

Anmärkning.

Öfriga för corpsen erforderliga anslag upptagas ej här, enär någon förändring af de uti nu gällande stat för Wermlands Fältjägare-regemente uppförda dylika anslag icke inträffar genom sjelfva *löneregleringen.*

Bil. G.

Förslag till löner för befäl och underbefäl med vederlikar samt spel vid Lifgardet till häst och Husar-regementet Konung Carl XV.

Stabs- och civilstaten:	Egentlig lön.	Kav.-tillägg samt häst- och furage-medel.	Summa.
Öfverste	7,200	1,600	8,800
Öfverste-löjtnant	4,500	1,400	5,900
Andre Major	4,000	1,400	5,400
Regements-qvartermästare	1,800	900	2,700
Förste Regements-adjutant	1,200	800	2,000
Andre » »	800	800	1,600
Regements-stallmästare	1,025	700	1,725
Regements-pastor	1,200	—	1,200
» auditör	1,000	—	1,000
» skrifvare	1,000	—	1,000
» väbel	350	—	350
» hästläkare	1,000	—	1,000
» trumpetare	700	—	700
» sadelmakare	150	—	150
» pistolsmed	150	—	150
Sqvadron-staten:			
Sqvadrons-chef	2,400	1,000	3,400
Andre Ryttmästare	2,000	900	2,900
Förste Löjtnant	1,200	800	2,000
Andre »	1,000	800	1,800
Underlöjtnant	800	800	1,600
Fanjunkare	900	—	900
Förste Sergent (utom natura-underhåll)	350	—	350
Andre » » »	250	—	250
Sqvadrons-hästläkare	750	—	750
Förste Korpral (utom gardist-underhåll) . . arvode	120	—	120
Korpral (utom gardist-underhåll) . . . . »	90	—	90
Vice-korpral (utom gardist-underhåll) . . . »	30	—	30
Förste Trumpetare . . . . . lön	400	—	400
Andre » (utom gardist-underhåll) arvode	36	—	36

Bil. H.

Förslag till nya löner för befäl och underbefäl med vederlikar samt spel vid Artilleriet äfvensom serskilda arvoden och anslag, som för vissa aflönings- och ekonomiska behof böra å artilleriets stat anvisas, i öfverensstämmelse med artilleriets af kommitterade föreslagna nya organisation.

Löner.		Lön.		Häst- och furage-medel.		Summa.	
Öfverste (Brigad-befälhafvare)	lön	7,200	—	800	—	8,000	—
» (Fält-tygmästare)	»	5,200	—	800	—	6,000	—
Öfverste-löjtnant (chef för artilleri-staben)	»	4,500	—	800	—	5,300	—
»	»	4,500	—	800	—	5,300	—
Major	»	4,000	—	800	—	4,800	—
Äldre kapiten	»	2,400	—	—	—	2,400	—
Yngre »	»	2,000	—	—	—	2,000	—
Löjtnant	»	1,200	—	—	—	1,200	—
Underlöjtnant	»	800	—	—	—	800	—
Regements-stallmästare	»	1,800	—	—	—	1,800	—
Regements-pastor	»	1,200	—	—	—	1,200	—
Regements-auditör	»	1,000	—	—	—	1,000	—
Regements-skrifvare	»	1,000	—	—	—	1,000	—
Sekreterare (med skyldighet att göra Regements-skrifvare-tjenst vid artilleriets stab)	»	600	—	—	—	600	—
Regements-hästläkare	»	1,000	—	—	—	1,000	—
Batteri-hästläkare	»	750	—	—	—	750	—
Styckjunkare	»	900	—	—	—	900	—
Förste sergent (jemte underhåll som nummerkarl, med tillägg af 12 öre om dagen till matportionens förbättrande)	»	350	—	—	—	350	—
Andre » » » »	»	250	—	—	—	250	—
Förste konstapel (jemte underhåll i nummer)	arvode	120	—	—	—	120	—
Andre » » »	»	50	—	—	—	50	—
Regements-trumpetare	lön	700	—	—	—	700	—
Divisions- »	»	500	—	—	—	500	—
Batteri- »	»	400	—	—	—	400	—
Afdelnings- » (jemte underhåll i nummer)	arvode	37	50	—	—	37	50
Batteri-handverkare » »	»	48	—	—	—	48	
Förste öfver-fyrverkare » »	»	100	—	—	—	100	—
Andre » » »	»	50	—	—	—	50	—
Tyg-underofficer	lön	900	—	—	—	900	—
Förråds-förvaltare (med rätt till löneförhöjning efter vissa år, i de fall och med det vilkor denna förmån nu åtnjutes)	»	1,200	—	—	—	1,200	—
Tygskrifvare (jemte arvode för uppbörd, der sådan eger rum)	»	500	—	—	—	500	—
Verkmästare	»	1,000	—	—	—	1,000	—
Besigtnings-rustmästare	»	800	—	—	—	800	—
Handverksmästare	»	400	—	—	—	400	—
Handverksgesäll	»	300	—	—	—	300	—
Rustkammarsmed	»	350	—	—	—	350	—
Stockmakare	»	350	—	—	—	350	—
Tunnbindare	»	150	—	—	—	150	—
Handverkare	»	300	—	—	—	300	—

Särskilda arvoden och anslag.

För General-Fälttygmästare-expeditionen:		
Arvode åt 5 Artilleri-stabs-officerare	Rdr 3,250: —	
» » 1 Vaktmästare	» 450: —	
till expenser	» 600: —	4,300: —
» Artilleri-brigadernes Informations-verk:		
till anskaffning af läroböcker	» 450: —	
arvode åt 3 Informations-kaptener å 800 Rdr	» 2,400: —	
» » 3 » officerare » 400 »	» 1,200: —	
» » 6 » underofficerare » 75 »	» 450: —	
» » 5 » » » 50 »	» 250: —	
till skolmaterialier vid brigaderne » 225 »	» 675: —	
» » vid detachementerne » 25 »	» 125: —	5,550: —
till skrifmaterialier vid brigaderne		700: —
Arvoden åt 12 af de äldre kaptenerne, som ej äro batteri- eller kompani-chefer, å 600 rdr hvardera		7,200: —
» åt 3 gymnastik-officerare vid brigaderne för bildande af instruktörer i gymnastik och vapenföring, å 500 rdr hvardera		1,500: —
» åt de vid artilleriets fyrverkare-corps tjenstgörande officerare	1,500: —	
» åt » » » 4 underofficerare	400: —	1,900: —
» åt tygstatspersonalen, att af general-fälttygmästaren fördelas å verkmästaren och handverkarne för skicklighet i yrket		1,000: —
» åt de tygskrifvare som få uppbörd om händer, förslagsvis		1,200: —
» åt krigs-arklimästaren		500: —
» åt en kontrollant vid arkliförrådet		200: —
» för uppbörd och redovisning af Stockholms gevärsförråd		600: —
» för en redogörare vid fyrverkare-corpsen		150: —
» åt predikanterne vid detachementerne å Waxholm, i Landskrona och i Norrland		500: —
till kokinrättnings-kostnader vid samtliga matinrättningarne		6,000: —
» sjukvårds-kostnader vid artilleriet i Göteborg		1,500: —
» » » i Norrland, förslagsvis		300: —
» underhåll m. m. af en arbetshäst vid artilleriets fyrverkare-corps		255: 75.
» diverse behof och oförutsedda kostnader, som kunna uppkomma vid den nya löneregleringens och organisationens genomförande, förslagsvis		3,500: —

Dessutom

böra af de å anslaget för artilleriet uppkommande besparingar utgå åtskilliga, till beloppet ovissa, utgifter, såsom begrafningshjelp för spel och manskap, värfningsersättning för under tjenstgöring skadadt manskap m. fl. andra från de nuvarande anslagsbesparingarne utgående kostnader, såvidt de ej, i följd af löneregleringen och organisationen, komma att upphöra.

Bil. I.

Förslag till löner för befäl och underbefäl med vederlikar vid Ingeniör-corpsen.

Militär-staten:

Generalmajor och Chef åtnjuter den på Generalitetets stat uppförda Fortifikations-generals-lönen jemte taffel- och furage-penningar.

Öfverste	lön Rdr	5,000	—
Öfverste-löjtnant (med skyldighet att göra Majorstjenst)	» »	4,500	—
Major	» »	4,000	—
Kapten af första klass	» »	3,000	—
» af andra »	» »	2,000	—
Löjtnant af första »	» »	1,200	—
» af andra »	» »	1,000	—
Underlöjtnant	» »	800	—
Konduktör	» »	900	—
Underkonduktör af första klass	» »	600	—
» af andra »	» »	500	—
Förste (distinktions) korpral (utom natura-underhåll)	arvode »	120	—
Korpral (utom natura-underhåll)	» »	90	—
Vice-korpral (utom natura-underhåll)	» »	48	—
Handverkssoldat (utom natura-underhåll)	» »	30	—

Civil-staten:

Sekreterare vid corpsen och tillika Auditör vid pontonier-bataljonen	lön »	1,275	—
Auditör vid sappör-bataljonen	» »	1,000	—
Bataljons-predikant	arvode »	450	—
Kanslist	lön »	630	—
Regements-skrifvare (som jemväl har vård och redovisning för Fortifikations-förrådet i Stockholm)	»	1,000	—
Kassör och Förrådsförvaltare af första klass	» »	1,200	—
» » » af andra »	» »	900	—

Anmärkning.

Regements-skrifvare och Kassör eger, efter 10 års berömlig tjeustgöring, undfå 25 procent och efter 20 års enahanda tjenstgöring ytterligare 25 procent af lönen efter 1855 års stat i förhöjning såsom arvode, hvilken förhöjning dock kan indragas om någon anmärkning mot tjenstgöringen förekommer.

Hästläkare (för pontonier-bataljonen)	arvode »	200	—
Vaktmästare	lön »	500	—

och

Att af Chefen disponeras:

Till förhöjning af lönerna för kaptener af andra klassen, när de kommenderas att tjenstgöra såsom kompani-chefer, ett reservationsanslag af	»	3,000	—
och till semester-ersättning för de vid ingeniör-trupperne anställde kompani-officerare	»	11,000	—

Anmärkning.

För de ändamål, hvartill å ingeniör-corpsens nu gällande stat »diverse anslag» finnas uppförda, hafva sådana anslag icke blifvit här ofvan beräknade, då de ej äro att hänföra till den egentliga löneregleringen.

Bil. K.

Uträkning å aflöningen vid värfvade, garnisonerade Infanteri- och Kavalleri-regementena, för befäl och underbefäl med vederlikar samt spel, enligt föreslagen ny löne-reglering och under förutsatt tillämpning af jemväl föreslagen ny organisation.

	Infanteriet.									Kavalleriet.								
	Svea Lif-gardet.					Andra Lif-gardet.				Lif-gardet till häst.				Hussar-regementet Konung Carl XV.				
	Antal personer.	Årliga lönen.		Summa löner.		Antal personer.	Årliga lönen.		Summa löner.		Antal personer.	Årliga lönen.		Summa löner.		Antal personer.	Årliga lönen.		Summa löner.	
		Rdr	öre	Rdr	öre		Rdr	öre	Rdr	öre		Rdr	öre	Rdr	öre		Rdr	öre	Rdr	öre
Stabs- och Civil-staten.																				
Öfverste, Regements-chef	1	3,000	—	3,000	—	1	3,000	—	3,000	—	1	3,300	—	3,300	—	1	3,300	—	3,300	—
Öfverste-löjtnant, Corps-chef	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» Förste Major	1	5,300	—	5,300	—	1	5,300	—	5,300	—	1	5,900	—	5,900	—	1	5,900	—	5,900	—
Andre Major	1	4,300	—	4,300	—	1	4,300	—	4,300	—	1	5,400	—	5,400	—	1	5,400	—	5,400	—
Major vid corps	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tredje Major	1	4,000	—	4,000	—	1	4,000	—	4,000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Regements-qvartermästare	1	2,200	—	2,200	—	1	2,200	—	2,200	—	1	2,700	—	2,700	—	1	2,700	—	2,700	—
Förste Adjutant	1	1,600	—	1,600	—	1	1,600	—	1,600	—	1	2,000	—	2,000	—	1	2,000	—	2,000	—
Andre »	1	1,400	—	1,400	—	1	1,400	—	1,400	—	1	1,600	—	1,600	—	1	1,600	—	1,600	—
Regements-stallmästare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1,725	—	1,725	—	1	1,725	—	1,725	—
Regements-pastor	1	1,200	—	1,200	—	1	1,200	—	1,200	—	1	1,200	—	1,200	—	1	1,200	—	1,200	—
Regements-auditör	1	1,000	—	1,000	—	1	1,000	—	1,000	—	1	1,000	—	1,000	—	1	1,000	—	1,000	—
Regements-skrifvare	1	1,000	—	1,000	—	1	1,000	—	1,000	—	1	1,000	—	1,000	—	1	1,000	—	1,000	—
Mönsterskrifvare	1	700	—	700	—	1	700	—	700	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Regements-väbel	1	350	—	350	—	1	350	—	350	—	1	350	—	350	—	1	350	—	350	—
Bataljons-adjutanter	2	350	—	700	—	2	350	—	700	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Regements-hästläkare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1,000	—	1,000	—	1	1,000	—	1,000	—
Regements-trumslagare	1	700	—	700	—	1	700	—	700	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» trumpetare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	700	—	700	—	1	700	—	700	—
Pistolsmed och Sadelmakare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	150	—	300	—	2	150	—	300	—
Gevärshandverkare (utom gardist-underhåll)	2	100	—	200	—	2	100	—	200	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kompani- och Sqvadrons-staten:																				
Kompani- och Sqvadrons-chefer	8	2,400	—	19,200	—	8	2,400	—	19,200	—	6	3,400	—	20,400	—	6	3,400	—	20,400	—
Andre Kaptener och Ryttmästare	4	2,000	—	8,000	—	4	2,000	—	8,000	—	2	2,900	—	5,800	—	2	2,900	—	5,800	—
Förste Löjtnanter	8	1,200	—	9,600	—	8	1,200	—	9,600	—	6	2,000	—	12,000	—	6	2,000	—	12,000	—
Andre »	12	1,000	—	12,000	—	12	1,000	—	12,000	—	6	1,800	—	10,800	—	6	1,800	—	10,800	—
Under-löjtnanter	8	800	—	6,400	—	8	800	—	6,400	—	6	1,600	—	9,600	—	6	1,600	—	9,600	—
Fanjunkare	8	900	—	7,200	—	8	900	—	7,200	—	6	900	—	5,400	—	6	900	—	5,400	—
Förste Sergenter } utom natura-	8	350	—	2,800	—	8	350	—	2,800	—	6	350	—	2,100	—	6	350	—	2,100	—
Andre » } underhåll.	20	250	—	5,000	—	20	250	—	5,000	—	18	250	—	4,500	—	18	250	—	4,500	—
Furirer	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sqvadrons-hästläkare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	750	—	4,500	—	6	750	—	4,500	—
Förste Korpraler } utom man-	16	120	—	1,920	—	16	120	—	1,920	—	6	120	—	720	—	6	120	—	720	—
Korpraler } skapsunderhåll.	32	90	—	2,880	—	32	90	—	2,880	—	18	90	—	1,620	—	18	90	—	1,620	—
Vice-Korpraler }	48	30	—	1,440	—	48	30	—	1,440	—	24	30	—	720	—	24	30	—	720	—
Förste Trumpetare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12	400	—	4,800	—	12	400	—	4,800	—
Andre » (utom man-skapsunderhåll)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	36	—	216	—	6	36	—	216	—
Till musikpersonalens aflöning	—	—	—	5,300	—	—	—	—	5,300	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
För jemförelse med nu gällande lönestat bör härtill läggas kostnaden för sergenternes natura-underhåll vid hvarje regemente, hvilken kostnad beräknas till 48 öre för man om dagen för matportion med bröd, jemte tillägg af 25 proc. eller 12 öre för matportionens förbättring och utgör således 60 öre för hvarje man om dagen eller 219 Rdr om året; hvaraf erhålles	Summa			114,890	—	—	—	—	114,890	—		—	—	116,851	—	—	—	—	116,851	—
	—	—	—	6,132	—	—	—	—	6,132	—	—	—	—	5,256	—	—	—	—	5,256	—
Summa summarum	—	—	—	121,022	—	—	—	—	121,022	—	—	—	—	122,107	—	—	—	—	122,107	—

Härutaf belöper

a) *för uppflyttning från lägre till högre lönegrad* bland den nuvarande personalen af 16 furirer vid Lif-gardes-regementena till fot från denna grad till andre sergents-graden, skillnaden mellan furirs- och andre sergents-aflöningen efter 69 Rdr för man . . . . . Rdr 1,104: —

b) *för arvoden till nuvarande vice-korpraler,* som deraf varit i saknad, nemligen:

96 vid Lifgardes-regementena till fot efter 30 Rdr . . . . . 2,880: —

och 20 vid Lifgardet till häst . . . . . » 30 » . . . . . 600: — 3,480: —

Summa Rdr 4,584: —

Bil. L.

Uträkning å löner och arvoden m. m. för befäl och underbefäl med vederlikar samt spel och jägare vid Wermlands Fältjägare-corps, enligt föreslagen ny lönereglering och under förutsatt tillämpning af den för corpsen jemväl föreslagna nya organisation.

Stabs- och civilstaten:

1	Öfverste-löjtnant, Corps-chef	lön Rdr	5,400 —
1	Major	»	3,600 —
1	Regements-qvartermästare	»	1,600 —
1	» adjutant	«	1,200 —
1	» pastor	»	600 —
1	» auditör (med skyldighet att jemväl förrätta Regements-skrifvaregöromålen)	»	1,500 —
1	» väbel	»	400 —
1	Bataljons-adjutant	»	400 —
1	Regements-trumslagare	»	600 —
1	Gevärshandverkare	»	150 —

Kompani-staten:

4	Kompani-chefer lön å 1,200 Rdr	»	4,800 —
2	Andre Kaptener » 1,200 »	»	2,400 —
4	Förste Löjtnanter » 900 »	»	3,600 —
6	Andre » » 700 »	»	4,200 —
4	Underlöjtnanter » 500 »	»	2,000 —
4	Fanjunkare » 600 »	»	2,400 —
4	Förste Sergenter » 400 »	»	1,600 —
4	Andre » » 300 »	»	1,200 —
6	Furirer » » 200 »	»	1,200 —
8	Förste Korpraler arvode å 120 Rdr	»	960 —
16	Korpraler » 90 »	»	1,440 —
24	Vice-korpraler » 60 »	»	1,440 —
472	Jägare och spel » 40 »	»	18,880 —
520	man, rekryteringspenningar å 6 Rdr	»	3,120 —
	Anslag till musikpersonalens aflöning och musikens underhållande	»	2,500 —
		Summa Rdr	67,190 —

Anmärkning.

Med afseende på ändamålet med denna uträkning, upptagas icke här sådana å corpsens nu gällande stat anvisade utgifter, i hvilkas belopp någon förändring icke uppstår genom den föreslagna *löneregleringen.*

Bil. M.

Uträkning å aflöningen för befäl och underbefäl med vederlikar samt spel, äfvensom å de för vissa ändamål afsedda arvoden och anslag vid Artilleriet, enligt föreslagen ny lönestat och organisation.

a) *Aflöning.*

3	Öfverstar (Brigad-befälhafvare)	å 8,000: —	24,000: —
1	Öfverste (Fälttygmästare)		6,000: —
1	Öfverste-löjtnant (chef för artilleri-staben)		5,300: —
4	Öfverste-löjtnanter	å 5,300: —	21,200: —
9	Majorer	» 4,800: —	43,200: —
32	Äldre Kaptener	» 2,400: —	76,800: —
32	Yngre »	» 2,000: —	64,000: —
56	Löjtnanter	» 1,200: —	67,200: —
59	Underlöjtnanter	» 800: —	47,200: —
3	Regements-stallmästare	» 1,800: —	5,400: —
3	Regements-pastorer	» 1,200: —	3,600: —
3	Regements-auditörer	» 1,000: —	3,000: —
3	Regements-skrifvare	» 1,000: —	3,000: —
1	Sekreterare (som vid artilleriets stab gör regements-skrifvaretjenst)		600: —
3	Regements-hästläkare	å 1,000: —	3,000: —
3	Batteri-hästläkare	» 750: —	2,250: —
54	Styckjunkare	» 900: —	48,600: —
51	Förste Sergenter (jemte natura-underhåll med matportionstillägg)	» 350: —	17,850: —
51	Andre » » » »	» 250: —	12,750: —
105	Förste Konstaplar (jemte natura-underhåll)	» 120: —	12,600: —
220	Andre » » »	» 50: —	11,000: —
3	Regements-trumpetare	» 700: —	2,100: —
8	Divisions- »	» 500: —	4,000: —
19	Batteri- »	» 400: —	7,600: —
67	Afdelnings- » (jemte natura-underhåll)	» 37: 50.	2,512: 50.
50	Batteri-handtverkare » » »	» 48: —	2,400: —
1	Förste Öfver-fyrverkare » » »	» 100: —	100: —
2	Andre » » » »	» 50: —	100: —
7	Tyg-underofficerare	» 900: —	6,300: —
8	Förråds-förvaltare (jemte vilkorlig löneförhöjning efter vissa tjensteår)	» 1,200: —	9,600: —
14	Tygskrifvare (jemte arvode för uppbörd)	» 500: —	7,000: —
2	Verkmästare	» 1,000: —	2,000: —
7	Besigtnings-rustmästare	» 800: —	5,600: —
18	Handverks- »	» 400: —	7,200: —
		Transport	535,062: 50.

	Transport		535,062: 50.
24 Handverksgesäller	»	300: —	7,200: —
21 Rustkammarsmeder	»	350: —	7,350: —
9 Stockmakare	»	350: —	3,150: —
1 Tunnbindare	»	150: —	150: —
4 Handverkare	»	300: —	1,200: —
	S:r		554,112: 50.

Härtill kommer:

Lönefyllnad för 102 Sergenter, utgående såsom underhåll in natura, i likhet med artilleristens, men med tillägg af 12 öre om dagen till matportionens förbättrande. Kostnaden härför beräknas, efter 60 öre för hvarje man dagligen eller 219 R:dr om året till	R:dr	22,338: —	576,450: 50.

b) *Särskilda arvoden och anslag.*

För General-fälttygmästare-expeditionen	R:dr	4,300: —	
» Artilleri-brigadernes Informations-verk	»	5,550: —	
» Skrifmaterialier vid brigaderne	»	700: —	
Arvoden åt 12 äldre Kaptener, utan batteri eller kompani	»	7,200: —	
» åt Gymnastik-officerare	»	1,500: —	
» åt Officerare och underofficerare vid Fyrverkare-corpsen	»	1,900: —	
» åt Verkmästare och handtverkare af tygstatspersonalen	»	1,000: —	
» åt Tygskrifvare som hafva uppbörd	»	1,200: —	
» åt Krigsarklimästaren	»	500: —	
» åt hans kontrollant	»	200: —	
» för uppbörd och redovisning af Stockholms gevärsförråd	»	600: —	
» åt predikanter vid detachementerne	»	500: —	
» för en redogörare vid Fyrverkare-corpsen	»	150: —	
För kokinrättningarne	»	6,000: —	
» sjukvård	»	1,800: —	
» en arbetshäst vid Fyrverkare-corpsen	»	255: 75.	
» diverse, oförutsedda behof	»	3,500: —	36,855: 75.
	Summa Rdr		613,306: 25.

Bil. N.

Uträkning å aflöningen vid Ingeniör-corpsen för befäl och underbefäl med vederlikar samt handverkssoldater, enligt föreslagen ny lönereglering och med antagen tillämpning af jemväl föreslagen ny organisation.

Militär-staten:

General-major och Chef åtnjuter den på Generalitetets stat uppförda Fortifikations-generals-lönen jemte taffel- och furage-penningar.

1	Öfverste	å 5,000 Rdr	Rdr	5,000 —
1	Öfverste-löjtnant	» 4,500 »	»	4,500 —
3	Majorer	» 4,000 »	»	12,000 —
9	Kaptener af första klass	» 3,000 »	»	27,000 —
6	» af andra »	» 2,000 »	»	12,000 —
11	Löjtnanter af första klass	» 1,200 »	»	13,200 —
12	» af andra »	» 1,000 »	»	12,000 —
10	Underlöjtnanter	» 800 »	»	8,000 —
15	Konduktörer	» 900 »	»	13,500 —
13	Underkonduktörer af första klass	» 600 »	»	7,800 —
12	» af andra »	» 500 »	»	6,000 —
12	Förste (distinktions-) korpraler (utom natura-underhåll)	» 120 »	»	1,440 —
24	Korpraler (utom natura-underhåll)	» 90 »	»	2,160 —
36	Vice-korpraler (utom natura-underhåll)	» 48 »	»	1,728 —
108	Handverkssoldater (utom natura-underhåll)	» 30 »	»	3,240 —

Civil-staten:

1	Sekreterare vid corpsen och Auditör vid pontonier-bataljonen	»	1,275 —
1	Auditör vid sappör-bataljonen	»	1,000 —
2	Bataljons-predikanter, arvode å 450 Rdr	»	900 —
1	Kanslist	»	630 —
1	Regements-skrifvare (som jemväl har vård och redovisning för Fortifikations-förrådet i Stockholm)	»	1,000 —
5	Kassörer och Förråds-förvaltare af första klass å 1,200 Rdr	»	6,000 —
5	» » » af andra » » 900 »	»	4,500 —
1	Hästläkare för pontonier-bataljonen	»	200 —
1	Vaktmästare	»	500 —

samt

Att af Chefen disponeras:

Till förhöjning af lönerna för kaptener af andra klassen, när de kommenderas att tjenstgöra såsom kompani-chefer	»	3,000 —
Till semester-ersättning för de vid ingeniör-trupperne anställde kompani-officerare	»	11,000 —
	Summa Rdr	159,573 —

Bil. O.

Uträkning å de nya och indragne löner vid Lifgardes-regementena till fot, som föranledas af kommitterades organisationsförslag för dessa regementen.

Vid hvartdera regementet tillkomma följande beställningar:

1 Tredje Major		Rdr 4,000 —
2 Andre Kaptener å 2,000 Rdr		» 4,000 —
4 Andre Löjtnanter å 1,000 »		» 4,000 —
12 Andre Sergenter å 469 Rdr (natura-underhållet inberäknadt)		» 5,628 —
		Summa Rdr 17,628 —,

och indragas följande beställningar:

1 Bataljons-predikant	Rdr 500 —		
1 Mönsterskrifvare	» 450 —		
2 Öfvertimmermän, arvode å 36 Rdr	» 72 —	Rdr 1,022 —	
Skillnad nya löner vid hvartdera regementet		» 16,606 —	
och således nya löner vid begge regementena			Rdr 33,212 —

Bil. P.

Uträkning å den tillkomst och indragning af löner vid värfvade Kavalleri-regementena, som uppstår genom tillämpning af kommitterades organisations-förslag för dessa regementen.

Lifgardet till häst.

Tillkomna beställningar:

1 Andre Adjutant		Rdr 1,600	—
1 Regements-trumpetare		» 700	—
2 Sqvadrons-chefer	å 3,400 Rdr	» 6,800	—
2 Andre Ryttmästare	» 2,900 »	» 5,800	—
2 Förste Löjtnanter	» 2,000 »	» 4,000	—
2 Andre »	» 1,800 »	» 3,600	—
2 Underlöjtnanter	» 1,600 »	» 3,200	—
2 Fanjunkare	» 900 »	» 1,800	—
2 Förste Sergenter (natura-underhållet inberäknadt)	» 569 »	» 1,138	—
6 Andre » » »	» 469 »	» 2,814	—
2 Sqvadrons-hästläkare	» 750 »	» 1,500	—
2 Förste Korpraler	» 120 »	» 240	—
2 Korpraler	» 90 »	» 180	—
4 Vice-korpraler	» 30 »	» 120	—
4 Förste Trumpetare	» 400 »	» 1,600	—
		Summa Rdr 35,092	—

Indragna beställningar:

2 Mönsterskrifvare å 450 Rdr	900	—	
2 Andre Trumpetare » 36 »	72	—	972 —
		Skillnad nya löner Rdr	34,120 —

Husar-regementet Konung Carl XV:

Tillkomna beställningar:

1 Regements-pastor	Rdr 1,200	—
1 » väbel	» 350	—
1 » sadelmakare	» 150	—
2 Andre Ryttmästare å 2,900 Rdr	» 5,800	—
6 Förste Trumpetare » 400 »	» 2,400	—
	Summa Rdr 9,900	—

Indragna beställningar:

6 Andre Trumpetare å 36 Rdr	216	—	
1 Regements-pistolsmed	150	—	366 —
		Skillnad nya löner Rdr	9,534 —
		Summa nya löner Rdr	43,654 —

Bil. Q.

Uträkning å den tillkomst och indragning af löner vid Artilleriet, som uppstår genom tillämpning af Kommitterades förslag till Artilleriets förnyade organisation.

Tillkomne:

1 Öfverste (Fälttygmästare)			lön Rdr 6,000: —	
2 Öfverste-löjtnanter	å 5,300: —		» 10,600: —	
3 Yngre Kaptener	» 2,000: —		» 6,000: —	
3 Batteri-hästläkare	» 750: —		» 2,250: —	
6 Styckjunkare	» 900: —		» 5,400: —	
23 Andre Sergenter	» 250: —	469: »	10,787: —	
lönefyllnad i natura-underhåll	» 219: —			
3 Batteri-trumpetare	» 400: —		» 1,200: —	
2 Afdelnings-trumpetare	» 37: 50.		» 75: —	
6 Förste Konstaplar	» 120: —		» 720: —	
51 Andre »	» 50: —		» 2,550: —	
16 Batteri-handverkare	» 48: —		» 768: —	46,350: —

Indragne:

4 Majorer	å 4,800: —	lön Rdr 19,200: —	
3 Löjtnanter	» 1,200: —	» 3,600: —	
3 Bataljons-predikanter	» 500: —	» 1,500: —	
Arvode å Artilleri-stabens stat: för Stabs-chefen		« 1,500: —	
» å Göta Artilleri-regementes stat: för garnisons-predikanten å Ny-Elfsborg		« 150: —	
» å Artilleri-batteriets i Norrland stat: för befälhafvaren och batteri-chefen		« 1,100: —	27,050: —

Således: tillkomne löner R:dr 19,300: —

Bil. R.

Uträkning å den tillökade aflöning å Ingeniör-corpsens stat, som erfordras enligt föreslagen ny organisation af Ingeniör-trupperne och med tillämpning af den nya löneregleringen.

Föreslagna nya beställningar.							
Vid Pontonier-bataljonen.	Vid Sappör-bataljonen. Enligt alternativet om endast värfvad trupp.	Vid Sappör-bataljonen. Enligt alternativet om både indeld och värfvad trupp.	Summa.				
				Militär-staten.			
—	1	1	1	Major	å 4,000 R:dr	4,000	—
1	3	3	4	Kapitener af första klass	» 3,000 »	12,000	—
—	1	1	1	» af andra »	» 2,000 »	2,000	—
1	3	3	4	Löjtnanter af första »	» 1,200 »	4,800	—
2	4	4	6	» af andra »	» 1,000 »	6,000	—
1	3	3	4	Underlöjtnanter	» 800 »	3,200	—
1	3	3	4	Konduktörer	» 900 »	3,600	—
2	4	4	6	Under-konduktörer af första klass	» 600 »	3,600	—
2	6	6	8	» af andra »	» 500 »	4,000	—
2	6	6	8	Förste (distinktions-)korpraler	» 120 »	960	—
4	12	12	16	Korpraler	» 90 »	1,440	—
6	18	18	24	Vice-korpraler	» 48 »	1,152	—
18	54	54	72	Handverks-soldater	» 30 »	2,160	—
				Civil-staten.			
—	1	1	1	Auditör		1,000	—
—	1	1	1	Bataljons-predikant		450	—
				» , skillnaden mellan lön	450: —		
				och nu utgående arvode för presterliga göromålen vid sappör-truppen	120: —	330	—
—	1	—	1	Kassör och förrådsförvaltare af första klass		1,200	—
1	—	—	—	Häst-läkare		200	—
				Anslag för Kapten-lönernes i andra klassen förhöjning vid kommendering till kompani-tjenstgöring		2,000	—
				» till semester-ersättning åt de vid Ingeniör-trupperne anställde kompani-officerarne		7,000	—
					Summa R:dr	61,092	—

Bil. S.

Uträkning å de nya och indragne löner, arvoden m. m. vid Wermlands Fältjägare-corps, som föranledas af kommitterades organisations-förslag och inverka på den genom löneregleringen uppkommande kostnad.

Indragne löner och arvoden m. m.

För	1	Förste Major		lön Rdr	3,000 —	
»	1	Andre Adjutant		»	600 —	
»	1	Mönsterskrifvare		»	300 —	
»	1	Andre Bataljons-adjutant		»	300 —	
»	1	Gevärshandverkare		»	129 —	
»	1	Profoss		»	75 —	
»	2	Kompani-chefer	å 1,200 Rdr	»	2,400 —	
»	2	Förste Löjtnanter	» 900 »	»	1,800 —	
»	2	Underlöjtnanter	» 500 »	»	1,000 —	
»	2	Fanjunkare	» 600 »	»	1,200 —	
»	2	Förste Sergenter	» 400 »	»	800 —	
»	4	Förste Korpraler, arvode (inberäknad tjägare-arvodet)	» 120 »	»	480 —	
»	80	Jägare och spel	arvode » 40 »	»	320 —	
		Rekryterings-penningar	» 6 »	»	480 —	12,884 —

Nya löner och arvoden.

För	2	Andre Kaptener	lön å 1,200 Rdr	»	2,400 —	
»	4	» Sergenter	» 300 »	»	1,200 —	
»	4	» Korpraler, arvode (inberäknadt jägare-arvodet)	å 90 »	»	360 —	3,960 —
				Skillnad indragna löner m. m. Rdr		8,924 —

10. PENSIONERINGEN.

A. Officerares och underofficerares pensionering.

Då det underdåniga utlåtande, kommitterade hafva att afgifva i detta ämne, är till en del föranledt af Rikets Ständers hos Eders Kongl. Maj:t gjorda framställning om en ny reglering af pensionsväsendet för arméen, anse sig kommitterade böra först i underdånighet omförmäla hvad i denna fråga förekommmit, innan densamma blifvit till kommitterades behandling i nåder öfverlemnad.

I deras underdåniga skrifvelse af den 5 Oktober 1860, angående regleringen af utgifterna under riksstatens 4:de hufvudtitel, förklarade Rikets Ständer sig, beträffande arméens pensionering, icke hafva kunnat undgå att fästa uppmärksamhet på det, äfven vid förra riksdagen anmärkta, förhållande, att pensionsväsendet för arméen, sådant det nu befunnes, vore förenadt med väsendtliga olägenheter, som dels gjorde förvaltningen mera invecklad än nödigt, och föranledde ökade kostnader, dels ock motverkade det för staten vigtiga ändamål, som med denna pensionering hufvudsakligen åsyftades. Redan den omständighet att vid hvarje riksdag statsbidrag måste beviljas för upprätthållande af den, arméens pensionskassa efter gällande stat åliggande, pensionering, samt att medel behöfde särskildt anvisas för pensionernas ökande, ådagalade behofvet af en ny och omfattande reglering af pensionsväsendet. Härtill komme dessutom åtskilliga andra förhållanden, hvilka läte detta behof ännu tydligare framstå. I sådant hänseende kunde anmärkas det olämpliga deruti, att pensionerna utginge ur två särskilda fonder, nemligen dels af arméens pensionskassas egna medel, jemte det statsbidrag, hvaraf den i sednare tider varit i åtnjutande, dels ock af det särskilda kreditiv, som för tillämpning af den förhöjda pensionsstaten måste på riksgäldskontoret anvisas. Vidare framställde sig, såsom särdeles otjenlig, pensionsrättens olikhet efter de tvenne särskilda pensionsstaterna, eller den väsendtliga åtskillnad, som förekom emellan dessa pensionsstater i afseende på grunderna och vilkoren för pensioneringen, i det att arméens pensionskassas stat medgåfve i allmänhet pension efter uppnådda 50 ålders- och 30 tjensteår, med rättighet tillika att utan förlust af pensionsrätten vid 45 års ålder och äfven i vissa fall derförinnan, kunna taga afsked och efter expektans-årens utgång komma af pension i åtnjutande, då deremot, enligt den förhöjda pensionsstaten, pensionsåldern för ett större antal löntagare vore framflyttad till 55 och 60 eller 65 fyllda lefnadsår; och enligt denna pensionsstat medgåfves icke vid afskedstagandet i något fall pensionsrätt förr än vid 50 års ålder, hvarförutan för pensionärerne funnos flera andra bestämmelser, hvilka icke gällde för dem, som erhöllo pension endast ur arméens pensionskassa. Denna för arméens löntagare onekligen stora fördel, att kunna efter omständigheterna begagna sig af den ena eller andra pensionsstaten, hvaremot icke vore något att erinra, såvida pensioneringen kunde upprätthållas genom de tillgångar, som bildats af officers-corpsens egna bidrag, hade till följd, att de för pensioneringen afsedda medel blefvo starkare anlitade, än som det egentliga behofvet å pensionärernas sida påkallade, utan att i samma mån befrämja pensioneringens syftemål i statens intresse, nemligen att underlätta afgången af det äldre befälet och förskaffa arméen en för krigstjenstgöring och vapenöfningar fullt tjenstbar befälspersonal. Fastheldre måste de vilkor, hvarunder pensionsrätt sålunda vore medgifven, anses, genom dess vidsträckthet, vara i så måtto mindre ändamålsenliga, som arméens officerare derigenom bereddes tillfälle att, ehuru ännu fullt tjenstbare, med rätt till pension afgå ur tjensten för att derefter egna sig åt annan sysselsättning; och skulle de tillgångar, som häraf toges i anspråk, enligt Rikets Ständers tanke, bättre användas genom att bereda någon tillökning i pensionsförmånerna åt dem, som först efter en längre tjenstetid erhölle afsked. Dessa omständigheter syntes tillräckligt ådagalägga olämpligheten af pensionsväsendets nyssnämnda inrättning samt behofvet af en annorlunda beskaffad orga-

nisation, äfvensom föranleda till den slutsats, att arméens pensionsväsende icke kan blifva ändamålsenligt ordnadt med mindre än att det helt och hållet öfverlemnas åt staten, som sålunda borde öfvertaga arméens pensionskassa, men deremot ock ensam besörja pensioneringen. Om tillika den nu befintliga olikheten i grunderna och vilkoren för pensions åtnjutande afhjelptes, skulle utan tvifvel pensioneringen mera motsvara sitt ändamål och jemväl i afseende på underhållet blifva för staten mindre betungande. För verkställandet på en gång af en så omfattande reglering af pensionsväsendet, att den i allo tillfredsställde fordringarne från det allmännas sida, kunde visserligen möta åtskilliga hinder, hvilkas undanrödjande tilläfventyrs vore förenade med stora svårigheter; men genom vidtagande af tjenliga förberedande åtgärder, skulle dessa svårigheter kunna aflägsnas och så mycket snarare beredas möjlighet att fullständigt vinna det åsyftade ändamålet.

I betraktande af allt detta anhöllo Rikets Ständer i underdånighet, det Eders Kongl. Maj:t täcktes vidtaga de åtgärder, som funnes lämpliga till förberedande af en sådan reglering af pensionsväsendet för arméen, att hela pensioneringen måtte kunna af staten öfvertagas samt till åstadkommande af mera enhet i grunderna och vilkoren för pensioneringen jemte nödig enkelhet i förvaltningen, äfvensom att nådigt förslag till en dylik reglerings verkställande måtte till blifvande Ständer varda öfverlemnadt.

Sedan Eders Kongl. Maj:t, med anledning af denna underdåniga framställning, behagat från direktionen för arméens pensionskassa infordra underdånigt betänkande, deruti förhållandet med alla härvid förekommande omständigheter borde fullständigt utvecklas, anförde direktionen i underdånigt utlåtande af den 22 Maj 1861, att för en så beskaffad förändring, som den af Rikets Ständer åsyftade, erfordrades i första rummet krigsbefälets hörande i afseende på öfverlåtandet af pensionsinrättningens fonder, hvadan direktionen, som saknade behörighet att i denna hufvudsakliga omständighet något yttrande afgifva, måste inskränka sig till att fästa Eders Kongl. Maj:ts nådiga uppmärksamhet på några med frågan sammanhängande, och särdeles hvad anginge den af Rikets Ständer åsyftade besparing i förvaltningskostnaden, på densamma inverkande förhållanden. I sådant afseende upplyste direktionen att, utom arméens pensionskassa, befunnes under direktionens förvaltning flera andra mer och mindre betydliga fonder, hvilka för närvarande drabbades af dels inga, dels högst obetydliga förvaltningskostnader, nemligen:

a) Arméens enskilda enke- och pupill-kassa, hvars fond, då utgörande 630,000 Rdr, blifvit samlad och uppehållen, utan något understöd från statens sida, dels genom årliga afgifter af alla delegare i arméens pensionskassa och dels genom inträdes-afgifter af dem, hvilka frivilligt i enkekassan ingått;

b) Kongl. Maj:ts fond i arméens enke- och pupill-kassa, 7,500 Rdr, eller årliga räntan af det gåfvo-kapital, som i nåder blifvit anslaget till pensioner för militär-enkor och barn, att, enligt Kongl. Maj:ts nådiga förordnande, användas och särskildt redovisas, på sätt Kongl. brefvet den 9 Februari 1819 föreskrifver;

c) Statsanslaget på 9:de hufvudtiteln å 37,500 Rdr årligen till aflidne militärers i fattigdom efterlemnade enkors och barns pensionerande; hvilket anslag, intill år 1828 förvaltadt af statskontoret, genom Kongl. brefvet den 3 Januari nämnde år öfverflyttades till direktionen öfver arméens pensionskassa för vinnande af enhet i förvaltningen, och sedermera af direktionen förvaltats i enlighet med Kongl. reglementet den 21 September 1833;

d) Den af framlidna grefvinnan Sophie Horn, född Blomstedt, gjorda stiftelse för fattiga militärenkors och barns pensionerande, hvaraf årliga inkomsten, 8,700 Rdr, utdelades i pensioner å 150 Rdr, enligt de i stiftelse-urkunden föreskrifna grunder;

e) Arméens ackords-amorteringsfond, bildad i ändamål att inlösa och amortera officers-ackorden inom arméen på sätt Kongl. brefvet den 17 Augusti 1833 föreskrifver, samt förvaltad enligt reglementet den 3 Juli 1840; varande fondens återstående skuld i utelöpande 4 procents obligationer 2,757,600 Rdr, hvilken skuld vore beräknad att, enligt fastställd amorteringsplan, vara inbetald år 1886;

Och meddelade direktionen derjemte, att samtliga dessa fonder, hvilka, så till inkomster som till utgifter, vore af skiljaktig beskaffenhet och till en del för olika ändamål afsedda, förvaltades hvar och en för sig och redovisades uti särskilda räkenskaper, som dels af kammar-rätten dels af arméens egna revisorer undergingo granskning.

Hvad särskildt beträffade arméens enke- och pupill-kassa, yttrade direktionen, att densammas förvaltning, till följd af dess organisation i samband med pensionskassan, skulle blifva särdeles betungande, om, vid den ifrågasatta öfverflyttningen af pensionskassan till statsverket, enke- och pupill-kassan skulle förlora förmånen af den kostnadsfria förvaltningen gemensamt med arméens pensionskassa, under förutsättning hvaraf den stiftats och till följd hvaraf den hittills kunnat, ehuru de senare åren med endast ett ringa årligt öfverskott, fullgöra sina förbindelser mot delegarne, utan deras betungande med alltför höga afgifter. För öfrigt ansåg direktionen det hafva varit Rikets Ständers mening, att icke ensamt pensioneringen af arméens befäl skulle från dess nuvarande styrelse till statsverket öfverflyttas, utan att sådant borde ske i sammanhang med ordnandet af pensionsväsendet i sin helhet för statens samtlige embets- och tjenstemän, hvilka nu efter olika grunder pensionerades från särskilda inrättningar och fonder af olika natur; och då för sådant ändamål redan en komité blifvit i nåder förordnad, hemställde direktionen i underdånighet, att Eders Kongl. Maj:t täcktes, sedan nämnda komité fullgjort sitt uppdrag, hänskjuta ärendet, i hvad det rörde arméens pensions-kassa såsom enskild stiftelse, till krigsbefälets utlåtande, antingen vid dess år 1867 inträffande nästa ordinarie sammanträde, eller derförinnan, i händelse Eders Kongl. Maj:t skulle anse omständigheterna påkalla extra sammanträde.

Detta direktionens utlåtande har, jemlikt Eders Kongl. Maj:ts nådiga beslut d. 28 December 1861, blifvit öfverlemnadt till Landförsvars-komitéen för att tagas i betraktande vid behandlingen af frågan om pensioneringen af arméens befäl och tjenstemän, sedan Eders Kongl. Maj:t redan förut, i Dess nådiga Bref af den 16 Juli 1861, åt kommitterade uppdragit att i detta ämne yttrande afgifva.

Kommitterade, som nu gå att fullgöra denna nådiga föreskrift, anse sig böra först i underdånighet redogöra för den hufvudsakliga beskaffenheten af arméens pensionsväsende i sitt närvarande skick, jemlikt bestämmelserna derom uti Eders Kongl. Maj:ts förnyade nådiga förordning och reglemente, angående styrelsen och förvaltningen af arméens pensionskassa d. 22 December 1857 samt Eders Kongl. Maj:ts nådiga cirkulär, angående en förbättrad pensionering af arméens befäl och tjenstemän d. 9 Februari 1858 och särskildt beträffande Gottlands Landbeväring af den 6 November 1860, förnyade genom Kongl. cirkuläret den 10 November 1863.

Arméens pensionskassa, hvarifrån pensioneringen af nyssnämnde befäl och tjenstemän besörjes, inrättades år 1756 i afsigt att, efter vissa bestämda grunder, lemna underhåll åt de, på stat arméen tillhörande, militäre och civile embets- och tjenstemän, då de antingen vid en gifven ålder, eller efter erhållna svårare blessyrer afgått från sina befattningar. Enligt lydelsen af 54 § i pensionskassans reglemente har denna inrättning till ändamål "att lätta den blesserade och föråldrade krigs-"mannens utkomst så långt det är förenligt med pensions-inrättningens grunder, fondens bestånd "och inrättningens säkerhet".

Pensionskassan står under styrelse af arméen, genom krigsbefäl eller fullmäktige, som, under Kongl. Maj:ts nådiga stadfästelse, förordna om kassans förvaltning och i sådant afseende sammanträda, på Kongl. Maj:ts nådiga kallelse, i fredstid hvart 10:de år, derest ej, af särskilda skäl, Eders Kongl. Maj:t skulle finna för godt att, inom nämnda tids förlopp, dem i nåder sammankalla. Vid hvarje sammanträde väljes af krigsbefälet eller arméens fullmäktige den direktion, åt hvilken förvaltningen af pensionskassan uppdrages, bestående af en ordförande och fyra direktörer, under hvilka äro ställde nödige tjenstemän och betjening. Kassans årliga inkomster äro följande:

1. Statsanslag nemligen;

a) den andel af Wadstena Krigsmanshuskassas inkomster ($\frac{3}{5}$:delar deraf) som, enligt Kongl. reglementet af den 10 Januari 1757, tillkommer arméens pensionskassa, utgörande enligt sednast verkställda, 1863 års, bokslut . . . . . Rdr 101,903: 06.

Transport Rdr 101,903: 06.

Transport Rdr 101,903: 06.

b) statsersättningsanslag för vakans- och liggetids- samt nådårs- och begrafningshjelps-besparingarne, enligt 1863 års bokslut . . . . Rdr 47,100: —

2. Räntan af kassans samlade kapitalfond „ „ „ . . . . „ 188,509: 88.
3. Års-, retroaktiv-, flerestegs- och expektans-afgifter af delegare i kassan, enligt 1863 års bokslut . . . . . „ 69,896: 44.
4. Hyra för umbärliga lägenheter i kassans hus, enligt senaste bokslut . „ 2,715: —
5. Extra inkomster, såsom intressen å oinbetalda afgifter m. m. . . . „ — —

hvartill kommer:

6. Af Rikets Ständer beviljadt kreditiv för pensioneringens upprätthållande „ 85,500: —

Summa Rdr 495,624: 38.

Kassans utgifter äro:

1. Pensioner och begrafningshjelp till kassans pensionärer, utgörande, enligt sednast verkställde, 1863 års bokslut . . . . . Rdr 476,233: 25.
2. Kassa-direktionens honorarier, lön, pensioner m. m. åt kassans tjenstemän och betjening, enligt 1863 års bokslut, ... „ 17,118: 74.
3. Uppbörds-arvode åt vederbörande redogörare m. m., enligt 1863 års bokslut . . . . . „ 1,333: 61.
4. Extra utgifter, enligt 1863 års bokslut . . . . . „ 2,299: 56.
5. Kostnader för krigsbefälets och arméens fullmäktiges sammankomster jemte kassans revision hvart 5:te år . . . . . „ — —

Summa Rdr 496,985: 16.

Arsafgifterna af kassans delegare utgå med 6 procent utaf pensions-beloppet i den klass, till hvilken hvar och en hörer. Retroaktiv-afgifterna betalas, efter samma beräkningsgrund, för de år, hvarunder tjenstgöring egt rum före tillträdandet af lön. Flerestegs-afgifterne erläggas för befordran öfver en eller flera grader; och expektans-afgifterna såsom lösen för de 5 tjensteår, som, vid delegares afgång, kunna få brista i den stadgade tjenstetiden.

Ingen kan blifva delegare i arméens pensions-kassa utan att vara på verklig eller indragen ordinarie stat.

Pension tilldelas endast delegare i kassan på följande, i reglementet stadgade, hufvudsakliga vilkor:

Rättighet till pension inträder först sedan delegare uppnått 50 års ålder, i förening med minst 30 tjenste-år, och erhållit afsked eller blifvit utnämnd till annan tjenst, hvars innehafvare icke vid afskedstagandet kan från kassan blifva pensionerad med det särskilda förbehåll, i afseende å lönens belopp i denna tjenst, som här nedan omförmäles. Under-officerare vid gardes-regementena, artilleriet, husar-regementet Konung Carl XV och ingeniör-corpsen samt regements- och divisions-trumpetare vid artilleriet äro tidigare pensionsberättigade, nemligen efter 25 års tjenstgöring vid värfvad trupp, såframt de då uppnått 45 års ålder. Likaså få delegare, hvilka afgå ur tjensten 5 år före nu nämnda tid, förvärfva sig pensionsrätt efter dessa års förlopp, genom erläggande derunder af ofvan omförmälda expektans-afgifter;

Den delegare i pensionskassan som, i krig eller fred, vid något bestämdt tillfälle, blifver, under utöfningen af rikets tjenst så obotligen förderfvad, till lem stympad eller vanför, att han varder alldeles oförmögen att sin tjenst vidare förrätta och af denna orsak nödgas inom viss tid, från tjensten afgå, kommer i åtnjutande af pension utan afseende på ålders- och tjensteår. Har skadan skett i krig, njuter han tillika en förhöjning i pensionen från 100 till 300 Rdr Rmt; beroende af klass i hvilken pensionen af honom uppbäres.

Ingen får tilldelas pension i högre klass än för den tjenst, han på ordinarie eller indragen ordinarie stat innehaft minst två fulla år och derunder till kassan erlagt afgifter; men de korpraler och soldater, hvilka till under-officerare befordras, skola i denna senare egenskap

hafva till kassan kontribuerat minst i 5 år; dock sker undantag i detta afseende för den, som till pension för blessyr eller skada är berättigad;

Skulle den, som kommit i åtnjutande af pension, återgå till en beställning med lön, som medförer rätt till delaktighet i kassan efter samma klass, han förut tillhört, är han sin innehafda pension förlustig. Om med den senare tjensten är förenad lägre pensions-delaktighet, än den han förut åtnjutit, får han med afsked från samma tjenst återinträda i den förut innehafda högre pensionen;

Pensionsberättigad delegare i arméens pensions-kassa, som erhåller civil eller annan tjenst med aflöning på Rikets stat, eller ock uppföres på allmänna indragnings-staten eller på annat sätt af staten pensioneras, eger ej, så länge han innehar sådana aflönings- eller pensionsförmåner, som uppgå till 3000 Rdr Rmt, tillgodonjuta den honom från arméens pensionskassa tillkommande pension;

Om, enligt 35 § i nu gällande Regeringsform, någon kassans delegare blifver entledigad från embetet, utan att ännu vara till pension berättigad, ankommer på Kongl. Maj:ts nådiga pröfning att tillåta sökanden med inbetalning till kassan fortfara, för att såmedelst bereda sig pension vid dertill uppnådd ålder.

Enligt pensionskassans reglemente utgå pensionerne efter följande stat (utom vid Gotlands landbeväring och Wester-Norrlands bevärings-bataljon):

		Rdr Rmt
	1:sta klassen.	
Generalitetet med 11 bestämda rum, deraf 1	efter	3,000.
4 rum	„	2,400.
och 6 „	„	1,800.
	2:dra klassen.	
Öfverstar m. fl.	„	1,200.
	3:dje klassen.	
Öfverste-löjtnanter och förste majorer, corps-chefer vid indelda infanteriet m. fl.	„	900.
	4:de klassen.	
Öfrige majorer m. fl.	„	750.
	5:te klassen.	
Ryttmästare, kaptener och regements-qvartermästare m. fl.	„	600.
	6:te och 7:de klasserna.	
Regementsläkare och åtskillige civile tjenstemän	„	525. / 450.
	8:de klassen.	
Löjtnanter, förste adjutanter m. fl.	„	375.
	9:de klassen.	
Underlöjtnanter, öfrige adjutanter m. fl.	„	225.
	10:de klassen.	
Fanjunkare, fältväblar, bataljons-adjutanter, en del sergenter och trumpetare m. fl.	„	180.
	11:te klassen.	
Öfrige sergenter och trumpetare, furirer m. fl.	„	120.
samt		
	12:te klassen.	
Hautboister och fältmusikanter, der de efter egen önskan vunnit delaktighet i pensions-kassan	„	75.

För Gotlands landbeväring och Wester-Norrlands beväringsbataljon är, i förhållande till den lägre aflöningen, följande särskilda pensionsstat i reglementet fastställd:

	Rdr Rmt.
1:sta klassen.	
Bataljons-chefer	efter 750.
2:dra klassen.	
Kaptener, Regements-qvartermästare	„ 450.
3:dje klassen.	
Visse civile tjenstemän.	„ 250.
4:de klassen.	
Löjtnanter, Tygofficerare m. fl.	„ 225.
5:te klassen.	
Underlöjtnanter m. fl.	„ 150.
6:te klassen.	
Fanjunkare	„ 120.
7:de klassen.	
Sergenter och Furirer m. fl.	„ 100.
samt	
8:de klassen.	
Underläkare	„ 75.

Uti Kongl. Maj:ts till Rikets Ständers statsutskott den 30 Oktober 1856 afgifna nådiga proposition, angående statsverkets tillstånd och behof, täcktes Kongl. Maj:t, med afseende på den ofördelaktiga ställning, hvaruti arméens befäl och tjenstemän, i jemförelse med andra stater, befunno sig i afseende på pensioneringen, hos Rikets Ständer framställa behofvet af en förändring härutinnan och af sådan anledning äska ett kreditiv af 150,000 Rdr till förhöjning af de enligt ofvanberörde stater utgående pensioner, samt föreslå nya pensionsstater för arméens befäl och tjenstemän.

I sitt underdåniga svar på denna nådiga framställning förklarade Rikets Ständer sig äfven anse en förbättring af pensioneringen för arméens befäl och tjenstemän vara högeligen af behofvet påkallad, enär de för dem nu anvisade pensioner vore obestridligen alltför knappa, för att efter afskedet betrygga löntagarens bergning, men både billighet och rättvisa fordrade, att tjenstemannen vid mera framskriden ålder, när kropps- och själskrafter aftaga, måtte kunna, efter afgång från tjensten, påräkna en tarflig utkomst under sin återstående lefnad. Följden af det förhanden varande förhållandet hade varit och måste blifva den, att tjenstemannen efter upphunnen pensionsålder qvarstannade i tjensten heldre än att se sina inkomster minskade till ett belopp, som ingalunda kunde anses vara tillräckligt för hans bergning. Denna omständighet måste ock hafva ett menligt inflytande på arméens tjenstbarhet derigenom, att en del befälsplatser upptoges af öfveråriga och för aktiv tjenst mindre lämplige personer. Det vore således icke allenast i löntagarens, utan äfven i statens intresse, att pensionerne bestämdes så tillräckliga, att löntagaren ej nödgades i tjensten qvarstå, sedan han förlorat den rörlighet och användbarhet, som för tjenstgöringen erfordras. I enlighet med dessa åsigter funno Rikets ständer sig böra, med godkännande i hufvudsakliga delar af de föreslagna pensionsstaterne, anvisa det äskade kreditivet, att, i mån af behof, utbetalas och användas till betäckande af den skillnad i utgift, som för arméens pensionskassa kunde uppstå genom den nya pensioneringens tillämpning.

Äfven vid senaste tvenne riksmöten har, för fortsatt tillämpning af dessa förhöjda pensionsstater, ett nödigt kreditiv blifvit af Rikets Ständer beviljadt.

Meranämnda förhöjda pensions-stater äro följande:

1. *För arméens befäl och tjenstemän utom vid Gotlands landbeväring.*

	Pensionsberättigade efter fyllda lefnadsår.	Pensionens belopp.	Förbindelse till tjenstgöring under krigstid hemma i landet intill fyllda år
General-befälhafvare, Kavalleri-inspektören, General-fälttygmästaren och Generalen för Fortifikationen . . . . . med rättighet att taga afsked vid 60 år mot erhållande af ¾:delar af pensionsbeloppet eller 4,500 Rdr.	65	6,000,	—
Öfverstar, Chefen för Topografiska corpsen	60	3,000.	65.
Öfverste-löjtnanter och förste Majorer vid värfvade arméen (utom Wermlands Fältjägare) m. m.	55	2,250.	65.
Öfverste-löjtnanter och förste Majorer vid öfriga regementen, Corpschefer vid indelda infanteriet, andre Majorer vid värfvade arméen (utom Wermlands Fältjägare) Majorerna vid artilleriet m. m. .	55	2,000.	65.
Andre och tredje Majorer vid öfriga regementen och corpser, Majorer vid indelda infanteri-corpser m. fl.	55	1,500.	65.
Förste eller äldre Kaptener vid artilleriet m. m., Sqvadrons- och Kompani-chefer vid värfvade arméen (utom Wermlands Fältjägare) Batteri-chefer vid artilleriet	50	1,500.	60.
Sqvadrons- och Kompani-chefer vid indelda arméen och Wermlands Fältjägare-regemente, öfrige Kaptener samt Regements-qvartermästare, m. fl.	50	1,000.	60.
Förste Löjtnanter och förste Adjutanter vid regementen och corpser, m. fl.	50	600.	60
Regements-stallmästare med kongl. fullmakt vid kavalleriet och artilleriet.	60	600.	—
Andre Löjtnanter samt andre Adjutanter vid regementen och corpser	50	500.	60.
Underlöjtnanter vid regementen och corpser, Fanjunkare m. fl. . .	50	400.	60.
Sergenter, Regements-trumslagare, Divisions-trumpetare vid artilleriet m. fl..	50	300.	60.
Furirer, Sqvadrons- och Batteri-trumpetare, Fältmusikanter m. fl. .	50	200.	60.
Regements-pistolsmeder och Sadelmakare samt Regements-gevärssmeder och Stockmakare	60	100.	—

Anm. Läkare och andre civile tjenstemän, ehuru upptagne å den nådiga staten, hafva här blifvit förbigångne, såsom afsedde för framtiden att icke tillhöra *arméens* pensionsstat, enligt hvad derom skall nedan vidare omförmälas.

2. *För Gotlands landbevärings befäl och tjenstemän, jemte Kongl. cirkuläret den 6 November 1860.*

	Pensionsberättigade efter fyllda lefnadsår.	Pensionens belopp. Rdr Rmt.
Bataljons-chef . . .	55	1,200.
Kapten	50	800.
Tyg-officer	50	500.
Löjtnant	50	500.
Underlöjtnant . . .	50	400.

Anm. Af enahanda skäl, som nyss blifvit nämndt, hafva de å staten uppförda civile tjenstemännen här blifvit förbigångne.

I afseende å tillämpningen af dessa pensionsstater har i nåder blifvit stadgadt:

1) att pensionerne, enligt samma stater, icke må tilldelas andra, än framdeles afgående pensionsberättigade under följande vilkor:

2) att den, som på dessa vilkor ej ingår, icke kommer att åtnjuta annan pension, än hvartill nu gällande stadganden för pensioneringen i arméens pensionskassa honom berättiga;

3) att endast skillnaden mellan de nya pensionsbeloppen och dem, som, enligt gällande grunder, skola utgå från arméens pensionskassa, bör såsom särskild pension eller fyllnadspension utbetalas af statsverket;

4) att den, som åtnjuter aflöning eller pension af andra allmänna medel, eller innehar beställning på rikets stat, icke är berättigad till fyllnadspension, eller utöfver hvad honom från arméens pensionskassa kan tillkomma;

5) att nuvarande stadgande, det ingen kan erhålla pension i graden, som icke minst i två år innehaft den beställning, hvarför pension ifrågasättes, bör fortfarande, äfven för de nya pensionerna, tillämpas, dock att för åtnjutande af de nya generals-pensionerna erfordras att i 5 år hafva innehaft generals-beställning på stat;

6) att för dem, som dels vid 50, dels vid 55 och 60 års ålder, på sätt pensionsstaterna utvisa, äro till förhöjd pension berättigade, sådan förhöjning medgifves, endast såvidt de vid afskedet åtaga sig förbindelsen att intill fyllda 60 eller 65 år hemma i landet, när sådant kan påfordras, antingen handleda och inöfva det beväringsmanskap, som i krigstid varder till rikets försvar uppbådadt, eller ock fullgöra de särskilda kommenderingar och uppdrag, som för öfrigt vid sådant tillfälle kunna ifrågakomma;

7) att den, som afgår från tjensten innan han uppfyllt de ålders- och tjenstevilkor, som för pensions erhållande i hans innehafvande grad äro föreskrifna, skall vara berättigad till sådan förmån i den närmast derunder varande grad, der de stadgade pensionsvilkoren äro af honom uppfyllda; samt

8) att de föreskrifna afgifterna till arméens pensionskassa skola enligt gällande grunder fortfarande utgå.

Efter denna öfversigt af arméens pensionsförhållanden och Rikets Ständers derom yttrade åsigter, gå kommitterade nu att uttala sina tankar i detta för arméen så vigtiga ämne.

Arméens pensionskassa, hvars verksamhet i ofvan uppgifna ändamål nu fortgått mer än hundrade år, och som till en stor del blifvit bildad genom bidrag af arméens tjenstemän, är således, i motsvarande mån, att anse såsom arméens enskilda tillhörighet. Genom densamma, äfven om den saknade understöd af staten, se sig delegarne betryggade att erhålla ett, visserligen ringa, men dock säkert understöd på sin ålderdom. Att nu afhända arméen denna tillhörighet kunde alltså i flera afseenden synas mindre välbetänkt och bör derföre, i kommitterades tanke, endast af särdeles giltig anledning ega rum. En sådan anledning torde dock redan länge hafva varit för handen, bestående deruti, att pensionskassan, äfven med sitt närvarande understöd af statsverket, är och framgent måste förblifva otillräcklig för sina delegares nödtorftiga pensionering, och att för detta ändamål särskilda fyllnadspensioner måste från statsverket påräknas.

Vid sådant förhållande anse sig kommitterade icke kunna undgå att biträda den af Rikets Ständer uttalade åsigt: "att arméens pensionsväsende icke kan blifva ändamålsenligt ordnadt, med mindre än att hela pensionsväsendet öfverlemnas åt staten, som sålunda borde öfvertaga arméens pensionskassa, men deremot ock ensam besörja pensioneringen", utan något bidrag dertill af löntagarne.

Då kommitterade sålunda, för sin del, tillstyrka bifall till Rikets Ständers framställning om öfverlåtelse till statsverket af arméens pensionskassa, sker sådant i den fasta öfvertygelse att statsverket, vid en dylik förändring, icke lärer undgå att, utan rubbning af dittills gällande förhållanden, öfvertaga pensionskassans alla förbindelser till dåvarande pensionärer.

I sammanhang härmed och för att, genom en förstärkning af Wadstena krigsmanshuskassas tillgångar, kunna vinna en nödig förbättring i det afskedade manskapets pensioner, hvarom närmare

skall yttras i betänkandet rörande detta ämne, föreslå kommitterade att, på samma gång den ifrågasatta öfverlåtelsen till statsverket af pensionskassan bringas till verkställighet, denna kassas årliga andel, eller $\frac{3}{5}$:delar af vissa bland krigsmanshuskassans inkomster måtte till sistnämnde kassa få återföras.

Uti förslaget rörande arméens lönereglering hafva kommitterade redan varit i tillfälle att yttra sina åsigter i afseende på statsverkets öfvertagande utaf arméens ackords-amortering. Under förutsättning, att detta kommer att ske, blifver således arméens ackords-amorteringsfond, nu ställd under direktionens för arméens pensionskassa förvaltning, oberoende af denna kassas öfverlåtelse till statsverket.

Kommitterade hafva icke förbisett de svårigheter, hvilka åtminstone till en början kunna uppstå genom pensionskassans öfverlåtande till statsverket, med hänseende till öfriga under dess förvaltning kostnadsfritt ställda fonder. Utan att vilja gå i förväg de förslag, som arméens krigsbefäl, derest det tillstyrker pensionskassans öfverlåtande, tvifvelsutan i detta afseende framställer, anse kommitterade svårigheterna dock icke oöfvervinnerliga.

Då, under senare tider, flera anstalter uppstått, genom hvilka man är i tilltälle att på fördelaktigare vilkor kunna betrygga åt efterlefvande ett understöd, kan *arméens enke- och pupillkassa* numera anses mindre behöflig för sitt ändamål, och således bibehållas endast för de nuvarande delegarnes räkning, såframt de ej hellre besluta densammas upplösning, hvarigenom ock all tvungen afgift till densamma kan för framtiden upphöra. Då likväl kassan icke utan alltför kännbar uppoffring förmår underhålla en egen förvaltning, torde lämpligen en förening i detta afseende med civil-statens enke- och pupillkassa, såframt den sistnämnda kommer att fortfara såsom sådan, kunna af delegarne sökas, men, om häremot möter hinder, ett visst oundgängligt belopp böra från arméens pensionstillgångar årligen anvisas för enke- och pupillkassans särskilda förvaltning.

Af de tvänne öfriga, under arméens pensionskassas direktion nu ställda, kassor är den, till hvilken statsanslaget på 9:de hufvudtiteln *för aflidne militärers i fattigdom efterlemnade enkor och barn* ingår, ursprungligen förvaltad af statskontoret och bör sålunda kunna dit, utan olägenhet, åter förflyttas; och hvad slutligen angår den af *framlidne grefvinnan Horn donerade fond*, så torde jemväl denna kunna af nyssnämnda eller annat embetsverk, mot någon skälig mindre ersättning för uppbördsansvaret, till förvaltning öfvertagas.

Det förslag till en förnyad reglering af grunderna för pensioneringen af arméens befäl och tjenstemän, som kommitterade nu skola i underdånighet framlägga, hvilar ytterst på den af begge statsmakterna erkända grundsats, att det lika mycket är i statens intresse att pensionerna bestämmas så tillräckliga, att löntagaren ej nödgas i tjensten qvarstå sedan han icke vidare är fullt tjenstbar, som med billighet och rättvisa öfverensstämmande, att han efter afskedet må kunna påräkna en tarflig utkomst för sin återstående lefnad. Jemväl hafva kommitterade ansett böra framgent bibehållas, äfven inom arméen, den allmänt antagna regeln, att dels lönerna böra läggas till grund för pensionernes bestämmande, dels rättigheten till pension i vanliga fall inträda först efter en viss lefnads- och tjensteålder. Då kommitterade i sitt förut framställda förslag till reglering af lönerna vid arméen sökt afpassa dessa efter löntagarnes oundgängligaste behof i de tjenstegrader sådant varit möjligt, skulle kommitterade, genom att nu bestämma pensionerne alltför mycket lägre än den lön, tjenstemannen hade att påräkna efter afdrag af de utgifter, som af tjenstgöringen härflyta, uppenbarligen låta falla sig till last ett förbiseende af det med pensioneringen åsyftade, här förut omnämnda, ändamål. Kommitterade hafva derföre icke kunnat föreslå *pensionernas belopp* lägre i förhållande till lönerne, än att de förra ansetts böra utgöra, i de bättre lönade tjenstegraderna, eller från och med kaptens-graden uppåt, $\frac{2}{3}$:delar af de senare, men utgå i de öfriga, ringare lönta, graderna med lika belopp, som lönerna; dock att detta förhållande mellan lön och pension är efter afdrag från den förra af all kostnad i tjensten,, sålunda af både s. k. tjenstgöringspenningar samt häst- och furage-medel jemte kavalleri-tillägg. Då kommitterade vidare ansett en pensionstagares behof böra bedömas oberoende af det regemente, der han upphört att tjena, och således antagas vara enahanda, antingen han tjenstgjort vid den indelda eller värfvade arméen, hafva kommitterade, vid pensionernes bestämmande inom hela arméen, utgått från en enda lönings-stat, nemligen den för

indelda arméen föreslagna; men då någon nedsättning i de nu, enligt här ofvan intagne stater, utgående pensioner icke ansetts kunna i något fall ega rum, har, genom bibehållande af nu gällande förhöjda pension i andre majorsgraden vid värfvade arméen och samma pensions utsträckning äfven till indelda arméen samt en häraf föranledd jemkning i öfverstelöjtnants-pensionen,

1) inträffat, att pensionen i hvardera af dessa 2:ne grader utgör något mer än ⅔:delar af lönen, efter derå skedda afdrag för tjenste-omkostnader m. m.;

Likaledes har såsom undantag i omförmälde hänseende

2) bibehållits general-pensionen, enligt nu gällande förhöjda stat;

3) pensionen i underlöjtnants- och furirs-graden upptagits, för erhållande af ett lämpligare sifferbelopp 25 Rdr högre än lönen i den förra och 12 Rdr högre än lönen i den senare graden, efter afdrag af tjenstgöringspengarne;

4) handverkarnes vid indelda arméen pensioner ansetts skäligen icke böra förhöjas utöfver nuvarande beloppet 100 Rdr, med mer än 50 proc., eller till 150 Rdr, ehuru understigande ⅔:delar af den nya lönen; samt

5) pensionerne för Gotlands national-bevärings befäl blifvit i allmänhet föreslagna nästan lika med de för detta befäl uppförda ringare löner, jemväl efter afdrag för tjenstgöringskostnaderne.

De af kommitterade sålunda för särskilda tjenstegrader bestämda pensioner, i förhållande till lönen inom hvar och en grad, föreslå kommitterade måtte anses såsom *full pension* i graden, sedan dess innehafvare uppnått de ålders- och tjenste-år, hvilka i sådant afseende äro nedan föreslagne. Men derjemte bör, med nödigt afseende på de löntagare, som uppnå dessa ålders- och tjenste-år senare än sjelfva tjenste-graden, hufvudsakligen bibehållas det redan nu gifna stadgande, att den som afgår från tjensten innan han uppfyllt de ålders- och tjenstevilkor, som för full pensions erhållande i hans innehafvande grad äro föreskrifna, skall vara berättigad till sådan förmån i den närmast derunder varande grad, der de stadgade pensionsvilkoren äro af honom uppfyllda, och på detta sätt komma i åtnjutande af en *afkortad pension;* dock att dels den nu till 4,500 Rdr bestämda afkortade generals-pensionen må framgent bibehållas vid detta belopp, dels, af skäl som nedan skall anföras i fråga om åldersberättigandet, en i något mindre mån än de öfriga afkortad pension måtte inom *kaptensgraden* för den lägre lefnadsåldern bestämmas, och hvilken pension kommitterade föreslå till beloppet 1,200 Rdr Rmt.

Då de pensioner, som på nu angifna grunder för arméens befäl erhållas, blifva lägre inom vissa af subaltern-officers- än inom vissa af under-officers-graderna, så föreslå kommitterade, på det att icke under-officer, befordrad till officer, må derigenom, vid afskedstagandet, gå i mistning af en högre pension för en lägre, att, om vid afskedet den pension, hvartill sådan officer då befinnes berättigad, skulle understiga den, som honom tillkommit derest han icke blifvit från under-officer befordrad, han då må ega uppbära den senare, högre pensionen.

De *lefnadsår*, som böra berättiga till *full* pension i tjenstemannens grad, hafva kommitterade, på grund af den erfarenhet om tjenstbarheten, som vunnits både inom eget och främmande lands arméer, ansett böra för *indelda arméen och Wermlands fältjägare-corps* bibehållas lika med hvad som nu i detta afseende finnes stadgadt bland vilkoren för åtnjutande af förhöjd pension, endast med den förändring, att åldersberättigandet till full pension i *kaptensgraden* må framflyttas från 50 till 52 år. Det är under förutsättning häraf och i enlighet med Rikets Ständers yttrade mening om ändamålsenligheten deraf, "att bereda någon tillökning i pensionsförmånerna för dem, som först "efter en längre tjenstetid erhålla afsked", som kommitterade vid bestämmandet, såsom utgångspunkt för de öfrige, af kaptens-pensionen, antagit densamma böra utgöra förutnämnde ⅔:delar af den nya kompanichefs-lönen å stat.

Särskilda omständigheter kunna dock i åtskilliga fall verka till afsked före inträdet af den fulla pensionsåldern, derest tjenstemannen icke nödgades underkasta sig en alltför betydlig minskning i framdeles väntade pensionsförmåner, hvilket skulle inträffa för kaptenen, om han måste åtnöjas med den ringa pensionen i närmast lägre tjenstegrad (löjtnants-graden). Kommitterade hafva der-

före, till underlättande af en dylik tidigare afgång inom kaptensgraden, der fördelen häraf företrädesvis är stor, ansett nödvändigt, att särskildt bestämma, såsom afkortad pension i denna grad, det här ofvan föreslagna beloppet 1,200 Rdr, hvilket bör få uppbäras efter fyllda 50 lefnadsår vid den indelda arméen och Wermlands fältjägare-corps.

Den till pension berättigande lefnadsåldern inom *den öfriga arméen*, nu lika med pensionsåldern vid den indelda, anse kommitterade, med skäligt afseende på tjenstgöringens trägnare beskaffenhet vid den förra, böra bestämmas, uti alla grader och i hvarje fall, 2:ne år lägre än hvad som vid indelda arméen blifvit ofvan föreslaget, dock att härifrån må undantagas regements- och corps-chefer af öfverste-grad, hvilka enligt kommitterades åsigt böra blifva berättigade till *full* pension vid samma lefnadsålder inom hela arméen.

Tjensteåldern, på hvilken i än större mån bör inverka tjenstgöringens mer eller mindre trägna och ansträngande beskaffenhet, anse kommitterade, jemlikt hvad dels nyss om lefnadsåldern blifvit yttradt, dels redan nu eger rum beträffande underbefäl och manskap, böra bestämmas längre vid den indelda arméen och Wermlands fältjägare-corps än vid den öfriga arméen, och föreslå i sådant afseende 30 år vid den förra och 25 år vid den senare såsom kortaste tjenstetid. Härigenom skulle, utan någon ändring i det nuvarande förhållandet vid den indelda arméen, 5 år nedsättas i befälets tjenstgöringstid vid den öfriga arméen.

Genom att sålunda nu hafva föreslagit pensioner någorlunda tillräckliga för sitt ändamål, hafva kommitterade velat göra det möjligt för tjenstemannen att, sedan han uppnått full pensionsålder i sin grad och icke längre eger förmåga att tjensten väl bestrida, kunna derifrån afgå och lemna rum åt yngre och oförsvagade krafter. I följd häraf anse kommitterade, under förutsättning att de nu föreslagna pensionsbeloppen varda godkända, det å statens sida kunna yrkas, såsom säkerhet för armée-befälets tjenstbarhet, att en hvar må afgå från sin befattning åtminstone efter en viss tid sedan han blifvit fullt pensionsberättigad. Och föreslå kommitterade derföre, att arméens öfver- och underbefäl skall, äfven utan egen ansökan, tilldelas afsked sedan de uppnått följande ålder, nemligen:

		Vid indelda arméen och Wermlands fältjägare-corps.	Vid den öfriga arméen.	
inom öfverste-graden	efter fyllda	65	65	lefnadsår.
„ öfverste-löjtnants- och majors-graderne .	„ „	60	58	„
„ kaptens- och fanjunkare-graderne . . .	„ „	55	53	„
och „ subaltern-officers- och öfrige under-officers-graderne	„ „	50	48	„

Vidare, och då den tjensteman, som fortfarande saknat förmåga att fullgöra sina åligganden, måste, såsom otjenstbar, icke anses hafva rätt att längre åtnjuta de fördelar, som staten i och för tjensten beviljat, föreslå kommitterade, att den som under loppet af 5 på hvarandra följande år varit af sjuklighet oförmögen att sköta sin befattning och fortfarande är det, skall erhålla afsked; men anse kommitterade honom billigtvis böra förunnas, såframt han i tjensten varit anställd minst 15 år, $\frac{2}{3}$:delar af fulla pensionen i sin grad.

I afseende på sådana, här ofvan icke redan föreslagna, bestämmelser, angående grunderna och vilkoren för pensioneringen, som dels innefattats i gällande reglementet för arméens pensionskassa, dels äro föreskrifne såsom vilkor för fyllnads-pensionernes uppbärande från statsverket, anse sig kommitterade böra, med de förändringar häruti, som blifva en följd af hela pensioneringens öfvertagande af statsverket, föreslå följande väsendtligare stadganden:

att de nya pensionerna endast må tilldelas framdeles afgående tjenstemän för beställningar på ordinarie eller indragen ordinarie stat samt på här i öfrigt föreskrifna vilkor;

att den, som uppbär pension af andra allmänna medel, icke är berättigad till pension å arméens stat;

att den, som efter erhållet afsked med pension, åter tillträder tjenst med lön utöfver 2,000 Rdr på rikets stat, skall under den tid, han deraf är i åtnjutande, afstå pensionen;

att, för erhållande af pension i graden, skall i allmänhet fordras, att minst i två år hafva innehaft den beställning, hvarför pension ifrågasättes; men att i fem år hafva innehaft generals-beställning på stat;

att pension medförer skyldighet för den pensionerade, att intill fyllda 60 eller 65 år, enligt hvad i pensionsstaten jemväl utmärkes, hemma i landet, när så påfordras, antingen handleda eller inöfva det beväringsmanskap, som i krigstid varder till Rikets försvar uppbådadt, eller ock fullgöra de särskilda kommenderingar och uppdrag, som för öfrigt vid sådant tillfälle kunna ifrågakomma;

att den, som i krig eller fred, under utöfning af Rikets tjenst, vid något bestämdt tillfälle blifvit så skadad, att han varder alldeles oförmögen till vidare utöfning af sin tjenst, enligt hvad härom i nyssnämnde reglemente innehålles, må, utan afseende på tjenste- och lefnads-år, erhålla full pension i sin grad, samt om skadan skett i krig, jemväl tilläggas förhöjning i pensionen, från 100 till 500 Rdr Rmt, allt efter pensionens belopp, skadans beskaffenhet och öfriga omständigheter;

att den, som enligt 35 § af nu gällande Regeringsform blifver entledigad från innehafvande embete, må njuta enahanda pensionsrätt, som honom skulle hafva tillkommit, derest han sjelf sökt med pension från sin befattning afgå; men

att den åter, som genom lagakraftvunnet beslut blifvit dömd sin tjenst förlustig eller till sådan påföljd gjort sig förfallen, förlorar all rättighet till pension.

Hvad af kommitterade sålunda blifvit föreslaget och yttradt i afseende på grunderna för regleringen af arméens pensionsväsende, eger icke tillämplighet på de vid arméen anställde läkare och öfrige civile tjenstemän, enär, hvad angår de förstnämnde, eller läkarne, kommitterade, i likhet med hvad som skett vid löneregleringen, föreslagit i betänkandet om arméens sjukvård särskild pensionsstat för läkarne, och då, beträffande de öfrige tjenstemännen, kommitterade inhemtat, att den af Eders Kongl. Maj:t den 19 Juni 1858 i nåder tillsatta komité för upprättande af förslag till ett ändamålsenligt ordnande af pensionsväsendet i allmänhet, ansett detta uppdrag, ehuru icke, enligt komiténs mening, omfattande arméens befäl och gemenskap, likväl hafva afseende på samtlige vid arméen anställde särskilde tjenstemän, hvilkas "göromål, i afseende på lagskipning, förvaltning och "redovisning motsvara dem, som tillhöra likartade befattningar vid de civila embetsverken och sta-"terna, såsom auditörer, regements- och mönsterskrifvare, regements-kommissarier, förråds- och tyg-"förvaltare, sekreterare och kassörer vid ingeniör-corpsen m. fl.," hvilka tjenstemän derföre blifvit af bemälde komité uppförda på den "allmänna pensions-staten" för civila stater och corpser, som komitén i dess underdåniga utlåtande af den 27 September 1862 föreslagit. Men då till nyssnämnde civilpersonal icke synes vara hänförlige de vid regementen af olika vapen anställde handverkare, som i allmänhet stå i nummer, och hvilka icke heller finnas i komiténs nyssberörde förslag särskildt omförmälde, hafva desamma ansetts fortfarande och rätteligen böra tillhöra arméens pensions-stat och äro följaktligen här inbegripne under den af kommitterade nu ifrågasatta pensionsreglering.

Förslag till pensions-stat, särskildt för arméens och särskildt för Gotlands nationalbeväring befäl, utvisande inom hvarje grad, såväl beloppet af full och afkortad pension, jemte dertill berättigande lefnads- och tjensteår, som den lefnadsålder, vid hvilken skyldigheten att taga afsked inträder och den pensionerades förbindelse, att under krigstid tjenstgöra, upphör, bifogas under Bil. A.

Det återstår nu för kommitterade att söka uppgifva kostnaden, hvartill den här ofvan föreslagna pensioneringen skulle uppgå. Att med säkerhet beräkna densamma är dock, enligt sakens natur, omöjligt. Det enda sätt, hvarpå kommitterade i detta afseende kunnat tillvägagå, har varit att efterse huru många officerare och under-officerare, vid en viss tidpunkt, finnas pensionsberättigade enligt den nu föreslagna staten. Med ledning af de rullor, hvilka år 1863 utgåfvos öfver arméens officers- och under-officers-corpser, och med antagande, att hvar och en till full pension i sin grad berättigad genast från tjensten afgick, skulle, enligt häröfver under Bil B. vidfogad beräkning, erfordras till betäckande af pensionsbeloppen vid både arméen och Gotlands nationalbeväring en summa af 273,225 Rdr Rmt. Häruti äro icke inberäknade de med lägre pensioner, enligt nu gällande stater redan afskedade befäl och tjenstemän.

B. Manskapets pensionering.

Hos Eders Kongl. Maj:t hade Rikets Ständer i underdånig skrifvelse af den 27 Febr. 1858, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens nionde hufvudtitel, anhållit att, med afseende å den afskedade soldatens under senare tider i betydlig mån försämrade ställning, till följd af varuprisens stegring, — Eders Kongl. Maj:t måtte, efter förutgången utredning, vidtaga de åtgärder, hvarigenom pensioneringen af arméens manskap måtte på ett lämpligt och verksamt sätt ordnas. Derefter hade genom nådiga kungörelsen af den 28 Januari 1859 underhållsbeloppen uti Wadstena krigsmanshuskassa blifvit något förhöjda utöfver hvad förut i de serskilda pensionsklasserne utgått; men enär, genom de många ansökningar om ytterligare understöd, som årligen från afskedade krigsmän till Eders Kongl. Maj:t inkommit, sig visat, att äfven detta ökade underhåll varit otillräckligt såsom bidrag till deras nödtorftiga bergning, har Eders Kongl. Maj:t behagat uppdraga åt kommitterade att taga i öfvervägande, i hvad mån pensioneringen af det från arméen afskedade manskapet kunde påkalla förbättring.

I sådant afseende gå kommitterade först att i underdånighet redogöra för den hufvudsakliga beskaffenheten af manskapets pensionering, enligt nu gällande föreskrifter, äfvensom några särskilda dermed sammanhängande förhållanden.

I afseende å tidpunkten för det *indelda* manskapets *afgång från krigstjensten*, med skyldighet för rust- och rotehållare att ånyo rekrytera, har blifvit i nåder förklaradt genom Kongl. resolutionen på allmogens besvär den 1 Augusti 1727, "att allmogens knektar, sedan de en gång såsom "duglige blifvit antagne, måge ej kasseras eller förafskedas utan deras rusthållares och rotars vet-"skap och innan de befunnits för ålderdom, sjuklighet eller andra skäliga orsaker böra lösgifvas." Såsom en närmare bestämmelse af detta stadgande är att anse föreskriften i gällande generalmönstrings-instruktioner, rörande indelda arméen, att den ryttare eller soldat, som fyllt 55 år, eller icke eger nog styrka att uthärda krigsfatiguer, icke utan hjelp kan stiga till häst (vid infanteriet bära packningen och med färdighet handtera geväret) äfvensom den, hvilken af sjuklighet är oförmögen till vidare krigstjenst, skall afskedas, dock att på general-mönsterherrens pröfning får bero, huruvida den, som uppnått nyssnämnda ålder, men ännu synes ega styrka och krafter, må till nästa mönstring qvarstå. Oberoende af dessa, till afsked för manskapet berättigande orsaker får, när sådant begäres i anledning af hemmansbruk eller andra giltiga skäl, beviljas soldaten s. k. "utbyte", hvarmed förstås rättighet att ur tjensten afgå, under förbehåll att han anskaffar i sitt ställe en krigsduglig karl, som åtnöjes med de löningsvilkor han sjelf åtnjuter.

Vid *värfvade* arméen inträder för manskapet rättighet till afsked när kapitulationstiden tilländagått; men eger general-mönsterherre afskeda den, som uppnått 50 lefnadsår (45 för en vid batteri anställd artillerist), eller af svaghet och sjuklighet är till vidare krigstjenst oförmögen, i likhet med hvad nyss blifvit nämndt rörande det indelda manskapet. Jemväl får, för hemmansbruk eller andra giltiga orsaker, "utbyte" beviljas äfven den värfvade soldaten.

I krigstid erhåller hvarken den indelde eller värfvade soldaten afsked af andra skäl än sjukdom eller ålderdomsbräcklighet.

Rättighet till pension vid afskedet eger den *indelde* soldaten sedan han uppnått 50 lefnads- och 30 tjensteår samt derunder sig väl skickat, eller ock om han i fält eller under utöfning af kronans tjenst i fred ådragit sig kroppsskada eller sjuklighet Afskedas han efter fyllda 25 tjensteår, kan han äfven komma i åtnjutande af pension 5 år derefter, så framt han då uppnått eller så snart han derefter uppnår 50 lefnadsår.

För den indelda *jägaren* inträder dock pensionsrättigheten, genast efter fyllda 25 tjensteår.

Värfvadt garnisons-manskap af alla vapen är, i afseende på åldern, berättigadt till pension efter 20 års garnisonstjenst, dock så att denna tjenstetid ej beräknas förrän från fyllda 20 lefnadsår, hvarigenom pensionsrättigheten först kan inträda efter 40 års ålder. I öfrigt gälla för åtnjutande af denna rättighet enahanda bestämmelser som vid indelda arméen.

Manskapet vid *Wermlands fältjägare-regemente* eger rätt till pension under samma vilkor, som manskapet vid de indelda jägare-corpserne.

För undfående af pension får manskapet inom hela arméen sig tillgodoberäkna äfven den tid, detsamma tjent vid landvärn, extra rotering, förstärkning, vargering, innan det i soldatnummer inträdde.

Bevärings-manskapet eger enahanda rätt till pensioner, som manskapet af arméens stam i lika belägenhet.

Extra roterings-manskap, som under tjenstgöring till helsa och lemmar blifvit skadadt, eger samma pensions-rättighet, som krigsmän i allmänhet.

Till under-officerare befordrade korpraler och soldater, som vid afskedstagandet icke, under minst 5 år, erlagt stadgade afgifter till arméens pensionskassa och derföre icke kunna tillerkännas rättighet till pension af denna kassa, komma i åtnjutande af den pension, hvartill de i sin förra egenskap, skulle vid afskedet hafva varit berättigade.

Enligt hvad nu är nämndt utgör således pensionsåldern:

vid värfvade garnisons-regementena . . .	20	tjensteår	i förening med minst	40	lefnadsår,
„ värfvade och indelda jägare-regementena	25	„	motsvarande mer än	40	„
samt vid indelda kavalleri- o. infanteri-regementena	30	„	och	50	„
eller ock verkliga	25	„	och	50	„
och expektansår	5				

I följd af denna olikhet bör vid anmälan till pension, den afskedades tjensteålder, om han tjent förut vid annat regemente, der sådan olikhet egt rum, bestämmas i förhållande härtill, så att hvarje tjensteår vid värfvadt garnisons-regemente beräknas såsom 1½ i jemförelse med *ett* tjensteår vid indeldt kavalleri- eller infanteri-regemente, och till 1¼ år i jemförelse med ett tjensteår vid värfvadt eller indeldt jägare-regemente.

Pensionerne, som utgå, både vid indelda och värfvade arméen, från den af krigs-kollegium förvaltade s. k. Wadstena krigsmanshus-kassa, bildad genom hemmansräntor m. m., som af ålder varit anslagna till det år 1783 upphörda krigsmanshuset i Wadstena, och i senare tider ökad med åtskilliga "nya inkomster", — äro indelade i följande fyra klasser, jemlikt det för pensioneringen utfärdade nådiga reglementet af den 5 December 1815 med deruti sedermera skedda förändringar och tillägg. Pensionernes belopp i dessa klasser, hafva, såsom ofvan är nämndt, blifvit förhöjda genom Kongl. kungörelsen af den 28 Januari 1859.

Första klassen med 72 Rdr årligen:

Denna pension tillfaller dem, som i fält mot rikets fiender, vid fästnings- och krono-byggnader, exercis eller saluteringar, förlorat arm eller ben; dem, som erhållit blessyrer i hufvudet af den beskaffenhet att sinnesrubbning eller förlust af synen derigenom uppkommit, äfvensom dem, hvilka, vid berörda tillfälligheter, erhållit andra betydliga kroppsskador eller ådragit sig svåra och obotliga sjukdomar, hvarigenom de blifvit alldeles oförmögna att sjelfva kunna sig försörja.

Vid förekommande särdeles omständigheter kan pensionen få förhöjas ända till 100 Rdr årligen.

Andra klassen med 48 Rdr årligen:

I denna klass uppföras de, som vid nyssnämnda tillfällen förlorat bruket af en eller flera kroppslemmar, eller på annat sätt blifvit illa skadade, eller ock ådragit sig en sådan sjuklighet att de, i följd deraf, endast i *ringa mån* kunna bidraga till sin bergning.

Tredje klassen med 24 Rdr årligen

är bestämd för dem, som erhållit mindre blessyrer, hvilka äro dem *hinderlige* vid arbete, eller ock sjukdomsåkommor, som på deras arbetsförmåga kunna hafva menlig inverkan, äfvensom för dem, hvilka med utmärkt välförhållande bevistat krigstillfälligheter eller tjent Kongl. Maj:t och Kronan *öfver* 30 år (öfver 25 år vid jägar-regementena och öfver 20 år vid värfvade garnisons-regementena).

Fjerde klassen med 15 Rdr årligen

innefattar dem, som äro 50 år gamla (40 år vid värfvade garnisons-regementena) och tjenat 30 år, (25 år vid jägare-regementena och 20 år vid värfvade garnisons-regementena) samt sig derunder väl skickat, äfvensom dem, hvilka under kortare tjenstetid varit kommenderade i fält, bevistat en eller flera kampagner samt derunder, eller vid andra tillfällen, ådagalagt något särdeles välförhållande, men genom sjuklighet eller andra åkommor äro i behof af understöd; hvarvid afseende äfven göres på dem, som under tjenstetiden utmärkt sig för ett hedrande uppförande.

Underhållstagare i fjerde pensions-klassen få efter fyllda sextio år, då de vid afskedet tillhört *värfvade* arméen, men efter sextiofem års ålder då de afskedats från *indelda* arméen uppflyttas i 3:dje underhålls-klassen.

Innehafvare af tredje klassens pension blifva efter fyllda 75 år uppflyttade i andra klassen.

Ordinarie korpraler af infanteriet och deras vederlikar af arméens öfriga vapen äro, om de i denna egenskap tjent under minst 3 år näst före afskedet från krigstjensten, berättigade till underhåll från Wadstena krigsmanshus-kassa i klassen näst ofvan den, uti hvilken, med tillämpning af gällande föreskrifter och under i öfrigt lika förhållanden, pension bör tilldelas manskap af det vapen den afskedade tillhört.

Skulle antalet af de till underhåll från Wadstena krigsmanshus-kassa berättigade ökas derhän, att samma kassas tillgångar icke medgåfve allas pensionerande genast, bör underhåll derutur företrädesvis tilldelas sådant manskap, som antingen tjent fulla 30 år, eller ock under krig dertill förvärfvat sig rätt, hvarefter expektanterne med 25 års tjensteålder (vid indelda arméen) må, i sin tur, af denna förmån komma i åtnjutande.

För ådragen kroppsskada eller sjuklighet under kommendering vid allmänna arbeten åtnjuter soldaten enahanda rätt till pension, här ofvan blifvit omförmäld.

Ingen införsel för gäld får tillåtas i gratialisternas underhåll.

Såsom begrafningshjelp för afliden gratialist, utbetalas till hans anhöriga eller rättsinnehafvare ett belopp af 3 Rdr 50 öre.

Soldat-enkor åtnjuta icke understöd af Wadstena krigsmanshus-kassa.

Pensionen förloras, om gratialist ånyo ingår i krigstjensten, eller om han dömes till vanhedrande straff.

Förutom underhållet från Wadstena krigsmanshus-kassa, bestämdt utan afseende på hvars och ens enskilda lefnadsomständigheter, kunna, uppå särskilda underdåniga ansökningar, "gratifikationer" eller nådegåfvor beviljas afskedade och fattige soldater liksom äfven officerare och under-officerare från den s. k. *Invalidhus-fonden.* Dessa gåfvor äro helt och hållet oberoende af den rättighet till pension från Wadstena krigsmanshus-kassa, soldaten vid afskedet sig förvärfvat, och utgöra endast tillfälliga understöd för dem, som råkat i större fattigdom, samt kunna följaktligen icke betraktas hvarken såsom pensioner eller pensionsbidrag. Invalidhus-fonden är bildad genom boställs-räntor och arrenden, som tillhört f. d. Adelsfane-regementet och sedermera varit anslagna till den år 1849 upphörda invalid-inrättningen å Ulriksdal; den står under förvaltning af krigs-kollegium och har egentligen till ändamål, att bereda tillgång för den ökade pensionering inom arméen ett krig skulle medföra. Manskapets gratifikationsbelopp från denna fond utgöra mellan 10 och 20 Rdr Rmt för hvarje person om året.

Enligt hvad kommitterade blifvit meddeladt, utvisar 1863 års bokslut för nu nämnda 2:ne fonder en kapital-behållning vid årets slut

å Wadstena krigsmanshus-kassa af . . . Rdr 3,129,895: 28
och å Invalidhus-fonden af . . . . . „ 854,013: 01.

Den förra fondens årliga utgift för afskedade soldaters pensionering lärer uppgå till 257,000 Rdr; och gratifikationerne från den senare fonden till något mer än 34,000 Rdr för arméen.

Antalet af krigsmanshus-kassans gratialister äfvensom pensions-summan i hvarje klass under senast förflutne 10 år inhemtas af bifogade tabell.

För det med svärdsmedalj benådade manskapet finnas 300 pensionsrum, hvartdera å 15 Rdr, anvisade på invalidhusfonden, att tillträdas i mån af ledighet samt i den ordning medaljerne blifvit utdelade, sedan innehafvarne lemnat krigstjensten vid den lefnads- och tjenste-ålder, som berättigar till pension från krigsmanshus-kassan.

Förutom denna allmänna pensionskassa finnas andra fonder af helt och hållet enskild beskaffenhet och utan statsbidrag, från hvilka afskedade och behöfvande soldater kunna erhålla understöd. Bland dessa äro "*Konungens Hospitals-* och *Militär-hospitals*"-fonderne de betydligaste, uppkomna genom sammanskott, förnämligast af Stockholms stads innevånare och den senare äfven genom kunglig föräring. Hospitalsfonden har företrädesvis till ändamål att bereda understöd åt fattiga soldater, som tillhört Stockholms garnison, äfvensom fattiga arbetare inom staden. Militär-hospitals-fonden är afsedd att lemna understöd åt afskedade förtjente krigsmän, deras enkor och barn. Gemensamt med denna fond förvaltas den s. k. *Medaljfonden,* hvarifrån pensioner tilldelas dem, som med tapperhetsmedalj blifvit benådade. Af öfrige pensionsfonder förekommer nästan en vid hvarje regemente af arméen, bildad genom enskilde sammanskott, gåfvor eller testamenten och uteslutande afsedd för pensioneringen inom regementet af underbetäl, manskap eller deras i fattigdom efterlemnade enkor.

Utan rubbning "för det närvarande" af *beväring's-manskapets* rätt till understöd från Wadstena krigsmanshus-kassa har, jemlikt Kongl. kungörelsen om allmänna beväringsmanskapet af den 13 Nov. 1860, blifvit grundad, genom viten och böter, ådömda enligt beväringsförfattningarne, en "*invalid- eller pensions-fond*" för dem af nämnda manskap, som under tjenstgöring erhållit sådan skada, att de derigenom blifvit i mer eller mindre mån oförmögne att sig med arbete försörja, äfvensom för i krig aflidne beväringskarlars enkor och barn. Beloppet af denna fond lärer nu utgöra omkring 7,500 Rdr.

I sammanhang med denna redogörelse för manskapets pensionsförhållanden, torde slutligen böra nämnas, att soldat, som under arbetskommendering för enskild persons eller bolags räkning, genom olyckshändelse så skadas, att han måste lemna krigstjensten, skall tilldelas af den enskilde personen eller bolaget i förhållande till skadans beskaffenhet, ett understöd för sin återstående lifstid af 18, 36 eller 72 Rdr Rmt om året. Är den skadade karlen, vid afgången ur krigstjensten, berättigad till underhåll från Wadstena krigsmanshus-kassa, eller får han pension från annan välgörenhetsinrättning, eger han icke desto mindre åtnjuta till oafkortadt belopp nyss omförmälda understöd. Dör karlen i följd af den erhållna skadan samt efterlemnar enka och minderårige barn, skall den enskilda personen eller bolaget till enkan, då hon är barnlös, utgifva, såsom årligt understöd, 18 Rdr Rmt, men, då ett eller flera minderåriga barn efterlefva, särskildt till deras uppehälle betala om året 12 Rdr Rmt.

Kommitterade, som nu hafva att yttra sig i hvad mån pensioneringen af det från arméen afskedade manskapet kan påkalla förbättring, anse sig, vid besvarande af denna fråga, icke vara inskränkte till ett blott bedömande af pensionernas belopp, utan böra jemväl taga i betraktande de för manskapets pensionering i allmänhet stadgade hufvudsakliga vilkor och föreskrifter.

Till dessa kunna visserligen icke egentligen räknas eller dermed ega omedelbart sammanhang *bestämmelsen om den lefnadsålder, vid hvilken manskapet bör,* såsom derefter ansedt öfverårigt, *från krigstjensten entledigas,* eller vara berättigadt erhålla afsked; men då denna ålder icke sammanfaller med den, som berättigar soldaten till pension vid afskedet, hvilket förhållande synes innefatta en motsägelse och stå i strid med eljest i allmänhet tillämpade pensionsgrunder, hafva kommitterade, som i betänkandet om befälets pensionering varit föranlåtne yttra sig uti enahanda omständighet, icke bordt lemna tillfället obegagnadt att, äfven i afseende på manskapet, här uttala sin mening angående detta, på arméens krigsduglighet i hög grad inverkande, förhållande.

Såsom förut är nämndt, kan den *indelde* soldaten icke förr afskedas såsom öfverårig, än efter fyllda 55 år; och äfven då skall på generalmönsterherrens pröfning bero, huruvida en till denna ålder kommen soldat bör ännu längre i tjensten qvarstå. Visserligen finnes i bredd med föreskriften härom stadgadt, att svaghet och sjuklighet skola anses som giltiga skäl för soldatens entledigande; men i verkligheten blifver dock ofta, när dylika bristfälligheter hos soldaten icke kunna obestridligen

styrkas, och då bedömandet af hans tjenstbarhet i fred sker med närmaste hänsyn till fredstjenstgöringen, hufvudsakligt afseende fästadt på lefnadsåldern, så länge ett stadgande derom förekommer. Härigenom förringas onekligen truppens allmänna tjenstbarhet och dess påräknade styrka vid en mobilisering på krigsfot. Jemväl under antagande deraf, att de egenskaper, soldaten bör ega, kunna af honom bibehållas ända till 55 års ålder, ehuru sådant numera, efter de förändringar krigskonsten i detta århundrade undergått, högst sällan, om ens någonsin, torde förekomma, innefattar dock alltid nu omförmälda förhållande den grundade och vigtiga anmärkning mot indelda arméen, att manskapet nödgas der qvarstå under geväret intill tjenstbarhetens yttersta gräns, hvarigenom denna armée blifver i saknad af den fulla rörlighet och förmåga att uthärda umbäranden och mödor, som ett verksamt fälttåg tager i anspråk.

Uppå dessa skäl, och då en soldat icke bör i tjensten bibehållas längre tid än han dertill är fullt duglig äfven i krig, samt, hvad rust- och rothållarne angår, de, genom bestämmelsen i ofvanåberopade Kongl. resolution af den 1 Augusti 1727, ega tillräcklig säkerhet mot manskapets förtidiga entledigande ur krigstjensten, anse kommitterade att hvart och ett, äfven vilkorligt, stadgande om en viss lefnadsålder såsom skäl för soldatens afsked är öfverflödigt och skadligt, samt föreslå fördenskull:

att bestämmelsen härom i generalmönstrings-instruktionerne måtte för framtiden upphäfvas.

Beträffande manskapet vid den *värfvade* arméen, så motväges olägenheten af nu gällande stadganden i omförmälda hänseende derigenom, att dels någon rust- eller rotehållares förmån icke häraf är beroende, dels kapitulationstiden någorlunda kan afpassas efter hvarje karls större eller mindre tjenstbarhet och ålder; men då en dylik föreskrift icke heller här medförer något gagn, anse kommitterade, till vinnande af likhet inom hela arméen,

att hvad nyss blifvit föreslaget, beträffande den indelde soldatens lefnadsålder, jemväl måtte bestämmas i afseende å den värfvade soldatens.

Rättighet till pension, nu beroende af viss lefnads- och tjensteålder äfvensom andra, mera sällan i fred inträffande, förhållanden, anse kommitterade, af de skäl här ofvan blifvit anförda till stöd för manskapets entledigande från krigstjensten utan afseende på lefnadsåldern, böra tillerkännas den afgående karlen, oberoende af *dylik ålder*. I annat fall skulle det af kommitterade med nyss framställda förslag åsyftade ändamål endast ofullständigt uppnås, emedan otvifvelaktigt en för rättighet till pension bestämd viss lefnadsålder för soldaten komme att betraktas, isynnerhet å rust- och rothållarnes sida, såsom den ålder, intill hvilken soldaten finge påräknas att i tjensten qvarstå.

En olikhet skulle visserligen härigenom uppkomma mellan pensionsvilkoren för befälet och manskapet, enär, enligt kommitterades förslag, befälets pensionsrättighet icke bör vara oberoende af lefnadsåldern; men denna skiljaktighet eger sin grund deruti, att dels lefnadsåldern i större mån inverkar på manskapets än på befälets tjenstbarhet, dels den högre förmån härigenom skulle beredas manskapet, motväges af soldatens skyldighet att i tjensten qvarstadna så länge han pröfvas dertill användbar, då deremot befälet eger full frihet att när som helst under fred från tjensten afgå. Kommitterade hemställa fördenskull:

att hvarken vid indelda eller värfvade arméen någon viss lefnadsålder måtte fordras såsom vilkor för manskapets rättighet att vid afskedet från krigstjensten komma i åtnjutande af pension.

Bland öfriga nu föreskrifna vilkor i detta hänseende, nemligen viss tjensteålder, bestämd till 30 år för indeld, och 20 år för värfvad soldat samt 25 år för jägare, äfvensom blessyr, annan kroppsskada eller sjuklighet, erhållen i krig eller under utöfning af kronans tjenst i fred, bör bestämmelsen om tjensteåldern, hvad beträffar *indelda* soldaten, i kommitterades tanke, undergå förändring.

Det har ofvan blifvit yttradt, att nu stadgade lefnadsålder, till hvilken den indelde soldaten anses tjenstbar, otvifvelaktigt är för hög. Skulle någon gräns i detta afseende bestämmas, torde den åtminstone icke böra utstakas längre bort än mellan 45:te och 50:de lefnadsåret, beroende derinom af hvarje mans särskilda kroppsbeskaffenhet. Antages detta såsom riktigt, och då större delen

af manskapet vid indelda arméen ingår i krigstjensten vid en ålder af 20 till 25 år, bör, på det att nyssnämnda gräns icke i allmänhet måtte öfverskridas för vinnande af rättighet till pension, den till sådan förmån berättigade tjenste-åldern icke bestämmas högre än 25 år, eller samma tjenstetid, som nu är för manskapet vid jägare-trupperne föreskrifven, och efter hvars förlopp äfven manskapet vid öfriga indelda trupper nu kan vid afskedet blifva berättigadt att 5 år derefter komma i åtnjutande af pension.

Äfven från en annan synpunkt betraktad, bör pensionsåldern icke bestämmas högre än den nyss ifrågasatta, nemligen med hänseende dertill att manskapet, vid denna ålders uppnående, ehuru i allmänhet icke längre dugligt till krigstjenst, likväl må kunna vara i besittning af helsa och krafter samt hafva att påräkna någon längre tid, hvarunder de, ännu arbetsföre, kunna hinna sörja för den annalkande ålderdomens behof, med tillhjelp af den pension, staten består. Härigenom skulle den afskedade soldaten blifva mindre utsatt för att på sin ålderdom nödgas falla den allmänna fattigvården till last, hvilket således äfven blefve till gagn för kommunerne.

Af nu anförda skäl föreslå kommitterade:

att den *indelde* soldaten måtte vid afskedet erhålla pension, när han tjenstgjort under 25 år med det vitsord, som nu, i detta afseende, är föreskrifvet.

Då, beträffande manskapet vid de indelda *jägare*-corpserne och Wermlands fältjägare-corps, någon skillnad icke eger rum mellan beskaffenheten af deras och öfrige infanteristers af indelda arméen exercis eller annan tjenstgöring, finna kommitterade skäl icke vara för handen att föreslå någon förändring i den för jägarne nu stadgade pensionsålder af 25 tjensteår.

Icke heller anse kommitterade någon annan förändring påkallad i det *värfvade garnisons*-manskapets nuvarande pensionsålder af 20 tjensteår, räknade från fyllda 20 lefnadsår, än

att, i följd af hvad ofvan blifvit anfördt beträffande lefnadsåldern, nyssnämnda inskränkning af tjenstetiden, genom dess beräknande först från 20:de lefnadsåret, bör vid värfvade arméen upphöra.

I öfverensstämmelse med dessa af kommitterade föreslagna bestämmelser i afseende å tjenstetiden, bör

hvarje tjensteår vid värfvadt garnisonsregemente beräknas såsom $1\frac{1}{4}$ i jemförelse med 1 tjensteår vid indeldt regemente och Wermlands fältjägare-corps.

Pensionernas belopp, för det närvarande bestämda till 15, 24, 48 och 72 Rdr om året (det sistnämnda beloppet någon gång ökadt till högst 100 Rdr), kunna, åtminstone i de tvenne lägsta klasserna, icke anses utgöra något egentligt bidrag till den afskedades nödtorftigaste underhåll. Visserligen äro, såsom ofvan blifvit antydt, vederbörande kommuner skyldige att draga försorg om afskedade, fattige och orkeslöse soldater, i likhet med andre behöfvande inom hvarje orts område. Men ett sådant anlitande af fattigvården, om det kan undvikas utan större uppoffring å statens sida, bör billigtvis besparas dem, som deltagit i sitt fäderneslands försvar eller dertill varit beredde och gjort sig duglige under den bästa tiden af sin lefnad. De särskilda gratifikationer eller understöd, förutom pensionerne från krigsmanshuskassan, som afskedade soldater kunna erhålla från andra, ofvan omnämnda pensions-anstalter, tillfalla blott ett jemförelsevis ringa antal och utgå äfven med obetydliga belopp.

Skyldige att på dessa förhållanden fästa förtjent afseende, finna kommitterade det i hög grad angeläget, att manskapets pensionering förbättras; och då sådant bör ske i den mån, att något verkligt gagn för pensionstagarne derigenom beredes, tveka kommitterade icke att föreslå följande förhöjda pensionsbelopp, i sammanhang med en deraf betingad minskning i pensionsklassernes antal från 4 till 3; hvarjemte äfven här upptagas de förändrade vilkor i öfrigt för tillgodonjutande af dylikt underhåll, som innefattas i de af kommitterade ofvan framställda särskilda förslag i ämnet, eller deraf blifva en följd.

Första klassen med 100 Rdr årligen.

a) för dem, som i fält eller under tjenstgöring i fred *mistat* arm eller ben, eller annorledes blifvit illa *stympade*, eller ock förlorat synförmågan; samt

b) för dem, som vid dylika tillfällen erhållit blessyr, annan kroppsskada eller sjuklighet, hvarigenom de blifvit *alldeles oförmögne* att sig sjelfve försörja. Vid serdeles bevekande omständigheter må pensionen i denna klass kunna förhöjas ända till 125 Rdr.

Andra klassen med 60 Rdr årligen.

a) för dem, som vid nyssnämnda tillfällen *förlorat bruket* af någon kroppslem; och

b) för dem, som då ådragit sig andra kroppsskador eller sjuklighet, hvarigenom de *endast i ringa mån* kunna bidraga till sin bergning.

Tredje klassen med 30 Rdr årligen.

a) för dem, som under enahanda omständigheter här förut äro nämnda, erhållit skador och lidanden, hvilka *minska deras arbetsförmåga;*

b) för dem, som med utmärkelse deltagit i krig; och

c) för dem, som tjent med välförhållande under 25 år vid indelda regementen och Wermlands fältjägare-corps, eller 20 år vid värfvadt garnisons-regemente.

Vidare föreslås:

att underhållstagare må, efter fyllda 60 år, om han fått sitt afsked från värfvadt garnisons-regemente, men efter 65 år, om han tillhört indelda arméen eller Wermlands fältjägare-corps, komma i åtnjutande af förhöjning i sin pension med 50 procent, eller till 45 Rdr för underhållstagare i 3:dje klassen, och med 25 procent eller till 75 Rdr för underhållstagare i den 2:dra. (Skillnaden mellan dessa förhöjda belopp blifver densamma, som mellan pensionerne utan förhöjning i de begge klasser, nemligen 30 Rdr);

att, i öfverensstämmelse med hvad kommitterade i afseende å lönereglerings för korpralerne hemställt, den nuvarande större pensionsrättighet, korpralerne åtnjuta, måtte få, med tjenstetidens förändring i närmare motsvarighet till den högre förmånen och verkliga förhållandet i allmänhet, på följande sätt bestämmas, och jemväl tilläggas vice-korpralerne, nemligen:

a) att förste korpral, som berömligen tjenstgjort i denna egenskap under 5 år, eger vid afskedet undfå 25 procents högre pension, än hvartill han då skulle, såsom korpral, hafva varit berättigad.

b) att korpral får, likaledes efter 5 års berömlig tjenstgöring i denna grad, pensionsrättighet vid afskedet i klassen näst ofvan den, han såsom soldat skulle hafva tillhört; och

c) att vice-korpral, som med nyssnämnda vitsord tjenstgjort under 10 år i denna egenskap, erhåller vid afskedet 50 procents högre pension, än honom hade tillkommit såsom soldat.

I här förut icke nämnda hänseenden böra de för manskapets pensionering nu gällande föreskrifter fortfarande i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

Med afseende på behofvet af tillgångarnes ökande i Wadstena krigsmanshus-kassa för såväl pensionsbeloppens förhöjning som den tillväxt i pensionärernes antal, hvilken kunde blifva en följd af tjenstetidens förkortning vid arméen, hafva kommitterade i sitt underdåniga betänkande om pensioneringen af arméens befäl och tjenstemän yttrat den åsigt, att arméens pensionskassas nuvarande bidrag från Wadstena krigsmanshus-kassa, utgörande omkring 100,000 Rdr årligen, bör till krigsmanshus-kassan återgå, om befälets pensionering af staten öfvertages. Huruvida härigenom en för manskapets pensionering, enligt nu föreslagna nya stat, fullt tillräcklig pensionsfond under fred skulle erhållas, kan endast tillförlitligen utrönas genom en vidlyftig undersökning och beräkning af huru stort antal soldater inom hela arméen i medeltal uppnår den tjensteålder, kommitterade föreslagit såsom vilkor för pensions erhållande vid afskedet, och de lefnadsår, som till ökad pension borde berättiga. Kommitterade hafva icke varit i tillfälle att företaga en sådan utredning och beräkning, hvilken, om den pröfvas nödig, torde tillkomma den myndighet att uppgöra, som har sig förvaltningen af krigsmanshus-kassan anförtrodd; men, med antagande för framtiden af lika många pensio-

närer i första och andra underhålls-klasserne, som deruti nu finnas, och att antalet af sådana i den föreslagna tredje klassen blifver lika med det, som nu förekommer i tredje och fjerde klasserna tillhopa, skulle den ökade kostnaden, genom pensionsbeloppens här föreslagna förhöjning, ungefär komma att motsvara den ökade tillgång för manskapets pensionering af 100,000 Rdr, krigsmanshus-kassan borde, på förenämnda sätt, erhålla från arméens pensionskassa; och hvad derutöfver behöfdes för ett tillvexande antal pensionärer, genom tjenstetidens nedsättning, synes af kassans redan befintliga tillgångar böra kunna bestridas. För den händelse likväl, att bidraget från krigsmanshus-kassan till arméens pensionskassa icke blefve ledigt till indragning, anse kommitterade, att det vigtiga ändamålet af en behöflig förbättring af manskapets pensionering, i öfverensstämmelse med här ofvan föreslagna grunder, påkallar behjertande och medverkan af Rikets Ständer, genom anvisande af ett för detta ändamål tillräckligt fyllnadsanslag eller kreditiv.

Af de särskilda fonder, utom Wadstena krigsmanshuskassa, här förut blifvit omnämnda, har ingen kunnat tagas i beräkning såsom tillgång för de ökade pensionerne. Den af allmänna medel bildade invalidhus-fonden bör besparas och tillvexa för den dryga pensionering, hvartill ett krig skulle föranleda, och således i fred endast för tillfälliga behof anlitas. Dessutom är fonden, såsom redan blifvit erinradt, icke afsedd uteslutande för soldater. De öfriga pensions-anstalterna åter, äro alla af helt och hållet enskild beskaffenhet samt icke heller ensamt för manskapets behof inrättade.

Kommitterade hafva härefter icke kunnat underlåta fästa uppmärksamheten derpå, att den ersättning, som nu, enligt Kongl. kungörelsen den 25 Januari 1842, bör af enskild person eller bolag betalas till soldat, som under arbetskommendering för denne persons eller bolagets räkning genom olyckshändelse så illa skadas, att han nödgas lemna krigstjensten, är i tvenne klasser lägre, än hvad staten i motsvarande fall karlen numera består. Kommitterade anse billigt och rättvist föreslå den ändring häruti:

attt berörda ersättning icke måtte få understiga den pension, staten består en afskedad soldat i lika belägenhet;

hvarjemte, i sammanhang härmed, hemställes:

att det understöd, som, enligt nyss åberopade Kongl. kungörelse, bör, derest karlen aflider, betalas till hans efterlemnade enka och barn, måtte, såsom nu alltför obetydligt, i skälig mån förhöjas.

Slutligen anse sig kommitterade böra i underdånighet erinra, hurusom, genom Kongl. förordordningen af den 29 Oktober 1752 och Kongl. brefvet af den 14 Juli 1773, afskedade krigsmän ega rättighet att framför andre, med hvilka de äro lika skicklige, blifva antagne till vissa allmänna befattningar af mångfaldigt slag, men att denna förmån numera synes dem tillgodokomma endast undantagsvis, sannolikt genom de förändringar tiden medfört, i afseende å dylika befattningars tillsättande och beskaffenhet m. m.

Då likväl en sådan företrädesrätt är både befrämjande för omsättningen inom arméen, och lika mycket öfverensstämmande med billighet, som i ganska många fall, äfven nu, väl förenlig med befattningarnes nöjaktiga skötande, helst om soldatens afgång från krigstjensten, genom hvad ofvan blifvit föreslaget, kan hädanefter något tidigare än hittills ega rum, så föranlåtes kommitterade i underdånighet hemställa:

det Eders Kongl. Maj:t täcktes taga i nådigt öfvervägande, om icke en ny författning i ämnet, lämpad efter tidsförhållandena, må anses böra i nåder utfärdas.

Bil. A.

Förslag till pensions-stat för arméens befäl.

	Berättigade till *full* pension i tjenstegraden.						Berättigade att taga afsked med *afkortad* pension.						Skyldige att ur tjensten afgå efter fyllda lefnadsår		Förbundne till tjenstgöring under krigstid hemma i landet intill fyllda lefnadsår
	Vid indelda arméen och Wermlands fältjäg.-corps		Vid den öfriga arméen		Pensionens belopp.		Vid indelda arméen och Wermlands fältjäg.-corps		Vid den öfriga arméen		Pensionens belopp.		vid indelda arméen och Wermlands fältjägare-corps	vid den öfriga arméen	
	efter fyllda lefnadsår	efter fyllda tjensteår	efter fyllda lefnadsår	efter fyllda tjensteår	Rdr.		efter fyllda lefnadsår	efter fyllda tjensteår	efter fyllda lefnadsår	efter fyllda tjensteår	Rdr.				
General-befälhafvare, Kavalleri-inspektören, General-fälttygmästaren, Ingeniör-generalen och Chefen för General-staben	—	—	65	—	6,000	—	—	—	60	—	4,500	—	—	—	—
Öfverstar samt Regements-officerare af första klassen i general-staben	60	30	60	30	3,600	—	55 50	30 30	53 48	25 25	2,400 1,200	— —	65	65	65
Corps-chefer vid infanteriet, Öfverste-löjtnanter och förste Majorer samt Regements-officerare af andra klassen i general-staben	55	30	53	25	2,400	—	50	30	48	25	1,200	—	60	58	65
Andre Majorer vid regementen och corpser, Regements-officerare af tredje klassen i general-staben, Majorer vid artilleriet och ingeniör-corpsen, Majorer vid husar-regementet Konung Carl XV samt Majoren och Chefen för Jemtlands hästjägare-corps	55	30	53	25	2,000	—	50	30	48	25	1,200	—	60	58	65
Tredje Majorer	55	30	53	25	1,600	—	50	30	48	25	1,200	—	60	58	65
Kaptener och Ryttmästare, Regements-qvartermästare, Officerare af fjerde klassen i general-staben	52	30	50	25	1,500	—	50	30	48	25	1,200	—	55	53	60
Regements-stallmästare	uppbär pension i den tjenstegrad, han njuter lön, och på deri gällande pensionsvilkor.														
Förste Löjtnanter och förste Regements-adjutanter	50	30	48	25	750	—	—	—	—	—	—	—	50	48	60
Andre Löjtnanter	50	30	48	25	600	—	—	—	—	—	—	—	50	48	60
Andre Regements-adjutanter	50	30	48	25	450	—	—	—	—	—	—	—	50	48	60
Underlöjtnanter	50	30	48	25	400	—	—	—	—	—	—	—	50	48	60
Fänjunkare, Under-officerare af första klassen i general-staben, Styckjunkare, Konduktörer, Tyg-under-officerare	50	30	48	25	600	—	—	—	—	—	—	—	55	53	60
Förste Sergenter, Under-officerare af andra klassen i general-staben, Under-konduktörer, af första klassen, Bataljons-adjutanter, Regements-väblar, Regements-trumpetare och Regements-trumslagare (förste Hornblåsare)	50	30	48	25	450	—	—	—	—	—	—	—	50	48	60
Andre Sergenter, Under-konduktörer af andra klassen, Divisions-trumpetare	50	30	48	25	375	—	—	—	—	—	—	—	50	48	60
Furirer, tredje Sergenter, Fältmusikanter, förste Trumpetare och Batteri-trumpetare	50	30	48	25	275	—	—	—	—	—	—	—	50	48	60
Sevärs- och Pistol-smeder, Sadelmakare	60	30	60	30	150	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Förslag till pensions-stat för Gotlands National-bevärings befäl.

Bataljons-chef	—	—	55	30	1,500	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kapten	—	—	50	30	800	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tyg-officer	—	—	50	30	500	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Löjtnant	—	—	50	30	500	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Under-löjtnant	—	—	50	30	400	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Styckjunkare (vid stamtruppen)	—	—	50	30	500	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sergent » »	—	—	60	30	375	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Bil. B.

Uppgift å antalet officerare och under-officerare af alla grader vid indelda och värfvade arméen samt Gotlands national-beväring, hvilka, enligt Landförsvars-komitéens förslag till pensionsgrunder, skulle varit berättigade till full pension i sin grad under loppet af år 1863, samt uträkning å pensionernes belopp:

	Antal.	Med pension af:		Summa.		Summa summarum.	
Indelda och värfvade arméen:							
Officerare	11	3,600	—	39,600	—		
	19	2,400	—	45,600	—		
	14	2,000	—	28,000	—		
	3	1,600	—	4,800	—		
	59	1,500	—	88,500	—		
Under-officerare	56	600	—	33,600	—		
	41	450	—	18,450	—		
	1	375	—	375	—		
	32	275	—	8,800	—	267,725	—
Gotlands National-beväring:							
Officerare	1	1,500	—	1,500	—		
	5	800	—	4,000	—	5,500	—
					Summa	273,225	—

Bil. C.

Tabell utvisande antalet af det från Wadstena krigsmanshus-kassa pensionerade manskapet af arméen samt pensionssumman i hvarje klass under åren 1855—1864.

	Första klassen.				Andra klassen.		Tredje klassen.		Fjerde klassen.		Summa.	
	54 Rdr.				36 Rdr.		18 Rdr.		12 Rdr.			
	med förhöjning.											
	Antal.	Rdr.	Antal.	Rdr.	Antal.	Rdr.	Antal.	Rdr.	Antal.	Rdr.	Antal.	Rdr.
År 1855	12	545	42	2,268	984	35,424	5,813	104,634	3,436	41,232	10,287	184,103
» 1856	12	545	56	3,024	1,067	38,412	5,853	105,354	3,367	40,404	10,355	187,739
» 1857	12	545	60	3,240	1,117	40,212	5,753	103,554	3,321	39,852	10,263	187,403
» 1858	12	545	55	2,970	1,143	41,148	5,619	101,142	3,185	38,220	10,014	184,025
I medeltal om året . . .	12	545	53	2,875	1,078	38,799	5,759	103,671	3,328	39,927	10,218	185,272
	72 Rdr.				48 Rdr.		24 Rdr.		15 Rdr.			
År 1859	7	660	62	4,464	1,223	58,704	5,851	140,424	3,061	45,915	10,204	250,167
» 1860	7	660	64	4,608	1,265	60,720	5,878	141,072	2,999	44,985	10,213	252,045
» 1861	6	560	65	4,680	1,316	63,168	5,750	138,000	3,035	45,525	10,172	251,933
» 1862	6	560	64	4,608	1,448	69,504	5,765	138,360	2,979	44,685	10,262	257,717
» 1863	8	760	65	4,680	1,560	74,880	5,761	138,264	3,001	45,015	10,395	263,599
» 1864	9	860	70	5,040	1,653	79,344	5,629	125,096	3,027	45,405	10,388	265,745
I medeltal om året . . .	7	677	65	4,680	1,411	67,720	5,772	138,536	3,017	45,255	10,272	256,868

INNEHÅLL:

Arméens aflöning:

Indelda arméen . . . . . sid. 3.

Värfvade arméen . . . . . » 76.

Arméens pensionering:

Officerares och under-officerares . . . . . » 109.

Manskapets . . . . . » 121.

UNDERDÅNIGT BETÄNKANDE,

ANGÅENDE

LANDFÖRSVARET,

AFGIFVET DEN 12 MAJ 1865

AF

DERTILL I NÅDER FÖRORDNADE KOMMITTERADE.

IV.

STOCKHOLM,
TRYCKT HOS JOH. BECKMAN,
1865.

11. INTENDENTSVÄSENDET.

Bland de frågor, som blifvit kommitterade till besvarande förelagda, är äfven den om intendentsväsendets ordnande.

Arméens fältförvaltnings-reglemente af år 1774 har redan länge ansetts föråldradt och i flere delar icke motsvarande sitt ändamål. År 1808 utfärdades en ny fältaflönings-stat och under Sverges senaste krig 1813 och 1814 ordnades förvaltningen vid trupperna till stor del genom särskilda generalordres och föreskrifter.

Med anledning af dessa förhållanden hafva tid efter annan förslag till nytt fältförvaltnings-reglemente blifvit utarbetade, dock utan att, såsom det vill synas, frågan blifvit på ett tillfredställande sätt löst. Senast behagade Eders Kongl. Maj:t genom nådigt bref af den 10 April 1850 uppdraga åt dåvarande t. f. presidenten i krigskollegium att, med biträde af general-intendenten i samma kollegium och tillkallade sakkunnige personer, utarbeta ett förnyadt förslag till fältförvaltnings-reglemente. Sedan, till följd af åtskilliga hinder, detta arbete icke kunnat företagas förr än under loppet af 1854, blef det under den 3 Juni 1856 afslutadt och fullständigt förslag till fältförvaltningens ordnande aflemnadt. Äfven detta förslag har hittills icke blifvit i nåder fastställdt.

Ehuru, vid jemförelse med det vidsträckta uppdrag, som i öfrigt blifvit kommitterade ålagdt, det vill synas, som kunde deras åtgärd i afseende å intendentsväsendet snarare anses inskränkt till de hufvudgrunder, hvarefter det borde ordnas, än utsträckt till uppgörandet af fullständiga reglementariska stadganden för styrelsen, förvaltningen och redovisningen af ekonomien vid en armée i fält, har det dock ingått i kommitterades afsigt att göra ett försök till denna vigtiga frågas slutliga lösning. I öfverensstämmelse härmed har ett förslag till nytt fältförfattnings-reglemente, med ledning af äldre förslag i detta hänseende och för andra lands arméer gällande föreskrifter, blifvit utarbetadt af komiténs ledamot, general-intendenten m. m., Sandels, med biträde af extra ledamoten, kammarskrifvaren Forssman. Tiden har dock icke medgifvit kommitterade att fullständigt pröfva och afsluta detta lika omfattande, som grannlaga arbete, hvilket till kommitterade aflemnades mot slutet af deras förra sammanträde. Fältförvaltnings-reglementet utgör ett helt för sig, utan egentligt sammanhang med öfriga delar af kommitterades förslag, hvilka åter, såsom mer eller mindre berörande arméens organisation, äro af hvarandra beroende och derföre bordt i en följd afslutas. Då detta nu först, oaktadt ansträngdt arbete, kunnat medhinnas, hafva kommitterade, med kännedom om Eders Kongl. Maj:ts önskan att snart se deras arbete fulländadt, icke trott sig böra för behandlingen af en ensam fråga, som fordrar icke obetydlig tid och ett omsorgsfullt arbete, fördröja aflemnandet af deras betänkande. Då således nämnde förslag till nytt fältförvaltnings-reglemente i dess nuvarande skick icke kunnat för Eders Kongl. Maj:t framläggas, har det blifvit jemte öfriga kommitterades handlingar till landtförsvars-departementets kommando-expedition aflemnadt. Ett vilkor för intendenturens ändamålsenliga och hastiga ordnande vid inträffande krig är, att redan under fred en för fältförvaltningen passande personal blir bildad. Detta möter, till följd af egendomliga förhållanden, större svårigheter hos oss än i andra land, der arméens hushållning till stor del besörjes på enahanda sätt och genom samma personer i fred som i krig. De enda trupper, som vi hafva i ständig tjenstgöring, äro de värfvade, men der anskaffas och underhålles beklädnad och en stor del af materielen genom passevolans. Manskapets kosthåll åter besörjes af ekonomi-direktioner. Dessa hafva visserligen en redogörare, men dennes befattning är af ganska inskränkt beskaffenhet.

Vid indelda arméen åter är förhållandet väsendtligen olika. Vid rusthålls-regementena anskaffas och underhållas stammens persedlar hufvudsakligen genom rusthållarnes försorg. Endast trosspersedlar och mötesförnödenheterna anskaffas för kronans räkning. För rothålls-regementena åter bekostas alla truppens förnödenheter af kronan. Likaså för allt beväringsmanskap. Som emellertid dessa trupper endast en kortare tid af året äro samlade, förminskas derigenom förvaltningsbestyren, och en intendentur, närmande sig till den som i fält förekommer, blir derigenom mindre behöflig. Det är derföre så mycket angelägnare, att den enda personal, som har vana vid förvaltningsbestyrens praktiska delar, blir användbar för intendenturen. Denna personal utgöres af indelda truppernas regements-kommissarier, hvilka, synnerligen vid de roterade regementena, hafva en ganska vidsträckt befattning med anskaffning, underhåll och redovisning af stammens och beväringsmanskapets beklädnad, utredning, proviantering m. m. De äro dock i egenskap af förrådsuppbördsmän, till följd af nu gällande föreskrifter, bundne vid mötesplatserna och åtfölja icke regementena då dessa i fredstid kommenderas utom sina förläggningsorter, utan förordnas då särskilde redogörare under kommenderingstiden. Om än härigenom enhet vinnes i de vanliga förvaltningsbestyren vid regementena, enär redovisningen för tillfälliga kommenderingar lyder under särskilda myndigheter, blifva dock genom detta stadgande regements-kommissarierne oandvändbare för intendenturen, vid de enda tillfällen en sådan hos oss under fred bildas, nemligen vid öfningsläger och andra större truppsamlingar. De blifva derigenom icke i tillfälle att vinna en erfarenhet, som för kriget kunde vara nyttig. Äfven, då arméen ställes på krigsfot, förutsätter möjligheten af regements-kommissariers användande vid intendenturen en föregående fullständig aflevererings af de förråd, som stå under deras uppbörd. — Dessa förhållanden synas kommitterade böra undergå förändring och regements-kommissarierne göras mera oberoende af den omedelbara persedel-uppbörden.

Förvaltningsbestyren för truppen hafva vid indelda arméen i senare tider blifvit ansenligt utvidgade genom öfvertagandet af beväringsmanskapets beklädnad, genom förlängda vapenöfningar och genom den fullständigare utredning af alla slag, hvarmed regementena blifvit försedda. Ännu mera skulle detta blifva en följd af de förslag, kommitterade afgifvit och om regementena skulle så förses med alla förnödenheter, att de hastigt kunde ställas på krigsfot med 2:ne fältbataljoner och en depôtbataljon. Förvaltningen är och blir alltmera i behof af en särskild embetsman, som deråt mera odeladt kan egna sig, som under chefens och de förvaltande direktionernas öfverinseende har anskaffningen, vården och redovisningen för regementenas alla förnödenheter sig ålagda samt är redogörare för dertill afsedda medel. Härigenom vunnes enhet vid persedelvården och redovisningen, som nu är delad mellan olika personer och direktioner, utan egentligt samband sins emellan. Den vigt, nämnde embetsman härigenom skulle erhålla, äfvensom beskaffenheten af hans åligganden, torde göra benämningen regements-intendent för honom mera lämplig än den af regements-kommissarie, hvarjemte en förhöjning i den nu utgående aflöningen 1,000 rdr vid regemente och 600 vid corps, till motsvarande 2,000 och 1,600 rdr, blir behöflig och redan nu måste för regements-kommissarierne ifrågasättas, sedan deras befattning mera än förut tager deras tid i anspråk. En utväg att frigöra regements-intendenterna från den omedelbara eller åtminstone uteslutande persedeluppbörden vid regementsförråden vore att, genom förbättring i de nuvarande förrådsvaktmästarnes ställning, låta dem i egenskap af förrådsförvaltare öfvertaga den del af uppbörden, som skulle frångå intendenterna, eller om de nuvarande vaktmästarne icke dertill finnas passande antaga särskilde förrådsförvaltare. Vaktmästaren åtnjuter nu endast 150 rdr, som inberäknas i det för regements-kommissarien bestämda arvode. Olämpligheten af detta aflöningssätt är uppenbar och då derjemte förrådsförvaltarne skulle få uppbördsansvar, torde för dem icke kunna bestämmas ringare aflöning än 500 rdr jemte fri bostad i något kronans hus å mötesplatserna, ett nödvändigt vilkor för deras ständiga närvaro vid förrådet, och hvilket äfven nu blifvit vaktmästarne medgifvet. Med dessa förmåner bör förrådsförvaltare-befattningen kunna eftersträfvas af pålitlige afskedade underofficerare. I tjenst varande befäl bör deremot icke medgifvas att innehafva, vare sig intendents- eller förvaltare-befattning och derigenom minska det redan fåtaliga befälet vid trupperna. Då hittills aflöningen för regementenas förvaltnings-personal, eller kommissarien och vaktmästaren, utgått i form af arvode från mötesanslaget och de öfriga fonder, för hvilka de hafva uppbörd och redo-

visning, så synes detta äfven framdeles kunna ega rum och har vid de särskilda kostnads-beräkningarne blifvit iakttaget, med den här ifrågasatte höjda aflöningen. Regements-intendentens och förrådsförvaltarens ställning till hvarandra och persedel-förrådet synes lämpligast kunna ordnas efter förhållandet med intendenten och förvaltaren vid arméens utrednings-förråd. I öfverensstämmelse härmed få kommitterade föreslå:

att förvaltnings-personalen vid de indelda trupperna må utgöras af en regements-intendent med arvode af 2,000 rdr vid regemente och 1,600 rdr vid corps, samt en förråds-förvaltare med arvode af 500 till 600 rdr efter förrådens betydenhet.

Som på krigsfot bataljonen är den taktiska enheten, bör den ock vara det i afseende å förvaltning och redovisning, hvarigenom såväl tillfälliga detacheringar som förflyttningar från en brigad till annan underlättas. Af denna anledning har i förslaget till infanteriets organisation en underofficer vid hvarje bataljon blifvit beräknad såsom redogörare, och företrädesvis hafva bataljons-adjutanterne ansetts dertill kunna användas. De böra derföre redan under fred biträda vid redogörelse-verket, och fördelaktigt vore om under vapenöfningarne eller åtminstone under öfningsläger hushållningen, hvad mötesförnödenheterna beträffar, inom regementena ställdes bataljonsvis, hvarigenom likhet vunnes med fältfoten, och bataljonsbefälet vandes vid då inträdande förhållanden. Vid artilleriet och kavalleriet utgör batteriet och sqvadronen den egentliga taktiska enheten och är det redan i ekonomiskt hänseende, likasom kompaniet inom infanteri-bataljonen. Vid dessa mindre enheter besörjes redovisningen af ett underbefäl under batteri-, sqvadrons- eller kompani-chefens inseende. Äfven vid ingeniörtrupperna torde i fält förvaltningen böra ordnas kompanivis.

---

12. SJUKVÅRDEN.

Då kommitterade gå att underdånigst framställa hvad de anse ett ändamålsenligt ordnande af arméens sjukvårdsangelägenheter fordra, hafva de trott sig i främsta rummet böra utreda, huru stort antal läkare, som Svenska arméens krigsbehof kräfver, i fall dess stridskrafter ordnas på sätt kommitterade föreslagit. Sedan skall närmare redogöras för de utvägar, kommitterade anse böra vidtagas, i ändamål att åt arméens krigsfot bereda tillgång på ett större antal läkare, än det otillräckliga, som för det närvarande finnes vid arméen. Slutligen skola kommitterade yttra sig om fältläkare-corpsens organisation, dess aflönings- och pensionsförhållanden, samt redogöra för den sjukvårdsmateriel, som dels är i arméens förråd befintlig, dels till arméens fredsbehof utlemnad.

Till första frågans utredande hafva kommitterade upprättat följande öfversigt, (Bil. A.), upptagande på ena spalten så väl arméen i fält, som dess depôter med erforderliga sjukhus, och på den andra spalten det erforderliga antalet läkare enligt de genom kongl. förordningen den 13 Juni 1855 bestämda grunder. Denna öfversigt är uppgjord under tvenne olika förutsättningar:

den ena af en mindre krigsfot med omkring 50,000 man i fält och 20 till 24,000 man i reserv eller depôter;

den andra af en större krigsfot med omkring 70,000 man i fält och 15,000 i depôter.

För arméen i fält har fullt antal läkare blifvit beräknadt, men för depôterna endast ett mindre antal. Dock hafva vid den mindre krigsfoten infanteriets depôtbataljoner, och vid så väl den mindre som den större krigsfoten depôtbatterierna, hvilka antagits vara fullständigare organiserade och böra i mån af behof kunna gå i fält, blifvit något fullständigare försedde med läkare än de öfriga, endast till manskaps bildande afsedde depôter. Likaledes hafva för depôterna sjukhusen blifvit beräknade endast till 6 för hundra af styrkan eller till likhet med första liniens sjukhus vid fältarméen, enär för trupperna i depôt icke samma anledningar till en hög sjuknummer förekomma, som för trupperna i fält, för hvilka sjukhusen i båda linierna antagas böra kunna inrymma ett sjukantal af 15 för hundra.

Oaktadt dessa beräkningsgrunder ingalunda äro höga, visar det sig dock, att läkarebehofvet skulle utgöra:

För den mindre krigsfoten:

Vid trupper och staber:

Arméen i fält	196	legitimerade läkare,	82	underläkare	=	278.
Reserver och depôter	38	»	»	34	»	=	72.
	234	»	»	116	»	=	350.

Vid sjukhusen:

Arméen i fält . . .	90	legitimerade läkare,	150	underläkare	=	240.
Depôterna	17	»	»	28	»	=	45.
	107	»	»	178	»	=	285,

eller tillsammans:

Vid trupperna, så i fält som i depôt .	234	legitimerade läkare,	116	underläkare	=	350.
Vid sjukhusen	107	»	»	178	»	=	285.
	341	»	»	294	»	=	635,

och för den större krigsfoten:

Vid trupper och staber:

Arméen i fält . .	255	legitimerade läkare,	116	underläkare	=	371.
Depôterna	24	» »	8	»	=	32.
	279	» »	124	»	=	403.

Vid sjukhusen:

Arméen i fält . . .	124	legitimerade läkare,	210	underläkare	=	334.
Depôterna	11	» »	18	»	=	29.
	135	» »	228	»	=	363,

eller tillsammans:

Vid trupperna, så i fält som i depôt . . .	279	legitimerade läkare,	124	underläkare	=	403.
Vid sjukhusen	135	» »	228	»	=	363.
	414	» »	352	»	=	766.

Vid bestämmande af detta behof har intet afseende blifvit fästadt vid den afgång, som enligt hvad erfarenheten visat under krig är jemförelsevis större bland arméens läkare, än bland dess öfrige tjenstemän, deruti inberäknade jemväl de, hvilkas bestämmelse det är att med vapen i hand möta fienden på öppna fältet. För närvarande finnes följande antal legitimerade läkare vid arméen:

Infanteriet	27	regements-läkare,	43	bataljons-läkare	=	70.
Kavalleriet	7	»	12	»	=	19.
Artilleriet	3	»	9	»	=	12.
Ingeniör-corpsen	—	»	1	»	=	1.
Garnisonsläkare	—	»	2	»	=	2.
	37	regements-läkare,	67	bataljons-läkare	=	104,

bland hvilka likväl de begge garnisonsläkare-platserna å Carlsborg och Carlsten icke äro på ordinarie stat uppförde, utan innehafvas endast på förordnande; vid hvilka förhållanden den för landarméen disponibla läkaretillgången inskränker sig till 37 regements-läkare och 65 bataljons-läkare eller inalles till 102 på ordinarie stat uppförde medicinal-tjenstemän, af hvilka större delen af regements-läkarne och icke få bland bataljons-läkarne redan hunnit den ålder, att de för tjenstgöringen på fältet äro mindre användbare.

Till antalet af de läkare, som äro för arméens behof att tillgå, höra jemväl den extra-ordinarie fältläkare-corpsens 17 *pensionärer*, af hvilka likväl endast 2:ne, nemligen sjukhusläkarne vid allmänna Garnisonssjukhuset, äro förpligtade att vara fullt legitimerade, under det att de öfrige 15 icke hafva aflagt mera än medicinæ-kandidat-examen, samt nämnde corps' 28 stipendiater, hvilka med få undantag endast är medicinæ-studiosi.

Äfven om man förutsätter att i behofvets stund inga vakanser finnas, vare sig bland arméens ordinarie läkare, eller inom den extra-ordinarie fältläkare-corpsen, och att alla platser då äro med fälttjenstduglige personer försedde, hvilket, såsom redan blifvit erinradt, icke kan antagas vara förhållandet, samt att alla fältläkare-corpsens pensioner innehafvas, om än ej af legitimerade läkare, dock af personer, som i sina studier och praktiska öfningar hunnit så långt, att sjelfständig läkareverksamhet kan dem anförtros, skulle således, om man i räkningen intager garnisons-läkarne å Carlsborg och Carlsten, uppstå en brist af 220 legitimerade läkare och 266 underläkare för den mindre krigsfoten, samt af 293 legitimerade och 324 underläkare för den större. Härvid har flottans behof af läkare icke blifvit afsedt, hvilket mångfaldigt öfverskrider den obetydliga läkaretillgång, som i fredstid der före-

finnes, utgörande endast en öfverfältläkare, 3 regements-läkare, 2 legitimerade och 4 icke-legitimerade bataljons-läkare samt 10 stipendiater, af hvilka ingen legitimerad.

Med tanken på det ringa antal läkare, armén under freden sålunda har att tillgå, men det stora antal sådana, som, enligt hvad det ofvan anförda utvisar, är för arméen på krigsfot behöfligt, kan emotses en invändning, som kommitterade anse sig böra vederlägga. Det kunde nemligen ifrågasättas, att det sjukantal, som med ledning af gällande författning lagts till grund för beräkningarna, är för högt tilltaget, samt att erforderliga antalet läkare, jemväl på grund af gällande författning, blifvit i följd deraf också för högt angifvet. Att erfarenheten är den domare, som tillförlitligast kan i denna sak döma, är väl obestridligt; och, för att vädja till denna, hafva kommitterade trott sig böra åberopa hvad krigshistorien har att omförmäla, rörande sjukdomsförhållandet bland trupper i fält, då de vare sig i någon högre mon mödas, eller ligga overksamma i läger eller hoppackade i trånga kantonneringsqvarter. Till stöd för de grundsatser, Kongl. Maj:t uti utfärdade föreskrifter i detta hänseende uttalat, skulle kunna anföras intyg från snart sagdt alla lands krigförande arméer, men kommitterade inskränka sig att i närlagda Bil. B. meddela några uppgifter, dels från vår egen armée, dels från Engelska och Franska arméerna under fälttåget på Krim 1854—1856, ett fälttåg icke minst lärorikt derigenom, att det å ena sidan ådagalägger hvad en insigtsfullt uttänkt och kraftigt genomförd helso- och sjukvård kan åstadkomma inom en armé i fält, och å den andra visar, hvilka förödelser ett obetänksamt förbiseende af denna vigtiga del af krigsförvaltningen kan framkalla.

Af denna, i bilagan lemnade, redogörelse synes, att antalet af dem, som i krig stupa för kulor och svärd, är ringa i jemförelse med deras, som förgås af sjukdom. Sålunda stupade vid Nürnberg 1632 af Svenska hären mellan 3 och 4 för hundradet, under det att 48 för hundradet förgingos af sjukdom. Under Carl XI:tes krig i Skåne 1676 hade från Oktober till December, då slaget vid Lund stod, Svenska hären förlorat öfver 56 för hundradet, döde och otjenstbare, utan att några större strider förefallit. I Carl XII:tes krig uppgår de stupades antal icke till 5 för hundradet af de dödes. Särdeles bedröfligt är förhållandet i det olyckliga kriget i Finland 1741—1743. Efter ett års förlopp återstod af hela styrkan endast 12 för hundradet. I kriget 1757—1761 dogo af sjukdom nära 25 för hundradet, under det att endast något öfver 1 för hundradet stupade för fienden. Under kriget i Finland 1788—1790 förgingos öfver 33 för hundradet, hvaraf de fleste af sjukdom. Vid slutet af 1808—1809 årens krig voro af hela den använde styrkan endast 30 för hundradet tjenstbare.

Den senaste Europeiska krigserfarenheten visar äfven, att förhållandet mellan stupade och sotdöde fortfarande är ungefärligen detsamma som i äldre tider. Sålunda förgingos i de förbundne Franska och Engelska arméerna under kriget mot Ryssland 1854—1856 nära 17 för hundradet af sjukdom, under det att endast 5 för hundradet stupade för fienden.

Det stora behofvet af läkare för sjukvården vid en armée på krigsfot har väl aldrig varit en hemlighet för dem, som närmare sysselsatt sig med militär-sjukvård; och jemväl i vårt land har mera än en gång uppmärksamheten blifvit fästad på det stora antal läkare, som vår armée af sådan anledning, i händelse af fredsbrott, kommer att behöfva.

Doktor Zetzell, som var svenska arméens förste fältmedicus under kriget i Pommern 1757—1762, meddelade svenska Vetenskapsakademien, vid nedläggandet af presidiet derstädes 1779, en särdeles tänkvärd redogörelse för sjukdomsförhållandena under detta krig och sökte att, med ledning af der gjorda iakttagelser, bestämma medeltalet af sjuke i en krigförande här, med antydan af de lagar, efter hvilka en sådan armée under olika årstider insjuknar samt de förändringar, sjukdomarne dervid undergå. Han sökte sålunda ådagalägga, att en armée under de begge första årens fälttåg har mycket flere sjuka, än under de derpå följande; en omständighet, som fordrar, att arméen redan vid ett krigs början är försedd med ett tillräckligt antal läkare, på det att icke sjukdomar, såsom förhållandet var med Engelska arméen på Krim, af brist på läkare och sjukvårdsmateriel, må få ökad framfart och genom försummade eller af bristande insigt ledda helsovårdsåtgärder öfvergå till fältfarsoter, hvilka genom utveckladt smittoämne ohejdadt fylla sjukhusen och begrafningsplatserna, samt sålunda tillintetgöra härens såväl fysiska som moraliska spänstighet och kraft. Han ingick visserligen icke vid detta tillfälle i någon utredning af det till siffran bestämda antal läkare, han ansåg en på krigsfot ställd

armée fordra; men han redogjorde i utförlighet för det stora inflytande sjukdomarne utöfvade till nedsättning af de stridbares antal och det deraf för handen varande behofvet af omfångsrika sjukvårdsanstalter; läggande på ett i ögonen springande sätt i dagen, att den armée, som under en tidsföljd af sex månader kan ständigt hafva hvar-tredje man sjuk, samt inom sig företett en trupp, som 2 till 3 månader efter ankomsten till krigsorten, ännu innan första skottet lossats, har hällten af sin, fredligt i städer och byar kantonnerande, styrka samt alla sina läkare insjuknade i en dödande feber, den har, om erfarenhet får ega vitsord, behof af läkare till icke ringa antal.

En annan läkare, öfver-direktör Theel, hade för sina åsigter, i afseende på en armées läkarebehof, att åberopa stödet af sin personliga erfarenhet, så väl från 1788—1790 årens krig i Finland, der han tjenstgjort såsom förste fältkirurg, som äfven från en 26-årig embetsmannaverksamhet såsom chef för det kirurgiska undervisningsverk, hvars åliggande det var att både för land- och sjöförsvaret anskaffa de kirurger, som krigsbehofvet kräfde. Han framlade jemväl inför samma akademi 1794 vid ett likartadt tillfälle en af honom gjord beräkning med hänseende till Svenska arméens behof af läkare, dervid han upplyste att landarméens krigsbehof fordrade 590 regements-, bataljons- och kompanifältskärer och sjöförsvaret 200.

Archiater von Weigel, då ordförande i den militära divisionen af medicinal-styrelsen, meddelade Rikets Ständer vid 1812 års riksdag, att det erfordrades enbart för arméens sjukhus, med den låga beräkningen af endast 10 % sjuke, 160 till 170 läkare, under det att landarméen för sitt behof i öfrigt endast hade en examinerad läkare vid hvarje regemente. De sorgliga betraktelser, det nyss förut slutade krigets olyckor framkallat, vållade vid sistnämnde riksdag en förändring i organisationen af arméens läkareväsende. Under en lång följd af år hade arméens läkare förnämligast, för att ej säga uteslutande, bestått af fältskärer med ringa eller ingen vetenskaplig bildning. Desse måste nu träda tillbaka för vetenskapligt bildade läkare, af hvilka hvarje regemente erhöll tre. Med denna läkare-organisation, som nära tredubblade arméens egentliga läkarepersonal, gjorde densamma 1813—1814 årens krig, dervid emellertid bristen på legitimerade läkare, till fyllande af de nyskapade bataljons-läkareplatserne, var så stor, att man nödsakades till sjelfständig verksamhet, både vid sjukhusen och på slagfältet, använda personer, som ännu icke afslutat sin medicinska kurs.

De i så många hänseenden gynsamma förhållanden, som under detta krig företedde sig för Svenska arméen, hade emellertid till påföljd, att de som fordrade vård å sjukhus, vare sig på grund af erhållna sår eller sjukdom, voro jemförelsevis få, hvilket gjorde bristen på läkare mindre känbar, än annars skulle hafva varit fallet.

Då sedermera ett långt fredslugn följde, alstrades hos mängden tilläfventyrs den föreställningen, att 1808 och 1809 årens förluster vållats af tillfälliga omständigheter, samt hade sin egentliga rot i krigsadministrationens oskicklighet, men icke i någon väsentlig mån föranledts af den nästan fullständiga brist på läkare och sjukvårdsmateriel, som under hela detta krig förefanns. Äfven 1833 års löneregler för indelda arméen verkade ofördelaktigt på arméens sjukvård derigenom, att regements-läkarelönerna, genom indelningarnes upphörande, flerestädes nedsattes; och då derjemte bataljons-läkarnes löner bestämdes alltför lågt, utgjorde löneförmånerna icke någon lockelse för landets läkare att söka anställning vid arméen. Ifrågavarande förhållande, jemte sjukvårdsutredningens ofullständiga skick, föranledde Kongl. Maj:t att 1839 nedsätta en komité, med uppdrag att utarbeta förslag till sådana förändringar i arméens medicinalväsende, som, efter senare tiders i ämnet vunna erfarenhet, kunde anses behöfliga. Denna komité, som bland annat hade till uppgift att beräkna antalet af de läkare, som 50,000 man, ställde på krigsfot, skulle erfordra, ansåg *en* läkare vara nog för en fältbataljon på 830 man, beräknande derjemte krigsbehofvet af läkare för arméens sjukhus efter en sjuknummer, uppgående till endast 10 % af den befintliga styrkan. Oaktadt dessa låga beräkningar, kunde arméens läkarebehof icke af komitén nedtryckas lägre än till 190 legitimerade läkare och 180 underläkare. Komitén erkände sjelf, att detta antal var det minsta möjliga, som erfordrades; en åsigt som biträddes så väl af medicinalstyrelsen, som äfven af den komité, hvilken 1842 nedsattes för granskning af de förslag, som blifvit framställde till förbättrad anordning af arméens sjukvårdsväsende. Då emellertid andra beräknings-

grunder än de, hvilka 1839 års komité i förberörde afseende följt, sedermera blifvit, till följd af från Kongl. Sundhetskollegium gjord framställning, af Kongl. Maj:t godkände, utber sig Landförsvarskomitén, som instämmer i hvad Sundhetskollegium, dels i dess underdåniga förslag till fältläkare-corpsens organisation den 19 Juni 1850, dels i dess underdåniga skrifvelse den 30 December 1854, angående grunderna för ordnandet af arméens sjukvård i fält, i detta hänseende anfört, att här få meddela, hvad en af Franska arméens mest framstående och erfarne militärläkare, doktor Vaidy, i denna fråga yttrat, samt att derefter få tillägga några sifferuppgifter, hvilka skola ytterligare bekräfta den åsigt, kommitterade, för sin del, med hänseende till en fältarmées behof af läkare, redan haft tillfälle att i underdånighet inför Eders Kongl. Maj:t framställa.

För en armée af 100,000 man uppskattas läkarebehofvet af doktor Vaidy till 275 öfverläkare och 400 underläkare; oberäknadt de läkare, som äro afsedde att åtfölja sina regementen. Sjukprocenten af en på krigsfot ställd armée antages af honom komma att under de mest gynnande omständigheter uppgå till $\frac{1}{10}$ af den effektiva styrkan, på så sätt att af dessa 10,000 sjuke 6,000 beräknas såsom lidande af invertes sjukdom och återstoden af yttre åkommor; men han tillägger, att förhållandet mellan antalet invertes sjuke och dem, som erfordra kirurgisk behandling, blir efter en drabbning omvändt, emedan de sårades antal då kan utgöra 10 till 12,000. Tiotusen sjuke, jemte 10 till 12,000 sårade, göra 20 till 22,000 man på en gång i behof af läkarevård. Att i detta antagande icke ligger någon öfverdrift, torde nedanstående uppgifter bekräfta.

Under 41 månader (Juni 1811 — Maj 1814) hade gemenskapen af Engelska arméen i Spanien, i medeltal utgörande 61,511 man, 240 man af hvarje 1000:de satt ur stridbart skick i följd af sjukdom, samt 15 i följd af sår. Från midten af Juni till första dagarne af Juli 1815 (Waterloofälttåget) fick Preussiska arméen 16,747 sårade; och då denna armée, som på 8 månader sammansmält från 180,000 till 99,938 man, tågade in i Paris hade den 29,841 man på sjukhus. Fältmarskalken Radetzkys armée i Italien hade i Augusti 1848 20,000 sjuke och sårade, hvilket utgjorde 30 % af befintliga styrkan. Österrikiska belägrings-corpsen framför Komorn i Juli 1849 hade 16,000 sjuke och sårade, hvilket var nära 33 % af styrkan. Engelska arméen på Krim, 28,939 man stark, hade från och med Oktober 1854 till och med April 1855, det vill säga under en tidrymd af endast 7 månader, 53,913 man intagne på sjukhus, af hvilka 10,748 dogo. Kejsar Napoleons 200,000 man starka armée, som öppnade kriget mot Österrike med slaget vid Montebello den 20 Maj 1859 och slöt det efter knappast mera än en månad genom segern vid Solferino den 24 Juni samma år, qvarlemnade efter fredslutet den 12 Juli en observations-corps, för att bevaka fredsvillkorens fullgörande. När denna återvände hem, hade fransyska arméens samfälda styrka afsändt mera än 125,000 man till sjukhus, bland dem 100,000 febersjuke och 13,474 sårade i drabbning. Enbart från Solferinos slagfält afsändes till sjukhusen 17,000 Fransmän, 14,000 Italienare och 1,500 på slagfältet qvarlemnade Österrikare.

Sedan kommitterade, på sätt nu skett, inför Eders Kongl. Maj:t, dels med exempel från, så väl vår egen, som främmande lands krigshistoria, dels med intyg från män, hvilkas erfarenhet, upplysta omdöme och sanningskärlek icke kunna ifrågasättas, ådagalagt, att det läkare-antal, som gällande stadganden bestämma såsom erforderligt för arméens krigsfot, så stort det än må synas, icke är öfverdrifvet; återstår för kommitterade den svåra uppgiften att föreslå de utvägar, hvarigenom detta stora läkarebehof skall kunna, i hvad möjligt är, fyllas. Denna uppgift är så mycket svårare, som den läkarebrist, hvilken i händelse af ett krig komme att uppstå, icke kunde fullständigt fyllas, äfven om alla rikets civile läkare dertill kunde tagas i anspråk. Antalet af alla Sverges läkare uppgår, efter afdrag af arméens, till omkring 400; men af dem äro naturligtvis många, i följd af ålder och andra skäl, alldeles oandvändbare till fälttjenst, och de flesta af dem äro dessutom så fästade vid sin civila tjenst, eller så bundne vid enskildt ingångna förbindelser, att de icke, utan en stark rubbning, både i egna och andras förhållanden, kunna för någon vidsträcktare och mera ihållande tjenstgöring för arméen påräknas. Det finnes nemligen 70 till 80 lazaretts- eller hospitals-läkare-beställningar, 86 stadsläkare-befattningar, 98 ordinarie och 26 extra provincial-läkare-beställningar samt 46 distriktläkare-platser och omkring 50 lärare-beställningar vid de offentliga undervisningsverken, således inalles

omkring 380 läkarebeställningar, som äro afsedde att företrädesvis af civil-läkare bestridas. Härvid bör likväl anmärkas, att flere af dessa tjenster äro af beskaffenhet att liktidigt kunna af samma person bestridas. Likaledes bör erinras, att bland de civila läkarebefattningarne äro 6 extra provincialläkare- och 7 distriktläkare-, 6 lazarettsläkare- och 14 stadsläkare-beställningar, som innehafvas af militärläkare, hvilka naturligtvis, så snart arméen ställes på krigsfot, blifva tagne i anspråk för sin militärtjenstgöring, hvarvid deras icke-militära befattningar måste åt civilläkare anförtros.

Om än kommitterade icke kunna anvisa någon utväg att fullständigt fylla det behof af läkare, som vår armée, ställd på fältfot, fordrar, äro de dock förpligtade att tillstyrka de åtgärder, som böra vidtagas, för att åtminstone i någon mån närma sig det mål som åsyftas. I sådan afsigt få kommitterade fästa Eders Kongl. Maj:ts nådiga uppmärksamhet på angelägenheten att arméens läkarepersonal må vårda åtminstone något tillökad, och få till följd deraf hemställa:

att Wester-Norrlands och Hallands till ny uppsättning föreslagna corpser förses med 1 regementsläkare och 1 förste bataljonsläkare; att de öfriga infanteri-corpserna, nemligen: Lifregementets grenadier-corps, Smålands grenadier-bataljon samt Jemtlands, Westerbottens och Norrbottens fältjägare-corpser, som för närvarande endast äro försedde med regements-läkare, måtte derjemte få hvar sin förste bataljonsläkare; att, i sammanhang med Wermlands fältjägare-regementes ifrågasatta förändrade organisation, andre bataljons-läkaren borde uppflyttas till förste bataljonsläkare samt att alla infanteri-regementen, nemligen: Svea och Andra lifgardena, Första och Andra lifgrenadier-regementet, samt Vestgöta, Uplands, Skaraborgs, Södermanlands, Kronobergs, Jönköpings, Dal, Helsinge, Elfsborgs, Vestgöta-Dals, Bohus-läns, Westmanlands, Kalmare, Nerikes, Wermlands, samt Norra och Södra Skånska infanteri-regementena, må erhålla ytterligare en andre bataljonsläkare.

Genom detta ökade läkareantal vid infanteriet skulle ett regemente, eller 2 corpser tillsammans, få 4 läkare och således staben och de trenne fältbataljonerna kunna hvardera förses med åtminstone en legitimerad läkare. Detta är visserligen hälften mindre än hvad för krigsfoten blifvit beräknadt, men härigenom skulle dock den för infanteriets organisation antagna grundsats, att hvarje regemente borde, utom regements-staben, hafva befäl för tre bataljoner, blifva erkänd och tillämpad äfven för läkare, ehuru ofullständigt hvad beträffar deras antal på hvarje bataljon.

Likaledes anse sig kommitterade böra föreslå:

att en förste bataljonsläkare tillsättes vid den nya sappör-bataljonen, och att på ordinarie stat uppföras: öfverfält-läkaretjensten vid Stockholms garnison, som för närvarande, enligt förordnande, innehafves af en bland garnisonens regements-läkare; garnisons-läkaretjensten å landets hufvudfästning, Carlsborg, såsom regements-läkaretjenst; samt de vid Carlsten och Waxholm såsom förste bataljonsläkare-tjenster.

Beträffande den s. k. extra fältläkare-corpsen, anse sig kommitterade böra, i likhet med 1858 års sjukvårdskomité, förorda:

inrättandet af en ny tjenstegrad under namn af reserv-bataljonsläkare:

hvilken grad kommitterade likväl icke anse böra, med hänseende till befordran, ställas i ett så nära samband med arméens öfriga bataljonsläkare, som nämnde komité föreslagit, utan hemställa:

att extra fältläkare-corpsen, som nu utgör 17 pensionärer och 30 stipendiater, eller inalles 47 personer, (af hvilka likväl 2 stipendiater icke för närvarande äro för arméen disponible,) måtte ökas till ett antal af 60, fördelade i tre klasser, af hvilka den förste, eller den nu föreslagne reservbataljons-läkareklassen innefattar 24 läkare, hvilka böra hafva aflagt minst medicinæ-kandidatexamen och derjemte fullgjort den för licenciatexamen föreskrifna tjenstgöringen å Serafimer-lazarettets kliniker, men de begge öfriga klasserna, hvardera innehållande 18 medicinæ-studiosi, bibehållas vid sin nuvarande benämning af pensionärer och stipendiater med för dem, i afseende på kompetens och befordringsrätt, redan gällande föreskrifter.

Den personal-tillökning arméens ordinarie och extra-ordinarie läkarecorps samfäldt skulle ernå, i händelse hvad kommitterade föreslagit vinner bifall, blefve således för ordinarie fältläkare-corpsen:

1 Öfver-fältläkare för Stockholms garnison;

3 Regementsläkare, deraf en för Carlsborgs fästning;
10 Förste bataljonsläkare, deraf två för Carlstens och Waxholms fästningar, samt
21 Andre bataljonsläkare för de indelda och värfvade regementena, således inalles:
35 nya läkaretjenster på stat, under det att extra fältläkare-corpsen, annorlunda fördelad än hittills, blefve tillökad med inalles 13 nya medlemmar, hvilka likväl icke ega förpligtelse att vara fullt legitimerade läkare.

Genom de grunder för fältläkare-corpsens pensionering, som här nedan, i sammanhang med corpsens organisation, komma att föreslås, skulle äfven en tillgång kunna beredas af pensionerade läkare, med tjenstgöringsskyldighet under krig vid arméens inom landet varande depôter och sjukhus.

Kommitterade, som i det ofvanstående yttrat, att den civile läkarecorpsen icke under ett blifvande krig kan för någon vidsträcktare tjenstgöring inom arméen vara att påräkna, böra emellertid tillägga, att de anse detta förnämligast gälla arméen i fält, hvaremot för depôterne helt visst kan väntas biträde, såväl af provincialläkare som af stads-, lazaretts- och distriktsläkare, hvilka författningsenligt hafva sig ålagdt, att, då behofvet så fordrar, taga vård om sjuke från tågande, eller på fältfot ställd, trupp. Äfven för den aktiva arméen kan en värderik läkaretillgång från den civila läkarecorpsen i och för vården å arméens stående sjukhus beredas, om Eders Kongl. Maj:t behagade förordna:

att landets extra provicialläkare vid uppkommande krig förpligtas, att, i fall behofvet sådant kräfver, med bibehållande af sin lön och mot ett förhöjdt arvode vid arméen tjenstgöra.

Genom en sådan anordning skulle nemligen i behofvets stund för aktiva arméens fältsjukvård tillvägabringas en ytterligare tillgång på ett tjugotal läkare, ej blott erfarne i läkarekonstens praktiska utöfning, utan äfven förtrogne med embetsbestyr, hvilket är af vigt vid en tjenstgöring, der det medicinska vetandet visserligen är af stort inflytande, men likväl, då det ej åtföljes af embetsmannavana, kan under vissa förhållanden komma att i väsentlig mån förfela sitt syfte.

Vid ett krig i eget land bör ock kunna antagas, att läkare, som icke äro anställde i allmän tjenst, skola finnas villige att biträda vid läkarevården å sjukhus, som för arméen inrättas i de orter, der de hafva sin öfriga verksamhet.

Det är emellertid icke endast *läkare* utan äfven *underläkare*, som äro för arméens sjukvård behöflige. Kommitterade kunna nemligen icke instämma i den af 1858 års sjukvårds-komité uttalade åsigten om underläkares olämplighet för den militära sjukvården; utan hysa tvertom, för sin del, den öfvertygelsen, att studerande, som valt läkarekallet till sin framtida verksamhet, äfvensom andra bildade ynglingar i beväringsåldern, sedan de förvärfvat praktisk färdighet i förbinderiet, blifva af större nytta, om de användas såsom biträden vid sjukvården, än om de ställas i ledet bland de stridande. Kommitterade hemställa i följd häraf, det Eders Kongl. Maj:t täcktes förordna:

att, till förstärkande af den ofvan omförmälde stipendiat-corpsen, i beväringsåldern varande medicinæ-studiosi, fältskärselever och pharmaceuter, jemte andra beväringsskyldige, som medelst intyg från lärare vid något af våra medicinska undervisningsverk ådagalägga sig hafva inhemtat sådan insigt i anatomi, kirurgi, förbandslära eller apotheks-göromålen, att de äro användbare såsom underläkare å militär-sjukhus eller såsom pharmaceuter vid fältsjukvård, må, om de sådant önska, i mönsterrullorna såsom läkarebiträden inskrifvas, samt i krig såsom sådane användas, utan att dock under fredstid vara från vapenöfningar befriade.

Under förutsättning af bifall till hvad nu blifvit ifrågasatt, rörande nya tjenstebefattningar inom den ordinarie och extra-ordinarie fältläkare-corpsen, samt extra-provincial-läkares användande vid fältsjukvård, anse sig kommitterade, med fästadt afseende, dels på det antal af icke mindre än 100 medicinæ kandidater samt 100 andra medicinæ-studiosi, som för närvarande idka studier vid rikets undervisningsverk, dels på det icke obetydliga antal läkare, som afslutat sin medicinska kurs, utan att ännu i statens tjenst hafva vunnit anställning eller genom vidsträcktare enskilda åtaganden vara bundne, kunna antaga, att arméen, med vilkor att den ordinarie fältläkare-corpsen är fulltalig och utgöres enbart af fälttjenstduglig personal, skall vid ett påkommande krig kunna för sin sjukvård påräkna, utom chefen för fält-läkare-corpsen och öfver-fältläkaren för Stockholms garnison, nedanstående läkare-personal:

1. Läkare-personal, med befogenhet af sjelfständig verksamhet under fält-tjenstgöring.

Regements- och bataljons-läkare	136	(178 på arméens stat uppförde).
Reserv-bataljons-läkare	24	
Pensionärer i Fältläkare-corpsen . . . . . :	18	
Medicinæ-kandidater, icke i fältläkare-corps anställde	30	(ett lika antal beräknas disponibelt för sjöförsvaret).
Extra provincial-läkare och legitimerade läkare utan tjenst	25	
	233.	

2. Läkare, utan befogenhet af sjelfständig läkare-verksamhet.

Stipendiater i fältläkare-corpsen	18	(på arméens stat uppförde).
Andra medicinæ-studiosi, icke i fältläkare-corpsen anställde	42	(ett lika antal beräknas disponibelt för sjöförsvaret).
	60.	

Antalet af de läkare, som kunna antagas stå krigsförvaltningen till buds, i händelse af krig, uppgår således endast till **233**, åt hvilka sjelfständig läkare-verksamhet kan anförtros, och **60**, som endast kunna användas i egenskap af underläkare; och en brist skulle fortfarande finnas: för den mindre krigsfoten af **108** legitimerade och **234** underläkare, samt för den större krigsfoten af **181** legitimerade och **292** underläkare.

Ehuru det uppgifna läkarebehofvet visserligen icke är för stort, helst sjuknummern blifvit beräknad endast efter den stridande styrkan, utan afseende på det stora antalet icke stridande, som åtföljа en armée, måste dock inskränkningar göras, då det icke kan ifrågasättas att för det närvarande aflöna en så talrik fältläkare-corps, som arméen på krigsfot behöfver, och hvilken under fred, utan sysselsättning vid arméen och talrikare än den allmänna läkare-vården ännu kräfver, saknade tillfälle att underhålla sin läkare-bildning och vinna den utkomst, som utöfver lönen kan erfordras till lefnadsbehofvens fyllande. Det blir derföre nödvändigt, att den för arméens krigsfot påräkneliga tillgång blir så ändamålsenligt fördelad som möjligt, så att åtminstone de vigtigaste platserna blifva fyllda.

Den lemnade öfversigten af arméens läkarebehof (Bil. A.) visar, att artilleriet, i förhållande till manskaps-styrkan, är rikligare försedd med läkare, än de öfrige trupperna, enär hvarje batteri vid detta vapen utgör ett helt för sig. Om, vid den mindre krigsfoten, af de **16** batterierna **2** tilldelas hvardera af de **5** fördelningarne, **1** kavalleri-reserven och **5** artilleri-reserven, synes **1** legitimerad läkare vid hvardera fördelningens artilleri, eller tillsammans **5** läkare, kunna med minsta olägenhet undvaras och, äfven under förutsättning att **10** batterier sammanhållas vid artilleri-reserven och endast **6** utdelas på fördelningarne och kavalleri-reserven, bör läkare-vården vid reserv-artilleriet kunna bestridas af **5** legitimerade läkare, och således äfven i detta fall en indragning kunna göras vid artilleriet af **5** läkare. Dernäst synes en läkare af de **3** vid hvardera af infanteriets **12** brigader kunna besparas. Genom denna minskning af tillsammans **17** öfverläkare nedgår behofvet af legitimerade läkare för trupper och staber i fält vid den mindre krigsfoten från **196** till **179**. Genom en lika nedsättning af läkarne vid artilleriet och brigadstaberna och genom att tilldela 5:te och 6:te bataljonerna vid hvarje brigad, eller de **25** bataljoner, som vid den mindre krigsfoten utgöra depôter, endast **1** öfverläkare hvardera, uppkommer för den större krigsfoten en minskning af tillsammans **42** öfver-läkare, hvarigenom äfven i detta fall behofvet af legitimerade läkare vid trupper och staber i fält nedgår från **255** till **213**. Då kommitterade, under vissa förutsättningar, ansett sig kunna, för händelse af krig, beräkna tillgången på läkare, åt hvilka sjelfständig verksamhet kunde anförtros, till **178** på arméens stat uppförde och **55**, som icke tillhörer denna stat eller tillsammans **233** öfver-läkare, skulle efter de nedsättningar, som blifvit ifrågasatta, öfverläkarnes antal för arméen i fält vid den mindre krigsfoten nära motsvara anta-

antalet å arméens stat uppförde och ett öfverskott uppkomma för depôter och sjukhus af 54 öfverläkare; vid den större krigsfoten åter, der arméen i fält kräfver ett något större antal läkare, blir tillgången för depôter och sjukhus endast 20. Sedan trupperna vid fältarméen blifvit någorlunda tillräckligt försedda med legitimerade läkare, skulle således fortfarande en högst betydlig brist uppstå, såväl för depôterna som för sjukhusen. Redan med den mindre krigsfoten skulle för dessa ändamål erfordras 145 legitimerade läkare, och då tillgången vore 54, blefve bristen 91, ett antal, allt för stort, att fyllas genom pensionerade militärläkare med tjenstgöringsskyldighet och genom det biträde, som kunde lemnas af den allmänna sjukvårdens civile läkare. Ännu ofördelaktigare blefve naturligtvis förhållandet vid den större krigsfoten, som för depôter och sjukhus fordrar 159 läkare, med en tillgång af endast 20.

De åtgärder, som i öfrigt kommitterade kunna anvisa, icke för att fylla behofvet af legitimerade läkare, men för att göra den befintliga tillgången mera tillräcklig, måste inskränka sig dertill, att en af de begge bataljons-läkare, som äro bestämde för infanteri-, kavalleri- och ingeniör-bataljonerna, i nödfall indragas, för att å annan, ännu angelägnare, läkare-verksamhet användas. Härigenom blefve tillgång beredd på 61 legitimerade läkare för sjukhusen.

Erfarenheten visar, att då en mera utbredd sjuklighet yppar sig inom en armée, insjukna soldaterne i allmänhet icke liktidigt och med lika häftighet inom alla arméens corpser. Det inträffar tvärtom icke sällan, att af trenne corpser af lika styrka kan den enas läkare vid en viss tidpunkt hafva en ganska ansträngande tjenstgöring i och för vårdandet af corpsens sjuke, under det att den andras läkare äro mindre sysselsatte. Stundom kunna också läkare, mindre sysselsatte på sjukhusen, flyttas från dem till den stridande arméen. Genom en dylik med klokhet och oväld använd jemkning, kunna läkarnes tjenstebestyr blifva mera jemt fördelade, så att icke några af dessa tjenstemän komma att ligga under för en förstörande öfveransträngning, under det att andra äro vida mindre strängt anlitade. Då arméens general-fältläkare bättre än någon annan är i tillfälle att bedöma hvarje vid arméen anställd läkares större eller mindre lämplighet för en gifven plats och på grund af inkomne rapporter är i stånd, ej blott att afgöra hvar läkarebehofvet för ögonblicket är störst, utan jemväl i många fall kan förutse, inom hvilka corpser detta behof kommer att inom kort i ökadt mått göra sig gällande, bör han ock ega att med högste befälhafvarens samtycke förflytta arméens läkare till den tjenstgöring, inom sin grad, der hvar och en kan mest gagna.

En annan utväg, ledande till samma mål som det nu angifna, finnes i en följdriktig utbildning af underläkare-systemet, hvilket kommitterade af sådan anledning anse sig böra varmt förorda. Då arméens behof af underläkare uppgår för den mindre krigsfoten till 294 och för den större till 352, men tillgången inskränker sig till endast 60, så visar sig bristen derpå vida större än på legitimerade läkare. Den bör dock lättare kunna afhjelpas och kommitterade anse, lika med Kongl. Sundhetskollegium i dess utlåtande af den 12 Maj 1859, »att bland studerande ynglingar, hvilka vid infallande krig äro i beväringsåldern och således förpligtade att i krigstjenst ingå, många finnas, som ega mera håg för läkarens än för krigarens yrke och som genom den särskilda undervisning, hvilken Carolinska institutet och universitetens medicinska fakulteter under sådane omständigheter äro pligtige att meddela, inom kort tid kunna inhemta kunskaper, hvarigenom de blefvo ganska användbara biträden vid sjukvården i fält, och att äfven för detta ändamål nytta bör kunna dragas af mera försigkomna lärlingar från fältskärsstugorna.» Kommitterade tro äfven, att många andre unge män med någon bildning, än studerande vid universiteten, skola, antingen af fallenhet, eller manade af hågen att biträda lidande vapenbröder, finnas villige att fullgöra sin beväringspligt i egenskap af underläkare, och nyttigt vore derföre, om vid inträffande krig och under dess lopp äfven å andra orter än vid universiteten och Carolinska institutet anstalter vidtoges för underläkares bildande.

Det lider intet tvifvel, att en läkare med ett tillräckligt antal intelligente och pålitlige biträden kan vårda ett mycket större antal sjuke, än då sådane biträden saknas, och han sjelf, antingen ensam, eller illa understödd af en för sjukvården föga passande personal, skall med eget öga se och med egen hand utföra allt. De fysiska krafterne, likasom de intellektuela, hafva sin gräns; och då denna är uppnådd, framträda öfveransträngningens oafvisliga följder: slappheten.

En tredje omständighet, ledande till förminskande af de olägenheter, det ringa läkare-antalet måste framkalla, anse kommitterade slutligen ligga deri, att man befriar läkaren från sådana göromål, som egentligen äro främmande för läkareverksamheten, men egentligen tillhöra ekonomi-tjenstemän eller kunna öfverlåtas åt pålitliga biträden. Hit kan räknas all annan uppbörd, vare sig vid ambulanser eller sjukhus, än den af kirurgiska instrumenter, äfvensom alla småkontroller uti den ekonomiska förvaltningen.

Ehuru kommitterade, såsom af hvad i det förestående är anfördt, nogsamt inse de svårigheter, som krigsstyrelsen vid ett uppkommande krig går till möte, i anledning af den ringa tillgången på läkare för arméen på krigsfot, hysa de dock den öfvertygelsen, att, om arméens sjukvård ordnas efter de grunder som i detta betänkande blifvit angifne, och hvilka för öfrigt äro uti förordningen den 13 Juni 1855 bestämde, skola hvarken arméens läkare komma att förete den obekantskap med vetenskapens och sjukvårdens fordringar, ej heller skall inom denna vigtiga förvaltningsgren uppkomma en sådan nöd och ett sådant elände, som under de flesta af våra föregående krig. Då kommitterade uttala denna förhoppning, kunna de icke underlåta att tillika erinra om ett förhållande, som synes dem böra, synnerligen under ett fälttåg, ständigt föresväfva hvarje befälhafvare, från den högste till den lägste, äfvensom hvarje vid arméen anställd läkare, den nemligen: att truppernas *helsovård* är för arméens tjenstbarhet vida mera vigtig, än dess *sjukvård*, samt att läkarnes upplysta rådgifvarekall i förstnämnde hänseende, kan komma att utöfva ett mycket större inflytande på arméens stridbarhet, än deras medicinska verksamhet inom sjukvårdsanstalterna, hvilka alltid måste lemna mycket öfrigt att önska. Det är nemligen en obestridlig sanning, att i de flesta fall det icke är läkemedel från apoteket, men förnämligast den särskilda omvårdnaden, som bestämmer sjukdomens större eller mindre långvarighet samt lyckliga eller olyckliga utgång. Så länge Svenska arméens befäl och läkare äro genomträngde af detta föreställningssätt, och så länge de sistnämnde å sjukhusanstalterna innehafva den sjelfständiga ställning vid sjukvårdens ledning, som nu är fallet, samt så länge de, såsom jemväl nu är förhållandet, icke allenast äro berättigade, utan jemväl förpligtade att, då omständigheterna så bjuda, fästa vederbörande befäls uppmärksamhet på helsovårdens kraf, till förekommande af en hotande sjuklighet bland truppen, så länge kan ett inskränkt antal insigtsfulle läkare, understödde af begriplige underläkare och praktiskt utbildade sjukvårdssoldater, verka mera godt, än ett vida större antal utan sjelfständig verksamhet inom sjukhusen och utom dem saknande berättigadt initiativ. Detta förhållande hafva kommitterade icke bort lemna utan afseende, då det är uppenbart, att det antal läkare arméen under ett krig har att påräkna, är vida mera inskränkt än det borde vara.

Sedan kommitterade i det föregående sökt utreda otillräckligheten af de nuvarande militär-läkarnes antal och föreslagit den ökade läkarepersonal, som för det närvarande kunnat ifrågasättas, äfvensom anvisat några utvägar att i möjligaste mån minska olägenheterna af den stora läkare-bristen, gå de nu att yttra sig om fältläkare-corpsens organisation.

I de flesta land är antaget, att läkarne vid en armée i fält bilda en milltärisk corps under en egen chef, som omedelbart under högste befälhafvaren ordnar sjukvården, så väl vid trupperna som på sjukhusen samt har befäl öfver läkarne i alla de delar, der de icke i disciplinskt tjenstgöringsafseende stå under omedelbart befäl af chefen för den corps, hvarest de äro anställde. Äfven i Sverige är denna grundsats antagen genom Kongl. förordningen den 13 Juni 1855 för arméens sjukvård i fält samt instruktionen den 12 Januari s. å. för i fält tjenstgörande läkare.

Vid alla en armées delar är af vigt, att, så vidt möjligt är, fredsorganisationen är i sina hufvudsakliga delar lika med krigsorganisationen, eller att båda stå i det samband, att öfvergången från den förra till den senare går möjligast lätt, utan formella hinder. I alla Europas större arméer är också detta iakttaget för sjukvården, och samma corps, som besörjer denna under krig, qvarstår äfven under freden med alldeles samma slutna och från statens öfrige sjukvårdsväsende fristående krigsorganisation. I dessa arméer, der trupperna äro stående, förlagde i garnisoner och kasernerade, stundom med ständig omflyttning, således i ständigt behof af egna läkare, hvilka derigenom hafva full sysselsättning och praktisk utbildning i sitt yrke, är denna ordning ganska riktig och till och med nödvändig. I vårt land med våra egna förhållanden och med vår kringspridda indelda armée, boende

blandad med den öfriga befolkningen, kunna militärläkarne endast vid våra få värfvade trupper ständigt besörja sjukvården, men vid de indelda blott då de äro till möten och kommenderingar sammandragne. Huruvida derför äfven hos oss en dylik fristående militärläkare-organisation skulle under fred vara lämplig, har varit föremål för olika åsigter. Under sista Pomerska kriget inrättades 1806 en militärisk fältläkare-corps, med en inför konungen ansvarig chef, som hade rättighet att förfoga öfver corpsens hela personal. Denna organisation, som äfven var afsedd för freden, upphörde likväl straxt efter krigets slut 1810; fältläkare-corpsens chef entledigades och den militäriska sjukvården ställdes under samma myndighet som har inseende öfver den civila, eller under det nuvarande sundhets-kollegium, och hvars militära disciplin blef den s. k. extra-ordinarie fältläkare-corpsens (stipendiaters och pensionärers) egentliga chef. Först då krig utbröt, skulle förordnas särskild chef för arméens sjukvårdsväsende, hvartill måste tagas en till dylika bestyr ovan regements-läkare, och som derigenom fråträdde sin förra beställning. Den 1839 nedsatta komité för militär-sjukvårdens ordnande väckte fråga om anställande af en särskild chef för arméens sjukvårdsväsende jemväl under freden, och afgaf i denna riktning ett förslag, som af sundhets-kollegium understöddes och vid 1850 års riksdag, i följd af det nämnda kollegiets framställning, blef Rikets Ständer meddeladt, utan att likväl då hos dem vinna åsyftad framgång.

Den af Kongl. Maj:t 1858 för »ordnandet af den militära helsovården» nedsatta komité har i sitt underd. förslag återupptagit frågan om fältläkare-corpsens fristående organisation äfven under fred, och tillstyrkt densamma, hufvudsakligen för att vinna öfverensstämmelse mellan freds- och krigsorganisationen, underlätta tillämpningen af de för denna sednare meddelade nådiga föreskrifter och förekomma den sammanblandning af det militära och civila läkareväsendet, som komitén anser menligt inverka på det förra och på dess personals hela ställning. Denna mening biträddes i hufvudsaklig mån af den komité, som 1859 afgaf underdånigt betänkande, angående en förändrad organisation af rikets styrelseverk, och hvilken föreslog, att medicinalstyrelsen skulle fördelas i tvenne af hvarandra alldeles oberoende förvaltningsgrenar, den ena innefattande den *militära* och den andra den *civila* sjukvården. Sundhetskollegium åter har i sitt öfver 1858 års komités förslag afgifna utlåtande afstyrkt, såsom en skadlig splittring, den militära sjukvårdens afskiljande från den civila och från kollegiets öfverinseende. Kollegium anser nemligen: att båda borde till ömsesidig båtnad ingripa i hvarandras verksamhet; att arméens manskap måste njuta sjukvård i sitt hem eller på länslasaretten af civile läkare, liksom den öfriga befolkningen; att militärläkarnes verksamhet till allmänt gagn måste under tiden mellan mötena blifva, att i likhet med landets öfriga läkare utöfva sjukvård bland befolkningen, hvilket också för dem vore ett nödvändigt villkor för att kunna följa vetenskapens utveckling och vinna den erfarenhet, som är oundgänglig för läkaren, och utan hvilken han hvarken skulle i behofvets stund gagna arméen eller lemna den öfriga befolkningen det biträde, som i synnerhet vid farsoter är behöfligt. Kollegium anser visserligen, att under krig läkare-corpsen vid arméen bör bilda ett helt för sig under en då förordnad chef, men att sådant icke vore nyttigt under fred. Utgjorde militärläkarne en afskild corps, försvårades derigenom öfvergången från militär- till civil-läkaretjenst, hvilket är menligt så väl för personernas medicinska bildning, som för deras befordringsrätt inom hvarandras områden, och åliggandet för den hemmavarande chefen att tillhandahålla arméen med läkare och medicinal-utredning uppfylles bättre, då han står i embetsmanna-förhållanden till den civila sjukvårds-styrelsen och af denna hemtar stöd och samverkan. Kollegium afstyrker derföre helt och hållet inrättandet af en särskild fältläkare-corps under fred.

Landförsvarskomitén har för sin del trott ett chefskap öfver fältläkarne vara ganska nyttigt, äfven under fred, för enhets vinnande i deras embetsförvaltning och medicinska tjenste-utöfning, för beredandet af samband dem emellan, för gemensamma stadgandens bättre tillämpning och för lättandet af öfvergången till den krigsorganisation, som en gång skall inträda; men att detta, liksom allt annat chefskap, utöfvas bättre af *en*, än af flere, och att en under krigslagarne sjelf lydnadsskyldig personal icke lämpligen bör ställas under befäl af en kollegialt sammansatt civil myndighet.

Men icke nog härmed. Då arméens läkare äro de ende bland dess civile embetsmän, som äro förpligtade att följa soldaten i elden, är det ganska lämpligt, att de äfven i fred bilda en militärisk

corps med egen chef, såsom redan Kongl. brefvet den 6 Augusti 1806 föreskref, och som egentligen icke är upphäfdt. Helso- och sjukvården inom en armée innefattar en för dess stridbarhet så vigtig del af krigsförvaltningen, att ledningen af densamma under krig icke med framgång kan och derföre heller icke lämpligen bör anförtros åt någon, som för så beskaffade bestyr är främmande. Såsom organisationen nu är ställd, blefve det vid utbrottet af ett krig nödvändigt att till chef för arméens sjukvård i hela dess omfattning kalla en regements-läkare, som visserligen kunde besitta stor erfarenhet och mycken skicklighet vid behandlingen af sjuke, men som saknade den vana vid administrationsbestyr, som ett vidsträcktare befäl kräfver, samt måhända äfven den omfattande blick, som företrädesvis genom allmänna ärendens handläggning ernås, och som den vidsträckta och mycket sammansatta förvaltning honom anförtros, fordrar. Det är visserligen sannt, att sjukvårdens ordnande under krig blir något helt annat än under fredens lugn, men denna skiljaktighet mellan hvad som eger rum i krig och fred förefinnes äfven inom öfriga delar af krigsförvaltningen, utan att man inom dem anser såsom en likgiltig sak om de särskilda förvaltningsgrenarnes chefer eller underlydande tjenstemän komma att först i valplatsens granskap sammanträffa till ovan samverkan eller att i ett så vigtigt ögonblick som detta anlitas i för dem okända tjenstebestyr.

Men då kommitterade sålunda antaga, att fältläkarne böra utgöra en corps med egen chef, äro de långt ifrån att förbise vigten af de välgrundade skäl, Sundhetskollegium anfört mot ett fullständigt skiljande af denna corps och den militära sjukvården i allmänhet från den civila. För det allmänna skulle denna söndring af många anförda skäl vara skadlig; för arméen likaledes, helst den under krig så väl behöfver civilläkares biträde; för personerne sjelfve måste det vara en stor fördel att kunna vinna anställning och kunna öfvergå från den ena till den andra riktningen.

Kommitterade föreställa sig nämligen det vara utförbart, att fältläkare-corpsens chef, med myndighet öfver dess personal i hvad som rörer dennas embetsförvaltning, eller läkare-tjenstgöringen vid arméen, vore ledamot i Sundhetskollegium och der föredroge arméens och flottans sjukvårdsangelägenheter, hvilka derigenom icke skulle söndras från den civila sjukvården, utan fortfarande stå under Sundhetskollegiets inseende; att han samfäldt med kollegium uppgjorde underdåniga förslag till befordringar inom fältläkare-corpsen, men egde rätt att till extra läkare-befattningar vid arméen utse och förordna dem, han för tillfället funne lämpligast, samt att till stipendiater förordna dertill behörige medicinæ-studerande. Genom detta samband med landets medicinala myndighet saknade aldrig fältläkare-corpsens chef hvarken erforderlig kännedom om landets allmänna sjukvårdsförhållanden, hvilka aldrig för den militära helsovården kunna vara likgiltiga, eller kunskapen om de personer, hvilka vid denna helsovård kunna komma att användas.

I afseende på nämnde ledamotskap i Sundhetskollegium, anse kommitterade likväl, att det bör vara den af Eders Kongl. Maj:t, på föredragning af chefen för landförsvars-departementet, utnämnde chefen för fältläkare-corpsen, som intager rum, såsom ledamot, icke en af kollegii egna ledamöter, hvilken, i det han emottager rotelen för de militära målen, iklädes chefsskapet för fältläkare-corpsen.

På grund af alla dessa skäl föreslå kommitterade:

1. Att för fältläkare-corpsen en särskild chef anställes och af Eders Kongl. Maj:t utses, under benämning af general-fältläkare;
2. Att alla militär-läkare ställas under general-fältläkarens myndighet, i allt hvad som rörer deras embetsförvaltning eller läkaretjenstgöringen vid arméen;
3. Att general-fältläkaren är ledamot i Sundhetskollegium och der föredrager militära sjukvårdsärenden, hvilka fortfarande stå under öfverinseende af Sundhetskollegium;
4. Att general-fältläkaren förordnar till extra läkare vid arméen dem han finner lämpligast, och till pensionärer oeh stipendiater förordnar dertill behörige studerande.

Till fullständigande af general-fältläkarens befattning anse kommitterade höra, att han eger sin egen expedition med en sekreterare som tillika är kamrerare, en extra läkare såsom adjutant samt att, i enlighet med Sundhetskollegii eget förslag, att till den, som i kollegium föredrager militära sjukvårdsärenden, borde öfverflyttas det under kollegiets vård nu ställda fältläkare-kontoret med dess förbinderi- och instrumental-förråd, detta kontor ställes under general-fältläkarens inseende och ansvar

samt till redovisning emottages af en under honom stående uppbördsman, hvarjemte nödig vaktbetjent erfordras såväl för general-fältläkare-expeditionen som för fältläkare-kontoret.

Kommitterade föreslå derföre:

att en sekreterare, som tillika är kamrerare, anställes vid general-fältläkarens expedition;

att general-fältläkaren berättigas att till adjutant antaga en extra fältläkare med dagarvode och reseersättning;

att honom tillkommer inseendet öfver fältläkare-kontoret, och att han till vården öfver detta kontor antager en uppbördsman och en vaktmästare.

Några andra väsentliga förändringar i fältläkare-corpsens organisation än de nu nämnda hafva kommitterade icke att föreslå.

Då fältläkare-corpsens organisation är militärisk, då dess medlemmar äro i ständig beröring med befäl och trupp och naturen af dess tjenstebefattning, ädel i sig sjelf och med försakelser förknippad, bör i krigsmannens ögon lyftas i jembredd med medlemmars af krigsståndet, anse kommitterade, i i likhet med 1858 års komité, arméens läkare böra åtnjuta militärisk honnör samt i deras tjenstutöfning hafva de rättigheter och skyldigheter, som krigslagarne meddela.

Beträffande aflöning för de nya befattningarne vid fältläkare-corpsen, anse sig kommitterade böra föreslå:

för general-fältläkaren, en lön af 6,000 rdr och för öfverfältläkaren i Stockholm, tillika öfverläkare vid garnisons-sjukhuset, lön af 4,000 rdr; för sekreteraren i general-fältläkare-expeditionen, lön 2,000 rdr; för uppbördsmannen öfver medicinal- och instrumental-attiraljen, hvilken befattning endast på förordnande torde böra tillsättas, arvode 1,500; rdr för adjutanten hos general-fältläkaren, kommenderad från fältläkare-corpsen, ett särskildt arvode af 900 rdr; samt för en vaktmästare lön 500 rdr.

Som arméens läkare hädanefter mera än hittills skulle utgöra en särskild corps och få sin egen chef, synes det ock vara lämpligt att fältläkare-corpsen erhöll en gemensam aflönings-stat, hvarigenom en lättare öfversigt vunnes öfver corpsens aflöningsförhållanden. Detta hindrade dock icke att lönerna till de vid regementen och corpser tjenstgörande läkarne kunde genom dervarande redogörare utbetalas. Å den aflönings-stat för fältläkare-corpsen, (Bil. C.) som med anledning häraf blifvit upprättad och härmed Eders Kongl. Maj:t underställes, hafva kommitterade iakttagit några billiga förhöjningar i nu utgående löner och arvoden. Sålunda hafva lönerna blifvit uppförde, för regements-läkare, förste bataljons- och andre bataljons-läkare till 2,500, 1,500 och 1,000 rdr i stället för 2,000, 1,200 och 800 rdr; och arvodena för distrikt-fältläkarne till 500 i stället för 150 rdr; hvarjemte arvoden af 300 rdr ansetts fortfarande såsom hittills böra utgå till alla i garnison ständigt förlagde bataljons-läkare.

För extra fältläkare-corpsen har, under antagande att de båda stipendiater, som nu äro anställde vid Serafimer-ordens lazarett, blifva för arméen påräknelige,

å staten arvoden blifvit uppförde för reserv-bataljons-läkare af 500 rdr, för pensionärer af 400 och för stipendiater af 300 rdr, hvilket för de båda senare klasserna äfven innefattar en mindre, men väl behöflig förhöjning.

I anseende till de stora kostnader, som med vistandet i främmande land för vetenskapligt ändamål äro oundvikligt förenade, om syftet dermed skall vinnas, få kommitterade slutligen föreslå:

att det nu å riksstaten uppförde resestipendiet för militärläkare må höjas från 2,000 till 3,000 rdr.

Hela kostnaden för fältläkare-corpsen skulle, i enlighet med hvad nu blifvit föreslaget, uppgå till 269,700 rdr.

Under förutsättning att den nu föreslagna organisationen af fältläkare-corpsen komme att genomföras, lärer en instruktion för general-fältläkaren blifva utarbetad. Kommitterade, hafva derföre utan att ingå i förslag till mindre bestämmelser, inskränkt sig till att i allmänhet angifva vidden och beskaffenheten af de embets-åligganden, som enligt deras åsigt borde tillkomma general-fältläkaren och hans underlydande expedition.

Då det är af särdeles vigt, att arméens fåtalige läkare äro fullt användbare för tjenstgöringen i fält, och att de således må kunna från tjensten afgå, innan försvagade krafter göra dem mindre lämplige för ett fälttågs mödor, men de små pensionerna från arméens pensionskassa i detta afseende visat sig alldeles otillräckliga, hafva särskilda pensionsförmåner i senare tider blifvit äldre militärläkare beviljade, i ändamål att underlätta deras afgång. I sammanhang dermed har man velat försäkra sig om den åldrige militärläkarens biträde vid sjukvården under krig, i sådana befattningar der hans mognade erfarenhet fortfarande kunde gagna, utan att hans kroppskrafter behöfde i samma mån anlitas, som under tjenstgöringen vid trupperna Sålunda tillades regements-läkare, år 1854, om de straxt efter uppnådda 60 lefnads- och 30 tjensteår från tjensten afgingo, en pensions-förhöjning från allmänna indragningsstaten af 600 till 300 rdr, allt efter den lön de enligt stat innehade, mot skyldighet att under 10 år, i händelse af behof, efter omständigheterna tjenstgöra, antingen vid militärsjukhus eller depôter, eller ock vid civila sjukvårdsanstalter. Från och med 1858 blefvo derjemte de vid arméen anställde läkare i allmänhet berättigade att vid erhållet afsked uppföras till pension å allmänna indragningsstaten efter enahanda grunder, som för civile embets- och tjenstemän vore stadgade, dock skulle från pensionen afräknas det belopp de egde från arméens pensions-kassa uppbära.

Denna rättighet, till en början endast medgifven för hvarje stats-regleringsperiod, har vid senaste riksdag blifvit läkarne tillagd allt framgent, intill dess en annan pensions-reglering kunde för dem blifva antagen. Ändamålet har emellertid icke härigenom kunnat vinnas Den regements-läkarne vid 60 år beviljade pensionsförhöjningen var för obetydlig, synnerligast sedan lönen snart derefter fått en väl behöflig tillökning. Äfven pensionstagarens tjenstgöringsskyldighet vid sjukhus och depôter ända till 70 år kan anses väl långt utsträckt. Den ålder åter, vid hvilken läkarne, lika med civile tjenstemän, berättigades till pension på allmänna indragnings-staten, var alltför framskriden, för att icke mången derföriunan skulle hafva förlorat en betydlig del af sin användbarhet för tjenstgöringen i fält.

Den för ordnande af civilstatens pensionsväsende nådigst förordnade komité, som ansett att pensions-åldern för civile embetsmannen i allmänhet borde inträda vid 65 år, har föreslagit, att militärläkarne skulle blifva berättigade till full pension (lika med lön) vid 60 lefnads- och 40 tjensteår, dervid dock hvarje verkligt tjensteår borde i och för pension beräknas såsom ett och ett tredjedels år. Läkarne skulle dock hafva rätt afgå från tjensten redan vid 50 lefnads- och 35 tjensteår med en, i förhållande till de tidigare åren, afkortad pension, så att vid 55 lefnadsår pensionen utgjorde 0.57 och vid 50 års ålder 0.36 af full pension. Mot den sålunda föreslagna pensioneringen kan anmärkas dels att den afkortade pensionen nog hastigt nedgår för att i någon betydligare mån kunna bidraga till tidig afgång, dels ock att, då militär-läkare erhålla den väsentliga förmån att vid 60 år, eller 5 år tidigare, än andra embetsmän få uppbära en pension, som motsvarar hela lönen, de ock böra vara skyldige att i en efter deras ålder lämpad verksamhet bidraga till sjukvården under krig, då alla läkarekrafter äro behöflige.

Med anledning häraf få kommitterade föreslå:

att arméens läkare med lön på ordinarie stat må vid 60 lefnads- och 30 tjensteår vara berättigade till pension lika med lönen, mot skyldighet att intill fyllda 65 år mottaga den tjenstgöring, hvartill de under krig eller eljest då arméen ställes på krigsfot kunna blifva beordrade vid arméens sjukhus eller depôter; samt att regements-läkare vid fyllda 55 år och bataljons-läkare vid fyllda 50 må, om de hafva 25 tjensteår, kunna afgå med en till trefjerdedelar af lönen afkortad pension; dock alltid med samma villkorliga tjenstgöringsskyldighet intill fyllda 65 år.

Arméens sjukvårdsutredning är fördelad mellan krigskollegii förråd, der fordon och inventariepersedlar för sjukhusen finnas samt sundhetskollegii fältläkare-kontor, der medicinal-, förbinderi- och instrumental-utredningen förvaras.

Af den under krigskollegii vård ställda sjukvårdsmaterielen finnas vid de indelda trupperna, för att begagnas vid möten och kommenderingar, persedlar för omkring 4½ procent af stammen och 2½ procent af beväringens styrka. Äfven värfvade arméen har dylik materiel att tillgå för garnisonstjenstgöringens behof; lifgardes regementena, sappörerna och husar-regementet konung Carl XV till 6 procent af styrkan, men Göta och Vendes artilleri-regementen samt detachementerna från Svea artilleri för 15 procent af sin styrka. För de utom Stockholm garnisonerande truppernas beväringsmanskap är särskild materiel från krigskollegii förråd utlemnad. För öfrigt har Stockholms garnison, så väl som dess beväringsmanskap, tillgång till allmänna garnisons-sjukhuset, som under vanliga förhållanden har en persedel-utredning för 200 till 300 sjuke.

Såsom reserv-förråd för fält-sjukhusen finnas under krigskollegii vård säng- och gångkläder för 3,500 sjuksängar, nästan allt i komplett skick. Af öfriga inventarie-persedlar för sjukhus finnes endast utredning för 1,100 sängar, deribland felande åtskilliga mera skrymmande artiklar af mindre värde och lätt anskaffliga.

Till hvarje bataljon af indelda arméen, äfvensom till Wermlands fältjägare-regemente, är dessutom öfverlemnad en bataljons-förbinderivagn med utredning bland annat för 25 sjukbäddar, afsedda för första uppsättningen af ett flyttande sjukhus. Den förbinderi-, medicinal- och instrumental-utredning, som enligt kongl brefvet den 6 Mars 1856 tillhör de sålunda på arméen fördelade 51 bataljons-förbinderi-vagnarne, har icke blifvit till arméen utlemnad, utan förvaras fortfarande i sundhetskollegii fältläkare-kontor, der den emedlertid är så ordnad, att den utan tidsutdrägt kan utlemnas för hvilket större eller mindre antal af dessa vagnar som helst. Deremot har så väl indelda som värfvade arméen fått sig, bataljonsvis, från nämnde kontor till begagnande, under garnisonstjenstgöring, möten och kommenderingar, tilldeladt: en medikamentskista och en medicinal-packkista med erforderlig förbinderi-utredning, äfvensom en ambulans-kartusch, jemte kirurgiska instrumenter, förvarade antingen i operations-bestick eller i instrumentkista af äldre modell. De 9 bataljons-förbinderi-vagnar, som äro afsedde för den i garnison förlagda delen af värfvade arméen, neml. två för Svea lifgardet, två för andra lifgardet, en för lifgardet till häst, en för hvardera af Svea, Göta och Wendes artilleri-regementen samt en för husar-regementet konung Carl XV, äro qvar i krigs-kollegii förråd, för att derifrån vid uppkommande behof till vederbörlig corps aflemnas, jemte ditintills i sundhets-kollegii fältläkare-kontor befintlig, vagnarne tillhörig medicinal-, förbinderi- och instrumental-utredning. I nämnde fältläkare-kontor förefinnes inalles, af så beskaffad utredning, hvad som erfordras för 60 fältbataljoner och för 16 *stående* samt 30 *flyttande* sjukhus. Beskaffenheten af instrumental-utredning, som förvaras under sundhets-kollegii vård, synes af nedanstående förteckning öfver hvad som dels förefinnes i förrådet, dels är utlemnadt till regementen och corpser.

1. *Instrumental-utredning, förvarad i fältläkare-kontoret.*

16 större instrumentkistor, enligt 1864 års modell, afsedde för de *stående* sjukhusen;
16 obduktions-bestick, enligt 1864 års modell, afsedde för de *stående* sjukhusen;
41 mindre instrumentkistor, enligt 1864 års modell, afsedde dels för de *flyttande* sjukhusen, dels för *brigadernas förbinderi-vagnar;*
31 instrumentkistor efter äldre modell, nyligen kompletterade med nya instrumenter, afsedde för sjukhusen;
55 operations-bestick, enligt 1847 års modell, afsedde dels för arméens bataljons-förbinderi-vagnar, dels för ambulans-kartuscherne;
100 bindtyg, utöfver de i instrumentkistorne nedlagde;
64 underläkare-bindtyg enligt 1864 års modell;
156 ambulans-kartuscher; 131 för infanteriet och 25 för kavalleriet.

2. *Instrumental-utredning, utlemnad till arméen.*

1 regements-instrumentkistor jemte bindtyg (äldre modell);
1 bataljons-instrumentkistor jemte bindtyg (äldre modell);

55 operations-bestick, enligt 1847 års modell, jemte bindtyg;
69 ambulans-kartuscher: 52 för infanteriet och 17 för kavalleriet.

Om arméen under krig icke kan förses med fullt antal läkare, kan den åtminstone icke lida brist på sjukvårdsutredning, hvarigenom läkarnes bemödanden skulle förlamas och all sjukvård försvåras.

Det har redan blifvit visadt, att de i kongl. förordningen den 13 Juni 1855 uppgifne grunder för beräkningen af det sjukantal, för hvilket sjukvårdspersedlar böra finnas, icke äro högre än hvad oundgängligen behöfves. Snarare är att förvänta att, om icke särdeles gynnsamma förhållanden inträffa, en vida större sjuknummer skall uppkomma. Att emellertid i förråden hafva en alltför stor massa sjukvårdspersedlar, för hvilka under fred föga omsättning kan beredas, vore mindre välbetänkt; men då å andra sidan stora persedel-anskaffningar före krigets första utbrott böra undvikas och arméen i detta som i andra afseenden bör vara så rustad, att den hastigt och med tillförsigt kan gå en fiende till mötes, anse kommitterade det vara af yttersta vigt, att åtminstone den nödvändigaste sjukvårdsutredning af säng- och sängkläder för den mindre krigsfoten, 50,000 man, och för depôterna 25,000 man, finnes i förråden att genast tillgå. Då de nu i regementenas samt i arméens allmänna förråd befintliga sjukvårds-persedlar kunna anses motsvara behofvet vid depôterna och vid arméens flyttande sjukhus, fordras ytterligare sådane persedlar för de fasta sjukhusen till ett antal motsvarande 9 procent af styrkan eller 4,500 man.

Kommitterade föreslå derföre:

att säng och gångkläder för 4,500 sjuka må ytterligare anskaffas.

Kostnaden härför, enligt de kongl. förordningen den 13 Juni 1855 åtföljande förteckningar samt af kongl. krigs-kollegium uppgifna priser, uppgår till 454,500 rdr, deruti dock icke inberäknade sängar och sängtaflor, ej heller läder-persedlar, såsom olämplige att i förråd under längre tid förvaras.

Dessa, liksom inventarie-persedlarne för sjukrummen och den speciella sjukskötseln, torde hastigt nog kunna vid kriguppbrottet hinna anskaffas.

Hvad instrumental-utredningen beträffar, så torde, i följd såväl af det större antalet fältbataljoner vid infanteriet som andra förändringar i organisationen och den större styrkan för krigsfoten, en tillökning i denna utredning blifva behöflig. Dess större eller mindre tillräcklighet är dock till en del beroende af dess fördelning, af sjukhusens antal m. m. d. Det kan ock ifrågasättas, huruvida af instrumental-utredningen allt bör finnas till fullt antal i förråden eller af vissa delar blott det nödvändigaste och resten först, då behöfligt är, anskaffas, beroende på den tid som dertill erfordras och i hvad mån ett långvarigt upplag i förråd kan vara af menlig inverkan. Kommitterade antaga derföre, att, om hvad af dem blifvit föreslaget rörande arméens organisation och dess sjukvård skulle i hufvudsak vinna Eders Kongl. Maj:ts nådiga bifall, vederbörande sakkunnig myndighet blifver anbefalld, att föreslå de åtgärder i afseende på instrumental-utredningen, som blifva nödvändiga för att denna må motsvara arméens behof på krigsfot.

Bil. A.

Öfversigt af arméens läkarebehof på krigsfot, beräknadt enligt de i kongl. förordningen den 13 Juni 1855 bestämda grunder.

I.

50,000 man i fält och 20,000 till 24,000 man i reserv eller i depôter.

A. Arméen i fält.

Trupperna.

50 bataljoner infanteri	100	legitimerade läkare,	50	underläkare	= 150.
9 ½ » kavalleri	19	» »	10	»	= 29.
16 batterier artilleri	16	» »	16	»	= 32.
2 bataljoner ingeniör-trupper	4	» »	2	»	= 6.
	139	legitimerade läkare,	78	underläkare	= 217.

Staberna.

Förslagsvis beräknade för:

12 brigader (4 bataljoner i brigaden)	36	legitimerade läkare,	—	— —	= 36.
5 fördelningar	15	» »	—	— —	= 15.
1 kavalleri-reserv	1	» »	1	underläkare	= 2.
1 artilleri-reserv med parker	2	» »	2	»	= 4.
Högqvarteret	3	» »	1	»	= 4.
	57	legitimerade läkare,	4	underläkare	= 61.

Sjukhusen.

För 15 % af styrkan eller 7,500:

a) första liniens för 6 % 3,000	8 fältläkare 30 sjukhusläkare		60	underläkare	= 98.
b) andra liniens för 9 % 4,500	7 fältläkare 45 sjukhusläkare		90	»	= 142.
	90	legitimerade läkare,	150	underläkare	= 240.

Läkarebehofvet för arméen i fält blir således:

För trupperna med staber	196	legitimerade läkare,	82	underläkare	= 278.
» sjukhusen	90	» »	150	»	= 240.
	286	legitimerade läkare,	232	underläkare	= 518.

B. Reserven och depôterna.

Trupperna.

25 infanteri-bataljoner	25	legitimerade läkare,	25	underläkare	= 50.
9 ½ sqvadron kavalleri, beräknas som 3 bataljoner	3	» »	—	— —	= 3.
9 batterier artilleri	9	» »	9	underläkare	= 18.
2 kompanier ingeniör-trupper	1	» »	—	— —	= 1.
	38	legitimerade läkare,	34	underläkare	= 72.

Anmärkning: kavalleriet och ingeniör-trupperna hafva endast exercisdepôter, för att ersätta afgång bland manskapet vid arméen i fält, då deremot infanteriet och artilleriet tillika utgör reserv.

Sjukhusen.

Beräknade likasom första liniens:

Vid fältarméen för 6 % af styrkan (24,000 man) eller för 1,440 sjuka	3 fältläkare 14 sjukhusläkare	28 underläkare	= 45.
	17 legitimerade läkare,	28 underläkare	= 45.

Läkarebehofvet för depôterna blir således:

För trupperna	38 legitimerade läkare,	34 underläkare	= 72.
» sjukhusen	17 » »	28 »	= 45.
	55 legitimerade läkare,	62 underläkare	= 117.

Sammandrag af läkarebehofvet.

För trupper och staber:

Vid arméen i fält	196 legitimerade läkare,	82 underläkare	= 278.
» reserven och depôter	38 » »	34 »	= 72.
	234 legitimerade läkare,	116 underläkare	= 350.

Vid **sjukhusen:**

För arméen i fält	90 legitimerade läkare,	150 underläkare	= 240.
» depôter	17 » »	28 »	= 45.
	107 legitimerade läkare,	178 underläkare	= 285,

eller:

Vid trupperna, så i fält som i reserv och i depôter	234 legitimerade läkare,	116 underläkare	= 350.
» sjukhusen för arméen i fält och för reserven och depôterna	107 » »	178 »	= 285.
	341 legitimerade läkare,	294 underläkare	= 635.

II.

70,000 man i fält och 15,000 man i exercis-depôter.

A. Arméen i fält.

Trupperna:

75 bataljoner infanteri	150 legitimerade läkare,	75 underläkare	= 225.
9 ½ » kavalleri	19 » »	10 »	= 29.
25 batterier artilleri	25 » »	25 »	= 50.
2 bataljoner ingeniör-trupper	4 » »	2 »	= 6.
	198 legitimerade läkare,	112 underläkare	= 310.

Staberna.

Förslagsvis beräknade för:

12 brigader (6 bataljoner i brigaden)	36 legitimerade läkare,	— — —	= 36.
5 fördelningar eller armée-corpser	15 » »	— — —	= 15.
1 kavalleri-reserv	1 » »	1 underläkare	= 2.
1 artilleri-reserv med parker	2 » »	2 »	= 4.
Högqvarteret	3 » »	1 »	= 4.
	57 legitimerade läkare,	4 underläkare	= 61.

Sjukhusen.

För 15 % af styrkan eller 10,500 sjuke:

a) första liniens för 6 % eller 4,200	10 fältläkare 42 sjukhusläkare	84 underläkare	= 136.
b) andra liniens för 9 % eller 6,300	9 fältläkare 63 sjukhusläkare	126 »	= 198.
	124 legitimerade läkare,	210 underläkare	= 334.

Läkarebehofvet för arméen i fält således:

För trupperna med staber	255 legitimerade läkare,	116 underläkare	= 371.
» sjukhusen	124 » »	210 »	= 334.
	379 legitimerade läkare,	326 underläkare	= 705.

B. Depôterna.*)

50 kompanier infanteri, beräknas som 12 bataljoner	12 legitimerade läkare,	— — —	= 12.
9 ½ sqvadron kavalleri, beräknas som 3 bataljoner	3 » »	— — —	= 3.
8 batterier artilleri	8 » »	8 underläkare	= 16.
2 kompanier ingeniör-trupper	1 » »	— — —	= 1.
	24 legitimerade läkare,	8 underläkare	= 32.

Sjukhusen.

Beräknade likasom första liniens:

Vid fält-arméen för 6 % af styrkan eller för 900 sjuke . . .	2 fältläkare 9 sjukhusläkare	18 underläkare	= 29.
	11 legitimerade läkare,	18 underläkare	= 29.

Läkarebehofvet för depôterna blir således:

För trupperna	24 legitimerade läkare,	8 underläkare	= 32.
» sjukhusen	11 » »	18 »	= 29.
	35 legitimerade läkare,	26 underläkare	= 61.

Sammandrag af läkarebehofvet.

För trupper och staber:

Vid arméen i fält	255 legitimerade läkare,	116 underläkare	= 371.
» depôterna	24 » »	8 »	= 32.
	279 legitimerade läkare,	124 underläkare	= 403.

Vid sjukhusen:

För arméen i fält	124 legitimerade läkare,	210 underläkare	= 334.
» depôterna	11 » »	18 »	= 29.
	135 legitimerade läkare,	228 underläkare	= 363,

eller:

Vid trupper och staber	279 legitimerade läkare,	124 underläkare	= 403.
» sjukhusen	135 » »	228 »	= 363.
	414 legitimerade läkare,	352 underläkare	= 766.

*) Endast de 8 batterierna utgöra både depôt och reserv för arméen i fält, hvarföre fullt antal läkare blifvit för dem beräknade. Vid de öfrige vapnen kunna endast exercis-depôter bildas för att underhålla och möjligen förstärka nummerstyrkan vid fältarméen, hvarföre underläkare ansetts vid dessa depôter kunna undvaras.

Bil. B.

Innehållande uppgifter om sjukdomsförhållandet bland trupper under Svenska krigen samt under fälttåget på Krim 1854—1856.

Konung Gustaf II Adolf, som 1632 med 46,000 man gjorde det misslyckade anfallet på Wallensteins befästade läger vid Alte Feste, der han förlorade 1,000 man stupade och 1500 man sårade, drog sig derefter tillbaka inom egna förskansningar vid Nürnberg, der hans sammanpackade här till den grad genom sjukdomar sammansmälte, att kavalleriets 15,000 man på 14 dagar förlorade 8,000 och infanteriets 31,000 man på en månad 16,000 man. Konung Carl XI som i Oktober 1676 hade vid skånska gränsen sammandragit en armée af 14,700 man, intog den 11 November sin lägerplats i grannskapet af staden Lund, midt emot danska lägret. Under marschen dit, samt under vistandet i eget läger, hade af denna här 2,000 man aflidit; och då konungen, till följd af den starka afgången och den ständigt ökade sjukligheten, nödsakades den 4:de December angripa den danska hären, hade han icke mera än 6,440 man, som kunde ställas i ledet, för att verkställa det vågsamma företag, han nödtvungen beslutat att utföra. Lif-regementet till häst, som, då det med konungen öfverskred skånska gränsen, utgjordes af 900 man, kunde endast med 530 deltaga i en strid, som likväl utgör glanspunkten i regementets krigshistoria, emedan denna lilla trupp afgjorde dagens öde. Under Carl XII:s krig var förhållandet enahanda. Kronobergs regemente, som nästan fulltaligt (1100 man) på hösten 1702 från Pommern kommit till Polen, förlorade på 11 månader 133 man sotdöde och 3 stupade i träffning, och Östgöta infanteri (1200 man), som liktidigt dit anländt, förlorade åren 1703, 1704 och 1705 inalles 550 man, af hvilka 504 dogo sotdöd och endast 46 stupade på slagfältet. Sex kompanier af Nerike-Wermlands regemente förlorade från Mars 1702 till September 1703 inalles 133 man sotdöde och 19 stupade, samt under 11 månader af näst derpå följande år, 75 sotdöde och 2 stupade. Westerbottens regemente (1056 man) förlorade 1702: 236 man sotdöde, men ingen dödskjuten; och 1705: 143 sotdöde, men ingen stupad. Dal-regementet (1200 man) förlorade 1702: 118 sotdöde samt 3 stupade; och Uplands regemente af lika styrka, från Oktober 1701 till November 1702: 120 sotdöde och 20 dödskjutne. Jönköpings regemente (960 man) förlorade från den 1 November 1704 till den 22 November 1705: 53 sotdöde och 4 stupade; och Westmanlands regmente, (1200 man) från Januari 1701 till Juni 1703: 230 sotdöde och 1 ihjälskjuten, samt från sistnämnde tid till November 1704: 163 sotdöde och 12 slagne. Sedan Svenska indelda arméen efter slaget vid Pultava blifvit i hemlandet åter uppsatt och använd i en annan krigsort, visade sig förödelserna med oförminskad kraft. Westerbottens regemente (1056 man), som 1717 var förlagdt i Bohus län och der, vid ett landstigningsförsök af fienden, förlorat 20 man, samt genom en på hösten uppkommen farsot 160 till 170 man, hade

den	1 Januari	1718:	565	sjuke och	301	tjenstbare samt	190	vakanser
»	18 »	»	622	»	190	»	244	»
»	15 Februari	»	690	»	55	»	311	»
»	29 Mars	»	573	»	36	»	447	»
»	16 April	»	537	»	32	»	487	»

Jönköpings regemente, som i Oktober 1718 afgått till Norge, förlorade under det 2 månader långa fälttåget, det illa ordnade återtåget samt under sin garnisons-tjenstgöring i Uddevalla, inom loppet af ett år, 490 man af 1100. Ena bataljonen af Elfsborgs regemente (600 man), hade den 14 November endast 27 sjuke, men 14 dagar derefter 286, af hvilka endast 12 i följd af erhållna sår. Lifgardet till fot, som i Oktober 1718, 2,300 man starkt, lemnade Stockholm för att tåga mot Norge, aflemnade under marschen 108 sjuke på Westra Ed och 27 på Blomsholm, men hade icke destomindre den 14 November vid Fredrikshall 261 sjuke; den 21 samma månad 327; den 28, 443 samt den 4 December 501, under det att de sårades antal var 6. Vid hemkomsten till Stockholm utgjorde hela den återkommande styrkan endast 500 man i tjenstbart skick. För att deltaga i det mot Ryssland förklarade kriget, afsändes till Finland i September månad 1741 1500 man af Lif-gardet till fot. Den 15 Januari året derpå, således efter 4 månader, hade af dessa 1500 man 250 aflidit och 550 lågo sjuke, så att endast 700 man kunde gå under vapen. Den 9 derpå följande Febr. befunnos de tjenstbares antal hafva fallit ned till 400 man, utan att ännu skott blifvit vexladt med fienden. På något mera än 6½ månader förlorade regementet 607 man genom dödsfall, och af de qvarlefvande lågo vida mer än hälften sjuke, så att endast några hundra man kunde bära vapen. Vid återkomsten till garnisonsorten, efter ett års frånvaro, funnos kompanier som förlorat mera än hälften af sin numerär i döde; och de sjukes antal var då ännu så stort, att af hela kompaniets styrka endast omkring 20 man voro tjenstbare. Ingen enda hade fallit för fientlig kula. Bland de indelda regementena var tillståndet icke bättre. Uplands regemente såg sin numerär till följd af sjukdomar och dödsfall efter några månader minskad med nära $^3/_4$. Södermanlands regemente, som sammansmälte till knappt 300 man tjenstbart manskap, aflemnade i Juni 1742 200 man till örlogsflottan. Af dem återstodo i Oktober endast 27; de öfrige hade aflidit. Dal-regementet hade på våren sistnämnde år sammansmält till 600 man och

Westerbottens regemente var ännu svagare. Begrafningsplatserne blefvo vid sådana förhållanden otillräckliga, till följd hvaraf man tvingades att nedgräfva de döde hvar man kunde. De jordkulor, i hvilka soldaterne legat under hösten, begagnades, sedan dessa utflyttat, såsom grafkor, der man inlade de döda kropparne, så att de kommo att ligga hvarftals öfver hvarandra, hvarefter, då kulan var nära fylld, taket stjelptes deröfver. Då rödsoten i Juli 1742 började härja bland trupperne, tilltog dödligheten till den grad, att man tvangs att gräfva en hundra alnar lång, 6 alnar bred samt ungefär lika djup graf, i hvilken samlades de dödes kroppar, så väl deras, som nyss dött, som deras, hvilka oförsigtigt nedlagts i de förenämnde jordkulorna och med sin stank förpestade hela trakten. Månads- och qvartals-förslagerna angifva i öfrigt följande numerära förhållanden i afseende på arméens sjukdomsförhållande:

1741.	Tredje qvartals-förslaget upptager	2,000	sjuke
»	Fjerde » »	4,217	»
1742.	Januari månads förslag »	4,621	»
»	Februari » » »	4,341	»
»	Mars » » »	4,645	»
»	April » » »	3,921	»
»	Maj » » »	3,956	»

I det sistnämnde månadsförslaget upptogs de friskes antal för hela arméen till 13,412 och vakansernes till 5,310. Af de 25,000 man, som i detta krig användes, återstodo efter ett års förlopp endast 3,000 man i stridbart skick. Kavalleriet, som vid kapitulationen den 19 Augusti 1742 befanns hafva sammansmält till 1,200 man, hemgick landvägen öfver Torneå, och utgjorde vid hemkomsten 100 man. De Svenska infanteri-regementena öfverfördes sjövägen till fäderneslandet. Trångt hoppackade, uppehöllos de fem veckor af motvind, derunder nära hälften uppgifves hafva blifvit bortryckt af sjukdomar. Med undantag af slaget vid Willmanstrand egde under detta krig ingen allvarlig sammanträffning med fienden rum. Sextusen man infanteri och 450 dragoner gingo visserligen i November 1741 öfver ryska gränsen, men förstördes utan svärdsslag af sjukdomar, så att knappt mera än hälften återkom.

Efter 15 års fred fick Sverige åter krig, då 20,000 man i Juni och Juli månader 1757 öfverfördes till Pommern. Redan i September hade vid Westgöta-Dals regemente hälften af manskapet jemte alla fältskärerne insjuknat. Efter ett fälttåg af 2 månader återvände arméen i sina kantonerings-qvarter; och en månad derefter var hvar 7:de man af hela arméen sjuk; den 31 Mars hvar 4:de, den 30 April hvar 3:dje. Ännu i slutet af Juni var, oaktadt den varma årstiden inträdt, fjerdedelen af arméen otjenstbar till följd af sjukdom. En allmän öfversigt af sjukligheten under detta krig inhemtas af nedanstående, halfårsvis affattade, sammanställning:

1758	Januari—Juni	hade arméen	hvar	5:te	man sjuk
»	Juli—December	» »	»	9:de	»
1759	Januari—Juni	» »	»	3:dje	»
»	Juli—December	» »	»	9:de	»
1760	Januari—Juni	» »	»	13:de	»
»	Juli—December	» »	»	14:de	»
1761	Januari—Juni	» »	»	12:te	»
»	Juli—December	» »	»	16:de	»
1762	Januari—Juni	» »	»	9:de	»

Högsta sjuknummern på dag är för flertalet infanteri-regementen angifven å nedanstående öfversigt, hvilken jemväl för hvart och ett regemente upptager den nummerstyrka med hvilken det var afsedt att uppträda mot fienden.

Denna *högsta sjuknummer* inträffade nemligen:

		Efter plan			Sjuke	Friske	S:a
För	Uplands regemente	(920 man)	$^{31}/_{5}$	1758,	314	384	698
»	Elfsborgs »	(1000 »)	$^{28}/_{2}$	1759,	458	311	769
»	Helsinge »	(900 »)	$^{20}/_{6}$	1758,	294	391	685
»	Jönköpings »	(820 »)	$^{14}/_{4}$	1759,	489	168	657
»	Lifgardet till fot	(1000 »)	$^{30}/_{4}$	1758,	374	502	876
»	Westmanlands regemente	(1000 »)	$^{30}/_{4}$	1758,	517	385	902
»	Östgöta infanteri- »	(1000 »)	$^{30}/_{6}$	1758,	400	258	658
»	Södermanlands »	(1000 »)	$^{28}/_{2}$	1759,	308	500	808
»	Dal- »	(1042 »)	$^{28}/_{2}$	1759,	406	416	822
»	Österbottens »	(900 »)	$^{31}/_{5}$	1758,	458	243	701
»	Åbo läns »	(850 »)	$^{31}/_{9}$	1758,	355	386	741
»	Nerike-Wermlands »	(1100 »)	$^{4}/_{2}$	1759,	387	402	789
»	Westerbottens »	(900 »)	$^{31}/_{5}$	1758,	464	278	742
»	Skaraborgs »	(940 »)	$^{1}/_{4}$	1759,	525	165	690

Af förestående uppgifter synes, att om högsta sjuknummern hade för samtliga ofvanstående regementen inträffat på samma dag, skulle dessa regementen, som voro afsedda att ställa mot fienden, i det minsta, 13,000

man, icke kunnat ställa under vapen mera än omkring 4,800, alldenstund 5,749 man genom sjukdom voro urståndsatte att tjenstgöra, och återstoden bortryckts förnämligast genom sjukdomar; och då det icke saknar praktiskt intresse att jemväl för detta krig erfara, i huru mycket större skala sjukdomarne skörda sina offer, jemfördt med den fiendtliga elden, må här för större delen af Svenska infanteriet meddelas en sammanställning mellan den numerär, som vid krigets utbrott utkommenderades i fält eller sedermera under krigets lopp tillkom, och dem som stupade i träffning eller aflidit till större delen genom sotdöd.

Svenska arméens förluster under Pommerska kriget från och med September 1757 till och med December 1761.

	Utkommenderade i fält 1757.	Under krigets lopp tillkomne.	Summa.	Döde på sjukhus eller i qvarter.	Stupade i träffning.	Summa döde.
Lifgardet till fot	1,000	431	1,431	266	5	271
Uplands regemente	920	299	1,219	329	10	339
Elfsborgs regemente	1,000	128	1,128	247	22	269
Helsinge regemente	900	239	1,139	353	5	358
Jönköpings regemente	820	53	873	245	18	263
Westmanlands regemente	1,000	440	1,440	313	44	357
Östgöta infanteri-regemente	1,000	287	1,287	309	20	329
Södermanlands regemente	1,000	414	1,414	252	5	257
Dal-regementet	600	354	954	226	3	229
Westgöta dals-regemente	850	193	1,043	188	21	209
Skaraborgs regemente	940	165	1,105	373	20	393
Åbo-läns regemente	850	182	1,032	137	21	158
Westerbottens regemente	900	125	1,025	379	15	394
Österbottens regemente	900	226	1,126	245	7	252
Nerike-Wermlands regemente	600	1,018	1,618	457	2	459
Summa	13,280	4,554	17,834	4,319	218	4,537

Ofvanstående 15 infanteri-regementen, utgörande en sammanlagd styrka af 17,834 man, förlorade således 4,319 man aflidne å sjukhus eller i qvarter samt 218 stupade i träffning.

Af redogörelsen för den manspillan, som Svenska arméen lidit under sina fälttåg, återstår ännu att omförmäla förhållandet under 1788—90 samt 1808 och 1809 årens krig i Finland och kriget i Tyskland 1813 och 1814. Då emellertid för de begge förstnämnde krigen en i förenämnde hänseenden mycket fullständig redovisning blifvit Kongl. Maj:t meddelad uti det underdåniga betänkande, hvilket den 8 Januari 1840 afgafs af den komité, som hade uppdrag att framställa förslag till förbättrade anstalter för arméens sjukvård, samt händelserna under 1813—14 årens krig, med hänseende till mödor och umbäranden, utgjort ett undantags-förhållande, som i hög grad afviker från hvad som får såsom allmän regel anses, torde kommitterade vid detta tillfälle kunna, med hänseende till dessa krig, inskränka sig till följande uppgifter.

Svenska hären, som vid slutet af första krigsåret 1788 utgjorde 25,600 man, hade då 11 procent sjuke; vid slutet af Mars 1790, då den var 34,000, utgjorde sjuknummern 18 % af effektiva styrkan. Trots en under tiden verkställd talrik rekrytering, förefunnos icke mindre än 11,674 vakanser. Helsinge regemente (1,200 man), som under krigets lopp mottagit 495 rekryter, hade förlorat 645 man, af hvilka endast 24 stupat eller blifvit dödligt sårade. Af Psilanderhjelmska regementet, som vid krigets början var 1,160 man starkt, återstodo vid krigets slut endast 160 man; Björneborgs regemente, som med sin vargering utgjorde en nummerstyrka af 1,538 man och under krigets lopp rekryterats, så att rotar funnos som uppsatt ända till sex soldater, förlorade 1,600 man, af hvilka en ringa del föll för fiendens eld; totalsumman af de under hela kriget vid landarméen och å skärgårdsflottan använde stridskrafterna uppgick till 65,295 man, af hvilka 21,359 antingen dogo eller af hvarjehanda orsaker sattes ur stånd att vidare tjena. Hvad 1808 och 1809 årens krig angår, voro af arméens 100,000 man knappt mera än 30,000 vid krigets slut tjenstbare, under det att de öfrige fallit för fiendens vapen eller tillfångatagits i de ärorika striderna mot den ryska öfvermakten, men de fleste likväl *»antingen voro af nöd och sjukdom omkomne eller framsläpande återstoden af ett slocknande lif på sjukhusen»*. (H. K. H. Riksföreståndarens Hertigens af Södermanland, ord till Rikets Ständer.) Under 1813—14 årens krig, då helsotillståndet bland Svenska arméen, till följd af ringa ansträngningar och det goda underhållet bland en välmående och vänskapligt sinnad befolkning, var ganska godt, fanns det likväl ett regemente, nemligen Jönköpings, som hemsöktes af en farsot, hvilken hade till påföljd, att detta regemente förlorade 133 man, deribland en officer och 4 underofficerare genom sjukdomar, under det att endast 3 man stupade och 3 man sårades.

Efter att sålunda hafva framställt förhållandet inom vår egen armée, öfvergår man till meddelandet af några, med hänseende till sjukligheten inom en armée på fältfot, särdeles upplysande företeelser från sista Krimfälttåget, hvilket jemte åtskilligt annat ådagalägger, att hvarken de stora förbättringar eldvapnen på sista tiderna undergått, eller den skjutfärdighet, som hos soldaten utbildats genom mera ändamålsenligt ordnade skjutöfningar, vållat någon förändring i det förutvarande förhållandet, att det är fältfarsoter, men icke krut, jern och bly, som vålla de största förlusterna inom en krigförande här; och detta jemväl under förhållanden, då trupperne, under en nära två-årig belägring, stå hvarandra nära på lifvet, och gång efter annan sammanträffa i blodig stormning af omsorgsfullt uppförda fältverk.

1. Uppgift på Engelska arméens förluster under kriget med Ryssland 1854—56.

	I kriget utgångne.		Sårade i drabbning.		Stupade i drabbning.		Död af i drabbning erhållne sår.		Döde af sjukdom	
	Officerare.	Under-officerare och manskap.	Officerare.	Under-officerare och manskap.	Officerare.	Under-officerare och manskap.	Officerare.	Under-officerare och manskap.	Officerare.	Under-officerare och manskap.
Kavalleriet	427	8,293	26	237	9	114	4	26	23	1,007
Artilleriet	388	10,723	30	632	11	121	1	52	10	1,298
Ingeniör-trupper	95	1,644	13	86	9	32	6	23	5	175
Infanteriet	2,995	73,299	446	10,406	128	2,331	75	1,832	109	13,414
Summa	3,905	93,959	515	11,361	157	2,598	86	1,933	147	15,894
	97,864		11,876		2,755		2,019		16,041	
							20,815			
Tillkommer:										
Landtransport-corpser	153	7,422	—	—	—	—	—	—	2	466
Främlings-legionerne	215	5,659	—	—	—	—	—	—	2	43
Summa	368	13,081	—	—	—	—	—	—	4	509
	13,449		—	—	—	—	—	—	513	

2. Dödsfall af sjukdom bland Engelska arméens läkare, officerare samt underofficerare och manskap under kriget mot Ryssland 1854—56.

a) **Läkare:**

	Månadtlig medelstyrka.	Dödsprocent af månadtliga medelstyrkan.
Maj 1854 — Mars 1855	202.	14.8.
April 1855 — Juni 1856	348.	4.0.
Hela krigsperioden	286.	15.3.

b) **Infanteri och kavalleri-officerare:**

Maj 1854 — Mars 1855	858.	6.8.
April 1854 — Juni 1856	1,433.	2.9.
Hela krigsperioden	1,190.	8.4.

c) **Under-officerare och manskap:**

Maj 1854 — Mars 1855	29,262.	42.6.
April 1855 — Juni 1856	44,762.	6.1.
Hela krigsperioden	36,717.	42.8.

3. *Uppgift på Fransyska och Engelska arméernas samfälda förluster under kriget med Ryssland 1854—56.*

a) **Utgångne i kriget:**

Fransmän	309,268.
Engelsmän	111,313.
Summa	420,581.

b) **Intagne på sjukhus:**

Fransmän	298,368	med 7,272,201	underhållsdagar.
Engelsmän	165.113.		
Summa	463,481.		

c) **Sårade i drabbning eller löpgrafvar:**

Fransmän	37,537	af hvilka 8,813	afledo.
Engelsmän	11,876	» 2,019	»
Summa	49,413	af hvilka 10,832	afledo.

d) **Hemskickade såsom invalider eller för sjukdom:**

Fransmän	65,069.
Engelsmän	19,088.
Summa	84,157.

e) **Stupade i drabbning eller löpgrafvar:**

Fransmän	7,507,	af dem 325	officerare med inbegrepp af försvunne.
Engelsmän	2,755,	» 157	»
Summa	10,262,	af dem 482	officerare.

f) **Aflidne å sjukhus eller vid ambulanser:**

Fransmän	63,636,	bland dem 8,813	af sår.
Engelsmän	18,573,	» » 2,019	»
Summa	82,209,	bland dem 10,832	af sår.

4. *Uppgift på Fransyska och Engelska arméernas förluster i drabbning under kriget med Ryssland 1854—56.*

a) **Slaget vid Alma den 20 September 1854:**

Fransmän (27,600 man)	stupade	138,	af dem 6	officerare.
	sårade	1,199,	» 59	»
Engelsmän (26,800 man)	stupade	341,	» 25	»
	sårade	1,621,	» 81	»
Förbunds-hären (54,400 man)	stupade	479,	» 31	»

b) **Träffningen vid Balaklava den 25 Oktober 1854:**

Fransmän	stupade	10,	af dem 2	officerare.
	sårade	28,	» —	»
Engelsmän	stupade	120,	» 9	»
	sårade	253,	» 19	»
Förbunds-hären	stupade	130,	» 11	»
	sårade	281,	» 19	»

c) **Slaget vid Inkerman den 5 November 1854:**

Fransmän	stupade	229,	af dem	26	officerare.
	sårade	1,437,	»	98	»
Engelsmän	stupade	632,	»	43	»
	sårade	1,878,	»	100	»
Förbunds-hären	stupade	861,	»	69	»
	sårade	3,315,	»	198	»

d) **Slaget vid Traktir den 16 Augusti 1855:**

Fransmän	stupade	181,	af dem	9	officerare.
	sårade	1,224,	»	61	»

I alla fyra slagen:

Fransmän	stupade	558,	af dem	43	officerare.
	sårade	388,	»	218	»
Engelsmän	stupade	1,093,	»	77	»
	sårade	3,752,	»	200	»

Inalles stupade i alla fyra slagen:

Fransmän	stupade	558,	af dem	43	officerare.
Engelsmän	»	1,093,	»	77	»
	Summa	1,651,	af dem	120	officerare.

Bil. C.

Förslag till löner för Fältläkare-corpsen samt uträkning å kostnaden.

Staben.

1	General-fältläkare	lön	6,000: —	
1	Öfver-fältläkare i Stockholm	»	4,000: —	
4	Distrikts-fältläkare, arvoden å 500 rdr		2,000: —	
1	Garnisons-läkare å Carlsborg med regements-läkaregrad	lön	2,500: —	
1	» å Carlsten med 1:ste bataljons-läkaregrad	»	1,500: —	
1	» å Waxholm med » »	»	1,500: —	
1	Garnisons-arvode för läkaren å Carlsten	»	300: —	
1	» för läkaren å Waxholm		300: —	
1	Sekreterare hos general-fältläkaren (civil embetsman)	»	2,000: —	
1	Adjutant hos »	arvode	900: —	
1	Uppbördsman för medicinal-attiraljen i fältläkare-kontoret	»	1,500: —	
1	Vaktmästare	lön	500: —	
	hvartill kommer			
	Rese-stipendium för militärläkare		3,000: —	
	Expensmedel		300: —	26,300: —

Läkare vid regementen och corpser.

39	Regements-läkare à 2,500 rdr	lön	97,500: —	
42	Förste bataljons-läkare à 1,500 rdr	»	63,000: —	
52	Andre » à 1,000 »	»	52,000: —	
21	Bataljons-läkare garnisons-arvoden à 300 rdr		6,300: —	218,800: —

Extra Fältläkare-corpsen.

24	Reserv-bataljons-läkare à 500 rdr	arvode	12,000: —		
18	Pensionärer à 400 rdr	»	7,200: —		
18	Stipendiater à 3,00 rdr	»	5,400: —	24,600: —	269,700 —

De nu anvisade tillgångarne för läkarevården vid arméen äro:

a) *å indelda arméens stat*

innefattade i den tillgång, som uti betänkandet om löneregleringen för denna armée finnes beräknad; och då aflöningen enligt den föreslagna nya organisationen och lönestaten för indelda arméen, ehuru icke upptagande läkare-personalen, skulle komma att öfverstiga de nuvarande lönetillgångarne i sin helhet, hafva läkare-lönerne af sådan anledning icke blifvit frånskiljda dessa tillgångar och hit öfverförde, helst härigenom större enkelhet i beräkningarne vunnits.

b) *å värfvade arméens stat*

Svea lifgardets	rdr	4,000: —	
Andra »	»	4,000: —	
Wermlands fältjägare-regementes	»	2,800: —	
Lifgardets till häst	»	3,200: —	
	Transport rdr	14,000: —	269,700: —

Transport	rdr 14,000: —		269,700: —
Husar-regementets Konung Carl XV	rdr 5,700: —		
Svea artilleri-regementes	» 5,025: —		
Göta » »	» 6,150: —		
Wendes » »	» 5,700: —		
Artilleri-batteriets i Norrland	» 75: —		
Fyrverkare-corpsens	» 100: —		
Ingeniör-corpsens (sappörtruppen)	» 1,200: —	37,950: —	
c) *å generalitetets stat*		750: —	
d) *nu utgående arvoden till pensionärer och stipendiater*		9,650: —	
e) *på garnisons-sjukhusets stat*, öfver-fältläkarens arvode		1,800: —	
f) *å statsanslaget till rese-stipendium för militär-läkare*		2,000: —	52,150: —
Hvilket belopp borde öfverföras på fältläkare-corpsen stat; hvarefter skulle återstå, af ofvan beräknade lönebehof, att med nya tillgångar fyllas,			217,550: —

13. KRIGSFÖRNÖDENHETER.

Sådana äro *beklädnads-, remtygs-, utrednings-* och *trosspersedlar, fortskaffningstross, skjutgevär, sidogevär, ingeniör-, artilleri-* och *sjukvårdsmateriel.*

Kommitterade hafva antagit, att en styrka af 50,000 man borde vara stridsfärdig och således utan egentliga rustningar alltid kunna sättas på krigsfot, samt att denna styrka borde, efter någon tids förberedelser, kunna ökas till 70,000 man. För att vinna detta, måste vid den mindre krigsfoten, eller då 50,000 man gå i fält, 25,000 man inkallas i depôterna. För 70,000 man i fält fordras 15,000 man i depôt, hvilket med reserv och icke stridande vid arméen gör en styrka af omkring 100,000 man, för hvilken krigsförnödenheter mer eller mindre fullständigt måste beräknas.

Beklädnads-, remtygs-, utrednings- och tross-persedlar.

Sådana finnas nu fullständigt för stammen och för närmare 25 000 man beväring, hvarjemte i reserv-förråden förvaras reqvisita till munderingar för 15,500 man samt i upplag öfriga nämnde persedlar för en lika styrka

Vid behandlingen af de särskilda vapenslagens organisation hafva kommitterade upptagit kostnaden för beklädnad, utredning m. fl. persedlar för det ökade antalet stam-soldater, likaledes har, vid beräkningarne öfver den föreslagna organisationen af bevärings-manskapet, utförts kostnaden för ifrågavarande persedlar under ett med 27 5 procent ökadt antal omgångar persedlar med oförändrad slitningstid, motsvarande behofvet för omkring 6,870 man.

Beklädnads-, remtygs-, utrednings- och tross-persedlar skulle således med redan beräknad tillökning i befintliga anslag kunna anskaffas och underhållas:

för stam-soldater (utom spel) i rundt tal . . .	34,200
» bevärings-manskap omkring	31,870
	66,070
hvartill kommer:	
reserv, upplag för	15,500
tillsammans för	81,570 man.

Utom reserv-förrådets upplag af beklädnadsmaterialier, borde vid trupperna finnas färdiga munderingar för åtminstone den mindre krigsfoten, med sina depôter, eller för 75,000 man, så att denna styrka kunde utan tidsutdrägt beklädas, men enligt ofvanstående beräkning skulle endast finnas 66.070 omgångar. Antalet färdiga munderingar borde således ökas med 8.930 omgångar. Någon tillökning af munderingar för bevärings-manskapet torde ock kunna åstadkommas genom beklädnads-direktionernas omtanke och hushållning, dock endast småningom och icke till så betydligt antal utan understöd af beklädnadsmaterialier från reserv-förrådet; men då, med undantag för kapotter, dubbel uppsättning af de flesta munderingspersedlar finnes vid stam-trupperna och äfven af några sådana persedlar vid beväringen, samt hvad deraf icke tillhör passevolantör eller rusthållare, kan af kronan användas, böra depôterna och de icke stridande vid den mindre krigsfoten kunna till en början beklädas, såvida ett tillräckligt antal färdiggjorda kapotter finnas i förråd. Då af remtygs-, utrednings- och tross-persedlar finnas i reserv-förrådet ett upplag för 15,500 man, blifva dessa persedlar fullt tillräckliga för den mindre krigsfoten.

För den större krigsfoten åter behöfvas 85,000 munderingar, utom för det betydliga antalet icke stridande vid arméen. Visserligen fordrar denna krigsfot någon tids förberedelse äfven för manskapets öfning, och derunder kunna en del persedlar tillverkas, men behofvet af den större krigsfoten kan dock så hastigt inträda, att några anskaffningar af betydligare omfång icke hinna verkställas, och ett tillräckligt upplag af materialier och persedlar bör således finnas, åtminstone för behofvens fyllande under den första tiden. Med anledning häraf, och då, äfven under antagande att med befintliga persedlar, tillhörande stammens och beväringsmanskapets andra mundering, de icke stridande, hvilkas antal efter omständigheterna kan uppgå till en femtedel af de stridandes, skulle kunna beklädas, det dock fordras, utöfver befintliga 66,070 omgångar af munderings- m. fl. persedlar, ytterligare 18,930 dylika omgångar, således betydligt öfverstigande hvad i reserv-förrådet finnes, få kommitterade tillstyrka:

att ett nytt upplag bildas af de nödvändigaste materialier och persedlar för beklädnad, remtyg och utredning, beräknade för 15,000 man;

hvarigenom åtminstone någon reserv skulle uppkomma äfven för den större krigsfoten. Kostnaden för detta upplag, enligt närlagde beräkning, (bil. A), och nu gällande priser, uppgår till 1,477,550 rdr. Så kallade småpersedlar, eller skjortor, strumpor och skodon, har beväringsmanskapet under vapenöfningarna mot särskild ersättning sjelft försett sig med, och det är äfven afsedt att så skall tillgå, då arméen sättes på krigsfot. Ett mindre antal af dylika persedlar finnes dock i förråd för dem, som icke sjelfve kunna anskaffa sig sådana.

Bland trosspersedlarne eller den vanligen s. k. tältlags-trossen, finnas nu, utom tält för den indelda stammen och en enkel beväringsklass jemte någon reserv af omkring 200 stycken, kok-kittlar, yxor, spadar, jernstörar och proviantsäckar för samma styrka; äfvensom dylika persedlar finnas i reserv-förrådet för 15,500 man. Någon tillökning häruti under fred synes icke vara behöflig. Skyddstält ingå numera i alla arméer bland utredningen för trupperna i fält, och äfven hos oss har ett antal af 20,000 stycken skyddstälts-delar blifvit anskaffade. Detta är dock långt ifrån tillräckligt, och åtminstone borde den stridsfärdiga styrkan vara dermed försedd. Kommitterade anse derföre:

att ytterligare 32,000 skyddstälts-delar böra anskaffas, häruti inberäknadt sådana för under-officerare.

Kostnaden härför skulle, efter 8 rdr stycket, utgöra 256,000 rdr.

För kavalleriet finnes fullständig sadelmundering och utredning för hästarne, och sådan har äfven, vid frågan om kavalleriets organisation, blifvit beräknad för den ökade nummerstyrkan.

För kavalleriets depôter saknas all annan hästutredning än sadlar, hvaraf 2,000 stycken finnas i reserv-förrådet. Samtidigt med häst-uppköp för depôterna böra ock de nödvändigaste utredningspersedlar, såsom täcken och betsel, kunna anskaffas för det mindre antal, hvartill dessa depôter uppgå, eller omkring 1,200 hästar, och innan manskap och hästar blifva färdigbildade, hinner ock utredningen att fullständigas.

Fortskaffnings-tross.

Till den så kallade bataljons-trossen med tillhörande ambulanser, som närmast följer trupperna, hafva nya fordon på senare tider blifvit i det närmaste fullständigt anskaffade för de nuvarande stam-bataljonerna, nemligen: vid infanteriet 49 och vid kavalleriet 9½ bataljoner, hvarjemte några fordon äfven blifvit förfärdigade för staberna. Denna fortskaffnings-tross består för en infanteribataljon af 1 stabs- och 4 kompani-packvagnar, 4 ammunitions-, 1 förbinderi- och 1 sjukvagn; samt för en kavalleri-bataljon, af 1 stabs-, 1 ammunitions-, 1 förbinderi- och 1 sjukvagn, 2 fältsmedjor, samt för hvarje sqvadron 1 packvagn.

Infanteriet skulle, enligt kommitterades förslag, utgöra 75 fält-bataljoner; och då för alla dessa bataljoner, äfvensom för brigad- och fördelnings-staber, högqvarter, m m., en fullständig fordonsutredning med tillhörande ambulanser bör finnas,, medförer detta en högst betydlig tillökning i nu befintliga fordonens antal. Derutöfver är en lämplig reserv behöflig, hvarjemte nu saknas infanteriammunitions-vagnar för artilleri-parkerna. Då emellertid det ytterst nödvändiga redan finnes för den

styrka, som straxt kan ställas på krigsfot, och tross-passevolans-fonden, som bekostat de nuvarande fordonen, bör inom en kortare tidrymd kunna fullständiga den behöfliga fortskaffnings-trossen, anse kommitterade, att särskilda anslag för ändamålet nu icke erfordras.

För de under intendenturen stående talrika parker anse kommitterade, att inga fordon böra på förhand tillsvidare anskaffas. Dessa parker få vid krigs utbrott bildas dels af för tillfället uppköpta fordon af den beskaffenhet, som i orterna kan erhållas, dels af hyrda hästar och fordon, samt slutligen af sådane genom reqvisition anskaffade.

Skjutgevär.

Infanteri-gevär. Deraf beräknas vanligen för krigsbruk 3 till 4 omgångar för hvarje nummer af den stridande styrkan, och skulle således för 75 bataljoner af 800 man, eller 60,000 man, endast efter 3 gevär för hvarje soldat, fordras 180,000 krigsdugliga gevär. Häruti är icke inräknadt behofvet för Gotlands nationalbeväring.

De stora förbättringar infanteri-geväret under senare tider undergått, de flere gevärs-konstruktioner, som deraf varit föranledda, den mindre kaliber, som blifvit en följd af spetskulans och det refflade gevärets allmänna införande vid infanteriet, hafva vid svenska, likasom vid andra arméer, haft ett menligt inflytande på gevärstillgången, derigenom att äldre modeller blifvit till krigsbruk mindre användbara eller helt och hållet otjenliga. Härtill kommer ytterligare det ringa antal gevär, som vid våra faktorier årligen kunna tillverkas, och de sparsamma anslag, som till nya gevär kunnat användas.

Vår nu befintliga gevärstillgång kan uppskattas sålunda:

Infanteri-gevär, refflade med slaglås	71,870.	
» » » » nya, att levereras innan 1865 års utgång	13,000.	84,870.
» släta, med slaglås	90,157.	
» » med flintlås, äldre, till största delen odugliga	52,147.	142,304.
	Summa	227,174.

Refflade gevär äro till arméen utlemnade:

Af 1854 års modell (upprefflade)	30,700.	
» 1855, 1856 och 1857 års modeller	9,672.	
» 1860 års modell, att användas af skarpskyttar	1,456.	41,828.
samt till Gotlands national-beväring		2,000.
	Summa	43,828,

hvarjemte såväl arméens stam som beväringsmanskapet äro försedde med slätborrade exercisgevär med slaglås.

Bland de refflade gevären äro endast 23,000, inberäknade dem som under året skola levereras, af 1860 års numera antagna kaliber, och deraf 17,000 kammarladdnings-gevär. Af de öfriga är flertalet, eller 37,442 stycken, af 1854 års modell. Ursprungligen slätborrade, och af den för sådane gevär antagna större kaliber, hafva de på senare tider blifvit upprefflade. Resten utgöres dels af Belgiska gevär, dels af några andra gevärsmodeller med olika kalibrar. Mindre afvikelser i gevärs-konstruktionen kunna visserligen hafva ett stort inflytande på träffsäkerheten, lättheten att ladda, m. m., men af hufvudsaklig vigt är att alla gevär hafva samma kaliber, hvarigenom förvexling af ammunition undvikes och deraf befintlig tillgång blir öfverallt användbar.

Af hela gevärstillgången kunna således endast gevären af 1860 års kaliber anses för arméen till krigsbruk fullt tjenliga. De öfriga refflade gevären, ehuru, med undantag af ett mindre antal äldre, i öfrigt ganska goda gevär, böra derföre endast påräknas för helt och hållet afskiljda corpser, der ingen blandning af ammunition kan ifrågakomma, såsom t. ex. för Gotlands national-beväring.

De slätborrade gevären kunna endast anses såsom exercisgevär.

Då således endast gevären af 1860 års kaliber, eller i rundt tal omkring 20,000 stycken, kunna anses tidsenliga och för arméen till krigsbruk fullt användbara, få kommitterade tillstyrka:

att 160,000 gevär må för arméen anskaffas;

hvilket efter 45 rdr för geväret, hvartill kammarladdnings-gevär af 1860 års kaliber senast blifvit betingade, skulle medföra en sammanräknad kostnad af 7,200,000 rdr. Anskaffningen af dessa gevär kan väl icke på en gång ifrågakomma, men icke heller utan våda ställas på en lång framtid. Våra nuvarande gevärsfaktorier tillverka endast omkring 8,000 gevär om året, och om äfven deras verksamhet kunde så ökas, att de lemnade 10,000 gevär årligen, skulle, innan arméens behof blefve fyldt, 16 år förlöpa, och 7 år fordras för att, med nu befintliga 20,000 gevär, bereda en tillgång af 90,000 gevär, motsvarande 1½ gevär för 60,000 man.

För den händelse ett tillämnadt större gevärsfaktori i trakten af Husqvarna icke snart skulle komma till stånd och derigenom gevärstillverkningen inom landet kunna betydligen höjas, anse sig derföre kommitterade böra tillstyrka:

att gevär äfven i utlandet beställas efter antagen modell, på det att arméen inom möjligaste korta tid må till en början blifva försedd med åtminstone 90,000 gevär; det vid första utbrottet af ett krig oundgängligaste antalet.

Då kommitterade ansett sig kunna uppgifva behofvet af gevär för arméen till endast 180,000, ehuru de sjelfva förutsatt, att infanteriets styrka kunde i vissa fall öfverstiga 60,000, har det varit under antagande att dessa gevär alltid äro i enlighet med tidens fordringar fullt krigsdugliga och att de således icke allenast i mån af förbrukning, utan ock i bredd med krigskonstens fordringar och förhållandet inom andra arméer omsättas. De gevär, som sålunda blifva utbytta, bilda då en reserv att användas för arméen, och äfven för att under krig utlemnas till landstormen.

Mindre skjutvapen. Kavalleriet är till hela sin nuvarande styrka försedt med pistoler, och deraf finnes ock i förråden någon tillgång. Äfven på ryttarnes skjutvapen hafva senare tiders förbättringar icke kunnat undgå att öfva inflytande, och en ny omgång skjutvapen för kavalleriet jemte någon reserv blir derföre behöflig. Då emellertid äfven inom kavalleriet tankarne äro delade rörande beskaffenheten af detta vapen, inskränka sig kommitterade till att antyda behofvet, helst de för ordnande af kavalleriets beväpning och utredning med flera dermed sammanhang egande frågor särskildt förordnade kommitterade icke lära underlåta att deröfver afgifva förslag. Intilldess en modell blifvit antagen, kan icke heller någon beräkning öfver kostnaden uppgöras.

För artilleriet har nyligen 1,110 revolvers blifvit anskaffade, och då det är afsedt att endast vissa nummer af kanonservisen dermed skulle beväpnas, torde antalet af dessa vapen vara tillräckligt, eller åtminstone endast en mindre betydlig tillökning deruti kunna ifrågakomma.

Sidogevär.

Förutom i bruk varande sablar vid kavalleriet och artilleriet, samt någon mindre tillgång derpå i förråden, till stor del af äldre modeller, äro 3,500 nya sablar dels under tillverkning, dels redan färdiga. Äfven rörande detta vapen är att förvänta att kavalleri-komitén afgifver förslag, och torde således här endast den åsigt böra uttalas, att såväl kavalleriet, som artilleriet, bör icke allenast vara försedt med fullt brukbara sablar, utan att för både stam och beväring måste i förråd finnas en omgång dylika vapen till ersättning af de förluster, som i fält inträffa.

Lansar begagnas endast af Lifgardet till häst och derutöfver finnas i förråd 750 stycken.

Faschinknifvar och *huggare.* Deraf finnas i förråd, utom hvad som vid trupperna begagnas, något öfver 11,000 af de förra och 6,000 af de senare; hvilket ock motsvarar behofvet, så länge dessa vapen endast begagnas af en mindre del af infanteriet.

Pontonnier-train.

Förutom ett mindre exercis-equipage, finnas nu två fullständiga krigsbrygge-equipager med tillhörande rid- och anspanns-persedlar, samt ett tredje under anskaffning, äfven med rid- och anspannspersedlar. Enligt kommitterades förslag till bildandet af en fullständig pontonnier-bataljon, fordras ytterligare tre krigsbrygge-equipager med tillbehör, hvartdera uppgående till en kostnad af 60,000 rdr, eller tillsammans 180,000. *En ingeniör-fält-park*, eller train af verktyg och arbetsredskap med tillhörande fordon samt rid- och anspanns-persedlar uppsattes år 1864 för medel, anvisade från krigsrust-

nings-kreditivet. Denna park, tillräcklig för en arbetsstyrka af 2 till 3,000 man, allt efter beskaffenheten af de arbeten som skola utföras, kan tillsvidare anses motsvara arméens behof.

Fält-artilleri.

1831 års materiel bestod af 16 batterier på 8 kanoner eller tillsammans . . . . 128 kanoner.
Sedermera blefvo förfärdigade efter samma modell 5 reserv-batterier, äfven af 8 kanoner 40
tillsammans 21 batterier med . . . . . 168 kanoner.

Till alla dessa batterier finnes fullständig lavettage med förställare och öfriga fordon samt rid- och anspannspersedlar utom för ett af reserv-batterierna.

Dessutom finnes i förråden materiel af Helays och Cardells konstruktioner, af hvilken dock materiel till 2 ne batterier varit använd för fotbatterierna i Landskrona och Helsingborg.

Kommitterade hafva i fråga om artilleriets organisation föreslagit, att fält-artilleriet borde bestå af 33 batterier med 6 kanoner hvartdera, eller 198 kanoner af fullt tidsenlig beskaffenhet.

Nya refflade kanoner, afsedda att inläggas i lavetterna till 1831 års materiel, hafva under loppet af detta och förra året blifvit förfärdigade:

nemligen 3.24 tums	42 st.	
2.58 »	66	108 st.;
och erfordras ytterligare till den befintliga materielen:		
3.24 tums	38 st.	
2.58 »	22	60
		168 st.

Vid senaste riksdag beviljade Rikets Ständer anslag till anskaffning af 3:ne refflade batterier af 8 kanoner hvartdera, eller 24 kanoner med lavetter, förställare och öfrige fordon samt rid- och anspannspersedlar. För anslaget till dessa kanoner äro förfärdigade 2.25 tums refflade kanoner . . . . . 30 st.
198 st.

Således finnas nu refflade kanoner tillsammans 138 st. och ytterligare borde 60 st. anskaffas för att erhålla 198 st., eller det antal som af kommitterade blifvit föreslaget. Till 168 af dessa kanoner finnas lavetter med förställare och öfrige fordon samt för 3 batterier på 8 kanoner eller 24 kanoner, finnas medel till sådan materiel anvisade. Således erfordras anslag till lavetter och fordon för ytterligare 6 kanoner.

Rid- och anspanns-persedlar finnas för 20 batterier af 1831 års modell och medel anvisade för dylika persedlar till 3 batterier, eller, med beräkning af 8 kanoner på batteriet, för 184 kanoner. Således erfordras ytterligare rid- och anspanns-persedlar för 14 kanoner.

Fördelningen på batterier af 6 kanoner, som redan blifvit för de refflade kanonerna antagen, kan medföra behofvet af ett något ökadt antal reserv-delar och reserv-fordon vid batterierna, hvarjemte ammunitions-vagnarnes antal behöfver ökas till följd af den tyngre ammunitionen för de refflade kanonerna. Bland nu befintliga artillerimaterielen synes äfven ingå ett alltför ringa antal fält-smedjor, och sjukvagnar eller kärror.

Kommitterade anse sig derföre böra föreslå:

att ytterligare 60 fältkanoner af fullt tidsenlig beskaffenhet anskaffas och likaså hvad af lavetter med förställare, fordon, rid- och anspanns-persedlar, utöfver det nu befintliga, erfordras för 33 batterier på 6 kanoner.

Då detta fält-artilleri alltid bör vara fullt brukbart och icke genom tillfälliga omständigheter äfven under fred blifva ofullständigt, anse kommitterade vidare:

att någon reserv af kanoner, fordon och öfriga persedlar borde finnas.

Utom det för fästningarnes bestyckning afsedda artilleri, anse kommitterade, att ett antal gröfre kanoner eller så kalladt positions-artilleri bör för arméen finnas och föreslå derföre:

att 50 stycken groft artilleri af tidsenlig beskaffenhet må anskaffas.

Då kostnaden såväl för kanoner, som för fordon, är beroende af de konstruktioner, som kunna blifva antagne, och, hvad kanonerna beträffar, af det ämne hvaraf de förfärdigas, antingen jern eller stål, hafva kommitterade, som icke ansett sig tillkomma att ingå i pröfning af dessa tekniska frågor, icke heller kunnat uppgöra några beräkningar öfver erforderliga medel för artilleriets bringande i det skick de föreslagit; helst den för de nya kanonerna använda materielen redan är äldre.

Då *fästnings-artilleriets* styrka och beskaffenhet beror på de bestyckningsplaner, som kunna blifva uppgjorda med stöd af den erfarenhet, som det ännu under utveckling varande nya artilleriet kommer att lemna, med deraf föranledda förändringar i fästningskonstruktioner, hafva kommitterade ansett dessa frågor icke tillhöra området för deras handläggning.

Sjukvårds-materielen har redan, i sammanhang med frågan om arméens sjukvård i fält, blifvit af kommitterade behandlad.

Bil. A.

Beräkning öfver kostnaden af nedannämnde persedlar för en styrka af 15,000 man:

En halsduk	Rdr	— 55.
» vapenrock (materialier)	»	19: —
Ett par klädesbyxor »	»	11: 25.
» kalsonger »	»	1: 80.
» linnestibletter »	»	1: —
» linnebyxor »	»	4: 30.
En lägermössa »	»	1: 60.
» kapott »	»	29: 50.
» ränsel af kalfskinn	»	12: 50.
Ett bandoler med lifrem m. m.	»	9: —
En kopparflaska med rem	»	5: —
» mattornist	»	3: —
Summa	Rdr	98: 50.
Således för 15,000 man	Rdr	1,477,500.

14. KRIGS-FÖRVALTNINGEN.

Kongl. Maj:t har uti dess nådiga bref af den 16 Juli 1861 och den deruti innefattade instruktion för komitén till utarbetande af underdånigt betänkande uti åtskilliga landförsvaret rörande frågor behagat, i 6:te punkten till komiténs besvarande framställa »kan och bör krigsförvaltningen un»dergå någon förändring ledande till mera enkelhet, redighet i öfversigten deraf och besparing med »behållande af nödiga kontroller?»

För besvarandet af denna fråga har komiténs uppmärksamhet främst bordt fästa sig vid sammansättningen och verksamheten af det centrala embetsverk, som nu eger ledningen och öfverinseendet af arméens ekonomiska angelägenheter.

Detta embetsverk, nu benämndt Kongl. Maj:ts och rikets krigskollegium, inrättades af konung Gustaf den 2:dre Adolf redan år 1630 såsom ett af de första fem rikskollegierna, hvilka ursprungligen framstå såsom förgreningar af rådet, samlade omkring de främsta af dess ledamöter, de så kallade fem högre riksembetenas innehafvare. Dessa rikskollegiers fullständiga organisation stadfästades dock icke förrän tvenne år efter bemälde konungs död uti förordningen om rikets stat och regering, känd under namn af 1634 års regeringsform.

Krigskollegium, som den 20 Mars 1636 erhöll uppdrag att tillika vara krigs-öfverdomstol, styrdes af riksmarsken och bestod jemte honom af tvenne riksens råd, samt fyra officerare, bland hvilka skulle vara fältmarskalken, rikstygmästaren och generalvaktmästaren. År 1683, då en general-krigsrätt ånyo inrättades, upphörde krigskollegii juridiska myndighet, och år 1696, då riksembetena afskaffades, inträdde, i marskens ställe, ett riksråd såsom kollegii president.

Kollegierna, hvilka intill sistnämnda tid, genom sina presidenter, de fem högre riksembetenas innehafvare, voro ställda i en så nära förbindelse till regeringen, att de icke utan skäl blifvit ansedda såsom verkliga regeringsdepartement, dertill de ock vid deras inrättande utan tvifvel varit ämnade, begynte nu att utbilda sig i annan riktning och öfvergå till fristående förvaltnings-myndigheter under konungen såsom högsta instans.

Genom konung Carl den 12:tes kansliordning af år 1713 inrättades krigs-expeditionen, i spetsen för hvilken ställdes ett såkalladt ombudsråd. Efter konungens död blef krigs-expeditionen bibehållen, men under chefs-skap af en stats-sekreterare.

Genom 1720 års regeringsform, som bibehöll rikets kollegier, förordnades bland annat att, i den mån dåvarande presidenter afgingo, kollegierna icke vidare skulle till presidenter ega rikets råd. Hvad särskildt beträffade krigskollegium borde detsamma framgent bestå af en president såsom ordförande, och såsom ledamöter, af general-fälttygmästaren, general-qvartermästaren, samt af fyra krigsråd i krigstid, men under fred blott af tvenne sådana råd.

År 1774 återflyttades till krigskollegium den juridiska domsrätten öfver militären; men öfverlemnades år 1791 till den då inrättade krigs-hofrätten.

Krigskollegium, som alltifrån sin första inrättning handlagt ärendena i allmän sammankomst, organiserades år 1782 på fem departementer, benämnde general-fälttygmästare-departementet, general-qvartermästare-departementet, krigs-kommissariats-departementet (på tvenne afdelningar), civila departementet och ekonomiska departementet, hvilken organisation bibehölls intill den 4 April 1805, då en ny sådan inträdde, grundad på sex departementer, nemligen presidents-, artilleri-, fortifikations-, intendents-, instruktions- och civil-departementerne. År 1811 den 19:de Mars, då kanslers-embetet

för krigsakademien inrättades, indrogos presidents- och instruktions-departementen, i sammanhang hvarmed förordnades, att krigskollegium skulle bestå af fyra departementer, benämnda: artilleri-, fortifikations-, general-, krigskommisarie- och civil-departementen; hvarjemte, under sistnämnde dag, Kongl. Maj:t utfärdade en instruktion för kollegium, hvilken, ehuru, såsom följd af de förändringar detta embetsverk sedermera undergått, i de flesta delar numera icke tillämplig, alltsedan icke blifvit förnyad.

Under den 5 Juni 1832 förordnade Kongl. Maj:t, att krigskollegium skulle inrättas på *två* departementer, med under hvartdera lydande *tre* afdelningar, nemligen:

Första departementet, omfattande:

Artilleri-
Fortifikations- } Afdelningarne
Indelnings- och boställs-

Andra departementet, omfattande:

Utrednings-
Underhålls- } Afdelningarne
Krigsmanshus-

hvarefter slutligen, genom Kongl. brefvet den 6 November 1849, kollegium erhöll sin nu egande organisation, i öfverensstämmelse hvarmed ärendena fördelades mellan *fyra* afdelningar, nemligen: artilleri-, fortifikations-, intendents- och aflönings-afdelningarne, hvilkas beslutande personal utgöres af en president såsom samtlige afdelningarnes ordförande, samt såsom ledamöter: i den första afdelningen, general-fälttygmästaren och ett krigsråd; i den andra, chefen för ingeniör-corpsen och ett krigsråd; i den tredje, general-intendenten och ett krigsråd; samt i den fjerde, två krigsråd, krigsrådens antal likväl ej mera än tre, emedan ett är tjenstgörande på flera afdelningar.

I sammanhang med sistnämnda organisation förordnades, att samtliga anslagen på riks-statens 4:de hufvudtitel och, i förening dermed, bestyret med hela indelda och värfvade arméens aflönande, skulle till krigskollegium öfverflyttas. Inga af de kollegium förut tillhörande ärenden afskiljdes derifrån; de hittills särskilda boksluten för hvarje afdelning, kassa eller fond, förenades till en enda hufvudbok för 4:de hufvudtiteln; kollegii aflöningssumma erhöll ingen tillökning; men embets- och tjenstemännens antal förminskades från 56 till 50.

Sedan det nya statsskicket år 1809 infördes, har frågan om en förändrad organisation af rikets kollegier och styrelseverk, vid flera tillfällen utgjort föremål för Konungens och Rikets Ständers uppmärksamhet och behandling. Således tillsattes, på Rikets Ständers den 3 Januari 1810 derom gjorda underdåniga anhållan, den 4 Oktober 1811 en komité, som följande året med underdånigt betänkande i detta ämne inkom. Vid 1817 års riksdag nedsatte Rikets Ständer ett särskildt utskott, med uppdrag att utarbeta allmänna grunder för indragning af öfverflödiga embeten och tjenster samt en förbättrad arbetsmetod, hvars afgifna betänkande lades till handlingarne; hvarefter Rikets Ständer, i underdånig skrifvelse den 2 Juli 1818 ånyo begärde, att en komité måtte tillförordnas, att genast och verksamt företaga ny reglering af rikets embeten och tjenster; hvilken komité, af Kongl. Maj:t under den 2 Februari 1819 utsedd och förordnad, afgaf sitt underdåniga utlåtande den 29 Juni 1822, som den 23 Mars följande året till Rikets Ständer öfverlemnades.

Ständerna tillsatte ett särskildt Utskott till förslagets granskning, hvilket Utskott den 25 Augusti samma år sitt erhållna uppdrag fullgjorde, och bland annat, efter en uppdelning af de ärenden, som tillhöra Statsförvaltningen i andra instansen, »såsom grundsats uppställde, att verkställighetsbefattningen i sådane ärenden, som blott fordra verkställighet af Regeringens eller domaremaktens beslut», borde öfverlemnas åt *en enda* person, på det att ärendet, såsom vederbör, må blifva med *enhet*, *kraft* och *skyndsamhet* behandladt.

Intetdera af ofvan omförmälda komitéers och utskotts betänkanden och förslag hafva, i hvad rörer krigskollegium, dess sammansättning och verksamhet, haft annan påföljd, än att, på sätt 1819 års komité i underdånighet tillstyrkt, styrelse-verkens och deribland krigskollegii domsrätt i vissa mål upphört, jemlikt Kongl. förordningen af den 17 April 1828. Med alla rättsfrågors afskiljande från förvaltningsmyndigheterna åsyftades, hvad ock i Kongl. Maj:t nådiga instruktion för såväl sistnämnda

komité som den samtidigt nedsatta lagkomitén, finnes antydt, att tillvägabringa »kraft och verksamhet i statsförvaltningen samt noggrann vård af enskild rätt och säkerhet, genom lagarnes oväldiga skipande af en oberoende domaremakt». Vid 1856 års riksdag afgafs inom ridderskapet och adeln förslag till indragning af presidentsembetet i krigskollegium samt detta kollegii ombildning till en armé-förvaltning, sammansatt af fristående afdelningar med hvar sin allena beslutande chef; hvarjemte f. d. statsrådet m. m. grefve von Platen, vid samma riksmöte, uti enahanda riktning förordade en ombildning af förvaltningen af sjö-ärendena; men som rikets ständer, med föranledande af flera inom de andra stånden i lika syften framställda motioner, beslöto att till Kongl. Maj:t ingå med underdånig begäran »om tillsättande af en komité af sakkunnige personer, för att afgifva yttrande och förslag huruvida och på hvad sätt en sådan förändring uti styrelse-verkens och förvaltnings-myndigheternas organisation skulle kunna åstadkommas, som i öfvererensstämmelse med de grunder hvaruppå den så kallade departemental-styrelsen hvilar, beredde en dylik organisations närmare samband med statsdepartementen äfvensom möjligaste enkelhet i ärendenas behandling i förening med mesta säkerhet», ansågos de ingifna motionerna icke böra af Rikets Ständer till särskild handläggning företagas

Uti Rikets Ständers den 25 April 1857 till Kongl. Maj:t i ämnet aflåtna skrifvelse, yttras bland annat, »att Rikets Ständer väl icke vore i tillfälle att ingå i närmare utredning om beskaffenheten af de organisationsförändringar, som kunde vara erforderliga och lämpliga samt ännu mindre att derför uppgöra fullständiga förslag, men att det likväl icke undfallit Rikets Ständers uppmärksamhet att, för så vidt fråga kunde blifva om en förändring, åsyftande att införa en uti åtskilliga andra länder bruklig så kallad *ministerstyrelse*, hvarigenom förvaltningsärendena blefvo *afgjorda* af departements-cheferne och departementen således organiserade med byråer endast för ärendenas *beredande*, en dylik förändring hvarken vore öfverensstämmande med rikets grundlagar, eller i öfrigt förenlig med den säkerhet att ärendena behörigen handläggas, som är afsedd derigenom att denna handläggning är öfverlemnad åt embets- och tjenstemän, hvilka, sjelfständigt verkande, äro för sina åtgärder i laga ordning ansvarige; att deremot ändamålet torde kunna vinnas derigenom, att de behöflige förvaltningsverken, såsom särskilda afdelningar förenades under departements-chefens högsta chefsskap och inseende; samt att i sådant fall behandlingen af dithörande ärenden och rättigheten att derutinnan besluta likaväl borde, under behörig ansvarsskyldighet, tillhöra der anställde embets- och tjenstemän, antingen kollektift, då ärendenas vigt och beskaffenhet funnos böra dertill föranleda, eller, då fråga endast vore om verkställighets-åtgärder, eller mindre vigtiga ärenden, af vederbörande afdelningschefer.

Den komité, som under ordförande af f. d. statsrådet m. m., J. F. Fåhræus af Kongl. Maj:t i nåder tillsattes för behandlingen af frågan om en förändrad organisation af rikets styrelse- och förvaltningsverk, sammanträdde den 23 September 1858 och tillstyrkte, uti afgifvet underdånigt betänkande den 26 Maj 1859, hvad krigskollegium anginge, uppå anförde skäl, hufvudsakligen:

att krigskollegium må såsom rikskollegium upphöra;

att presidents-embetet indrages;

att i kollegii ställe inrättas en armé-förvaltning, hvilken, med afräkning af vissa ärenden, som borde detta verk frånskiljas, öfvertager de göromål, som nu tillhöra krigskollegium;

att armé-förvaltningen organiseras på fyra af hvarandra oberoende afdelningar;

den 1:sta för artilleri-ärenden;

den 2:dra för fortifikations-ärenden;

den 3:dje för arméens intendents-ärenden och

den 4:de för arméens aflönings-, pensionerings- och fondförvaltnings-ärenden;

att general-fälttygmästaren blifver chef för 1:a afdelningen; fortifikations-generalen för den 2:dra; general-intendenten för den 3:dje och en general-krigskommissarie för den 4:de afdelningen;

att de tvenne sistnämnde afdelnings-cheferne tilläggas general-majors värdighet;

att föredragande ledamöter blifva:

på 1:a afdelningen:

Fält-tygmästaren,

Ett krigsråd;

på andra afdelningen:
Öfversten vid ingeniör-corpsen,
Ett krigsråd;
på 3:dje afdelningen:
En intendent,
Ett krigsråd;
på 4:de afdelningen:
Ett krigsråd och
Kamereraren i pensions- och förvaltningskontoret;

att hvardera afdelningen erhåller sitt eget kansli och kammarkontor samt 1:a, 2:a och 3:e afdelningarne derjemte, hvardera, ett militärkontor;

att, såsom för armée-förvaltningen gemensamma, må bibehållas:
ett advokat-fiskalskontor:
ett boksluts- och kontroll-kontor, och
ett kassa-kontor;

att, då någon af cheferne för de tre förstnämnde afdelningarne, af sjukdom eller annat laga förfall hindras att sitt embete förrätta, militärledamoten å afdelningen må, tillsvidare, intaga afdelningschefens plats och embetsutöfning, med skyldighet att sådant till chefen för landtförsvars-departementet genast anmäla;

att, när krigsråd, af en eller annan anledning, hindras att sitt embete förrätta, vederbörande afdelningschef skall ega att uppdraga tjenstens bestridande åt den ordinarie tjensteman inom afdelningens kassa eller kontor, som han finner dertill mest tjenlig;

att, då pensionerings- och fondförvaltningsärenden af vederbörande kamererare föredragas, sådant bör ske i närvaro af det vid 4:de afdelningen anställde krigsrådet, dervid alla tre ega rösträtt;

att, beträffande andra ärenden, som på afdelningarna förekomma, ledamöterne, såväl militäre som civile, skola hvar sina mål bereda och inför afdelningschefen föredraga, samt äfven ega att med honom ingå i den öfverläggning som före afgörandet kan erfordras, men chefen tillkomma att *allena* besluta;

att inom artilleri-, fortifikations- och intendents-afdelningarne, vederbörande civilledamot skall med yttranderätt bevista öfverläggningarne i de förvaltningsärenden, som af militärledamot föredragas;

att, då ärenden skola in pleno behandlas, armée-förvaltningen utgöres af:
såsom beslutande ledamöter:
de fyra afdelningscheferne eller deras suppleanter;
såsom föredragande ledamöter:
Krigsrådet å fortifikations-afdelningen, då ärendet rörer armée-förvaltningen i allmänhet; eller
Krigsrådet å den afdelning, till hvilken ärendet närmast hörer;

att, vid pleni-sammankomsterne ordet skall föras af den i värdighet och ålder inom graden, främste ledamoten;

att, om meningarne finnas delade, beslutet fattas medelst omröstning, hvarvid, då rösterna äro lika, ordförandens mening blir gällande;

att den verket tillhörande revision af medels- och persedel-redogörelse såsom en underafdelning förlägges till boksluts- och kontroll-kontoret;

att all hufvudsaklig för armée-förvaltningen erforderlig bokföring, jemte kontrollen å kassor, sammanföres uti sistnämnda för förvaltningen gemensamma kontor;

att alla till 4:de hufvud-titeln hörande räkenskaper, med undantag af sådane, som för det centrala embetsverket kunna anses mera främmande, måtte, så vidt möjligt är, underkastas fullständig granskning inom arméeförvaltningen, innan de derifrån med bokslutet till kammar-rätten öfverlemnas;

att, (med indragning af kamererare-tjensterne) afdelningarnes föredragande civil-ledamöter tillika må, med biträde af en kammarförvandt, utöfva chefs-skapet för kontoren, hvar inom sin afdelning;

att inventering af allmänna kassan må verkställas en gång hvarje söcknedag; hvaremot vecko-inventeringarne kunde upphöra samt granskning af fondernas säkerhets-handlingar inskränkas till en gång om året.

att sekreteraren för pleni-ärenderna må indragas och hans befattning tilldelas sekreteraren vid fortifikationsafdelningen;

att diarium öfver inkommande mål, som för närvarande föres gemensamt för hela verket, må, för hvarje afdelning särskildt, föras inom afdelningarnes kansli under sekreterarens inseende och i sådan form, att förenkling och lättnad derigenom beredas;

att, såsom följd häraf, registrators- och aktuarie-beställningen indrages:

att de nuvarande notarierne, mot någon förhöjning å lönen, förordnas att vara sekreterare, en å hvarje afdelning;

att kamererarne i artilleri-, fortifikations-, intendents- och aflönings-afdelningarnes kammarkontor indragas;

att, vid nuvarande innehafvarens afgång, förenade ombudsmans- och kamererare-befattningen vid invalidhusfonden indrages, samt denne tjenstemans göromål fördelas emellan armée-förvaltningens ombudsman och kamereraren i pensions- och fondförvaltnings-kontoret;

att all bokföring och revision jemte medels- och persedel-anordningars utskrifvande, som nu sker i afdelningskontoren, må till boksluts- och kontrollkontoret öfverflyttas;

att följande åtta kassor och fonder, nemligen:

Krigsmanshuskassan,
Invalidhusfonden,
Tross-passevolans-fonden,
Förenade mötes-passevolans-fonden,
Norrbottens hästjägare-sqvadrons fond,
Volontär-vakans-medels-fonden,
Militiæ-boställskassan och
En per mille fonden,

hvilkas behållning den 31 December 1858 sammanlagdt utgjorde 5,625,960 riksdaler 38 öre riksmynt, anförtros till armée-förvaltningens vård;

att krigskollegii hittills egande uppdrag att tillsätta regements-skrifvare vid regementen och corpser inom arméen hädanefter må upphöra, samt att dessa tjenstemän, uppå underdåniga förslag af vederbörande chefer eller befälhafvare, må af Kongl. Maj:t i nåder utnämnas;

att regements- och corps-chefer må sjelfva tillsätta regements-kommissarier; samt

att kammarkollegium må erhålla uppdrag att öfvertaga följande för krigskollegium (eller armée-förvaltningen) »mera oegentliga bestyr, hvilkas rätta och gagnande handhafvande förutsätter en insigt i hithörande ämnen, som icke alltid eller ovilkorligen är att hos krigsförvaltningens embetsmän räkna, nemligen:

granskning af syne- och ekonomiska besigtningsinstrument öfver indelda arméens boställen utan undantag, samt meddelandet af de föreskrifter, i hvad häfd, stängsel och vård samt laga husens vidmakthållande beträffar, som deraf kunna påkallas;

beviljande af besittningstid å nybyggen och uppodlingar å utmark, tillhörande de åt militien upplåtne bostads- eller utarrenderade boställen;

upptagande af frågor om skyldighet till rustning eller rotering samt om indelning dertill; hvilka frågor hittills af krigs- och kammar-kollegierna gemensamt pröfvats;

pröfning af Konungens befallningshafvandes, dels gemensamt med regements-chef, dels efter den sistnämndes hörande, meddelade beslut rörande hushållning, fridlysning, afverkning och försäljning af boställsskogen, när sådane beslut i vederbörlig ordning varda öfverklagade;

pröfning af besvär i frågor om tillåtelse att foder från boställe försälja eller »gagnelig inrättning» å boställe anlägga;

samt att, då Kongl. Maj:t sådant anbefaller, afgifva underdånigt utlåtande:

a) rörande tvister eller andra frågor emellan ryttare och soldater å ena samt deras rust- eller rotehållare å andra sidan, om de förstnämndes lön eller annan på allmänna knektekontraktet, eller dem emellan öfverenskommet laga kontrakt, grundad rättighet; och

b) hvad angår tvister eller andra frågor om ryttare- och soldat-torps byggande, underhållande och skötsel samt syner derå.

Deremot borde arméens förvaltnings-verk fortfarande tillhöra:

a) allena

frågor, rörande byggnad och underhåll af de å bostads-boställen behöflige karaktershus; inqvarteringspenningars utgifvande till boställsinnehafvare, som af karaktershus äro i saknad; brandstods beviljande; och

b) gemensamt med kammarkollegium:

underdåniga utlåtanden i allmänna frågor rörande indelnings-verket, i hvad angår detsammas hufvudgrunder och deras upprätthållande.

I anledning af hvad sålunda af 1858 års komité blifvit i underdånighet anfördt och hemställdt, täcktes Kongl. Maj:t infordra underdånigt utlåtande af krigskollegium, som i skrifvelse den 29 November 1859 hufvudsakligen yttrade:

att kommitterade icke framställt »hvilka brister i kollegii sammansättning eller förvaltningsverksamhet behöfva afhjelpas, samt icke heller uppgifvit hvad som egentligen skulle kunna vinnas genom den föreslagna förändringen»;

att, genom den af Kongl. Maj:t den 6 November 1849 fastställda organisation, hvarigenom alla till riks-statens 4:de hufvudtitel hörande anslag, äfvensom öfriga för landförsvaret afsedda medelstillgångar, med undantag blott af anslaget till salpeters uppköpande, blifvit under kollegii förvaltning förenade, den dittills varande splittring af krigs-administrationen i hufvudsakligaste måtto är vorden undanröjd;

att, vid denna organisations införande, åtskilliga nya göromål inom krigskollegium tillkommit, men kollegii personal, sådant oaktadt, blifvit förminskad med 7 embets- och tjenstemän;

att berörda nya organisation fortgått i nära 10 år, under hvilken tid ärendena i allmänhet blifvit med större skyndsamhet, än under den föregående tiden, handlagda;

att kollegium således vågade tro, att dess hittills varande sammansättning och förvaltning icke finnas behäftade med sådana brister, som påkalla de genomgripande förändringar komitén ansett nödiga, »om än den under tiden efter senaste organisation vunna erfarenhet häntyder på lämpligheten och möjligheten af några mindre väsendtliga förändringar, i afseende å den formella behandlingen af åtskilliga mål, och således utan allt inflytande på sjelfva organisationen»;

att komitén, såsom skäl för sitt förslag, anfört, att embetsverken »voro snart sagdt isolerade från regeringen», men, utan att ingå i en närmare utredning eller bevisning af ett sådant förhållande, ansett detsamma såsom gifvet;

att kollegium, som för sin del icke kunnat förmärka något bristande samband emellan sig och landförsvars-departementet, anser, med stöd af föreskrifterna i 10 och 38 §§ regeringsformen, öfverensstämmande, »att kollegium, med sjelfständig myndighet i sina rådslag och beslut i saker som till kollegii pröfning höra, och med frihet i sin yttranderätt, när kollegii utlåtande eljest påkallas, under den ansvarighet lag och författningar bestämma, måste ställa sig till efterrättelse departements-chefens bud och befallningar, så vidt de inskränkas till det formella vid målens behandling; och att kollegium således åligger att meddela honom alla de handlingar, räkenskaper, skriftliga upplysningar och uträkningar, äfvensom genom sina embets- och tjenstemän alla de mundtliga uppgifter han kan, uti de departementet tillhörande regeringsärenden, äska; utan ock att iakttaga departements-chefens föreskrifter angående omfattningen af från kollegium infordrade yttranden, hvilka omständigheter eller förhållanden deruti böra utredas samt tiderna, inom hvilka såväl samma yttranden böra afgifvas som anbefallda verkställighetsåtgärder vidtagas»;

att kollegium anser dessa i regeringsformen meddelade föreskrifter medföra allt det samband, stats-departementet och kollegium emellan, som grundlagen åsyftar och med stats-förvaltningens inrättning är öfverensstämmande;

att kollegium med komitén instämmer om nyttan deraf att embetsexamina ordnas så, att befordringar och transporter från departementets kansli-expedition till plats inom underordnade förvaltningsverk, eller derifrån till tjenst inom expeditionen må utan kompetens-hinder kunna ega rum;

att komiténs hemställan om öfverflyttande till kammarkollegium af åtskilliga ärenden rörande den indelda arméens boställen, soldattorpens byggande och vidmakthållande m. m. deremot icke kan af kollegium biträdas, enär, enligt kollegii föreställning, »enhet och ordning i krigs-administrationen fordra, att den af ett särskildt inrättadt embetsverk utöfvas så, att sammanhanget emellan de särskilda grenarne deraf ej måtte upplösas eller gå förloradt»;

att kollegium tillstyrker bifall till komiténs förslag att regements-skrifvare må, uppå underdånig anmälan af chefsembetet, af Kongl. Maj:t i nåder utnämnas, äfvensom att tillsättning af regementskommissarier varder åt regements-chef eller befälhafvare öfverlemnad, i de fall sådant ej förut eger rum;

att kollegium ej kan tillstyrka att till en afdelning af styrelseverket sammanföra de flere kassor och fonder, som nu på särskilda afdelningar förvaltas och redovisas;

att, då grundlagen erkänner kollegierna såsom »sjelfständiga», för styrelsen behöfliga myndigheter och, så länge förvaltnings-lagstiftningen icke förändras derhän, att förvaltnings-myndigheterna blifva »af ministerielt godtfinnande beroende», det blefve i kollegii tanke äfventyrligt för både styrelsens bästa och den enskildes rätt, om kollegierne, ett eller flera, upphäfdes, eller om, genom nedsättning af den värdighet dessa nu innehafva, det inflytande de böra ega, »för att kunna rätt utöfva sitt kall», förlamades;

att kollegierna vore ett stöd för styrelsen och att det klander, de för sina åtgärder få uppbära, söker, i fall i deras ställe endast finnas afsättliga chefer, ett högre föremål, hvaraf styrelsens anseende lider; att kollegierna, i sitt förhållande till enskilde, gifva en ökad säkerhet, vid rättsfrågors behandling af flere personer under gemensam ansvarighet, att ärendena behandlas med oväld och sakkännedom; att den medborgerliga friheten och rättssäkerheten betryggas, om förvaltningsverken lemnas ostörda i sin pröfningsrätt, och att detta förhållande återverkar äfven inom administrationens högsta område och främjar det konstitutionella statsskickets utveckling; att enmannaväldet, som gifver styrelsen ett svagare stöd, än väldet deladt på flera med gemensam ansvarighet, icke heller utgör något vilkor för ärendenas skyndsamma gång, enär kollegium icke kan inse af hvad orsak ärendena skulle fortare kunna afgöras af en beslutande chef med biträde af två rådgifvande ledamöter, som äro föredragande, än af en chef (president) och två föredragande ledamöter, som alla äro beslutande; att den kraft och det inflytande krigskollegium, som har rättighet att ålägga viten för att få sina befallningar efterkomna, kan utöfva öfver myndigheter inom arméen, skulle minskas hos en arméeförvaltning, der stundom en afdelningschef, isynnerhet då han företrädes af en ledamot, som kunde ega lägre rang än den embetsman, som skulle beslutet verkställa; att, genom kollegii upplösande, kommer den enhet i ärendenas behandling och likhet i tillämpningen af författningar, som af presidenten nu öfvervakas, till stor del att gå förlorade; att det är presidenten som vid de årliga statsreqvisitions-förslagens uppgörande jemkar afdelningarnes behof så, att desamma på det hela inskränkas inom anslagets belopp; att, om denna öfverordnade jemkningsmakt icke funnes, skulle afdelningscheferne icke eftergifva sina anspråk och saken genom omröstning afgöras, beroende möjligen på hvilken chef vore ordförande; att afdelningscheferne skulle, i förhållande till de blifvande föredraganderne inom arméförvaltningen, komma att åtnjuta en större ledighet i sina befattningar, än som med en billig fördelning af embetsgöromålen inom ett statens styrelseverk synes rätt stå tillsammans; att »högsta styrelsen», i frågor, som från »närmaste instans» dit ingå, och i den senare efter omröstning afgjorts, skulle komma att sakna kännedom om minoritetens mening; att aflöningen för en general-krigskommissarie och ett krigsråd på fortifikations-afdelningen kunde besparas, derest krigskollegium varder bibehållet; att militär-ledamot, enligt komiténs åsigt, skulle komma att sakna den reservationsrätt, som blifvit civilledamot förbehållen; att komiténs förslag

till ärendenas fördelning påkallade åtskilliga af kollegium framhållna jemkningar; att kollegium, uppå anförda skäl, afstyrker indragning af kamererarne i artilleri-, fortifikations- och intendents-kammarkontoren, äfvensom att krigsråden må blifva kontorsföreståndare, hvar inom sin afdelning; att kollegium likaledes afstyrker den föreslagna indragningen af registratorn, som tillika är aktuarie; att kollegium anser den af komitén förordade förändrade reglering af kanslipersonalen icke böra bifallas, likasom ej heller komiténs förslag om bokföringens revisionens och anordningsbestyrets öfverflyttande till boksluts- och kontroll-kontoret, hvilka sistnämnda göromåls verkställighet, med den inskränkta personal, som komitén dertill anvisat, kollegium derföre anser »omöjlig» och på det »högsta afstyrker»; att, beträffande vecko-inventeringarna af kassan och tvenne årliga inventeringar af säkerhets-handlingarna, kollegium betraktar desamma såsom »nyttiga» och »nödvändiga», samt alltså icke böra afskaffas; att, ehuru komiténs förslag, att alla till kollegium ingående årsredogörelser borde, »så vidt ske kunde», i bokslutskontoret granskas, innan desamma, åtföljande arméeförvaltningens hufvudbok, till kammarrätten insändas, är till grundsatsen riktigt, om en dubbel revision anses nödvändig, så möta, för verkställigheten deraf, flera svårigheter; att redan före år 1831, och ytterligare med den genom Kongl. brefvet af den 17 December samma år kollegium gifna förändrade organisation, förordnades bland annat, att räkenskaperna för indelda arméens lönetillgångar, för uppbörden af krigsmanshusmedel samt för gamla stammens och bevärings-manskapets mötesmedel, icke vidare borde hos kollegium granskas; att härigenom erkändes att en sådan granskning, om än nyttig, icke vore nödvändig, samt att granskningen hos kammarrätten, »ordningsfullt och med noggrannhet verkställd, lemnar staten den säkerhet för kontrollen på det författningsenliga användandet af dess tillgångar, som fordras kan, så framt icke, för den dubbla granskningens verkställande, de förvaltande verkens tjenstemän skulle betydligen ökas;» att, sedan införandet af 1849 års organisation för krigskollegium, hvarken provianterings-direktionernas eller öfriga inom regementen och corpser inrättade förvaltningars årsredogörelser, hos kollegium undergått annan granskning, än den genom Kongl. brefvet af den 6 November sistnämnde år nådigst anbefallda *generella*, hvaremot den speciella ensamt tillhört kammarrätten; att åter förläggandet till krigskollegium af den *fullständiga* revisionen skulle föranleda, ej allenast att genom anmärkningsmålens behandling civilledamöterne, hvilka till antalet minskade från 4 till 3, redan äro träget sysselsatte, jemväl med de sedan 1850 års ingång, från statskontoret till krigskollegium öfverflyttade ärenden, »otvifvelaktigt komme att åsamka sig balans å sin föredragning, såvidt ärendena skola med noggrannhet och omtanke behandlas, utan ock att revisorernes antal ovilkorligen behöfde tillökas» samt att, »då det således vore omöjligt för kollegium att under nuvarande förhållanden, öfvertaga den tillökade revision komitén ifrågaställt, och sådant måste blifva än mera overkställbart för den nya arméeförvaltningen, kollegium, äfven till denna del af komiténs förslag, nödgades afstyrka nådigt bifall.»

Efter några mindre hufvudsakliga erinringar mot den af komitén föreslagna nya aflöningsstaten, deribland, att arvoden icke deruti blifvit uppförda hvarken för öfversten vid ingeniör-corpsen, såsom föredragande militärledamot, eller för den vid fortifikations-afdelningens militärkontor tjenstgörande adjutanten; samt att anslaget till gratifikationer åt e. o. tjenstemän blifvit nedsatt från dess hittills egande belopp 3,000 rdr till endast 2,000 rdr årligen, har kollegium slutligen förklarat sin öfvertygelse vara: att behandlingen af så kallade extra ordinarie afskrifningar af förluster å persedlar genom tillgrepp, rymning, eldsvåda o. s. v., icke borde från kollegium till kammarrätten öfverflyttas; att den af komitén yttrade åsigt, att embets- eller tjensteman, som tillträdt af Rikets Ständer beviljad löneförhöjning, »må vara underkastad den vidsträcktare tjenstgöringsskyldighet eller jemkning i åligganden, som vid embetsverkets förändrade organisation varder stadgad», icke kan utsträckas utöfver 1860 års utgång, och den till samma tid af Rikets Ständer fastställda statsreglering; samt att kollegium bordt fästa Kongl. Maj:ts nådiga uppmärksamhet vid den förminskning i riksrättens ledamöters antal, som genom indragning af tre rikets kollegier måste uppkomma.

Uti dessa mot 1858 års komités underdåniga betänkande framställda anmärkningar hafva, på sätt ett vid krigskollegii underdåniga utlåtande bifogadt protokoll närmare utvisar, kollegii t. f. president och tre civile ledamöter sig förenat; hvaremot, af kollegii tre militär-ledamöter, general-intendenten i hufvudsaken gillade komiténs förslag, men general-fälttygmästaren och ingeniör-generalen, ehuru sinsemellan något skiljaktige i fråga om sättet, ansågo att, äfven med bibehållande af embetsverket såsom rikskollegium, en sådan förändring i verkets organisation kunde tillvägabringas, att afdelningarne, under hvar sin beslutande chef, gjordes fristående; instämmande dock alla tre militäre ledamöterne i öfvertygelsen om behofvet af en större enkelhet och skyndsamhet i ärendenas behandling inom kollegium och en dertill syftande förändring i kollegii nuvarande sammansättning och verksamhet.

De genom Kongl. Maj:ts nådiga bref af den 16 Juli 1861 utsedde kommitterade, som med uppmärksamhet granskat och öfvervägt hvad sålunda, i fråga om krigsförvaltningen, dess sammansättning och verksamhet, af i ämnet hörda myndigheter blifvit anfördt, hafva ansett denna vigtiga angelägenhet kunna lämpligast utredas genom besvarandet af följande hufvudfråga:

Uppfyller krigskollegium i sitt nuvarande skick till alla delar sitt ändamål att vara ett centralt förvaltningsverk för rikets försvar till lands, eller kan detta ändamål bättre ernås genom kollegii ombildning medelst en i vissa delar förändrad organisation; och bör i sådant fall det nuvarande presidents-embetet bibehållas; samt

Hvilka äro fördelarne eller de möjliga olägenheterna deraf, att ärendena, uppå fristående afdelningar beredda och föredragna, i vissa fall af afdelningschefen allena afgöras?

För besvarandet af denna hufvudfråga, hafva kommitterade, hvilka i vissa fall dela de åsigter som af 1858 års komité blifvit, så vidt krigskollegium angår, inför Kongl. Maj:t i underdånighet framlagde, ansett sig böra ingå i granskning af åtskilliga här ofvan vidrörda och till uppmärksamhet berättigade inkast och betänkligheter, dem krigskollegium mot nyssbemälde komités betänkande framställt, för så vidt de äfven stå i strid med kommitterades egna åsigter i ämnet, och med det organisationsförslag till krigskollegii ombildning som i det följande skall framställas.

Kommitterade få derföre anföra:

De kunna icke, i likhet med krigskollegium finna, att 1858 års komité genom sitt förslag till kollegii ombildning, åsyftat att ställa de fristående afdelningarne af det nya förvaltnings-verket och dessas chefer i en annan eller mera beroende ställning till chefen för landförsvars-departementet, än den hvaruti krigskollegium och dess president, i öfverensstämmelse med grundlagens bud och konungens dermed enliga föreskrifter, sig för det närvarande till denna embetsman befinna.

Då de inom krigskollegium förvarade kassor och fonder, som nu af hvarje afdelning för sig förvaltas, kunna, utan hinder af de särskilda afdelningarnes dispositionsrätt öfver medlen för de med dem afsedda ändamål, till vård och utlåning sammanföras uppå *en* afdelning, blefve det ledande till enhet i förvaltningsbestyret, samt i fråga om räntefotens och säkerhetshandlingarnes förvaringssätt, till likhet för dem alla, kommitterade för sin del icke finna betänklighet för ett slikt sammanförande böra möta.

De af krigskollegii pluralitet yttrade farhågor för det nya förvaltnings-verkets blifvande beroende af »ministerielt godtfinnande»; för en »nedsättning af den värdighet», som embetsverket nu åtnjuter; för »förlamandet» af det inflytande som verket bör ega och nu anses innehafva; för bortfallandet af det »stöd för styrelsen» och för dess skyddande mot klander som kollegium anses utgöra; samt för förminskandet af den säkerhet enskilde nu ega, då vid »rättsfrågors behandling», flere personer under gemensam ansvarighet i pröfningen deltaga, att ärendena behandlas med oväld och sakkännedom, kunna icke af kommitterade delas.

Så länge minister-styrelse icke finnes i Sverige införd, vilja kommitterade icke tänka sig någon ministeriel inflytelse utöfvad på den, med personlig ansvarighet för sina handlingar tillsatte embetsmannen. Presidenterne i krigskollegium hafva snart i 30 år varit tillförordnade, således lika mycket beroende af »ministerielt godtfinnande», om man så vill kalla Konungens i statsrådet utöfvade afsätt-

ningsrätt, som cheferne för de fristående afdelningarne. Ett embetsverks värdighet eller anseende nedsättes icke inför konungen och nationen genom en förändrad benämning, allenast nit, ordning, drift, oväld och sakkännedom förefinnas, hvilka egenskaper kommitterade föreställa sig icke komma att försvinna inom ett verk endast genom dess ombildning. Likaså antaga kommitterade att den nya förvaltningen icke skall blifva för regeringen ett svagare stöd, än det som krigskollegium hittills lemnat. Att från regeringen afleda klander, synes det nya verket vara ännu lämpligare än det nuvarande, emedan klandret, i de flesta fall riktadt mot *en* beslutande, blir mycket verksammare än mot flera med deladt ansvar. Frågor, med inflytande å medborgerlig frihet och rättssäkerhet, måtte ganska sällan komma att beröras af ett förvaltande verk, hvars aldra flesta mål utgöras af medelsanordningar efter fastställda stater samt persedelvård efter fastställda reglementen, så att föga tillfälle här kan beredas för det konstitutionella statsskickets utveckling. Egentliga rättsfrågors behandling kan endast undantagsvis tillkomma ett förvaltande verk, sedan genom Kongl. förordningen den 17 April 1828 dylika frågor i allmänhet upptagas af domstolarne. Att enmannaväldet i beslut skall medföra större skyndsamhet i ärendenas afgörande, än fleres beslutanderätt, synes kommitterade vara otvifvelaktigt och af all erfarenhet bekräftadt, liksom att vådan af enrådiga beslut förekommes genom lagligt förbindande samråd med flere före beslutets fattande. *All* vigt vilja kommitterade icke frånkänna det inkast, att en tillrättavisning, gifven under drägten af ett rikskollegium, kan hafva mera inflytande, än från en chef med möjligen lägre rang, än den tillrättavisningen emottager; men dels blir insigten allt allmännare, att det är embetet, icke personen, som bekläder det, som gifver detsamma dess rätta vigt, dels bör, efter de rangstadganden kommitterade föreslagit, det anmärkta rangförhållandet mera sällan komma att inträffa.

Hvad beträffar den någon gång behöfliga jemkningen af de särskilda afdelningarnes statsreqvisitionsförslag, för att inskränka deras sammanlagda belopp inom det anslag på det hela, som Kongl. Maj:t eger att på ordinarie stat disponera för arméens materiel eller landförsvaret i allmänhet, så kan en slik sammanjemkning, när behof deraf göres, lika väl ske af chefen för landförsvars-departementet efter öfverläggning med afdelnings-cheferne, som af presidenten i krigskollegium.

Vidkommande den af krigskollegium befarade större ledighet i sina befattningar, som de n. v. militär-ledamöterne, sedan de blifvit till afdelnings-chefer förordnade, skulle komma att åtnjuta, torde i betraktande få tagas: att chefer, hvilka ensamt bära ansvaret för förvaltningen, vanligen icke äro de minst betungade; att tvenne af här ifrågavarande chefer icke i denna egenskap uppbära någon lön eller arvode, samt att den tredje af dem, eller general-intendenten, som är aflönad, skulle komma, i enlighet med det förslag kommitterade hafva för afsigt här nedan framlägga, att under sitt chefskap omfatta såväl intendents- som aflönings-ärendena samt alltså erhålla vidsträcktare förvaltningsbestyr, än 1858 års komité ansett sig böra honom tilldela.

Högsta styrelsen kan så mycket mindre blifva i saknad af kännedom om minoritetens mening inom det nya förvaltningsverket, uti mål hvilka deriifrån till Kongl. Maj:t ingå, som redan föreskrifvet är, att protokollet, då omröstning eller skiljaktiga tankar vid ärendets behandling egt rum, skall det underdåniga betänkandet till Kongl. Maj:t åtföljа;

Öfvergående härefter till ofvanomförmälda hufvudfråga:

Huruvida krigskollegium, i sitt nuvarande skick, till alla delar uppfyller det ändamål, som med detsammas inrättande varit åsyftadt, eller om detta ändamål kan genom en ombildning af kollegium bättre ernås, samt huruvida, utan befarade olägenheter, beslutande-rätten i vissa mål, må åt afdelningscheferne kunna öfverlemnas?

få kommitterade, för besvarandet af denna fråga, i underdånighet anföra följande:

Krigskollegium, som, enligt hvad i det föregående är visadt, i sin början organiserades till en art af stats-departement, inom hvilket den då öfver arméen och densammas alla angelägenheter tillsatte riksmarsken ledde och öfvervakade verkställigheten af de beslut, som i hithörande ämnen blifvit af Konungen i rådet fattade; som, efter riksmarsk-embetets upphörande, antog egenskapen af ett förvaltningsverk, understundom i förening med utöfvande af juridisk myndighet, ömsom räknande ett riksråd, eller en högre militär-embetsman bland sina presidenter; och som slutligen, sedan år 1782

alltintill närvarande tid varit organiseradt på departement eller afdelningar, på sätt och vis fristående; men med bibehållande af presidenten såsom den ledande och öfvervakande organen; kan i dessa omständigheter icke jemföras med något annat kollegium än med förvaltningen af sjöärendena. Det eger derföre icke heller för sin tillvaro såsom ett sammanhängande rikskollegium samma skäl som för de öfriga kunna vara gällande. Samrådigheten, eller fleres deltagande i besluten, kan för en mängd af ärenden inom krigsförvaltningen icke vara lika angelägen som i juridiska, kameerala och författningsberedande mål, der denna samrådighet är ett värn för den enskildes rätt, samt såväl mot maktens missbruk, som mot ingreppen i dess lagliga välde. Men inom en ordnad förvaltning, der de flesta ärenden äro verkställighets-åtgärder på grund af tydliga föreskrifter, äro dessa utstakade värn öfverflödiga och utgöra endast ställda hinder för ärendenas raskare gång; under tider, saknande politiska ansvarighets-former, ersatte de dessa och målens ringare mängd dolde deras olägenheter. Men, då i följd af krigsmaktens bättre ordnande, krigskonstens utveckling, indelningsverkets utbildade förhållanden och statsförvaltningens nyare centralisation, ärendena alltmera ökades i mångfald och antal, så nödgades man, redan för 80 år sedan, att för målens handläggning dela krigskollegium i afdelningar, utgörande i sjelfva verket flera små kollegier, sammanhållne genom presidentens gemensamma ordförandeskap. Man gick i krigsförvaltningen en annan väg än inom de andra styrelsegrenarne, der, i mån af ärendenas ökande och tillkomsten af nya arter af dem, särskilda förvaltande verk lösrycktes från kollegierna och bildade af hvarandra oberoende "styrelser" utan kollegial form. Sammanhållningen i krigsförvaltningen hade sin förklaring, likasom sitt ganska goda skäl deruti, att det förvaltande verket länge utgjorde sjelfva krigsstyrelsen och presidenten var en slags krigsminister. Genom inrättandet först af stats-sekreteriatet för krigsärenden, och sedan af general-adjutants-befattningen, minskades alltmera krigspresidentens betydenhet, och dessa tre befattningars, om inflytelse täflande, innehafvare fingo, i följd af rent personliga förhållanden, skiftevis främsta styrande-rummet, intilldess genom den 1840 införda departementalstyrelsen och de tvenne förstnämnde befattningarnes förening i en hand krigspresidenten inskränktes till sin nuvarande begränsade befattning, ordförandeskapet inom det ekonomiska förvaltningsverket. Att numera bibehålla den enhet, som genom detta ordförandeskap, mera till namnet än i verkligheten, eger rum, dertill kunde skäl endast finnas, ifall ärendenas behandling derpå kunde något vinna. Men detta är ej händelsen. Ärendena måste tvertom vinna på att med full ansvarighet afgöras af en chef, som antagligen med mesta sakkunskap lifligast känner önskan att de afgöras väl. En enhet mellan i sjelfva verket skiljda enheter, med olikartade ärenden, kan icke vara behöflig, äfven om den vore möjlig, hvilket den knappast är, och om någon gång likartade åtgärder förekomma, eller enhet i författningstolkning är nödig, kan denna, genom tillfälligt samråd mellan de olika verken, vinnas, utan att söka en ständig och mest blott i formen varande enhet, som just derföre endast verkar uppehållande och hindrande. Krigskollegii olika afdelningar äro redan skiljda och sammanhållningen har alltmera försvagats.

Från den dag, då krigskollegium formerades på departementer eller afdelningar med en militärledamot såsom den främste inom hvarje sådant, var det en i sakens natur grundad utveckling att dessa fördelningar, för att kunna främja en så mycket driftigare och mera obesvärad behandling af sig tillhörande ämnen, antogo egenskap af fristående myndigheter. Det var ock lätt förklarligt, att general-fälttygmästaren och fortifikations-generalen, begge i spetsen ställde för hvar sitt vetenskapligt ordnade vapen, äfvensom arméens general-intendent, från den tid detta embete inrättades, under sina bemödanden att genom uppfinningar och förbättringar, utgångna från egna eller i utlandet anställda försök, befordra vapnens ökade styrka och användbarhet till rikets försvar eller arméetförvaltningens bättre ordnande, jemväl för krigstillståndet, skulle, såsom för sig besvärande och tillbakahållande, betrakta de öfverläggningar, särdeles vid de årliga statsreqvisitions-förslagens upprättande, som inom krigskollegium måste ega rum, och hvarvid de föredragande militär-ledamöterne, af hvilka tvenne, chefer för sina vapen, icke med sina röster egde mera inflytande än civil-ledamoten. Att bereda full frihet och oberoende åt förhållanden, hvilka så länge, i följd af sakens natur och till ärendenas båtnad, sträfvat att vinna detta, kan icke vara annat

än syftesenligt, då ingen nytta vinnes genom att motarbeta denna riktning och bibehålla en enhet, mera föregifven och konstlad, än naturlig och verklig.

Såsom ordförande på afdelningarne, äfven om han vore betjenad af det ypperliga minne, som vore vilkoret för att kunna ensam sammanhålla alla ärendens gång, förmår presidenten i krigskollegium ändå icke att inskärpa, än mindre vidmakthålla enhet i åsigter och beslut, likstämmighet i behandling af likartade frågor eller lika tydning och tillämpning af författningar, alldenstund hans mening kan af tvenne röstegande ledamöters skiljaktiga tanke undanskjutas. För att kunna vid öfverläggningarne göra *sin* åsigt gällande måste han biträdas af en bland de tvenne med honom samfäldt pröfvande ledamöterne. Förenar han sig i militära frågor med civil-ledamoten, så undertryckes derigenom den mest sakkunnige och praktiskt utbildade militär-ledamotens förslag. Vid allmänna sammankomster, dervid de så kallade pleni-målen handläggas, är presidentens inflytande än mera inskränkt. Hans andel i beslutet utgör då, så ofta omröstning sker, *en sjundedel*, och kan, endast vid de tillfällen, då rösterne utfalla lika, verka afgörande. Också skall erfarenheten hafva visat, att, oaktadt den nuvarande enheten, ärenden någon gång blifvit i strid med hvarandra afgjorda. Säkerligen finnes också mera trygghet för likartade beslut i den ansvarighet som en förvaltningschef måste känna att, rörande egna mål, höra sig före huru dermed likartade blifvit på de andra afdelningarne afgjorda, än i presidentens minne ensamt, lemnadt på de vexlande afdelningarne. Att åter, efter införandet af den förändrade organisation af förvaltningsverket, som nu är ifråga, bibehålla presidents-embetet, endast för deltagande i pleni-ärendenas behandling, blefve hvarken behöfligt eller med god hushållning förenligt, alldenstund, vid sammanträden för verkets gemensamma angelägenheter, ordet kan föras af den afdelnings-chef, som af innehafvande grad, eller öfverläggningsämnets särskilda beskaffenhet, anses dertill närmast berättigad. All vigt må icke heller frånkännas den umbärlighet som Rikets Ständer funnit presidents-embetet i krigskollegium ega, enär de under så många år icke för embetet beviljat någon lön; såsom följd hvaraf, alltsedan framlidne presidenten friherre af Tibells år 1832 inträffade död, då den dittills bestådda presidentlönen, eller öfverste-indelningen vid Helsinge regemente, till detta regemente återföll, kollegii t. f. president af eventuella besparingar å öfverste-indelningen vid f. d. adelsfanan, sammanlagda med likaledes tillfälliga öfverskott på 4:de hufvudtitelns anslag, under de tre sistförflutna tiotalen åtnjutit ett arvode af endast 3,000 Rdr årligen, eller 500 Rdr mindre än den lön som bestås en kamererare eller sekreterare inom kollegium.

Sedan kommitterade i det föregående sökt visa, att krigskollegii redan befintliga organisation på särskilda afdelningar icke erfordrar någon gemensam ordförande-enhet, gå de att undanrödja alla betänkligheter mot förslaget att göra afdelningarne fullt fristående, och mot upphörandet af den kollegiala formen å dessa, med öfverlåtande, i vissa fall, af beslutande-rätt åt afdelnings-cheferne, samt att visa fördelarne af den föreslagna ombildningen.

Kommitterade hafva redan, vid granskning af krigskollegii majoritets-inkast mot 1858 års komités utlåtande, sökt visa, att faran för ett ministerielt inflytande på afdelnings-chefen, mindre stöd för regeringen, mindre trygghet att ärendena blifva med *oväld* och *sakkännedom* behandlade, vådan för *rättssäkerheten* o. s. v. icke finnas.

Kommitterade få ytterligare tillägga, att de icke inse hvarföre de fristående afdelningarne skulle nedsjunka till byråer under departements-chefen, hvilket under vårt närvarande statsskick vore *oförklarligt;* icke heller att de skulle blifva beroende af en chefs enmannavälde. Bättre än en abstrakt bevisning att framtida vådor icke skola ega rum, torde vara vittnesbörd dragne från hvad som står inför våra ögon. Förebilden för den nya organisation, som här för krigsförvaltningen föreslås, finnes i de många nya styrelser senare tider skapat; i general-tullstyrelsen, general-poststyrelsen, telegraf- och fångvårds-styrelserna, styrelsen för allmänna väg- och vattenbyggnader m. fl., alla med en allena beslutande chef samt rådgifvande föredragande. Ingen, som med uppmärksamhet följt dessa styrelsers alltmera utvecklade nit och verksamhet, kan förneka de stora framsteg och förbättringar, som hvar och en af dem, inom omfånget af tilldelade bestyr, åstadkommit. Sammansättningen af dem är ingen nyhet, såsom lånad från den äldsta inrättning i förvaltningsväg som Sverge eger, eller

läns-styrelserna; hvilka under flera århundraden förblifvit oförändrade och derigenom ovedersägligen bevisat det ändamålsenliga och gagnande i den form de ursprungligen erhållit, och hvilka sätta utom allt tvifvel, att en lika organisation väl lämpar sig för militärförvaltningens särskilda grenar.

Endast en sådan organisation kan uppmuntra den i spetsen för hvarje förvaltningsbestyr ställde chefen att med håg och nit arbeta för tillvägabringande af gagnande förbättringar inom sitt vapen, att sjelf föranleda uppslag i ärendena, utan afvaktan att de honom gifvas eller anbefallas, hvilken böjelse är i allt statsbestyr prisvärd, emedan staten är en lefvande fortgående organism, icke ett hjul i oförändrliga spår.

Hvad den ifrågaställda *sakkunnigheten* beträffar, borde det icke kunna förnekas, att åt densamma inrymmes en större inverkan på ärendenas pröfning, då chef och föredragande ledamot, begge tillhörande samma vapen eller förvaltningsgren, till öfverläggning sammanträda, än då, såsom nu sker, blott en af dem i förening med presidenten och annan ledamot i målens behandling deltaga.

Kommitterade, hvilka, på samma gång de ansett en större skyndsamhet i krigsförvaltningens ärenden kunna vinnas genom mindre omständlighet vid verkställighetsåtgärden, derjemte varit angelägne att bereda trygghet genom moget samråd i alla frågor af mera omfattning, invecklad beskaffenhet och å rättsförhållanden inverkande, hafva derföre, på sätt de här nedan föreslå, gjort en sådan fördelning af ärendena inom krigsförvaltningen, att mål, som fordra en noggrann tillämpning af rikets lika vidlyftiga som invecklade kamerala lagverk, såsom frågor rörande indelningsverket, utsökningar och fiskalisationer, afskrifnings- och fondförvaltningsmål m. fl. afskiljas från dem, som afse rena verkställighetsåtgärder, genom Kongl. bref, general-ordres, stater, instruktioner och reglementen bestämda och begränsade; de förra skulle afgöras genom omröstning, men de sednare af afdelnings-chefen allena beslutas, hvaremot de begge föredraganderne hafva sig ålagdt att, innan beslut fattas, sin tanke inför chefen framhålla, samt att, när den icke af honom gillas, sin skiljaktiga mening i protokollet nedlägga.

Äro de af reservanterne yttrade betänkligheter grundade, skall säkert ingen för egen trygghet omtänksam afdelningschef uraktlåta att, före begagnandet af sin allena beslutande rätt, åt desamma lemna ett tillbörligt afseende, enär han, i annat fall, mera än någonsin gör sig personligen ansvarig för ett beslut, på hvars rätts- eller författningsvidriga beskaffenhet hans uppmärksamhet blifvit af de föredragande fästad. Kommitterade hafva den fulla öfvertygelsen, att ej den ringaste våda skall uppstå genom denna åt förvaltnings-cheferne inrymda, men för missbruk väl motvägda magt, samt att derjemte en större enkelhet i former, en ökad skyndsamhet i ärendenas behandling emot hvad det mera omständliga och tunga kollegii-arbetssättet tillåter, otvifvelaktigt skola, utan förminskning i mogen pröfning och angelägna kontroller, blifva de närmaste frukterna af det förändrade styrelsesättets införande. Det militäriskt nyttiga, ändamålsenliga, för kronan besparande skall icke tillbakasättas eller undertryckas för det blott formella i behandlingssättet, och den förebråelse man väl icke utan allt skäl gör den kollegiala formen att, med förbiseende af det egentliga ändamålet i saken, anse kollegiet eller verket för ett *ändamål* i sig sjelf och ärendena deraf beroende, då likväl *ärendena* äro hufvudsak och verket blott är *medlet;* detta misstag, så menligt för ärendena, och så oroligt inverkande på underordnade beroende myndigheter skall icke i den nya förvaltningen gerna kunna ega rum.

Att krigskollegii nuvarande form icke är böjlig för de nya förhållanden som vid ett krig eller blott krigsrustningar inträffa, ådagalägges genom nödvändigheten, att vid sådana tillfällen bilda alldeles fristående inrättningar, för att utan kollegiala omvägar bereda försvarsmedlen.

Det är visserligen klart att vid sådana utomordentliga tillfällen af mer omfattande verksamhet utomordentliga åtgärder måste vidtagas, men det är dock önskvärdt, att den fredliga organisationen är sådan, att den med sjelfva krigsorganisationen har något likartadt så att den genom ökad personal kan ur sig sjelf utväxa, och icke få en bredvid sig stående utväxt utan allt sammanhang med henne.

Efter denna öfverblick af krigsförvaltningens (krigskollegii) uppkomst och första organisation, de förändringar deri som stundom egt rum, af Rikets Ständer sednast blifvit begärda och af 1858 års komité för Styrelse- och förvaltnings-verkens ombildning föreslagna, äfvensom de anmärkningar mot detta förslag, krigskollegium hufvudsakligen framställt, och hvilka anmärkningar, der de icke ansetts

grundade, blifvit till besvärande upptagna, öfvergå nu kommitterade till sjelfva det förslag till en ny organisation af krigsförvaltningen som af dem blifvit utarbetadt.

Krigskollegii ombildning till en krigsförvaltning.

Krigskollegium, hvars brister såsom ett ändamålsenligt förvaltningsverk kommitterade tro sig i det föregående hafva ådagalagt, bör såsom rikskollegium upphöra och ombildas till

en *krigs-förvaltning* inom hvilken ärendena, efter sin olika art, pröfvas och afgöras utaf särskilda, af hvarandra oberoende afdelningar eller embeten, under hvar sin ansvarige chef, i vissa mål allena beslutande, i vissa mål samfäldt med embets-ledamöter.

Dessa embeten skulle blifva:

Det första; Artilleri-afdelningen, benämndt general-fälttygmästare-embetet;

Det andra; Fortifikations-afdelningen, benämndt general-ingeniör-embetet;

Det tredje: Intendents- och aflönings-afdelningarne, gemensamt benämnda general-intendents-embetet;

Dessa afdelningar eller embeten böra likväl ej mindre med hvarandra, än med rikets allmänna departemental-styrelse för landförsvaret, ega det samband, som för ärendenas behöriga och skyndsamma behandling erfordras.

Till 1:sta och 2:dra afdelningarne eller general-fälttygmästare-embetet och general-ingeniör-embetet hänföras de ärenden, som nu tillhöra krigskollegii artilleri- och fortifikations-afdelningar. Den 3:dje afdelningen, eller general-intendents-embetet, bör i sig förena handläggningen af alla de angelägenheter, som nu af krigskollegii intendents- och aflönings-afdelningar besörjas, och hvilka ärenden, äfven inom general-intendents-embetet behandlas och afgöras å 2:ne särskilda afdelningar under enahanda benämningar; instämmande kommitterade i den af krigskollegium mot 1858 års komité yttrade mening, att behandlingen af de frågor, rörande indelda arméens boställen m. m. krigskollegium nu åligger, fortfarande bör af krigsförvaltningen utöfvas, och således icke enligt nämnda komités förslag till kammarkollegium öfverflyttas.

Jemte ofvanberörda ärenden skulle tillhöra de särskilda embetena alla sådana af krigskollegium nu in pleno behandlade mål, hvilka icke till sitt innehåll verkligen äro af gemensam beskaffenhet, utan endast beröra ett visst embetes förvaltningsområde, dock med undantag af utfärdandet utaf de kungörelser och cirkulärer, hvilka skola i svensk författnings-samling intagas.

Huruvida någon jemkning i den allmänna arbetsfördelningen embetena emellan kunde finnas lämplig, bör få ankomma på embetenas egen gemensamma pröfning.

Kongl. krigsförvaltningen bör, beträffande rang och värdighet, bland rikets styrelse- och förvaltnings-verk intaga den plats som Kongl. krigskollegium nu innehar, nemligen näst efter Kongl. krigshof-rätten och näst före Kongl. förvaltningen af sjörendena.

Till vinnande af nämare samband inom armée-administrationen i allmänhet föreslås:

att cheferne för krigsförvaltningens särskilda embeten må till öfverläggning i förekommande frågor kunna sammankallas af chefen för landförsvars-departementet, i närvaro jemväl af endera eller båda expeditionscheferne inom nämnda departement, samt att det inbördes förhållandet emellan ifrågavarande styrelse-organer må, så litet som möjligt, blifva bundet af formella iakttagelser och föreskrifter.

I enlighet med de åsigter kommitterade redan uttalat, angående den ställning de nuvarande militärledamöterne i krigskollegium borde intaga uti krigsförvaltningen, föreslås, såsom chefer och ledamöter inom de särskilda embetena af här ifrågasatta förvaltningsverk:

i general-fälttygmästare-embetet:

Chef: General-fälttygmästaren;
Ledamöter: Fält-tygmästaren,
Ett krigsråd;

i general-ingeniörs-embetet:

Chef: Chefen för ingeniör-corpsen;
Ledamöter: Öfversten i ingeniör-corpsen,
Ett krigsråd (detsamma som i general-fälttygmästare-embetet);

i general-intendents-embetet:

Chef: General-intendenten (innehafvande general-majors rang);
Ledamöter:

å intendents-afdelningen:

Intendenten (innehafvande öfverste-löjtnants rang),
Ett krigsråd;

å aflönings-afdelningen:

Ett krigsråd.
Krigsrådet på intendents-afdelningen deltager å aflönings-afdelningen i sådane beslut som fattas genom omröstning.

Vid gemensamma öfverläggningar mellan krigsförvaltningens alla embeten i gemensamma angelägenheter, föres ordet af äldsta embets-chefen.

Ledamöterne äro: de öfrige embetscheferne och samtlige krigsråden.

Föredragande härvid är krigsrådet på den afdelning till hvilken målet hörer; för mål som ej tillhöra viss afdelning är krigsrådet på general-fälttyg-mästare- och general-ingeniörs-embetena föredragande, emedan bemälde embetsman kommer att härtill ega mera ledighet än de öfriga inom samma embetsgrad.

I händelse af hinder eller förfall för någon af embetscheferne att sina åligganden utöfva, föres styrelsen inom embetet af dess tvenne ledamöter, som föredraga ärendena inför hvarandra, såsom det i liknande fall tillgår inom landshöfdinge-embetena. Uppstå olika meningar, gälle den som af föredraganden uttalas.

Då tvenne af krigsförvaltningens särskilda embeten sammanträda i gemensamma ärenden, föres ordet af den embetschef till hvars förvaltning målet egentligen hörer eller, om ovisshet härom uppstår, af äldste embetschefen. I begge embetschefernes frånvaro är äldste ledamoten ordförande. Uti dylika sammanträden deltaga begge ledamöterne inom hvartdera embetet. Föredragningen sker af den ledamot som ärendet närmast vidkommer, eller, om sådant icke kan bestämmas, af yngste ledamoten.

Å general-intendents-embetets aflönings-afdelning deltager, då embetschefen är frånvarande, intendenten å intendents-afdelningen i besluts fattande, dervid föredragande krigsrådet eger afgörande rätt, om skiljaktiga åsigter dem emellan uppstå.

I mål som förekomma inom de särskilda embetena under chefernes frånvaro och böra genom samfäld omröstning afgöras, inträder för tillfället, såsom ledamot, krigsrådet inom annat embete, som målet närmast angår, eller, vid ovisshet härom, den yngste af öfrige krigsråd.

I sammanträden mellan 2:ne embeten, under endera embetschefens frånvaro, deltager ej, till förekommande af mindre lämplig röstöfvervigt å det ena embetets sida, militärledamoten inom det embete, hvars chef vid sammanträdet är närvarande.

Då embete inom krigsförvaltningen, under embetschefens frånvaro, sammanträder med annat verk, deltager i öfverläggningen, såsom 3:dje medlem å embetets sida, krigsråd från annat embete, hvilket frågan företrädesvis angår, eller när osäkerhet härom eger rum, den yngste af öfrige krigsråd.

När ledamot är hindrad att sin tjenst förrätta, uppdrager embetschefen densamma åt den tjensteman inom embetet, han dertill anser mest lämplig, i afvaktan på Kongl. Maj:ts nådiga bestämmande huru härmed bör förfaras.

I begge, nu omförmälda fall, skall anmälan derom genast ske hos chefen för landtförsvars-departementet samt, om hindret fortfar mer än tvenne veckor, förhållandet hos Kongl. Maj:t i underdånighet tillkännagifvas, med hemställan och förslag i afseende på den fortsatta utöfningen af ledamotens befattning.

Med tillämpning af de hufvudgrunder för styrelse- och förvaltnings-verkens ombildning, Rikets Ständer anvisat och i det föregående blifvit framlagda, föreslå kommitterade följande bestämmelser, i fråga om embetschefernes och ledamöternes olika myndighet:

Embetschef, hvar inom sin förvaltning, må efter föredragning af och öfverläggning med på en gång närvarande vederbörande ledamöter *ensam besluta;* dock skola följande inom de särskilda embetena förekommande mål der afgöras genom samfäld omröstning, nemligen:

a) Frågor om underdåniga förslag till eller ändring af allmänna författningar, äfvensom om tolkning och tillämpning deraf;

b) Mål angående indelningsverket;

c) Afskrifningsfrågor;

d) Fondförvaltningsärenden;

Embetschefen allena tillkommer:

a) att till Kongl. Maj:t ingifva underdånigt förslag till besättande af ledigblifven ledamotsbefattning;

b) att ingifva underdåniga förslag till besättande af ledigblifne kamererare- och sekreterare-tjenster, hvarvid förfares på samma sätt som då landshöfding föreslår till tjenster, som af Kongl. Maj:t tillsättas.

c) att på samma sätt föreslå förordnanden till dessa tjensters tillfälliga bestridande;

d) tillsättande af öfriga tjenster, jemte förordnanden inom de särskilda embetena; beviljande af transport, tjenstledighet och afsked till och från dylika befattningar; antagning af extra ordinarie tjenstemän och vaktbetjening;

e) utnämning, permittering eller entledigande, olika inom olika embeten, af underlydande vid tyg-, ammunitions-, gevärs-, befästnings- och utrednings- m. fl. förråder samt verkstäder m. m. anställde tjenstemän, som nu i krigskollegium tillsättas;

f) att upptaga frågor om ansvar för fel och försummelser i embetets tjenst.

Embetets ledamöter skola vid målets föredragning uttala sina åsigter och till protokollet anföra, hvar för sig, sin mening, då denna är afvikande från det af embets-chefen fattade beslutet. Protokollen skola härefter åtföljа de till Kongl. Maj:t ingående expeditionerna. Har ledamot ej särskild mening till protokollet anfört, anses han hafva instämt i beslutet

Vid gemensamma öfverläggningar mellan 2 eller alla krigsförvaltningens embeten skall beslut alltid fattas genom allmän omröstning, samt om lika röster stadna mot lika, gälle ordförandens. Till gemensamma öfverläggningar sker kallelse af den embetschef eller ledamot, som åligger föra ordet.

För besörjandet af de speciella göromålen hos krigsförvaltningen anse kommitterade erfordras följande kontor och kanslier:

Inom general-fälttygmästare-embetet och general-ingeniörs-embetet:

ett militärkontor för hvartdera embetet, men

gemensamt kansli- och kammarkontor, likasom de nuvarande artilleri- och fortifikations-afdelningarne inom krigskollegium.

Inom general-intendents-embetet:

på intendents-afdelningen:

ett militärkontor,

ett kansli- och

ett kammar-kontor; samt

på aflönings-afdelningen:

ett kansli- och

två kammarkontor

jemväl såsom i krigskollegium nu eger rum.

För krigsförvaltningens 3:ne embeten gemensamt:
ett advokatfiskals-kontor,
ett kassa-kontor,
ett hufvudboks-kontor,
ställda under krigsrådets å artilleri- och ingeniör-afdelningarne särskilda kontroll; hvaremot något gemensamt registrators- eller aktuarie-kontor icke blifver behöfligt, om, såsom kommitterade i det följande hemställt, målens diarie-föring å de särskilda afdelningarne eger rum.

Förekommande frågor angående de gemensamma kontoren afgöras gemensamt af alla tre embetena.

Till hela krigsförvaltningens gemensamma öfverläggning hörer, utom de mål, som röra de tre gemensamma kontoren:

a) allt hvad som krigsförvaltningen rörande ämnen i Svensk Författningssamling skall införas;

b) underdåniga förslag till förändring i gällande författningar rörande krigsförvaltningens organisation eller i den af Kongl. Maj:t för verket fastställda instruktionen;

c) Kongl. remisser, som icke till någon viss afdelning af krigsförvaltningen äro ställda.

d) underdåniga arbetsberättelser efter hvarje års utgång;

e) alla Kongl. bref och general-ordres som till ett embete ankommit, hvilka af sekreteraren blott till sina rubriker anmälas;

f) krigsförvaltningens arbetsordning, så att i lika fall ett lika iakttagande eger rum på samtliga afdelningarne.

Sekreterare tillsättas med Kongl. fullmagt såsom chefer för hvar och en sitt kansli, med skyldighet att ansvara för kansligöromålen, nemligen:

en sekreterare för general-fälttygmästare- och general-ingeniör-embetenas gemensamma kansli, samt en för hvarje af general-intendents-embetets båda afdelningars kanslier; hvaremot de nuvarande 4 notarie-tjensterna inom krigskollegium kunna indragas.

Sekreterarne böra i rang och värdighet ställas i jemnbredd med kamererarne, hvilket förhållande eger rum i Rikets kollegier och förvaltande verk, och detta så mycket riktigare, som i annan händelse sekreterarne skulle komma att sakna utsigt till vidare befordran inom verket, eller att i ledamots ställe kunna utses och förordnas. Genom en sådan anordning af sekreterareplatserna vunnes den fördelen att man å generalintendents-embetets intendents-afdelning finge en kanslichef i stället för de 2:ne som nu äro anställde å motsvarande afdelning i krigskollegium, och hvilka, såsom delande tjenstgöringen, icke, hvar för sig, kunna ega den omfattande kännedom af all å afdelningen skedd expedition, som i flere afseenden är nyttig och önskvärd.

Sekreteraren i general-fälttygmästare- och general-ingeniör-embetena tjenstgör såsom sekreterare vid hela krigsförvaltningens gemensamma öfverläggningar, och den nuvarande sekreteraretjensten i krigskollegium indrages.

I enlighet med den grundsats att de särskilda förvaltnings-embetena skola vara fullständiga inom sig sjelfva, för förvaltningen af dem åliggande göromål, bör all revision och speciel räkenskapsföring på embetenas enskilda kontor verkställas.

För att fullständigt och i verklig mening kunna utöfva det allmänna öfverinseende och den kontroll öfver arméens ekonomiska angelägenheter i sin helhet som krigsförvaltningen, lika med det nuvarande kollegiala embetsverket, bör åligga, erfordras tydligen en vidsträckt och säker kännedom om beskaffenheten af den speciela administrationen uti olika delar af armée-ärendena, som af särskilda förvaltningsmyndigheter inom arméen, på grund af gällande författningar, reglementen och instruktioner, handhafvas.

En fullständig sådan kännedom kan dock, lika litet i krigsförvaltningen, som nu i krigskollegium ernås, då pröfningen af omförmälda myndigheters årsredogörelser för deras administration undandrages det centrala embetsverket. I krigskollegium granskas nemligen numera den största delen af berörde årsredogörelser endast till riktigheten af balanserna, jemte att debiterad uppbörd från kollegium till siffran kontrolleras; men i allt öfrigt tages af räkenskapen ingen del. Att en dylik ordning ingalunda

är öfverensstämmande med kollegii egenskap af ej blott förvaltande, utan ock kontrollerande myndighet, är uppenbart, helst då dermed jemföres åtskilliga speciela stadganden, hvaribland t. ex. bestämmelsen i 35 § af Kongl. instruktionen för beklädnads-direktionerna vid indelda roterade infanteriregementen och corpser af den 23 Mars 1858, att krigskollegium åligger tillse »huruvida beklädnads-»direktionerna ställa sig gällande författningar och gifna föreskrifter till efterrättelse, samt att anmärka »och beifra de afvikelser derifrån, som af direktionerna kunna göras.» Ett dylikt stadgande kan i vidsträcktare mening svårligen tillämpas, så länge en fullständig granskning af beklädnads-direktionernas räkenskaper icke i krigskollegium eger rum.

Äfven utan afseende på nu anförda förhållande, vore det både mest naturligt och för statsverket mest betryggande, om granskningen af arméens allmänna räkenskaper specielt verkställdes inom krigsförvaltningen, som dertill otvifvelaktigt måste ega, såväl närmaste författnings- och sakkännedom, som större praktisk insigt i ämnet, än revisionen inom Kongl. kammarrätten, hvilken nu nästan ensam tager af räkenskaperna någon egentlig kännedom. Utan att vilja ifrågasätta noggrannheten af den pröfning armée-räkenskaperna i öfver-revisions-departementet undergå, torde dock egenskapen hos detta departement af att uteslutande vara en kontrollerande, och till ingen del förvaltande myndighet, lätteligen gifva en sådan riktning åt granskningsarbetet, att dermed snarare åsyftas räkenskapernas kontrollerande till form och siffror, än pröfningen af de åtgärder, den redovisande myndigheten kan hafva vidtagit eller underlåtit. Deremot borde en fullständig granskning inom krigsförvaltningen af berörda räkenskaper hafva sistnämnda mål till sin hufvudsakliga uppgift och följaktligen verkställas på ett sådant sätt, att vederbörande revisions-tjenstemän skulle kunna hos förvaltningen mundtligen eller skriftligen fullständigt redogöra för den administration, hvaröfver afgifna räkenskapen blifvit af dem i hela sin vidd granskad. Öfverrevisions-departementets speciela pröfning af armée-räkenskaperna synes i sådant fall utan äfventyr för kronan kunna inskränkas till krigsförvaltningens egna redovisningar.

Men, huru vigtiga de skäl äro som sålunda tala för införandet af en revision i krigsförvaltningen, öfverensstämmande med och hvilande på de grunder som här nu blifvit anförda, och huru stora de fördelar än äro som härmed skulle kunna vinnas, torde dock en sådan revision, då den skulle synas komma att stå i strid med hvad i detta afseende inom Rikets öfriga förvaltningsverk är gällande, samt då dermed skulle vara förenad en årlig kostnad, beräknad till omkring 10,000 riksdaler såsom löner för dertill anställde tjenstemän, våga icke kommitterade, till införande ensamt i krigsförvaltningen, detta föreslå.

1858 års komité för styrelse-verkens omorganisation föreslog till vinnande af förenkling i den »mångfald af bokhålleri» komitén ansåg i krigskollegium ega rum, att all bokföring måtte öfverflyttas från de särskilda afdelningarnes kontor till det för verkets gemensamma bokslutskontoret

Utan att kunna instämma i det sätt, denna komité sålunda uppgaf för vinnande af bokföringens förenkling, enär all bokförings borttagande från krigsförvaltningens sjelfständiga afdelningar skulle medföra stora olägenheter och hinder i afdelningarnes göromål, måste dock det åsyftade ändamålet erkännas vara i hög grad önskvärdt. Men detta kan bättre vinnas på en väg, motsatt den, som 1858 års komité föreslog, nemligen att bokföring väl bibehålles på krigsförvaltningens särskilda afdelningar, men att deremot all speciel bokföring upphörde på det gemensamma hufvudbokskontoret, hvilket borde närmare inskränkas till sin ursprungliga uppgift, att hafva sin egentliga befattning med hufvudbokföringen allena.

I enlighet härmed föreslås:

Att i krigsförvaltningens gemensamma hufvudbokskontor icke någon annan bokföring må ega rum, än den som består i dels sammanfattningen af en hufvudbok för hela krigsförvaltningen af de särskilda afdelningarnes special-redovisningar, dels räkningars förande med Kongl. statskontoret och Rikets Ständers bank samt dels, om sådant anses nödigt, ett summariskt uppbördssammandrag, för kassans kontrollerande öfver de assignationer på banken, afdelningarne utfärda, och de banko-attester, som till dem ingå, hvilka sedermera, i sådant fall böra samlas på hufvudbokskontoret; lärandes utan tvifvel de sålunda inskränkta göromålen å kontoret kunna väl medhinnas af en person, benämnd hufvudbokhållare,

hvilken tjensteman, enligt hvad ofvan är antydt, borde utöfva den speciela kontroll öfver krigskassören som krigsförvaltningen funne skäligt föreskrifva.

Till följd häraf kunna kamererare- och kammarskrifvare-tjensterna i krigskollegii bokslutskontor indragas.

Krigskollegii så kallade krigsmanshuskontor, hvilket har befattningen med Wadstena krigsmanshuskassas förvaltning, rönte vid verkets sednaste omorganisation en motsatt förändring med kollegii öfriga delar, nemligen att erhålla minskning, i stället för tillökning i sina göromål, derigenom att revisorn å kontoret befriades från honom förut jemväl åliggande notarietjenstgöring. Kontorets dåvarande särskilda kassör indrogs visserligen, men hans göromål förflyttades med detsamma på den gemensamma krigskassören. Då i följd häraf samt derigenom att ingen tillökning i kamererarens göromål här tillkom, ehuru sådan för de öfrige kamererarne egde rum, göromålen på ifrågavarande kontor icke stå i något billigt förhållande till de andra kontorens, så föreslås i ändamål att rättvist jemna denna olikhet, dels att kammarskrifvare-tjensten å krigshusmanskontoret må indragas genom dess förening med revisors-tjensten; och dels

att kamereraren lämpligen kan öfvertaga kontors-handläggningen af alla fondförvaltningsfrågor inom krigsförvaltningen i afseende på låns beviljande, försäkrande och uppsägning med mera, kommandes härigenom alla lånefrågor inom krigsförvaltningen att tillhöra ett och samma kontor, hvilket med dylika frågor redan förut hade sin väsentliga befattning, under det att de öfriga kontorens hufvudsakliga ändamål är för angelägenheter af nämnde art nästan alldeles främmande, eller åtminstone torde böra vara detta.

Något hinder mot fondernas och lånens fortsatta räkenskapsföring på öfriga kontor, som hade befattning med de olika föremål, hvartill fonderna voro afsedda, kan ej uppstå af här framställda förslag.

Såsom mer passande för den utvidgade verksamhet, krigsmanshuskontoret härigenom skulle erhålla, torde kontorets benämning lämpligen böra blifva:

Pensions- och fond-förvaltningskontor.

I sammanhang härmed tillstyrkes den af nyss åberopade komité för styrelse-verkens ombildning föreslagna indragning af förenade ombudsmans- och kamererare-tjensterna för den under krigskollegii aflönings-afdelning ställda invalidhus-fonden, samt tjenstegöromålens fördelning mellan advokatfiskals-kontoret och generalintendents-embetets pensions- och fondförvaltnings-kontor, att så fort ske kan ega rum.

På grund af nu föreslagne organisation, samt med bibehållande af krigs-kollegii sammansättning i allt hvad som härigenom icke komme att undergå förändring, skulle krigsförvaltningens tjenstepersonal utföras af följande:

a) General-fälttygmästare-embetet.

Militär-kontor:

En adjutant.

Kansli:

En sekreterare; med skyldighet att äfven tjenstgöra i sådan egenskap vid krigsförvaltningens gemensamma öfverläggningar, och tillika ansvara för dess arkiv.

En kanslist.

Kammar-kontor:

En kamrerare;
En kammarförvandt;
En revisor;
En bokhållare;
Tre kammarskrifvare.

b) General-ingeniör-embetet.

Militär-kontor:

En adjutant.

Kansli: } gemensamt med general-fältygmästare-embetet.
Kammar-kontor: }

c) Generalintendents-embetet.

Intendents-afdelningen.

Militär-kontor:

En adjutant.

Kansli.

En Sekreterare,
Tre kanslister.

Kammar-kontor.

En kamererare,
En kammarförvandt,
En revisor,
En bokhållare,
Två kammarskrifvare.

Aflönings-afdelningen.

Kansli.

En sekreterare,
En kanslist.

Kammarkontor för aflönings- och indelnings-ärenden:

En kamererare,
En kammarförvandt,
En bokhållare,
Två kammarskrifvare.

Kammarkontor för pensions- och fondförvaltnings-ärenden:

En kamererare,
En revisor, tillika förrättande kammarskrifvare-göromålen.

d) Krigsförvaltningen gemensamt tillhörande:

Tjenstgörande såsom sekreterare:

Sekreteraren på general-fälttygmästare- och general-ingeniör-embetena.

Advokatfiskals-kontor:

En advokat fiskal,
En kanslist.

Kassa-kontor:

En krigs-kassör,
En kammar-skrifvare.

Hufvudbok-kontor:

En hufvudbokhållare.

Om härmed jemföres krigskollegii nuvarande personal så utgöres denna af följande flere:

President	1
Presidents-adjutant	1
Pleni-sekreterare	1
Registrator	1
Kanslist hos registratorn	1
Notarier	4
Kamereraren å bokslutkontoret	1
Kammarskrifvare derstädes	1
Kammarskrifvare å krigsmanshuskontoret	1
Kamereraren m. m. för invalidhusfonden	1
summa personer	13

Hvaremot skulle tillkomma i krigsförvaltningen:

Embetschefer	3
Sekreterare	3
Kanslist, flyttad från det upphörda registrators-kontoret	1
tillsammans	7

så att krigskollegii personal minskades med . . . . . 6 personer.

Särskildt föreslås i sammanhang med förestående organisationsplan följande:

1. Befordringar och transporter från en till annan af krigsförvaltningens afdelningar få af tjenstemännen sökas, med tillgodonjutande af de meriter de inom de särskilda embetena förvärfvat.

2. I sammanhang härmed borde, såsom äfven af den åberopade komitén för ombildning af styrelse-verken blifvit föreslaget, vid universiteten examen för inträde i de administrativa embetsverken så ordnas, att derigenom vägen blefve öppen för ernående af hvilken plats som helst inom dessa verk.

3. Den embetsed, som det nu åligger regements- och corps-chefer att inför krigskollegium aflägga kunde hädanefter upphöra.

4. Regements-skrifvare utnämnas icke af krigsförvaltningen.

5. Kongl. Öfver-intendents-embetets närvarande skyldighet att afgifva yttrande i byggnadsfrågor angående indelda arméens boställen borde upphöra samt »krigs-förvaltningen», för ombesörjande af såväl detta bestyr, som upprättande eller granskning af nybyggnads- och reparations-förslag angående arméens hus och byggningar i allmänhet, jemte ritningar deröfver, ega att disponera, utaf de fonder eller anslag, från hvilka byggnadskostnaderna böra utgå, erforderliga arvoden för en sakkunnig person, åt hvilken nämnda arbeten borde uppdragas, på sätt, i vissa fall, redan nu till en del förfares.

I enlighet med föregående organisationsprojekt föreslås följande aflönings-stat för Kongl. krigsförvaltningen.

General-fälttygmästare-embetet:

Chef:

General-fälttygmästaren som uppbär lön af generalitets-staten . . . . . — —

Ledamöter:

Fält-tygmästaren, lön och arvode på artilleriets stat . . . . . — —

Ett krigsråd, tillika krigsråd å general-ingeniör-embetet samt föredragande vid gemensamma öfverläggningar mellan alla embetena . . . . . 4,500: —

Militärkontor:

En adjutant, arvode . . . . . 800: —

Kansli:

En sekreterare, tillika sekreterare vid gemensamma öfverläggningar mellan alla embetena samt ansvarig för krigsförvaltningens arkiv . . . . . 3,000: —
En kanslist, för diarie-föring och expeditionen af krigsförvaltningens gemensamma mål . 1,000: —

Kammar-kontor:

En kamererare . . . . . 3,500: —
En kammarförvandt . . . . . 2,200: —
En revisor . . . . . 2,200: —
En bokhållare . . . . . 2,200: —
Tre kammarskrifvare efter 1,000 rdr hvardera . . . . . 3,000: —

2:o. General-ingeniör-embetet.

Chef:

Chefen för ingeniör-corpsen som aflönas på generalitetets stat . . . . . — —

Ledamöter:

Öfversten i ingeniör-corpsen, aflönad å denna corps stat . . . . . — —
Ett krigsråd, detsamma som å general-fälttygmästare-embetet . . . . . — —

Militär-kontor:

En adjutant, med aflöning vid ingeniör-corpsen . . . . . — —

Kansli- Kammar-kontor, } gemensamt med general-fälttygmästare-embetet:

3. General-intendents-embetet.

Chef:

General-intendenten, lön lika med sammanlagda beloppet af de chefen för ingeniör-corpsen tillagda förmåner . . . . . 7,500: —

a) Intendents-afdelningen.

Ledamöter:

En intendent med samma aflöning som krigsråden, eller . . . . . 4,500 —
Ett krigsråd, med 500 rdr högre aflöning än öfrige krigsråd, i anseende till såväl trägnare göromål å egen föredragning som större skyldighet att deltaga i mål utom afdelningen . . . . . 5,000: —

Militär-kontor:

En adjutant, arvode till samma belopp som å general-fälttygmästare-embetets militärkontor . . . . . 800: —

Transport rdr 40,200: —

Transport rdr 40,200: —

Kansli:

En sekreterare, med lön motsvarande, kamererarens, enär de åligganden, som i krigskollegium sysselsätta 2:ne notarier, äro afsedda att af honom öfvertagas . . . . . 3,500: —
En kanslist, för förande af diarium öfver afdelningarnes mål, samt en ämnes-journal öfver vigtigare ärenden . . . . . 1,000: —
Två kanslister, med 1,000 rdr hvardera . . . . . 2,000: —

Kammar-kontor:

En kamererare . . . . . 3,500: —
En kammarförvandt . . . . . 2,200: —
En revisor . . . . . 2,200: —
En bokhållare . . . . . 2,200: —
Två kammarskrifvare efter 1,000 rdr . . . . . 2,000: —

b) Aflönings-afdelningen:

Ledamot:

Ett krigsråd . . . . . 4,500: —

Kansli:

En sekreterare . . . . . 3,000: —
En kanslist . . . . . 1,000: —

Kammarkontor:

1:o. För aflönings- och indelnings-ärenden:

En kamererare . . . . . 3,500: —
En kammarförvandt . . . . . 2,200: —
En bokhållare . . . . . 2,200: —
Två kammarskrifvare efter 1,000 rdr . . . . . 2,000: —

2:o. För pensions- och fond-förvaltnings-ärenden:

En kamererare . . . . . 3,500: —
En revisor, tillika förrättande kammarskrifvare-göromålen . . . . . 2,200: —

4:o. Krigsförvaltningen samfäldt tillhörande:

Advokat-fiskals-kontor:

En advokat-fiskal med billig förhöjning till lika lön som kamererare, eller . . . . 3,500: —
En kanslist . . . . . 1,000: —

Kassa-kontor:

En krigskassör . . . . . 4,000 —
En kammarskrifvare . . . . . 1,000: —

Hufvudboks kontor:

En hufvudbokhållare . . . . . 3,000: —

För vaktbetjening:

En vaktmästare . . . . . 600: —

Transport rdr 96,000: —

Transport rdr	96,000: —
Fyra kammardrängar (med minskning af en i krigskollegii antal, till följd af upphörande ständig kommunikation mellan verkets särskilda delar och det gemensamma registrators-kontoret) efter 500 rdr	2,000: —
Hvartill kommer:	
Gratifikationer för e. o. tjenstemän, hvartill uppföres med afseende å dels den årliga tillväxande bristen på extra ordinarie tjenstemän, dels det i organisations-förslaget antagne förhållande, att det hufvudsakliga renskrifningsarbetet borde verkställas af extra ordinarie tjenstemän, ett med 1,000 rdr tillökadt belopp, af hvad krigskollegii stat anvisar eller	4,000: —
Summa rdr rmt	102,000: —
Krigskollegii nävarande aflönings-stat för åren 1861—1863 upptager med provisorisk löneförhöjning under nyssnämnda statsreglerings-period (utredningsförråden i Stockholm och Göteborg oberäknade) rdr rmt	107,750: —
Om härtill lägges presidentens arvode, som utgår af särskilda medel	3,000: —
så utgör hela aflöningen för krigskollegii personal . . . . . rdr	110,750: —
Då nyss föreslagne aflönings-stat för krigsförvaltningen uppgick till	102,000: —
erhålles sålunda en årlig besparing å denna stat, jemförd med krigskollegii, af . . rdr	8,750: —

I sammanhang med förevarande ämne, och då såväl billighet som klokhet bjuder, att den närvarande aflöningen för en del af tjenstepersonalen vid Stockholms och Göteborgs utrednings-förråd, höjes till något mera rimligt förhållande än nu eger rum mellan aflöningens belopp och det uppbörds- och förvaltningsansvar för millioner riksdalers värde, som tjenstemännen vid förråden åligger, föreslås följande något ökade

Aflönings-stat för arméens utrednings-förråd:

		Nuvarande provisoriskt höjda stat upptager		Föreslås att ökas till	
i Stockholm:					
En intendent	arvode rdr	3,000:	—	3,000:	—
En förvaltare	» »	2,000:	—	2,500:	—
En förrådsskrifvare	» »	900:	—	1,000:	—
En vaktmästare	» »	375:	—	500:	—
i Göteborg:					
En intendent	» »	1,200:	—	2,500:	—
En förvaltare	» »	1,000:	—	2,000:	—
En vaktmästare	» »	250:	—	500:	—
	Summa rdr	8,725:	—	12,000:	—

Skilnaden mellan dessa begge summor, eller den föreslagna tillökningen, utgör 3,275 rdr, som, om detta belopp afräknas, från nyss erhållne besparing å krigskollegii särskilda aflöningsstat 8,750 rdr, låter sig på samma gång derifrån fyllas, och statsverket det oaktadt tillskyndas en besparing på det hela af 5,475 rdr årligen.

Då den nu varande aflöningen för kamereraren och ombudsmannen vid invalidhusfonden, hvarifrån samma aflöning utgår, icke blifvit intagen i föregående beräkningar, så kommer, efter verkställandet

af den föreslagna indragningen af berörde tjenst, aflöningen derför 1,200 rdr, att jemte förut uppgifne 5,475, tillsammans 6,675 rdr, utgöra den årliga besparing statsverket beredes, efter fulla öfvergången till nu uppgjorda aflönings-stater.

Utöfver hvad sålunda för krigsförvaltningens reorganisation blifvit föreslaget, torde kommitterade få tillägga följande:

Det kan visserligen icke tillkomma kommitterade, att för den sålunda föreslagna nya krigsförvaltningen försöka uppgöra förslag till en fullständig arbetsordning, emedan detta måste tillhöra dels krigsförvaltningen i sin helhet i hvad arbetsordningen bör vara gemensam för alla afdelningarne, dels hvarje afdelning för sig; men det torde dock kunna åligga kommitterade, att ådagalägga hvilka hufvudsakliga förenklingar i krigs-kollegii nuvarande arbetsordning i följd af krigsförvaltningens nu föreslagna organisation kunna låta verkställa sig. Dessa äro följande:

Till de särskilda förvaltnings-embetena ankommande Kongl. bref, general-ordres och remisser brytas af cheferne för dessa embeten eller i dessas frånvaro, af äldste ledamöterne

Alla öfriga, ej rekommenderade, bref öppnas af Sekreterarne; med de rekommenderade brefven förfares hufvudsakligen såsom hittills.

Samtliga, till förvaltningarne ankomna eller inlemnade skrifvelser, mål, räkningar m. m., antecknas å vederbörande förvaltning, till hvilket ärendet hörer, i ett der inrättadt diarium, så uppställdt, att behandlingen och afgörandet af hvarje mål eller inlaga deri kan omförmälas under det ordningsnummer målet eller handlingen erhållit vid dess första införande i berörda diarium.

Till undvikande af onödig vidlyftighet i anteckningen om målets utgång, hänvisas från diarium till förvaltningens koncept-expedition i målet, då sådant förekommit, eller till protokollet, om dylikt öfver frågan varit fördt.

Efter skedd anteckning i diarium fördelar förvaltningschefen mellan ledamöterne de inkomna målen, efter deras olika beskaffenhet; är förvaltningschefen frånvarande sker denna fördelning af äldste ledamoten.

Härigenom blifver chefen i tillfälle att alltid hafva kännedom om de mål, som ingått till förvaltningen, samt hvilka företrädesvis påkalla en skyndsam behandling.

Mål, som fordra utredning, granskning m. m. innan de kunna företagas till afgörande, öfverlemnas af föredragande ledamoten till vederbörande kontor, att deröfver sig yttra, men remitteras ej formligen utom i det fall, att kontorets handläggning af målet icke kan medhinnas till först inträffande ordinarie sammankomst för ärendenas afgörande inom förvaltningen eller den afdelning deraf målet tillhör.

Med upphörandet af den gemensamma diarie-föring, som nu i krigs-kollegium eger rum, bör kollegii registrators-kontor, hvars personal består af en registrator, som tillika är actuarie, och en kanslist, indragas såsom öfverflödigt.

Målens beredning å vederbörande kontor bör verkställas grundligt men utan onödig vidlyftighet. Yttranden i mindre omfattande ämnen må kunna afgifvas i form af »promemorior» samt äfven muntligen före eller vid ärendenas föredragning.

Vederbörande tjenstemän må ega rättighet att sig med föredragande ledamot rådföra i remitterade frågor.

Målens föredragning och afgörande vid ordinarie sammanträde sker minst en gång i hvarje vecka, men alltid oftare för de mål, som antingen genast kunna afgöras utan föregående beredning eller ock äro af angelägnare beskaffenhet.

Enär, såsom ofvan blifvit föreslaget, det å hvarje förvaltning inrättade diarium skall fullständigt utvisa målens behandling och afgörande, när sådant kan ske, behöfver särskild protokollsföring endast ega rum i sådana mål, hvilka antingen, till följd af sin beskaffenhet, icke lämpligen kunna i diarium beskrifvas, eller undergått en vidlyftigare behandling än expeditionsskriften i målet kan angifva, eller ock framkallat olika meningar vid afgörandet.

Sålunda bör protokoll föras i frågor om förslag till tjenster, utnämningar, förordnanden i fondförvaltningsärenden, öfver auktioner m. m. dylikt.

Till bestyrkande deraf, att alla mål, som ej protokollföras, blifvit afgjorda i vederbörande ledamots eller ledamöters närvaro, bör egenhändigt intyg derom af ledamot tecknas på sjelfva målet, eller i diarium

Expeditioner från embeten till underlydande eller andra myndigheter med kommunikation af vederbörande kontors afgifna anmärkningar eller erinranden i redogörelse eller förvaltningsfrågor, böra ej innehålla desamma, såsom förvaltningarnes egna uttryckta mening; hvadan delgifvandet lämpligen bör ske genom bifogad afskrift af kontorets memorial eller utlåtande, såvida formlig anmärkningsakt i frågan icke erfordras, med tillkännagifvande allenast af den åtgärd för det närvarande, förvaltningarne funne det anmärkta förhållandet påkalla.

Kommitterade anse äfven att, för att inskränka den mängd detalj-frågor, som årligen i krigskollegium förekomma, och på samma gång bereda kronan en verklig fördel genom den besparing i tid och kostnad, som derigenom i flera hänseenden, otvifvelaktigt skulle uppstå, torde följande kunna föreslås:

Att, med billigt förtroende till vederbörande myndigheters insigt och omtanka, — när motsatt anledning icke är förhanden — verkställigheten, vid regementen, å garnisonsorter m. m., af sådana åtgärder, som äro att hänföra till årliga, mindre behof, och på dervarande myndigheter i första hand bero, må kunna öfverlåtas åt samma myndigheters försorg, utan någon föregående närmare pröfning i krigsförvaltningen, blott med förbehåll, att, dels vid reqvirerandet, i god tid förut, af erforderliga förskottsmedel för behofvet, ändamålet och ungefärliga kostnaden derför böra hos förvaltningen uppgifvas, dels åtgärden verkställas med iakttagande i öfrigt af allmänt gällande eller särskildt gifna föreskrifter, och dels redogörelsen för dylika åtgärder verificeras på vanligt sätt, men med tillägg af sådana handlingar, som skulle hafva erfordrats för behofvets bestyrkande inför krigsförvaltningen i nu föreskrifven ordning. Sålunda komme revisionen hos förvaltningen fortfarande i tillfälle att ingå i pröfning af den verkställda åtgärden uti hvarje hänseende, samt anmärkningar deremot framställa, om skäl dertill funnes för handen.

Till här åsyftade detalj-frågor räknas, bland annat, byggnads- och persedel-reparationer af mindre omfång.

Förekommande mål äro:

antingen

a) Afdelningsmål, som behandlas inom hvarje särskildt embete, och afgöras:

1) genom embetschefens beslut, samt, *i dess frånvaro*, ömsesidigt af begge ledamöterne, hvar inom sitt föredragningsområde.

Der blott en ledamot finnes (i general-intendents-embetets aflönings-afdelning) inträder ledamot från annan afdelning (intendents) i embetschefens frånvaro.

2) genom samfäld omröstning.

Då detta förutsätter minst 3:ne närvarande, så måste å general-intendents-embetets aflönings-afdelning annan ledamot äfven inträda (krigsrådet å intendents-afdelningen); samt

då embetschefen är frånvarande ledamot från annat embete, (afdelning) då fråga är om intendents- och aflönings-afdelningarne, som målet närmast rörer, deltaga i öfverläggningen;

eller

b) gemensamma mål, som afgöras genom allmän omröstning på vanligt sätt.

Ordförande är:

1) då 2:ne embeten sammanträda, den chef, till hvars förvaltning målet egentligen hör, eller, vid ovisshet härom, äldste embetschefen, samt, om begge cheferna äro frånvarande, den äldste ledamoten.

2) då alla embetena sammanträda, den äldste embetschefen.

Ordföranden kallar till gemensamma öfverläggningar.

Ledamöter äro:

1) då 2:ne embeten sammanträda, hvartdera embetets begge ledamöter.

Till förekommande af röst-öfvervigt, då endera embetschefen är frånvarande, deltager ej militärledamoten å den andra afdelningen i sammankomsten.

2) då alla embetena sammanträda, samtlige krigsråden.

Föredragande vid gemensamma öfverläggningar är den ledamot, till hvars detalj ärendet närmast hörer;

eller

Krigsrådet å generalfält-tygmästare- och general-ingeniör-embetena.

Komitén, som ansett det vara främmande för det nådiga uppdrag, densamma fått emottaga, att i afseende på nu ifrågasatta ombildning af arméens ekonomiska förvaltningsverk, ingå i undersökning huruvida och i hvilka fall embets- och tjenstemän inom krigs-kollegium kunna ega grundade anspråk på att icke, mot sin vilja, varda använde i eller flyttade till befattningar af annan beskaffenhet, än de efter stat innehafva, har i följd deraf funnit sig icke tillkomma att vidröra frågan om sjelfva sättet för krigs-kollegii öfvergång eller ombildning till det af komitén underdånigst föreslagna krigsförvaltningsverk, och således ej eller framlägga något förslag till den indragnings- eller öfvergångs-stat, som möjligen kunde ifrågakomma vid genomförandet af berörda omorganisation, antingen på en gång, eller blott småningom, i mån af inträffande ledigheter af vissa befattningar, om eljest det senare öfvergångssättet kan vara förenligt med organisationens inre beskaffenhet.

Enligt komiténs underdåniga förmenande torde det närmast tillkomma krigs-kollegium att, efter erhållen del af Kongl. Maj:ts nådiga afsigt i omförmälda hänseende, uppgöra förslag till indragnings- eller öfvergångs-stat, under iakttagande dervid af det i nådiga cirkuläret af den 23 Februari 1858 föreskrifna vilkor, att embets- eller tjensteman, som tillträdt af Rikets Ständer beviljad löneförhöjning, är underkastad den vidsträcktare tjenstgöringsskyldighet eller jemkning i åligganden som vid embetsverkets förändrade organisation varder stadgad.

Kongl. krigs-förvaltningen.

1. *General-fättygmästare-embetet.*

Chef:

General-fälttygmästaren.

Föredragande ledamöter:

Fälttygmästaren.
Ett krigsråd.

Militär-kontor.

1 adjutant.

2. *General-ingeniör-embetet.*

Chef:

Föredragande ledamöter:

Öfversten i ingeniör-corpsen.
Krigsrådet i general-fättygmästare-embetet.

Militär-kontor:

1 adjutant.

Gemensamt tillhöriga:

1 kansli.
1 kammar-kontor.

3. *General-intendents-embetet.*

Chef:

General-intendenten.

Intendents-afdelningen.

Föredragande ledamöter:

1 intendent
1 krigsråd.

Militärkontor:

1 adjutant.

Kansli:

Ett sådant.

Kammar-kontor:

Ett sådant.

Aflönings-afdelningen.

Föredragande ledamöter:

1 krigsråd.

Tillkallad ledamot:

Krigsrådet å intendents-afdelningen.

Kansli:

Ett sådant.

Aflönings-kontor:

Ett sådant.

Pensions- och fondförvaltnings-kontor:

Ett sådant.

För Kongl. krigs-förvaltningen gemensamma.

Kansli:

Detsamma som för general-fältygmästare- och general-ingeniör-embetena.

Advokatfiskals-kontor:

Ett sådant.

Kassa-kontor:

Ett sådant.

Boksluts-kontor:

Ett sådant.

Vaktbetjente:

5 sådane.

Reservation.

Jag har icke kunnat biträda kommitterades beslut angående upphörandet af krigs-kollegium och inrättandet, i dess ställe, af ett nytt embetsverk, benämndt: krigsförvaltning,

icke derföre:

att jag ej, lika med öfriga kommitterade, lifligt önskar att all förenkling uti ärendens behandling, som, med bibehållande af på sak-kunskap grundad utredning af förefallande frågor, säkerhet vid pröfning och beslut, åstadkommer skyndsamhet vid verkställighet, må vidtagas; eller

att jag förbisett, det general-intendentens hittills egande makt är alltför inskränkt och hans verksamhet för mycket beroende af former, för att lemna säkerhet att denna ansvarsfulla och maktpåliggande förvaltningsgren skall kunna skötas med den kraft, som är mest öfverensstämmande med arméens fördel;

men derföre:

att, om det ligger sanning uti det ofta hörda påståendet, att det är *omöjligt* för presidenten i krigs-kollegium att kunna sammanhålla och åstadkomma enhet inom krigsförvaltningens alla grenar, samt med sak-kännedom pröfva alla dertill hörande ämnen, det är *föga troligt* att detta skall kunna verkställas af chefen för landförsvars-departementet, hvars öfriga embetsåligganden nödvändigt måste hindra honom, äfven om han besutte den specialkunskap man icke anser möjlig att finna hos en president, att följa förvaltnings-ärendenas gång med den uppmärksamhet, som denne senare, derest han uppfyller sin skyldighet, kan och bör göra;

att det är alldeles icke bevist, att den kollegiala formen lägger hinder i vägen för vidtagandet af de förenklingar i formelt hänseende, hvilka kunna åstadkomma den skyndsamhet vid afgörandet och vid verkställigheten, som är förenlig med den trygghet vid ärendenas behandling, som de nuvarande formerna afse;

att då de kollegiala formerna hittills icke lagt hinder i vägen att tillerkänna chefen för ingeniörcorpsen och general-fälttygmästaren, ehuru kanske ej så fullständigt för denna senare, den behöfliga makten i verkställighetsåtgärder, det icke synes omöjligt att, utan en fullkomlig omstöpning af hela förvaltningsverket, vidtaga en af behofvet högt påkallad reform i detta afseende äfven för general-intendenten, samt slutligen,

att inrättandet af en *krigsförvaltning*, med fristående, allena beslutande afdelningschefer icke bör, efter mitt förmenande verkställas utan i sammanhang med införande af ministerstyrelse.

Detta sistnämnda skäl är för mig så öfvervägande att, äfven om den af kommitterade föreslagna »krigsförvaltning» innehade alla de fördelar, man af en sådan billigtvis kan fordra, jag icke med min röst vill biträda förslaget utan en samtidigt dermed verkställd förändring af grundlagen.

Chefen för landförsvars-departementet har, enligt nu gällande grundlagar och den tydning deraf jag vågar tillåta mig, alltför stort ansvar utan motsvarande makt; men han har, för utöfvandet af sitt ansvarsfulla, vigtiga kall, till sin upplysning bredvid sig en embetsmyndighet, hvars åliggande är att utreda, granska och pröfva ärendena samt hvars beslut grunda sig på flertalets öfvertygelse; man har härigenom försökt, så vidt menskliga lagar förmå, att förebygga förhastade åtgärder.

Huru blir förhållandet om det nya förslaget genomföres utan samtidig förändring af grundlagen? Chefen för landförsvars-departementet qvarstår med samma grundlagsenliga ansvar som hittills, men nödgas, i brist af den sammanhållande presidenten, att sjelf i första i stället för i sista hand öfvervaka ärendenas behöriga gång och blifva den omedelbara skiljedomaren, i vissa fall, emellan de olika tänkande afdelningscheferne. Han saknar visserligen icke bredvid sig en embetsmyndighet, som är pligtig att utreda och granska alla till densamma hänskjutna, eller af densamma upptagna ärenden, men den säkerhet, som flertalets sammanstämmande beslut lemnade i afseende på tillämpningen af gifna föreskrifter finnes numera icke. Och hvar finnes korrektivet emot förhastade beslut eller mot verkställighetsåtgärder i strid med departements-chefens åsigter? De omständigheter, under hvilka nu gällande grundlag förutsätter en förtroende-embetsmans entledigande, månne de kunna vid alla inträffande fall åberopas? Departementschefens absoluta makt att för framtiden rätta eller hämma alltför egenmäktiga afdelningschefers verksamhet torde åtminstone vara tvifvel underkastad.

Alltså, och då den ledande tanken uti hvarje god organisation bör vara sådan, att det icke skall vara helt och hållet beroende af personligheten huruvida organisationen utan äfventyr kan sättas i verket, hade jag önskat att kommitterade vidtagit andra mått och steg än de nu föreslagna, för att afhjelpa de öfverklagade bristerna, eller ock, derest sådant icke låtit sig göra, tillsett huru chefen för landförsvars-departementet skulle kunna erhålla en makt, som motsvarar det stora ansvar honom åligger.

Stockholm i April 1864.

Eric af Klint.

SAMMANFATTNING.

Sedan kommitterade sökt i här afgifna betänkanden att besvara de af Eders Kongl. Maj:t dem nådigst förelagda frågor, hafva de trott sig böra lemna en öfversigt af hufvudpunkterna i sitt förslag, rörande landförsvarets organisation;

Arméen bör ega en mindre krigsfot af 50,000 man, alltid stridfärdig, samt en större krigsfot af 70,000 man, som efter någon förberedelse kan vara stridfärdig och för hvilken under fred befäl, vapen och beklädnad alltid böra finnas.

I afseende på landets förseende med befästningar, bör hufvudstaden befästas och 1856 års komités befästnings-förslag undergå förnyad granskning, i syfte att utvidga befästningslinierna; Carlsborg inom 10 år fullbordas; Carlskronas befästning stärkas; en mindre fästning anläggas i Norrland på operationslinien till Jemtland; en fast ort på Gotland och inloppet till Göteborg förses med försvarsverk.

Arméens organisation grundas på en stam af ständigt underhållet krigs-manskap samt en öfvad beväring, af hvilken en del har den längre öfning, att kunna tillsammans med stammen bilda den ständigt stridfärdiga mindre krigsfoten.

Nuvarande indelda och värfvade trupper bilda arméens stam.

Arméen utgöres alltid af stam och beväring tillsammans och bildas aldrig af stammen ensam.

Den större krigsfoten bör beredas derigenom, att den mindre öfvade delen af beväringen inkallas i depôterna.

Beväringsåren ökas från 5 till 10, af hvilka de sex första utgöra *krigsförstärkningen*, och de fyra senare *krigsreserven*.

Beväringsåldern framflyttas från 20 till 22 år.

Strängare tillsyn och redovisning öfver beväringsmanskapet samt beväringspligtens uppfyllande införas.

Tillgång till befäl ur den bildade klassen af beväringsmanskapet beredes.

En landstorm till hemortens försvar, bestående af alla vapenföre intill 50 års ålder ordnas i tvenne uppbåd och står i fred under landshöfdingens befäl. De frivilliga skytteföreningarnes ställning inom landstormen genom lag ordnad.

Infanteriet utgöres af 75 bataljoner af 800 man, utom befäl och spel, af hvilka den mindre krigsfoten består af 50 fält- och 25 depôt-bataljoner, och den större krigsfoten af 75 fältbataljoner och i depôt förlagda exerciskompanier.

Nuvarande regementen och corpser bibehållas; Wester-Norrlands och Hallands bataljoner få stamtrupp; Wermlands fältjägare-regemente sättes på en bataljon.

En del af den båtsmansrotering, som i och för flottans bemanning kan undvaras, förlägges till arméen, att öka dess stamtrupp.

Indragna och anslagna nummer, med undantag af dem, som fordras till spel och gevärshandverkare, uppsättas med soldater.

Regementena fortfarande formerade på två stambataljoner, med befäl äfven för en tredje bataljon, samt corpserna på en bataljon, med befäl för en ytterligare halfbataljon, hvilket befäl är afsedt för de 25 bataljoner, hvarigenom den större krigsfoten uppkommer.

För att fullständigare vinna detta ökas infanteri-befälet med 147 officerare och 86 underofficerare.

Kavalleriet utgöres af 42 sqvadroner å 125 nummer (med undantag af Jemtlands hästjägarecorps, som endast har 100), hvaraf 116 äro ryttarenummer, sqvadronerna formerade på 9½ bataljoner.

Indragna och anslagna nummer uppsättas med ryttare, med undantag af dem, som fordras att göra underofficerare och spel beridne samt för att underhålla en hingst å sqvadron.

Nuvarande kavalleriregementen och corpser bibehållas.

Kavalleribataljonerna i allmänhet formerade på 4 i stället för 5 sqvadroner, med undantag af husar-regementet »Konung Carl XV», som fortfarande förblifver på 6 sqvadroner, och lifgardet till häst, som ökas med 2 sqvadroner.

Hvarje kavalleri-bataljon får 4 sqvadron-chefer, 2 andre ryttmästare, 12 subaltern-officerare och 20 underofficerare.

Artilleriet består af en corps, med befordran inom hela corpsen, fördelad i tre brigader, förlagde i Stockholm, Göteborg och Kristianstad.

Fältartilleriet består af 33 batterier å 6 kanoner, tillsammans 198 kanoner, eller 48 utöfver nuvarande antalat.

Af de 33 fältbatterierna äro 16 alltid färdiga att rycka i fält, hvartill fordras 2,188 hästar, hvilket antal, sedan artilleriets hästar på fredsfot blifvit ökade från 372 till 428, fylles dels med s. k. rusthållshästar, dels med genom kontrakt för ett krigstillfälle betingade hästar.

En mindre tillökning i artilleriets stamtrupp, hufvudsakligast för att bereda tillgång å underbefäl vid artilleriets försättande på krigsfot.

Ingeniör-trupperna ökade från nuvarande 2 till 6 kompanier å 200 man, på 2 bataljoner, en sappör-bataljon och en pontonier-bataljon, med 6 i stället för nuvarande 3 brygg-ekipager.

En generalstab bildas med en chef, tillhörande generalitetet, och 34 officerare, af regementsofficers, kaptens och löjtnants grad, med löner på stat i staben, men alla löjtnanter och kaptener qvarstående utan lön, med befordringsrätt vid regementen och corpser. Topografiska corpsen införlifvad med generalstaben.

Generalbefälens antal minskadt från 5 till 4; generalslönernas antal, inberäknadt chefens för generalstaben, således oförändradt.

Allmän medborgerlig krigsbildning och ungdomens krigiska uppfostran, beredd genom skolungdomens undervisning i gymnastik och vapenföring, enligt angifven plan, till hvars vinnande föreslås: domkapitlens åläggande att tillse, det folkskole-stadgans föreskrift om seminarii-elevernes undervisning i gymnastik ovilkorligen efterlefves, samt att gymnastiska central-institutet utvidgas i syfte att anskaffa tillräckligt antal gymnastiklärare för elementarskolorna.

Uppmuntran till stiftande öfver hela landet af frivilliga skjutgillen och vapenföreningar, bildande, då de äro genom lag ordnade, en naturlig och sjelfskrifven stam, eller kärna för landstormen, lemnande tillgång för befäl och underbefäl för densamma.

Samma vapenöfningstid för indelda infanteriet som nu, men för rekrytmötet med 10 procent (i stället för omkring 5 procent) af styrkan, hvarigenom rekryten kan undergå 62 dagars vapenöfning (regementsmötet inberäknadt) tvenne år å rad, innan han godkännes; särskilda skarpskyttemöten i 8 dagar.

Vid indelda kavalleriets vapenöfning en något ökad styrka för exercis-sqvadronerna: regementsmötets utsträckning från 20 till 26 dagar; upphörande af sqvadronsmöten till fot; särskilda instruktions-sqvadroner i 45 dagar med 48 man på bataljon, för manskapets öfvande i fältridning och vapenföring till häst.

Större öfningsläger i 8 dagar, utan inskränkning i tiden för de öfrige vapenöfningarne, och hvaruti en fjerdedel af arméens regementen årligen deltaga.

Beväringsmanskapets vapenöfningar så ordnade, att en fjerdedel af beväringsstyrkan genomgår 62 dagars rekrytskola och derefter 15 dagars vapenöfning i 3 påföljande år tillsammans med stammen. Den öfriga delens af beväringsmanskapet öfning, såsom hittills, 30 dagar, fördelade på 2 år.

Underbefälsskolor i 42 dagar årligen för indelda infanteriet inom hvarje militär-distrikt, till bildandet af skickligt underbefäl.

Nuvarande korpralskolor bibehållna.

Nuvarande skjutskolor bibehållna.

Tvenne ridskolors inrättande för kavalleri-, artilleri- och generalstabs-officerare, den ena på Strömsholm, den andra i Malmö, hvardera fortgående under 6 höst- och vintermånader.

En kavalleriskola, hvartannat år i Stockholm och hvartannat år i Malmö, under 2 månader, för kavalleri-befälets utbildning i fältridning och vapenföring till häst.

Ett större, än det nuvarande, antal officerares kommendering till gymnastiska centralinstitutet, för att bilda undervisare i gymnastik och vapenföring.

Krigsakademiens förändring till blott tillämpningsskola under benämning: krigsskola, der alla officerare bildas; och de enskilda krigsskolornas upphörande; kanslers-embetets försvinnande och guvernörstitelns utbyte mot den af befälhafvare för krigsskolan.

Inträde i krigsskolan för dem, som antingen aflagt afgångs-examen från elementar-läroverken, vare sig på klassiska eller reala linien, eller också aflagt en inträdes-examen till krigsskolan, motsvarande afgångs-examen på reala linien.

Krigsskolans elever, ställde under krigslagarne, med under-officers rang och infanteri-under-officers uniform; friplatsernas antal ökadt med 10.

Lärotiden, såsom regel, högst två-årig, med antagning hvarje år och samtidig undervisning på två afdelningar; läroämnena: de militära, samt bland de humanistiska endast fransyska, engelska, ämnes-skrifning och mathematiska problem-öfningar; flera nuvarande lärareplatsers indragning; ny stat för krigsskolan.

Från krigsskolan till artilleriet och ingeniör-corpsen utgående officerares qvarstadnande vid krigsskolan och åtnjutande särskild erforderlig undervisning, för att vinna inträde vid krigshögskolan, en förmån, som kan få åtnjutas äfven af andre officerare, med vilkor, att de ega vissa högre kunskapsbetyg.

Det högre artilleri-läroverkets förvandling till en krigshögskola för artilleri-, ingeniör- och generalstabs-officerare; skolan, erhållande egen, på stället boende befälhafvare, ställd under styrelsen för krigsundervisningen.

Inträdesfordringarne till krigs-högskolan, läroämnenas fördelning för officerare af olika vapen m. m., föreslagna af styrelsen för krigsundervisningen och af konungen i kommandoväg fastställda.

Tillkomsten af flera nya läroämnen för generalstabs-elever, och förkortningar af andra.

Införandet af nu saknad undervisning i gymnastik och vapenföring, såsom förbindande öfningar för alla; ny stat för krigs-högskolan.

Bildandet, i och för vinnande af sammanhang uti allt hvad som rörer officersbildningen vid krigsskolan och vid krigshögskolan, af en styrelse för krigsundervisningen, bestående af en inspektor, samt vid hans sida, för vissa fall, ett undervisningsråd, bestående af cheferne för artilleriet, ingeniör-corpsen och generalstaben samt en högre infanteri- eller kavalleri-officer, och, för händelse att någon af förenämnde tre generalspersoner, skulle utses till inspektor, två högre officerare.

I afseende på arméens löneregler: lönerna, såsom regel, lika inom graden, fördelade i egentlig lön, tjenstgöringspenningar, och för de beridne häst- och furage-medel, samt för kavalleriet ett, efter grad afpassadt, s. k. kavalleri-tillägg; de hitintills oaflönade vice korporalernes förseende med ett lämpligt arvode.

Ackordsamorteringens öfvertagande af staten.

Den indelda lönegrundens bibehållande med en förnyad, verklig uppskattning och en jemnare fördelning af de särskilda tillgångarne.

Bostadsboställens bibehållande och ingående i lönerna endast för regements-, corps-, kompani- och sqvadrons-chefer samt under-officerare.

Lönerna för den öfriga arméen i allmänhet lika med de senast fastställda, endast i några få fall förhöjda.

Statens öfvertagande af befälets pensionering och arméens pensions-kassas öfverlemnande till staten.

Indelda arméens lönestat, lagd till grund för beräknandet af pensionsbeloppen, hvilka i allmänhet från och med kaptensgraden *uppåt* blifva $\frac{2}{3}$, och från denna grad *nedåt* lika med hela den egentliga lönen

Tjensteåldern, i och för rättighet till pension, bestämd vid indelda arméen till 30, och vid den värfvade till 25 år, samt lefnadsåldern till 50—60 år, olika i olika grader vid indelda, och i allmänhet 2 år lägre vid värfvade arméen; möjlighet beredd, att kunna afgå något tidigare med s. k. afkortad pension.

Afsked, äfven utan förutgången ansökan, fem år efter uppnådd pensionsålder inom hvarje grad.

Pensions erhållande efter grad, utan afseende på tjenste- och lefnadsår för den, som i rikets tjenst, i krig eller fred, blifvit så skadad, att han är oförmögen till vidare krigstjenst.

Afsked med $\frac{2}{3}$ af pensionen för den, som är obotligt sjuk och tjenat i 15 år

Generalitetets pensioner, utgående efter nu gällande grunder.

Vid Gotlands nationalbeväring majorspensionen något förhöjd samt de med lön försedde underofficerarne uppförde till pension.

Pensioneringen för arméens civile embets- och tjenstemän, hvilken varit föremål för särskild behandling af komitén för civilstatens pensionering, icke af landförsvarskomitén upptagen, utom hvad angår läkarne, för hvilka särskilda pensionsgrunder blifvit i sammanhang med fältläkarecorpsens organisation föreslagna.

Vid manskapets pensionering intet afseende fäst vid *lefnadsåldern*, och tjensteåren beräknade för de indelda trupperna till 25, samt för de värfvade till 20 år.

Manskapets pensioner indelade i 3 klasser; den första med 100, den andra med 60, och den tredje med 30 rdr årligen; pensionsförhöjning i tredje och andra klassen efter fyllda 60 år för värfvad och 65 år för indeld trupp, äfvensom för korpraler och vice korpraler efter vissa tjensteår.

Förhöjd ersättning till dem, hvilka i enskildt bolags tjenst erhållit skador.

Hemställan, att Kongl. Maj:t behagade taga i nådigt öfvervägande, om ej en förnyad författning borde utfärdas, angående rättighet för afskedade krigsmän, att framför andra blifva antagne till vissa allmänna befattningar.

För bildande af tillgång på lämplige personer för intendenturen, då arméen sättes på krigsfot: regements-kommissariernes förordnande vid de indelda trupperne till regementsintendenter och förrådsförvaltares anställande för persedelvården, hvarigenom regements-kommissarierne kunna åtfölja regementena vid dessas kommenderingar och äfven i fred blifva användbare för intendenturen, då sådan vid större truppsamlingar bildas.

Tillsättandet af en general-fältläkare och chef för fältläkare-corpsen, som i sundhets-kollegium föredrager arméens sjukvårdsärenden, tillförordnar personalen i den s. k. extra fältläkare-corpsen, samt har en egen expedition med sekreterare, adjutant och uppbördsman för fältläkare-kontoret.

Fältläkare-personalen ökas med 1 öfver-fältläkare för Stockholms garnison, 3 regements-läkare, 10 förste och 21 andre bataljons-läkare.

Den s. k. extra fältläkare-corpsen, som nu består af 17 pensionärer och 30 stipendiater, ökas till ett antal af 60, fördelade i tre klasser, nemligen 24 reservbataljons-läkare, 18 pensionärer och 18 stipendiater.

Extra provincial-läkares förpligtande, att i krig vid arméen tjenstgöra.

Underläkares bildande i krig af i beväringsålderns varande kunnige och dertill lämplige unge män.

I afseende på krigsförnödenheter har föreslagits fullständigande af erforderlig utrustning för den större krigsfoten, 70,000 man, således anskaffning af följande:

Ökadt reserv-förråd af beklädnads-, remtygs- och utredningspersedlar för 15,000 man.

Tillräcklig bataljons- och ambulans-tross för 75 bataljoner, 9½ sqvadroner med tillhörande artilleri och staber.

160,000 nya tidsenliga gevär.

En omgång nya kavalleriskjutvapen.

En omgång i förråd af sablar.

All materiel och utrustning för 33 batterier.

50 stycken groft positions-artilleri.

Tre krigsbrygge-ekipager med rid- och anspanns-persedlar.

Sjukvårds-persedlar för 4,500 sjuke samt sjukvårds-instrumental-utredningens fullständigande.

Krigskollegiets ombildning till en krigsförvaltning, fördelad på tre afdelningar med chefer, hvilka i alla verkställighetsåtgärder hafva ensam beslutanderätt.

Slutligen torde kommitterade böra nämna några ord om ön Gotland, som har ett från det öfriga landet alldeles afskiljdt försvarsväsende.

Kommitterade hafva dels tillstyrkt, att en befästad plats, tjenande till replipunkt för Gotlands försvar, bör å denna ö anläggas, dels ock antydt att, derest Eders Kongl. Maj:t skulle finna lämpligt, att de å ön förlagda båtmanskompanier från sjö- till landförsvaret öfverflyttades, desamma då borde organiseras såsom indeld stamtrupp, hvilken, huru fåtalig den än vore, kunde åtminstone bilda någon fast kärna så väl under fred som krig. Det borde således äfven hafva varit kommitterades pligt att uttala sina åsigter, huru de för denna Sveriges utpost i Östersjön afsedda försvarskrafter böra lämpligast ordnas. Då likväl sådant icke skett, böra skälen härför anföras.

Gotlands försvar, byggdt på frivillig öfverenskommelse (konvention) med befolkningen, är en landstorm i detta ords vidsträcktaste bemärkelse. Det har alla de fördelar, som af en sådan trupp kunna begäras, men äfven alla de väsentliga olägenheter, som äro oåtskiljaktiga från trupper, hvilka sakna fullständig öfning och all genom stamtrupp beredd fast sammanhållning.

Den jemförelsevis talrika officers-cadern kan ingalunda fylla bristen häraf. En förändring af den nuvarande organisationen anse kommitterade således af nöden. Men då de tro, att Gotlands försvar, fortfarande såsom hittills, bör, i anseende till öns afskiljda läge, hufvudsakligen grundas på de krafter, som af befolkningen kunna lemnas, med andra ord: anförtros åt en beväringsarmée, organiserad efter nutidens fordringar, hafva de icke ansett tidpunkten nu vara inne att afgifva förslag i denna syftning, enär de äro öfvertygade, att, då det förslag, som af kommitterade blifvit framställdt till förändrad organisation af beväringsinrättningen i det öfriga Sverige en gång antages, det icke skall erfordras mera än kännedomen häraf, förr än Gotlands innevånare, inseende den säkerhet en sådan organisation medförer, sjelfmant skola begära den nuvarande konventionens bringande till öfverensstämmelse dermed, dock

med de förändringar deruti, som den för ön nödiga beväringsstyrkan erfordrar. Först i sammanhang med en sådan ombildning kan en ordnad bevärings-författning och försvarsväsende för Gotland bestämmas.

Kommitterade framhärda med djupaste undersåtlig vördnad, trohet och nit

Stormäktigste Allernådigste Konung:

Eders Kongl. Maj:ts

underdånigste och tropligtigste tjenare
och undersåter

GILLIS BILDT.

Joh. Aug. Hazelius. *Eric af Klint.* *Ludvig af Ugglas.* *J. H. Rosensvärd.*

P. O. Liljevalch, för sjukvårds-ärenden. *M. Réenstjerna,* för artilleri-ärenden. *Br. Abr. Leijonhufvud,* för ingeniör-ärenden. *C. M. Forsman,* för kommunala och räkenskaps-ärenden.

Stockholm den 12 Maj 1865.

Kongl. Maj:t underdånigst.

G. Nyblæus.

INNEHÅLL:

Intendentsväsendet . . . . . sid. 3.
Sjukvården . . . . . » 6.
Krigsförnödenheter . . . . . » 33.
Krigsförvaltningen . . . . . » 39
Sammanfattning . . . . . » 69.

UNDERDÅNIGT BETÄNKANDE

afgifvet

af

de för uppgörande af förslag till ny Tulltaxa

den 6 November 1863 i Nåder tillförordnade

Komiterade.

STOCKHOLM, 1865.
P. A. NORSTEDT & SÖNER,
KONGL. BOKTRYCKARE.

Tryckfel:

Sid.	9,	rad.	1	nedifrån	*står:* iltig	*läs:*	giltig
»	»	»	11	»	» fäll	»	fall
»	11,	»	1	»	» följe	»	följd

Sidd. 23 och 28 böra afdelningarna, börjande å förra stället med: »Vid bestämmandet af de varuslag», m. m., samt å det senare med: »Då Komiterade haft att yttra sig» m. m., vara från nästföregående afdelningar genom mellanslag och linier afskilda.

Sid.	30,	rad.	13	nedifrån	*står:* 397,963	*läs:*	398,601.
»	»	»	12	»	» 3,353,081	»	3,353,719.

Stormäktigste, Allernådigste Konung!

Sedan Eders Kongl. Maj:t i nåder beslutit tillsättandet af en Komité för uppgörande af förslag till ny tulltaxa att underställas Rikets näst sammanträdande Ständers pröfning, samt i nådig skrifvelse af den 6 November 1863 täckts åt undertecknade uppdraga att detta arbete handlägga; med nådig föreskrift för Komiterade att, under fortsatt tillämpning af handelsfrihetens grundsatser, iakttaga, icke blott att författningen måtte vinna erforderlig enkelhet och tydlighet, till lättnad och säkerhet vid

tillämpningen, utan jemnväl att införselstullarne för fabriks- och handtverksvaror, hvilka utgöra föremål för tillverkning inom landet, måtte i de fall, der det funnes erforderligt, med aktgifvande på hithörande förhållanden, så jemnkas, att dessa förbrukningsartiklar icke blefve öfver höfvan fördyrade; hvarjemnte, i hvad särskildt anginge artikeln bränvin, äfven borde, enligt af Rikets Ständer uttryckt önskan, och enär fråga blifvit väckt om förändradt förtullningssätt af nämnda vara, så att den komme att vid införtullandet uppmätas och profvas enligt samma grunder och på samma sätt som för den inhemska tillverkningen deraf vore stadgadt, tagas i betraktande, huruvida en sådan förändring lämpligen kunde ega rum;

hafva Komiterade, efter det de, på grund af särskilda nådiga skrifvelser, afgifvit underdåniga Utlåtanden rörande vissa på inledda underhandlingar om en Handels- och Sjöfartstraktat med Frankrike beroende frågor, till fullgörande af det dem nådigst lemnade uppdrag utarbetat förslag till ny tulltaxa; och få Komiterade, med öfverlemnande af detta förslag, i underdånighet redogöra för de åsigter, som vid uppgörandet deraf blifvit tillämpade. För att i detta hänseende gifva frågan en fullständigare utredning, tillåta sig Komiterade att dervid tillika antyda några allmänna sanningar, hvilka för dessa åsigter legat till grund, och, enligt Komiterades tanka, bort tjena till ledning vid det dem i nåder uppdragna arbetets utförande.

Det borgerliga samhället beror, för sin uppkomst och tillvaro, på en förening af krafter, som understödja och derigenom föröka hvarandra. Men en sådan förening förutsätter äfven ett utbyte af hvad med dessa krafter åvägabringas, eller, med andra ord, af arbete och arbetsprodukter. Endast derigenom kan någon samverkan uppstå; och utan samverkan kan ej något samhälle komma till stånd. Utan utbyte af arbetsprodukter skulle enhvar midt i hvimlet af menniskor stå lika ensam som i en öken eller på en obebodd ö. Han skulle nödgas sjelf göra allt, hvad han behöfde få gjordt, och sålunda på många håll dela sin tid och sin kraft. Redan sjelfva öfvergåendet från en sysselsättning till en annan medtager tid, och än mera af denna åtgår för att sätta sig in i hvarje nytt slag af verksamhet. Men icke nog härmed, då arbetskraften skall röra sig inom många områden, splittras och försvagas den, hvaraf följer, att den hvarken kan uträtta så mycket eller göra hvad den gör så väl, som om den riktas på färre slag af föremål och sammantränges inom ett mindre omfång. Produkten af arbetet blir sålunda både till beloppet mindre och till beskaffenheten sämre. Detta förhållande leder helt naturligt till en arbetets fördelning, egnad att förekomma dessa olägenheter. En sådan fördelning är visserligen lika gammal som samhället sjelft, men till en början ofullständig och bristfällig, liksom dettas egen organisation. Först i den mån samhällsorganismen växer ut och närmar sig sin mognad, genomföres denna fördelning, så att enhvar får sitt bestämda slag af arbete, på hvilket han kan rikta hela sin kraft. Att han härigenom både medhinner mera och kommer i tillfälle att göra det, han gör, bättre, följer af hvad redan blifvit antydt.

Men i den mån arbetsfördelningen sålunda i detalj genomföres, och produktionen dymedelst höjes i afseende på så väl beloppet som beskaffenheten af hvad enhvar

kan producera, ökas också hvars och ens behof af att få för sig tillgängliga en mängd för honom nödvändiga föremål, producerade inom andra produktionsfält än hans eget. På samma gång han sålunda producerar större belopp och bättre vara inom eget produktionsfält, d. v. s. blir sjelfständigare såsom producent, blir han för fyllandet af sina behof, i hvad angår andra artiklar än dem han sjelf producerar, mera beroende af dem, som sysselsätta sig med producerandet af dessa artiklar, d. v. s. han blir mera beroende af andra såsom konsument. Men som detta förhållande är ömsesidigt och gäller icke blott honom, utan dem för hvilka han arbetar, med ett ord, alla, enär ingen kan vara producent utan att tillika vara konsument, blir han sjelfständigare äfven som konsument, ithy att han för det större belopp bättre varor, han producerar, allt säkrare kan påräkna att, när och hvar så erfordras, förskaffa sig ett likaledes större belopp bättre varor af de slag, som tillhöra andra produktionsgrenar än den, åt hvilken han sjelf egnat sig. Han blir följaktligen sjelfständigare *både* som producent och konsument. Arbetsfördelningen och arbetsgemenskapen gå på detta sätt hand i hand; och sammanhållningsbandet dem emellan äro just de menskliga behofven. Redan om dessa behof vore att betrakta såsom en gång för alla begränsade inom ett visst gifvet omfång, eller uppmätta till ett visst gifvet mått, skulle de tjena såsom ett oslitligt sammanhållningsband i detta hänseende. Men nu äro dessa behof sjelfva stadda i ständigt växande, hvilket just föranleder den ökade produktionen, och sammanbinder eller införlifvar med hvarandra allt mer och mer producentens och konsumentens intressen. Deraf följer med nödvändighet, att hvad som gagnar den ena gagnar också den andra, och att hvad som skadar den ena skadar också den andra. Detta förhållande gör sig oafvikligen gällande, vare sig att det angår individen, staten, eller sammanfattningen af stater. Förmenade man sig kunna befordra individens eller statens intressen genom att gynna dem endast såsom producenter, under det man så mycket som möjligt försvårade deras ställning såsom konsumenter, skulle detta visa sig i längden vara en omöjlighet. Och derest omständigheterna så fogade, att någon blefve behandlad på detta sätt såsom konsument, utan att gynnas ens såsom producent, skulle han lida dubbelt.

Vill man derföre befordra, vare sig individens eller samhällets intressen, måste man främja deras bästa i båda dessa hänseenden; och då, såsom redan blifvit anmärkt, enhvar samhällsmedlem är både producent och konsument, vill detta säga, att man skall befordra *allas* intressen både såsom producenter och konsumenter; hvilket kan ske endast derigenom, att de samt och synnerligen hållas oförhindrade, eller lemnas tillfälle, att i konsumtionsartiklar få så mycken valuta för sina produktionsartiklar, som dessa senare genom sitt verkliga värde kunna betinga. Det första vilkoret för att enhvar skall kunna komma i åtnjutande af denna fördel, som så nära sammanhänger med rättvisans och statsklokhetens fordringar, är att produktionsartikeln skall *få* inbringa sin producent så mycket af en önskad konsumtionsartikel, som någon för densamma vill gifva. I annat fall inträffar samma förhållande, å ena sidan, som om tvänne köpare bjuda för samma vara, den ena ett högre, den andra ett lägre pris, och säljaren tvingas att antaga det lägre priset framför det högre, samt å andra sidan, som om tvänne säljare utbjuda samma slags vara, den ena till ett lägre, den andra till ett högre pris, och köparen tvingas att

erlägga det högre priset i stället för det lägre. Detta första vilkor för en rättvis och statsklok förmedling emellan producent och konsument består sålunda i utbytets frihet. Den förutan erhåller ej enhvar hvad honom med rätta tillkommer. Också är det fria utbytet en bland civilisationens vigtigaste angelägenheter, liksom ett bland dess kraftigaste hjelpmedel. Det är, så att säga, den enda säkra värdevåg för det menskliga arbetet. Lemnas vågen åt sig sjelf, gifver den, om än ögonblickliga rubbningar i dess jemnvigt skulle uppstå, snart och på det hela ett riktigt utslag. Störes den, eller belastar man den ena af dess skålar med konstlade åtgärders tyngder, så missvisar den; och det menskliga behofvet har mer än en gång fått erfara hvad det vill säga, att låta sig nöja med en sådan missvisning.

Det fria utbytet är sålunda icke blott väl förenligt med allas gemensamma intressen, utan för dessas befordrande direkt af nöden. Arbetets egen inneboende natur fordrar ett sådant utbyte och fordrar det alltmera obetingadt, ju mera som blir att utbyta, och ju mera som behöfver utbytas. Hvarje hinder, som i detta hänseende uppställes, verkar hämmande på utbytet af arbetsprodukter; och då dessa af producenten till allra största delen äro afsedda att utbytas, samt derförutan icke skulle blifvit producerade eller kunnat produceras, minskas med hvarje sådant hinder både benägenheten och förmågan att producera. Funnes nemligen ej utbytet, skulle allt, som en person producerar af en vara utöfver hvad han af densamma sjelf förbrukar, för honom vara värdelöst, på samma gång han dervid måste umbära en mängd föremål, egnade att fylla andra hans behof, hvilka han beräknat att tillgodose med öfverskottet af sina produkter, förvandladt i sådana föremål, som för ett dylikt tillgodoseende vore lämpliga. Han skulle deraf till ytterlighet lida både som producent och konsument. Och liksom den fullkomliga bristen på utbyte skulle helt och hållet förtaga värdet af hans arbete i nämnda hänseende, så måste hvarje åtgärd, som försvårar denna transaktion, eller dervid kommer en tredje intressent att träda emellan de bytande, för att tillegna sig någon del af bytesföremålens värde, helt naturligt för de begge andra minska detta värde. Det enda fall, då ett sådant sätt att förmå producent och konsument att dela med sig, af hvad dem ensamt tillkommer, kan anses öfverensstämmande med rättvisans och billighetens fordringar, är det, då dens intressen, som med dem delar, stå öfver deras egna, och sålunda sjelf är mera berättigad än de. Ett sådant fall inträffar, då staten pröfvar nödigt att äfven på denna väg bereda sig inkomster för fyllandet af sina behof. Så länge den detta gör, må ock denna beskattning fortgå. Men dervid måste tvänne omständigheter städse hafvas för ögonen, *den ena,* dels att den uppoffring, som de bytande måste vidkännas, blir, under jemnförliga omständigheter, för alla gemensam, dels att hela denna uppoffring också verkligen kommer staten till godo och ej i större eller mindre mån går till gynnande af vissa samhällsmedlemmar på de öfrigas bekostnad, i det att de senare genom denna beskattning tvingas att för de förras produkter gifva mera af sina egna, än som den förutan skulle kunnat affordras dem; *den andra,* ej mindre att skatten sjelf blir så låg, som med ändamålet för dess utkräfvande är förenligt, än ock att sättet för dess uppbärande göres så litet hinderligt för utbytets gång, som ske kan. Lemnas den förra af dessa omständigheter ur sigte, så förlorar staten vanligen mera på en sådan beskattning, än den vinner. Hvad som i detta fall ingår till statskassan motsvarar

nemligen oftast en blott ringa del af värdet af den uppoffring, som förorsakats. Återstoden af detta värde går till dem, hvilka icke blott äro fritagna från delande af denna uppoffring, utan för hvilkas gynnande den blifvit det stora flertalet af samhällets innevånare tillskyndad. Den enskildes intressen sättas härigenom öfver det allmännas. Och en fördelning af förmåner samhällsmedlemmarne emellan uppkommer, hvilken ej har sin grund i dessas mer eller mindre utmärkta egenskaper eller för staten gagnande verksamhet, utan är beroende af yttre och tillfälliga omständigheter, samt sålunda är lika orättvis, som den måste menligt återverka på staten sjelf. Förbises den senare omständigheten, så inträffar, dels att varan blir för dyr för att kunna med fördel afyttras, dels att omsättningens liflighet öfver höfvan hämmas, hvilket på en gång minskar produktionen och det skattebelopp, som för staten eljest varit att påräkna.

Då all tullbeskattning är en inskränkning i det fria utbytet af den art, som ofvan blifvit antydd, är det ock af synnerlig vigt att vid dess reglerande de tvänne omständigheter, som likaledes blifvit vidrörda, behörigen uppmärksammas. Endast dymedelst kan den blifva berättigad, ty endast derigenom kan det gagn, den är afsedd att medföra, blifva större än de olägenheter, som från densamma äro oskiljaktiga. Frågan om iakttagandet af dessa omständigheter sammanhänger på det närmaste först med frågan om tullbeskattningens uppgift.

Ehuru vid varubytet mellan olika länder, eller den internationella handeln, hvilken är den del af varuförseln, som Komiterade här hafva att taga i betraktande, ett dubbelt slag af tullbeskattning egt rum, nemligen å så väl från ett land utförda som dit införda varor, har dock det förra slaget af beskattning i senare tider alltmera kommit ur bruk. Och då i Sverige nu mera inga varor äro vid utförseln med tull belagda, samt Komiterade, som anse denna afgiftsfrihet, såsom hvilande på goda grunder, icke böra blifva föremål för någon inskränkning, till följe deraf icke finna något yttrande, rörande denna del af tullbeskattningen, nu påkalladt, hafva Komiterade att fästa sig vid nämnda beskattning, endast för så vidt den afser införseln af varor; och det är till frågan om nämnda beskattnings uppgift i detta senare hänseende, som Komiterade nu först öfvergå.

Åsigterna om denna uppgift, huru skiftande de än i bisak kunnat vara, låta i hufvudsak sammanföra sig till tvänne, den ena att tullbeskattningen blott har till ändamål att bereda staten en inkomst, och att den bör ordnas med uteslutande afseende derpå; den andra, att den jemnte detta ändamål har ett annat, som är åtminstone lika vigtigt som det förra, nemligen att skydda den inhemska industrien genom att fördyra införseln af de utländska produkter, hvilka medelst denna industri kunna åstadkommas.

Både teori och erfarenhet må, efter Komiterades uppfattning, anses hafva långt för detta fällt sitt utslag till förmån för den förra af dessa åsigter. Den är ock den ursprungliga, och den senare att förklara blott såsom en, till följe af missförstånd om produktionens och utbytets sanna natur, uppkommen afart af densamma. Man hade kommit att föreställa sig, att det enda, som kunde göra ett land rikt, vore guld och silfver, och att den högsta uppgift för en patriotisk handelspolitik bestode i att af dessa metaller hopa så mycket i landet som möjligt. För de länder, som ej sjelfva egde guld- och silfvergrufvor, återstod, till vinnandet af detta syfte, ej

annat, än att söka införskaffa sig nämnda metaller i liqvid för utförda varor, och att, sedan man väl fått in dem i landet, der qvarhålla dem, så vidt ske kunde. För sådant ändamål uppställde man såsom regel att utföra ur landet så mycket som möjligt af hvad der producerats, och att dit införa så litet som möjligt af andra länders produkter. För skilnaden, eller det värde, hvarmed utförseln öfverstege införseln, skulle då utländingen nödgas aflemna guld och silfver till landets riktande.

Ju högre man sålunda kunde uppdrifva utförseln, och ju lägre man kunde nedtrycka införseln, dess bättre; och ju mera detta skedde, dess fördelaktigare ansågs den s. k. handelsbalansen ställa sig för ett land. Denna föreställning hade sin grund i det antagandet, att de ädla metallerna, isynnerhet i form af mynt, ej vore en vara, lydande samma lagar, i afseende på värde och omsättning, som andra varor, utan någonting förmer, någonting, som satte deras egare i tillfälle att med dem ovilkorligen förfoga öfver andra varor. Men äfven sedan detta sätt att se saken gifvit vika för en riktigare uppfattning, vidhöll man länge den en gång rotfästade åsigten om den ovilkorliga fördelen för ett land deraf, att värdet af dess utförsel öfverstege värdet af dess införsel, förmenande, att om ett motsatt förhållande inträffade, eller att om värdet af införseln öfverstege värdet af utförseln, landet förr eller senare nödvändigt skulle utarmas. Nu är det ej alltid möjligt att af de uppgifna siffrorna i detta hänseende beräkna värdet af utförsel i förhållande till värdet af införsel, hälst detta i ej oväsentlig mån beror på, när, hvar och huru den uppskattning skett, som ligger till grund för dessa sifferuppgifter; då nemligen ett olika förfaringssätt härutinnan gifver ett olika resultat. Men för så vidt man med utförsel och införsel menar, å ena sidan hvad landet afhänder sig, å andra sidan hvad det får i vederlag derför, måste alltid det verkliga värdet för ett land af hvad det infört vara större än det verkliga värdet för detsamma af hvad det utfört, om landet på sina handelsoperationer skall skörda någon vinst. Äro dessa värden lika, har landet ej skördat någon vinst; och är värdet af utförseln större än värdet af införseln, båda tagna i nyss angifna mening, så har landet gjort förlust i mån af skilnaden, för så vidt det ej funnit sin fördel vid att för tillfället uppskjuta införandet af någon del af hvad det med sin utförsel betalt och haft rättighet att införa. Ett påstående om motsatsen skulle innebära detsamma, som att säga, det en köpman gjorde för sig vinstbringande affärer, i den mån han sålde ett stort belopp varor och finge för dem litet betaldt, eller ock erhölle sin liqvid i värdeföremål, som han ej behöfde eller kunde använda; i stället för att medgifva, att hans förvärf beror derpå, att han kan sälja sina varor till ett högre pris än det, hvartill han sjelf köpt dem. Och på samma sätt låter det sig svårligen bestridas, att det ligger i ett lands intresse att för sin utförsel söka få en så stor införsel som möjligt; äfvensom att ett lands arbetskraft blifvit produktivt använd, i den mån detta skett. Så torde det vara temmeligen allmänt erkändt, att England i ett dylikt användande af denna kraft för närvarande står framom alla öfriga länder; och i detta land beräknas utförsel och införsel för år 1863 hafva motsvarat, den förra tillsammans 195,974,000 £, den senare 248,980,000 £, visande ett öfverskott af införsel öfver utförsel af 53,006,000 £, dervid ändock uti utförseln är inberäknadt ett belopp af 49,485,000 £ för utländska och kolonial produkter.

Onekligt är, att ett öfverskott af införsel öfver utförsel kan uppkomma, som blir menligt för ett land, nemligen om den senare ej räcker till full liqvid för den förra. Landet sätter sig då i skuld. Men icke heller detta är för alla händelser och obetingadt till skada för detsamma. Sker skuldsättningen för produktiva ändamål samt med behörig urskilning och varsamhet, och de genom densamma erhållna medel med klok beräkning för dylika ändamål och i mån af dessas kraf användas, så lärer den, i allmänhet taget, ej kunna sägas stå i strid med landets fördel. Liksom den enskilde mången gång genom skuldsättning, vare sig i låneväg eller genom att köpa på kredit, kan bereda sig tillgångar att göra sitt eget och andras arbete produktivt i en grad, som utan en sådan transaktion icke skulle kunnat ernås, så är äfven förhållandet med ett land. Allt beror på vilkoren, och på huruvida det värdekapital, som erhållits, kan göras i verklig mening fruktbärande, d. v. s. huruvida med dess tillhjelp nya värden af högre belopp än kapitalet sjelft, jemte omkostnaderna derför, kunna frambringas. Äro de förra enliga med en välbetänkt hushållnings fordringar, och det senare låter sig åstadkommas, är ock skuldsättningen icke blott icke till skada, utan till gagn. Det är af denna anledning, som ett land kan skuldsätta sig, vare sig genom att låna, eller genom att införa varor för ett högre värde än värdet af dess utförsel för tillfället räcker till att betäcka, utan att dess kredit, eller förtroendet till dess vilja och förmåga att fullgöra sina förbindelser, i minsta mån rubbas, liksom utan att dess ställning verkligen försämras. Men detta förhållande kan icke fortfara längre, än landet verkligen går framåt. Sålunda kan icke heller en internationell handel i längden bedrifvas, utan att åtminstone en full förmåga att genom utförsel lemna godtgörelse för den skedda införseln förefinnes; och detta af det enkla skälet, att ingen i längden vill sälja till den, som icke kan betala. Ehuru det, såsom för enhvar ligger öppet, är bäst, om ett land ej behöfver göra skuld, samt ger fasthet åt dess affärer, om det kan utan uppskof liqvidera sina uppköp på verldsmarknaden; och det sålunda är i hög grad önskligt, att det år för år kan med sin utförsel betäcka kostnaderna för sin införsel, så låter sig dock tänkas, att under vissa omständigheter ett motsatt förhållande till en tid kan ega rum, utan att landet deraf lider till sitt ekonomiska välbestånd. Att detta emellertid bör vara ett undantagsförhållande, faller af sig sjelft; och det har blifvit vidrördt blott för att erinra om, huru vanskligt det är att vid en flyktig blick på den numerära storleken af införsel och utförsel afgöra de verkliga resultaten af den internationella handeln. Hufvudfrågan blir alltid den, huru landets vinst- och förlusträkning i dess helhet gestaltat sig. Denna räkning har att uppvisa, huruvida landet producerat mera, än det konsumerat, med fästadt afseende derjemnte på, huruvida de nödiga vilkoren för produktionens ändamålsenliga fortbestånd blifvit behörigen iakttagna. Är detta fallet, har landet gått framåt, hurudan än dess ställning till utlandet för tillfället må vara; hvaromicke har det stått stilla eller gått tillbaka; och då stillaståendet här i sjelfva verket är ett tillbakagående, har det utan en sådan produktionens öfvervigt öfver konsumtionen alltid gått tillbaka.

I medvetandet eller föreställningen härom, har man ock låtit sig angeläget vara att på flerehanda, mer eller mindre lämpliga, sätt söka åvägabringa en dylik öfvervigt. Bland medlen härtill har man också trott sig finna ett i tull-lagstiftningen.

Antingen genom direkta förbud eller genom så höga tullsatser, att en införsel kunde ega rum endast med förlust, ansåg man sig böra utestänga den utländska industrien från täflan med den inhemska, förmenande, att denna senare skulle deraf befinna sig väl och erhålla hvad man kallade ett behöfligt skydd; enär landets egna näringar eljest skulle nedtryckas eller öfvermannas af utlandets, och dess produktionskraft dymedelst minskas eller förlamas. Som detta är en principfråga af synnerlig vigt, torde de förhållanden, på hvilka förmenandet stöder sig, förtjena att något närmare skärskådas.

Då man talar om skydd, uppställer sig sjelfmant den frågan, mot *hvad* skyddet skall lemnas. I förevarande hänseende blir svaret, såsom af det nyss anförda inses: mot utländsk täflan. Men undersöker man hvad detta svar egentligen innebär, så visar sig, med kännedom om konkurrensens natur och verkningar, att detta svårligen kan vara någonting annat, än att det afsedda skyddet skulle tjena såsom ett utestängningsmedel, antingen

1:o mot bättre vara till bättre pris,

2:o mot bättre vara till samma pris, eller

3:o mot lika beskaffad vara till bättre pris;

ty mot lika beskaffad vara till samma pris kan, i allmänhet taget, skydd ifrågakomma, endast för så vidt den inträder under den tredje af nyssnämnda kategorier, genom att, i följd af tillförselns ökande, verka till prisets sänkande. I hvilketdera fallet som helst tjenar skyddet att beröfva den, som behöfver varan, eller konsumenten, en honom tillkommande fördel, hvilket är liktydigt med att fråntaga honom en större eller mindre del af hans tillhörighet. Äfven detta kan emellertid under vissa förhållanden vara berättigadt. Men icke på andra vilkor, än att det sker till det allmännas eller helas bästa och efter rättvis fördelning, eller efter grunder, som, under jemnförliga omständigheter, äro gällande för *alla* dem, hvilka hafva att bidraga till befordrandet af detta bästa. Återstår sålunda att tillse, om dessa vilkor uppfyllas vid tillerkännandet af det skydd, som här är i fråga. Spörjsmålet blir då först: kan det allmänna, eller landet i dess helhet, skörda någon fördel af ett dylikt skydd?

Antingen har landet näringar, en eller flere, som bära sig utan skydd, eller ock icke. Skulle det senare vara fallet, måste man uppgifva all tanke på att afsätta några af landets produkter till utlandet, ty produktionskostnaden för dem alla skulle då vara sådan, att priset ej skulle medgifva deras afyttrande på den utländska marknaden. Enda sättet att under ett sådant förhållande bedrifva en internationell handel vore att till utländingen sälja varan under hvad den kostat att producera. Men då sådant skulle innebära en motsägelse och medföra landets ruin, upphäfver detta alternativ sig sjelft, och måste således öfvergifvas. Följaktligen måste landet antagas hafva näringar, en eller flere, som bära sig utan skydd. Vid sådant förhållande blir frågan, huruvida alla näringar, som i landet finnas, eller der möjligen må införas, också kunna bära sig utan skydd. Både teori och erfarenhet gifva, i enlighet med sakens natur, härpå ett nekande svar. Fullkomlig likhet i naturbeskaffenhet, folklynne, m. m., skulle eljest ega rum emellan alla länder. Man föres sålunda med nödvändighet till den slutsatsen, att vissa näringar i ett land, en eller flere, bära sig utan skydd, andra åter icke. Detta betyder, såsom lätteli-

gen torde inses, ej annat, än att arbetskraften inom de förra kan användas nog produktivt för att göra en täflan med utlandet, i hvad dessa näringars produkter angår, möjlig, samt sålunda inom dem bereda landet sjelft behållning; hvaremot sådant inom de senare ej låter sig göra, då produktionen inom dem är så dyr, att produkterna ej bära produktionskostnaden. De förra underhålla sig sjelfva och lemna öfverskott; de senare behöfva underhåll för att ega bestånd. Men då underhållet åt de näringar, som ej kunna underhålla sig sjelfva, nödvändigt måste tagas från den behållning, som de andra näringarna lemnat och lemna, är det ock lätt att finna, det dessa senare näringar måste arbeta både för sig sjelfva och de andra. En del af landets arbetskraft tvingas sålunda att underhålla den andra delen. Hvad som härtill erfordras skulle utan behofvet af ett sådant underhåll utgjort ett bidrag till landets förvärf. Nu går detta bidrag förloradt, och förlusten ökas än mer derigenom, att landet blir i mistning af den afkomst, som den nu oproduktiva kraften skulle lemnat, derest den blifvit produktivt använd; hvilka båda omständigheter i dubbelt mått måste minska landets förmåga att samla kapital för vidare utveckling. I det allmännas och helas intresse ligger sålunda att få all arbetskraft produktiv, d. v. s. så använd, att den ej behöfver skydd. Detta eftersträfvansvärda mål kan vinnas endast derigenom, att nämnda kraft icke genom konstlade medel afledes från de verkningsfält, som ligga den närmast, d. v. s. som genom landets naturbeskaffenhet äfvensom folkets skaplynne och fallenheter företrädesvis äro för densamma passande. Men nu är det bland annat just till ett sådant afledande, som ifrågavarande skydd tjenar, genom att utgöra en premie på ett arbete, som är oproduktivt. Skyddet motverkar följaktligen hvad det, ur synpunkten af allmänt bästa, skulle befordra, och är på grund deraf icke berättigadt.

Icke heller är bördan af de olägenheter, det medför, rättvist fördelad på dem, som hafva till gemensamt åliggande att, hvar i sin mån, medverka till landets bästa och vidkännas de uppoffringar, som landets väl fordrar. Detta följer till en del redan af hvad nyss blifvit antydt, och bekräftas än ytterligare af det förhållandet, att den produktivt arbetande delen af befolkningen, som sjelf måste sörja för, att dess produkter kunna bestå i täflan med utlandets, och sålunda för allt hvad den producerar ej kan fordra högre pris än det på verldsmarknaden gällande, derunder för hvad den konsumerar af de med skydd producerade artiklarne nödgas betala först detta pris och sedan derutöfver en tilläggsafgift till de skyddade hemproducenterna, motsvarande skyddets belopp, derest ej i lyckligaste fäll täflan inom hemproduktionen något sänker afgiften under detta belopp. Af denna tilläggsafgift, som blir en skatt på hemkonsumtionen åt den skyddade hemproduktionen, ingår till statskassan blott den del, som faller på de utrikes ifrån införda artiklarne. Återstoden, eller skyddsbeloppet multipliceradt med det inom landet producerade, der förbrukade beloppet af artiklarne ifråga, tillfaller de med skyddet gynnade inhemska producenterne.

Då häraf sålunda följer, att skyddet hvarken länder det allmänna till gagn ej heller medgifver, att de förmåner och uppoffringar, som af detsamma föranledas, kunna på samhällsmedlemmarne rättvist fördelas, torde ock böra erkännas, att det hvarken ur statsklokhetens eller rättvisans synpunkt har någon iltig grund. De

olägenheter, det förorsakar, träffa i första rummet och tyngst konsumenterna, men återverka dock äfven på de skyddade producenterna sjelfva, emedan de, genom detsamma, till en större eller mindre del befriade från täflan med den utländska producenten, gå förlustige den eggelse till förbättrande af arbetsmetod äfvensom den deraf följande minskning i produktionskostnaden, som en vidgad konkurrens medför; hvadan ock erfarenheten visat, att under skydd producerade varor draga en högre produktionskostnad än de, som utan sådant tillkommit. Äfven häri visar konkurrensen sin, i så mycket gagnande, inflytelse. Onekligt är, att den ofta verkar störande på bestående förhållanden, hvaraf mången blir lidande. Men med säkerhet kan sägas, att den förekommer ett större ondt, än den framkallar.

Det vill sålunda synas, såsom vore det mera enligt med ett lands sanna intresse, att efter hand nedlägga de näringar, som ej bära sig sjelfva, och i stället med desto större omtanka och ihärdighet drifva dem, som äro för landet naturliga. Äfven om detta skedde, skulle ändå alltid återstå ett tillräckligt antal sådana för arbetskraftens fulla användning; och i den mån kapital hunne samlas, kunde äfven åtskilliga af dem, som till en början ej burit sig, genom förändring i förhållanden bringas att göra det. Liksom det finnes en individuell arbetsfördelning, så finnes det äfven en internationell sådan. Den senare är lika väl som den förra anvisad af naturen sjelf; och detta är en anvisning, som det hafver sitt goda med sig att följa. Farhågan, att landet derigenom skulle göras i en för detsamma menlig grad beroende af andra länder, saknar behörig grund. Dessa stanna i ett liknande beroende tillbaka för hvad de behöfva. Hvartdera landet egnar sig åt den verksamhet, deri det kan göra sin arbetskraft mest produktiv, och tillbyter sig, för hvad det på detta sätt med jemnförelsevis mindre kostnad än andra länder producerat, de artiklar, hvilka dessa i sin ordning hafva till billigare pris än landet sjelft. Att i detta förhållande se något för samhället skadligt beroende vore detsamma, som att finna ett sådant ega rum för t. ex. jerntillverkaren, som köper sitt tyg hos väfveri-idkaren, sina skodon hos skofabrikanten och sin hatt hos hattmakaren, i stället för att sjelf producera dessa artiklar. Någon förlamning eller mekanisering af innevånarnes själslif och fallenheter är icke heller att befara, derest en behörig uppmärksamhet egnas åt uppfostran och utvecklingen af deras andliga personlighet. Behofvet häraf växer med arbetets fördelning och en fortgående civilisation; men med dessa följer ock ökad förmåga att fylla detta behof, då arbetet blir både lättare och mera gifvande, samt dymedelst lemnar både mera tid öfrig för vårdandet af dessa menniskans högre angelägenheter och rikligare medel att dem tillgodose. Dessutom qvarstå städse, huru långt den internationella arbetsfördelningen må utbildas, en mängd, så att säga, lokala näringar, som måste tagas i anspråk för den närmaste omgifningens förbrukning, enär hvad som i detta hänseende erfordras vanligen icke kan utifrån anskaffas.

Och härmed torde få anses ådagalagdt, huruvida ändamålet af skydd bör ingå i tullbeskattningens uppgift och är med rättsgrunderna för densamma förenligt.

I afseende dernäst på tullsatsernas belopp, är det helt naturligt af synnerlig vigt, att, äfven om den ifrågavarande beskattningen, såsom sig bör, betraktas uteslutande ur synpunkten af inkomstkälla för staten, detta belopp afpassas efter tidens och billighetens fordringar. Sättes detta belopp för högt, verkar det, såsom

all prisstegring, till minskande af konsumtionen och fördyrar sålunda medelbarligen äfven produktionen. Utom den allmänna olägenheten häraf för näringslifvet i dess helhet, fyller tullbeskattningen sitt direkta ändamål, att bereda staten inkomst, i vida mindre mån med höga tullsatser än med lämpligt nedjemnkade sådana. Det kan inom vissa gränser uppställas såsom regel i detta hänseende, att tullinkomsterna stiga, i den mån tullsatserna, med behörig eftergift för rörelsens rättmätiga fordringar, sänkas, och att skattens belopp sålunda ökas, i den mån bördan af beskattningen, så vidt ske kan, minskas. Derjemnte framkalla för höga tullafgifter, i det de minska den lofliga införseln, en oloflig sådan på sidan om den förra, och blifva derigenom äfven ur sedlig synpunkt skadliga. Då behofvet af konsumtion vaknat, låter det sig icke på denna väg tillintetgöras eller helt och hållet stäfjas; och om det antingen alldeles icke eller blott med allt för stor uppoffring kan på lofligt sätt komma i åtnjutande af hvad som fordras för dess tillfredsställande, söker det kringgå de uppresta hindren och på otillåtna vägar nå sitt mål. Nödvändigheten att söka förekomma detta gör ock uppbördskostnaden, hälst i ett land med gles befolkning och vidsträckta kuster, betydligt drygare, då bland annat en större tjenstemannapersonal blir oundgänglig för att öfvervaka de gifna föreskrifternas efterlefnad.

Beträffande slutligen sättet för afgiftens uppbärande, så inverkar bland annat antalet af tullbeskattade artiklar i ej ringa grad både på rörelsen, möjligheten att vid en tulltaxas uppgörande genomföra ett system, och sjelfva uppbörden. Ju större detta antal är, dess mera hinderlig blir beskattningen för rörelsen, då denna naturligtvis hämmas mera, ju flera artiklar, som skola undersökas och tullbehandlas; dess svårare blir uppgiften att ordna dem under lämpliga beskattningskategorier, och dess större blifva uppbördskostnaderna; allt under det erfarenheten visat, att tullinkomsternas belopp, genom vissa för ändamålet lämpliga större förbrukningsartiklars behöriga beskattning, mer än väl kan hållas uppe och ökas, med förenkling i detta hänseende, liksom med minskning i allmänhet i tullsatserna. I England utgjorde år 1826 de tullbeskattade artiklarnes antal 1,280 stycken samt bruttobeloppet af tullinkomsterna 19,562,000 £; hvaremot år 1863 dessa artiklars antal belöpte sig till endast 142 stycken, under det tullinkomstens belopp uppgick till 23,232,000 £. Det förra hade följaktligen minskats med 89 procent, det senare ökats med omkring 18 procent, oaktadt de betydliga nedsättningar i tullafgifterna, som å vissa artiklar jemnväl egt rum. Att äfven inom ett näraliggande område man redan af ålder föredragit enkelhet i förevarande hänseende, och detta oaktadt vunnit hvad man åsyftat, visar sig deraf, att inom Accislagstiftningen endast helt få artiklar gjorts till föremål för beskattning, utan att det afsedda ändamålet derigenom förfelats.

På grund af hvad Komiterade sålunda i underdånighet anfört, omfatta Komiterade den åsigten, att skyddandet af de inhemska näringarna är en för tullbeskattningen, efter dess ursprungliga och principenliga bestämmelse, främmande uppgift, samt att det s. k. skydd för nämnda näringar, som med tillhjelp af denna beskattning kan vinnas, i allmänhet taget, hvarken är förenligt med en klok statshushållnings fordringar och rättvisans kraf, eller i längden länder dessa näringar sjelfva till båtnad. Dels till följe häraf, dels ur synpunkten af att med minskad olägen-

het för rörelsen bereda staten erforderlig inkomst äfvensom att, så vidt ske kan, förebygga menet af en otillåten införsel vid sidan af den tillåtna, anse Komiterade vidare, att tullsatserna böra i mån af varuförselns tilltagande liflighet, så vidt statens behof det medgifva, i lämpligt förhållande nedsättas. Slutligen finna sig ock Komiterade, med stöd af hvad jemnväl i detta hänseende blifvit antydt, föranlåtna att såsom ett eftersträfvansvärdt mål uppställa, dels att de artiklar, som nödvändigheten bjuder att tullbeskatta, må inskränkas till ett jemnförelsevis ringa fåtal, dels att dessa artiklar må, så vidt ske kan, företrädesvis väljas bland dem, som — under det de i vidsträckt omfattning ingå i konsumtionen, utan att dock för denna vara oundgängliga — icke äro föremål för inhemsk tillverkning.

Men om det för Komiterade varit ett åliggande att, i fråga om principerna för tullbeskattningen i allmänhet, öppet uttala dessa åsigter, hvilka, enligt Komiterades uppfattning, ur nämnda allmänna synpunkt, äro de enda riktiga, är det, jemnväl med hänseende till Eders Kongl. Maj:ts nådiga föreskrift om nödigt aktgifvande på hithörande förhållanden, för Komiterade icke mindre en pligt att, i hvad på dem ankommer, vid dessa åsigters tillämpande fästa behörigt afseende vid tullbeskattningens historiska utveckling inom landet, med deraf framkallade ännu bestående förhållandens kraf. En åsigt kan vara sann och riktig såsom sådan och ändå icke böra och kunna i hela sin omfattning i det verkliga lifvet omedelbarligen göras gällande. I sig sjelf gagnande, kan den genom ett brådstörtadt införande af de förändringar, den uppställer såsom nyttiga och önskvärda, och genom ett alltför våldsamt ingrepp i förefintliga förhållanden, för en tid mera skada än gagna. Den stora konsten, i detta såsom i så många andra hänseenden, är att träffa den rätta medelvägen emellan att gå för långsamt och för fort. Och det är under erkännande häraf, som Komiterade, hvilka emellertid icke kunnat förbise den kända omständigheten, att återhållandets makt vanligen är nog stark för att ej i förtid ge vika, sökt följa denna medelväg vid fullgörandet af det dem nådigst lemnade uppdrag att, med fortsatt tillämpande af handelsfrihetens grundsatser, uppgöra förslag till ny tulltaxa.

I Sverige liksom i åtskilliga andra länder har vid sidan af tullinrättningens ursprungliga, rent finansiella syftemål, sedan längre tid tillbaka för densamma uppställts biändamålet att genom förbud eller höga tullsatser tjena den inhemska industrien till skydd mot utländsk täflan, hvarvid äfven afsigten att hämma lyx och öfverflöd stundom gjort sig gällande. Ehuru detta slags försök till handelns reglering åtminstone i vissa hänseenden är ett mindre ondt än de egentliga monopolerna, och för eftertanken ter sig mindre ohållbart än bemödandet att genom direkta föreskrifter omedelbarligen bestämma varuprisen, har det dock i sina yttringar visat sig beslägtadt med dessa. Det har gynnat det ena intresset på det andras bekostnad, ofta utan annan grund, än att det förras målsmän bättre kunnat göra sig hörda än det senares; och följden har blifvit hvad den måste blifva. De inhemska näringar, som i detta hänseende företrädesvis varit ihågkomna och omhuldade, hafva vant sig vid yttre stöd, samt till följe deraf mindre, än som önskligt hade varit, i tid lärt sig att stödja sig sjelfva. Och den ej sällan ganska fram-

stående ojemnheten i tilldelandet eller qvarhållandet af detta stöd, äfven der det varit i rikt mått anbragt, är naturligtvis egnadt att öka svårigheterna vid stödets borttagande eller minskande.

Införselsförbud till skydd för inhemsk slöjd förekommer i Sverige först 1643. Emellertid var detta förbud, som sedermera åter upphäfdes, då en enstaka företeelse. Visserligen anträffar man under den näst följande tiden, dels ånyo ett och annat förbud, dels förhöjningar af tullsatserna i samma syftning. De förra hörde dock till undantagen, och återkallades ej sällan kort efter sedan de blifvit utfärdade, ehuru de stundom ersattes med särskildt förhöjd tullafgift. I 1718 års Sjötulltaxa finnes intet införselsförbud qvarstående; och ännu i 1730 års tulltaxa äro endast 2:ne artiklar till införsel förbjudna. Men de närmaste åren derefter vunno de prohibitiva åsigter, som med frihetstidens inträde inom tullagstiftningen börjat göra sig gällande, alltmera fast fot; och redan 1739 kunna dessa åsigter, för så vidt angår nämnda lagstiftnings användande såsom skydd för de inhemska näringarna, anses vara satta i system. Äfven om upphofsmännen till detta system gjort sig förtjenta af det erkännande, att de vid dess ordnande och införande ingalunda uteslutande varit ledda af sjelfviska bevekelsegrunder eller partiintressen, utan ock haft för ögonen landets väl, hvilket de, enligt den tidens uppfattningssätt och i känslan af det djupa behofvet för densamma att umbära och försaka, trodde sig befordra genom att, så vidt sig göra lät, för befolkningen afskära möjligheten att förbruka annat, än hvad som inom eget land blifvit produceradt, kan man dock vid bedömandet af sjelfva systemet, såsom redan af det ofvan anförda följer, svårligen förneka, att det i väsentlig mån motverkat, hvad det ur denna patriotismens synpunkt var afsedt att främja; på samma gång de hårda straffbestämmelserna för öfverträdandet af dess föreskrifter visa, hvad man ansåg behöfligt för att göra sig åtlydd i afseende på de inskränkningar, som derigenom gjordes i utbytets så naturenliga frihet. Genom en sistnämnda år utfärdad förordning förbjöds på en gång införsel af varor till ett antal, icke understigande 470 särskilda slag, hvarjemnte samma år stadgades, att den, som hemligen införde eller införskaffade sådana varor, som voro till införsel alldeles förbjudna, skulle första gången, han dermed beträddes, stånda dubbel tjufsrätt, samt andra gången vara förfallen till fördubblade böter och sändas till kronans slott eller smedja, att der arbeta till sin död.

Emellertid ansågos dessa förbud ej länge tillfyllestgörande. Redan 1756 ökades deras antal med omkring 220 nya sådana, hvarjemnte de till införsel tillåtna varorna belades med en ny afgift af från 3 ända till 30 procent af värdet. En reaktion inträdde visserligen kort derefter, i följd hvaraf man till införande mot tull åter frigaf något öfver 60 varuartiklar. Men snart qväfdes dessa försök till motstånd, och 1771 utfärdades en tulltaxa, deri förbudsbestämmelserna uppgingo till icke mindre än 870, samt sålunda, såsom man anmärkt, utgjorde regeln, under det införselstillåtelserna voro att betrakta blott såsom undantag. Härmed hade prohibitivsystemet inom tullagstiftningen nått sin höjdpunkt, men ännu länge — omkring ett halft århundrade — fortsatte man att, om också icke i samma utsträckning, tillämpa den princip, som för detsamma legat till grund. De tulltaxor, som utfärdades åren 1782, 1794, 1799 och 1816 lemna härpå bevis, enär man i dessa fyra taxor ännu finner 320 à 350 införselsförbud.

Vid 1823 års riksdag förklarade sig Rikets Ständer hafva antagit såsom grundsats, att en allmän frihet må ega rum att emot afpassad tull införa alla utländska varor, likväl med anhållan, det Kongl. Maj:t, derest några inskränkningar i denna frihet kunde finnas af behofvet påkallade, täcktes derom särskildt förordna. Kongl. Maj:t förkastade icke den nya grundsatsen, men då en förändring af så omfattande beskaffenhet ej borde på en gång genomföras, blef denna grundsats endast småningom tillämpad. Redan i tulltaxorna af 1824 och 1826 visa sig dock yttringarna af denna grundsats. Förbuden uppgå der till ett vida mindre antal än förut, i den förra till 174, i den senare till 86. Och detta antal har sedermera alltjemnt varit i aftagande, till dess i 1860 års tulltaxa icke något införselsförbud vidare förekommer.

Liksom förbuden sålunda först efter hand blifvit afskaffade, och följaktligen för vissa artiklar qvarstått längre än för andra; så hafva ock skyddstullafgifterna, vare sig att de af ålder funnits eller satts i förbudens ställe, blifvit bibehållna, dels längre, dels vid högre belopp, för vissa slags produkter än för andra sådana. I följd häraf hafva naturligtvis åtskilliga näringar, dels tidigare än andra fått skyddet förminskadt, dels antingen helt och hållet, eller jemnförelsevis, redan trädt utom detsamma, under det andra i mer eller mindre fullt mått ännu äro i åtnjutande deraf; tillåtande sig Komiterade att för närmare belysande af förhållandet härutinnan, i hvad angår så väl upphäfvandet af förbuden, som förändringen i tullsatsernas belopp, hänvisa till bilagda Sammandrag Litt. A, hvilket för samtliga de i Svenska tulltaxorna upptagna artiklar af någon betydenhet lemnar en historisk öfversigt i detta afseende för tiden från och med år 1825 till och med år 1863.

Då olika industrigrenar sålunda äfven för det närvarande befinna sig i olika beroende af skyddssystemet, och så väl beroendet sjelft, som olikheten deri, äro ett faktiskt förhållande, som ej får lemnas ur sigte, enär betydliga kapital och arbetskrafter derigenom skulle uppoffras eller blottställas, hafva Komiterade, vid fullgörandet af sitt uppdrag, haft att inskränka sig till framläggandet af endast ett nytt öfvergångsförslag, afsedt på en gång att än ytterligare minska beroendet sjelft och att göra detta i en riktning, tjenande att, med uppmärksammande af de särskilda näringarnes skiljaktiga ställning i detta hänseende, fortsätta den utjemning af olikheterna, som måste föregå skyddets fullständiga borttagande och införandet af en fullt principenlig tullagstiftning.

Under sådana förhållanden har det svårligen låtit sig göra att i alla delar och enskildheter undantagslöst genomföra vissa bestämda grundsatser vid föreslåendet af tullafgifternas belopp. Men Komiterade hafva såsom allmän regel i detta hänseende antagit, att nämnda belopp ej borde öfverstiga 10 procent af varuvärdet, derest ej varans egenskap af kassa-artikel funnits erfordra en annan grund för beräkningen; och för de fall, der detta värde till någon större del betingades af värdet hos den i artikeln ingående råvaran, samt denna senare åtnjöte tullfrihet, har tillverkningskostnaden inom landet, i stället för varuvärdet i dess helhet, ansetts såsom den lämpligaste måttstocken vid tullsatsens bestämmande. Då detta senare beräkningssätt funnits böra användas, har såsom allmän grundsats uppställts, att tullafgiften ej borde öfverstiga 20 à 25, högst 30 procent af nämnda tillverkningskostnad; varande Komiterade af den åsigten, att ett högre skydd, äfven der det hittills åt-

njutits, och jemnväl, åtminstone för den närmaste framtiden, möjligen påräknats, icke billigtvis kan hvarken begäras eller medgifvas. Äfven från synpunkten af skyddets giltighet, kan detta ej gerna afse annat eller mera än uppvägandet af skilnaden emellan tillverkningskostnaden inom landet och utom detsamma; och der denna på förra stället öfverstiger den på senare med mera än nämnda procentbelopp, lärer väl ej skäl förefinnas att producera varan hemma, i stället för att köpa den utifrån.

Det har ofta anmärkts, att de största svårigheter, den Svenska industrien har att bekämpa för produktionskostnadens minskande och konkurrensen med den utländska, är bristen på kapital och afsättningsfältets ringhet. Utan gensägelse äro dessa svårigheter både en verklighet och ganska stora. Men frågar man, huru de skola afhjelpas, och varaktigt afhjelpas, så synes derpå icke kunna gifvas mera än ett svar, nemligen genom att tillse, det landets arbetskraft må varda så produktiv, som möjligt, och låta afnämarne på verldsmarknaden veta om, att den blifvit det.

Allt kapital är i denna mening produkt af arbete, och enda medlet att komma i besittning deraf är, för så vidt man ej får det såsom gåfva, att arbeta sig till det. Framgången härvid beror först af arbetets mer eller mindre ändamålsenliga riktning, och sedan af det sätt, hvarpå arbetet i den valda riktningen utvecklar sin inneboende kraft. I den mån den förra är den jemnförelsevis mest ändamålsenliga och det senare egnadt att göra kraften mest gällande, blir arbetet gifvande och produktivt. Och i den mån detta sker, blir naturligen produktionen större. Det är af dennas öfverskott öfver konsumtionen, som kapitalet bildas eller består. Ju större arbetets produktivitet derföre är, ju större äro ock utsigterna att samla kapital, hvadan det säkraste medlet att förskaffa sig detta till behöfligt belopp är att arbeta med det, som bäst lönar sig, och göra det så, att det bäst lönar sig. Nu är det en sanning, att, å andra sidan, möjligheten att göra arbetet produktivt och kapitalalstrande i väsentlig mån betingas af tillgången på kapital; och detta mera, ju större dimensioner industrien antager. Men dels blir behofvet af nytt kapital jemnförelsevis mindre, ju bättre det, som är att tillgå, användes, dels finnes det alltid egare af sådant, som se sin uträkning vid att upplåta det till nyttjande åt andra, i stället för att sjelfva använda det. De länder, som redan samlat en större kapitalstyrka, än deras arbete för tillfället behöfver, finna det i sitt eget intresse att lemna öfverskottet dit, der det bäst behöfves, och sålunda afkastar mest, förutsatt, att den säkerhet, som erbjudes, synes dem nöjaktig; och denna åter är beroende af, att det eftersökes för produktiva ändamål och för sådana klokt användes. Dessutom låter sig ej bestridas, att, i hvad Sverige angår, dess kapitaltillgång på senare tider ganska betydligt ökats. Och särskildt i associationen, denna för vår tid så utmärkande företeelse, ligger en makt att underlätta anskaffandet af behöfligt kapital, genom att uppsamla detta från flera händer, der det, så länge det är spridt, antingen hålles jemnförelsevis ofruktbart, eller ock är otillräckligt för större företag. Erfarenheten har visat hvad genom denna äfven i vårt land kan uträttas; och det vill sålunda af allt detta synas, som det bästa sättet att afhjelpa den ifrågavarande bristen vore att väl använda hvad man har, hvilket ej kan sägas ske, om man drager det åt håll, der produktionen drifves med en förlust af mera än 20, 25 à 30 procent.

Vidkommande åter behofvet af större afsättningsfält, så beror dettas afhjelpande icke endast af varans godhet, utan ock af, att den varder känd. I detta fall återstår för den Svenske näringsidkaren mycket och för den Svenske köpmannen ännu mera att göra. De internationella utställningar, som under senare tider egt rum, visa, både att de stora fabriks- och industriländerna i detta hänseende uppfattat hvad som är ett bland produktionens och handelns vigtigaste intressen, och att Sverige med heder kunnat uppträda såsom täflande vid dessa utställningar. Sakkunnige yrkesmän, som varit inför Komiterade i ämnet hörda, hafva ock förklarat sig anse, att Svensk vara af åtskilliga slag alltför väl skulle kunna på den utländska marknaden bestå i täflan med enahanda varor, tillverkade i länder med högst uppdrifven industri, allenast den blefve å sagda marknad på ändamålsenligt sätt införd och framhållen; och att den största svårigheten att bereda nämnda vara vidgad efterfrågan i detta hänseende vore bristen på tillfälle att få den till bedömande lämpligt spridd. Det ligger i sakens natur, att mången köpare vinnes genom att förevisa honom varan. Med kännedom härom, begagnar sig ock så väl den utländske fabrikanten som isynnerhet den utländske köpmannen med uppfinningsrik ihärdighet af hvarje tillfälle att på detta sätt förvärfva afnämare för de artiklar, med hvilkas tillverkande eller afyttrande de sysselsätta sig; och med säkerhet kan påstås, att, detta förutan, en högst betydlig del af de effekter, som nu hit införas, icke skulle kunnat här afsättas. Det är ett exempel att följa för den Svenske tillverkaren och handelsidkaren, och ett medel, som utan tvifvel skall hafva önskad påföljd; isynnerhet om det förbindes med den naturliga verkan af ett rationelt tullsystem, utgående derifrån, att, i samma mån som landet öppnar sin marknad för andra länders produkter, det skall finna ökad afsättning för sina egna.

Då det med afseende på hvad dels ofvan blifvit i allmänhet antydt angående tullskyddets förkastlighet ur principiell synpunkt, dels derefter omförmälts rörande de förändringar till en friare tullagstiftning, som tid efter annan inom landet vidtagits, dels ock här senast blifvit anfördt beträffande de grunder, som ansetts böra uppställas för åvägabringandet af ytterligare lättnad i tullbeskattningen, måste för nu förevarande frågas rätta bedömande vara af vigt att få ådagalagdt, huru produktionen inom den inhemska industrien gestaltat sig, i den mån skyddet för densamma minskats, och täflan med utlandet sålunda mer och mer öppnats, hafva Komiterade låtit, på grund af officiella uppgifter i detta hänseende, upprätta tablåer, å ena sidan öfver införseln, å andra sidan öfver tillverkningen inom landet af de förnämsta hithörande förbrukningsartiklar, hvilka tablåer under Litt. B och C här i underdånighet bifogas. Af dessa tablåer, som omfatta tiden från och med år 1831 till och med år 1863, samt äro anordnade efter de perioder, för hvilka de under denna tid tillämpade tulltaxor varit gällande, visar sig, att nämnda industri, med de smärre förändringar för vissa grenar deraf, som af tidsomständigheterna och de särskilda handteringarnes natur varit betingade, på det hela alltjemnt fortgått och utvecklat sig till större produktionskraft, allt efter som tullskyddet minskats och i sammanhang dermed införseln, i behöfliga delar, ökats. Att här ingå

i en omständlig redogörelse för de mer eller mindre väsentliga detaljvexlingarna inom de särskilda näringarna kan icke vara hvarken af behofvet påkalladt eller med uppgiften för denna öfversigt förenligt; och Komiterade tillåta sig derföre endast att härvid antydningsvis omnämna ett och annat förhållande, egnadt att tjena såsom ledning för omdömet i dess helhet.

Så hade tillverkningsvärdet under tiden från och med den först upptagna perioden 1831—35 till och med den sist angifna 1861—63 ökats:

vid mekaniska Bomullsgarnspinnerierna, från 444,446 rdr till 8,214,763 rdr, hvilket sistnämnda belopp dock, till följd af allmänt kända orsaker, betydligt understeg det för nästföregående period, utgörande 9,811,606 rdr;

vid Glasbruken, från 454,109 rdr till 1,555,453 rdr;

vid Läderfabrikerna, från 801,483 rdr till 4,312,392 rdr;

vid Mekaniska verkstäderna, från 298,932 rdr till 5,307,243 rdr;

vid Oljeslagerierna, från 205,536 rdr till 1,432,929 rdr;

vid Pappersbruken, från 856,637 rdr till 2,906,543 rdr;

vid Porterbryggerierna, från 145,661 rdr till 485,997 rdr;

vid Repslagerierna, från 95,670 rdr till 302,968 rdr;

vid Sockerraffineringsverken, från 2,917,293 rdr till 12,794,476 rdr;

vid Såpfabrikerna från 161,648 rdr till 950,282 rdr;

vid Tobaksfabrikerna, från 1,315,259 rdr till 5,570,115 rdr;

vid Klädesväfverierna, från 4,994,768 rdr till 10,433,840 rdr;

vid Bomulls- och Linneväfverierna, från 550,016 rdr till 4,352,283 rdr.

Värdesumman för tillverkningen i dess helhet åter, hvilken utan undantag, period från period, varit i stigande och från en period till den nästföljande tillväxt med ända till 20,772,852 rdr, hade ökats från 16,590,765 till 70,522,763 rdr, eller med 325,07 procent. Och då medelfolkmängden i riket under de båda här afsedda perioderna utgjorde respektive 2,958,295 och 3,968,600, hade värdet af det inom ifrågavarande näringar producerade beloppet sålunda ökats från 5 rdr 60 öre till 17 rdr 77 öre på hvarje person i landet.

Införseln af de särskilda artiklarna i fråga, hade dels och i allmänhet, af lätt insedda skäl, ökats, dels ock i ett och annat fall minskats; och torde Komiterade, enär det till följd af de under olika perioder tillämpade, delvis olika, grunderna för beräknandet af införselsbeloppen, hvilka för vissa artiklar finnas angifna dels efter värde, dels efter vigt, dels efter rymdmått, dels efter stycketal, möter svårighet att uppställa några bestämda jemnförelsesiffror härutinnan, få jemnväl för de artikelslag, som, i hvad angår den inhemska tillverkningen, här ofvan särskildt omförmälts, i detta afseende hänvisa till sjelfva tablåen, hvaraf ej sällan är att finna, att, äfven under samma period, införseln af en artikel starkt ökat sig i jemnbredd med en likaledes stark tillväxt i tillverkningen deraf inom landet, och i allmänhet framgår, att en ökad införsel af en vara väl förlikar sig med en ökad inhemsk produktion deraf.

I afseende dernäst på frågan, om hvilka artiklar, som böra vara från införselstull fria, och som böra med sådan tull beläggas, hafva Komiterade följt de grunder, som, i detta hänseende, mer och mer allmänt börjat göra sig gällande inom tull-lagstiftningen och äfven i Sverige redan blifvit såsom regel tillämpade. Komiterade hafva sålunda utgått från den förutsättningen, att tullfrihet bör ega rum för:

artiklar, som utgöra föremål för vetenskap och skön konst;

ädla metaller och sådana dyrbarare ämnen, som i världshandeln ega ett mera fast och allmänt lika gällande värde, såsom guld och silfver, platina, ädla stenar, äkta perlor och koraller samt mynt;

råämnen till förädling och dermed jemnförliga naturalster och effekter, äfvensom i viss mån beredningsämnen till användande vid näringarna och för konstfliten samt till en del äfven viss materiel, behöflig för åstadkommande af allmännyttiga företag, jemnte åtskilliga andra hit hänförliga förnödenheter;

maskiner, redskap och verktyg för vetenskaperna och näringarna, med de smärre inskränkningar, som af vissa särskilda omständigheter kunna vara betingade;

djur och växter, som kunna till införsel förekomma; och

födoämnen af egenskap att böra anses såsom nödvändighetsvaror, äfvensom dermed jemnförliga foderämnen;

samt att tullafgifterna för öfriga inkommande varor böra bestämmas, allteftersom varorna äro mer eller mindre bearbetade, och med ledning af de grunder, som i detta hänseende ofvan blifvit angifna.

Undantag från dessa reglor hafva likväl, ur finansiell synpunkt, ansetts kunna och böra ega rum, å ena sidan, med hänsigt till vissa större förbrukningsartiklar, hvilka, ehuru de antagit egenskapen af förnödenhetsvaror, dock icke äro att hänföra till de för det stora flertalet af befolkningen oundgängligen nödvändiga, å andra sidan, med afseende på en och annan artikel, som till följd af den ytterst ringa införsel, för hvilken den varit föremål, icke visat sig egnad att genom att tullbeskattas lemna staten någon nämnvärd inkomst.

Komiterade torde ej behöfva närmare redogöra för de grunder, på hvilka dessa förutsättningar stödja sig, då de äro allmänt kända och äfven blifva mer och mer erkända. Men i afseende på de vigtigaste af dem, anhålla dock Komiterade att i korthet få erinra om hvad i detta hänseende är i första rummet förtjent af att uppmärksammas.

Ett nödvändigt vilkor för hvarje näring är att ega tillgång på råämnen. Och som ett lands förmåga att köpa dessa är beroende af det pris, hvartill de kunna erhållas, samt industriens utveckling i sin ordning är beroende af det belopp råvaror, som kunna anskaffas, måste hvarje beskattning af dessa varor verka till minskande af landets produktion och följaktligen äfven till minskande af förmågan att öka landets kapital, då denna förmåga, såsom af enhvar inses och redan blifvit anmärkt, bestämmes af produktionens öfverskott öfver konsumtionen. Att genom beskattning försvåra åtkomsten af artiklar, som erfordra arbete, för att gifva dem förbrukningsvärde, måste likaledes minska tillfället att använda arbete, som söker användning. En sådan beskattning verkar ock särdeles hinderligt på landets han-

del med andra länder, ty genom att öka råvarupriset och dermed produktionskostnaden, bidrager den att minska förmågan hos landets näringar att uthålla täflan med utlandets. Bördan häraf har man visserligen, redan sedan lång tid tillbaka, sökt minska genom att vid återutförsel af råvarorna eller utförsel af den produkt, som deraf blifvit tillverkad, restituera den uppburna tullafgiften; men då detta, andra olägenheter att förtiga, medför en kostnad för staten, utan att lemna den någon inkomst, har ifrågavarande beskattning befunnits allt mer otjenlig. Det är af denna anledning, som man också mer och mer, isynnerhet i den mån konkurrensen blifvit frigifven, stadgat sitt omdöme om det nödvändiga i att från råämnena aflyfta tullskatten, seende i denna åtgärd ett lämpligare medel att gynna den inhemska industrien än i att med höga tullsatser belägga de slags förädlade varor, som inom den tillverkas.

Äfven för beredningsämnen gäller till en del samma förhållande; och detta i den mån de äro mindre bearbetade. Öfriga i samma moment angifna eller antydda föremål äro att betrakta såsom omedelbart afsedda för det allmännas båtnad eller främjande af produktionen, och synas derföre böra åtnjuta enahanda afgiftsfrihet.

Maskiner, redskap och verktyg äro att anse såsom ett kapital till direkt underlättande af arbetet och böra derföre ej genom beskattning fördyras. Af detta skäl hafva ock Komiterade till tullfrihet föreslagit artikeln Verktyg, som förut varit med införselsafgift belagd, enär den afdelning af industrien, inom hvilken denna artikel hufvudsakligen användes, har desto rättmätigare fordran på att undfå samma förmån i detta hänseende, som redan kommit de öfriga till del, då den lika med dessa är utsatt för täflan, och arbetet inom densamma mera omedelbarligen, än inom dem, tager menniskokraften i direkt anspråk. Ett särskildt skäl af formell beskaffenhet för tillstyrkande af en sådan afgiftsfrihet har äfven förefunnits i den ofta ganska stora svårigheten att skilja artikeln Verktyg från artikeln Redskap.

Att födoämnen, af egenskap att kunna anses såsom nödvändighetsartiklar, böra vara från införselsafgift fria torde bland alla inom tullagstiftningen förekommande sanningar vara den, som minst tarfvar att omständligen bevisas. De äro oundgängligen nödvändiga för menniskans första behof; och med deras beskattande skulle principen ock fordra beskattandet af alla öfriga artiklar, som kunna blifva föremål för förbrukning. Då tillgången medgåfve en allmännare afsättning, skulle en tull föga inverka till producentens förmenta förmån, hvaremot en sådan afgift vid inträffande brist skulle än mera öka den för konsumenten då redan nog stora svårigheten att erhålla hvad han icke, eller endast med den kännbaraste uppoffring, kan undvara. Då det dessutom ligger i sakens natur, hvilket ock blifvit genom gjorda iakttagelser tillfullo bekräftadt, att ingen vara är underkastad de starka prisvexlingar, som vissa nödvändighetsartiklar af hithörande art, förefinnes deri ett särskildt skäl att ej ännu mera öka olägenheten af detta förhållande, hvilket kan, så vidt möjligt är, utjemnas endast derigenom, att handeln göres fri, och omsättningen får ostördt tjena såsom förmedling emellan efterfrågan och tillförsel. Det är för ett följdriktigt tillämpande af den här angifna grundsats, som Komiterade ock i underdånighet föreslagit, det artiklarne Sill och Salt må varda från införselstull befriade.

Främst i detta afseende står dock frågan om de Spanmålsslag, som inom landet i största omfattning förbrukas. Och denna fråga är desto vigtigare, som å ena sidan hithörande artiklar utan all jemnförelse äro de vigtigaste förbrukningsartiklarne inom landet, å andra sidan producerandet af dessa sädesslag utgör föremål för landets modernäring, hvilken, enligt officiella uppgifter derom, sysselsätter 17,20 procent af hela befolkningen, under det antalet öfrige närings- och yrkesidkare utgör blott 5,58 procent af denna befolkning.

Visserligen hafva redan alla slag af Spanmål sedan ett tiotal af år tillbaka varit till införsel tullfria; men då ej sällan tvifvel och tveksamhet om det lämpliga i ett sådant förhållande för ett land, med det läge och klimat som vårt, låtit höra sig äfven från personer med eljest frisinnade åsigter i afseende på handelslagstiftningen, hafva Komiterade ansett sig böra, så vidt ske kunnat, lemna bidrag till frågans bedömande äfven ur praktisk synpunkt. För sådant ändamål hafva Komiterade låtit för en tid af 25 år upprätta sammandrag öfver prisen å Hvete, Råg, Korn och Hafre, å ena sidan sådana de noterats på Stockholms Börs, å andra sidan efter officiella uppgifter om noteringarna på samtliga de utrikes handelsplatser vid Östersjön, derifrån införsel till landet af dessa artiklar, då sådan ifrågakommer, förnämligast eger rum; hvarjemnte till lättande af öfversigten äfven tabeller öfver skilnaden emellan dessa pris blifvit uppställda.

Jemnför man de prisförhållanden, dessa sammandrag, här bilagda under Litt. D—P, angifva, så visar sig, att marknadens ställning, för så vidt bemälda platser angår, i allmänhet varit sådan, att den på det hela icke ger anledning att befara någon våda af konkurrensen med utlandet i förevarande hänseende.

Under den period, hvarom här är fråga, har medelpriset å *Hvete* på den utländska marknaden, för månad räknadt, med undantag endast för Mars och April, flere gånger öfver- än understigit det på den inhemska, nemligen från 18 till 13 gånger af 25. För år räknadt, har det utländska priset stått högre 14 gånger mot 11 och för femårsperioderna 3 gånger mot 2. Lägges till det utländska priset fraktkostnaden för vara, från någon af de ifrågavarande platserna hit införd, hvilken fraktkostnad uppgifvits i medeltal utgöra 1 rdr 39 öre pr tunna om 6,3 kubikfot, blir prisställningen för landet ännu gynnsammare, i det att då det utländska medelpriset kommer att visa sig högre för år 17 gånger mot 8 samt för femårsperiod 4 gånger mot 1.

För *Råg* visar sig månadspriset under Mars, April, Maj och Juni månader lägre flere gånger efter den utländska noteringen än efter den inom landet med 17 till 14 gånger af 25; under de öfriga månaderna åter tvertom, med 15 till 13 gånger af 25. Men prisskilnaden till förmån för den utländska marknaden är äfven i förra fallet så ringa, att om fraktkostnaden, i medeltal uppgifven till 1 rdr 26 öre, medtages i beräkningen, det utländska priset ställer sig högre betydligt flere gånger äfven under nämnda fyra månader. Det utländska medelpriset för år deremot är visserligen lägre 14 gånger mot 11; men prisskilnaden är jemnväl här så ringa, att om nämnda pris ökas med fraktkostnaden, förhållandet förändras derhän, att bemälda pris för de 25 åren stått lägre endast 5 gånger mot 20, som det varit högre än det inhemska. Efter femårsperioder räknadt, har det utan tillägg af frakt-

kostnaden varit lägre 2 gånger mot 3 och med tillägg af nämnda kostnad 1 gång mot 4.

För *Korn* visar sig det utländska månadspriset under 7 månader, nemligen under Januari, Februari, Mars, April, Juni, November och December, flere gånger under- än öfverstiga det inhemska, hvaremot under de återstående 5 månaderna förhållandet är omvändt. Emellertid är äfven i förra fallet prisskilnaden till förmån för den utländska marknaden så ringa, att om det för denna noterade pris ökas med fraktkostnaden, i medeltal uppgifven till 1 rdr 13 öre pr tunna, det utan undantag alla årets månader står betydligt flere gånger öfver än under det inhemska, nemligen från 23 till 17 gånger af 25. Medelpriset för år står på den utländska marknaden öfver det på den inhemska, utan tillägg af fraktkostnaden, 13 gånger mot 12, och med tillägg af denna kostnad 21 gånger mot 4; hvaremot, för femårsperiod räknadt, det förra priset utan tillägg af fraktkostnaden står 2 gånger öfver, 2 gånger under och 1 gång lika med det senare; men inberäknas fraktkostnaden, står det utländska för alla dessa perioder öfver det inhemska.

För *Hafre* står medelpriset med ytterst få undantag högre på den utländska marknaden än på den inhemska. Efter månad räknadt äro de högre noteringarna för *alla* månaderna vida talrikare på den förra sidan än på den senare, och utgöra från 23 till 19 af 25. För år räknadt, är det utländska medelpriset högre 23 gånger mot 2, och i hvad angår femårsperioderna, står det för ingen af dessa under det inhemska.

Ökas det utländska priset med fraktafgiften, i medeltal uppgifven till 1 rdr 13 öre pr tunna, så nedgå undantagen från det nu angifna förhållandet i afseende på detaljnoteringarna till ett antal af blott 15 för alla de 25 åren tillsammans, under det det utländska priset för år, med detta tillägg, ställer sig högre än det inhemska 24 gånger mot 1.

För att ej lemna ur sigte det inflytande, som olikheten i varans vigt kan utöfva på prisställningen, hafva Komiterade i afseende på denna olikhet inhemtat upplysningar af erfarne affärsmän, samt rörande denna omständighet fått sig meddeladt, att medelvigten pr tunna om 6,3 kubik fot utgör

af *Hvete*, för utländsk vara 15 L℔ 4 à 5 ℔; för inhemsk 15 L℔;
af *Råg*, för utländsk vara 14 L℔ 3 ℔, för inhemsk 13 L℔ 18 ℔;
af *Korn*, för utländsk vara 13 L℔, för inhemsk 12 L℔ 12 ℔; samt
af *Hafre*, för så väl utländsk som inhemsk vara 9 L℔ 17 à 18 ℔;

och äro dessa vigtförhållanden beräknade såsom ett medium för vara af god och sämre skörd.

Vid en jemnförelse emellan nämnde pristabeller och officiella uppgifter angående införsel och utförsel af ifrågavarande sädesslag under ofvanbemälda 25 år, med inberäknande af så väl till mjöl förmalen som omalen vara, visar sig emellertid, att förhållandet med öfverskottet, å ena sidan, af införsel öfver utförsel, å andra sidan, af utförsel öfver införsel, icke alltid ställer sig så, som vore att förvänta af förhållandet emellan medelprisen å den utländska och inhemska marknaden, enär införseln stundom öfverstiger utförseln, då årets medelpris står högre i utlandet än här, äfven om priset inom landet ökas med fraktafgiftens belopp. Detta beror naturligtvis på en mängd omständigheter, som icke låta sig här i hela sin omfattning

angifvas. Men utan tvifvel ingå såsom väsentligt medverkande orsaker härvid, dels, och hvad beträffar omalen spanmål, behofvet af den jemnförelsevis bästa och mest ändamålsenliga vara till utsäde, hvilket behof ej sällan söker sådan vara utifrån, äfven då skörden inom landet varit god eller gifvande, och till omfattningen af hvilket behof man kan sluta deraf, att af de egentliga sädesslagen till utsäde för Sveriges jordbruk beräknas årligen erfordras 2,400,000 tunnor; samt dels, och hvad angår malen spanmål, det ofullständiga skick, i hvilket förmalningsmetoden, med för denna beredning erforderlig materiel, hittills befunnit sig inom landet; hvarjemnte icke heller bör förbises det högst vigtiga inflytandet deraf, att, vid inträdd efterfrågan, marknaden, i följd af kommunikationernas beskaffenhet och bristen på en ordnad spanmålshandel inom landet, mången gång kunnat lättare förses från utlandet än från jemnförelsevis närbelägna platser inom landet sjelft.

Beträffande åter å ena sidan tullen å spanmål äfvensom denna afgifts belopp, å andra sidan in- och utförselsbeloppen, så visar sig ock, hvilket jemnväl ligger i sakens natur, att de senare ej låtit sig i någon väsentligare mån genom de förra regleras.

Då behofvet gjort sig gällande, har införsel i mån deraf egt rum, utan afseende på tullsatserna och deras belopp. Ett skenbart stöd för åsigten om dessa senares inverkan i detta hänseende skulle visserligen kunna hemtas, exempelvis, från förhållandet under åren 1856 och 1857, då, efter det tullfrihet genom särskilda Kongl. Kungörelser för spanmål alla slag blifvit medgifven, införseln högst betydligt stegrades, under det utförseln, förnämligast af Hvete och Råg, ansenligt nedgick. Men vid en närmare undersökning angående orsakerna till detta förhållande, skall man finna, att dessa ligga vida djupare än i upphäfvandet af den tull, som förut varit spanmål åsatt. Under åren 1854 och 1855 uppgick utförseln plötsligt till ett vida högre belopp än det, hvartill den under någon föregående period hunnit. I följd häraf uttömdes eller medtogos förråden inom landet, i den grad, att en ersättning för det nästföljande året måste i ökadt mått sökas utifrån, och under året 1857 rådde, på sätt kändt är, förhållanden inom affärslifvet, som ej äro egnade att läggas till grund för beräkningen af en stadgad handelsrörelses gång.

Af de särskilda sädesslagen är det egentligen artikeln Råg, för hvilken omsättningen med utlandet på senare tider företett ett i afseende på förhållandet emellan införsel och utförsel mindre fördelaktigt resultat; under det denna omsättning för Hvete lemnat vida mindre att önska, och för de öfriga sädesslagen visat sig i hög grad gynnsam. Vid en granskning af förhållandet emellan införsel och utförsel af det förstnämnda sädesslaget, finner man, att införseln på det hela varit i stigande, hvaremot utförseln röjt tendens att fortgå i motsatt riktning; hvilket åter, helst ingen eller ringa reexport af införd vara egt rum, tyder antingen på minskad produktion eller på ökad konsumtion, eller ock på beggedera. I den mån förhållandet härutinnan möjligen kan vara framkalladt af minskad produktion, beror detta utan tvifvel till allra största delen på skördarnes beskaffenhet, mera än på minskningen i odlandet af detta säde, under det å andra sidan en ökad konsumtion, i den mån orsaken är att söka derutinnan, angifver, att lefnadsställningen förbättrats, och att befolkningen i högre mått än tillförene kommit i tillfälle att förbruka ett kraftigare födoämne. Och i hvilketdera fallet som helst, är den stegrade införseln, mot den

minskade utförseln, sålunda föranledd af orsaker och omständigheter, som hvarken kunna eller böra motverkas genom en tullbeskattning.

Då af hvad sålunda blifvit anfördt visar sig, dels att priset å Spanmål på den utländska marknaden oftare öfver- än understigit det på den inhemska, dels att tillökningen i de införda beloppen, der en sådan eger rum, beror af helt andra skäl än af frånvaron af en tullsats, måste deraf följa, att införselsafgift å nu ifrågavarande artiklar icke är hvarken behöflig — hvilket framgår redan deraf, att Sverige numera i regeln är ett spanmåls-exporterande land — ej heller i nämnvärd mån egnad att hämma införandet af utländsk vara, då sådan är af nöden för den inhemska förbrukningen.

Vid bestämmandet af de varuslag, som, enligt Komiterades åsigt, tills vidare böra med tull beläggas, hafva Komiterade utgått, dels från hvad statsbehofven härutinnan kräfva, dels från hvad Komiterade ansett böra vara ett medgifvande åt de inhemska näringarnas billiga anspråk.

Ej mindre för att i detta senare hänseende blifva i tillfälle att så tillförlitligt som möjligt bedöma dessa anspråk, än ock för att vid behandlingen af frågan om de särskilda tullsatserna få varuvärdet eller tillverkningskostnaden, der denna lagts till grund för beräkningen, utrönta, hafva Komiterade sorgfälligt sökt förskaffa sig alla erforderliga och tillgängliga upplysningar, samt i sådant hänseende rådfört sig så väl med idkare af Svenska fabrikshandteringar och handtverkerier, som med handlande, hvilka sysselsätta sig med införseln af utländska varuartiklar. De undersökningar, som härvid bort anställas, hafva, för att blifva mot ändamålet svarande, ofta måst vara af ganska omfattande beskaffenhet. En detaljerad framställning af desamma, med angifvande af särskilda prisuppgifter, beskrifvande af varuprof, och mera dylikt, skulle, af sådan anledning, icke kunnat lemnas utan en vidlyftighet, som ansetts öfverstiga de lämpliga gränserna för redogörelsen öfver Komiterades arbete. Det är derföre endast resultaten af dessa undersökningar, som blifvit angifna uti de motiv till förändringar i tulltaxan, hvilka jemnte sjelfva taxeförslaget i underdånighet bifogas; föreställande sig Komiterade att genom det sålunda valda förfaringssättet äfven öfversigten öfver så väl det hela, som de förhållanden, hvilka angå hvarje särskild artikel, skall i väsentlig och behörig mån lättas.

I afseende på taxeförslagets formella beskaffenhet hafva Komiterade sökt egna all omsorg åt hvad dermed stått i sammanhang, för att dymedelst tillse, det författningen måtte vinna erforderlig enkelhet och tydlighet. Då detta senare, till följd af nådig föreskrift, bort utgöra ett föremål för Komiterades särskilda uppmärksamhet, hafva Komiterade låtit sig angeläget vara att, der så funnits påkalladt, ej mindre i behöfliga delar förändra ordalydelsen af redan förefintliga rubriker, än ock införa nya sådana. Ehuru Komiterade i förra hänseendet stundom äfven tillåtit sig att, för åvägabringande af mera enkelhet, i en gemensam hufvudrubrik sammanföra derunder förut särskildt upptagna artiklar, eller ock för dessa senare använda en, alla eller flera af dem samfäldt omfattande, benämning, vid de fall, der tullsatserna varit af lika belopp eller blifvit dertill föreslagna, äfvensom der gemensam afgiftsfrihet egt eller funnits böra ega rum, hafva Komiterade sålunda vid taxans uppgörande afsett mindre att få ett färre antal dylika rubriker, än att all

tvetydighet måtte, så vidt ske kunde, undvikas. För sådant ändamål hafva dels i samma rubrik förut upptagna artiklar någon gång blifvit skilda och under särskilda titlar uppställda, dels förut icke i taxan förefintliga specifikationer blifvit der använda. Å andra sidan har likväl äfven ett, ehuru jemnförelsevis ringa, fåtal artiklar, hvilka icke mera i handeln förekomma, eller deri gå under andra benämningar, blifvit ur taxan affördt. I afsigt att bereda beqvämlighet vid tillämpningen, har ock på ett och annat ställe, der förut föreskriften rörande tullbehandlingen af en artikel funnits gifven genom hänvisning till en annan artikel, tullsatsen blifvit särskildt utsatt, under det att, å andra sidan, der en närmare sammanhörighet vissa artiklar emellan så fordrat, den förut utförda tullafgiften blifvit ersatt genom en hänvisning till den artikel, som för afgiftsbeloppets fastställande ansetts böra betraktas såsom den företrädesvis bestämmande. Hufvudsyftet har dock städse varit, att, jemnte åvägabringande af tydlighet, så ordna det hela, att likartade artiklar, så vidt ske kunde, måtte komma att draga samma tull; och ur denna synpunkt kan förändringen sålunda sägas hafva varit mera en inre än en yttre.

Vid de undersökningar, som rörande denna del af Komiterades arbete varit af nöden, hafva Komiterade icke kunnat undgå att finna, det äfven nu gällande bestämmelser för Tharaberäkningen i åtskilliga afseenden torde erfordra förändring och jemnkning. Men då afgifvande af förslag till sådan förändring skulle hafva erfordrat vidlyftiga undersökningar utöfver egentliga föremålet för Komiterades uppdrag, inskränka sig Komiterade till underdånig hemställan, det Eders Kongl. Maj:t i nåder täcktes anbefalla utarbetandet af ett sådant förslag, dervid Komiterade jemnväl tillåta sig uttala den åsigten, det de bestämmelser för nämnda beräkning, som kunna varda föreslagna och fastställda, torde, till lättnad vid förtullningen, böra, i de delar, der sådant ske kan, och i likhet med hvad i Norska, Danska och Tyska Tulltarifferna redan finnes iakttaget, införas i sjelfva tulltaxan vid de artiklar, desamma angå.

Jemnte de förändringar i formellt afseende, som i öfrigt i taxeförslaget blifvit vidtagna, har ock någon gång den förut begagnade qvantiteten för tullberäkningen blifvit utbytt mot annan sådan, som ansetts för ändamålet mera lämplig. Särskildt har detta varit fallet vid artikeln Bränvin och Sprit, hvilken hittills blifvit förtullad efter den i varan ingående alkohol-vigten. Sedan Komiterade, enligt nådig föreskrift, haft att tillse, huruvida icke ett förändradt sätt för förtullningen af nämnda vara kunde lämpligen införas, så att denna komme att uppmätas och profvas enligt samma grunder och på samma sätt, som tillämpades vid kontrollerandet af den inhemska tillverkningen af sagda vara, hafva Komiterade, efter anställd undersökning i ämnet, icke funnit hinder möta för den ifrågasatta förändringens genomförande i hvad angår utbytandet af sjelfva qvantiteten för tullberäkningen, hvadan denna blifvit i taxeförslaget utsatt i kannemått, beräknadt efter 50 procent styrka vid 15 graders värma. Beträffande åter förslaget att, för utrönandet af bemälda qvantitet vid förtullningen, använda uppmätning, skulle detta, utom andra olägenheter, medföra ökad tidsutdrägt; i följd hvaraf, och enär rymdmåttet, efter hvad upplyst blif-

vit, kan med full säkerhet bestämmas genom varans vägning och profning i förening, Komiterade, redan i sammanhang med det för tillämpning af Handelstraktaten med Frankrike upprättade särskilda tulltaxeförslag, i underdånighet tillstyrkt, att vid tullbehandlingen varans rymdmått skall utrönas genom densammas vägning och alkoholhaltens uppskattande förmedelst afprofning med alkoholometer, för hvilka beräkningar särskilda af Bränvinskontrollbyrån upprättade tabeller ock blifvit till efterrättelse meddelade.

Med iakttagande af enahanda förfarings- och beräkningssätt vid den inhemska bränvinstillverkningens uppskattning, skulle på en gång jemnlikhet i behandling af in- och utländska spritvaror samt största möjliga noggrannhet vid uppskattningen kunna tillvägabringas, hvarföre Komiterade förutsätta, att det nya vid tullbehandlingen antagna beräkningssättet äfven vid den inhemska bränvinstillverkningens kontrollerande varder infördt.

Af skäl, som i motiven till tulltaxeförslaget närmare utvecklas, hafva Komiterade funnit sig böra för Bränvin och Sprit, alla slag, tillstyrka enahanda tullafgifter med dem, som genom Traktaten med Frankrike blifvit bestämda för drufbränvin af Fransk tillverkning, direkt infördt.

Ehuru Komiterade våga antaga, att detta förslag till likformig tullbeskattning för alla slag bränvin och sprit, utan hänsigt till råämnet, hvaraf de bestå, eller orten, der de blifvit tillverkade, hvilar på obestridligen riktiga grunder, och att äfven den nedsatta tullafgift, förslaget upptager för dessa varor, då de, såsom vanligast är fallet, införas på fat, eger afgjordt företräde både i finansiellt och sedligt hänseende framför den hittills gällande, genom sin öfverdrift förfelade och till ständiga lagöfverträdelser förledande tullbeskattningen, hafva Komiterade likväl ingalunda kunnat förbise eller ansett sig härvid böra med tystnad förbigå det, efter Komiterades tanka, oafvisliga behofvet att, i sammanhang med och såsom vilkor för den sålunda förändrade tullbeskattningen å utländskt bränvin, lagstiftningen för den inhemska bränvinstillverkningen underkastas sådana förändringar, att denna tillverkning, likasom hvarje annan loflig näring, frigöres från konstlade hinder, hvilka försvåra täflan med utlandets industri.

Utom gränsen för Komiterades uppdrag ligger visserligen att ingå i genomförd undersökning af alla de omständigheter, hvilka högt påkalla genomgripande förändringar i den undantags- och öfvergångslagstiftning, bränvinstillverkningen inom landet för närvarande är underkastad, eller att upprätta något förslag till ny fullständig författning i detta ämne. Men redan den synpunkt, ur hvilken Komiterade för sitt uppdrag måst taga denna lagstiftning i betraktande, har gifvit vid handen behofvet af vissa förändringar, hvilka Komiterade trott sig böra här underdånigst antyda, under förutsättning, att, derest Eders Kongl. Maj:t finner frågan deraf förtjent, fullständig omarbetning af författningen varder i nåder anbefalld.

Dessa förändringar äro:

1:o att bränvinstillverkningen må i afseende på tillverkningsbeloppet frigifvas, så att icke något maximum, hvilket detta belopp ej får öfverstiga, vidare må varda fastställdt;

2:o att tillverkningen må få drifvas hvilken tid på året och under huru stor del af detta, som producenten finner med sitt intresse förenligt;

3:o att tillverkningsskatten må utgå med samma belopp för hvarje del af den tillverkade qvantiteten och ej vidare beräknas efter särskild grund för s. k. öfver- eller underbränning; dock att sådan skatt alltid bör erläggas för ett visst gifvet tillverkningsminimum, enär nödigt är, att staten beredes garanti för de kostnader, den måste vidkännas för kontrollerandet af tillverkningens belopp, m. m.;

4:o att anstånd med erläggandet af nämnda skatt må, mot ställande af godkänd säkerhet derför, tillverkaren beviljas, till dess varan blifvit vederbörligen uppmätt, samt skatten sålunda icke i förskott honom affordras;

5:o att vid skeende utförsel af varan den erlagda tillverkningsafgiften för det utförda beloppet må tillverkaren eller hans rättsinnehafvare af statsmedlen ersättas.

Om å ena sidan ej kan nekas, att de band, som för närvarande äro lagda på den inhemska tillverkningen i förevarande hänseende, för fabrikanten i hög grad försvåra och fördyra produktionen; gifves å andra sidan, derest nämnda band i nu föreslagen riktning lossas, enligt Komiterades förmenande, icke någon behörig anledning att antaga, det inhemsk bränvinstillverkning ej skulle kunna bestå i täflan med den utländska; enär Sverige i allmänhet exporterar sådana produkter, af hvilka varan tillverkas, och sjelfva tillverkningen desto mindre är af beskaffenhet att emot utländsk medtäflan erfordra något skydd, som våra i andra hänseenden för sådant behof ofta åberopade klimatiska förhållanden snarare främja än försvåra denna tillverknings bedrifvande under större del af året, än som i andra, sydligare länder kan ske. Bevekelsegrunden, ur sedlig synpunkt, att fördyra varan, i ändamål att derigenom förminska förbrukningen deraf, må tillmätas all den vigt, som densamma tillkommer, och gör sig utan tvifvel med rätta gällande i det jemnförelsevis höga måttet af beskattning å tillverkningen och införseln; men huru önskligt det afsedda syftemålets vinnande härutinnan, för så vidt angår öfverdrift i förbrukning, än är; lärer väl lika litet något giltigt skäl förefinnas, som det synes staten fullt värdigt, att, så länge tillverkningen är medgifven, söka att för den, som dermed sysselsätter sig, icke blott försvåra densamma, utan göra den i flere hänseenden egnad att för honom medföra verkliga vådor, genom en följd af för fabrikanten i hög grad tryckande och hvarandra ömsesidigt skärpande formella prohibitivbestämmelser, af hvilka verkningarna ofta ej låta sig beräknas med den säkerhet, som är nödig vid bedömandet af ett industriellt företag, och som bör tillkomma enhvar, den der drifver en tillåten, och sålunda ur rättslig synpunkt loflig, näring.

Innan Komiterade öfvergå från den här afgifna allmänna redogörelsen rörande det egentliga taxeförslaget, anhålla Komiterade att, i afseende på artikeln Bomullsväfnader, få i underdånighet anmäla, det Komiterade, på grund af den i motiven till sagda förslag skedda utredning af ämnet, kommit till det resultat, att de vid nämnda väfnader under afdelningen »andra slag» hänförliga artiklar rätteligen borde åsättas följande tull, nemligen:

Oblekta och ofärgade	1 skålp.	15	öre,
blekta eller färgade	»	20	»
tryckta eller pressade	»	30	»

Men då bomullstillverkningen för närvarande befinner sig i ett abnormt tillstånd, hvilket måste anses särdeles ofördelaktigt inverka på den inhemska fabrikanten och sålunda berättiga till ett undantagsstadgande, hafva Komiterade trott sig icke böra i sjelfva taxeförslaget frånträda de tullsatser för bemälda artiklar, hvilka blifvit genom Traktaten med Frankrike bestämda, ehuru dessa synts Komiterade vara betydligt högre, än som härutinnan under vanliga förhållanden numera bort ifrågakomma. Emellertid, och med stöd häraf, finna sig Komiterade böra i underdånighet tillstyrka, det nådig framställning till Rikets näst sammanträdande Ständer måtte göras, att, derest bomullsfabrikationen skulle under tiden för ingående statsreglering återbringas i en ställning, som kan anses såsom jemnförelsevis normal, de här ofvan angifna tullsatserna måtte antagas att varda gällande från och med början af år 1869.

Vidkommande förslaget till *Underrättelser om hvad vid Taxans tillämpande iakttagas bör*, hafva Komiterade i de underdånigst bilagda motiven angifvit grunderna för de förändringar, som rörande denna del af Författningen blifvit tillstyrkta. Men Komiterade hafva icke allestädes, äfven der de stadganden, som i detta hänseende förut varit gällande, lemnats oförändrade, för sin del omfattat den åsigten, att de gifna föreskrifterna vore fullt tidsenliga och ländande till åsyftad fördel. Bland annat är detta förhållandet i hvad angår de i § 3 af nämnda förslag bibehållna bestämmelserna om erläggandet af lastpenningar. Denna afgift synes Komiterade icke vara förenlig med den uppfattning af hithörande förhållanden, som, enligt Komiterades förmenande, är den rätta och jemnväl alltmera vinner insteg. Den utgör en beskattning, icke af varan sjelf, eller af den behållna inkomst, rederirörelsen lemnar, utan af det fortskaffningsmedel, genom hvilket varan tillföres konsumenten, och verkar till följd deraf i hög grad hämmande på sjelfva rörelsen. Borttagandet af denna afgift, som icke blott är att betrakta såsom en surtaxe utöfver de i tariffen fastställda tullsatser å afgiftspligtiga artiklar, utan äfven tynger på tullfri vara, skulle derför utan tvifvel i väsentlig mån öka samfärdseln med andra länder genom att underlätta så väl tillförseln af dessas produkter, som utförseln af landets egna. Det torde särskildt förtjena uppmärksamhet att, enligt den med Frankrike afslutade Sjöfartstraktaten, de här utgående lastpenningar reciprokt uppbäras för Svenska fartyg, som besöka Franska hamnar, och att lastpenningarnes fullkomliga afskaffande härstädes sålunda genom motsvarande nedsättning af tonnage-afgiften skulle än ytterligare främja Sveriges sjöfart på Frankrike. Oaktadt alla dessa omständigheter otvifvelaktigt innebära manande skäl att alldeles upphäfva den under namn af lastpenningar stadgade afgift, hafva Komiterade likväl, då denna afgift årligen inbringar en statsinkomst af omkring 350,000 rdr, tvekat att, samtidigt med förslaget till betydlig lindring i nu stadgade tullafgifter, jemnväl tillstyrka en sådan afgiftsfrihet; hvaremot Komiterade redan nu trott sig böra fästa Eders Kongl. Maj:ts nådiga uppmärksamhet på önskvärdheten af nedsättning i eller helst fullkomligt borttagande af lästetalsafgiften, så snart statsverkets öfriga tillgångar, beredda efter lämpligare beskattningsgrunder, sådant medgifva.

Genom de i § 6 af ifrågavarande underrättelser åberopade Författningar finnes, i afseende på till förtullning angifna varors utlemnande, stadgadt, att sådant utlemnande icke må ega rum förr, än tullafgifterna å nämnda varor blifvit till fullo erlagda. Ett dylikt stadgande måste ofta blifva i hög grad hinderligt både för tullbehandlingen och för trafiken, samt har derföre i andra länder, exempelvis Danmark och Norge, blifvit utbytt mot helt olika, till stor lättnad för rörelsen ländande medgifvanden. Det springer lätt i ögonen, att trafikantens förmåga att anskaffa hvad till afgiftens erläggande erfordras ej sällan är beroende deraf, huruvida han kan fritt disponera varan eller icke, samt att han icke ens alltid, äfven om det förra honom medgifves, genast och omedelbarligen kan påräkna hvarken afsättning eller liqvid. Med aktgifvande på de formaliteter, som, huru de än förenklas, måste vid tullbehandling och journalisering, m. m., iakttagas, inses ock utan svårighet, att emellan den undersökning, som för utrönande af en varas beskaffenhet och mängd måste ega rum, samt de bokföringar, kontrollräkningar och utskrifter, hvilka derefter följa, någon tid måste förflyta, under hvilken tullförvaltningen besväras af det undersökta godsets vård; och godsegaren åter måste, såsom nu är ordnadt, sakna den fria dispositionsrätt, han för varans omsättning behöfde. Vid sådant förhållande göra omständigheterna det ock mången gång, snart sagdt, till en nödvändighet för tulltjenstemannen att, på eget ansvar och i strid med författningens påbud, bevilja varans uttagande, äfven innan tullafgiftsbeloppet blifvit aflemnadt. Då den första fordran för all lagskipning är, att lagen skall *kunna* tillämpas, och af ett motsatt förhållande helt naturligt följer, att helgden af densamma lider intrång i det allmänna tänkesättet, synes ock vid afvägandet af det ändamålsenliga i ett stadgande, ämnadt att efterlefvas, böra tagas i betraktande, huruvida det verkligen låter sig efterlefvas. Utan gensägelse kräfver jemnväl ett billigt afseende på vederbörande tjenstemäns intresse, att de icke genom beskaffenheten af en föreskrift bringas i en ställning, dervid den praktiska nödvändigheten bjuder dem att utsätta sig på en gång för möjligheten af en förlust, oftast stor nog att medföra deras undergång i ekonomiskt hänseende, och för ansvaret af en lagöfverträdelse. Äfven med behörigt iakttagande af hvad statens fördel härutinnan fordrar, synas dessa dubbla olägenheter, för trafikant och tulltjensteman, kunna afhjelpas, derest viss tids anstånd med tullafgiftens erläggande, mot vederbörlig säkerhet, beviljades. Ett dylikt medgifvande vore icke heller främmande för den Svenska tullagstiftningen, då denna för vissa fall medgifver ända till tre månaders betalningsanstånd vid förtullning från nederlag. Och Komiterade anse sig, på grund häraf, böra i underdånighet hemställa, det den förändring i nu gällande, här afsedda, stadgande måtte åvägabringas, att anstånd med tullafgifts inbetalande för till förtullning angifna varor må medgifvas åtminstone för en tid af en månad, samt varorna det oaktadt till vederbörande utlemnas, mot fullgod säkerhet för nämnda afgifts erläggande å föreskrifven dag, vare sig, att denna säkerhet består i erbjuden borgen eller till deposition användbara valutor, af beskaffenhet att, så i ena som andra fallet, kunna och böra af behörig tullmyndighet, med hänsyn till den debeterade afgäldens belopp, godkännas.

Då Komiterade haft att att yttra sig rörande åtskilliga vigtiga frågor, som sammanhänga med tullbeskattningen, utbedja sig Komiterade att få vidröra ännu

en sådan, som visserligen icke är den minst vigtiga, nemligen den om de vid tullförvaltningen anställda tjenstemäns och betjentes aflöning. Denna aflöning har hittills utgått till en del i form af fast anslag, och till en del genom viss provision å det vid de särskilda tullkamrarne influtna tullafgiftsbeloppet. Tjenstemannens inkomst blir derigenom beroende af omständigheter, som i mer eller mindre väsentlig mån äro af hans eget nit oberoende, under det han städse har af nöden ett visst minimum af intägt för att kunna vara anständigt bergad. Rörelsen, med hvilken provisionsbeloppet vexlar, kan ena året vara större, andra mindre. I förra fallet tages hans verksamhet visserligen mera i anspråk än i det senare; men han är för alla händelser *skyldig* att egna sin tid åt tjenstens utöfning, hvadan han alltjemnt måste hålla sig beredd och färdig att fullgöra hvad han i denna har sig ålagdt, och är sålunda förhindrad att taga befattning med annan sysselsättning, af hvilken han skulle kunna förskaffa sig ökadt bidrag till lefnadsbehofvens fyllande. Dertill kommer ock, att göromålen vid en station kunna vara mera ansträngande och ihållande än vid en annan, utan att inkomsterna derföre blifva större på förra stället än på det senare. Provisionen beror på det influtna tullafgiftsbeloppet, och detta ej ensamt af de förtullade varornas mängd, utan äfven af huruvida de äro högre, lägre eller alldeles icke, tullbeskattade. Förmånen af mera gynnsamma omständigheter härutinnan ökar provisionen utan att i samma grad öka göromålen, hvaremot, å andra sidan, dessa senare, der en sådan förmån ej förefinnes, kunna vara vida mera omfattande, medan inkomsterna, det oaktadt, uppgå till ett betydligt ringare belopp; hvilket allt möjligen till och med skulle kunna skrida till den ytterligheten, att göromål och inkomster komme att stå i ett slags omvändt förhållande till hvarandra. Förbises bör icke heller, att tjenstemannens ställning till trafikanten blir sjelfständigare, i den mån denne senare har eller får sig bekant, att en skärpt noggrannhet i tjensteärenden icke är hos varukontrollanten i någon del betingad af begär efter egen vinning. Det ligger eljest nära att inlägga ett motiv af egennytta i en sådan noggrannhet, hvilken deremot, der den är höjd öfver allt tvifvel i detta hänseende, måste väcka aktning i stället för misstanka, och sålunda äfven motverka en möjligen uppstående benägenhet att genom bestickning eller annat medel söka förmå denne att frånträda sin pligt.

Under sådana omständigheter synes tilldelandet af en i allo fast aflöning åt bemälde tjenstemän och betjente vara att föredraga för det nu bestämda aflöningssättet, med dess vexlande provisionsarvode. Och då ett ändamålsenligt och fullt tillförlitligt handhafvande af tullstadgans föreskrifter förutsätta redbarhet, nit och duglighet hos dem, som i sådant hänseende anställas, ligger det ock i det allmännas intresse, att dessa för sina behof väl förses, liksom det för staten är en pligt att tillförsäkra dem en anständig och bekymmerfri utkomst. Endast derigenom kan man påräkna att få hithörande platser besatta med personer af de egenskaper, som för dem erfordras, äfvensom att dessa personer, en gång anställda, skola blifva i tillfälle att fortfarande på ett tillfredsställande sätt fullgöra hvad af dem kan och bör förväntas.

I betraktande häraf räkna Komiterade såsom ett åliggande att äfven på detta ärende i underdånighet fästa Eders Kongl. Maj:ts höga uppmärksamhet, med hem-

ställan om nådigt anbefallande af nödig reorganisation af ifrågavarande tulltjenstemäns och betjentes aflöningsstat, med hänsigt på en gång att förekomma de olägenheter, som här blifvit antydda, och att bereda nämnde tjenstemän och betjente en efter deras lefnadsställning afpassad och mot de anspråk, som vid dem fästas, svarande, fullt tillräcklig löneinkomst.

Slutligen, och i likhet med hvad hittills vid förslag till nya tulltaxeregleringar iakttagits så väl af Rikets Ständers Bevillnings-Utskott, som af förra Tullkomitéer, samt äfven af denna Komité i dess slutliga utlåtande angående Franska Handelstraktaten, hafva Komiterade jemnväl vid detta underdåniga betänkande bilagt en till siffran noggrann beräkning, Bil. Litt. Q, af det inflytande på statsverkets inkomster, som de nu föreslagna förändringar i tulltaxan kunde förmenas utöfva; varande införseln år 1862, såsom ett ungefärligt medeltal af rörelsen åren 1860, 1861 och 1862, lagd till grund för dessa beräkningar, äfven af det skäl, att samma beräkningsgrund tillämpades för den öfversigt, som åtföljde Komiterades omförmälda underdåniga utlåtande angående nämnda traktat. Komiterade tillåta sig hufvudsakligen hänvisa till hvad angående dylika beräkningar i nyssberörda utlåtande erinrades, bland annat derom, huru en lång erfarenhet ådagalagt, att sådana beräkningar, ehvad flere eller färre förflutna års handelsrörelse tages till grund, aldrig angifva det verkliga resultatet af förändrade tullsatser. En återblick å ena sidan på de under sistförflutna 25 åren sålunda flere gånger förnyade beräkningar, hvilka alla i mån af tid efter annan beslutade tullnedsättningar antydt mer eller mindre betydliga minskningar af tullinkomsten, och å andra sidan på det af verkligheten bekräftade förhållandet, att tullinkomsten, utan annat afbrott, än tillfälliga konjunkturvexlingar för ögonblicket vållat, varit i oafbrutet stigande och med afdrag för afkortningarne uppgått från mindre än 5½ millioner år 1840 till nära 13½ millioner år 1863, måste väl antagas lemna tillräcklig erfarenhet i detta hänseende.

Utan tvekan våga Komiterade sålunda äfven nu antaga, att det ofördelaktiga resultat, som beräkningarna utvisa, eller en minskning af tullinkomsten år 1867 af . . . . . R:dr 2,955,118,
och ytterligare år 1868 af . . . . . » 397,963,
eller tillsammans för sistnämnda och följande år af icke mindre än R:dr 3,353,081, ingalunda skulle komma att af verkligheten besannas, äfven om någon tullförhöjning för vissa andra artiklar icke blefve beslutad.

Resultaten af innevarande års tulluppbörd, på hvilken dock de genom Franska Traktaten beslutade tullnedsättningar skola utöfva väsentligt inflytande, torde redan komma att bekräfta Komiterades åsigt om vanskligheten af de uppgjorda beräkningarna. Innan den vidgade friheten i landets handelsrörelse samt de genom tullnedsättningarna beredda lindringar i hittills oskäligt betungande afgifter hunnit utöfva sin naturliga verkan på landets af hvarandra oundvikligt beroende konsumtion och produktion, torde emellertid kunna skäligen antagas, att så betydliga nedsättningar i och eftergifter af hittills stadgade tullafgifter, som dem Komiterade nu föreslagit, till en början måste föranleda icke oväsentlig minskning i den inkomst,

som för statsverket under senare åren af tullmedlen påräknats och erhållits. Huruvida denna tillfälliga minskning behöfver fyllas, kunde väl vara en fråga, på hvilken Komiterade icke hafva att inlåta sig; men under förutsättning att statsverkets behof sådant kräfver, och att bristen bör genom tullbevillning godtgöras, hafva Komiterade ansett det icke ligga utom gränsen för deras befogenhet, att söka angifva och föreslå, huru denna godtgörelse lämpligast må kunna beredas, utan rubbning i det system, i riktningen hvaraf Komiterades hela tulltaxeförslag blifvit upprättadt.

Att godtgörelsen icke kan vinnas genom att pålägga eller förhöja tullafgiften å sådana varor, som tillika produceras inom landet, följer af sakens egen natur. Afgifterna komme nemligen i dessa fall icke statsverket till godo, utan tjenade hufvudsakligen endast att fördyra de inhemska produkternas pris. Endast derigenom, att dessa afgifter påläggas artiklar, som alls icke utgöra föremål för landets egen produktion, blifva afgifterna till hela sitt belopp en statsverket tillfallande skatteinkomst. I det föregående äro dessa, lätt insedda sanningar närmare utvecklade. Men denna ytterligare erinran har här ansetts på sin plats, då fråga är om valet af artiklar, hvilka skola göras till föremål för ökad beskattning. Att detta val företrädesvis bör falla på sådana artiklar, som, utan att ingå bland de för flertalet af befolkningen oundgängliga förnödenheter, likväl utgöra föremål för betydlig förbrukning och tillika äro af beskaffenhet att icke vara lätt smuggelbara, följer af ändamålet, som sökes. Såsom sådana s. k. kassa-artiklar erbjuda sig följaktligen i främsta rummet Råsocker, dernäst Kaffe, och vidare vissa till specerier räknade frukter och bär, såsom Kakao, Mandel, Plommon, Russin, Sviskon och några andra dermed jemnförliga. Otvifvelaktigt vore äfven artikeln råtobak hit hänförlig, om icke redan derå lagd tull ur flere synpunkter, hvilka i motiven till taxan närmare anföras, kunde anses hafva uppnått den höjd, hvaröfver klokheten för närvarande bjuder att icke gå. Genom de å nyssanförde s. k. kassa-artiklar föreslagna, något förhöjda tullafgifter, för hvilka vidare redogöres i motiven till tulltaxan, har man beräknat, att en årlig förhöjning i tulluppbörden för samma artiklar skulle vinnas till belopp af rdr 1,090,567. Enligt Komiterades öfvertygelse skall denna inkomstförhöjning redan under instundande statsregleringsperiod komma att ersätta hela den vida högre brist, som af tullnedsättningarna i öfrigt beräknats blifva en följd. Den något förhöjda beskattningen å de stora kassa-artiklarne skall ock tvifvelsutan ganska snart bereda tillfälle att ytterligare nedsätta eller helt och hållet afskaffa sådana afgifter å förnödenhetsvaror och å sjöfarten, hvilkas upphäfvande Komiterade redan nu ur anförda skäl önskat kunna tillstyrka, men hvilka Komiterade af farhåga för en alltför stor minskning i tullinkomsten ansett sig böra i förslaget bibehålla.

Hvad i alla händelser vid jemnförelse af tullnedsättningarna, å ena, och afgiftsförhöjningarna, å andra sidan, såsom faktiskt framgår är, att ojemnförligt största delen af de nedsatta tullafgifterna varit sådana, som tryckt konsumenten, utan att bereda statskassan motsvarig inkomst, emedan afgifterna förnämligast afsett och framkallat ökadt pris på inhemska produkter, då deremot de föreslagna förhöjda afgifterna å kassa-artiklarne helt och hållet tillfalla statskassan och således verkligen gå till fyllande af statens behof.

Undertecknade, af Ström och Lenning, hvilka i vissa delar varit af olika mening med Komitéens pluralitet, få med afseende härpå i underdånighet åberopa sina bilagda reservationer.

Komiterade framhärda med djupaste vördnad, trohet och nit

Stormäktigste, Allernådigste Konung!

Eders Kongl. Maj:ts

underdånigste och tropligtigste
tjenare och undersåter

A. G:son BENNICH.

W. KARSTRÖM. C. F. af STROM. P. MURÉN. JOHN LENNING.

S. J. Stenberg.

Stockholm den 22 Juli 1865.

Till KONGL. MAJ:T underdånigst med Förslag till ny Tulltaxa.

Reservationer.

I afseende å de, enligt 4 § af underrättelserna till gällande Tulltaxa, af både Svenska och främmande fartyg till Kongl. Maj:t och Kronan utgående lastpenningar, har jag biträdt den af Komitéen uttalade åsigt om önskvärdheten deraf, att denna afgift kunde borttagas. För den händelse likväl omständigheterna icke skulle finnas medgifva, att en sådan förändring i hela sin omfattning nu genomföres, anser jag dock hinder icke böra möta att, såsom en öfvergångsåtgärd, afgiftens nuvarande belopp nedsättes, och att, i sammanhang dermed, gällande bestämmelser om ordningen och vilkoren för samma afgifts utgående förändras på ett sätt, att mera principenhet i detta hänseende, än för närvarande eger rum, och enkelhet i uppbörden beredes. Jemnlikt åberopade bestämmelser skola nemligen lastpenningar betalas hvarje gång både vid inkommande och utgående, med den inskränkning, att, om ett fartyg under loppet af ett kalenderår gör flere resor mellan Sverige och utrikes ort, dessa umgälder erläggas för *utgående* allenast första resan och vid förnyadt *inkommande* endast när fartyget innehar last samt större eller mindre del deraf lossar. På grund af dessa stadganden kan icke blott ett från riket med last afgående fartyg blifva befriadt från lastpenningars utgörande, utan ock ett i barlast ankommande eller afgående fartyg varda underkastadt dylik afgift, äfvensom det ännu mera oegentliga förhållande inträffa att ett både vid inkommandet och utgåendet barlastadt fartyg pålägges lastpenningar. I begreppet af ifrågavarande afgift ligger dock otvifvelaktigt, det den omständighet att fartyget innehar last, hvars fortskaffande kan antagas inbringa vinst, skall utgöra grunden och vilkoret för fartygets beskattande genom samma afgift; hvadan ock denna bör erläggas för ett fartyg, då det kommer eller går med last, men deremot icke i något fall betunga ett barlastadt fartyg. Då dessutom, med tillämpning af omförmälda stadganden, uppbörden af afgiften och kontrollen i och för bestämmande, huruvida befrielse från afgiftens erläggande i angifna fall skall få åtnjutas, är invecklad och ofta förenad med väsentliga svårigheter samt besvär, finner jag mig på dessa skäl böra föreslå att, derest lastpenningeafgiften icke från och med nästinstundande statsreglerings-period varder helt och hållet afskaffad, denna afgift må från och med samma tidrymd nedsättas till ett belopp af 50 öre pr nyläst och bestämmas utgå af ett fartyg hvarje gång det med last från utrikes ort ankommer till Svensk hamn eller från sådan hamn med last afgår till utrikes ort. Med hänseende likväl till det obilliga förhållande, som genom full tillämpning af detta förslag skulle uppstå derutinnan, att mindre fartyg och båtar, hvilka emellan närmare belägna utländska orter och Svenska hamnar verkställa ofta förnyade resor, men i följd af sitt inskränktare lastrum kunna för hvarje resa påräkna endast en ringare förtjenst, varda af last-

penningeafgiften jemnförelsevis i högre mån betungade än fartyg af större drägtighet och som idka fraktfart emellan Sverige och mera aflägsna länder, får jag tillika föreslå att, i öfverensstämmelse med hvad i fråga om fyr- och båkafgifters erläggande är genom Kongl. Förordningen angående Lots- och Fyr-Inrättningen i Riket af den 9 Juli 1862 stadgadt, däckade fartyg och båtar under 6 nylästers drägtighet samt odäckade fartyg och båtar under 9 nylästers drägtighet må från lastpenningars utgörande befrias. Hvarförutan jag hemställer att befrielse från sådan afgift jemnväl för lastade fartyg af större drägtighet må ega rum ej mindre i de fall § 10 af Tulltaxe-underrättelserna förutsätter än ock i de fall, Komitéen ytterligare tillstyrkt; äfvensom att, jemnte det barlastade fartyg, på sätt af mitt förestående förslag följer, skulle i alla händelser från samma afgift befrias, såsom barlastadt må fortfarande anses fartyg, hvars lastqvantitet är i förhållande till fartygets drägtighet af ringare betydenhet; i hvilket hänseende än vidare skulle tjena till efterrättelse hvad härom redan är stadgadt i meranämnde 4 § af Tulltaxe-underrättelserna.

Stockholm den 22 Juli 1865.

C. F. af STRÖM.

Oaktadt vid den nyligen afslutade Handels- och Sjöfartstraktaten med Frankrike tullsatserna å de flesta fabriks- och handelsalster blifvit betydligen nedsatte, har likväl den af Eders Kongl. Maj:t nådigst förordnade Komité för utarbetande af förslag till ny tulltaxa ansett ytterligare nedsättningar böra förordas, bland annat å artiklarne bomullsgarn, bomullsväfnader, strumpstolsväfnader, raffinadsocker, m. m., och får jag mot detta beslut anföra min skiljaktiga mening.

Utan föregående erfarenhet om verkan af de redan gjorda tullnedsättningarne på de Svenska näringarne, anser jag för min del vådligt att nu tillstyrka ytterligare nedsättningar, särdeles för ofvannämnda artiklar, hvilka för närvarande genom utländska konjunkturförhållanden lida ett menligt inflytande.

Först sedan de, på grund af Traktaten med Frankrike, beslutade lägsta tullsatser hunnit tillämpas, anser jag möjligt att med någorlunda säkerhet beräkna det inflytande, som ytterligare tullnedsättningar komma att utöfva, så väl i fråga om statsverkets inkomster, som den Svenska industriens fortfarande bestånd och utveckling.

Stockholm den 22 Juli 1865.

JOHN LENNING.

Förslag

till

TULL-TAXA.

Tariff för Införsels-tullen.

	Qvantitet för Tullberäkningen.	1867. Införsels-tull. Riksmynt.		1868. Införsels-tull. Riksmynt.	
		R:dr.	öre.	R:dr.	öre.
Absinth; hänföres under Likör.					
Accordion	1 skålp.	—	25		
Aether spirituosus eller s. k. **Hoffmans droppar**; tullbehandlas efter hvad taxan stadgar för art. Bränvin och Sprit.					
Affall, Spillning och Spån, ej specificerade	——	Fria			
Affall vid klädesberedning; se Stoft.					
Agat, oarbetad äfvensom arbetad, men oinfattad	——	Fri			
infattad med guld eller silfver, väges med infattningen och förtullas såsom den;					
infattad med andra ämnen, tullbehandlas såsom Bijouterivaror.					
Aiguiletter; se Gulddragare- och Snörmakarearbeten.					
Alabaster, oarbetad äfvensom arbetad, ej specificerad	——	Fri			
Album, fodralens vigt inberäknad	1 skålp.	—	25		
Albumin, hänföres under Kemiskt-tekniska preparater.					
Aloë; hänföres under Apoteksvaror.					
Alun, alla slag	——	Fri			
Ambra	——	Fri			
Angelika	——	Fri			
Anilin; hänföres under Kemiskt-tekniska preparater.					
Anis	1 skålp.	—	7		
Antimonium crudum eller **Spetsglans,** äfvensom **Regulus** eller **Antimonmetall**	——	Fria			
Apelsiner och **Apelsinskal**	1 skålp.	—	6		

	Qvantitet för Tullberäkningen.	1867. Införsels-tull. Riksmynt.		1868. Införsels-tull. Riksmynt.	
		R:dr.	öre.	R:dr.	öre.
Apoteksvaror, alla i taxan ej specificerade, enkla eller sammansatta	—	Fria			
Argentan eller **Nysilfver;** hänföres under Metaller, sammansatta.					
Arkitektoniska arbeten; se Bildhuggeriarbeten.					
Arrak; se Bränvin.					
Arsenik	—	Fri			
Asfalt	—	Fri			
Asfaltfilt; hänföres under Papper, förhydnings- och tak-.					
Asfaltrör; hänföras till Maskinerier, Redskap och Verktyg, ej specificerade.					
Aska, rå, af träd eller andra vegetabilier	—	Fri			
pott-, vällad eller oraffinerad, äfvensom raffinerad eller kalcinerad	—	Fri			
koppar-; se Kopparskrot.					
tenn- och bly-; se Tennaska.					
Askar och Dosor, tullbehandlas lika med det ämne arbetadt, hvaraf de bestå;					
af sammansatta eller såsom arbetade ej specificerade ämnen	1 skålp.	—	20	—	15
Assa foetida (Dyfvelsträck); hänföres under Apoteksvaror.					
Auripigment; hänföres under Färger, ej specificerade.					
Balsam, kopaive-, peruviansk och annan nativ	—	Fri			
Band:					
silkessammets- och helsiden-	1 skålp.	2	—	1	50
halfsiden-	1 skålp.	1	25	1	—
Anm. Ingen skilnad i tullafgiften göres, om uti halfsidenband silket utgör blott en ringa beståndsdel.					
andra slag, derunder inbegripna sådana äfven af silke, hvari kautschuk, guttapercha eller likartade ämnen ingå	1 skålp.	—	50		
Bark, alla ej specificerade slag	—	Fri			
Barometrar; se Instrumenter, fysiska m. fl.					
Bast och **Bastrep**	—	Fria			
Bastmattor:					
af kokosbast; se Mattor.					
andra slag	—	Fria			
Beck och **Beckolja**	—	Fria			
Bayerskt eller **Tyrolerbeck;** hänföres under Harts.					

	Qvantitet för Tullberäkningen.	1867. Införsels-tull. Riksmynt.		1868. Införsels-tull. Riksmynt.	
		R:dr.	öre.	R:dr.	öre.
Ben:					
oarbetadt, alla slag, derunder inbegripna tangentskifvor till s. k. klaviaturer, klufvet, spjelkadt och sågadt ben samt förmalda ben eller s. k. benmjöl	——	Fritt			
arbetadt:					
Elfen- och Hvalrosständer	1 skålp.	—	50		
andra slag	1 skålp.	—	15		
Benspån; hänföres under Affall.					
Bensvart, Benkol eller **Bister**	——	Fria			
Berberisrötter	——	Fria			
Bernsten, rå och oarbetad äfvensom arbetad, men oinfattad	——	Fri			
infattad med guld och silfver väges med infattningen och förtullas såsom den;					
infattad med andra ämnen, tullbehandlas såsom Bijouterivaror.					
Bijouterivaror af annat ämne än guld och silfver, enkla eller sammansatta, såsom armband, bröstnålar, kedjor, kors, ringar, sigiller, spännen, urhakar m. m.	1 skålp.	—	35		
Anm. Afdrag i vigten göres ej för fodraler, hvari Bijouterivaror inkomma, eller för kartor, hvarå de äro uppfästade.					
Bildhuggeri- och **Arkitektoniska arbeten**, som utgöra konstnärsarbeten	——	Fria			
andra slag Bildhuggeri- och Arkitektoniska arbeten af trä eller annat ämne, hvilket, såsom arbetadt, ej är i taxan specificeradt	——	Fria			
Bin, i kupor, eller på annat sätt förvarade	——	Fria			
Biscuit, arbeten deraf; hänföras till Porslin, äkta: hvitt eller enfärgadt.					
Bister; se Bensvart.					
Blauholz; hänföres till Färgträ.					
Blecksslagarearbeten, ej specificerade:					
olackerade	1 skålp.	—	10		
lackerade	1 skålp.	—	15		
Blod, alla slag	——	Fritt			
Blodiglar	——	Fria			
Blommor, naturliga, friska eller torra	——	Fria			
konstgjorda, af tyg, papper, fjäder eller halm	1 skålp.	5	—		
delar af konstgjorda blommor	1 skålp.	2	—		
Anm. Med "delar af konstgjorda blommor" förstås endast blad i bundtar, ax för sig, knoppar för sig o. s. v. utan tillsatser eller sammanbindning.					

	Qvantitet för Tullberäkningen.	1867. Införsels-tull. Riksmynt.		1868. Införsels-tull. Riksmynt.	
		R:dr.	öre.	R:dr.	öre.
Blomsterlökar	——	Fria			
Blonder; se Spetsar.					
Bly:					
oarbetadt, i tackor eller rullar	——	Fritt			
arbetadt, ej specificeradt:					
omåladt och olackeradt	1 skålp.	—	3		
måladt eller lackeradt	1 skålp.	—	15		
Blyerts	——	Fri			
Blyertspennor, alla slag	1 skålp.	—	15		
Blyglete; se Glete.					
Blysocker	——	Fritt			
Blytran; hänföres under Kemiskt-tekniska preparater.					
Blår, hamp- och lin-	——	Fria			
Bläck, skrif- äfvensom **Bläckpulver**, eller **Bläcksubstans**, flaskornas eller krusens vigt inberäknad	1 skålp.	—	3		
Bobiner; hänföras till Maskinerier, Redskap och Verktyg, ej specificerade.					
Bokbindarecloth, eller klistrad och pressad bomullsväfnad; se Väfnader, bomulls-.					
Bokguld; se Guld.					
Boksilfver; se Silfver.					
Bokstafsstämplar samt **Boktryck** och **Stilar**	1 skålp.	—	5		
förslitna och obrukbara eller s. k. Stilskrot	——	Fria			
Bok- och Koppartrycksvärta	1 skålp.	—	3		
Bolus, hvit och röd, samt Terra Sigillata	——	Fri			
Bomull	——	Fri			
Bomullstrassel	——	Fritt			
Borax, äfvensom **Boraxsyradt Natron** eller **Tinkal**	——	Fria			
Borst; hänföres till Hår.					
Borstbindarearbeten:					
med infattning af opoleradt eller måladt trä eller jern	1 skålp.	—	10	—	5
med infattning af poleradt eller lackeradt trä	1 skålp.	—	20	—	10
med infattning af ben, horn eller andra ämnen	1 skålp.	—	40	—	20
murare- och målareborstar; hänföras till Maskinerier, Redskap och Verktyg, ej specificerade.					
Bouillon de poche	——	Fri			
Brefkuverter och **Papperspåsar**	1 skålp.	—	12	—	10
Bresilja; hänföres under Färger och Färgningsämnen, andra slag, ej specificerade.					

	Qvantitet för Tullberäkningen.	1867. Införsels-tull. Riksmynt.		1868. Införsels-tull. Riksmynt.	
		R:dr.	öre.	R:dr.	öre.
Britanniametall; hänföres under Metaller, sammansatta.					
Broderade arbeten, draga lika tull med det tyg, hvarå broderiet är anbragt, med tillägg af 20 procent.					
Broderduk, Marle och **Stramalj:**					
af silke	1 skålp.	2	—	1	50
af silke med tillsats af annat material	1 skålp.	1	25	1	—
af ull	1 skålp.	1	—	—	75
af papper	1 skålp.	—	15		
andra slag, enkla eller blandade	1 skålp.	—	50		
Anm. Påbörjade eller halffärdiga tapisseriarbeten förtullas lika med duken, hvarå de äro anbragta, med tillägg af 20 procent.					
Brodermönster	1 skålp.	—	10	—	8
Bronz; hänföres under Metaller, sammansatta.					
Bronzpulver; hänföres under Metaller, sammansatta, arbetade, andra slag.					
Bruneller; se Plommon.					
Brunsten	——	Fri			
Bränvin och **Sprit:**					
på fat	1 kanna af 50 % alkoholhalt vid + 15° C.	—	75		
på buteljer	1 kanna af 50 % alkoholhalt vid + 15° C.	1	50		
Anm. Finnes varan försatt med socker eller annat främmande ämne, hvarigenom alkoholhalten angifves oriktigt å profvaren, erlägges tull såsom för Likör.					
Bröd, alla slag	——	Fritt			
Buskar	——	Fria			
Buteljer; se Glas.					
Båtar; se Fartyg.					
Bäfvergäll; hänföres under Apoteksvaror.					
Bälten, Strumpeband, Klädnings- och Ärmhållare m. fl. dylika persedlar tullbehandlas efter hvad taxan bestämmer för art. Hängslen.					
Bär, ej specificerade; se Frukter.					
Bärsaft med tillsats af sprit; tullbehandlas såsom Likör. utan sådan tillsats; tullbehandlas såsom Vin.					
Böcker:					
på främmande språk tryckta; lexica, deri något främmande språk ingår; not- och ritböcker, äfvensom böcker eller lösa blad med upphöjda bokstäfver för blindas behof	——	Fria			

	Qvantitet för Tullberäkningen.	1867. Införsels-tull. Riksmynt.		1868. Införsels-tull. Riksmynt.	
		R:dr.	öre.	R:dr.	öre.
Böcker:					
på Svenska språket tryckta biblar, gifna till Svenska bibelsällskapet	——	Fria			
från utrikes ort återkommande, i Sverige tryckta, då de reklameras af författaren eller förläggaren, eller då två besigtningsmän, af hvilka åtminstone den ene bör vara boktryckare, intyga att böckerna äro i Sverige tryckta	——	Fria			
på Svenska språket i Finland tryckta och af Finske undersåter författade	——	Fria			
andra på Svenska språket tryckta	1 skålp.	—	8		
med inbundet, rent eller linieradt papper draga lika tull som papperet med tillägg af 20 procent.					
Bönor, alla slag, ej specificerade	——	Fria			
Bössor; se Gevär.					
Cassia Fistula; hänföres under Apoteksvaror.					
Cassia Lignea; se Kanel.					
Cement	——	Fritt			
Chagrinskinn; hänföres under Hudar och Skinn, ej pelsverk, beredda, andra slag.					
Champignoner; hänföras under Svampar.					
Cheniller; hänföras under Gulddragare- och Snörmakarearbeten.					
Chokolad	1 skålp.	—	18		
Chrystalli tartari; se Vinsten.					
Cider; tullbehandlas lika med Vin.					
Cigarrer; se Tobak.					
Cigarretter; se Tobak.					
Cikorierot	1 skålp.	—	2		
bränd eller malen, hänföres till hvad under rubriken Kaffe är bestämdt för alla till kaffesurrogat användbara brända växter.					
Cinders; se Stenkol.					
Cirklar, Passare och **Cirkelbestick;** hänföras under Instrumenter, matematiska.					
Citroner och **Citronskal**	1 skålp.	—	6		
Citronsaft	——	Fri			
Citronsalt eller **kristalliserad Citronsyra**	——	Fri			
Coakes; se Stenkol.					
Cremor tartari; hänföres under Vinsten.					

	Qvantitet för Tullberäkningen.	1867. Införsels-tull. Riksmynt.		1868. Införsels-tull. Riksmynt.	
		R:dr.	öre.	R:dr.	öre.
Curcuma, Gurkmeja; hänföres under Färger och Färgningsämnen, andra slag, ej specificerade.					
Cyankalium; hänföres under Kemiskt-tekniska preparater.					
Dadlar; tullbehandlas såsom Frukter och Bär, ej specificerade.					
Deglar; hänföras under Maskinerier, Redskap och Verktyg, ej specificerade.					
Desman; se Muskus.					
Dividvi eller **Libidvi**; se Garfskidor.					
Dosor; se Askar.					
Drakblod; hänföres under Färger och Färgningsämnen, andra slag, ej specificerade.					
Dref och **Drefmat**	—	Fria			
Dricka; se Maltdrycker.					
Dun, alla slag	—	Fritt			
Dyfvelsträck; hänföres under Apoteksvaror.					
Ekollon; se Knapergall.					
Elfenben; se Ben.					
Emalj, i massa	—	Fri			
Enbär	—	Fria			
Enbärsmos; hänföres under Apoteksvaror.					
Essenser; se Oljor, flyktiga.					
Estamper; se Kopparstick.					
Etuis, af sammansatta eller såsom arbetade ej specificerade ämnen:					
med tillbehör	1 skålp.	—	35		
utan tillbehör	1 skålp.	—	25		
Fabriksvaror, ej specificerade; se Slöjdvaror.					
Fartyg och **Båtar** med tillbehör	—	Fria			
Fayence; se Porslin.					
Fenkol	1 skålp.	—	7		
Fernissa	1 skålp.	—	5		
Anm. S. k. Fernissa af sprit med en obetydlig tillsats af harts, tullbehandlas under tillämpning af hvad taxan stadgar för art. Bränvin och Sprit.					
Fikon; se Frukter och Bär, ej specificerade.					
Filar; hänföras under Maskinerier, Redskap och Verktyg, ej specificerade.					
Fingerborgar och **Syringar**, af andra ämnen än guld och silfver	1 skålp.	—	20	—	15

	Qvantitet för Tullberäkningen.	1867. Införsels-tull. Riksmynt.		1868. Införsels-tull. Riksmynt.	
		R:dr.	öre.	R:dr.	öre.
Fisk:					
färsk	—	Fri			
saltad eller inlagd:					
anjovis, sardeller och thonfisk, kärlens vigt inberäknad	1 skålp.	—	16		
andra slag, saltad eller inlagd, äfvensom torr eller rökt	—	Fria			
Fiskben; se Ben.					
Fiskskinn, oberedda eller beredda	—	Fria			
Fjedrar:					
till begagnande för jernvägsmateriel	—	Fria			
s. k. krinolin-, öfverklädda, omspunna eller omväfda; se Karkasser.					
ur-; hänföras till delar af ur, ej specificerade.					
andra slag, ej specificerade, förtullas lika med det ämne, arbetadt, hvaraf de bestå.					
Fjäder, ospritad eller spritad	—	Fri			
Fjäll, s. k. hvalfisk-; se Ossa Sepiæ.					
Flaggor; förtullas lika med väfnaden, hvaraf de bestå.					
bergade från främmande förolyckade fartyg; se Inventarier, skepps-.					
Flintor och **Flintsten**; se Sten.					
Flottholz; hänföres under Korkbark.					
Flyttsaker:					
reseförnödenheter, af egaren sjelf medförda, då de af vederbörande tullkammare eller tullinspektion finnas ej öfverstiga hans behof under resan	—	Fria			
inkomna för sådana Svenska undersåters räkning, som varit å utrikes ort bosatta, så framt effekterna vid införseln finnas gamla och brukade samt af vederbörande tullkammare eller tullinspektion pröfvas ej öfverstiga egarens behof	—	Fria			
öfriga inkommande gamla och brukade husgerådseller andra lösörepersedlar (hvilkas införsel, äfven såsom nya, ej genom denna taxa är i allmänhet medgifven tullfritt eller mot lägre tull, än högst 10 procent af värdet, då sådan förtullningsgrund bör tillämpas), när de vid införseln af vederbörande tullkammare eller tullinspektion pröfvas icke öfverstiga egarens behof	R:dr 100 R:mt.	10	—		
Flädermos och **Flädersaft**; hänföras under Apoteksvaror.					

	Qvantitet för Tullberäkningen.	1867. Införsels-tull. Riksmynt.		1868. Införsels-tull. Riksmynt.	
		R:dr.	öre.	R:dr.	öre.
Fläsk	——	Fritt			
Fnöske	——	Fritt			
Foglar, lefvande	——	Fria			
slagtade; hänföras under Kött.					
preparerade till naturalie-samlingar; hänföras till Naturalier.					
Folier, bly-, tenn- eller Stanniol	——	Fria			
Formar af hvad ämne som helst för näringarnes behof, och hvilka kunna hänföras till Maskinerier, Redskap och Verktyg	——	Fria			
Fosfor; hänföres under Kemiskt-tekniska preparater.					
Fotografier; se Kopparstick.					
Fransar; se Gulddragare- och Snörmakare-arbeten.					
Friktionsstickor och **Friktionssvamp;** se Tändstickor och Tändsvamp.					
Frukter och **Bär,** ej specificerade:					
friska	——	Fria			
inlagda i bränvin, olja eller ättika, kärlens vigt inberäknad	1 skålp.	—	16		
torra eller saltade	1 skålp.	—	8		
insyltade; hänföras under Konfityrer.					
Frö:					
kanarie-	1 skålp.	—	4		
andra slag	——	Fria			
Fyrverkeriarbeten; tullbehandlas lika med Krut.					
Färger och **Färgningsämnen:**					
blyhvitt, zinkhvitt och kremzerhvitt, äfven med olja eller annorledes beredda	1 skålp.	—	3		
andra slag, ej specificerade, oberedda eller beredda	——	Fria			
Färglådor med färger och annat tillbehör, äfvensom färger i musslor, glas o. s. v.	——	Fria			
Färgmossa, alla slag	——	Fri			
Färgträ, oraspadt eller raspadt, samt andra till färgning användbara oberedda växter och växtdelar, i taxan ej specificerade	——	Fria			
Galangarot; hänföres under Apoteksvaror.					
Gallipot; hänföres under Harts.					
Gallizensten, hvit och blå; hänföres under Vitriol.					
Gallmeja	——	Fri			
Galläpplen	——	Fria			

	Qvantitet för Tullberäkningen.	1867. Införsels-tull. Riksmynt.		1868. Införsels-tull. Riksmynt.	
		R:dr.	öre.	R:dr.	öre.
Galoner; se Gulddragare- och Snörmakare-arbeten.					
Gardiner, rull-, af bomulls-, linne- eller hampväfnad, målade eller tryckta	1 skålp.	—	30		
Garfskidor	—	Fria			
Garn:					
bomulls-, enkelt eller dubbleradt, i härfvor eller å bobiner:					
ofärgadt af N:o 26 och deröfver samt allt slags blekt	1 skålp.	—	8		
ofärgadt och oblekt under N:o 26	1 skålp.	—	6		
färgadt eller tryckt, alla slag	1 skålp.	—	12		
Anm. I händelse hos vederbörande tulltjensteman villrådighet uppstår, huruvida icke en under benämning af dubbleradt bomullsgarn angifven vara rätteligen bör till bomullstråd hänföras, åligger godsegaren, såsom vilkor för tillgodonjutande af de för dubbleradt bomullsgarn stadgade lägre tullumgälder, med sakkunnige personers, efter besigtning å godset, afgifna betyg styrka, att varan utgör garn af sistnämnda beskaffenhet.					
kamel- och ull-, alla slag:					
ofärgadt och oblekt	1 skålp.	—	10		
färgadt eller blekt, s. k. brillantgarn derunder inbegripet	1 skålp.	—	15		
Anm. Garn af bomull eller ull med tillsats af silke förtullas såsom brillantgarn.					
linne-:					
ofärgadt och oblekt	1 skålp.	—	10		
färgadt eller blekt	1 skålp.	—	20		
segel- och bind- äfvensom garn af Indisk hampa, eller s. k. Jute, samt gräsgarn	1 skålp.	—	5		
Anm. För garn, dubbleradt af till färg och råämne olika garnsorter, hvilka hvar för sig draga olika tull, beräknas införselstullen utan hänsigt till den större eller mindre andel, hvarmed den ena eller andra garnsorten deri ingår, efter den högre afgiftsbestämmelsen.					
Gasmätare	R:dr 100 R:mt.	5	—		
Gaude; hänföres till Färger och Färgningsämnen, andra slag, ej specificerade.					
Gelatine; se Lim.					
Gelé; hänföres till Konfityrer.					
Genèver; hänföres under Bränvin.					
Gentianarot; hänföres under Apoteksvaror.					

	Qvantitet för Tullberäkningen.	1867. Införsels-tull. Riksmynt.		1868. Införsels-tull. Riksmynt.	
		R:dr.	öre.	R:dr.	öre.
Gevär, skjut-, alla slag, vigten af fodraler och deri inlagde tillbehör inberäknad, äfvensom delar af sådana gevär	1 skålp.	—	20	—	15
Gips och **Gipssten** äfvensom **Gipsarbeten,** ej specificerade	——	Fria			
Glas:					
bunkar, burkar, buteljer och flaskor, äfvensom apotekare-ståndkärl med inbränd signatur	1 Centner	—	75		
bunkar, burkar, buteljer och flaskor, på hvilka varor inkomma, och som icke, enligt särskildt stadgande i taxan, inbegripas uti vigten för tullberäkningen	——	Fria			
Anm. Denna tullfrihet gäller icke för karafiner och pressade eller slipade flaskor.					
fönster-, alla slag	1 skålp.	—	3	—	2
kemiska	——	Fria			
ljuskron-	1 skålp.	—	5		
optiska, lösa och oinfattade	——	Fria			
patent- och glastakpannor	——	Fria			
spegel-:					
rå och oslipade eller s. k. glasämnen	1 skålp.	—	3	—	2
slipade, ofolierade	1 skålp.	—	5		
folierade	1 skålp.	—	10		
ur-	1 skålp.	—	10		
andra slag, karafiner och pressade eller slipade flaskor derunder inbegripna	1 skålp.	—	15	—	10
Glasflusser:					
oslipade samt slipade, men oinfattade	——	Fria			
infattade med guld eller silfver, vägas med infattningen och förtullas såsom den					
infattade med andra ämnen, tullbehandlas såsom Bijouterivaror.					
Glasgalla	——	Fri			
Glasmästarediamanter, infattade; tullbehandlas såsom Maskinerier, Redskap och Verktyg, ej specificerade.					
Glasskärf eller **Krasglas**	——	Fritt			
Glasvaror försedda med flätning, som icke utgöra varuemballage; se Glas, andra slag.					
Glasögon, lorgnetter och andra monterade optiska glas; se Instrumenter, optiska m. fl.					
Glaubersalt; se Salt.					
Glete eller **Glitt,** alla slag	——	Fritt			

	Qvantitet för Tullberäkningen.	1867. Införsels-tull. Riksmynt.		1868. Införsels-tull. Riksmynt,	
		R:dr.	öre.	R:dr.	öre.
Glober, med eller utan ställning	—	Fria			
Glycerin; hänföres under Kemiskt-tekniska preparater.					
Glycyrrhiza; se Lakritsrot.					
Grains d'Avignon; hänföras till Färger och Färgningsämnen, andra slag, ej specificerade.					
Gramaner; se Gulddragare- och Snörmakare-arbeten.					
Granatäpplen; se Frukter och Bär, ej specificerade.					
Granatäppleskal	—	Fria			
Grifflar af sten, infattade eller oinfattade	—	Fria			
Gryn och **Mjöl:**					
af spanmål; se Spanmål.					
af ris	1 skålp.	—	2		
andra slag	1 skålp.	—	4		
Gräs, ej specificeradt, oarbetadt eller arbetadt, ofärgadt eller färgadt	—	Fritt			
Gräsmattor och **Gräsrep**	—	Fria			
Grönsaker; tullbehandlas lika med Frukter och Bär, ej specificerade.					
Guano och **andra gödningsämnen,** ej specificerade	—	Fria			
Guld:					
oarbetadt	—	Fritt			
arbetadt	1 ort	—	5		
bok-, äkta och oäkta	1 ort	—	1		
Anm. Vigten för pappersbladen, mellan hvilka guldet ligger, inberäknas.					
musiv-, puder- eller unsen-	1 ort	—	1		
spinn-; se Tråd.					
Gulddragarearbeten af guld eller silfver:					
kantiljer, paljetter, fransar, galoner, gramaner, snören och andra, ej specificerade, äkta eller oäkta	1 ort	—	1		
Guldtyg; hänföres under Väfnader, siden-.					
Gummi, alla slag, ej specificeradt	—	Fritt			
Gummi elasticum; se Guttapercha och Kautschuk.					
Gummi gutta; hänföres under Färger och Färgningsämnen, andra slag, ej specificerade.					
Guttapercha och **Kautschuk,** oarbetad eller i skifvor utvalsad	—	Fri			
arbeten deraf:					
slangar och rör samt buffers	—	Fria			

	Qvantitet för Tullberäkningen.	1867. Införsels-tull. Riksmynt.		1868. Införsels-tull. Riksmynt.	
		R:dr.	öre.	R:dr.	öre.
Guttapercha och **Kautschuk:**					
arbeten deraf:					
andra slag, ej specificerade, och som ej äro hänförliga till Maskinerier, Redskap och Verktyg, eller delar deraf	1 skålp.	—	40		
Hagel	1 skålp.	—	3		
Halm	——	Fri			
Halmarbeten, ej specificerade	1 skålp.	—	40		
Halsduksvalkar: tullbehandlas såsom Kläder.					
Hammarfilt; tullbehandlas såsom Filtar af ylle under art. Väfnader.					
Hampa, ohäcklad och häcklad, s. k. Jutegarn derunder inbegripet	——	Fri			
Handskar, alla slag	1 skålp.	1	—		
Handskskinn, tillskurna till handskar	1 skålp.	—	30		
Handtverkerivaror, ej specificerade; se Slöjdvaror.					
Harmonium och **Fysharmonika;** se Instrumenter, musikaliska.					
Harts och **Harpöes**	——	Fria			
Hattar; hel- eller halffärdiga:					
af hel- eller halfsiden, af felb derunder dock icke inbegripna, äfvensom monterade fruntimmershattar, alla slag	1 stycke	1	50		
sjömans- eller s. k. blankhattar och sydvester	1 stycke	—	20		
andra slag	1 stycke	—	40		
Anm. Äro hattarne sammansatta af flera materialier, förtullas de efter det ämne, hvaraf de hufvudsakligen bestå.					
Hattflätor; hänföras under Halmarbeten, ej specificerade.					
Hattfoder af siden eller annan väfnad, i förening med annat material	1 skålp.	—	75		
Hattfodraler; se Nattsäckar.					
Hattstommar, med eller utan styfning, tullbehandlas lika med det ämne, arbetadt, hvartill de närmast kunna hänföras.					
Honing	——	Fri			
Horn:					
oarbetadt eller raspadt	——	Fritt			
arbetadt:					
plattor äfvensom skifvor till lyktor m. m.	——	Fria			
knappar med eller utan fernissning	1 skålp.	—	15		
andra slag	1 skålp.	—	50		

	Qvantitet för Tullberäkningen.	1867. Införsels-tull. Riksmynt.		1868. Införsels-tull. Riksmynt.	
		R:dr.	öre.	R:dr.	öre.
Hudar och **Skinn:**					
ej hänförliga till pelsverk:					
oberedda, alla slag	——	Fria			
beredda:					
sulläder och bindsulläder samt hvitgarfvade (alunerade) äfvensom sämskade hudar och skinn	1 skålp.	—	15	—	10
andra slag	1 skålp.	—	30	—	20
pelsverk:					
oberedda:					
bäfver, hiller, kinkilla, mård, närtz, sobel, svarträf och blåräf samt utter	1 skålp.	1	—		
andra slag	1 skålp.	—	20		
beredda, lösa eller hopsydda, förtullas lika med samma slag oberedda, med tillägg af 20 procent.					
fullfärdiga persedlar, med pelsverk till öfvertyg, såsom skinnpelsar, muffar, kragar m. m., förtullas lika med pelsverket oberedt, hvaraf de bestå, med tillägg af 40 procent.					
Humle	——	Fri			
Hummer	——	Fri			
Husblås; se Lim.					
Hvalraf eller **Spermaceti**	——	Fri			
Hvalrosständer; se Ben.					
Hållrot; hänföres under Apoteksvaror.					
Hår, häst-, eller tagel äfvensom andra slag	——	Fria			
Hår- och **Tagelarbeten**, ej specificerade:					
med infattning eller lås af guld eller silfver; vägas med infattningen och förtullas såsom den.					
med eller utan infattning eller lås af annat ämne; tullbehandlas såsom Bijouterivaror.					
Hårnålar; hänföras under Nålar.					
Häktor, Hakar och **Hyskjor**	1 skålp.	—	20	—	15
Hängslen eller delar deraf:					
af siden eller halfsiden	1 skålp.	1	—		
andra slag, derunder inbegripne sådana äfven af silke, hvari kautschuk, guttapercha eller likartade ämnen ingå	1 skålp.	—	50		
Anm. För spännen och ringar medgifves icke något afdrag i vigten.					
Hö	——	Fritt			

	Qvantitet för Tullberäkningen.	1867. Införsels-tull. Riksmynt.		1868. Införsels-tull. Riksmynt.	
		R:dr.	öre.	R:dr.	öre.
Indigo; hänföres under Färger och Färgningsämnen, andra slag, ej specificerade.					
Ingefära:					
torr	1 skålp.	—	8		
syltad; tullbehandlas såsom Konfityrer.					
Insekter; hänföras under Naturalier.					
Insektpulver	——	Fritt			
Instrumenter:					
fältskärs-, matematiska, optiska, fysiska och navigations- med eller utan fodral, alla slag, derunder inbegripna monterade optiska glas samt barometrar och termometrar	1 skålp.	—	15		
handtverks-; tullbehandlas såsom Maskinerier, Redskap och Verktyg, ej specificerade.					
musikaliska:					
flöjter, klarinetter och oboer	1 stycke	—	50		
gitarrer, lutor, violer, violonceller, kontrabasar, valdhorn, trumpeter, post- och signalhorn, trummor, pukor, klavér, positiv samt harpor	1 stycke	1	—		
fortepianon: tafflar samt stående s. k. kabinetts-flyglar	1 stycke	40	—		
flyglar	1 stycke	60	—		
speldosor	1 skålp.	—	50		
Anm. Utgöres infattningen af guld, silfver eller sköldpadd, tullbehandlas hela dosan såsom arbeten af nämnda slag.					
orgelverk äfvensom harmonium och fysharmonika ej specificerade, förtullas lika med sådana bland ofvan uppräknade, hvarmed de närmast kunna jemnföras.	R:dr 100 R:mt.	5	—		
Anm. *a*) Högst 2:ne stråkar, munstycken och så vidare må få åtfölja vid instrumentets förtullning. De öfriga, äfvensom särskildt inkommande tillbehör till instrumenter, förtullas efter 10 procent af värdet. *b*) Instrumenter, hvilka genom sina mindre dimensioner och sin beskaffenhet i öfrigt synbarligen endast utgöra leksaker, hänföras till art. Leksaker.					
Inventarier, skepps-, ej specificerade, och icke hänförliga till husgerådssaker eller beklädnadspersedlar, äfvensom skeppsinventarier, alla slag, tillhörande förolyckade eller sjöskadade utländska fartyg	——	Fria			
Ipecacuanha; hänföres under Apoteksvaror.					
Ister, alla slag	——	Fritt			
Jalappa; hänföres under Apoteksvaror.					

	Qvantitet för Tullberäkningen.	1867. Införsels-tull. Riksmynt.		1868. Införsels-tull. Riksmynt.	
		R:dr.	öre.	R:dr.	öre.
Jern:					
gjutet:					
tack- och barlast-, kanoner, stycken, nickhakar, mörsare, lavetter, bomber och kulor, slussportar, retorter samt hällar, vigter och lödjor	——	Fria			
gjutgods, allt annat, ej specificeradt:					
till jernvägsmateriel samt till Maskinerier eller delar deraf; tullbehandlas såsom Maskinerier, Redskap och Verktyg, ej specificerade.					
gröfre:					
a) kokkärl, ugnar, spisar och kabysser, gallerverk samt dertill apterade stolpar och ledstänger, axlar, balanser, mortlar, pressjern, strykjern, tappar, spottlådor, m. m. ...	1 skålp.	—	1		
b) eldställshållare, fotskrapor, hänglås, kaffeqvarnar, kopiepressar, paraplyställ m. m. ...	1 skålp.	—	8	—	5
finare:					
a) basreliefs, blomstervaser, byster, fruktskålar, korgar, lampor, ljusstakar, medaljonger, pappershållare, presenterbrickor, rökelsekar, urställningar, m. m., med eller utan målning eller lackering	1 skålp.	—	15	—	10
b) armband, kedjor, kors, nålar, ringar, m. m., tullbehandlas såsom Bijouterivaror.					
knappar, olackerade eller lackerade, samt skostift	1 skålp.	—	3		
smidt eller valsadt:					
ankare, kettingar, kettingsstoppare och krokar ...	——	Fria			
kedjor med länkjernet under samt till och med 0,2 tums diameter	1 centner	3	—		
armbultar, draggar, roderjern, skeppsknän, hammare och smedjestäd	——	Fria			
stång-, platt-, band-, bult-, galler- och sänksmide, rundt eller kantigt, knipp- och fyrkant- samt skär- och klippjern, äfvensom smältstycken	——	Fria			
jernvägsskenor med tillhörande skarfjern, skarfbultar, muttrar och railspik, äfvensom jernvägshjul och ringar dertill	——	Fria			
kassakistor, kassaskåp samt sängar	R:dr 100 R:mt.	15	—	10	—
plåtar, förtente och oförtente	——	Fria			
skostift, klippt eller skuren	1 skålp.	—	3		

	Qvantitet för Tullberäkningen.	1867. Införsels-tull. Riksmynt.		1868. Införsels-tull. Riksmynt.	
		R:dr.	öre.	R:dr.	öre.
Jern:					
smidt eller valsadt:					
spik af 1,5 tums längd och deröfver	1 centner	1	—		
all annan spik samt allt annat manufaktur- och handtverkssmide, ej specificeradt, och som icke är hänförligt till Maskinerier, Redskap och Verktyg, eller delar deraf:					
poleradt eller lackeradt	1 skålp.	—	20	—	15
andra slag, med eller utan bestrykning	1 skålp.	—	8	—	5
pläteradt; se Metaller, sammansatta.					
Jernskrot, gjutet, smidt eller valsadt	——	Fritt			
Jerntråd; se Tråd.					
Jerntrådslinor	——	Fria			
Jord, polér-	——	Fri			
Juveler, oinfattade och infattade	——	Fria			
Jäst, alla slag	——	Fri			
Kaffe	1 skålp.	—	12		
brändt och alla till kaffesurrogat användbara brända växter	1 skålp.	—	15		
Kakao	1 skålp.	—	12		
bränd eller malen; tullbehandlas såsom Kaffesurrogat.					
Kakel	1 centner	—	75		
Kali, alla slag; hänföres under Kemiskt-tekniska preparater.					
Kalk, osläckt och släckt	——	Fri			
Kalksten; se Sten.					
Kalmus; hänföres till Apoteksvaror.					
Kamfer, oraffinerad och raffinerad	1 skålp.	—	15		
Kamfin; tullbehandlas lika med de genom rektificering renade flygtiga fossila eller mineral- och genom torr distillation framställda oljor.					
Kanel, Kanelknopp och **Cassia Lignea**	1 skålp.	—	30		
Kantarider; hänföras under Apoteksvaror.					
Kantiljer; se Gulddragare- och Snörmakarearbeten.					
Kappsäckar; se Nattsäckar.					
Kapris; hänföres under Frukter och Bär, ej specificerade.					
Kardborrar och **Stråkardor**	——	Fria			
Kardemummor	1 skålp.	—	50		
Kardor och **Kardläder;** hänföras till Maskinerier, Redskap och Verktyg, ej specificerade.					

	Qvantitet för Tullberäkningen.	1867. Införsels-tull. Riksmynt.		1868. Införsels-tull. Riksmynt.	
		R:dr.	öre.	R:dr.	öre.
Karduan; hänföres under Hudar och Skinn, ej pelsverk, beredda, andra slag.					
Karkasser och **Karkassband**	1 skålp.	—	50		
Karmin; hänföres under Färger och Färgningsämnen, andra slag, ej specificerade.					
Karott; se Tobak.					
Kartor	—	Fria			
Kastanier	—	Fria			
Kautschuk; se Guttapercha.					
Kaviar	1 skålp.	—	60		
Kedjor till innanverk i ur; se Ur, delar deraf.					
Kemiskt-tekniska preparater, ej specificerade	—	Fria			
Kimrök; hänföres under Färger och Färgningsämnen, andra slag, ej specificerade.					
Kinabark och **Kinarot**; hänföras under Apoteksvaror.					
Kitt; hänföres till Blyhvitt under art. Färger och Färgningsämnen.					
Kli, alla slag	—	Fritt			
Klinker; hänföras under Tegel.					
Klorkalk	—	Fri			
Kläder, ej specificerade:					
nya gångkläder, eller delar deraf, samt nya färdigsydda duktyg, handdukar, lakan, örngott m. fl. dylika hushållspersedlar, äfven då sådana klädes- eller hushållspersedlar, eller delar deraf, äro märkta eller försedda med broderier, galoner, fransar, spetsar eller blonder, förtullas med 20 procents förhöjning i den tull, som är bestämd för tyget eller det ämne, hvaraf klädes- eller hushållspersedeln hufvudsakligen består.					
Anm. För gångkläder tages öfvertyget till grund för tullberäkningen; men uppstår svårighet att bestämma hufvudbeståndsdelen, tages till beräkningsgrund det material, som drager högsta tullafgift.					
för resfiltar äfvensom oljade eller fernissade kläder, derunder ej inbegripna sådana, som äro öfverdragna med kautschuk eller guttapercha, beräknas tullafgiften efter hvad för tyget är bestämdt, utan förhöjning.					
Anm. Möter i något fall hinder för utrönande af hvad slags tyg oljade eller fernissade kläder äro tillverkade, hänföras de till Väfnader, vaxade, andra slag.					

	Qvantitet för Tullberäkningen.	1867. Införsels-tull. Riksmynt.		1868. Införsels-tull. Riksmynt.	
		R:dr.	öre.	R:dr.	öre.
Kläder, ej specificerade:					
kläder, som utgöras af knutna eller stickade eller på strumpstol tillverkade persedlar, såsom hufvor, tröjor, underkläder, m. m., äfven om dessa äro färdigsydda, försedda med knappar och band o. s. v., förtullas, utan förhöjning, efter hvad för art. Strumpor och Strumpstolsarbeten är bestämdt.					
gångkläder, synbart brukade, tillhöriga sjöfarande eller resande, äfvensom nya, af egaren sjelf medförda, då kläderna pröfvas icke öfverstiga egarens personliga behof	—	Fria			
andra synbart brukade gångkläder	R:dr 100 R:mt	10	—		
Klöfvar; hänföras under Horn, oarbetadt.					
Knallhattar, askarnes vigt inberäknad	1 skålp.	—	50		
Knapergall och **Ekollon,** malen och omalen	—	Fri			
Knappar af sammansatta eller, såsom arbetade, ej specificerade ämnen	1 skålp.	—	40	—	30
Anm. Då knappar af glas, horn, metall, perlemor eller stenkol icke annorlunda äro af sammansatta ämnen tillverkade, än att öglan är olikartad, böra de förtullas på sätt taxan stadgar för det ämne, arbetadt, hvaraf sjelfva knapparne äro förfärdigade.					
Knappnålar; hänföras under Nålar.					
Knifvar:					
rak- med eller utan fodral	1 skålp.	—	30	—	25
penn-	1 skålp.	—	60	—	50
Anm. Såsom pennknifvar förtullas äfven knifvar, hvari finnas pennknifblad jemnte andra knifblad eller redskap.					
tälj-, sjömans- eller gröfre arbets-	1 skålp.	—	8	—	5
bords- och andra slag, ej specificerade, samt gafflar:					
med skaft af silfver, pläter, ebenholz, elfenben	1 skålp.	—	60	—	50
med skaft af andra ämnen	1 skålp.	—	15	—	10
Knytningar; hänföras till Strumpstolsarbeten.					
Koboltmalm och **Metall**	—	Fri			
Kochenilj; hänföres under Färger och Färgningsämnen, andra slag, ej specificerade.					
Koëffyrer; tullbehandlas i likhet med hvad för Kläder är föreskrifvet.					
Kol, träd-	—	Fria			
Kolcylindrar	—	Fria			
Kolsyradt Natron; se Soda.					
Kompasser; hänföras under Instrumenter, navigations- m. fl.					

	Qvantitet för Tullberäkningen.	1867. Införsels-tull. Riksmynt.		1868. Införsels-tull. Riksmynt.	
		R:dr.	öre.	R:dr.	öre.
Konfityrer	1 skålp.	—	20		
Konjak; hänföres under Bränvin och Sprit.					
Konserver, i hermetiskt slutna eller lufttäta kärl förvarade ätbara varor	1 skålp.	—	16		
Kopal; hänföres under Gummi, alla slag, ej specificeradt.					
Koppar:					
rå eller garad	——	Fri			
smidd, valsad eller gjuten:					
plåtar och andra ämnen för bearbetning	——	Fria			
bleck och spik till fartygs förhydning	——	Fria			
andra helfärdiga arbeten, opolerade	1 skålp.	—	15		
polerade	1 skålp.	—	30		
Kopparnickel	——	Fri			
Kopparrök; hänföres under Vitriol.					
Kopparskrot eller gammal koppar, endast användbar till omsmältning samt kopparaska	——	Fri			
Kopparstick, Estamper, Litografiska och **Fotografiska arbeten**, som tillhöra tryckta verk; tullbehandlas såsom dessa.					
andra slag: oinfattade	1 skålp.	—	10	—	8
infattade; se Tafvelramar.					
Koppartrycksvärta; se Boksvärta.					
Koppartråd; se Tråd.					
Koraller, äkta, oarbetade, äfvensom arbetade, men oinfattade	——	Fria			
infattade med guld eller silfver, vägas med infattningen och förtullas såsom den.					
infattade med andra ämnen, tullbehandlas såsom Bijouterivaror.					
Korf	1 skålp.	—	10		
Korgar och **Korgmakarearbeten:**					
af oskalade qvistar och spån	1 skålp.	—	2		
af skalade men oklufna qvistar	1 skålp.	—	10		
af klufvet vide eller strå, rör och andra finare slag	1 skålp.	—	25		
Koriander	1 skålp.	—	7		
Korinter; hänföras under Frukter och Bär, ej specificerade.					
Korkar, med eller utan beslag äfvensom korksulor	1 skålp.	—	10		
Korkbark	——	Fri			

	Qvantitet för Tullberäkningen.	1867. Införsels-tull. Riksmynt.		1868. Införsels-tull. Riksmynt.	
		R:dr.	öre.	R:dr.	öre.
Kort, spel-	1 gross	8	—		
Anm. Om hvad i afseende å korten vidare är att iakttaga, innan de till egaren utlemnas, är särskildt stadgadt.					
Kreatur, alla slag	——	Fria			
Krinoliner	1 skålp.	—	60		
Kristallarbeten; hänföras under Glas, andra slag.					
Krita eller **Kritsten:**					
infattad; tullbehandlas såsom Blyertspennor.					
andra slag, malen eller omalen	——	Fri			
Krokar till fiske	——	Fria			
Krukmakarearbeten, ej specificerade:					
oglaserade och omålade	1 centner	—	75		
glaserade eller målade, äfvensom terracotta och terralit	1 skålp.	—	3		
burkar och krus, på hvilka varor inkomma, och som icke, enligt särskildt stadgande i taxan, inbegripas uti vigten för tullberäkningen	——	Fria			
Krut och s. k. patroner	1 skålp.	—	5		
Anm. Vid tullbehandlingen iakttages hvad derom är särskildt stadgadt.					
Krätz; se Tester.					
Kubeber; hänföres under Apoteksvaror.					
Kulör eller s. k. Vintinktur:					
blandad med vatten; hänföres under Sirop.					
blandad med sprit; hänföres under Likör.					
Kummin	——	Fri			
Käppar, alla slag; tullbehandlas lika med Svarfvarearbeten, ej specificerade.					
Kött, alla slag	——	Fritt			
Lack	1 skålp.	—	20		
Lackerade arbeten:					
af Bleck; se Bleckslagarearbeten.					
af Bly; se Bly, arbetadt.					
af Läder; se Läderarbeten.					
af Papp; se Papparbeten.					
af Tenn; se Tenn, arbetadt.					
af Trä; se Trävaror, arbetade, ej specificerade.					
af Zink; se Zink, arbetad.					
andra, ej specificerade	1 skålp.	—	15		

	Qvantitet för Tullberäkningen.	1867. Införsels-tull. Riksmynt.		1868. Införsels-tull. Riksmynt.	
		R:dr.	öre.	R:dr.	öre.
Lacmus; hänföres under Färger och Färgningsämnen, andra slag, ej specificerade.					
Lagerblad och **Lagerbär**	1 skålp.	—	3		
Lahn, oäkta; se Metaller, sammansatta.					
Lakrits	1 skålp.	—	5		
Lakritsrot eller **Glycyrrhiza**	——	Fri			
Lampetter; se Speglar.					
Lampor och **Lyktor** förtullas såsom det ämne, arbetadt, hvaraf de hufvudsakligen bestå.					
Anm. Medföljande glaskupor förtullas särskildt, efter hvad för Glas, andra slag, är bestämdt.					
Lampvekar; se Vekar.					
Latun eller **Trådband**; se Metaller, sammansatta.					
Leksaker:					
af trä eller sammansatta ämnen, med eller utan betsning, målning eller lackering	1 skålp.	—	50	—	25
andra slag förtullas lika med det ämne, arbetadt, hvaraf de bestå.					
Lera	——	Fri			
Lerpipor; hänföras under Piphufvuden.					
Liar; hänföras under Maskinerier, Redskap och Verktyg, ej specificerade.					
Likör	1 kanna	2	—		
Lim:					
husblås och gelatine	1 skålp.	—	20		
andra slag	——	Fritt			
Limoner, friska; se Citroner.					
andra slag; tullbehandlas lika med Frukter och Bär, ej specificerade.					
Limonsaft: hänföres under Citronsaft.					
Lin, ohäckladt och häckladt	——	Fritt			
Linser; se Spanmål.					
Litografier; se Kopparstick.					
Litzari: hänföres till Färger och Färgningsämnen, andra slag, ej specificerade.					
Ljus:					
talg- och palmitin-	1 skålp.	—	2		
andra slag	1 skålp.	—	4		
Ljuskronor eller delar deraf, ej specificerade, förtullas lika med det ämne, arbetadt, hvaraf de hufvudsakligen bestå och utan afdrag i vigten för påsatta glas.					

	Qvantitet för Tullberäkningen.	1867. Införsels-tull. Riksmynt.		1868. Införsels-tull. Riksmynt.	
		R:dr.	öre.	R:dr.	öre.
Luktvatten, alla slag (flaskornas vigt inbegripen)	1 skålp.	—	25		
Lumpor och för papperstillverkningen beredd lump	——	Fria			
Lunta	——	Fri			
Lyktor; se Lampor.					
Läder; se Hudar och Skinn.					
Läder- och **Skinnarbeten,** ej specificerade, förtullas med 20 procents förhöjning å tullen för det läder eller skinn, hvaraf arbetet hufvudsakligen består.					
Anm. Läderremmar, hopsydda eller med metallnaglar hopnitade och synbarligen ämnade att begagnas till Maskinerier, tullbehandlas såsom delar af Maskinerier.					
Läster och **Block** till skoarbeten	——	Fria			
Lök, alla slag, ej specificerade	1 skålp.	—	2		
Madrasser; hänföras till Sängkläder.					
Anm. När madrasser äro försedda med ramar och fjedrar, tullbehandlas de såsom Varor, i taxan ej nämnda, arbetade.					
Magnesia; hänföres under Apoteksvaror.					
Magnetsten, oinfattad	——	Fri			
infattad; se Instrumenter, fysiska m. fl.					
Mais; se Spanmål.					
Malm, alla slag, ej specificerade	——	Fri			
Malmstuffer	——	Fria			
Maltdrycker, alla slag:					
på fat	1 skålp.	—	2		
på buteljer eller krus	1 kanna	—	15		
Mandel	1 skålp.	—	15		
Manna; hänföres under Apoteksvaror.					
Manometrar; hänföras till Instrumenter, fysiska m. fl.					
Manufakturvaror, ej specificerade; se Slöjdvaror.					
Marienglas	——	Fritt			
Marinmetall; se Metaller, sammansatta.					
Markasit; se Vismut.					
Marle; se Broderduk.					
Marmor; se Sten.					
Masker	1 stycke	—	10		
Maskinerier, Redskap och **Verktyg,** eller delar deraf, ej specificerade	——	Fria			
Maskin- och **Vagnsmörja**	1 skålp.	—	1		
Mastix; hänföres under Harts.					

	Qvantitet för Tullberäkningen.	1867. Införsels-tull. Riksmynt.		1868. Införsels-tull. Riksmynt.	
		R:dr.	öre.	R:dr.	öre.
Mattor af spån, strå, rötter, vass, säf, kokosbast och s. k. kamptulikon (en sammansättning af kautschuk, kork, hår, m. m.)	1 skålp.	—	3		
Anm. Använda såsom garnering eller till skyddande af lasten under transporten, fria.					
bast-; se Bastmattor.					
golf-; se Väfnader.					
gräs-; se Gräsmattor.					
Medaljer, alla slag	—	Fria			
Mercurius; se Qvicksilfver.					
Messing; hänföres under Metaller, sammansatta.					
Messingstråd; se Tråd.					
Metaller, sammansatta:					
oarbetade	—	Fria			
arbetade:					
plåtar, latun och trådband, äfvensom andra ämnen för ytterligare bearbetning	—	Fria			
bleck och spik till fartygs förhydning	—	Fria			
andra slag, oäkta lahn och metallduk derunder inbegripna:					
mer eller mindre förgylda, försilfrade eller pläterade eller med s. k. guldfernissa öfverstrukna	1 skålp.	—	40	—	30
utan sådan beläggning eller bestrykning	1 skålp.	—	20	—	15
skrot samt gammal och brukad metall, sammansatt, endast tjenlig till omsmältning	—	Fria			
Metronomer, eller musikaliska taktmätare; hänföras till Instrumenter, matematiska m. fl.					
Metwurst; hänföres under Korf.					
Mikroskop; hänföras till Instrumenter, optiska m. fl.					
Mineralier för naturaliesamlingar	—	Fria			
Mjöd; tullbehandlas såsom Maltdrycker.					
Mjöl; se Gryn.					
Mosaikarbeten; hänföras till Sten.					
Muffar; se Hudar och Skinn, Pelsverk, persedlar deraf.					
Mullbärssaft; hänföres under Bärsaft.					
Munharmonikor; hänföras under Leksaker.					
Munlack	1 skålp.	—	20		
Murklor; hänföras under Svampar.					
Mursten; hänföres under Tegel, alla slag.					
Musikalier	—	Fria			

	Qvantitet för Tullberäkningen.	1867. Införsels-tull. Riksmynt.		1868. Införsels-tull. Riksmynt.	
		R:dr.	öre.	R:dr.	öre.
Muskott, torr och **Muskottblomma**	1 skålp.	—	30		
insyltad; tullbehandlas såsom Konfityrer.					
Muskus eller **Desman**	——	Fri			
Musslor, alla slag	——	Fria			
Mynt, guld-, silfver- eller koppar-	——	Fritt			
Myrrha; hänföres under Apoteksvaror.					
Målningar och **Ritningar,** oinfattade	——	Fria			
infattade; se Tafvelramar.					
Mössor och **Kasketter;** tullbehandlas såsom Kläder, ej specificerade.					
Mössfoder; se Hattfoder.					
Möss-skärmar, alla slag	1 skålp.	—	25		
Natron, kolsyradt; se Soda.					
andra slag, ej specificeradt; hänföras till Kemiskt-tekniska preparater.					
Nattsäckar, Kappsäckar och **Hattfodral**	1 skålp.	—	20		
Naturalier till vetenskapliga samlingar	——	Fria			
Negerhead; hänföres till Tobak, arbetad, andra slag.					
Neglikor	1 skålp.	—	7		
Nicht eller **Tutia;** hänföres till Apoteksvaror.					
Nickel	——	Fri			
Nys- eller **Prustrot;** hänföres under Apoteksvaror.					
Nysilfver; hänföres under Metaller, sammansatta.					
Nålar af annat ämne än guld och silfver och ej hänförliga till Bijouterivaror; askars och pappers vigt inbegripen	1 skålp.	—	20		
Näfver	——	Fri			
Nät till fiske	——	Fria			
Nötter, alla slag, ej specificerade	1 skålp.	—	3		
Oblat och **Oblatskifvor;** se Munlack.					
Olein	1 skålp.	—	1		
Oliver; hänföras under Frukter och Bär, ej specificerade.					
Olja, vitriol-; se Svafvelsyra.					
Oljor:					
feta, icke flygtiga:					
på flaskor eller krus, alla slag	1 skålp.	—	2		
på fat:					
lin- och rof-	1 skålp.	—	2		
bom-, hamp-, kokosnöt-, palm-, spermaceti och andra till Apoteksvaror ej hänförliga eller eljest ej specificerade slag	1 skålp.	—	1		

	Qvantitet för Tullberäkningen.	1867. Införsels-tull. Riksmynt.		1868. Införsels-tull. Riksmynt,	
		R:dr.	öre.	R:dr.	öre.
Oljor:					
feta icke flygtiga:					
kokade:					
med tillsats af annat ämne; tullbehandlas lika med Fernissa.					
utan tillsats af annat ämne; tullbehandlas såsom samma slags oljor, okokade.					
flygtiga, vegetabiliska:					
essenser, ej specificerade (flaskornas vigt deri inbegripen)	1 skålp.	—	25		
fossila eller mineraloljor samt genom torr distillation framställda:					
nativa eller råa, af jord eller brännhartser m. m. förorenade, af mörkbrun till svartbrun färg	——	Fria			
genom rektificering renade, färglösa eller af gul till gulbrun färg; rektificerad stenkolsolja eller fotogén; rektificerad jordolja, nafta, petroleum eller bergolja, solarolja, parafinolja med flera till lyse begagnade vätskor, äfvensom benzin	1 skålp.	—	1		
Anm. 1. S. k. belysningsvätska, sammansatt af flygtig olja och sprit, förtullas lika med de genom rektificering renade, flygtiga fossila eller mineral- och genom torr distillation framställda oljor.					
Anm. 2. Vid tullbehandlingen af fossila oljor iakttages hvad derom är särskildt stadgadt.					
Oljekakor	——	Fria			
Ornamenter, arkitektoniska; se Bildhuggeriarbeten.					
Ossa Sepiæ	——	Fri			
Ost, alla slag	——	Fri			
Ostron; hänföras under Musslor.					
Paddy; se Ris.					
Paljetter; se Gulddragarearbeten.					
Papp: press-	——	Fritt			
andra slag	1 skålp.	—	2		
Papp- och **Pappersarbeten,** ej specificerade:					
olackerade	1 skålp.	—	20	—	15
lackerade, arbeten af papier maché derunder inbegripna	1 skålp.	—	30	—	25
Papper:					
förhydnings- och tak-	——	Fritt			
kardus-, makulatur-, polér- eller smergel-	1 skålp.	—	1		
sug-, färgadt eller ofärgadt, tryck- och tapet-	1 skålp.	—	5	—	4

	Qvantitet för Tullberäkningen.	1867. Införsels-tull. Riksmynt.		1868. Införsels-tull. Riksmynt.	
		R:dr.	öre.	R:dr.	öre.
Papper:					
alla andra slag, derunder inbegripet linieradt papper	1 skålp.	—	10	—	8
Papperspåsar; se Brefkuverter.					
Papperstapeter och **Border**	1 skålp.	—	10	—	8
Paradiskorn; hänföres under Apoteksvaror.					
Parafin; se Stearin.					
Paraplyer och **Parasoller:**					
af siden eller halfsiden, utan afseende i senare fallet på silkets större eller mindre qvantitet	1 stycke	—	75		
andra slag	1 stycke	—	25		
delar deraf:					
ställningar	1 skålp.	—	15		
öfvertyg, tillskurna eller sydda, förtullas lika med det väfnadsslag, hvaraf de äro gjorda, med tillägg af 10 procent.					
fodraler:					
af läder, lösa eller påsatta; tullbehandlas såsom Läder- och Skinnarbeten, ej specificerade.					
af tyger eller papper, lösa; förtullas lika med väfnaden eller papperet, hvaraf de äro gjorda, med tillägg af 10 procent.					
Parfymer, ej specificerade, flaskornas eller omslagens vigt inbegripen	1 skålp.	—	25		
Pastellkritor; se Krita.					
Pastiljer; se Konfityrer.					
Pelsverk; se Hudar och Skinn.					
Penningebörsar; se Portföljer.					
Pennor, skrif-, alla slag	1 skålp.	—	25		
Anm. Askars och kartors vigt inbegripes.					
Pennskaft, samt Rit- och Skrifstift	1 skålp.	—	15		
Penslar; tullbehandlas såsom Maskinerier, Redskap och Verktyg, ej specificerade.					
Peppar, alla slag	1 skålp.	—	12		
Anm. Vid förtullning af Cayennepeppar inberäknas vigten af de flaskor eller burkar, hvarpå denna vara inkommer.					
Pergamentsskinn; se Hudar och Skinn, ej pelsverk, beredda, andra slag.					
Perlemor, oarbetad	——	Fri			
arbetad, oinfattad	1 skålp.	—	35		
infattad med guld eller silfver, väges med infattningen och förtullas såsom den.					

	Qvantitet för Tullberäkningen.	1867. Införsels-tull. Riksmynt.		1868. Införsels-tull. Riksmynt.	
		R:dr.	öre.	R:dr.	öre.
Perlemor:					
arbetad, infattad med andra ämnen; tullbehandlas såsom Bijouterivaror.					
Perlor, äkta, oinfattade eller infattade	——	Fria			
oäkta, oinfattade: glas-	1 skålp.	—	15		
andra slag	1 skålp.	—	50		
infattade med andra ämnen än guld och silfver; tullbehandlas såsom Bijouterivaror.					
Anm. Efter sådan grund tullbehandlas äfven arm- och halsband af glasperlor, försedda med platter eller knäppen af glas.					
Persikokärnor; tullbehandlas såsom Mandel.					
Perukmarearbeten	1 skålp.	—	50		
Pimpsten	——	Fri			
Pinsback; hänföres under Metaller, sammansatta.					
Piphufvuden, med eller utan beslag:					
af sjöskum, äkta eller oäkta	1 skålp.	1	—		
andra slag	1 skålp.	—	25		
Anm. Närmaste omslagens vigt inberäknas.					
Pipor, tobaks-; hänföras under Piphufvuden.					
Pipskaft och **Pipskaftslangar**	1 skålp.	—	25		
Pistacier; hänföras under Frukter och Bär, ej specificerade.					
Pistoler; se Gevär.					
Planchetter med eller utan öfverklädnad; tullbehandlas såsom Stålarbeten, ej specificerade, opolerade.					
Plantor	——	Fria			
Platina, oarbetad eller arbetad	——	Fri			
Plommon, Bruneller och **Sviskon;** hänföras under Frukter och Bär, ej specificerade.					
Plymer, alla slag	1 skålp.	3	—		
Pläter; hänföres under Metaller, sammansatta.					
Pomada, burkarnas vigt inberäknad	1 skålp.	—	15		
Pomeranser och **Pomeransskal**	1 skålp.	—	6		
Pomeransknopp	1 skålp.	—	6		
Porfyr; hänföres till Sten.					
Porslin:					
oäkta, sten- eller fayence-:					
hvitt eller enfärgadt, men omåladt:					
talrickar	1 skålp.	—	3		
andra pjeser	1 skålp.	—	6	—	5

	Qvantitet för Tullberäkningen.	1867. Införsels-tull. Riksmynt.		1868. Införsels-tull. Riksmynt.	
		R:dr.	öre.	R:dr.	öre.
Porslin:					
oäkta, sten- eller fayence:					
måladt eller tryckt:					
talrickar	1 skålp.	—	6		
andra pjeser	1 skålp.	—	10	—	8
äkta:					
hvitt eller enfärgadt	1 skålp.	—	10		
förgyldt eller måladt i figurer eller med blommor	1 skålp.	—	20		
Portemonnaier; se Portföljer.					
Porter; se Maltdrycker.					
Portföljer, Penningebörsar, Redikyler och **Väskor:**					
af hel- eller halfsiden	1 skålp.	1	—		
andra slag	1 skålp.	—	25		
Potates	——	Fri			
Potatesmjöl; hänföres under Stärkelse.					
Pottaska; se Aska.					
Pozzolana	——	Fri			
Pressenningar; tullbehandlas såsom Segelduk.					
Puder	1 skålp.	—	4		
Quercitron; hänföres till Färger och Färgningsämnen, andra slag, ej specificerade.					
Qvicksilfver	——	Fritt			
Rabarber; hänföres under Apoteksvaror.					
Raspar; hänföras under Maskinerier, Redskap och Verktyg, ej specificerade.					
Redikyler; se Portföljer.					
Redskap; se Maskinerier.					
Resonnansbottnar, hyflade; se Trävaror, mer eller mindre arbetade.					
Rigabalsam; tullbehandlas efter hvad taxan stadgar för art. Bränvin och Sprit.					
Ris, oskalad eller **Paddy**	——	Fri			
blandad med mer eller mindre fullständigt afskalad ris	1 skålp.	—	1		
Risgryn; se Gryn.					
Rismjöl; se Gryn.					
Ritningar, oinfattade; se Målningar.					
infattade; se Tafvelramar.					
Ritstift; se Pennskaft.					
Rosmarin; hänföres under Apoteksvaror.					
Rotting; se Rör.					

	Qvantitet för Tullberäkningen.	1867. Införsels-tull. Riksmynt.		1868. Införsels-tull. Riksmynt.	
		R:dr.	öre.	R:dr.	öre.
Rumm; se Bränvin.					
Russin; tullbehandlas såsom Frukter och Bär, ej specificerade, torra.					
Russinstjelkar	—	Fria			
Räfkakor eller **Räfkryddor**; hänföras under Apoteksvaror.					
Rödfärg; hänföres under Färger och Färgningsämnen, andra slag, ej specificerade.					
Rökelse; hänföres till Parfymer.					
Rör, växt-, alla slag:					
oarbetade, äfvensom klufna eller spjelkade	—	Fria			
arbetade, äfvensom arbeten af rör, ej specificerade, och som ej utgöra Korgmakarearbeten	1 skålp.	—	5		
Rör, tillverkade af metall eller annat ämne; tullbehandlas såsom Maskinerier, Redskap och Verktyg, ej specificerade.					
Röthe; hänföres under Färger och Färgningsämnen, andra slag, ej specificerade.					
Rötter, ätbara, äfvensom till Apoteksvaror hänförliga, alla slag, ej specificerade	—	Fria			
Sablar; hänföras till Stålarbeten.					
Saccarum Saturni; se Blysocker.					
Sadelmakarearbeten, ej specificerade:					
med förgylda, försilfrade eller pläterade beslag	1 skålp.	—	40	—	25
andra slag	1 skålp.	—	30	—	20
Saffian; hänföres under Hudar och Skinn, ej pelsverk, beredda, andra slag.					
Saffran	1 skålp.	2	—		
Sagogryn; se Gryn.					
Salmiak	—	Fri			
Salpeter, oraffinerad eller raffinerad, äfvensom chilisk eller salpetersyradt natron	—	Fri			
Salpetersyra och **Skedvatten**	—	Fria			
Salt, oraffineradt och raffineradt, äfvensom medicinskt, alla slag	—	Fritt			
Saltsyra	—	Fri			
Sand	—	Fri			
Sandarak; hänföres till Gummi, alla slag, ej specificeradt.					
Sandel; hänföres till Färger och Färgningsämnen, andra slag, ej specificerade.					
Sassafras; hänföres till Apoteksvaror.					

	Qvantitet för Tullberäkningen.	1867. Införsels-tull. Riksmynt.		1868. Införsels-tull. Riksmynt.	
		R:dr.	öre.	R:dr.	öre.
Saxar:					
till klippning af plåtar och bleck, äfvensom skräddare-, trädgårds- och ull-; hänföras till Maskinerier, Redskap och Verktyg, ej specificerade.					
andra slag: opolerade	1 skålp.	—	15	—	10
polerade	1 skålp.	—	30	—	25
Schellack; hänföres till Gummi, alla slag, ej specificeradt.					
Segel; förtullas lika med väfnaden, hvaraf de bestå; bergade från främmande förolyckade fartyg; se Inventarier, skepps-.					
Segelduk; se Väfnader.					
Sejlergarn; se Garn, segel- och bind-.					
Senap:					
omalen	1 skålp.	—	3		
malen och preparerad	1 skålp.	—	16		
Senetsblad; hänföras under Apoteksvaror.					
Serpentinsten; se Sten.					
Shawlar, Shawletter och andra **Dukar;** se Väfnader.					
Siktar och **Såll;** tullbehandlas såsom Maskinerier, Redskap och Verktyg, ej specificerade.					
Siktduk:					
af sammansatt metall; se Metaller, sammansatta, andra slag, arbetade.					
af jern; se Manufakturmide.					
af koppar; se Koppar, andra helfärdiga arbeten.					
af stål; se Stålarbeten.					
af annat material; se Väfnader.					
Silfver:					
oarbetadt	——	Fritt			
arbetadt, förgyldt eller oförgyldt	1 ort	—	3		
bok-, äkta och oäkta	——	Fritt			
musiv-, målare-, puder- eller unsen-	——	Fritt			
Silfverglitt; se Glete.					
Silfvertyg; se Väfnader, siden-.					
Silke, rått, ofärgadt	——	Fritt			
färgadt	1 skålp.	—	40		
Sirop, alla slag	1 skålp.	—	4		
Sjökort; se Kartor.					
Skafgräs	——	Fritt			
Skedvatten; se Salpetersyra.					
Skeppsinventarier; se Inventarier.					

	Qvantitet för Tullberäkningen.	1867. Införsels-tull. Riksmynt.		1868. Införsels-tull. Riksmynt.	
		R:dr.	öre.	R:dr.	öre.
Skiffer; se Sten.					
Skinn; se Hudar och Skinn.					
fisk-; se Fiskskinn.					
Skjälspäck; se Tran.					
Skomakarearbeten:					
af siden	1 skålp.	1	—		
af andra tyger, samt af saffians-, karduans-, färgade, pressade och tryckta skinn	1 skålp.	—	60		
becksöms- och s. k. sjöstöflar	1 par	—	50		
andra slag	1 skålp.	—	40		
Skor af yllefilt utan lädersulor; förtullas såsom yllefilt.					
Skriftaflor, alla slag	——	Fria			
Skrifstift; se Pennstift.					
Skrubbor; hänföras till Maskinerier, Redskap och Verktyg, ej specificerade.					
Skyfflar och **Skäror** af jern; hänföras till Maskinerier, Redskap och Verktyg, ej specificerade.					
Sköldpadd:					
oarbetad	——	Fri			
arbetad	1 skålp.	2	—		
Slöjdvaror, eller **Fabriks-, Handtverkeri-** och **Manufakturvaror**, i taxan ej nämnda, förtullas lika med det ämne, arbetadt, hvaraf de hufvudsakligen bestå, eller om detta ej kan bestämdt urskiljas	R:dr 100 R:mt.	15	—	10	—
Smergel	——	Fri			
Smink och **Sminkflor**	——	Fria			
Smör	——	Fritt			
Snickarearbeten; se Trävaror, arbetade, ej specificerade.					
Snus; hänföres till Tobak, arbetad, andra slag.					
Snäckor; se Naturalier.					
Snören; se Gulddragare- och Snörmakarearbeten.					
tarm-; se Strängar, andra slag.					
Snörmakarearbeten, såsom fransar, galoner, gramaner, aiguiletter, snodder, snören m. fl., ej specificerade:					
af hel- eller halfsiden	1 skålp.	2	—	1	50
andra slag, derunder inbegripna sådana äfven af silke, hvari kautschuk, guttapercha eller likartade ämnen ingå	1 skålp.	1	—	—	75
Socker:					
raffineradt, alla slag, såsom topp-, kandi- och kak- samt krossadt eller pulveriseradt socker	1 centner	13	50		

	Qvantitet för Tullberäkningen.	1867. Införsels-tull. Riksmynt.		1868. Införsels-tull. Riksmynt.	
		R:dr.	öre.	R:dr.	öre.
Socker:					
oraffineradt:					
a) till färgen icke mörkare än N:o 18 af den i verldshandeln gällande Holländska standard, hvarå normalprof genom General-tullstyrelsens försorg hållas vederbörande tullkammare tillhanda	1 centner	13	50		
b) till färgen mörkare än nämnda standardnummer, äfven om varan inkommer i upplöst eller flytande tillstånd	1 centner	10	—		
Anm. Derest ett och samma colly innehåller särskilda sockerslag, underkastade olika tullafgifter, tillämpas den högre tullsatsen för hela innehållet.					
Soda eller **kolsyradt Natron,** äfven **kaustik**	——	Fri			
Soja och **Såser**	1 skålp.	—	16		
Solfjädrar	1 skålp.	—	50		
Solfjäderspapper; hänföres till Papper, andra slag.					
Spadar; hänföras till Maskinerier, Redskap och Verktyg, ej specificerade.					
Spanmål: alla slag, omalen eller malen	——	Fri			
Spanska flugor; hänföras under Apoteksvaror.					
Spanskgröna; hänföres under Färger och Färgningsämnen, andra slag, ej specificerade.					
Speglar och **Lampetter**	1 skålp.	—	10		
Speldosor; se Instrumenter, musikaliska.					
Spermaceti; se Hvalraf.					
Spermaceti-olja; se Oljor, feta.					
Spetsar, Uddar och **Blonder:**					
silkes- och linne-, med eller utan blandning af annat ämne	1 skålp.	2	—	1	50
andra slag	1 skålp.	1	—		
Spetsglans; se Antimonium.					
Spiauter; se Zink.					
Spillning; se Affall.					
Spiritus Vini och annan					
Sprit; se Bränvin.					
Sprutor, brand-, med tillbehör	——	Fria			
Spån; se Affall.					
Spån för bokbindning, tillverkning af värjslidor m. m.; hänföras till fanérskifvor under art. Trävaror.					
Späck; se Tran.					

	Qvantitet för Tullberäkningen.	1867. Införsels-tull. Riksmynt.		1868. Införsels-tull. Riksmynt.	
		R:dr.	öre.	R:dr.	öre.
Spännhalsdukar äfvensom andra på valk sydda halsdukar:					
af hel- eller halfsiden	1 skålp.	2	—	1	50
af andra tyger	1 skålp.	—	75		
af läder; tullbehandlas såsom Läder- och Skinnarbeten, ej specificerade.					
Stanniol; se Folier.					
Stearin och **Parafin**	1 centner	2	50		
Sten, alla slag, ej specificerad, oarbetad eller arbetad (qvarn- och slipstenar, samt med dem jemnförliga, äfven i förening med andra ämnen, derunder inbegripna)	——	Fri			
Stenarbeten i förening med annat ämne:					
finare och sådana, som äro hänförliga till Bijouterivaror, tullbehandlas såsom dessa.					
andra slag	1 skålp.	—	15		
Stenkol, **Stenkolsstybb** eller **Cinders** samt **Coakes** eller afsvaflade stenkol	——	Fria			
Stenkolsarbeten, oinfattade eller infattade med annat ämne än guld och silfver, tullbehandlas såsom Bijouterivaror.					
infattade med guld eller silfver, vägas med infattningen och förtullas såsom den.					
Stenkolstjära	——	Fri			
Stilar och **Stilskrot**; se Bokstafsstämplar.					
Stoft, ofärgadt eller färgadt, till begagnande vid tapettillverkning	——	Fritt			
Storax; hänföres under Apoteksvaror.					
Stramalj; se Broderduk.					
Strumpor och andra på strumpstol eller genom sticknin tillverkade arbeten, ej specificerade:					
hel- eller halfsiden-	1 skålp.	2	—	1	50
andra slag	1 skålp.	—	50		
Strumpstickor	1 skålp.	—	15	—	10
Strutsfjädrar; se Plymer.					
Stråkardor; se Kardborrar.					
Strängar:					
af metall	1 skålp.	—	10		
andra slag	1 skålp.	—	50		
Stuckarbeten; tullbehandlas såsom Sten, ej specificerad.					
Stål, alla slag	——	Fritt			

	Qvantitet för Tullberäkningen.	1867. Införsels-tull. Riksmynt.		1868. Införsels-tull. Riksmynt.	
		R:dr.	öre.	R:dr.	öre.
Stålarbeten, ej specificerade:					
opolerade	1 skålp.	—	15	—	10
polerade	1 skålp.	—	30	—	25
Ståltråd; se Tråd.					
Stärkelse af hvete, potates eller andra vegetabiliska ämnen	1 skålp.	—	2		
Suckat; se Konfityrer.					
Svafvel, alla slag	——	Fritt			
Svafvelblomma	——	Fri			
Svafvelsyra	1 centner	—	50		
Svampar, alla slag	1 skålp.	—	16		
Sviskon; hänföras under Frukter och Bär, ej specificerade.					
Synålar; se Nålar.					
Syringar; se Fingerborgar.					
Sågar, Sågblad och **Sågbladsämnen**; hänföras till Maskinerier, Redskap och Verktyg, ej specificerade.					
Såll; tullbehandlas såsom Maskinerier, Redskap och Verktyg, ej specificerade.					
Såpa	1 centner	1	50		
Såser; se Soja.					
Säckar:					
nya tomma; tullbehandlas lika med den väfnad, hvaraf de bestå.					
med varor fyllda, såsom emballage	——	Fria			
Sängkläder:					
nya, beläggas med den tullafgift, som är bestämd för väfnaden, hvaraf öfvertyget består.					
synbart brukade, tillhöriga sjöfarande eller resande, äfvensom nya af egaren sjelf medförda, då kläderna pröfvas icke öfverstiga egarens personliga behof	——	Fria			
andra synbart brukade sängkläder	R:dr 100 R:mt.	10	—		
Tafvelramar, utan afdrag i vigten för taflan, derå anbragt glas m. m.	1 skålp.	—	10		
Tagel; se Hår.					
Tagelsurrogat eller s. k. artificiellt tagel samt till stoppningsmaterial preparerad mossa	——	Fritt			
Talg	——	Fri			
Tamarinder	——	Fria			
Tandpulver; askarnes eller närmaste omslagens vigt inberäknad	1 skålp.	—	25		

	Qvantitet för Tullberäkningen.	1867. Införsels-tull. Riksmynt.		1868. Införsels-tull. Riksmynt.	
		R:dr.	öre.	R:dr.	öre.
Tapeter af papper; se Papperstapeter.					
Tegel, alla slag	——	Fritt			
Tenlikor eller **Möbelspik**	1 skålp.	—	20	—	15
Tenn, oarbetadt samt arbetadt, gammalt och sönderbrutet	——	Fritt			
arbetadt, nytt:					
olackeradt och omåladt	1 skålp.	—	20	—	15
lackeradt eller måladt	1 skålp.	—	35	—	30
Tenn- och **Blyaska**	——	Fri			
Tennfolier; se Folier.					
Tennsalt och **Klortenn**	——	Fria			
Teriak; hänföres under Apoteksvaror.					
Termometrar; se Instrumenter, fysiska m. fl.					
Terpentin, nativ	——	Fri			
Terpentinolja och **Terpentinspiritus**	1 skålp.	—	2		
Terracotta och **Terralit,** arbeten deraf; se Krukmakarearbeten.					
Terra Sigillata; se Bolus.					
Tester eller **Krätz**	——	Fri			
Thé	1 skålp.	—	50		
Tidningar och **Tidskrifter,** äfven då de äro tryckta på Svenska språket, så framt i detta fall de, adresserade till Svenskt postkontor, med allmän post inkomma	——	Fria			
som inkomma annorlunda än med allmänna posten; se Böcker.					
Tinkal; se Boraxsyradt natron.					
Tjära, Tjärbärma och **Vraktjära**	——	Fria			
Tobak:					
oarbetad, blad och stjelk	1 skålp.	—	25		
arbetad:					
cigarrer och cigarretter	1 skålp.	—	75		
andra slag, karotter derunder inbegripna	1 skålp.	—	35		
Tobakspipor af lera eller porslin; se Piphufvuden, andra slag.					
Tomback; hänföres under Metaller, sammansatta.					
Tonkabönor	——	Fria			
Tran och **Späck,** alla slag	1 skålp.	—	1		
Trapp; tullbehandlas såsom Lera.					
Tricot och **Tricotage;** hänföras under Strumpor m. m.					
Trippel	——	Fri			
Trummor och **Trumpeter;** se Instrumenter, musikaliska.					

	Qvantitet för Tullberäkningen.	1867. Införsels-tull. Riksmynt.		1868. Införsels-tull. Riksmynt.	
		R:dr.	öre.	R:dr.	öre.
Tryffel; hänföres under Svampar.					
Tråd:					
guld- och silfver-	1 ort	—	1		
jern- och stål-	——	Fri			
arbeten deraf draga den tull, som taxan bestämmer för Manufakturmide eller Stålarbeten.					
koppar- och annan ej specificerad metall-:					
förgyld, försilfrad eller pläterad	1 skålp.	1	—		
andra slag	——	Fri			
bomulls-, alla slag	1 skålp.	—	20		
linne-, oblekt	1 skålp.	—	20		
blekt eller färgad	1 skålp.	—	30		
af silke, bomull eller lin, öfverspunnen med guld, silfver eller annan metall; se Gulddragarearbeten.					
jern-, koppar-, messings- och stål- till instrumenter; se Strängar.					
af metall, öfverspunnen med silke eller tråd; se Karkasser.					
Träd, friska, alla slag	——	Fria			
Trädfrukter; se Frukter och Bär, ej specificerade.					
Trävaror:					
virke, oarbetadt, alla slag	——				
bandstakar	——				
bjelkar och sparrar, alla slag	——				
bräder och plankor, sågade, alla slag	——				
enträ och enstafrar	——				
gevärstocksämnen	——				
handspakar och handspaksämnen	——				
lister och läkter, alla slag	——	Fria			
master, bogspröt, spiror och pumpträ, alla slag	——				
ribbor, alla slag	——				
stäfver, lagg- och botten-, alla slag	——				
takspån	——				
tunnband	——				
ved, alla slag	——				
årträ	——				
fanérskifvor af ¼ tums tjocklek och derunder draga hälften af den tull, som är bestämd för snickarearbeten af samma träslag. Till fanérskifvor räknas äfven till cigarrlådor ämnade träskifvor inom sagda dimension.					

	Qvantitet för Tullberäkningen.	1867. Införsels-tull. Riksmynt.		1868. Införsels-tull. Riksmynt.	
		R:dr.	öre.	R:dr.	öre.
Trävaror:					
tangentskifvor af ebenholz	——	Fria			
svarfvarearbeten, ej specificerade, med eller utan betsning, målning eller lackering	1 skålp.	—	50	—	25
alla mer eller mindre arbetade trävaror, ej specificerade, derunder inbegripna snickare- och stolmakarearbeten:					
af furu eller gran, med eller utan betsning, målning eller lackering	1 skålp.	—	1		
af alm, ask, björk, bok, ek, valnöt och andra inhemska träslag, med eller utan betsning, målning eller lackering, eller med fanering af nämnda träslag	1 skålp.	—	3		
af mahogny, jacaranda och andra utländska träslag, massiva eller dermed fanerade; äfvensom arbeten försedda med äkta eller oäkta förgyllning	1 skålp.	—	5		
Anm. Är arbetet sammansatt af flera träslag, sker förtullningen efter det slag deribland, som drager högsta tullafgift.					
möbler, försedda med stoppning, men utan öfvertyg, förtullas efter ofvanstående bestämmelser, utan förhöjning.					
försedda med stoppning och öfvertyg, förtullas efter nämnda bestämmelser, med 20 procents förhöjning.					
Tumstockar; tullbehandlas såsom Maskinerier, Redskap och Verktyg, ej specificerade.					
Tungspat, omalen, se Sten, ej specificerad.					
malen; hänföres till Färger och Färgningsämnen, andra slag, ej specificerade.					
Tusch; hänföres till Färger och Färgningsämnen, andra slag, ej specificerade.					
Tutanego; se Zink.					
Tutia; hänföres under Apoteksvaror.					
Tvål:					
parfymerad	1 skålp.	—	20	—	12
andra slag	1 skålp.	—	5		
Tågvirke, alla slag	——	Fritt			
Tänder, konstgjorda; tullbehandlas såsom Varor, i taxan ej nämnda, arbetade.					

	Qvantitet för Tullberäkningen.	1867. Införsels-tull. Riksmynt.		1868. Införsels-tull. Riksmynt.	
		R:dr.	öre.	R:dr.	öre.
Tändstickor, jemnväl af annat material än trä, äfvensom **Tändsvamp,** närmaste emballagets vigt inberäknad...	1 skålp.	—	2		
Ull, alla slag	——	Fri			
Ur:					
fick-:					
med boett af guld eller annat ämne	1 stycke	1	—		
boetter, lösa; förtullas såsom det ämne, arbetadt, hvaraf de bestå.					
skeppskronometrar	1 stycke	1	—		
vägg- och studsare i foder:					
af bronz eller annan metall, äfvensom af alabaster och porslin	1 skålp.	—	40	—	30
af trä eller andra slag	1 skålp.	—	20		
urfoder, lösa, lod till ur, äfvensom tornur, eller delar deraf, förtullas lika med det ämne, arbetadt, hvaraf de bestå.					
lösa eller oinfattade urverk, eller delar af ur, ej specificerade	1 skålp.	—	75		
Urglas; se Glas.					
Vadd, alla slag	——	Fri			
Vagnar och **Åkdon:**					
arbetsfordon och lastvagnar	1 stycke	5	—		
tvåhjuliga samt droskor, trillor och slädar	1 stycke	20	—		
öfriga slag	1 stycke	100	—		
synbart brukade, som af resande, för eget behof, medföras eller som blifvit ur riket bevisligen utförda	——	Fria			
Vagnmakarearbeten, ej specificerade; hänföras under Slöjdvaror, ej specificerade.					
Vagnsmörja; se Maskinsmörja.					
Valnötter; se Nötter.					
Vanilj	1 skålp.	2	—		
Vantar:					
hel- eller halfsiden-	1 skålp.	2	—	1	50
andra slag	1 skålp.	—	50		
öfverklädda med skinn; tullbehandlas lika med Handskar.					
Vatten, mineral-	——	Fritt			
Vattenglas; tullbehandlas såsom Kemiskt-tekniska preparater.					

	Qvantitet för Tullberäkningen.	1867. Införsels-tull. Riksmynt.		1868. Införsels-tull. Riksmynt.	
		R:dr.	öre.	R:dr.	öre.
Vau; hänföres till Färger och Färgningsämnen, andra slag, ej specificerade.					
Vax, alla slag	——	Fritt			
Vaxarbeten; hänföras till Varor, i taxan ej nämnda, arbetade.					
Vekar, lamp- och ljus-	1 skålp.	—	50		
Verktyg; se Maskinerier.					
Verktygslådor för barn, med verktyg, hvilka icke kunna såsom sådana begagnas; tullbehandlas såsom Leksaker.					
Vin, alla slag:					
af till och med 21 procents alkoholhalt:					
på fat	1 skålp.	—	7		
på buteljer	1 kanna	—	55		
af högre alkoholhalt:					
på fat	1 skålp.	—	14		
på buteljer	1 kanna	1	75		
Vindruf, torr	——	Fri			
Vindrufvor	——	Fria			
Vinsten, rå eller renad	——	Fri			
Vinstenssalt	——	Fritt			
Vinstenssyra och **Vinsyra**; hänföras till Kemiskt-tekniska preparater.					
Violrot; hänföres under Apoteksvaror.					
Violsirop; hänföres under Sirop.					
Visit- och **Adresskort**	1 skålp.	—	10	—	8
Vismut	——	Fri			
Vitriol, alla slag	——	Fri			
Vitriololja och **Vitriolspiritus**; se Svafvelsyra.					
Väfnader:					
helsiden-:					
felb och plys	1 skålp.	1	—		
andra slag, guld- och silfvertyg derunder inbegripna	1 skålp.	2	—	1	50
Anm. Sammet tullbehandlas såsom helsiden, andra slag, då hela ytan utgöres af silke, ehuru frånsidan utvisar bomull.					
halfsiden-:					
felb och plys, äfvensom filtar	1 skålp.	1	—		
andra slag	1 skålp.	1	25	1	—
bomulls-:					
bokbindarecloth	1 skålp.	—	20		

	Qvantitet för Tullberäkningen.	1867. Införsels-tull. Riksmynt.		1868. Införsels-tull. Riksmynt.	
		R:dr.	öre.	R:dr.	öre,
Väfnader:					
bomulls-:					
felb och plys, äfvensom filtar och parkum	1 skålp.	—	25		
gaz, halflinon, musslin, nettelduk, dimity och batist	1 skålp.	—	75		
segelduk	1 skålp.	—	6		
tyll	1 skålp.	1	25		
andra slag:					
oblekta och ofärgade	1 skålp.	—	25		
blekta eller färgade	1 skålp.	—	40		
tryckta eller pressade	1 skålp.	—	50		
bomulls-, med blandning till större eller mindre del af lin eller hampa:					
bolstervar	1 skålp.	—	25		
damast och dräll	1 skålp.	—	50		
mattväfnad	1 skålp.	—	10		
andra slag tullbehandlas såsom lika beskaffade tyger af bomull allena.					
ylle-, af ull allena eller blandad till större eller mindre del med bomull, lin eller andra ämnen utom silke:					
filtar och mattor	1 skålp.	—	25		
maskinfilt, rundväfd för fabriksbehof; se Maskinerier, Redskap och Verktyg, ej specificerade.					
pressduk	1 skålp.	—	10		
andra slag	1 skålp.	1	—	—	75
linne- och hamp-:					
blaggarn, buldan, kanfas och sadelgjordsväf, äfvensom väfnader af Indisk hampa eller s. k. Jute	1 skålp.	—	6		
bolstervar	1 skålp.	—	25		
batist, flor, kammarduk och linon	1 skålp.	—	75		
lärft, alla slag, äfvensom damast och dräll	1 skålp.	—	50		
mattväfnad af lin eller hampa eller af någotdera i förening med annat i taxan ej specificeradt ämne	1 skålp.	—	10		
segelduk och tältduk	1 skålp.	—	6		
andra slag	1 skålp.	—	50		
hår- och tagel-:					
nöthårsfilt	——	Fri			
andra slag	1 skålp.	—	25		

	Qvantitet för Tullberäkningen.	1867. Införsels-tull. Riksmynt.		1868. Införsels-tull. Riksmynt.	
		R:dr.	öre.	R:dr.	öre.
Väfnader:					
vaxade eller lackerade:					
mattor	1 skålp.	—	6		
andra slag	1 skålp.	—	15		
vattentäta eller dubbla väfnader, sammansatta genom upplösning af kautschuk, guttapercha m. m.	1 skålp.	—	40		
Värjor och **Värjklingor**; hänföras under Stålarbeten.					
Väskor; se Portföljer.					
Ympvax	——	Fritt			
Yxor; se Verktyg.					
Zaffer; hänföres under Färger och Färgningsämnen, andra slag, ej specificerade.					
Zink, Tutanego och Spiauter:					
oarbetad och i plåtar	——	Fri			
bleck och spik till fartygs förhydning	——	Fria			
arbetad: omålad och olackerad	1 skålp.	—	3		
målad eller lackerad	1 skålp.	—	15		
förgyld, försilfrad eller pläterad	1 skålp.	—	40	—	30
Zinkblende	——	Fritt			
Zitwerrot; hänföres under Apoteksvaror.					
Åkdon; se Vagnar.					
Ångmaskiner och **Ångpannor**	——	Fria			
Ägg	——	Fria			
Ångskära; hänföres under Färger och Färgningsämnen, andra slag, ej specificerade.					
Ättika, alla slag	1 skålp.	—	6		
Öl; hänföres under Maltdrycker.					
Varor, som icke kunna hänföras under någon af de i denna införselstariff upptagna bestämmelser:					
råämnen	——	Fria			
mer eller mindre arbetade	R:dr 100 R:mt.	15	—	10	—

Anm. Med det för vissa i denna införselstariff förekommande varuartiklar af jern eller annan metall tillagda ordet: "poleradt" förstås, att arbetet skall hafva så mycken polityr, att intet filstreck derå är synligt.

Underrättelser om hvad vid Taxans tillämpning iakttagas bör.

§ 1.

Hvad vid Tullklarering af brutet öretal ej hinner till halft öre uteslutes, och räknas deremot för ett öre hvad af sådant brutet tal stiger till eller öfver ett halft.

§ 2.

Varor, som med främmande fartyg införas, äro i Sverige icke underkastade andra eller högre afgifter, än om de med Svenska fartyg införas.

§ 3.

Lastpenningar till Kongl. Maj:t och Kronan utgöras till lika belopp af Svenska som af främmande fartyg, med 70 öre för hvarje nyläst, beräknad efter Svenskt mätarebref, samt betalas hvarje gång både vid inkommande och utgående; dock om ett fartyg, under loppet af ett kalenderår, gör flera resor mellan Sverige och utrikes ort, erläggas dessa umgälder för utgåendet allenast första resan och vid förnyadt inkommande endast när fartyget innehar last samt större eller mindre del deraf lossar; och må härvid jemnväl såsom barlastade anses fartyg, hvilkas lastqvantitet är i förhållande till deras drägtighet af ringare betydenhet; i hvilket hänseende bestämmelserna uti mom. 2 i 27 § af Kongl. Maj:ts Nådiga Förordning den 9 Juli 1862 angående lots- och fyrinrättningar i riket skola lända till efterrättelse.

Då lossning eller lastning på flera ställen egt rum, erläggas lastpenningar endast å första lossnings- eller lastningsstället, derom bevis på passet meddelas.

Från lastpenningars erläggande befrias:

Fartyg med eller utan destination till Svensk hamn, som inkommer och åter afgår i barlast;

Fartyg, som, under resa utrikes orter emellan, anlöper Svensk hamn och der endast aflemnar medförde resande jemnte deras effekter, eller ock endast aflastar gods i annat fartyg för export;

Fartyg, som af tvingande orsaker eller till inhemtande af ordres för vidare resa anlöper Svensk hamn, och der icke verkställer lossning och icke heller företager annan lastning än af förnödenheter för besättning, medförda resande och fartyg;

Fartyg, som i följd af liden sjöskada, hvarom sjöförklaring afgifves, anlöper Svensk hamn och der lossar sin last samt, efter verkställd reparation, densamma åter intager och utför;

Fartyg, som af nyss omförmälda anledning lossar sin last och densamma till större eller mindre del försäljer, då sådan försäljning inskränkes till hvad för bestridande af reparationskostnaderna bevisligen erfordrats; samt

Fartyg, som, under resa emellan utrikes orter, i Svensk hamn lossar varor till högst fjerdedelen af fartygets lastdrägtighet, för beräknande hvaraf fartygets skeppshandlingar skola tjena till grund;

I alla dessa fall skola dock fartygens skeppare ställa sig till efterrättelse de i Tullstadgan gifna föreskrifter om anmälan hos närmaste tullbetjent och om märkrullans afgifvande, då sådan skall lemnas.

§ 4.

Å inkommande varor, som enligt taxan förtullas med vissa procent af värdet, bör godsegaren uppgifva inköpspriset, med tillägg af assurans, frakt och annan derå använd kostnad, intilldess de till lossningsorten anländt. Godsegarens uppgift skall, så vidt ske kan, styrkas af faktura och konnossement. Företes icke dessa handlingar, vare tullkammaren pligtig, likasom den i allt fall är berättigad, att genom tillkallade tvänne sakkunnige personer låta besigtiga varan och å angifningsinlagan anteckna antingen deras godkännande af det uppgifna värdet eller den tillökning deri, som de anse skäligen böra göras. Vill godsegaren icke verkställa förtullning efter det af besigtningsmännen varan åsatta värde, skall skriftligt bevis derom å angifningsinlagan tecknas och varan derefter, så fort sig göra låter samt sist inom en månad från angifningen, genom tullkammaren å offentlig auktion försäljas. Sedan tullafgiften, beräknad efter försäljningsbeloppet, derest detta öfverstiger godsegarens värdeuppgift, men alltid minst efter denna senare, blifvit, jemnte auktionsomkostnaderna, afdragen, skall behållna auktionssumman godsegaren tillställas.

Med brukade flyttsaker och resande tillhöriga effekter, som icke utgöra handelsgods, förfares enligt hvad derom särskildt är eller varder stadgadt.

§ 5.

På vederbörande Fabriks- och Handtverksföreningar, eller, der sådana ej finnas, på vederbörande Kommunalstyrelse ankommer att utse en eller flere personer i hvarje stapelstad, som ega att tillse, det de till särskilda yrken hörande varor blifva efter riktiga värden och benämningar förtullade; dock må dessa ombuds frånvaro icke hindra tullbehandlingens företagande och fortgång.

§ 6.

Om hvad iakttagas bör vid inkommande och utgående varors angifning och journalisering samt huru förhållas skall med varors undersökning, förtullning och utlemnande m. m., derom länder till efterrättelse hvad i särskilda författningar stadgas.

§ 7.

De skeppsförnödenheter, hvarmed ett Svenskt, från utrikes ort återvändande, fartyg under resan blifvit försedt, äro icke underkastade tull, så länge de förblifva i samma fartygs bruk.

§ 8.

Vid utförsel sjöledes från stapelstad af följande, utaf utländskt råämne inrikes tillverkade varor beviljas restitutionsvis af tullmedlen:

för 1 centner raffineradt socker, alla slag	11 R:dr	25 öre
» 1 butelj punsch	19	»
» 1 skålpund tobak, arbetad, alla slag	14	»
» 1 skålpund bomullsväfnad af garn, i finhet af N:o 26 eller derutöfver efter Engelsk beräkning	8	»

för 1 skålpund linneväfnad ..... 10 öre
» 1 skålpund jutegarnsväfnad ..... 5 »
hvarvid för öfrigt iakttages:

1:o att minst 100 skålpund af en och samma vara skola till export angifvas och på en gång afsändas;

2:o att vid angifningsinlagan alltid skall bifogas tillverkarens, under edelig förpligtelse afgifna och med två vittnen bestyrkta, försäkran, att varan är Svensk tillverkning och af utländskt råämne, för hvilket full införselstull blifvit erlagd, äfvensom om väfnader, att de äro tillverkade af utrikes spunnet garn och att, hvad särskildt angår bomullsväfnader, garnet deri i finhet uppgår till N:o 26 eller deröfver, efter Engelsk beräkning; kommande detta bevis att biläggas tullkammare-journalen å den tullplats, hvarifrån varan utföres; och

3:o att utförseln verificeras antingen genom intyg af Svensk konsul eller vice konsul å lossningsorten eller, om sådan tjensteman der ej är anställd, af annan vederbörande embetsmyndighet, att varan derstädes blifvit lossad.

Den här ofvan medgifna tullrestitutionen eger icke rum vid utförsel till Norge.

§ 9.

Skeppare vare skyldig att, på sätt i 1:a kapitlet af Tullstadgan är förordnadt, å märkrullan noga anteckna sitt förråd af lifsmedel, till mängd och beskaffenhet, vid den påföljd för uraktlåtenhet deraf, som berörda förordning bestämmer; och må det förråd, som för besättningens behof till begagnande om skeppsbord finnes nödigt, befrias från tull och andra afgifter i lossningsorten.

Till provision må, under sådana vilkor, jemnväl kunna hänföras följande qvantiteter Vin, Bränvin, Kaffe och Risgryn, nemligen: för fartyg kommande från Östersjön eller till någon hamn i Halland samt Göteborgs och Bohus län från Nordsjöorter samt Holland, England och Franska Vestersjöhamnar: 2 kannor Vin, 1 kanna Bränvin, 2 skålpund Kaffe och 3 skålpund Risgryn, räknadt på hvarje person af besättningens och passagerarnes antal, samt för fartyg, kommande från orter utom Östersjön, med undantag för nyssnämnde fart till Halland och Bohuslän: 3 kannor Vin, 2 kannor Bränvin, 4 skålpund Kaffe och 6 skålpund Risgryn, på enahanda sätt beräknadt. Härvid bör för öfrigt iakttagas, att Vin och Bränvin icke mot hvarandra utbytas; så att den, som har mindre af den ena, ej får för sådan brist njuta ersättning i den andra varan; äfvensom att hvad af förenämnda fyra provisionsartiklar öfverstiger en skeppares sålunda bestämda förråd i lossningsorten skall, då fartyget icke omedelbart ånyo användes för utrikes fart, ovilkorligen förtullas. Är från utrikes ort kommande fartyg, Svenskt eller främmande, ämnadt att omedelbart ånyo användas för utrikes fart, må skepparen, då han vid sin ankomst till Riket såsom provisionsartiklar medhafver Vin, Bränvin, Kaffe och Risgryn i större qvantiteter, än genom denna § bestämmes, vara berättigad att öfverskottet i märkrullan till återutförsel upptaga, hvarefter det bör under tullförsegling i packhuset eller i något säkert och tjenligt rum ombord å fartyget förvaras, till dess skepparen åter afseglar, då den kontroll iakttages, som i 45 § Tullstadgan för re-exportgods finnes föreskrifven. Likväl och derest något af detta öfverskott, under sådant fartygs längre qvarblifvande i Svensk hamn, för besättningen till begagnande om

skeppsbord finnes nödigt, må det i mån af behof utlemnas, hvarvid motsvarande afskrifning å de på märkrullan till återutförsel uppförda qvantiteter bör ske.

Andra provisionsartiklar, än här ofvan nämnda, må likaledes under iakttagande af erforderlig kontroll, till den del, de icke under vistandet i Svensk hamn ombord användas eller till qvarblifvande i Riket förtullas, med fartyget åter utföras.

Hvad af inrikes producerade, enligt utgående tullpasset, med fartyget bevisligen utförda provisionsartiklar öfverblifvit, må vid återkomsten, liksom utländska icke tullpligtiga provisionsartiklar, tullfritt disponeras.

§ 10.

För gods, som under transporten genom tillfällighet tagit skada, må ej någon minskning i tullen tillåtas, såvida godsegaren sjelf vill detsamma disponera. Anser godsegaren en sålunda förskämd vara icke kunna draga den i införselstariffen utsatta tull, må han, sedan skepparen, till upplysning om förhållandet, afgifvit sjöförklaring, äska laga besigtning å godset, hvilken då skall af Magistratsperson, med biträde af två sakkunnige och ojäfvige män, verkställas i närvaro af vederbörande Tullkammareföreståndare, som eger att, under tjenstemanna-ansvarighet, för bevakande af Kronans rätt, besigtningsåtgärden kontrollera; börande ock, derest godset är mot sjöskada försäkradt, assuradörernas ombud, om sådant i orten finnes att tillgå, genom Magistratens försorg bevisligen kallas till besigtningsförrättningen; likväl utan att denna genom ombudets frånvaro må uppehållas. Befinnes godset hafva under transporten undergått förskämning, skola besigtningsmännen ej allenast härom utfärda intyg, utan jemnväl, efter granskning af behöriga lasthandlingar, attestera värdet af enahanda vara i oskadadt skick. Derest fog till anmärkning emot förrättningen icke förekommer, antecknar Tullkammareföreståndaren sitt godkännande å besigtningsinstrumentet, som icke edsvurna besigtningsmän äro pligtige att, der så äskas, med ed fästa. Tullkammaren försäljer sedermera, efter föregången kungörelse, på öppen auktion i behörig ordning hvad förskämdt är, hvarvid, under iakttagande, att godset såsom å nederlag befintligt eller oförtulladt försäljes, införselstullen för det, som enligt tariffen förtullas efter värde, beräknas efter fastställd tullprocent å auktionspriset samt för annat gods emot tariffbestämmelsen minskas i samma mån, som auktionspriset understiger det vid besigtningen för oskadad enahanda vara bestämda värde; kommande behållna auktionssumman att, sedan belöpande tull blifvit erlagd, godsegaren tillställas. Försummar godsegaren fullgörandet af bevisningen om varans förskämning utöfver fjorton dagar efter den preskriptionstid, hvarinom angifningsinlagan, jemnlikt Tullstadgans 21 §, bör vara till tullkammaren aflemnad, ansvare för tullafgifternas fulla erläggande, derest han icke genom skriftlig anmälan hos tullkammaren, inom samma tid, afstår sin rätt till den skadade varan, som då, medelst offentligt utrop, för Kronans räkning genom tullkammaren försäljes.

Hvad vid tullbehandlingen i öfrigt af varor, bergade från strandade, utrikes ifrån komne fartyg, skall iakttagas, är i 5:te kapitlet af Tullstadgan förordnadt.

§ 11.

I afseende på Sveriges och Norges inbördes handelsförhållanden, länder till efterrättelse hvad derom är eller varder stadgadt.

Motiv till de i Tulltaxan föreslagna förändringar.

Accordion har förut varit hänfördt till Slöjdvaror af sammansatta ämnen. Då detta synts mindre lämpligt, enär svårighet att bestämma det ämne, hvaraf artikeln hufvudsakligen består, lätteligen vid förtullningen skulle kunnat vålla tveksamhet i afseende på val af tullsats, har denna här blifvit utförd med visst belopp för skålpund, motsvarande tullafgiften för leksaker, till hvilka den ifrågavarande artikeln, i följd af varans sammansättning, ansetts närmast hänförlig. Accordion.

Affall är för närvarande hänfördt under artikeln Spillning. Som denna senare rubrik, enligt gällande språkbruk, mindre distinkt återger hvad dermed här menas, har man föredragit att sätta affall såsom hufvudrubrik och dermed sammanföra dels Spillning, dels Spån, hvilken sistnämnda artikel äfven är att anse såsom ett slags affall; hvarjemnte till förekommande af tvetydighet tillagts uttrycket »ej specificerade». Affall.

Agat, oarbetad, har förut varit tullfri, hvaremot samma artikel, arbetad men oinfattad, dragit en tull af 1 rdr 50 öre pr skålpund. Då varan äfven i denna senare form är att betrakta såsom ett slags beredningsämne, och år 1862 deraf införts endast 4 skålpund, samt densamma genom Traktaten med Frankrike blifvit förklarad tullfri, har den såsom sådan här upptagits och blifvit sammanförd i gemensam rubrik med Agat, oarbetad. Agat.

Alabaster, oarbetad, är redan i 1863 års taxa tullfri, hvaremot arbetad sådan, ej specificerad, derstädes drager en tull af dels 60, dels 30 öre pr skålpund. Då de allmännast förekommande arbetena af denna artikel äro specificerade och med tull belagda; samt de ej specificerade, som icke utgöra föremål hvarken för någon synnerlig införsel eller för någon inhemsk tillverkning, genom Traktaten med Frankrike blifvit förklarade tullfria, hafva äfven dessa blifvit såsom sådana här upptagna och i gemensam rubrikafdelning med de oarbetade slagen sammanförda. Alabaster.

Artikeln *Album,* som förut varit upptagen under Böcker, har, såsom mer och mer blifven en handelsvara af betydlig omsättning, utförts under egen rubrik; och då denna artikel till beskaffenheten ansetts närmast jemnförlig med Papparbeten, lackerade, och Portföljer, andra slag, har den med afseende jemnväl på den omständigheten, att en föreskrift finnes utfärdad, det fodralen skola i vigten inberäknas, åsatts samma tull som nämnda effekter, eller 25 öre pr skålpund. Album.

Albumin och *Anilin,* som förut varit sammanförda i gemensam rubrik, hafva, såsom saknande all gemenskap med hvarandra, blifvit skilda och hvar för sig uppförda under egen rubrik. Albumin och Anilin.

Sedan *Antimonium Crudum,* eller Spetsglans, och *Regulus,* hvilka utgöra behöfliga beredningsämnen för vissa näringar, blifvit genom Traktaten med Frankrike förklarade tullfria, hafva de såsom sådana här upptagits, hvarjemnte efter »regulus» blifvit tillsatt den Svenska benämningen för denna artikel. Antimonium Crudum.

Apelsiner. Vid rubriken *Apelsiner* har blifvit tillagdt: »och *Apelsinskal*», då denna senare artikel, enligt uppgift, utgör föremål för en jemnförelsevis ej ringa införsel, och derföre bör, liksom Citronskal och Pomeransskal, vara i taxan upptagen. Ehuru Komiterade af flera vid de senare riksdagarne ofta anförda och lätt insedda skäl ansett önskligt, att för artikeln Apelsiner kunde medgifvas tullfrihet eller åtminstone betydligare tullnedsättning, hafva Komiterade likväl, då tullintraden för densamma, uppgående år 1862 till 22,306 rdr, är ganska betydlig, samt tullinkomsterna i så många andra hänseenden blifvit nedsatta, tvekat att för densamma föreslå någon minskning i afgift, hvadan denna blifvit bibehållen vid oförändradt belopp.

Apoteksvaror. Af *Apoteksvaror*, i taxan ej specificerade, enkla eller sammansatta, har införsel varit medgifven endast för Apotekare eller ock blott efter lemnadt tillstånd af vissa myndigheter, som egt att sig deröfver yttra. Då ett dylikt stadgande å ena sidan gör införseln af hithörande artiklar till ett monopol för en viss klass af yrkesidkare, å andra sidan gör möjligheten dertill för hvarje annan beroende af en omgångsfull och hinderlig procedur äfvensom af att ändamålet med varans införsel skall på förhand uppgifvas och godkännas, samt sålunda måste i hög grad verka besvärande på rörelsen, har detsamma redan af denna anledning synts Komiterade icke väl förenligt med grunderna för en friare handelslagstiftning. Dertill kommer, att snart sagdt de flesta af de under denna rubrik hänförliga varuslag antingen äro att anse såsom direkt tillhörande hvad som benämnes Kemiskt-tekniska preparater, eller ock måste medgifvas vara med dessa senare synnerligen nära beslägtade. En ej ringa svårighet måste sålunda ofta uppstå att skilja dessa båda artikelslag från hvarandra. Utgår man derifrån, att hvarje artikel, som finnes upptagen i Farmakopéen, vore att hänföra till Apoteksvaror, så skulle deraf ej sällan inträffa, att månget föremål, som har en vida mindre användning inom medicinen än inom näringarna, för att ej nämna andra användningsfält för detsamma, blefve att anse såsom apoteksvara, samt sålunda ej tillåtet till införsel på andra vilkor, än att denna skedde genom apotekare eller ock efter pröfning af, huruvida den verkligen vore för det uppgifna ändamålet behöflig, samt afgifvet förklarande, att den blifvit såsom sådan befunnen. Enär det mången gång, isynnerhet för näringsidkaren, är förenadt med ganska stora svårigheter att på förhand beräkna ett behof härutinnan och än mera att vederbörligen styrka dettas förefintlighet, nödsakas han ofta för detsammas tillgodoseende anlita den, som har rättighet till införseln utan sådana, åtminstone strängt uppdragna, inskränkningar. Apotekaren blir sålunda ett slags mellanman emellan den utländske aflåtaren af varan och den, som inom landet behöfver henne såsom ett beredningsämne vid sin handtering. Hans omsättningsrörelse får derigenom en riktning, som icke är för densamma afsedd, och han sjelf kommer i åtnjutande af fördelar, hvilka det icke varit lagstiftarens mening att tillerkänna honom, samt blir såmedelst i tillfälle att skörda en vinst, som icke med fog kan kallas skälig. Billigheten synes sålunda fordra, att rättigheten till införsel af dessa artiklar blir på enahanda vilkor för alla gemensam. Endast derigenom kan, å ena sidan, en ordnad droghandel, för landet väl behöflig, inom detsamma uppstå, samt, å andra sidan, industriens behof i förevarande hänseende, utan störande biinflytelser, fyllas. De särskilda föreskrifter angående distributionen af eller handeln med dessa artiklar, jemnte dervid nödiga försigtighetsmått, hvilka kunna pröfvas vara för med dem afsedt syfte erforderliga, falla inom ett annat

område af lagtillämpning, och lära der, men icke inom tullbeskattningen, med derför utfärdade påbud, hafva sin rätta plats och böra göras till föremål för iakttagande och efterlefnad.

På dessa grunder hafva Komiterade ansett de i rubriken förut förekommande inskränkningar i rättigheten till införsel af ifrågavarande artiklar böra bortfalla; hvadan stadgandet derom blifvit i förslaget uteslutet.

Vid artikeln *Arsenik*, som genom Traktaten med Frankrike blifvit förklarad tullfri och såsom sådan här uppförts, har på skäl, för hvilka under art. Apoteksvaror näst ofvan redogjorts, stadgandet om inskränkning i införsel blifvit utelemnadt. Arsenik.

Askar och *Dosor* af sammansatta, eller såsom arbetade ej specificerade ämnen, kunna, enligt skedd utredning, allmännast anses i värde motsvara från 44 till 89, i medeltal 66 à 70 öre, pr skålpund, hvadan den förut dem åsatta tullen, 30 öre, uppgår till omkring 69 à 34 proc. af värdet. Då emellertid åtskilliga hithörande artiklar ställa sig i högre pris, och samtliga ifrågavarande artikelslag synts närmast jemnförliga med Papparbeten, olackerade, samt sålunda funnits böra draga lika tull med dessa, har tullsatsen icke ansetts böra föreslås lägre än till 15 öre, med öfvergångssats för år 1867 af 20 öre; hvilka afgiftsbelopp blifvit genom Traktaten med Frankrike antagna. Askar och Dosor.

Sedan *Balsam*, i likhet med åtskilliga andra kådämnen, blifvit genom Traktaten med Frankrike förklarad tullfri, har den såsom sådan här uppförts. Balsam.

Band, silkessammets- och helsiden- samt halfsiden-, äro i 1863 års taxa belagda med samma införselsafgifter som de motsvarande slagen väfnader; och med fortfarande tillämpning af denna grund för deras tullbeskattning, har man ansett, att sagda afgifter böra, i enlighet med hvad som skett i tariffen till Traktaten med Frankrike, sättas till lika belopp och med enahanda tidsbestämmelser för öfvergången, som för hel- och halfsidenväfnader funnits lämpliga, och för hvilka under dessa artiklar finnes närmare redogjordt. För Band, »andra slag», torde afgiften, med afseende på så väl varans värde, som på nu omförmälda nedsättningar för de specificerade slagen, lämpligen kunna bibehållas vid 50 öre, eller hälften af den för halfsiden föreslagna slutliga tullsats, hvartill densamma blifvit genom nämnda Traktat antagen. I afseende på redaktionen har, likaledes i öfverensstämmelse med hvad i Traktatstariffen finnes iakttaget, den förändring skett, att silkessammets- och siden- blifvit sammanförda i en rubrik, hvarjemnte benämningen »siden»- blifvit utbytt mot »helsiden», såsom ett lämpligare uttryck i motsats mot »halfsiden». Band.

Artikeln *Bastmattor*, förut förd under gemensam rubrik och tullfri, har blifvit fördelad på tvänne rubriker, nemligen en för sådan vara af kokosbast och en för dylik af andra slag, enär den förra, såsom af högre värde än den senare, ansetts böra med tull beläggas i likhet med mattor af strå m. m., till hvilka hänvisning skett. Bastmattor.

För *Ben*, arbetadt, har föreslagits samma tull, som genom den med Frankrike afslutade Handelstraktat blifvit nämnde artikel åsatt, nemligen för »Elfen- och Hvalrosständer» 50 öre och för »andra slag» 15 öre pr skålpund. Ben.

Artikeln *Benspån* har blifvit hänförd under Affall, till följd af vid denna senare rubrik anmärkt redaktionsförändring. Benspån.

För *Bensvart*, *Benkol* och *Bister*, som i 1863 års taxa draga en afgift af 1 rdr 50 öre pr centner, har tullen genom Traktaten med Frankrike blifvit bestämd till Bensvart, Benkol och Bister.

75 öre pr centner. Då emellertid dessa artiklar utgöra vigtiga beredningsämnen för åtskilliga näringar, såsom sockertillverkningen, måleri- och boktryckerihandteringen, m. fl., hafva de ansetts böra här föreslås till tullfrihet.

Bernsten. *Bernsten*, rå och oarbetad, har förut varit tullfri, hvaremot samma artikel, arbetad och oinfattad, varit belagd med en tullafgift af 1 rdr 50 öre pr skålpund. Efter det nämnde artikel äfven i denna senare form genom Traktaten med Frankrike förklarats tullfri, hafva båda de nu omförmälda slagen af ifrågavarande artikel blifvit i en gemensam rubrik sammanförda.

Bijouterivaror. För *Bijouterivaror* af annat ämne än guld och silfver har tullafgiften, näst förut uppgående till 75 öre pr skålpund, genom Traktaten med Frankrike blifvit öfvergångsvis nedsatt till 50 och 35 öre pr skålpund, hvilken senare tullsats är bestämd att blifva gällande med 1867 års ingång; och hafva Komiterade icke funnit skäl att frånträda denna tullsats, hvilken jemnväl i det närmaste motsvarar det emellan Frankrike och Tyska Tullföreningen för ifrågavarande artikel öfverenskomna afgiftsbelopp af 34 öre pr skålpund.

Bildhuggeriarbeten. Vid *Bildhuggeriarbeten*, som utgöra konstnärsarbeten, har artikeln *Arkitektoniska* arbeten af enahanda slag, hvilken jemnväl förut varit dit hänvisad, för fullständighetens skull blifvit i rubriken uppförd. Såsom specificerad underafdelning under nämnda rubrik hafva derjemnte »andra slag bildhuggeri- och arkitektoniska arbeten af trä äfvensom af annat ämne, hvilket såsom arbetadt ej är i taxan specificeradt», blifvit upptagna till tullfrihet, enär afgiften å arbeten af trä i öfrigt blifvit betydligt nedsatt, samt hithörande artiklar äro att betrakta, dels såsom beredningsämnen för slöjderna, dels såsom lämpliga att i modellväg tjena till höjande af den inhemska konstfliten; varande för nu nämnda arbeten »af trä» redan i Traktaten med Frankrike afgiftsfrihet medgifven.

Bin. Vid rubriken *Bin* i kupor har blifvit tillagdt: »eller på annat sätt förvarade»; enär i senare tider, såsom kändt är, vid försändningar från utlandet af dessa djur, för sådant ändamål lämpligare förvaringsmateriel än den i rubriken angifna ofta begagnas.

Blecksla-garearbeten. Af *Blecksla-garearbeten*, ej specificerade, äro i 1863 års tulltaxa upptagna tvänne slag, olackerade och lackerade, hvilka der finnas åsatta en införselsafgift, de förra af 25 öre, de senare af 40 öre pr skålpund. Enligt anskaffade pris- och vigtuppgifter, utgör nämnda tull i medeltal för de bättre sorterna lackerade blecksla-garearbeten 40 proc., för de ordinära, mera begagnade, öfver 70 proc. samt för de mindre förarbetade, eller, i förhållande till vigten, billigaste slagen, till och med öfver 100 proc. af varuvärdet. I följd häraf hafva Komiterade i underdånigt Utlåtande rörande traktatsförhandlingarna med Frankrike föreslagit denna tull till ett slutligt belopp af 12 öre, under det densamma i konventionen emellan Tyska Tullföreningen och nämnda land blifvit bestämd till 9 öre pr skålpund. Men då Kongl. Maj:t, i fråga om oftanämnda Traktat, icke funnit sagda tull böra nedsättas till lägre belopp än 15 öre, hafva Komiterade, med särskildt afseende derpå, att vissa öfriga lackerade arbeten såsom af bly och zink blifvit åsatta enahanda tull, ansett sig böra här bibehålla sistnämnda afgiftsbelopp, ehuru det motsvarar omkring 25 proc. af värdet. Vidkommande de olackerade slagen af förevarande artikel, så, och då dessa icke blott i Svenska tulltaxan, utan äfven i Tyska Tullföreningens ofvanberörda Traktatstariff, i be-

traktande af de respektiva varuslagens värde, blifvit åsatta en tull utgörande omkring två tredjedelar af den å de lackerade, har denna beräkningsgrund jemnväl nu blifvit följd, samt afgiften i detta hänseende sålunda här, liksom i Traktaten med Frankrike, utförts med 10 öre pr skålpund.

Vid rubriken *Blod*, kreaturs-, alla slag, har ordet »kreaturs», såsom obehöfligt uteslutits. Blod.

Blommor, konstgjorda, samt delar af sådana blommor finnas i 1863 års taxa åsatta en tull, de förra af 22 rdr 50 öre, de senare af 7 rdr 50 öre pr skålpund. Såsom en eftergift vid traktatsförhandlingarna med Frankrike hafva dessa tullsatser blifvit öfvergångsvis nedsatta till ytterst, för förra slaget, 5 rdr, och, för det senare, 2 rdr pr skålpund, hvilka tullsatser äro afsedda att varda gällande från och med år 1867; och hafva de sålunda antagna afgiftsbeloppen blifvit här bibehållna. I afseende på redaktionen har för den förra af de nämnda artiklarna i rubriken blifvit upptagna blommor äfven af »fjäder», enär tillverkningar af detta ämne, hvilka ansetts med blommor närmast jemnförliga, enligt uppgift, i handeln förekomma. Vid afdelningen för »naturliga» blommor, har tillsatts »friska eller torra», hvaremot rubriken för *Blomster*, torkade, ur taxan utelemnats. Blommor.

Å *Bly*, arbetadt, ej specificeradt, utgör tullen i 1863 års taxa, för omåladt och olackeradt, 5 öre, samt för måladt eller lackeradt, 20 öre pr skålpund. Med afseende dels på i öfrigt i allmänhet iakttaget procentförhållande emellan tullbelopp och varuvärde, dels på de i konventionen emellan Frankrike och Tyska Tullföreningen fastställda tullsatser i förevarande hänseende, uppgående för gröfre blyarbeten till 2¼ öre och för finare äfvensom lackerade sådana till 9 öre pr skålpund, hafva Komiterade i och för Traktaten emellan Sverige och förstnämnda land för dessa artiklar tillstyrkt en införselsafgift af respektive 3 och 15 öre pr skålpund. Och finna Komiterade ej skäl, att i någon mån nu frånträda hvad derutinnan sålunda föreslagits och jemnväl blifvit genom nämnda traktat antaget. Bly.

Artikeln *Blyertspennor* är i 1863 års tulltaxa fördelad på tvänne rubriker: »timmermans» och »andra slag», med en tull för den förra af 15 öre och för den senare af 50 öre. Genom Traktaten med Frankrike har det senare slaget blifvit åsatt en tull af 15 öre, och ehuru denna afgift torde vara nog hög för det förra, eller »timmermans-», så, och då det stundom kan vara förenadt med svårigheter att vid tullbehandlingen bestämdt afgöra, huruvida artikeln bör hänföras till timmermanspennor eller ej, har det synts Komiterade lämpligast att för dessa senare bibehålla den för dem förut fastställda afgiften, hvarigenom de båda tillförene skilda slagen komma att draga enahanda tull och sålunda kunnat sammanföras i en gemensam rubrik, af lydelse: »Blyertspennor, alla slag». Blyertspennor.

Blysocker, som i 1863 års taxa drager en afgift af 3 öre pr skålpund, har, med afseende på dess behöflighet för industrien och i öfverensstämmelse med hvad som skett i Traktaten med Frankrike, blifvit uppfördt till tullfrihet. Blysocker.

Bläck, skrif-, som i 1863 års taxa varit åsatt en tull af 50 öre pr kanna, motsvarande i det närmaste 7½ öre pr skålpund, har ansetts böra, i öfverensstämmelse med i öfrigt härutinnan allmännast antagna grundsats, förtullas efter vigt, hvarjemnte tullafgiften, med afseende på varans behöflighet, genom Traktaten med Frankrike blifvit nedsatt till 5 öre pr skålpund. Då emellertid denna tull afser nettovigten, Bläck.

och Komiterade funnit det ändamålsenligare, att vid förtullningen kärlens vigt inberäknades, har denna senare tullsats, med afseende på bruttovigtens läggande till grund för beräkningen, blifvit ytterligare nedjemnkad till 3 öre pr skålpund.

Bläckpulver eller Substans.

Bläckpulver eller *Substans* är för närvarande belagd med en tull af 15 öre pr skålpund. Då denna artikel dels alldeles icke, dels endast till ytterst ringa belopp under de senare åren varit föremål för införsel, har den, med afseende på varans beskaffenhet, blifvit i gemensam rubrik sammanförd med artikeln Bläck, hvarjemnte uttrycket Substans, för mera bestämdhet, blifvit utbytt mot »Bläcksubstans».

Bokstafsstämplar, Boktryck och Stilar.

Bokstafsstämplar samt *Boktryck* och *Stilar* äro för närvarande belagda med en tull af 10 öre pr skålpund. Enligt lemnad uppgift, utgör priset å ny stilmassa 50 öre pr skålpund samt tillverkningskostnaden vid stilfabrikationen 50 à 60 öre pr skålpund. Sedan Komiterade till tullfrihet föreslagit Antimon, och sålunda, derest detta varder godkändt, ingen af de i råämnet ingående beståndsdelar är med tull belagd, hafva Komiterade, på förut anförda skäl, lagt tillverkningskostnaden till grund för beräkningen af tullafgiften, och, med afseende på varans beskaffenhet, ansett denna afgift kunna lämpligen bestämmas till omkring 10 proc. af nämnda kostnad, hvadan sagda afgift blifvit nedsatt till 5 öre pr skålpund.

Bok- och Koppartrycksvärta.

Bok- och *Koppartrycksvärta* är i 1863 års taxa belagd med en tull af 10 öre pr skålpund. I och för Traktaten med Frankrike hafva Komiterade, i betraktande dels af denna varas stora användning, dels af att tillverkningen af densamma inom landet är ingen eller ringa, äfvensom jemnväl derpå, att den i tariffen till konventionen emellan Frankrike och Tyskland är uppförd till endast något öfver 1 öres tull pr skålpund., för densamma föreslagit en afgift af 3 öre pr skålpund, hvilken afgift, som beräknats utgöra omkring 4 proc. af varuvärdet och jemnväl genom nämnda Traktat antagits, blifvit här bibehållen.

Bomullstrassel.

För *Bomullstrassel,* eller affall vid bomullsfabrikerna, har ny rubrik, såsom behöflig till förebyggande af missförstånd, blifvit införd, med hänvisning till artikeln Affall.

Borax.

Borax, i 1863 års taxa åsatt en tull af 4 öre pr skålpund, har, såsom ett vigtigt beredningsämne för näringarna, genom Traktaten med Frankrike blifvit förklarad tullfri, i öfverensstämmelse hvarmed den såsom sådan här uppförts.

Boraxsyradt Natron eller Tinkal.

Då *Boraxsyradt Natron* eller *Tinkal* redan förut varit tullfritt, har det blifvit i samma rubrik med Borax uppfördt.

Borstbindarearbeten.

Borstbindarearbeten äro i 1863 års taxa uppförda till följande tullsatser, nemligen de

med infattning af opoleradt eller måladt trä eller jern	1 skålp.	25 öre;
med infattning af poleradt eller lackeradt trä	»	50 » ;
med infattning af ben, horn eller andra ämnen	»	1 rdr,

hvilka tullsatser blifvit genom Traktaten med Frankrike bestämda för 1867 till respektive 10, 20 och 40 öre samt från och med år 1868 till, likaledes respektive, 5, 10 och 20 öre pr skålpund; och då de sålunda bestämda slutliga tullsatserna stå i ett jemnförelsevis lågt procentförhållande till varuvärdet, anse sig Komiterade ej böra i afseende på dem förorda någon ytterligare nedsättning.

Brefkuverter.

Brefkuverter, som i 1863 års taxa äro åsatta en tull af 20 öre pr skålpund, eller 2 öre högre än den för papper utgående högsta afgift, hafva, i hvad angår Trak-

taten med Frankrike, med bibehållande af denna tilläggstull, ansetts böra uppföras till en tullsats för år 1867 af 12 öre samt från och med år 1868 af 10 öre; hvilka tullsatser jemnväl i det nuvarande förslaget blifvit upptagna. I rubriken har tillagts artikeln Papperspåsar, såsom i handeln förekommande och hit närmast hänförliga.

Broderade arbeten draga i 1863 års taxa lika tull med det tyg, hvarå broderiet är anbragt, med tillägg: för broderadt alngods af 20 proc.; för fullfärdiga broderade persedlar, eller delar deraf, af 50 proc., samt för med guld eller silfver broderade tyg eller persedlar, 100 proc. Vid förhandlingarna angående Traktaten med Frankrike hade blifvit föreslaget, att tilläggsafgiften skulle utgå för de två första slagen af dessa artiklar med 10 proc. och för det tredje med 20 proc. På skäl, som finnas angifna under artikeln Kläder, och för att träffa ett medium af nämnda tilläggsafgifter, lämpligt för samtliga ifrågavarande artikelslag, hafva Komiterade tillstyrkt en gemensam sådan afgift af 20 proc. utan afseende på broderiets beskaffenhet; hvilket afgiftsbelopp, som blifvit i bemälda Traktat antaget, ock i förevarande förslag bibehållits. Härigenom hafva jemnväl de för denna artikel förut särskildt upptagna trenne rubrikerna kunnat sammanföras till en sådan, hvilket i ej oväsentlig grad måste bereda lättnad vid varans tullbehandling. Broderade arbeten.

I jemnförlighet med hvad som skett i afseende på artikeln Band, och i öfverensstämmelse med hvad härutinnan blifvit iakttaget i Traktaten med Frankrike, hafva tullafgifterna för *Broderduk*, *Marle* och *Stramalj*, af silke, af silke med tillsats af annat material, samt af ull, utförts till lika belopp och med enahanda tidsbestämmelser för öfvergången, som för hel- och halfsiden- samt ylleväfnader finnas upptagna, hvadan dessa varor, af hvilka de begge förstnämnda slagen jemnväl i 1863 års taxa draga den för likartade sidentyg stadgade tull, och det sistnämnda i sagda taxa är åsatt en införselsafgift af 1 rdr 25 öre pr skålpund, skulle komma att tullbehandlas lika med den under motsvarande väfnader upptagna artikeln »andra slag», och sålunda, respektive, komma att draga en afgift för år 1867 af 2 rdr, 1 rdr 25 öre och 1 rdr samt från och med år 1868 af 1 rdr 50 öre, 1 rdr, och 75 öre. Broderduk, Marle och Stramalj.

Den under här ifrågavarande rubrik särskildt upptagna artikeln »af papper», i 1863 års taxa belagd med en afgift af 18 öre pr skålpund, har, då varan utgör endast för visst ändamål bearbetadt papper, ansetts böra åsättas samma tull som Papp- och Pappersarbeten, olackerade, eller 15 öre pr skålpund.

För underafdelningen »andra slag, enkla eller blandade», med en tull i 1863 års taxa af 1 rdr pr skålpund, har afgiften, med afseende på de nu ifrågakomna nedsättningar för de specificerade slagen, likaledes, i enlighet med hvad härutinnan i Traktaten med Frankrike finnes bestämdt, ansetts böra utgöra hälften af nyss angifna, för densamma förut fastställda belopp, eller 50 öre pr skålpund.

Brodermönster, som i 1863 års taxa äro åsatta en afgift af 20 öre pr skålpund, hafva, i enlighet med hvad härutinnan förekommer i Traktaten med Frankrike, ansetts böra draga lika tull med färgadt, pressadt, tryckt, figureradt, försilfradt eller förgyldt papper, hvadan afgiftsbeloppet sålunda blifvit utfördt för år 1867 med 10 öre samt för tiden från och med år 1868 med 8 öre pr skålpund. Brodermönster.

För *Bränvin* och *Sprit* har, såsom redan blifvit anfördt, den förändring i qvantiteten för tullberäkningen föreslagits, att till grund för denna senare skulle läggas rymdmått i stället för vigt. I 1863 års taxa äro bränvin och sprit, utan afseende Bränvin och Sprit.

på slag deraf, uppförda till en tull af 45 öre pr skålpund alkohol, hvilket motsvarar 1 rdr 10 öre pr kanna af 50 procents alkoholhalt vid + 15° C. Genom Traktaten med Frankrike har för vindrufsbränvin, tillverkadt i Frankrike och derifrån sjövägen direkt infördt, ett undantag i denna likhet i tullbeskattning blifvit gjordt, i det att tullafgiften för nämnda vara blifvit bestämd vid införsel på fat till 75 öre pr kanna och vid införsel på buteljer eller krus till 90 öre pr kanna. Då afgiften för tillverkning inom landet af bränvin och sprit är fastställd till 60 öre pr kanna, af ofvan angifven styrka, utgör tilläggsafgiften sålunda i förra fallet 15 öre och i senare 30 öre pr kanna. Det undantagsförhållande, som genom Franska Traktaten sålunda bestämdes i afseende å tullbeskattningen af Franskt drufbränvin, var, på sätt traktatsförhandlingarne närmare utvisa, oundvikligt, så vida hela Traktaten ej skulle hafva gjorts om intet. Derigenom inrymdes emellertid i Svenska Tulltaxan en differentialtull, främmande för det system af lika beskattning för likartad vara, som eljest sedan lång tid tillbaka i denna tulltaxa följdriktigt iakttagits och otvifvelaktigt är i hög grad önskvärdt att strängt vidmakthållas, så vida handeln ej skall gifvas konstlad riktning och inledas på försök att kringgå lagens föreskrifter; ty huru man än må reglementera om produktionsbevis och andra kontrollföreskrifter, att till en del tillämpas inom främmande stater, låter faran af missbruk icke afvisa sig. Med den mer och mer till alla civiliserade stater utsträckta handelsgemenskapen och dem emellan träffade aftal om lika behandling af deras likartade produkter, blefve dessutom en differentialtull antagligen snart omöjlig att upprätthålla. Både lagstiftningens principer och fördragens helgd torde således kräfva, att det undantagsstadgande, som här är i fråga, såsom sådant kommer att upphöra och lemna rum för en allmän tullsats. Väl låter ock detta, enligt Komiterades tanka, sig göra, utan något äfventyr för den inhemska bränvinstillverkningen, derest de förändringar i lagstiftningen för inhemsk tillverkning af bränvin och sprit, som ofvan blifvit i underdånighet förslagsvis antydda, varda af Rikets Ständer antagna och af Kongl. Maj:t i nåder godkända. I sådan händelse böra följaktligen de genom Franska Traktaten bestämda tilläggsafgifter (utöfver den inhemska tillverkningsskatten) tillämpas för allt slags bränvin och sprit, utan afseende på det ämne, hvaraf varan tillverkats, eller på produktionsorten.

Beträffande åter tullsatsen i dess helhet, äro Komiterade af den åsigten, att, då varan införes på buteljer, den alltid bör betraktas såsom ren alkohol, utan afseende på verklig procenthalt, hvaraf följer, att den i tullsatsen ingående tillverkningsafgiften af 60 öre pr kanna, som blifvit fastställd för dylik vara af föreskrifven normalstyrka, eller 50 procents alkoholhalt, och hvilken blir den gällande, då införseln sker på fat, bör uti ifrågavarande fall beräknas dubbel, eller till 1 rdr 20 öre pr kanna. Tullsatsen för bränvin och sprit skulle sålunda blifva, vid införsel på fat: tillverkningsafgiften 60 öre, med tillägg af 15 öre, eller tillsammans 75 öre pr kanna af 50 proc. alkoholhalt; samt vid införsel på buteljer: två gånger tillverkningsafgiften, eller 1 rdr 20 öre, med tillägg af 30 öre, eller tillsammans 1 rdr 50 öre pr kanna.

Genom antagandet af en sådan beräkningsgrund, för tillämpandet hvaraf icke heller i följd af Traktaten med Frankrike något hinder möter, då man af ordalydelsen i denna Traktat är oförhindrad att i detta hänseende rubricera allt bränvin på buteljer såsom ren alkohol, skulle den enkelhet och lättnad vid förtullningen vinnas, att skiljaktigheten

i tullsats afsåge endast beskaffenheten af det kärl, på hvilket varan infördes, och att denna sistnämnda i ena fallet, der undersökningen af densamma skulle både försvåra tullbehandlingen och kunna medföra olägenhet för varuegaren, icke behöfde ens afprofvas.

Visserligen kan den föreslagna afgiften å bränvin på buteljer eller krus synas uppställa ett allt för högt skydd och öfver höfvan fördyra varan; men dels medför dennas afprofvande vid tullbehandlingen så stora svårigheter, att dessa, der det kunnat ske, bort undvikas, dels torde bemälda vara, så införd, få anses såsom i allmänhet vida bättre och af högre alkoholhalt än den på fat inkomna, hvadan det jemnväl, såsom redan blifvit antydt, gemenligen måste ligga i varuegarens intresse att ej behöfva underkasta sig kärlets öppnande. Ur finansiell synpunkt åter är frågan för det närvarande af underordnad vigt, då införseln i denna form hittills varit ytterst ringa samt uppgått år 1862 till endast 124 skålpund, med en tullinkomst af 55 rdr.

Bärsaft har förut varit hänförd, med tillsats af socker och sprit, till likör, och utan sådan tillsats till cider, hvilken senare åter tullbehandlats såsom vin. Då genom denna föreskrift varit stadgadt, å ena sidan, att Bärsaft skall vara försatt både med socker och sprit för att behandlas såsom likör, å andra sidan, att, först när ingendera af dessa beståndsdelar ingår i varan, densamma må förtullas lika med Cider, eller Vin; har fråga uppstått, huru med bärsaft utan sprit, men med socker skall förfaras; och då det synts böra vara det förra ämnets, eller spritens, förefintlighet i varan, som betingar dennas hänförande till likör, har det senare, eller sockret, blifvit såsom bestämmande kännetecken i detta hänseende utelemnadt, och rubriken sålunda omredigerad, att bärsaft med tillsats af sprit hänförts till likör samt utan sådan tillsats till Vin, hvilken sistnämnda titel blifvit utbytt mot den af Cider, då denna artikel sjelf varit hänförd under Vin. Bärsaft.

Vid rubriken *Böcker* har i första underafdelningen blifvit tillsatt: »äfvensom böcker eller lösa blad, med upphöjda bokstäfver, för blindas behof», enär sådana böcker eller blad, enligt uppgift, förekomma till införsel och ansetts hit närmast hänförliga. Böcker.

För böcker: »andra på Svenska språket tryckta», som förut varit åsatta en tull af 15 öre pr skålpund, har afgiften blifvit föreslagen till 10 öre pr skålpund för år 1867 samt till 8 öre pr skålpund för år 1868, eller till samma belopp, som blifvit åsatt bästa slagen papper, med hvilka, om man undantager de under rubriken »färgadt, pressadt, lackeradt etc.», i 1863 års taxa uppförda, denna artikel äfven tillförene dragit lika tull. Skall införselsafgift bibehållas för nämnda artikelslag, synes den ej skäligen kunna sättas lägre, än som nu skett, då samma afgiftsbelopp ansetts böra blifva gällande jemnväl för linieradt papper.

Böcker, »med inbundet, rent eller linieradt papper», hafva förut dragit lika tull som papperet, med tillägg af 50 procent. Men då Komiterade funnit denna tilläggsafgift allt för hög, har densamma, i likhet med hvad som skett i tariffen till Traktaten med Frankrike, blifvit nedsatt till 20 procent, hvilket belopp torde böra anses såsom en fullt tillräcklig tullförhöjning med afseende på artikelns genom inbindningen ökade värde.

Den under rubriken böcker förut upptagna artikeln Album, har, såsom ofvan omförmälts, blifvit uppförd under egen rubrik.

Bönor. Vid artikeln *Bönor* har, för undvikande af tvetydighet, tillagts bestämningen »ej specificerade», enär flera eljest hit hänförliga artikelslag, såsom Kaffebönor, Kakaobönor, m. fl., finnas i taxan särskildt upptagna.

Chokolad. För *Chokolad* har tullafgiften förut varit fastställd till 30 öre pr skålpund, hvilken afgift synts Komiterade böra i betydlig mån nedsättas. Enligt af chokoladtillverkare lemnad uppgift erhållas, vid fabrikationen inom landet, af 100 skålpund Kakao omkring 80 skålpund Chokolad, med en tillverkningskostnad af 15 öre pr skålpund. Då tullen å Kakao blifvit föreslagen till 12 öre pr skålpund, belöper sig sålunda densamma för det i 1 skålpund Chokolad ingående råämne till 15 öre. Lägges härtill 20 procent af tillverkningskostnaden, eller 3 öre, uppkommer ett belopp af 18 öre, hvilket belopp införselsafgiften å ifrågavarande artikel, enligt Komiterades mening, icke bör öfverstiga.

Cigarretter. *Cigarretter*, som förut varit hänförda under karfvad tobak, hafva, med afseende på varans beskaffenhet och jemnförlighet med Cigarrer, ansetts böra tullbehandlas lika med dessa.

Citroner. Med *Citroner* har i samma rubrik uppförts artikeln *Citronskal*, i likhet med hvad som skett i afseende på Apelsiner och Pomeranser.

Citronsaft och Citronsalt. Sedan *Citronsaft* äfvensom *Citronsalt*, eller *kristalliserad Citronsyra*, hvilka år 1862 lemnat en inkomst af endast 51 rdr, blifvit genom Traktaten med Frankrike förklarade tullfria, hafva de såsom sådana här upptagits.

Cyankalium. Då artikeln *Cyankalium* vunnit en vidsträckt användning inom industrien, har densamma uppförts under egen rubrik, med hänvisning till Kemiskt-tekniska preparater.

Dadlar. *Dadlar*, som för närvarande äro belagda med en afgift af 15 öre pr skålpund, hafva ansetts böra draga samma tull som Frukter och Bär, hvadan för tullbehandlingen af förstnämnda artikel hänvisning till dessa meddelats.

Dekorationer. Rubriken för *Dekorationer, Platåer* med tillbehör, äfvensom *Ornamenter*, ej specificerade, har deremot ansetts obehöflig, enär de artiklar, den omfattar, finnas inbegripna under artikeln Slöjdvaror; hvadan densamma ur taxan afförts.

Drefmat. Till artikeln *Drefmat*, hvilken redan i 1863 års taxa varit upptagen såsom tullfri, är derstädes hänfördt endast »gammalt och i stycken af högst 12 fots längd sönderhugget tågvirke». Då Tågvirke i allmänhet, på skäl som under denna artikel finnas anförda, ansetts böra vara vid införsel afgiftsfritt, har det inskränkande tillägget i nyssnämnda hänseende icke längre varit på sin plats, hvadan detsamma blifvit i taxeförslaget utelemnadt. Vidare har ock ifrågavarande artikel blifvit i gemensam rubrik sammanförd med artikeln *Dref*, då deras skiljande, efter hvad här föreslagits, icke mera är af behofvet påkalladt.

Dricka. *Dricka*, som förut haft egen rubrik, med underafdelningar för »porter» samt »öl och andra slag», har blifvit hänfördt under en nybildad rubrik: »Maltdrycker», hvilken, såsom mera omfattande än den nyssnämnda, ansetts lämpligare till hufvudrubrik än denna.

Etuis. *Etuis*, af sammansatta eller, såsom arbetade, ej specificerade ämnen, hvilka i 1863 års taxa dragit en införselsafgift af 75 öre pr skålpund, hafva hittills icke, med afseende på tullbeskattning, varit skilda, eftersom de införts med eller utan tillbehör. I tariffen till Traktaten med Frankrike, deri bemälda införselsafgift blifvit öfver-

gångsvis nedsatt till 50 och 35 öre, finnes icke heller någon skilnad härutinnan angifven. Då varan emellertid i ena hänseendet är af högre värde än i det andra, hafva Komiterade ansett en sådan skilnad böra iakttagas, hvadan rubriken blifvit i öfverensstämmelse härmed omredigerad samt erhållit tvänne underafdelningar, den ena för Etuis med, den andra för sådana utan tillbehör. I fråga om lämplig tullsats, har artikeln funnits närmast jemnförlig, i förra hänseendet med Bijouterivaror, i senare med Portföljer, hvadan de för dessa effekter föreslagna afgiftsbelopp ock blifvit här påförda med, respektive, 35 öre och 25 öre pr skålpund.

Fernissa är för närvarande åsatt en tull af 10 öre pr skålpund. Då priset å denna artikel, enligt ingångna uppgifter, i medeltal beräknas till 50 öre pr skålpund, hafva Komiterade ej ansett tullafgiften böra öfverstiga 5 öre, hvilket belopp utgör 10 procent af varuvärdet. Som införseln varit ganska betydlig, i det den uppgått år 1862 till 34,391 skålpund, tillskyndas statskassan, genom den föreslagna nedsättningen, visserligen till en början en ej ringa förlust; men å andra sidan bör icke heller lemnas ur sigte, att den ifrågavarande artikeln är att betrakta såsom ett vigtigt beredningsämne för åtskilliga näringar, hvilket följdriktigheten fordrar att ej beskatta högre, än som nu skett. Fernissa.

Fikon, som förut dragit en tull af 7 öre pr skålpund, hafva för vinnandet af enhet i uppställningen, blifvit i och för tullbehandlingen hänförda till artikeln Frukter och Bär. För grunderna till den förhöjning i ofvannämnda tullsats, som derigenom uppkommer, finnes under sistbemälda artikel redogjordt. Fikon.

Fingerborgar och *Syringar* af andra ämnen än guld och silfver hafva, till följd af varans beskaffenhet, ansetts böra draga lika tull med gröfre messings- och polerade eller lackerade jernarbeten. På grund häraf hafva Komiterade ansett den förutvarande tullsatsen å förstnämnda artiklar, 40 öre pr skålpund, böra, i likhet med hvad som skett i Traktaten med Frankrike, öfvergångsvis nedsättas, för år 1867 till 20 öre, samt från och med år 1868 till 15 öre pr skålpund. Fingerborgar och Syringar.

Sedan i afseende på artikeln *Fisk,* såväl saltad eller inlagd, med undantag af Anjovis, Sardeller och Thonfisk, som torr och rökt, tillfällig tullfrihet, till följd af Kongl. Kungörelsen den 26 September 1855, under någon tid egt rum, hemställde redan 1856 års Tullkomité, det tullfrihet för ofvannämnda förnödenhetsvara, hvilken isynnerhet för de arbetande klasserna vore af stor vigt, måtte än vidare och allt framgent varda medgifven; yttrande Komitéen med afseende härpå, äfvensom angående verkningarna af åtskilliga andra nödvändighetsartiklars frigifvande härutinnan: »Den förlust i tullintrader, som derigenom vållas, är visserligen betydlig, men torde redan under vanliga förhållanden kunna anses uppvägd genom lättad utkomst och deraf föranledd ökad belåtenhet hos flertalet af rikets innevånare. Då nu derjemnte den utrikes handeln så vidgat och stadgat sig, att tulluppbörden på det hela betydligen öfverstiger hvad deraf hittills såsom bidrag till statsutgifterna påräknats, våga Komiterade tro, att en del af detta öfverskott icke kan bättre eller gagneligare användas, än att medelst tullafgifternas nedsättande eller borttagande å allmännare förnödenhetsvaror göra lefnadskostnaden för de mindre bemedlade så lindrig som möjligt.» Fisk.

I betraktande af den stora minskning i statsinkomst, som skulle uppstå genom ett frigifvande af dessa artiklar, och förnämligast af den ibland dem, som i största omfattningen inginge i förbrukningen, eller saltad sill, samt med erinran derom, att

den låga tull, hvarmed denna sistnämnda artikel vore belagd, och som, enligt författningen om handelsgemenskapen med Norge, i allmänhet beräknades till blott hälften, knappast kunde, åtminstone i detaljhandeln, anses i någon mån inverka på varupriset, har likväl vederbörande Utskott vid samtliga de Riksdagar, som sedan denna tid infallit, funnit sig böra, ehuru såsom undantag från regeln, att lifsförnödenheter böra vara från införselsafgift fria, tillstyrka bibehållandet af tull å förevarande artiklar, hvilket ock blifvit Rikets Ständers beslut.

Komiterade hafva ingalunda förbisett vigten af det skäl för bibehållandet af sagda tull, som ur finansiell synpunkt sålunda blifvit åberopadt. Men enligt Komiterades uppfattning är detta skäl i förevarande hänseende emellertid icke af den betydenhet, att det bör mot de skäl, som tala för ett uppoffrande af denna inkomst, göras gällande. Den minskning i tullintrad, som genom en sådan uppoffring skulle uppstå, är nemligen, oaktadt det stora införselsbeloppet af hithörande artiklar, utgörande år 1862 tillsammans 665,176 centner, långt ifrån så betydlig, som efter beräkning af det införda beloppet, å ena sidan, och de i tulltaxan påförda tullsatser, å den andra, vore att förmoda. Den allra största delen af sagda belopp faller nemligen på införseln från Norge, hvilken för nämnda år utgjorde tillsammans 644,084 centner, deraf 640,916 inkommo sjövägen och 3,168 landvägen. Och då för de på förra sättet införda posterna endast half tull erlägges och för de på senare sättet inkomna tullfrihet eger rum, nedgår tullinkomsten för dessa artiklar så väsentligt, att den i allmänhet kan beräknas till blott omkring hälften af hvad den eljest skulle utgöra, i följd hvaraf ock hela denna inkomst för bemälda år utgör endast 112,039 rdr i stället för 216,635 rdr, hvartill den efter de respektiva, i taxan utförda, tullsatserna skulle belöpa sig.

Icke heller den, på sätt ofvan antydts, uttalade åsigten, att den låga tullen vore af beskaffenhet att ej i någon anmärkningsvärd mån inverka på varupriset, kunna Komiterade för sin del biträda. Det är nemligen en känd sak, att tullbeskattningen stegrar priset med vida mera än sitt eget belopp, äfvensom att denna prisstegring i ökadt mått fortgår i den mån varan sjelf går genom flere händer, innan den kommer konsumenten tillhanda. Enhvar af säljarne beräknar den vinst, han för sig fordrar, visserligen olika efter olika omsättning, men dock alltid med inköpspriset till utgångspunkt, och höjer sålunda, den ene efter den andre, salupriset i den mån han sjelf betalt mera för varan. Och då det allra största antalet af de konsumenter, hvarom här är fråga, göra sina uppköp, dels först sedan många, eller åtminstone flere, sådana prisstegringar försiggått, dels i små qvantiteter, ofta blott för dagens behof, följer ock, att äfven den minsta tullsats i förevarande hänseende på ett jemnförelsevis ganska känbart sätt låter sig förmärkas för den, som i sista hand och till förbrukning skall förskaffa sig varan.

Slutligen betrakta Komiterade denna angelägenhet såsom en principfråga, i afseende på hvilken en eftergift från Statsverkets sida, enligt Komiterades förmenande, bör göras, ej mindre för vinnandet af en vidgad tillämpning af den alltmera erkända grundsatsen om det riktiga i tullfrihet för födoämnen, som äro nödvändighetsvaror, än äfven för det ofta uttalade, onekligen billiga, anspråket så väl hos jordbrukets idkare, att, då deras produktionsartiklar icke längre åtnjuta tullskydd, deras oumbärligaste konsumtionsartiklar icke heller böra vara med tull belagda, som hos det stora

flertal af befolkningen i öfrigt, hvilket omfattar samhällets mindre bemedlade medlemmar, att, då prisnedsättningar genom hithörande åtgärder i så många andra riktningar beredas, ock blifva för sina intressen tillgodosedda och få sina oundgängliga lefnadsbehof fyllda med så lindrig kostnad, som ske kan.

På grund häraf, äfvensom med stöd af hvad Komiterade redan förut i ämnet anfört, hafva Komiterade alltså föreslagit tullfrihet för Fisk, alla slag, med undantag af Anjovis, Sardeller och Thonfisk, för hvilka sistnämnda tullen blifvit endast nedsatt från 25 öre till 16 öre pr skålpund, och detta, dels för att bringa densamma till likhet med den för Konserver upptagna, dels med afseende derpå, att kärlens vigt ansetts böra i varuvigten inberäknas.

Fjäder, spritad, som förut varit åsatt en tull af 15 öre pr skålpund, har i betraktande af den ringa tullinkomsten deraf, uppgående år 1862 till 12 rdr, i likhet med hvad som för ospritad Fjäder redan eger rum, blifvit till tullfrihet föreslagen. Fjäder.

Vid artikeln *Fjäll* har endast en mindre förändring i redaktionen blifvit vidtagen för att gifva rubriken en i formellt hänseende egentligare lydelse. Fjäll.

För artikeln *Flaggor* har ny rubrik blifvit uppförd, med hänvisning för tullbehandlingen, dels till väfnaden, hvaraf varan består, dels till Inventarier, skepps-. Flaggor.

Rubriken för *Flaskfoder* har deremot, då denna artikel ingår under rubriken Etuis eller Träarbeten, ansetts obehöflig, och till följe deraf ur taxan afförts. Flaskfoder.

I 1863 års taxa äro *Flintor,* huggna, utom agat-, äfvensom *Flintsten* under särskilda rubriker upptagna såsom fria. Då agat nu blifvit föreslagen till afgiftsfrihet, och den inskränkning i tullfrihet, som i afseende på Flintor förut förefunnits, dermed bortfallit, hafva båda dessa artiklar blifvit i gemensam rubrik sammanförda, med hänvisning till artikeln Sten. Flintor.

För *Flyttsaker* har tullbehandlingsgrunden blifvit bibehållen oförändrad; men med hänsigt till de ofta stora olägenheterna för den enskilde af att, dels vid hvarje äfven mindre införsel i landsorterna, dels då denna i värde öfverskjuter den jemnförelsevis ringa summan af 300 rdr, nödgas hos Generaltullstyrelsen göra ansökan om tillstånd till effekternas införande, hafva Komiterade föreslagit, att vederbörande Tullkammare eller Tullinspektion må, under stadgadt vilkor att nämnda effekter befinnas gamla och brukade, bemyndigas medgifva införseln, derest beloppet deraf pröfvas icke öfverstiga egarens behof. Flyttsaker.

I rubriken för *Flädermos* och *Saft* har framför det sistnämnda ordet, för uttryckets fullständigande, blifvit tillsatt bestämningen: »Fläder-»; hvaremot i Flädermos och Saft.

Rubriken för *Fnöske* bestämningen »beredt», såsom obehöflig, uteslutits. Fnöske.

Fogellim, som, enligt uppgift, icke lärer till införsel förekomma och dessutom icke ansetts erfordra särskild rubrik, har derföre ur taxan afförts. Fogellim.

Folier, tenn-, eller Stanniol, som förut dragit en tull af 15 öre pr skålpund, hafva Komiterade föreslagit till tullfrihet, då denna artikel är ett beredningsämne för vissa näringar, och tullinkomsten deraf varit föga betydlig. I redaktionen har den förändring skett, att ordet »bly-» tillsatts, enär folier äfven af detta ämne i handeln förekomma. Folier.

Af artikeln *Formar* hafva endast de »af jernbleck eller annat ämne för sockerbruken, tryck- och pappersformar, äfvensom formar, som begagnas till pastellagearbeten», hittills varit tullfria. Då emellertid alla näringar synts böra, i afseende på Formar.

för dem erforderlig materiel, åtnjuta samma förmåner, hafva Formar, »af hvad ämne som helst för näringarnes behof, och hvilka kunna hänföras till Maskinerier, Redskap och Verktyg», blifvit föreslagna till tullfrihet.

Fosfor. *Fosfor*, som i 1863 års taxa varit belagd med en tull af 15 öre pr skålpund, hvilken tull genom Traktaten med Frankrike blifvit nedsatt till 8 öre pr skålpund, har, såsom varande ett beredningsämne af ej ringa användning, och i likhet med åtskilliga andra jemnförliga artiklar, ansetts icke böra belastas med införselsafgift, och sålunda blifvit föreslagen till tullfrihet, genom hänvisning till Kemiskt-tekniska preparater.

Fotografier. Då *Fotografier* alltmer allmänt i handeln förekomma, har för dem uppförts ny rubrik, med hänvisning till artikeln Kopparstick, med hvilken de ansetts närmast jemnförliga.

Frukter och Bär. *Frukter* och *Bär*, ej specificerade, friska, hvilka i 1863 års taxa dragit en afgift af 50 öre pr centner, äro i tariffen till Traktaten med Frankrike upptagna såsom tullfria, i öfverensstämmelse hvarmed de jemnväl här blifvit till afgiftsfrihet föreslagna.

Ej specificerade Frukter och Bär, inlagda i bränvin eller ättika, torde böra anses såsom närmast jemnförliga med Konserver; och har, på grund häraf, den dem åsatta tull, 30 öre pr skålpund, blifvit nedsatt till det för dessa senare genom Traktaten med Frankrike fastställda afgiftsbelopp, eller 16 öre pr skålpund, kärlens vigt inberäknad; hvarjemnte i rubriken upptagits äfven sådana frukter och bär »inlagda i olja».

Vidkommande slutligen ej specificerade Frukter och Bär, torra, hafva Komiterade ansett den dem förut påförda tull, 6 öre pr skålpund, kunna ändamålsenligen och utan olägenhet höjas till 8 öre pr skålpund, då under dem inbegripas flere stora förbrukningsartiklar af den klass, i hvars beskattande godtgörelse åt Statsverket till en del måste sökas för de nedsättningar, som å andra, för dylik beskattning mindre lämpliga, varuslag ega rum. En ringa tullförhöjning å en artikel, sådan som den ifrågavarande, är egnad att betäcka många så beskaffade nedsättningar, såsom synes bland annat deraf, att den nu föreslagna, af 2 öre pr skålpund, endast å de tvänne posterna Russin samt Plommon, Bruneller och Sviskon, beräknad efter införseln år 1862, hvilken för dessa poster utgjorde tillsammans 1,903,411 skålpund, bereder staten en inkomst af 38,068 rdr utöfver de 114,204 rdr, hvartill tullintraden för nu omförmälda artiklar nämnda år uppgick.

I rubriken för »torra» Frukter och Bär har ock blifvit tillagdt: »eller saltade», enär dessa, som i handeln jemnväl förekomma, funnits hit närmast hänförliga.

Fyrverkeriarbeten. *Fyrverkeriarbeten*, derå tullen förut utgjort 25 öre pr skålpund, hafva, i betraktande af varans beskaffenhet, ansetts böra tullbehandlas lika med Krut, hvilket de i värde åtminstone föga öfverstiga. Såsom ett skäl för den gjorda hänvisningen i detta afseende har ock gällt behofvet att, i hvad denna artikel angår, iakttaga samma försigtighetsmått, som beträffande artikeln Krut äro föreskrifna.

Fällar. Då *Fällar* ej gerna kunna bestå af annat ämne än »Hudar eller Skinn, Pelsverk», samt den till dessa för dem lemnade hänvisning sålunda befunnits obehöflig, har rubriken för denna artikel icke blifvit i taxeförslaget upptagen.

Färger. I afseende på *Färger* och *Färgningsämnen*, har tullsatsen för derunder upptagna »blyhvitt, zinkhvitt och kremzerhvitt», hvilken förut utgjort 5 öre pr skålpund,

blifvit genom Traktaten med Frankrike nedsatt för år 1865 till 4 öre samt från och med år 1867 till 3 öre pr skålpund. Ehuru skäl icke saknats att till förmån för de inhemska näringarna ifrågasätta tullfrihet äfven för dessa färgslag, har sådant dock, i anseende till den betydande tullinkomsten deraf, uppgående år 1862 till 44,657 rdr, icke, enligt Komiterades förmenande, för närvarande bort ske, hvadan den slutliga tullsats af 3 öre pr skålpund, som genom nämnda Traktat blifvit härutinnan antagen, för dem bibehållits, hvarjemnte i texten för dessa färgslag införts uttrycket: »äfven med olja eller annorledes beredde», hvilken bestämmelse, till förenkling af redaktionen, blifvit ur den under rubriken förut förefintliga anmärkning uppflyttad.

Vidkommande åter öfriga under sagda rubrik specificerade färger och färgningsämnen, nemligen Kochenilj, med 35 öres, Indigo, med 9 öres, och Spanskgröna, med 8 öres tull, pr skålpund, af hvilka den sistnämnda redan genom Traktaten med Frankrike blifvit tullfri förklarad, hafva dessa, såsom varande vigtiga beredningsämnen för näringarna, utan att lemna den betydliga tullinkomst, som de förut nämnda slagen af ifrågavarande artikel, synts Komiterade kunna och böra till afgiftsfrihet föreslås, hvadan de, såsom dymedelst, i afseende på tullbehandlingen, bragta i likställighet med afdelningen »andra slag, ej specificerade», blifvit ur rubriken utelemnade.

Färglådor, med färger och annat tillbehör, äfvensom färger i musslor, glas o. s. v. hafva förut dragit en tull af 35 öre pr skålpund. Då denna artikel dels är behöflig för undervisningen och skön konst, dels lemnat en föga betydlig inkomst, hafva Komiterade trott äfven den böra till tullfrihet föreslås. Färglådor.

I rubriken för *Färgträ* har förut varit upptaget endast »helt och oraspadt» sådant, »alla slag». Som emellertid dylikt trä, äfven raspadt, förekommer i handeln och är att betrakta såsom en råvara, af i hufvudsaken samma beskaffenhet som oraspadt, samt sålunda börande på samma sätt som detta tullbehandlas, har sagda rubrik, med afseende härpå, omredigerats, och den deri gifna bestämmelsen utsträckts äfven till raspadt färgträ. Färgträ.

Vid *Gallizensten*, som *är Vitriol*, har uttrycket »tullbehandlas såsom» utbytts mot »hänföres under». Gallizensten.

Gardiner, »rull-, af bomulls-, linne- eller hampväfnad, målade eller tryckta», äro i 1863 års taxa belagda med en tull af 40 öre pr skålpund, under det den väfnad, hvaraf artikeln gemenligen lärer förfärdigas, eller blekt bomullstyg, derstädes finnes åsatt en afgift af 70 öre pr skålpund. Den omständigheten, att det färdiga fabrikatet sålunda drog lägre tull än beredningsämnet, hade föranledt en underdånig framställning af en gardintillverkare om erhållande af den högsta möjliga lindring i den för bemälda väfnadsslag bestämda tull; hvilken framställning blifvit till Komiterade öfverlemnad, med nådig föreskrift för Komiterade att tillse, huru ofvanberörda för den inhemska näringen obilliga och skadliga oegentlighet måtte kunna för framtiden lämpligast undanrödjas. Gardiner.

Sedan, på sätt under artikeln Väfnader finnes närmare omförmäldt, tullen å blekt bomullsväfnad blifvit uppförd till 40 öre pr skålpund, hafva Komiterade ansett, att, derest gardintullen bibehålles vid samma belopp, hvartill den förut varit bestämd, sagda oegentlighet vore i behöflig mån afhjelpt, hvadan Komiterade funnit sig böra tillstyrka, att sistnämnda tull måtte fortfarande komma att utgå med 40 öre pr skålpund. Följdriktigheten fordrar visserligen i allmänhet, att det färdiga fabrikatet, sä-

som af ett högre värde än sjelfva beredningsämnet, belägges med högre tullafgift än detta; men enär, i förevarande hänseende, den färdiga varan i vigt ej obetydligt öfverstiger det tyg, som deruti ingår, och de öfriga ämnen, som vid fabrikationen användas, äro dels tullfria, dels uppförda till låg tull, må, enligt Komiterades tanka, detta vigtöfverskott hos nämnda vara kunna beräknas motsvara det högre värdet af densamma.

Då Komiterade sålunda äro af den meningen, att ifrågavarande artikel bör draga samma tull som blekta bomullsväfnader, tillåta sig Komiterade jemnväl i underdånighet hemställa, att, derest omständigheterna finnas föranleda till antagandet af den eventuellt föreslagna slutliga tullsatsen å här nämnda slag af bomullsväfnader, gardintullen ock må varda till enahanda belopp med denna fastställd.

Garn. Vid uppgörande af förslag till tullsatser för artikeln *Garn* hafva Komiterade naturligen haft att taga hänsyn, icke blott till varan sjelf och dess värde, utan äfven till dess hufvudsakliga uppgift att utgöra ett material, eller beredningsämne, för väfnadsindustrien; och då nedsättningar i afgifterna å denna industris produkter funnits böra i större eller mindre omfattning vidtagas, följer deraf ock, att tullsatserna å materialet bort så afpassas, att vederbörande fabrikant kan erhålla detsamma till ett, efter de genom en sådan nedsättning för honom inträdande förändrade förhållanden behörigen lämpadt, pris.

Bomullsgarn, »enkelt eller dubbleradt, i härfvor eller å bobiner», är i 1863 års taxa fördeladt i:

ofärgadt . . . . . med en tull af 12 öre pr skålpund;
färgadt eller tryckt, alla slag, . . » » » » 20 » » »

Sedan vid förhandlingarna angående den med Frankrike nu mera afslutade Traktaten tullsatserna å ofvannämnda garnsorter blifvit ömsesidigt antagna för den förra till 8 öre och för den senare till 14 öre pr skålpund, hade Komiterade, på nådig befallning, att rörande dessa tullsatser sig yttra, dervid Komiterade bland annat anförde:

»Enligt — — från ett Svenskt bomullsspinneri meddelade upplysningar, uppgår hela tillverkningskostnaden, alla slags utgifter inberäknade, till 1 rdr 64 öre pr bundt garn af medelnummern 14, eller icke fullt 16 öre pr Svenskt skålpund. För groft och medelfint garn, eller sådana slag, som företrädesvis här tillverkas, utgöra således de föreslagna tullsatserna ett vida högre skydd, än som rimligen kan begäras, äfven om skyddssystemet fortfarande skulle upprätthållas. För finare slag blir väl afgiften i förhållande till den högre tillverkningskostnaden och varans värde billigare, dock visserligen alltid fullt tillräcklig såsom skydd och uppmuntran för den tillverkning, som här kan ifrågakomma. Skulle något särskiljande af gröfre och finare garn med olika tullsatser ifrågakomma, borde detta således icke föranleda förhöjning af nämnda tullsats för de finare slagen, utan snarare en ytterligare nedsättning för de grofva; men till en sådan åtgärd gifva traktatsförhandlingarna icke anledning. Om följaktligen ur spinneri-industriens synpunkt någon tvekan icke kan uppstå om antagligheten af de föreslagna tullafgifterna för ofärgadt och färgadt bomullsgarn, bjuder deremot afseendet å väfnadsindustriens behof, att detta material, hvaraf icke obetydliga qvantiteter fortfarande måste hemtas från utlandet, ej oskäligen fördyras.»

Med stöd af hvad sålunda blifvit anfördt, hemställde Komiterade, att de antagna tullsatserna måtte godkännas; och blefvo dessa, i hvad Traktaten angår, jemnväl fastställda. Beträffande den härigenom för ofärgadt garn bestämda tullsatsen, må densamma, efter Komiterades förmenande, kunna tillsvidare bibehållas för de finare numren af bemälda garnsort. Men, på sätt Komiterade i sitt nyss åberopade anförande antydt, är den alltför hög för de gröfre numren, hvilket för dessa borde föranleda en ytterligare nedsättning. Vid sådant förhållande hafva Komiterade trott sig böra föreslå, det rubriken för det ofärgade garnet måtte fördelas i tvänne, den ena för de finare slagen, af N:o 26 och deröfver, den andra för de gröfre, eller dem af lägre nummer än den nu angifna. Till den förra af dessa underafdelningar, för hvilken den omförmälda tullen af 8 öre blifvit bibehållen, har jemnväl hänförts allt slags blekt garn, då, i hvad detta vidkommer, blekningskostnaden, som beräknats uppgå till 10 öre per skålpund, ansetts för de gröfre slagen jemnförelsevis uppväga det billigare i tillverkningskostnaden. För den senare afdelningen åter, eller ofärgadt och oblekt garn under N:o 26, hafva Komiterade funnit sig icke kunna föreslå högre tull än 6 öre pr skålpund, hvilken, efter en medelberäkning för hithörande slag, utgör omkring 37 procent af tillverkningskostnaden.

Den för det färgade garnet genom Traktaten bestämda tullsatsen af 14 öre pr skålpund är likaledes, enligt Komiterades uppfattning, af den beskaffenhet, att den icke bort oförändrad bibehållas. Då för beredandet af denna garnsort vanligen väljes oblekt vara, och denna står i jemnförelsevis lägre pris än den blekta, fordrar ock följdriktigheten, att ej skilnaden i tullsats emellan det blekta och färgade fabrikatet blir alltför stor. Det, som betingar denna skilnad, är skilnaden emellan blekning- och färgnings- samt appreteringskostnaden. Den förra är ofvan beräknad till 10 öre pr skålpund, den senare kan, efter derom meddelade upplysningar, antagas till omkring 30 öre pr skålpund. I öfrigt, och der denna senare kostnad skulle till än större belopp öfverskjuta den förra, beror sådant hufvudsakligen på priset å det använda färgningsämnet; och ehuru olikheten i detta pris, vid en beräkning sådan som denna, naturligen ej får lemnas ur sigte, bör dock dervid färgningsämnet, som i och för sig är till införsel tullfritt, icke i den färdiga varan tullbeskattas. Det är i betraktande af dessa omständigheter, som Komiterade ansett sig böra föreslå, det sistnämnda afgiftsbelopp, 14 öre pr skålpund, må nedsättas till 12 öre pr skålpund, hvilket senare belopp ändock öfverskjuter tullafgiften för finare ofärgadt och blekt garn med 50 procent.

Tullsatserna å *Kamel- och Ullgarn* utgöra i 1863 års taxa, för ofärgadt, 15 öre, och färgadt eller blekt jemnte s. k. brillantgarn, 20 öre pr skålpund. Dessa afgifter, hvilka i Danska tulltaxan uppgå för ofärgadt garn till 7,2 öre och för färgadt samt i förbindelse med Lahn till 14,4 öre pr Svenskt skålpund, under det de i Tyska Tullföreningens tariff motsvaras för enkelt, ofärgadt eller färgadt, och dubbleradt ofärgadt garn af något öfver 1 öre samt för dubbleradt färgadt och tre- eller flertrådigt af 9 öre pr Svenskt skålpund, hafva Komiterade, i fråga om merabemälda Traktat, med afseende på väfnadsindustriens behof, och enär vissa för denna industri nödvändiga slag yllegarn alldeles icke tillverkades i Sverige, der icke heller någon fabriksspinning af yllegarn till afsalu bedrefves, tillstyrkt måtte nedsättas, den förra till 10

öre, den senare till 15 öre pr skålpund; hvilka belopp, som jemnväl i nämnda Traktat finnas uppförda, blifvit här oförändrade bibehållna; hvarjemnte vid «ofärgadt« garn upptagits äfven «oblekt« sådant.

I en under denna afdelning införd anmärkning har ock angifvits, det garn af bomull eller ull, med tillsats af silke, bör förtullas såsom brillantgarn, till hvilket det ansetts närmast hänförligt.

Af *Linnegarn* äro de i 1863 års taxa upptagna slagen belagda med följande tullafgifter, nemligen:

ofärgadt och oblekt..... 1 skålpund 25 öre
färgadt eller blekt..... 1 skålpund 40 öre.

Genom Traktaten med Frankrike hafva dessa tullsatser blifvit öfvergångsvis nedsatta, den förra till 10 öre och den senare till 20 öre pr skålpund. Och hafva Komiterade icke, ehuru artikelns stora behöflighet i visst afseende synts kunna föranleda en ytterligare nedsättning i dessa afgiftsbelopp, trott sig böra en sådan nu föreslå, då den redan skedda nedsättningen må tills vidare anses tillfyllestgörande; hvadan nämnda belopp blifvit oförändrade här bibehållna.

För *Segel- och Bindgarn*, hvilka i värde uppskattats till hälften mot linnegarn, har tullsatsen, som nu utgör 10 öre pr skålpund, på grund af detta värdeförhållande blifvit föreslagen till 5 öre; hvarjemnte i rubriken för nämnda garnsort äfven upptagits, dels garn af Indisk hampa, eller s. k. Jute, hvilket med den ansetts lika i värde, dels Gräsgarn, hvilket jemnväl förut skolat tullbehandlas såsom segel- och bindgarn.

Gevär. *Gevär*, skjut-, alla slag, å hvilka tullsatsen för närvarande utgör 20 öre pr skålpund, hafva ansetts böra draga samma afgift som för poleradt eller lackeradt Manufaktursmide, ej specificeradt, blifvit upptagen att år 1868 inträda, eller 15 öre pr skålpund.

Till förebyggande af tveksamhet vid tullbehandlingen har bestämmelse, att nämnda afgift bör gälla äfven för delar af gevär, jemnväl blifvit i rubriken införd.

Gipsarbeten. Då af *Gipsarbeten*, ej specificerade, hvilka i 1863 års taxa finnas åsatta en tull af 25 öre pr skålpund, åtskilliga artiklar, nemligen sådana, som utgöra föremål för skön konst, samt formar för näringarnas behof m. fl., dels redan åtnjuta tullfrihet, dels blifvit till sådan föreslagen, hafva ifrågavarande arbeten, i enlighet med hvad som skett i Traktaten med Frankrike, till afgiftsfrihet här uppförts. I följd häraf hafva Gips, Gipsarbeten och Gipssten, såsom derigenom likställda i afseende på tullbehandling, blifvit, för vinnande af enkelhet, i gemensam rubrik sammanförda.

Glas. Vid rubriken för *Glas* har tullafgiften för *Fönsterglas*, hvilken förut utgjort 4 öre pr skålpund, blifvit genom Traktaten med Frankrike nedsatt till 3 öre pr skålpund. På grund af erhållna uppgifter om värdet å denna vara, för hvilken medelpriset beräknats till omkring 19 öre pr skålpund för inhemsk tillverkning samt omkring 12 öre för utländsk, hafva Komiterade emellertid icke ansett sistnämnda afgiftsbelopp, såsom i förhållande till sagda värde alltför högt, böra till slutlig tullsats antagas, utan hafva föreslagit, att denna må bestämmas till 2 öre per skålpund, hvilket utgör omkring 10 procent af priset på inhemsk tillverkning och omkring 17 procent på utländsk sådan; hemställande Komiterade likväl, att denna slutliga tullsats må, i likhet med hvad som för åtskilliga andra artiklar blifvit ifrågasatt, inträda först från och med år 1868, hvilken

tidpunkt ansetts vara den, då de öfvergångsvis nedsatta tullafgifterna böra, med det för dem förordade lägsta belopp, senast blifva gällande.

För artikeln Ljuskronglas, hvilken, så vidt kändt är, icke utgör föremål för inhemsk tillverkning, har den för densamma bestämda tullafgiften, 12 öre pr skålpund, blifvit genom Traktaten med Frankrike nedsatt till 5 öre pr skålpund, hvilken afgift, då någon ytterligare nedsättning deri icke ansetts böra nu ifrågakomma, blifvit i taxeförslaget utförd.

Optiska lösa och oinfattade glas draga i 1863 års taxa en tull af 25 öre pr skålpund. Då emellertid denna artikel dels införskrifves för hufvudsakligen vetenskapliga ändamål, dels lemnat en jemnförelsevis obetydlig tullinkomst, uppgående år 1862 till 111 rdr, samt tullfrihet för densamma redan genom Traktaten med Frankrike blifvit medgifven, har den till sådan afgiftsfrihet här uppförts.

I afseende på Spegelglas, råa och oslipade, eller s. k. glasämnen, så, och ehuru skäl icke saknats att för dem ifrågasätta en vida lägre tull än den nuvarande, om icke fullkomlig tullfrihet, särdeles då tullinkomsten deraf, år 1862 utgörande endast 51 rdr, är särdeles ringa, hafva Komiterade trott denna artikel böra draga samma afgift, som fönsterglas, bland annat till förekommande af det missbruk, att ej den senare varan må införas under enahanda benämning med den förra; hvadan ifrågavarande tull blifvit föreslagen att från och med år 1868 nedsättas till 2 öre pr skålpund.

Slipade ofolierade samt slipade folierade Spegelglas äro i 1863 års taxa belagda med en afgift, de förra af 8 öre, de senare af 18 öre pr skålpund. Dessa afgifter, som utgöra för det ofolierade slaget omkring 16 procent och för det folierade omkring 24 procent af varuvärdet, hafva genom Traktaten med Frankrike blifvit nedsatta till respektive 5 och 10 öre pr skålpund, hvilka belopp uppgå, det förra till omkring 10 procent, det senare till omkring 13 procent af nämnda värde. Härvid skulle, med afseende i ena fallet på varans beskaffenhet, i andra på tullsatsens procentförhållande till värdet, möjligen vara att anmärka, det en ytterligare nedsättning nu bort ifrågakomma. Men då de ofolierade glasen icke äro att anse ensamt såsom rå- eller beredningsämnen, utan äfven kunna användas bland annat såsom fönsterglas, och de folierade, som icke, eller endast undantagsvis, utgöra föremål för inhemsk tillverkning, dels äro egnade att bära en högre tull, dels lemnat en jemnförelsevis betydlig tullinkomst, uppgående år 1862 till 13,592 rdr, hafva de genom Traktaten bestämda tullsatserna härutinnan funnits kunna och böra bibehållas.

Den för Urglas förut bestämda tullen, 40 öre pr skålpund, har genom oftanämnda Traktat blifvit nedsatt till 10 öre; hvilket belopp, med afseende på de för öfriga glassorter föreslagna tullsatser, blifvit här bibehållet.

För Glas, »andra slag«, har tullafgiften, i 1863 års taxa utgörande 20 öre pr skålpund, genom Traktaten blifvit bestämd till 15 öre pr skålpund. Enligt erhållna upplysningar angående prisen å de varuslag, som ingå under denna rubrik, hvilken omfattar artiklar af synnerligen olika värde, uppgår förstnämnda tull till 18½ à 26 och till och med till 38½ procent af varuvärdet, i medeltal till 27 procent samt understiger endast för de finare slagen 20 procent. Vid sådant förhållande har tullafgiften ansetts böra föreslås till 10 öre pr skålpund, dock med hemställan, att denna senare tullsats må inträda först från och med år 1868, hvaremot för år 1867 den i Traktaten bestämda, af 15 öre pr skålpund, torde böra bibehållas.

Efter afdelningen för «bunkar, burkar« m. m., «på hvilka varor inkomma«, har blifvit tillagd en anmärkning, angifvande, det den i denna afdelning stadgade tullfrihet icke gäller för karafiner och pressade eller slipade flaskor, enär, i annat fall, dylika artiklar, afsedda att tullbeskattas, skulle kunna afgiftsfritt införas.

Glasflusser. *Glasflusser,* oinfattade, förut åsatta en tull af 60 öre pr skålpund, hafva, då de dels äro att betrakta såsom ett slags beredningsämne, dels gifvit en ringa tullinkomst, utgörande år 1862 endast 47 rdr, ansetts böra, i likhet med andra dermed jemnförliga ämnen, åtnjuta tullfrihet.

Glasvaror. Vid *Glasvaror,* försedda med flätning, har, till förekommande af misstag, vid hänvisningen till Glas blifvit tillagdt «andra slag«, med hvilka artikeln är närmast jemnförlig.

Glete eller Glitt. *Glete* eller *Glitt,* alla slag, som i 1863 års taxa drager en tull af 2 öre pr skålpund, har, med afseende, dels på dess behöflighet för näringarna, dels på den obetydliga tullinkomsten deraf, i likhet med hvad som skett i Traktaten med Frankrike, blifvit till tullfrihet upptaget.

Glober. Vid *Glober* har för tydlighets skull blifvit tillagdt: «med eller utan ställning«, enär eljest vid förtullningen tveksamhet möjligen kunde uppstå, huruvida denna senare borde med tull beläggas.

Glycerin. För *Glycerin* har ny rubrik uppförts, med hänvisning under Kemiskt-tekniska preparater.

Gryn. Under rubriken *Gryn,* hafva, utom sådana af Spanmål, varit upptagna «Risgryn och Rismjöl«, med 2 öres tull samt «andra slag«, med 4 öres tull pr skålpund; hvaremot Mjöl, andra slag, än rismjöl, varit uppförda under egen rubrik, samt Mjöl, ej specificeradt, af vegetabilier, som ej kunna inbegripas under spanmål eller hänföras till medicinalier, dragit en tull af 12 öre pr skålpund. Då skäl ej synts förefinnas, å ena sidan att upptaga ett slags mjöl under gryn och de öfriga slagen under egen rubrik, å andra sidan att de tullbeskattade slagen af mjöl skola draga högre afgift än gryn, «andra slag«, af hvilka åtskilliga beredas af mjöl; har man ansett lämpligt att sammanföra artiklarne Gryn och Mjöl i gemensam rubrik, med enahanda tullsatser.

Gräs. *Gräs,* ej specificeradt, oarbetadt, har förut varit tullfritt, hvaremot sådant färgadt, trensadt eller upprispadt finnes åsatt en tull af 3 öre pr skålpund. Som emellertid ifrågavarande artikel äfven af dessa senare slag jemnväl är att betrakta såsom ett beredningsämne, har allt Gräs, ej specificeradt, oarbetadt eller arbetadt, ofärgadt eller färgadt, blifvit föreslaget till tullfrihet, och rubriken i öfverensstämmelse härmed omredigerad.

Grönsaker. *Grönsaker,* som jemnväl förut dragit lika tull med Frukter och Bär, hafva blifvit, för tullbehandlingen, till dessa hänförda.

Guano. Vid artikeln *Guano* har blifvit tillagdt: «och andra gödningsämnen, ej specificerade.«

Guld. *Guld* är i 1863 års taxa åsatt en tull, arbetadt af 50 öre, bok-, äkta, af 4 öre, samt musiv-, puder-, eller unsen- af 2 öre, allt pr ort. I fråga om Traktaten med Frankrike hade äfven Komiterade för sin del tillstyrkt, att dessa afgifter måtte nedsättas för arbetadt guld till 3 öre, och för de öfriga här nämnda slagen till 1 öre pr ort, under erinran att, ehuru de sålunda förordade nedsättningarna kunde, särskildt i hvad anginge arbetadt guld, synas betydande, det likväl icke vore det dyrbara och tullfria råämnet, utan endast det derå nedlagda arbete, som härvid borde afses, samt att

artiklarnes beskaffenhet af att vara lätt smuggelbara äfven ur synpunkten af statskassans fördel bjöde att åsätta dem låga tullafgifter. Då emellertid genom nämnda Traktat afgiften för arbetadt guld blifvit bestämd till 5 öre, under det den för de andra slagen upptagits till 1 öre pr ort, hafva de respektiva tullsatserna med dessa senare belopp här utförts.

Rubriken för *Gulddragarearbeten* är i 1863 års taxa skild i tvänne afdelningar, den ena för «kantiljer och paljetter«, den andra för «fransar, galoner, gramaner, snören och andra ej specificerade«, begge med underafdelningar för äkta eller halfäkta och oäkta, alla med olika tullsatser. I öfverensstämmelse med hvad genom Traktaten med Frankrike blifvit antaget härutinnan, hafva dessa olika slag af hithörande arbeten, hvaraf införseln varit högst obetydlig, ansetts böra draga enahanda tull af 1 öre pr ort, till följd hvaraf de blifvit sammanförda i gemensam rubrik, hvarjemnte bestämningen «halfäkta«, såsom härigenom obehöflig, utelemnats. Gulddragarearbeten.

Gummi, alla slag, ej specificeradt, i 1863 års taxa åsatt en tull af 1 öre pr skålpund, har, med afseende på denna artikels behöflighet för näringarna, och i öfverensstämmelse med hvad som härutinnan förekommer i Traktaten med Frankrike, blifvit upptagit till tullfrihet. Gummi.

Guttapercha och *Kautschuk*, med deraf förarbetade och dit hänförda artiklar, äro för närvarande upptagna under särskilda rubriker. Men då, enligt uppgift, i handeln ofta förekomma effekter under namn af arbeten af Guttapercha, hvilka likväl bestå af Kautschuk, såsom exempel hvarpå må anföras vattenlednings- och gasrör äfvensom buffers och sprutslangar, hvilka äfven finnas upptagna under Guttapercha, ehuru de åtminstone allmännast lära förfärdigas af Kautschuk, samt då det ej sällan torde möta svårighet för tulltjenstemannen att särskilja arten af råämnet i dylika effekter, har det synts Komiterade lämpligare att sammanföra dessa kådarter, med vederbörande fabrikat deraf, under en gemensam rubrik. — För ofvannämnda särskildt uppräknade tillverkningar, nemligen vattenlednings- och gasrör, buffers samt sprutslangar, är tullfrihet redan medgifven. Öfriga förarbetade, hithörande artiklar äro ej föremål för någon större inhemsk industri, och afgiften derå skulle sålunda visserligen ur denna synpunkt kunna icke obetydligt nedsättas; men då de lemnat en ganska ansenlig tullinkomst, uppgående år 1862 till icke mindre än 54,000 rdr, hafva Komiterade trott sagda nedsättning böra, i likhet med hvad som skett i Traktaten med Frankrike, inskränkas derhän, att afgiften bestämmes till 40 öre pr skålpund, ehuru hithörande arbeten i åtskilliga andra, närliggande länder äro vida lägre tullbeskattade. Så utgör afgiften derå i Tyska Tullföreningens tariff från något öfver 1 öre till 22½ öre; i Danska från 9 öre till nära 29 öre, och i Norska från något öfver 22 öre till omkring 39 à 50½ öre, allt pr Svenskt skålpund. Guttapercha och Kautschuk.

Rubriken för *Gördelmakarearbeten*, med hänvisning till Metaller, sammansatta, arbetade har ansetts obehöflig och derföre ur taxan afförts. Gördelmakarearbeten.

Under artikeln Hattflätor af Halm eller strå äro upptagna öfriga *Halmarbeten*, ej specificerade. Då emellertid Halmarbeten är en mera omfattande benämning än Hattflätor, har det synts lämpligare att för det förra artikelslaget uppföra egen rubrik och att derunder hänföra det senare. Tullafgiften, i 1863 års taxa utgörande 1 rdr 50 öre, har, i likhet med hvad som härutinnan i Traktaten med Frankrike antagits, blifvit uppförd till 40 öre pr skålpund. Halmarbeten.

Halsduksvalkar. *Halsduksvalkar*, som förut varit åsatta en tull af 1 rdr pr skålpund, hafva ansetts böra tullbehandlas såsom kläder.

Hampa. Vid rubriken för *Hampa* har tillsatts, «s. k. *Jute*«, hvilken artikel i handeln förekommer och ansetts hit närmast hänförlig.

Handskar. I 1863 års taxa utgör tullen å *Handskar* 3 rdr pr skålpund, å *Handskskinn*, tillskurna till handskar, 1 rdr 50 öre pr skålpund. Genom Traktaten med Frankrike har afgiften för Handskar nedsatts till 1 rdr pr skålpund och för tillskurna Handskskinn till 30 öre pr skålpund: hvilka afgifter jemnväl här bibehållits.

Harts. *Harts*, som i 1863 års taxa är åsatt en tull af 1 öre pr skålpund, har, med afseende på dess behöflighet för näringarna, och i enlighet med hvad som finnes antaget i Traktaten med Frankrike, uppförts till tullfrihet; hvarjemnte det ock blifvit med *Harpoës*, som förut varit under detsamma hänfördt, i gemensam rubrik sammanställdt.

Hattar. *Hattar* äro i 1863 års taxa fördelade i fyra klasser, med en tull af respektive 4 rdr, 2 rdr, 1 rdr 50 öre, samt 40 öre pr stycke.

I afseende på de till den första af dessa klasser hörande artiklar, eller Hattar «af siden eller halfsiden; eller äfven af annat tyg eller ämne, då de äro monterade med blommor, plymer eller spetsar, o. s. v.«, med hvilka sedermera hattar af annat ämne än hel- eller halfsiden, monterade äfven med band eller tyg, blifvit sammanställda, hvarjemnte, och då montering i egentlig mening ansetts ifrågakomma endast eller hufvudsakligen å fruntimmershattar, blott dylika blifvit räknade till dem, som ensamt i följd af monteringen böra draga en högre afgift, hafva Komiterade i och för Traktaten med Frankrike tillstyrkt en nedsättning på en gång af den förut gällande tullsatsen, 4 rdr, till 1 rdr 50 öre; samt, efter erinran derom, att sagda tull, för hattar af tyg, borde lämpas efter tullen å den väfnad, hvaraf artikeln vore förfärdigad, såsom skäl för den tillstyrkta nedsättningen, anfört bland annat:

«att den ifrågavarande artikeln icke utgör föremål för någon med väfnadsindustrien jemnförlig inhemsk näring, i hvilken stora kapital blifvit nedlagda, och för hvars bedrifvande dyrbara förlag erfordras;

att artikelns voluminösa form och deraf beroende höga transportkostnad redan erbjuder den inhemska tillverkningen ett af tullsatsen oberoende icke ringa skydd; samt

att de flera ämnen, af hvilka denna artikel vanligen sammansättes, såsom band, spetsar, blommor, m. m., enligt Komiterades förslag, få, likasom sjelfva väfnaderna, tillgodonjuta betydliga tullnedsättningar.«

Och har, sedan den sålunda föreslagna tullsatsen af 1 rdr 50 öre pr stycke, genom Traktaten med Frankrike antagits, den jemnväl här blifvit bibehållen.

För hattar af ull, hår, filt eller felb — med hvilka jemnväl s. k. mekanik- eller klapphattar varit sammanförda — samt af halm eller strå äfvensom s. k. Panamahattar, för hvilka klasser tullen förut utgjort, dels 2 rdr, dels 1 rdr 50 öre pr stycke, har densamma genom nämnda Traktat öfvergångsvis nedsatts till 40 öre, eller till samma belopp, som varit bestämdt för Hattar, hänförda under klassen «andra slag.« Med antagande äfven af denna tullsats, hafva Komiterade endast för Sjömans-, eller s. k. blankhattar och Sydvester, hvilka förut ingått under sistnämnda klass, ansett sig böra föreslå en särskild afdelning, med en tull af 20 öre pr stycke. Dessa slag af hattar ställa sig nemligen till ett betydligt lägre pris än alla de öfriga, såsom

beräknade till ett medelvärde af 2 rdr pr stycke, af hvilket värde den föreslagna tullen följaktligen utgör 10 procent.

Jemnte det texten för de förut uppförda särskilda afdelningarna blifvit, med afseende på de sålunda ifrågakomna förändringarne, i behöflig mån omredigerad, har i hufvudrubriken införts bestämningen: «hel- eller halffärdiga«, såsom gällande för samtliga de under densamma upptagna artikelslagen.

Att *Hattflätor* af halm eller strå hänförts under Halmarbeten är förut omförmäldt. Hattflätor.

Vid artikeln *Hattfoder*, med hvilken artikeln *Hattkullar* varit sammanförd, har denna senare rubricering, såsom obehöflig och äfven vilseledande, blifvit utelemnad. Beträffande tullen å denna artikel, har densamma, hvilken i 1863 års taxa utgör 1 rdr 50 öre pr skålpund, så väl ur synpunkten af varans egenskap att utgöra ett för hattmakareyrket behöfligt material, som med hänsigt dertill, att den del deraf, som består af siden eller annan väfnad, otvifvelaktigt håller vida mindre i vigt än de andra antingen tullfria eller med jemnförelsevis låg tull belagda, dermed förenade ämnena, i fråga om Traktaten med Frankrike, ansetts böra nedsättas till hälften, eller 75 öre pr skålpund; hvilken tullsats, sedan den i nämnda Traktat blifvit godkänd, äfven här utförts. Hattfoder.

För artikeln *Hattfodraler*, som förut varit i taxan upptagen, endast under artikeln Nattsäckar, har egen rubrik införts, med hänvisning till sistnämnda artikel. Hattfodraler.

Vid rubriken *Hattformar* och *Hattstommar* har den förra benämningen blifvit utesluten, emedan om dermed afses föremål, öfver hvilka hattar formas, de äro att hänföra till artikeln formar i allmänhet, och i annat fall uttrycket är dels oegentligt, dels alltför obestämdt för att ej vara vilseledande. Hattformar och Hattstommar.

Honing, som förut varit åsatt en tull af 4 öre pr skålpund, har, såsom använd hufvudsakligen för medicinska behof och i betraktande af den ringa tullinkomst, den lemnat, uppgående år 1862 till endast 99 rdr, blifvit föreslagen till tullfri införsel. Honing.

Horn, arbetadt, «i plattor« är redan i 1863 års taxa tullfritt, hvaremot dylikt ämne «i skifvor till lyktor, m. m.« finnes åsatt en afgift af 20 öre pr skålpund. Då emellertid sådana skifvor i sjelfva verket ej äro annat än ett slags plattor, har äfven för dem tullfrihet blifvit föreslagen. Horn.

För knappar af Horn, «med eller utan fernissning«, förut belagda med en afgift af 40 öre pr skålpund, är genom Traktaten med Frankrike tullen antagen till 20 öre pr skålpund. Ehuru redan denna nedsättning visserligen är ganska betydlig, hafva Komiterade dock föreställt sig, att ifrågavarande artikel icke borde åsättas högre tull än knappar af Ben, från hvilka den, då varan förekommer färgad eller fernissad, ofta är svår att skilja; hvadan sistnämnda afgift blifvit ytterligare nedsatt till 15 öre pr skålpund, eller till samma belopp, som föreslagits för arbetadt Ben, «andra slag.«

För arbetadt Horn, «andra slag«, å hvilka värdet uppgifvits från 2 rdr 34 öre till 12 rdr 35 öre, samt för den mest förekommande sorten deraf till omkring 3 rdr 50 öre pr skålpund, har tullafgiften, som förut utgjort 1 rdr pr skålpund, genom Traktaten med Frankrike blifvit bestämd till 50 öre pr skålpund, hvilken tullsats, med afseende på det beräknade medelpriset å hithörande varor, här bibehållits.

I fråga om de tullsatser, som, enligt Komiterades förmenande, vore att anse såsom lämpliga för så väl oberedda som beredda, till pelsverk ej hänförliga *Hudar* och *Skinn*, hafva Komiterade i sitt, med anledning af traktatsförhandlingarna med Hudar och Skinn.

Frankrike, afgifna underdåniga utlåtande sökt lemna en motiverad utredning af de förhållanden, som synts Komiterade i detta hänseende böra vara bestämmande; och Komiterade tillåta sig att äfven nu upptaga det väsentligaste af hvad dervid blifvit i ämnet anfördt.

Den stora tillväxten i införseln af råa eller oberedda Hudar och Skinn, hvilken införsel år 1853 utgjort 20,386 centner, men 1862 uppgått till 52,714 centner, utvisade nogsamt det oeftergifliga behofvet för landet af denna nödvändighetsvara, på samma gång som deraf förklarades de betänkligheter, hvilka den betydliga statsinkomsten, artikeln inbringat, hittills föranledt emot tullafgifternas nedsättning eller borttagande. Med uppmärksamheten fästad på denna senare omständighet, hade 1856 års tullkomité funnit sig kunna föreslå endast en jemnförelsevis ringa nedsättning i dåvarande tullsatser å så väl råämnet som den förarbetade varan, men under dervid yttrad önskan och förhoppning, att ett fortgående gynnsamt resultat af tullintraderna måtte öppna tillfälle att äfven till lädertillverkningen inom landet kunna utsträcka fördelen af ytterligare tullnedsättning eller tullfrihet i afseende på råämnet för denna tillverkning samt att i bredd dermed i afpassad mån än vidare sänka införselstullen å de beredda artikelslagen. Genom den näst derefter, eller år 1857, utgifna tulltaxan hade visserligen nämnde Komités förslag till tullsatser å de senare slagen godkänts, men icke så den i förening dermed tillstyrkta tullen å råämnet, i det att denna tull för de torra hudarne redan då nedsatts till nära hälften samt å de våtsaltade och alla öfriga slag af Hudar och Skinn alldeles borttagits; och dessa bestämmelser hade derefter förblifvit oförändrade, sedan ett af sista Riksdagens Bevillningsutskott framställdt förslag, att, med anledning af omförmälda afvikelse från hvad nämnde Komité hemställt i afseende å råvarutullen, afgiften å sulläder, m. m., bort nedsättas till 15 öre pr skålpund, icke blifvit af Rikets Ständer antaget.

Då inkomsten af tullmedlen, som vid 1857 års Riksdag beräknats till 9,500,000 rdr och redan år 1858 uppgått till 10,125,012 rdr, sedermera så tillvuxit, att den vid senast hållna Riksdag ansetts kunna upptagas till 13,500,000 rdr, vore den på statsbehofvens kraf beroende svårigheten vid skäliga jemnkningar i tullen å dessa varor att betrakta såsom väsentligen förminskad; och enär, genom den redan 1857 vidtagna ofvanbesagda åtgärden att från tullafgift fritaga vissa slag af ifrågavarande råämne, både den tullinkomst, som från denna artikel kunnat hemtas, förlorat i betydelse, och sjelfva grundsatsen, att råämnet borde vara tullfritt, syntes hafva blifvit erkänd, på samma gång likväl en annan grundsats om jemnlik beskattning lemnats åsido i det välmenta, men ur lagstiftningssynpunkt förkastliga syftet att genom detta konstlade medel inverka på industriens val af råämne, funno sig Komiterade ega alla anledningar att tillstyrka beviljande af tullfrihet för alla slag, till pelsverk ej hänförliga, oberedda Hudar och Skinn; och detta så mycket hellre, som det förutan, enligt Komiterades tanka, icke vore tillrådligt att antaga de eljest så önskvärda tullnedsättningar å beredda Hudar och Skinn, hvilka nu vore i fråga.

Det missförhållande emellan tullbestämmelserna å de råa och beredda hudarne, hvilket, såsom nyss antydts, sedan 1857 års tullreglering egt rum, skulle nemligen, utan nedsättning i tullafgifterna å de beredda slagen, naturligen, genom berörda afgiftsfrihet för råvaran, blifva ännu större, hvadan en sådan nedsättning äfven ur denna synpunkt vore af behofvet påkallad.

Komiterade, hvilka så väl i ämnet hört en lädertillverkare i större skala inom landet, som af läderhandlare härstädes inhemtat upplysningar angående prisen å utländsk vara, hade, vid sammanställandet af de uppgifter, som sålunda erhållits, funnit partipriset för sulläder samt hvitgarfvade (alunerade) hudar, oförtullade, icke kunna öfver hufvud antagas utgöra mera än 1 rdr pr skålpund, å det förra slaget något mindre, å det senare något mera. I hvad mån värdet af råämnet och kostnaden för beredningen inginge i detta pris, hade Komiterade icke, i saknad af fullständiga upplysningar derom, kunnat med önskvärd noggrannhet beräkna, men af dem, som erhållits, borde likväl med någorlunda visshet kunna dragas den slutsatsen, att tillverkningskostnaden icke uppginge till eller åtminstone ej öfverstege hälften af hela varuvärdet; och då behöfliga garfämnen redan förut vore befriade från införselstull, så att, genom medgifvande af tullfrihet för de oberedda hudarna, garfverihandteringen icke skäligen skulle kunna ega anspråk på skydd å mera än kostnaden för beredningen, funno Komiterade en tullsats af 10 öre pr skålpund visserligen böra i allmänhet vara tillräcklig. Men emedan härvid icke borde lemnas ur sigte, att denna näring fordrar en längre tid för åstadkommandet af sina tillverkningar, hvadan fördelen af den föreslagna tullfriheten å de råa hudarna komme vederbörande yrkesidkare i mån deraf senare till godo, under det att deras färdiga och under hela den tidrymd, läderberedningen erfordrade, färdigblifvande lager, som med redan erlagd råvarutull vore belastadt, hade att bestå en på dennas frånvaro beräknad, och sålunda med beloppet deraf försvårad täflan med det utländska fabrikat, hvilket af den för detsamma skedda tullnedsättning genast kommit i åtnjutande, ansågo sig Komiterade böra hemställa, att, till förekommande af det möjligen menliga inflytandet häraf på den inhemska industrien, tullen till en början måtte nedsättas endast till 15 öre och dervid förblifva till år 1868, samt först då till 10 öre pr skålpund såsom slutligt belopp fastställas.

Hvad särskildt anginge de sämskade slagen, hade väl hos Komiterade blifvit uppgifvet, att vid beredningen af dem vida mindre belopp förädlad vara skulle af råämnet erhållas än vid beredningen af sulläder, äfvensom att den förra skulle erfordra mera arbete och större konstfärdighet än den senare, och att sämskade Hudar och Skinn derföre snarare borde tullbehandlas lika med «pergaments-, färgade, pressade och tryckta skinn samt saffian och andra finare skinn«; men då de angifna omständigheterna icke nödvändigt innebure, att sämskade Hudar och Skinn, som i Tyska Tullföreningstariffen vore sammanförda med sulläder, och hvilka ända sedan 1841 års taxereglering härstädes haft sig åsatt enahanda införselstull som detta, under det att finare skinn varit betydligt högre tullbeskattade, vore i värde närmare jemnförliga med dessa och borde draga en med dem lika hög tull, hade Komiterade icke funnit anledning att någon dertill ledande åtgärd tillstyrka.

Beträffande deremot så väl «pergaments«- med de flere nyssberörda finare skinnslagen, som ock de till afdelningen «andra slag« hörande sorterna, så, och enär, angående dessa, blifvit upplyst, att varubenämningarna icke alltid lemnade nödig visshet om, hvilkendera af de olika tullsatserna, som rätteligen borde tillämpas, hvartill komme, att så väl å de högst tullbeskattade, hvilka i öfrigt icke vore föremål för någon mera utbredd tillverkning inom landet, som äfven å de till «andra slag«

hänförliga smorläders- och vaxlädershudarna, hvilka till stor myckenhet inginge i förbrukningen, tullafgifterna funnits i allmänhet öfverdrifvet höga, hade Komiterade trott lämpligast vara att under den generella rubriken «alla andra slag« sammanföra de begge senare klasserna, med en gemensam tullsats, och ansett denna kunna till en början antagas till 30 öre, men år 1868 nedsättas till 20 öre pr skålpund.

I öfverensstämmelse med och på grund af hvad sålunda, vid fråga om Traktaten med Frankrike blifvit i ämnet anfördt, hafva Komiterade, i enlighet med hvad Kongl. Maj:t i sammanhang med fastställandet af nämnda Traktat redan beslutit, jemnväl i förevarande taxeförslag till tullfrihet uppfört samtliga de förut med en afgift, af dels 2 rdr 50, dels 1 rdr 25 öre pr centner, belagda slagen af oberedda, till pelsverk ej hänförliga, Hudar och Skinn; hvarjemnte de beredda slagen, i 1863 års taxa fördelade i trenne klasser, med en tull af respektive 25, 75 och 40 öre pr skålpund, på likaledes antydda skäl, och i likhet med hvad härutinnan förekommer i sagda Traktat, blifvit sammanförda i tvänne klasser med en tull, för år 1867 af respektive 15 och 30 öre, samt från och med år 1868 af dels 10, dels 20 öre, pr skålpund.

Till *pelsverk hänförliga* Hudar och Skinn finnas inom sina särskilda klasser för närvarande lika tullbeskattade, antingen de äro oberedda eller beredda. Jemnte det en sådan anordning ej synts väl förenlig med den allmänna grundsatsen rörande förhållandet härutinnan emellan råämne och förarbetad vara, har upplyst blifvit, i hvad ifrågavarande artiklar angår, att de oberedda skinnen, som naturligen äro af mindre värde än de beredda, dessutom i vigt öfverstiga dessa med 10 à 12 procent; hvaraf blir en gifven följd, att tullen ställer sig i betydligt ökad mån högre för de förra än för de senare; och lärer skilnaden härutinnan, enligt uppgift, i vissa fall gå ända derhän, att afgiften å de oberedda skinnen, efter nuvarande bestämmelse, stundom kan beräknas vara till och med 25 procent högre än å de beredda. Under sådana omständigheter låter det sig icke allenast icke med fördel göra att utifrån till beredning intaga oberedda skinn, utan det faller sig äfven mången gång billigare att, enär fabrikationen i detta hänseende i utlandet drifves med tillhjelp af maskineri och i stor skala, till dylik beredning utsända oberedda skinn, som inom landet erhållits, samt att derefter mot erläggande af tull åter införa dem, än att här bereda desamma. På grund häraf hafva Komiterade ansett skäl vara att i afseende på tullbeskattningen skilja de oberedda skinnen från de beredda.

Vidkommande dernäst klassifikationen af de särskilda skinnslagen, äro, i 1863 års taxa, de mindre dyrbara af dessa specificerade, hvaremot de af högre värde äro inbegripna under klassen «andra slag.« Då emellertid nya sorter af de mindre dyrbara skinnslagen årligen tillkomma, under det de dyrbarare på det hela kunna antagas redan vara kända, måste deraf blifva en följd, att förstnämnda sorter, som med den nuvarande uppställningen af rubriken icke finna plats inom någon af de genom specifikationen slutna klasserna, och sålunda låta sig hänföras endast till «andra slag«, derigenom komma att draga en tull, som icke är för dem hvarken lämplig eller afsedd. Till förebyggande häraf hafva, i motsats mot hvad förut egt rum, de dyrbarare skinnslagen nu, i hvad angår «oberedda« sådana, blifvit specificerade, och alla öfriga sammanförda under den gemensamma afdelningen »andra slag.«

I fråga om tullsatsen, har denna, som för sistnämnda afdelning för närvarande utgör 1 rdr pr skålpund, blifvit, i afseende på de oberedda skinnen, vid detta belopp

bibehållen för de dyrbarare, nu specificerade slagen, hvilka, såsom redan antydts, hittills varit under sagda afdelning inbegripna. För de mindre dyrbara deremot, i 1863 års taxa belagda med en afgift af dels 10, dels 40, dels 15, dels 25 öre pr skålpund, har bemälda tullsats, så väl i betraktande af medelvärdet å hithörande artiklar, som med afseende derpå, att densamma nu gäller endast oberedda skinn, blifvit, såsom ett medium i detta hänseende, föreslagen till 20 öre pr skålpund.

Enär, beträffande de beredda skinnen, dessa, enligt Komiterades uppfattning, bort i ökad mån, i jemnförelse med de oberedda, tullbeskattas endast beredningskostnaden, har tilläggsafgiften, för vinnande af enkelhet, synts lämpligen kunna bestämmas i procent af råvarutullen, hvadan för denna klass icke någon specifikation funnits vara af nöden. Och har nämnda afgift, på grund af beredningskostnadens förhållande till sagda tull, blifvit föreslagen till 20 procent af denna.

För fullfärdiga persedlar, åter, med pelsverk till öfvertyg, hvilken artikel är att betrakta såsom ett slags tvåfaldt förädlad vara, och i hvilken ofta äfven finnes anbragt dyrbarare tyg till foder, m. m., har tilläggsafgiften ansetts böra utgå med 40 procent af råvarutullen.

Hvalrosständer.

För *Hvalrosständer* har ny rubrik uppförts, med hänvisning till Ben.

Hår.

Artikeln *Hår*, häst-, eller tagel, för närvarande åsatt en tull af 8 öre pr skålpund, har, såsom utgörande ett beredningsämne, och då afgiften å stoppade möbler är afsedd att betydligt nedsättas, blifvit föreslagen till tullfrihet.

Hår- och Tagelarbeten.

För *Hår-* och *Tagelarbeten*, med eller utan infattning och lås, hvilka i 1863 års taxa finnas åsatta en afgift af 4 rdr pr skålpund, har tullsatsen, utan afseende på det ämne, hvaraf infattningen eller låset, der sådana förekomma, består, genom Traktaten med Frankrike blifvit, i likhet med den för Bijouterivaror, bestämd till 35 öre pr skålpund. Under förutsättning, att hithörande artiklar kunna införas med infattning äfven af guld eller silfver, har följdriktigheten synts Komiterade fordra, att så beskaffad vara väges med infattningen och förtullas såsom den; hvadan en särskild afdelning för detta varuslag blifvit i rubriken införd. Beträffande artiklar med infattning af annat ämne eller utan infattning, har för dem hänvisning lemnats till Bijouterivaror, med hvilka de ansetts närmast jemnförliga. Slutligen har ock, till förekommande af tvetydighet, i hufvudrubriken införts bestämningen: «ej specificerade.«

Hårnålar.

För *Hårnålar*, som förut ej varit i taxan upptagna, har rubrik uppförts, med hänvisning till Nålar.

Häktor, Hakar och Hyskjor.

Häktor, Hakar och *Hyskjor*, hvilka bestå ömsom af jern, ömsom af messing, äro i följd deraf närmast hänförliga till poleradt eller lackeradt handtverkssmide äfvensom sammansatta metaller, arbetade, andra slag, med hvilka de ansetts böra draga samma tull. I betraktande häraf har för dem tullafgiften, på sätt jemnväl skett genom Traktaten med Frankrike, blifvit nedsatt från 50 öre pr skålpund till 20 öre för år 1867, samt till 15 öre från och med år 1868.

Hängslen.

Med stöd af hvad under artikeln Band, «halfsiden-« samt «andra slag«, finnes anfördt, hafva för *Hängslen*, hvilka i 1863 års taxa draga en afgift, de af siden eller halfsiden, af 2 rdr 25 öre, samt «andra slag«, af 75 öre pr skålpund, tullsatserna blifvit upptagna till dels 1 rdr, dels 50 öre pr skålpund, dervid jemnväl den förra af dessa tullsatser, som för halfsidenband inträder först 1868, ansetts här böra, på sätt som skett i Traktaten med Frankrike, omedelbarligen tillämpas. Till afdelningen

«andra slag« hafva, likaledes i enlighet med hvad som iakttagits vid artikeln Band, Hängslen «äfven af silke, hvari kautschuk, gutta percha eller likartade ämnen« förefinnas, synts böra hänföras, enär vigten af det i dem ingående sidengodset under vanliga förhållanden är ringa i jemnförelse med den af nyssnämnda, i artikeln derjemnte befintliga, ämnen.

Indigo. Vid *Indigo,* med hänvisning till Färger, har, till följd af den i rubriceringen för dessa senare skedda förändring, i hänvisningen införts bestämningen: «ej specificerade.«

Ingefära. Torr *Ingefära,* som för närvarande drager en afgift af 7 öre pr skålpund, har synts lämpligen kunna åsättas samma tull som Torra Frukter och Bär, eller 8 öre pr skålpund; hvaremot syltad Ingefära ansetts böra tullbehandlas såsom Konfityrer, med hvilka den jemnväl förut dragit lika afgift, och derför hänförts under dessa.

Insektpulver. *Insektpulver* har, såsom blifven en handelsartikel, i taxan uppförts och föreslagits till tullfrihet.

Instrumenter. För *Instrumenter,* så väl fältskärs-, matematiska, optiska, fysiska och navigations- som musikaliska, hafva tullsatserna, hvilkas fullkomliga borttagande förhållandena ej medgifvit, ehuru sådant, dels med afseende på den mindre betydliga inkomst, artikeln lemnat, dels ur synpunkten af dennas behöflighet för vetenskap och konst icke utan skäl kunnat ifrågasättas, blifvit utförda med det belopp, hvartill de genom Traktaten med Frankrike finnas bestämda.

Inventarier. *Inventarier,* «skepps-, ej specificerade och icke hänförliga till husgerådssaker eller beklädnadspersedlar«, draga, såsom nya, för närvarande en tull af 5 procent af värdet. Då emellertid fartygen sjelfva redan blifvit från införselsafgift befriade, och ifrågavarande artiklar äro för desammas användande oumbärliga, synes redan deraf böra följa, att dessa artiklar ej utgöra lämpliga föremål för tullbeskattning. Så länge denna för dem bibehålles, måste detta medföra den verkan, att de fartyg, som sådant kunna, förse sig med behöfliga inventarier, innan de i Svensk hamn inlöpa; och der omständigheterna tvinga dem, att på inhemsk plats i detta hänseende fylla sina behof, kräfver billigheten, att de erforderliga artiklarne ej genom tull fördyras. Dertill kommer ock, att den behållna inkomsten för statsverket af en dylik tull blir jemnförelsevis ringa, då den i § 8 af nu gällande Taxeunderrättelser för nybyggda fartyg beviljade restitutionen för de åter utförda effekterna vanligen medtager den allra största delen deraf; hvadan uppbörden härutinnan blir utan egentligt ändamål, under det den, genom medlens mottagande och återbärande, i dubbelt mått ökar göromålen vid tullbehandlingen. Och hafva, på dessa skäl, nämnda artiklar blifvit till tullfrihet föreslagna, samt rubriken, till följd deraf, och för sammanförande af sagda artiklar med dem till tullfrihet deri förut upptagna, i behöflig mån omredigerats.

Jern. Vid uppgörande af sitt förslag till bestämmelser för tullbehandlingen af artikeln *Jern,* hafva Komiterade, under tillämpandet af de allmänna grundsatser, som jemnväl i öfrigt tjenat Komiterade till ledning, icke bort uraktlåta att behörigen uppmärksamma de särskilda förhållanden, hvilka i afseende på denna artikel äro, så väl i hvad angår de för bearbetningen af densamma afsedda handteringar, som ock beträffande behofvet i allmänhet deraf, för landet egendomliga; och Komiterade kunna för sina åtgöranden härutinnan, i detta senare hänseende, åberopa de grunder, om hvilka äfven tillförene vid tulltaxeregleringar blifvit erinradt. Redan 1856 års Tullkomité anförde i detta ärende, «att, då jernhandteringen i Sverige är af naturförmåner

synnerligen gynnad och lemnar en af de betydligaste bidragen till Rikets varuexport, måste ock importen af jerneffekter alltid inskränka sig till sådana slag och till sådana qvantiteter, som antingen erfordras för att fylla konsumtionsbehofvet af vissa artiklar, hvilka inom landet ej kunna till erforderlig mängd och godhet åstadkommas, eller äro erforderliga för att åt Sveriges näringar och deribland äfven jernhandteringen gifva ökad stadga, utsträckning och fulländning. Sålunda är det en känd sak, att för flere stora förbrukningsartiklar, såsom vissa jordbruksredskap, m. fl., Svenska jernet är på samma gång för godt och för dyrt, hvadan det måste vara med en klok hushållning förenligt att till sådana arbeten använda det utländska, billigare jernet, under det man låter det derigenom besparda Svenska jernet utgå till en marknad, der det betalas efter sitt fulla värde. — — — Införseln af åtskilliga slag af utländska jernfabrikat är likaledes oundgängligen nödig för underlättandet af andra industrigrenar och förbrukningsbehof, hvilka äfven förtjena all tillbörlig uppmärksamhet. Såsom exempel härpå må anföras:

de flere artiklar, som erfordras för skeppsbyggeriet och fartygs utrustning, såsom Ankare och Kettingar; — — — — — — — — — — — — —

manufakturmiden för den stora allmänna förbrukningen, hvilka icke heller inom landet ännu kunna erhållas till erforderlig mängd och godhet i förening med ett skäligt pris, o. s. v.»

Med hufvudsakligt instämmande häri, och sedan Komiterade redan i allmänhet antydt, huru sig förhåller med behofvet af skydd för de näringar, som äro för landet naturliga, hafva Komiterade endast att redogöra för de föreslagna detaljförändringarna, med de särskilda skäl, som derför legat till grund.

Af *Gjutet* Jern äro bomber, kulor och öfriga dermed sammanförda artikelslag, samt kanoner, stycken, nickhakar och mörsare, m. m., för närvarande åsatta en tull dels af 1 rdr 25 öre, dels af 50 öre pr centner. De under dessa afdelningar uppförda artiklar, med undantag af hällar, vigter och lödjor, införas, derest sådant ifrågakommer, nästan uteslutande för Kronans räkning, och blifva då från afgift befriade. Äfven hällar, vigter och lödjor äro nästan alldeles icke föremål för enskild införsel. För år 1862 lemnade nemligen samtliga nu nämnda artiklar en inkomst af endast 128 rdr, deraf sistbemälda effekter inbragte 32 rdr. Komiterade hafva sålunda ansett sig böra föreslå dem alla till tullfrihet, hvadan de blifvit i gemensam afdelning sammanförda. I följd af varans beskaffenhet, har äfven artikeln Slussportar blifvit ur klassen för smärre gjutgods till denna afdelning uppflyttad, dess hellre, som, i afseende på förut förefintlig skilnad i tullsats, intet hinder synts möta för en sådan omflyttning, då sagda artikel, derest den blir föremål för införsel, väl allmänligast är afsedd för allmännyttigt ändamål, och då antagligen från afgift befrias. I samma afdelning har ock upptagits artikeln Retorter, hvilka användas hufvudsakligen för vetenskapliga behof och i näringarna, och med afseende derpå synts böra åtnjuta tullfrihet.

Af allt annat, ej specificeradt, gröfre Gjutgods, har afdelningen för »axlar, balanser, mortlar, pressjern», m. m., som förut dragit en tull af 3 öre pr skålpund, blifvit sammanförd med afdelningen för »grytor, pannor, kitlar, kakelugnar, spisar», m. m., hvilka de i afseende på pris stå temmeligen nära; och ehuru tullen å denna senare afdelning, 1 rdr pr centner, i och för sig ansetts hög, såsom utgörande något öfver

20 procent af tillverkningskostnaden, har den dock blifvit bibehållen, med afseende derpå, att åtskilliga något dyrare artikelslag i afdelningen införts. Till nu nämnda afdelning hafva jemnväl »Spottlådor», hvilka uppgifvits ega ungefär samma värde som grytor, blifvit hänförda; hvarjemnte qvantiteten för tullberäkningen vid denna afdelning förändrats från centner till skålpund. I afseende på redaktionen i öfrigt hafva benämningarna: »kakelugnar» samt «grytor, pannor och kitlar», såsom i ena fallet af oegentlig beskaffenhet, i andra obehöfligt specificerande, blifvit utbytta mot uttrycken »ugnar» och »kokkärl».

Återstående slag af gröfre, ej specificeradt, Gjutgods, såsom »eldställshållare, fotskrapor, hänglås, kopiepressar, paraplyställ», m. m., äro i 1863 års taxa belagda med en tull af 12 öre pr skålpund. Genom Traktaten med Frankrike har denna tullsats blifvit bestämd, för år 1867 till 8 öre, samt från och med år 1868 till 6 öre pr skålpund. Med antagande af det förra af dessa afgiftsbelopp för den derför afsedda tid, hafva Komiterade ansett den senare böra ytterligare nedjemnkas, för närvarande dock icke lägre än till 5 öre, ehuru detta belopp utgör omkring 11 procent af varuvärdet.

Af finare, ej specificeradt, Gjutgods, draga »basreliefs, blomstervaser, byster, fruktskålar», m. m., i 1863 års taxa en tull af 25 öre pr skålpund. Denna tull, som i Tyska Tullföreningens tariff för de fleste af ifrågavarande artiklar utgör 9 öre pr Svenskt skålpund, har genom Traktaten med Frankrike blifvit bestämd, för år 1867 till 15 öre samt från och med år 1868 till 10 öre, hvilka båda bestämmelser jemnväl här blifvit bibehållna.

Gjutna Knappar, olackerade eller lackerade, draga för närvarande en tull af 6 öre pr skålpund. Då denna tull uppgår till 25 procent af varuvärdet, har den blifvit nedsatt till hälften, eller 3 öre; hvarjemnte afdelningen sammanförts med den för artikeln »Skostift», som har sig åsatt en tull af sistnämnda belopp.

Af *Smidt* eller *Valsadt* jern hafva dels »ankare», dels »kettingar, kettingstoppare och krokar», dels »armbultar, draggar, hammare, roderjern, skeppsknän och smedjestäd», hvilka alla för närvarande äro belagda med en afgift af 75 öre pr centner, samtliga blifvit föreslagna till tullfrihet, hufvudsakligen och i tillämpliga delar på de skäl, som under artikeln Inventarier, skepps-, finnas anförda. För fartyg, som byggas nya, beviljas restitution af tullen å hithörande effekter, hvilken restitution i allmänhet uppgår till 50 procent af det erlagda afgiftsbeloppet; och vid sådant förhållande synes det, såsom redan antydts, ej med billighet förenligt, att ett förut brukadt fartyg, som inom landet behöfver förse sig med någon af dessa effekter, derföre skall vidkännas den förhöjning i pris, som af ålagd tull blir en följd. »Hammare och Smedjestäd», åter, äro erforderliga för industriens behof och böra sålunda icke heller tullbeskattas.

»Kedjor med länkjernet under samt till och med 0,2 tums diameter» draga för närvarande en tull af 5 rdr pr centner. Som emellertid, enligt företedda priskuranter och fakturor, priset å denna vara, ehuru det för de finaste slagen uppgår ända till 70 rdr, i medeltal kan antagas till 30 rdr pr centner, har sagda tull blifvit föreslagen till 3 rdr pr centner.

Under afdelningen för »Jernvägsskenor, med tillhörande skarfjern, skarfbultar, muttrar och railspik» hafva införts artiklarne »Jernvägshjul och ringar dertill», hvilka icke förut varit i taxan upptagna.

För »Kassakistor och Sängar», som ansetts närmast jemnförliga med «ej specificerade Slöjdvaror», har tullen, i 1863 års taxa bestämd till 20 procent af varuvärdet, blifvit, i likhet med hvad som skett i Traktaten med Frankrike, nedsatt för år 1867 till 15 procent, samt från och med år 1868 till 10 procent af nämnda värde; hvarjemnte, för rubrikens förfullständigande, i denna afdelning införts artikeln »Kassaskåp».

Då värdeförhållandet emellan smidd »Skostift, klippt eller skuren» och gjuten sådan stift ej lärer föranleda till skilnad i tullsatser, har den för den förra, i 1863 års taxa, bestämda afgiften af 5 öre pr skålpund, nedsatts till lika belopp med den för gjuten stift gällande, eller 3 öre pr skålpund, hvilket senare belopp jemnväl genom bemälda Traktat blifvit härutinnan antaget.

»Spik af 1,6 tums längd och deröfver» är för närvarande åsatt en tull af 1 rdr 50 öre pr centner. Ehuru det, strängt taget, är att betrakta såsom en oegentlighet, att å en vara, deraf, såsom här inträffar, utförseln är en hufvudsak, och införseln endast en underordnad bisak, fortfarande bibehålla tull, har dock sådant skett, likväl med nedsättande af den nuvarande afgiften till 1 rdr pr centner. Siffran för den bestämda minimilängden har ock, för vinnande af enkelhet, blifvit nedjemnad till närmaste decimal, eller 1,5 tum.

Vidkommande »all annan Spik samt allt annat manufaktur- och handtverkssmide, ej specificeradt», så hafva de i 1863 års taxa i afseende på hithörande artiklar stadgade tullsatser, utgörande för polerad och lackerad vara 25 öre samt för »andra slag, med eller utan bestrykning», 15 öre pr skålpund, blifvit genom Traktaten med Frankrike nedsatta, den förra till en början till 20 öre samt från och med år 1868 till 15 öre, och för den senare, för år 1867 till 8 öre samt från och med år 1868 till 6 öre. Med bibehållande i öfrigt af dessa efter hand nedgående tullsatser, hafva Komiterade dock ansett, att den slutliga afgiften för afdelningen »andra slag» bör ytterligare nedsättas, samt från och med år 1868 utgöra 5 öre pr skålpund. Å vissa af hithörande varor, t. ex. artikeln »Skrufvar», uppgår den nuvarande tullen i medeltal till 50 procent af värdet, och med en nedsättning till en tredjedel, skulle afgiften ändock komma att motsvara 16⅔ procent af samma värde. Då dessutom de af klassen gjutet jern dermed närmast jemnförliga varuslagen fått sig åsatta en slutlig tull af 5 öre, och i en artikel, hänförlig till någondera af dessa slag, ofta ingå delar än af smidt, än af gjutet jern, har, jemnväl för vinnande af enhet i detta hänseende, afgiften för dessa båda afdelningar ansetts böra utgå med enahanda belopp.

I texten för manufaktursmidet har efter orden »ej specificeradt», till förekommande af missförstånd, blifvit tillagdt: »och som icke äro hänförliga till Maskinerier, Redskap och Verktyg, eller delar deraf».

Jerntrådslinor.

För *Jerntrådslinor*, hvilka med afseende på de ändamål, för hvilka de användas, synts böra vara tullfria, har ny rubrik uppförts.

Kaffe.

I den nu till 10 öre pr skålpund bestämda tullen för *Kaffe* hafva Komiterade, ej mindre i enlighet med hvad ofvan i det underdåniga Betänkandet blifvit omförmäldt, än ock med stöd af hvad i tillämpliga delar under artikeln Socker finnes anfördt, föreslagit en förhöjning af 2 öre; hvarigenom, och derest ifrågavarande tull så-

lunda komme att utgå med 12 öre, skulle, efter beräkning af 1862 års införsel, vinnas en ökad statsinkomst på denna artikel af 317,830 rdr.

Kakao. För *Kakao,* som för närvarande drager lika tull med Kaffe, eller 10 öre pr skålpund, har, sedan tullsatsen för denna senare artikel blifvit föreslagen till 12 öre, enahanda afgiftsbelopp utförts.

Bränd eller malen Kakao har förut icke varit i taxan särskildt upptagen. Då emellertid varan, så beredd, synts böra högre tullbeskattas än oberedd Kakao, har egen afdelning för densamma uppförts; hvarjemnte tullsatsen ansetts lämpligen kunna utgå med samma belopp som den för Kaffesurrogat, till hvilken artikel hänvisning för tullbehandlingen derföre meddelats.

Kakel. För *Kakel,* som år 1862 lemnat en inkomst af endast 8 rdr, hade skäl ej saknats att föreslå tullfrihet; men då denna artikel är jemnförlig med oglaseradt Krukmakaregods, som drager en tull af 75 öre pr centner, har den nuvarande afgiften å förstnämnda artikel, af 2 öre pr skålpund, endast blifvit nedsatt till detta belopp.

Kali. För *Kali,* alla slag, har ny rubrik uppförts, med hänvisning till Kemiskt-tekniska preparater.

Kalksten. Vid *Kalksten* har, i likhet med hvad som iakttagits vid dermed jemnförliga artiklar, hänvisning lemnats till artikeln Sten.

Kamfer. *Kamfer* torde, med afseende på dess användning hufvudsakligen inom medicinen, rätteligen böra vara tullfri; men då den hittills dragit en jemnförelsevis hög afgift, 25 öre pr skålpund, har denna endast blifvit nedsatt till 15 öre.

Kapris. *Kapris,* som för närvarande drager en tull af 25 öre pr skålpund, har på grund af åsigten, att likartade artiklar böra, så vidt ske kan, beläggas med samma afgift, för tullbehandlingen blifvit hänförd under artikeln Frukter och Bär.

Kardemummor. För *Kardemummor* har, i betraktande af varans högre värde i förhållande till åtskilliga andra kryddor, samt då den utgör en kassa-artikel, tullafgiften blifvit höjd från 40 till 50 öre pr skålpund.

Kastanier. *Kastanier,* hvilka, efter att i 1863 års taxa hafva varit åsatta en tull af 6 öre pr skålpund, i Traktaten med Frankrike blifvit förklarade tullfria, hafva, i öfverensstämmelse härmed, äfven nu till enahanda afgiftsfrihet uppförts.

Kautschuk. Med stöd af hvad under artikeln Gutta percha finnes anfördt, har för artikeln *Kautschuk* hänvisning dit blifvit lemnad.

Kemiskt-tekniska preparater. *Kemiskt-tekniska preparater,* ej specificerade, äro för närvarande belagda med en tull af 5 proceut af värdet. Som hithörande artiklar emellertid för medicinska behof redan nu få tullfritt införas, och i egenskap af beredningsämnen för näringarna, inom hvilka de användas i ganska stor omfattning, ej böra för dessa fördyras, hafva de, dels med afseende härpå, dels af skäl i öfrigt, som under artikeln Apoteksvaror finnas angifna, blifvit, i likhet med dessa sistnämnda, till ovilkorlig tullfrihet föreslagna.

Kimrök. Då intet skäl synts vara för handen att i afseende på *Kimrök* göra ett undantag från den grundsats om tullfrihet, som ansetts böra tillämpas för »Färger och färgningsämnen, andra slag, ej specificerade», har denna artikel, som för närvarande är belagd med en afgift af 6 öre pr skålpund, blifvit, till lika tullbehandling med dessa senare, under dem hänförd.